

Alan Dershowitz

IZRAEL

VÉDELMÉBEN

X 241678

IZRAEL VÉDELMÉBEN

Alan Dershowitz

szépirodalom X

PATMOS RECORDS
BUDAPEST, 2016

SZTE Klebelsberg Könyvtár

J001181262

A fordítás alapjául szolgáló mű:

THE CASE FOR ISRAEL

Alan Dershowitz

Published by John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey

A kiadásért felel *Kauzál Márton*

fordította

Surjányi Dávid

lektorálta

Dr. Mészáros István

borító, tördelés

Ifj. Balogh Ferenc és Éva

korrektúra

Sugár Ágnes

X 241678

THE CASE FOR ISRAEL

Copyright © 2003 by Alan Dershowitz. *All rights reserved.*

Hungarian edition © 2016 by Patmos Records

with permission of John Wiley & Sons

Hungarian translation copyright © Surjányi Dávid

All rights reserved - Minden jog fenntartva.

ISBN 978-615-5526-22-0

Tisztelettel ajánlom ezt a könyvet Aharon Barak professzornak, közel negyven éve jó barátomnak, az izraeli Legfelsőbb Bíróság egykori elnökének, akinek bírósági határozatai nagyobb mértékben szolgálják Izrael védelmét és a jog uralmának érvényesülését, mint amire egy könyv valaha képes lehet.

X

TARTALOMJEGYZÉK

Köszönetnyilvánítás	9
Izrael magyarországi nagykövetének előszava a magyar kiadáshoz	11
Bevezetés	15
1. Gyarmatosító és imperialista állam-e Izrael?	29
2. Elűzték-e az európai zsidók a palesztinokat?	39
3. Palesztina teljes gyarmatosítása volt-e a cionista mozgalom célja?	47
4. Rendelkezett-e nemzetközi jogi kötőerővel a Balfour-nyilatkozat?	51
5. Vonakodott-e a zsidóság Palesztina megosztásától?	59
6. Valóban ellenzi a zsidóság a kétállami megoldást?	65
7. Előnyt kovácsoltak-e a zsidók a holokausztból?	73
8. Igazságtalan volt-e a palesztinok felé az ENSZ felosztási terve?	85
9. Kisebbségben voltak-e a zsidók az Izraelnek adott területen?	89
10. Valóban a palesztin nép elnyomása az arab-izraeli konfliktus fő oka?	93
11. Gyarmatosító agressziónak számít-e az izraeli függetlenségi háború?	97
12. Izrael okolható a menekültválságért?	101
13. Izrael kezdte a hatnapos háborút?	115
14. Volt-e Izraelnek létjogosultsága a megszálláshoz?	119
15. Izrael hibája volt-e a jóm kippúri háború?	125
16. Tett-e Izrael komoly erőfeszítéseket a béke érdekében?	129

17. Jogosan utasította el Arafat a Barak–Clinton békeajánlatot?	143
18. Miért hal meg több palesztin, mint izraeli a konfliktusok során?	149
19. Kínozt-e palesztin foglyokat Izrael?	161
20. Népiertást folytat-e Izrael a palesztin lakosság ellen?	169
21. Rasszista állam-e Izrael?	183
22. Az izraeli megszállás volna minden probléma forrása?	187
23. Elutasítja-e Izrael a palesztin államot?	193
24. Kollektív büntetésnek számít-e a terroristák házainak lerombolása?	197
25. Törvénytelenek-e a terrorvezérek elleni célzott merényletek?	205
26. A telepes mozgalom volna a békefolyamat legfőbb akadályozója?	209
27. A terrorizmus csupán az erőszak körforgásának egy eleme volna?	211
28. Tényleg Izrael az emberi jogok legfőbb megsértője a világon?	215
29. Azonos erkölcsi megítélés alá esnek a palesztin terrorcselekmények és az arra adott izraeli válaszok?	223
30. Igazságos-e az egyetemek tökekivonása Izraelből és az izraeli tudósok bojkottálása?	231
31. Antiszemitának számítanak Izrael kritikusai?	241
32. Hogyhogy annyi zsidó, sőt izraeli fogja a palesztinok pártját?	249
Zárszó	255
A szerző utószava a magyar kiadáshoz	279
Jegyzetek	291

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

1967 óta dolgoztam e könyv anyagán; ekkor kezdtem el először Izrael védelmét képviselni egyetemi kampuszokon, a médiában és publikációimban. Az évtizedek során rengeteg segítséget kaptam – nem ritkán építő bírálat formájában, még hozzá annyi kollégától, hogy felsorolni és mindenkinek külön megköszönni képtelenség. Szeretném viszont külön kiemelni Irwin Cotler professzort, volt kanadai parlamenti képviselőt, akivel számos ügyön és projekten dolgoztunk együtt; illetve Aharon Barak és Jichák Zamir professzor urakat, akiktől rengeteget tanultam. Köszönöm George Fletcher professzornak, aki vitákkal és egyéb kihívásokkal tanított nekem annyi mindent, és Amnon Rubinstein professzornak, kinek írásaival szinte mindig egyetértek. Köszönöm Israel Ringelnek is, hogy mindig tapintatosan kiigazított, ha valamit rosszul értékeltem Izraellel kapcsolatban. Köszönöm a sok generációnyi hallgatónak is, akikkel kölcsönösen tanítjuk egymást az aktuális témákban.

A könyv megírása során nagy hasznomra volt azok munkája, akik a kutatásban nyújtottak nélkülözhetetlen segítséget: Owen Alterman, Mara Zusman, Eric Citron, Holly Beth Billington, Natalie Hershlag és Ayelet Weiss – köszönöm nekik! Asszisztensem: Jane Wagner, ügynököm: Helen Rees, szerkesztő: Hana Lane, valamint ideiglenes asszisztensem: Robin Yeo úgyszintén felbecsülhetetlen segítséget nyújtottak.

A kézirattal kapcsolatos figyelmes megjegyzéseikért köszönet illeti barátaimat: Bernard Becket, Jeffrey Epsteint, Steve Kosslynt, Alan Rothfeldet, valamint Michael és Jackie Halbreicht.

Nagyban inspirált feleségem, Carolyn, és lányom, Ella, akikkel gyakran tanácskoztam, és akik végig bátorítottak a munkámban. Fiaim, Elon és Jamin, Adam unokaöcsém, Rana és Hannah unokahúgaim, valamint fivérem, Nathan és felesége Marilyn úgyszintén hasznos tanácsokkal láttak el, amit nagyra értékelek.

Szeretném egyúttal méltányolni Izrael népét, amely hatalmas árat fizetett, hogy történelmi erőfeszítései során elérje a békét, jólétet és demokráciát tartós ellenségeskedések és erőszak közepette is. Végezetül pedig tiszteletemet fejezem ki azok felé a közel-keleti konfliktus mindkét oldalán, akik a béke megteremtésén dolgoztak, különös tekintettel azokra, akik életüket adták azért, hogy mások végre békében és biztonságban élhessenek.

IZRAEL MAGYARORSZÁGI NAGYKÖVETÉNEK ELŐSZAVA A MAGYAR KIADÁSHOZ

Izrael állama egy valóságos csoda!

Kétezer év után a budapesti születésű Herzl Tivadar (Binyamin Ze'ev) cionista álmát valóra váltották, és sikerrel hazatelepítették a zsidóság egy részét ősi hazájukba, és újfent szuverén zsidó életet alapoztak meg azáltal, hogy atyáik földjén zsidó nemzetállamot alakítottak ki. Izrael államának megalakulása a nemzetközi közösség elismerésével és messzemenő támogatásával, ám a környező országok heves ellenzésével valósult meg.

Az ENSZ 1947. november 29-én kiadott 181-es közgyűlési határozata egy zsidó és egy arab állam létrehozására szólított föl a palesztinai mandátum területén. Az ezzel szembeni egyoldalú arab ellenállás Izrael-ellenes retorikát és delegitimálási kísérletek sorát szülte az arab államok részéről, akikhez később számos harmadik világbeli állam és nem állami entitás csatlakozott széles e világon.

Mindez nagyszámú arab támadásban, terrorcselekményben és öngyilkos merényletben öltött testet már 1948-tól fogva egészen mostanáig. E kemény kihívások és fenyegetések ellenére Izrael államiságot, szuverenitást, szabadságot, valamint katonai, gazdasági és technológiai függetlenséget nyert, és folyamatosan fejlődik tovább. Így Izrael állama a közel-keleti realitás szerves részévé vált.

Ugyanakkor az elmúlt időben megerősödött az Izrael elleni negatív politikai és diplomáciai kampány világszerte, amelynek célja, hogy Izraelnek, mint a zsidók nemzetállamának létjogosultságát aláassa. Ezáltal próbálják eltörölni a zsidók önrendelkezéshez és szuverenitáshoz való jogát.

E mozgalomnak fő motorja a hírhedt BDS (Bojkott, Tőkekivonás és Szankciók), ami a cionizmusnak, vagyis a zsidóság nemzeti felszabadulás mozgalmának alapeszményét, valamint a zsidók államisághoz való történeti jogát támadja, amit többek között a Balfour-nyilatkozat és az ENSZ Felosztási Terv (181-es határozat) is „kőbe vésett” az izraeli Függetlenségi Nyilatkozat mellett.

E rosszindulatú ellenkampány hamis vádakon alapuló torz képet alakít ki Izraelről; a démonizáló hadjárat apartheidrendszernek és háborús bűnösök nemzetének állítja be azt. Olyan civil szervezetek és személyek állítják és terjesztik e hazugságokat, akiknek feltett szándéka, hogy Izraelt izolálják és kiközösítsék a nemzetközi közösségből. El akarják tüntetni Izraelt a globális gazdaság, diplomácia, oktatás, sport és művészet szféráiból; tőkekivonást és Izrael elleni szankciókat szorgalmaznak. Ez a kampány ártalmas; nem békepárti és nem humánus! És főleg nem szolgálja az izraeli-palesztin konfliktus megoldását; pusztán delegitimálni próbálják az izraeli államiságot.

Meggyőződésem, hogy az izraeli politika párbeszéden alapuló kritikai megközelítése üdvözlendő, hiszen nem minden Izrael-kritikus vesz részt törvényszerűen a BDS mozgalomban, és főleg nem szabad a kritikát automatikusan antiszemitizmusnak bélyegezni! Amíg a kritika jogos, pártatlan és tényekre alapszik, addig teljességgel kívánatos! Izrael még messze nem tökéletes állam; éppen ezért érdemes figyelembe venni, hogy legfőbb kritikusai éppenséggel izraeliek.

Izrael nem vállalhatja egyedül a felelősséget a világ összes igazságtalanságáért; nem lehet kizárólag a zsidó államot vádolni!

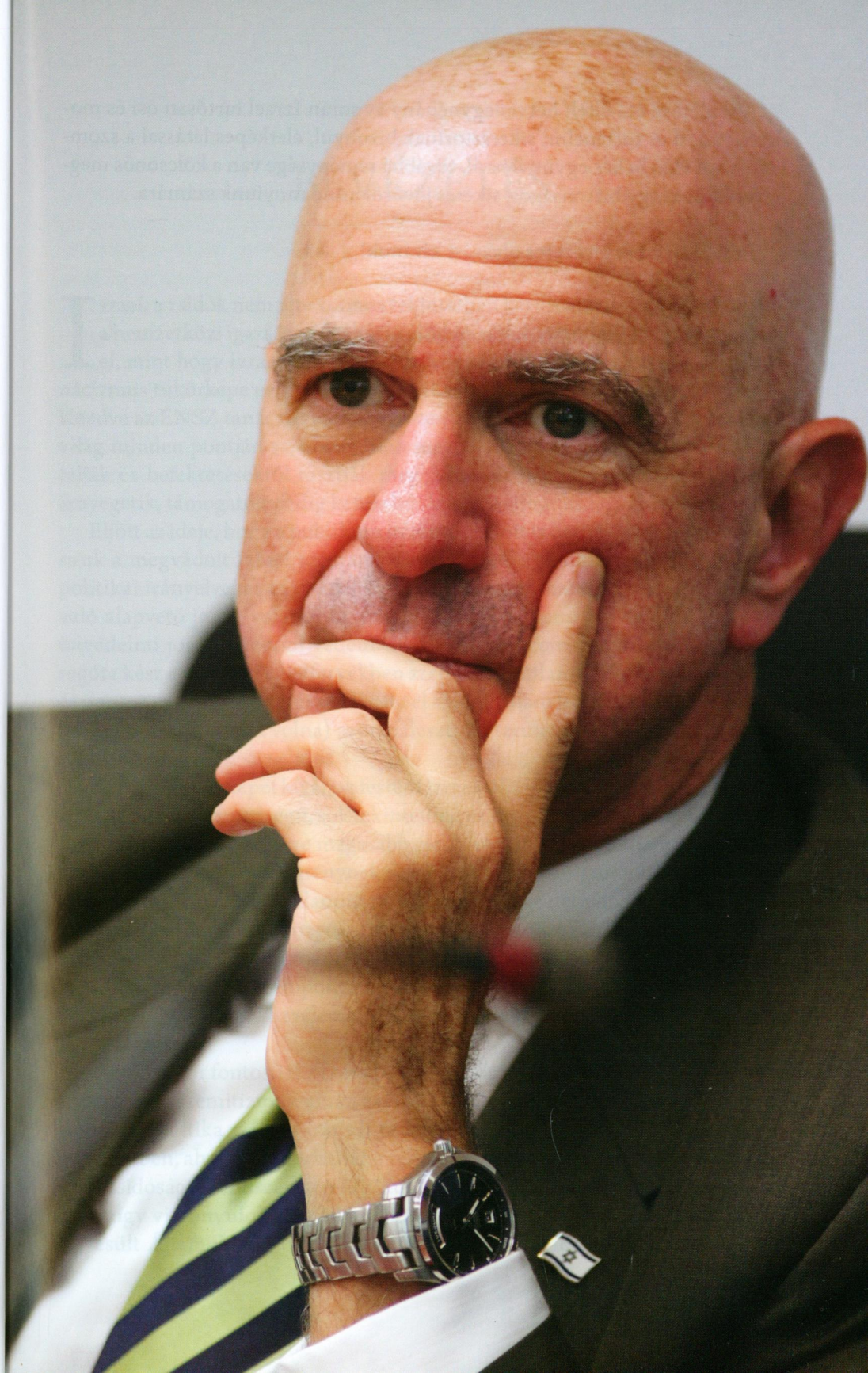
A könyv, amelyet az Olvasó a kezében tart, az egyik leghatékonyabb fegyver minden tisztességes és kiegyensúlyozott szószóló számára. Az „Izrael védelmében” c. munka találó válaszokat ad a fent említett hamis vádakra és súlyos igazságtalanságokra. E könyv az elismert harvardi professzor, Alan Dershowitz legmélyebb meggyőződéséből származik. 32 tényállítást tartalmaz, melyeket precíz és alaposan megindokolt érvekkel támaszt alá, amelyek így alkalmasak arra, hogy felvegyék a versenyt az Izrael államára irányuló alaptalan vádakkal.

Dershowitz professzor az Izrael elleni szélsőséges előítéletekkel, támadásokkal és államiságának rögeszmés, cinikus tagadásával kapcsolatos ellenérveit annak szolgálatába állítja, hogy rávilágítson az Izraellel szembeni elkeseredett ideológiai és politikai kampány mögötti realitásokra.

E könyv történelmi tényekre alapozott részletes magyarázatokkal szolgál az Olvasónak az Izrael államával és politikájával kapcsolatos hazugságokkal, féligazságokkal és pontatlanságokkal szemben. A szerző egyúttal felvilágosítást ad Izrael valós közel-keleti szerepéről a térség egyedüli demokráciájaként, amit Ehud Barak egykori miniszterelnök egyszer úgy jellemezett, mint „villa a dzsungelben.”

Dershowitz professzor nem kíméli Izraelt a jogos kritikától, és ezt mindenféle mentegetőzés nélkül felvállalja. Arra ösztökéli az Olvasót, hogy maga is kérdőjelezze meg saját korábbi feltételezéseit úgy, hogy mindemellett kiáll Izrael alapvető joga mellett, hogy zsidó nemzetállamként létezzen. Egyúttal méltatja az izraeli szakértők, tudósok teljesítményét számtalan területen, ideértve emberi jogi erőfeszítéseket vagy világszintű segélyszolgálatokat. Izraellel, mint „fényforrás a népek között” példálózik, szembemenve azzal a szélhámos állam képpel, amit az Izrael-ellenes aktivisták görbe tükre mutat.

E mű magyar fordítása már régóta időszerűnek mondható; és egyúttal fenomenális eredmény ebben az országban, ahol az évek óta tartó Izrael-ellenes retorika mellett ez végre friss perspektívát ad a magyar olvasónak Izraelről. Ez a könyv kétség nélkül hasznos az Izrael delegitimálása elleni küzdelemben, és úgy vélem, életkortól függetlenül mondhatni kötelező olvasmánnyá kellene válnia minden olyan magyarnak, aki pontos történelmi tényekre, valamint leisztult és kiegyensúlyozott képre vágyik Izrael tekintetében.

A születése óta eltelt hetvenegynéhány év során Izrael tartósan ősi és modern, vallási és történelmi sikersztorinak bizonyul, életképes látással a szomszédjaival való békés együttélésről, továbbá reménysége van a kölcsönös meggyezésről és egy biztonságos, sikeres jövőről mindannyiunk számára.

Érdekfeszítő és élvezetes olvasást kívánok!

Ilan Mor,
Izrael Állam magyarországi nagykövete
Budapest, 2016. június

BEVEZETÉS

Izrael, a zsidók nemzete számos tekintetben került már a vádlottak padjára a nemzetközi igazságszolgáltatás előtt. A vádak között olyanok hangzanak el, mint hogy Izrael bűnöző állam, az emberi jogok legfőbb megsértője, a náciizmus tükörképe és a közel-keleti békefolyamat megrögzött akadályozója. Kezdve az ENSZ tanácsstermeitől egészen az egyetemi kampuszokig, Izraelt a világ minden pontján sajátos módon megbélyegzik és démonizálják, bojkotálják és befektetésektől fosztják meg. Vezetőit háborús bűnök közvérdíjával fenyegetik, támogatóit pedig kettős hűséggel és elfogultsággal bélyegzik meg.

Eljött az ideje, hogy a publikum ítélőszéke előtt is hathatós védelmet nyújtsunk a megvádolt Izrael számára. Könyvem célja pontosan ez – nem egyes politikai irányelveket vagy kormányzati lépéseket, hanem Izrael létezéséhez való alapvető jogát, valamint a terroristáktól és ellenséges hatalmaktól való önvédelmi jogát kívánom védeni. Bizonyítani fogom, hogy Izrael már igen régóta kész a mostani béketervekben szereplő kétállami megoldást elfogadni, és pontosan az arab vezetés utasította el a zsidó állam létrehozását (bármilyen kicsire is csonkították volna) azon palesztinai területeken, ahol a zsidóság élt többségben.

Együttal reális képet kívánok festeni Izraelről, amely szépséghibáival együtt is virágzó, soknemzetiségű, sok tekintetben az Egyesült Államokra emlékeztető demokrácia, ami messze magasabb életszínvonalat képes állampolgárainak (zsidónak, arabnak, kereszténynek egyaránt) biztosítani, mint bármelyik arab vagy muzulmán állam. Valamint mindenek felett szeretném lerántani a leplet arról a „nemzetközi vakbuzgóságról”, aminek hatására sokan kizárólag Izraelt pécézik ki vádjaik célpontjául, ám olyan államokkal nem törődnek, amelyek rovására emberi jogi szempontból sokkal több írható. Tisztában vagyok azzal, hogy ez súlyos vád a közvélemény ellen, de készen állok bizonyítékokkal alátámasztani!

Ugyanakkor fontosnak érzem tisztázni, hogy nem minden Izrael-kritikust vádolok antiszemitizmussal; az évek során jómagam is kritikusan fogadtam az izraeli politika számos irányát és lépését, sok más Izrael-barát személlyel egyetemben, ahogy gyakorlatilag a teljes izraeli társadalom vagy akár az amerikai zsidóság is rendszeresen kritikus szemmel néz az izraeli akciókra. De én ugyanígy viszonyulok más államokhoz is, többek között saját hazámhoz, az Egyesült Államokhoz, valamint Európa, Ázsia és a Közel-Kelet számos or-

szágához is. A kritikai szó támogatandó és nem lenézendő egészen addig, míg összehasonlító jellegű, a kontextustól nem szakad el és tárgyilagos. Sajnos azonban, amikor csak a zsidó államot vádolják olyasmivel, ami más országokban sokkal súlyosabb szintre jutott, e kritika tárgyilagosságból rosszindulatúba, elfogadhatóból antiszemitába torkollik.

Thomas Friedman fején találta a szöveget a *New York Times* hasábjain: „Visszatetsző lenne azt mondani, hogy Izraelt kritizálni antiszemitizmus, ugyanakkor hazugság az is, ha tagadjuk, hogy Izrael kizárólagos gyalázása – az arányosság elvének és a többi közel-keleti szereplő tetteinek figyelmen kívül hagyásával – már bizony antiszemitizmus.”¹ Az antiszemitizmus hathatós megnyilvánulása, hogy kiragadunk egy széles körben, ha nem univerzálisan elterjedt jelenséget vagy cselekményt, és kizárólag a zsidókat tesszük érte felelőssé. Így járt el Hitler és Sztálin, de a Harvard Egyetem egykori elnöke, Abott Lawrence Lowell is a húszas években, mikor megpróbálta az egyetemre felveendő zsidók számát korlátozni mondván, hogy a „zsidók csálnak”. Amikor egy köztiszteltnek örvendő egykori Harvard-tanuló szót emelt ez ellen azon az alapon, hogy nem zsidók is csálnak, Lowell így hárított: „Maga tereli a témát, én a zsidókról beszéltem.” Hasonlóképpen azok, akiket megkérdeznek, hogy Izrael kizárólagos vádolása mellett nem kellene-e Izrael ellenfeleivel szemben is ugyanolyan mércét alkalmazni, szintén úgy reagálnak, „hogya ne tereljük a témát; most Izraelről van szó!”

E könyvben nem csupán bizonyítom, hogy Izrael ártatlan az ellene felhozott vádak tekintetében, de demonstrálni fogom, hogy a történelem során egyetlen hasonlóképp megvádolt nemzet sem jutott az emberi jogok tiszteletének olyan szintjére, mint Izrael, és egyikük sem volt érzékenyebb az ártatlan polgárok biztonságának garantálására. Nincs még egy állam, ami nagyobb erőfeszítést hozott volna annak érdekében, hogy mindig a jog uralma alatt igyekezzen működni; senki nem vállalt még ennyi kockázatot a béke érdekében!

Belátom, szinte vakmerő állítások ezek, de tényeket, tárgyi bizonyítékokat hozok fel az elhangzottak védelmében, melyek közül több komoly meglepetést tartogat azok számára, akik eddig részrehajló forrásból tájékozódtak. Példának okáért Izrael az egyetlen olyan állam, amelyben a bíróság mint igazságszolgáltatási ág még háborús időben is aktívan érvényesíti a jog uralmát a hadsereg fölött.² A modern történelemben Izrael az egyetlen ország, amelyik védekező háborúban elfoglalt vitatott területeket visszaadott a béke érdekében, holott önvédelmi szempontból kulcsfontosságú területekről volt szó. És más, hasonlóképp háborúba keveredett országokhoz képest Izrael által arányaiban kevesebb civil vált áldozatul, mint ahányat maga elvesztett.

Szeretném felszólítani Izrael vádolóit, hogy valós adatokkal támasszák alá az olyan állításokat, mint hogy „Izrael az emberi jogokat megsértő államok fő példája” – ahogy azt egy jeles képviselőjük vallja.³ Állítom: képtelenek lesz-

nek rá! Amikor a legjobbat legrosszabbként tüntetik fel, ott inkább a vádolókra kellene koncentrálni, akik véleményem szerint a vakbuzgalom, képmutatás vagy legalábbis a mélységes tudatlanság bűnében lehetnek vétkesek. Inkább ők azok, akik a történelmi vádlottak padjára valók, együtt azokkal, akik hasonlóképpen a zsidó népet, vallást, kultúrát vagy éppen a zsidó nemzetet állították pellengérre páratlan és méltatlan vádakkal.

Könyvem egyik alaptétele és kiindulópontja, hogy az izraeli–palesztin követelésekre a kívánatos és szükségszerű megoldás a kétállami osztozkodás.⁴ Hogy ez miként és milyen formában valósulhat meg, illetve kellene megvalósulnia, természetesen számottevő vita tárgya. Jól bizonyítják ezt a 2000–2001-es Camp David-i és tabai béketárgyalások, valamint a 2003-as békeprogramot övező viták, melyek közül egyik sem hozott mindkét fél számára elfogadható megoldást.

Egy zsidó és egy palesztin állam „békés egymás mellett élésének” valójában csupán négy lehetséges alternatívája van. Az első a palesztinok által leginkább preferált megoldás, amit a Hamasz és egyéb, Izrael létezéshez való jogát tagadó erők követelnek (gyűjtőszóval tagadóknak hívják őket): mégpedig Izrael teljes elpusztítása és a zsidó állam teljes eltüntetése a Közel-Keletről. A második megoldást a zsidó fundamentalisták és expansionisták kis csoportja favorizálja: Júdea és Szamaria,⁴ valamint a Gázai övezet tartós Izraelhez csatolását kívánják, ami az ott élő több millió arabra nézve kiűzetést vagy elnyomást jelentene.

A harmadik alternatívát egykoron a palesztin oldal szorgalmazta, de újabban már ők is letettek arról, hogy valamiféle föderációt alakítsanak ki Ciszjordánia és egy másik arab állam (például Szíria vagy Jordánia) között. A negyedik út mindig is jó ürügynek mutatkozott arra, hogy Izraelt de facto palesztin állammá gyűrjék: mégpedig egy „kétnemzetiségű” állam létrehozása. A gyakorlatban egyik megoldási javaslat sem működőképes. Csakis olyan határozat lehet elfogadható a béke szempontjából, amely mind az izraeli, mind a palesztin nép önrendelkezési jogát elismeri; bár még ez sem kockázatmentes.

Az arab–palesztin–izraeli konfliktus megoldhatatlannak tűnő problémájára nyújtott kétállami javaslat tekintetében is kevés a konszenzus a felek között. Pedig csakis az e téren való megállapodás lehet a kiindulópontja bármiféle békés kísérletnek, ami ezt a több évtizedes konfliktust rendezni hivatott. A világközösség jelentős hányada, és köztük Amerika is egy kétállami megoldást szorgalmaz, ahogy az izraeli társadalom többsége is rég beadta derekát e kompro-

⁴ Az ún. „kétállami” javaslat (kétállami megoldás) arra utal, hogy a Jordán folyó vonalától (a jelenlegi izraeli–jordániai határtól) a Földközi-tengerig eső területen két önálló, nevezetesen egy zsidó és egy palesztin/arab állam létezzen. Ennek ellentéte az „egyállami” megoldás, ami ugyanezen a területen egy darab egységes – akár zsidó, akár palesztin/arab, akár közös kormányzás alatti – államot tételez – a kiadó megjegyzése.

misszumos megoldásra. Immáron még a Palesztin Hatóság, továbbá Egyiptom, Jordánia, Szaúd-Arábia és Marokkó kormánya is hivatalosan kiáll emellett. Ettől fogva már csupán izraeli, illetve palesztin radikálisok, valamint az olyan „tagadó” államok állnak ennek útjába, mint Szíria, Irán vagy Líbia, akik azt követelik, hogy Izrael, Ciszjordánia és Gáza teljes területe vagy kizárólag izraeli, vagy kizárólag palesztin kézre kerüljön.

Izrael némely tudományos körökben mozgó támadója, mint Noam Chomsky vagy Edward Said is elveti a kétállami megoldást. Chomsky úgy fogalmazott, „nem hiszem, hogy jó ötlet lenne”, bár elismerte, hogy talán még mindig „a legjobb út a sok ostoba megoldási javaslat között”. Chomsky régóta egy Jugoszláviához vagy Libanonhoz hasonló egységes, kétnemzetiségű, föderális államot szorgalmaz.⁵ A tudós azonban figyelmen kívül hagyja, hogy mindkét példának állított modell csúfos kudarcba és véres összezsúrlásokba torkollt; úgy tűnik tehát, az elmélet számára fontosabb a gyakorlatnál...

Edward Said hajthatatlanul tagad minden olyan megoldást, ami Izraelt, mint zsidó államot fenntartja: „Jómagam nem hiszek a kétállami megoldásban; én az egyállami megoldást támogatom.”⁶ Tehát Said és Chomsky egyaránt egy szekuláris kétnemzetiségű államot szorgalmaz – ez elitista és kivitelezhetetlen megközelítés, amit mindkét félre rá kellene erőszakolni, hiszen jóformán nincs olyan palesztin vagy izraeli, aki belemenne (kivéve azokat, akik trükként alkalmaznák a másik állam elpusztítására).

Kétségtelen, hogy különösen az adott aktuálpolitikai helyzettől függően a kétállami megoldást támogatók száma a közvélemény-kutatások alapján folyton-folyvást változik. Véres összezsúrlások idején mind több palesztin és izraeli fordul szembe a kompromisszumos megoldással, ugyanakkor a legtöbb gondolkodó ember felismeri, hogy egyéni elméleti síkon megfogalmazott remények vagy istenadta jogra való hivatkozás ide vagy oda, a valóságban sem az izraeli, sem a palesztin oldal nem törődne vagy egyezne bele az egyállami megoldásba. Vagyis a megfelelő kiindulási alap minden olyan tárgyalásra nézve, ami erre a veszélyes és fájdalmas konfliktusra konstruktív megoldást keres az, hogy elkerülhetetlen és helyes valamiféle kétállami modell tekintetében dűlőre jutni.

Legalább ebben szükséges közös nevezőt megjelölni, tekintve, hogy mindkét fél a földre vonatkozó követeléseit más történelmi kontextusból adja elő. Ebben semmi meglepő nincs, hisz általános gyakorlat, hogy összetűzésbe került népek és nemzetek azt a történelmi pillanatot jelölik meg a tárgyalás kiindulópontjának, ami követeléseik és sérelmeik előadása szempontjából számukra a legkedvezőbb. Példának okáért, amikor az amerikai telepesek el akartak szakadni Angliától, „sorozatos igazságtalanságokra és bitorlásra” hivatkoztak; a „jelen regnáló király” számlájára írták, hogy a „megegyezésünk nélkül adókat vet ki reánk”, továbbá „hatalmas hadi testeket állomásoztat földjeinken”. Ezzel

ellentétben a szeparációt ellenzők másképp indították a vitát: a telepesek által elkövetett gazságokra hivatkoztak, például a brit katonákkal szembeni provokációkra, illetve, hogy megtagadták bizonyos adók megfizetését.

Hasonlóképpen az izraeli Függetlenségi Nyilatkozat is mindenekelőtt ki nyilvántja, hogy Izrael földje „a zsidó nép szülőhazája”, amely itt „vált először nemzetté... és ajándékozta meg a világot a Könyvek Könyvével”. Az eredeti Palesztin Nemzeti Charta „a cionista megszállással” kezdi, és elutasít minden „történelmi és szellemi kötődést a zsidóság és Palesztina között”, valamint el lenzi Palesztina ENSZ általi felosztását, és Izrael államának megalapítását.

Minden próbálkozás, ami a szélsőséges izraeliek és palesztinok bonyolult és összességében igazolhatatlan állításait igyekszik kibogozni, csupán valóság-tól elrugaszkodott érvanyagokat szül mindkét oldalon. Természetesen szükséges, hogy rendelkezésünkre álljon e föld és annak folyton változó népessége tekintetében mind archaikus mind modern történelmi leírás; méghozzá nem másért, minthogy megértsük, értelmes emberek miként képesek ennyire szögesen ellentétben álló következtetéseket levonni ugyanazon történelmi tényekből. Ez esetben persze a szomorú valóság az, hogy még e tényeket tekintve is csak igen csekély a konszenzus. Míg az egyik oldal némely állításokat hevesen vitat, másokat abszolút igazságként fogad el; addig a másik oldalon az ellentétéről vélekednek ugyanilyen meggyőződéssel...

A történelmi felfogások e drámai ellentétességének oka összetett. Olykor egy nem vitatott esemény különböző értelmezése által alakul ki ilyen éles ellentét. Például – ahogy azt majd a 12. fejezetben is tárgyaljuk – senki nem vitatja, hogy a mostani Izrael területén valaha élt több százezer arab jelentős hányada eltávozott az országból. Bár a pontos létszámot is vitatják, a fő nézeteltérés a körül forog, hogy vajon e menekültek közül némelyeket, mindet vagy éppen senkit sem űzött el Izrael, késztetett az arab vezetés távozásra, esetleg ezek együttesen hatottak rájuk, vagy teljesen más okokat kell keresni. A tekintetben is vitáznak, hogy többségük végül is milyen hosszú ideig lakott azokon a területeken, amelyeket végül elhagytak, hisz az ENSZ terminológiájában már azokat is palesztin menekülteknek nevezi (más menekültekhez képest páratlanul könnyű kritériumokkal), akik a mai Izrael területén csupán két évig éltek eltávozásuk előtt.

Mivel képtelenség az arabok által 1948-ban Izrael ellen indított háború pontos erőviszonyait és körülményeit utólag tisztázni, biztosan leszögezhetjük: sosem fogjuk már teljes bizonyossággal tudni (és senki sem tudja ellenfelet meggyőzni), hogy vajon az arabok többségét Izrael hajtotta-e el, talán maguktól távoztak, vagy mindkettő ezek közül közrejátszott, vagy akár egyik sem a valós ok, ami miatt más területekre vándoroltak. Izrael nemrégiben megnyitotta számos levéltárát kutatók előtt, és az így felszínre kerülő információk némiképp segítették a tisztánlátást és a történeleminterpretációt, de a kétségeket teljes mértékben nem tudták – és nem is fogják soha – eloszlatni.⁷

Hasonló azon arab országokban élő 850 000 szefárd zsidó esete, akik 1948 után Izraelbe költöztek. Őket is vagy kényszerítették a távozásra, vagy önszántukból költöztek el, de akár a növekvő megfélemlítés, az új lehetőség és a vallási küldetéstudat egyvelegéből fakadóan is vándorolhattak Izraelbe. Ez esetben sem tárhatóak fel kétséget kizáróan a folyamatot éltető dinamizmusok, különösen amiatt, hogy azon arab országok, ahonnan elköltöztek, elpusztították vagy eleve nem készítették történelmi feljegyzéseket, adattárakat, mások pedig nem hajlandóak megosztani azokat.

Mindkét félnek jogában áll, hogy a maga érdekét szolgáló értelmezéshez ragaszkodjon, egészen addig, amíg elismerik, hogy a másik fél némiképp más-hogy tekint ugyanazon tényekre. A vita gyakran nem is történelmi tények értelmezéséről, hanem fogalommeghatározásokról szól. Gyakran panaszkodik például az arab oldal arra, hogy hiába csak 35%-a volt a zsidó lakosság Palesztinának, mégis a terület 54%-át kapták.⁸ Az izraeliek viszont azzal érvelnek, hogy a nekik adott területeken egyértelmű többségben éltek a zsidók, amikor az ENSZ felosztotta a vitatott földet. Mint a későbbiekben is láthatjuk majd, a pontos meghatározások olykor csökkenthetik az ellentéteket.

Egy másik fontos kiindulópont, hogy elévülési szabályokat kellene meghatározni a múlt sérelmeit illetően. Ahogy az izraeli jogvédelmet sem lehet kizárólag a zsidóknak az Ígéret földjéről való első századi kiűzetésére alapozni, hasonlóképpen az arab oldalnak is többre van szüksége, mint hogy olyan állítólagos eseményekre hivatkozzon, amelyek egy évszázadnál is régebben történtek. Bizonyos tények érvényesíthetőségének korlátozására többek között azért van szükség, mert, ahogy telik az idő, egyre nehezebb a múlt történéseit pontosan értelmezni, és a tényeket lassan megkövült politikai emlékek váltják fel. Ahogy a szólás is mondja: „Vannak tények, és vannak valós tények”.

Az 1882-es első aliját (az első európai zsidó menekültek Palesztinába érkező csoportját) megelőző évszázadokról több politikai és vallási emlék maradt fenn, mint bizonyított történelmi tény. Kétségtelen, hogy mindig is volt zsidó jelenlét Izraelben, különösen Jeruzsálem, Hebron és Safed (Cfát) szent városaiban, és az is köztudott, hogy a zsidóság relatív vagy abszolút többségben képviseltette magát Jeruzsálemben évszázadokon át. Azt is tudjuk, hogy jelentős számú európai zsidó az 1880-as években kezdett a mai Izrael területére költözni, csak kicsivel azután, hogy a brit származású ausztráliaiak elkezdtek átvenni az aboriginek helyét, vagy az európai gyökerű amerikaiak nyugatra vándorolva fokozatosan elfoglalták az amerikai indiánok területeit.

Az első alija zsidósága nem vette át a palesztinai lakosság helyét sem hódítással, sem megfélemlítéssel – ahogy azt az ausztrálok vagy amerikaiak tették. Nyílt és törvényes adásvétellel szereztek meg a földet – aminek jelentős részét megművelhetetlennek tartották – azok távol élő tulajdonosaitól. Aki törvényesként elfogadja Ausztráliát, mint angol ajkú keresztény nemzetet, vagy el-

ismeri az Egyesült Államok fennhatóságát Nyugat-Amerika fölött, az 1880-as évektől napjainkig tartó zsidó jelenlét legitimitását sem kérdőjelezheti meg azon a földön, ami időközben Izrael lett. Már az 1947-es ENSZ-felosztást megelőzően a nemzetközi jog, többek között egyezmények útján elismerte a zsidók palesztinai jelenlétét, mint jogi tény.* Vagyis a kialakult helyzetben minden ésszerű tárgyalás kiindulópontja az, hogy a nézeteltérés alapjának a jogosultságok kérdését tekintjük. Általában az ilyen jogvitákat a legnehezebb eldönteni, hisz a feleknek rendszerint olyasmiről kellene kiegyezni, amit abszolút jogaikként tartanak számon. Tovább bonyolítja a békítési munkát, ha a felek isteni jogosítványokra hivatkoznak.

Izrael ügyének védelmét az arab–muzulmán–zsidó, később arab–palesztin–muzulmán–izraeli konfliktus rövid történeti áttekintésével kezdem, ami során kiemelten foglalkozom azzal, ahogy a palesztin vezetőség sorra utasította el a kétállami (vagy, ahogy ritkábban mondják: két szülőföld) megoldást, 1917-től kezdve 1937-en és 1948-on át egészen az ezredfordulás tárgyalásokig. Fókuszunk középpontjában Izrael pragmatikus erőfeszítései állnak, amint biztonságos határok mögötti békés életre törekszik annak ellenére, hogy az arab vezetőség rendszeresen megsemmisíteni igyekszik a zsidó államot. Kitérünk Izrael államának hibáira is, de bizonyítani kívánom, hogy általánosságban ezek (bármennyire elhibáztak is, de) jóhiszemű lépések voltak az izraeli polgárok védelme érdekében. Végezetül bizonyítom, hogy Izrael gyakorlatilag minden aktusa során igyekezett megfelelni a jogállamiság követelményeinek, hogy a jog uralma fennmaradhasson.

Bár mélyen hiszek abban, hogy érvényesíthetőségi korlátokat kell szabni a múlt sérelmeit illetően, Izrael védelmében mégis szükséges a relatíve közelmúlt eseményeire is röpke pillantást vetnünk. Ennek elsődleges oka, hogy az akadémiai körökben, a médiában és általában az egész világon hódító Izrael-ellenes oldal tudatos történelemhamisítást végez, ami érinti a 19. század végén elsőként Palesztinába érkező európai zsidók ügyét, az ENSZ általi felosztást, a zsidó államalapítást és az arab–izraeli háborúkat, de a máig tartó terrorizmust, illetve az arra adott válaszlépéseket is. Alapvető fontosságú a történelmi kérdéseket tisztázni, és egyúttal megszívlelni a filozófus, George Santayana szavait: „Aki nem tud múltjával szembenézni, arra ítéltetik, hogy örökké megismétlje.”

Az egyes fejezetek egy Izraellel szemben felhozott váddal nyitnak, kifejező idézetekkel kiegészítve. Ezt követően én csak a pusztá tényeknek és az azt alátámasztó bizonyítékoknak adok hangot. A tények demonstrálásakor általában nem kifejezetten Izrael-párti forrásokat vonultatok föl, hanem viszonylag

* A nemzetközi jogi kötőerővel rendelkező 1922-es palesztinai brit népszövetségi mandátumszerződés preambuluma maga is kimondta, hogy a szerződéssel „elismerést nyert a zsidó népnek Palesztinával való történelmi kapcsolata, valamint nemzeti otthona ottani visszaállításának alapelve” – a kiadó megjegyzése.

tárgyilagos, vagy olykor a mondandóm kihangsúlyozása végett éppenséggel nyíltan Izrael-kritikus forrásokra hivatkozom.

Bizonyítani fogom továbbá: a kétségnek még árnyéka sem férhet ahhoz, hogy egy igen veszedelmes kettős mércével ítélik Izrael tetteit – és így, konyhanyelven szólva, még amikor a legjobbak közül is kiemelkedett, akkor is a legeslegrosszabbak közé sorolták. Igazolom, hogy e kettős mérce nem csupán igazságtalan a zsidó állammal szemben, de egyúttal súlyosan sérti a jog uralmát; olyan nemzetközi szervezetek hitelességét rombolja, mint az ENSZ; és egyúttal tüzre olajként szolgál a palesztin terroristáknak, akik ezen felbátorodva erőszakos tettekkel csikarnak ki heves reakciót Izraelből, hogy aztán emiatt egyoldalúan a zsidó államot érje a vád a nemzetközi közösség részéről.

Könyvem záróakkordjaként a mellett érvelek, hogy képtelenség megérteni a közel-keleti konfliktust úgy, ha nem fogadjuk el: az arab vezetés stratégiája a kezdetektől fogva a zsidó állam és egyúttal a zsidó lakosság megsemmisítése azon a területen, amit ma Izraelnek nevezünk. Még a palesztinok első számú akadémiai elharcosa, Edward Said is elismerte, hogy „a palesztin nacionalista törekvés teljes egészében az izraeliek [ami alatt a zsidókat érti] elhajtásán alapult”.

Ez egyszerű ténykérdés, amiről nincs számottevő vita, hisz az arab vezetők szájából, tollából származó bizonyíték számtalan. Jó pár ravasz eszközt bevetettek céljuk elérése érdekében: többek között meghamisították a Palesztinába vándorló zsidó menekültek történetét, vagy éppen a palesztinai arabok demográfiai adatait. De nem átalították célba venni a kiszolgáltatott zsidó menekülteket a húszas években, majd a náci népiirtó gépezet mögé állni a harmincas-negyvenes években. Ezt a célt szolgálta továbbá a Brit Királyi Vizsgálóbizottság (Peel-bizottság) által 1937-ben, majd az ENSZ által 1948-ban előírányzott kétállami megoldás elleni erőszakos szembeszállás. És mindeközben ügyesen kiépítették másik aduász taktikájukat: a menekültválság elmélyítését és kihasználását.

Egyeseknek már a palesztin államiság maga is a taktika része volt: a zsidó állam mellé kinövő palesztin államképződmény lenne az első lépés Izrael felszámolása felé. Beszédes, hogy 1880 és 1967 között gyakorlatilag egyetlen arab vagy palesztin szóvivő sem követelt államiságot a palesztinoknak, hanem Szíria vagy Jordánia államterületeibe kívánták a rómaiak által Palesztinaként megjelölt területet beolvasztani. Egy jelentős palesztin vezető, Auni Bej Abdul-Hati így fogalmazott a Peel-bizottság előtt 1937-ben: „Ilyen ország nem létezik... A 'Palesztina' kifejezést a cionisták fabrikálták... A mi országunk évszázadokon át Szíria részét képezte.” Vagyis a palesztinok maguk utasították el a Peel-bizottság által javasolt független államiságot, méghozzá azért, mert ez egy csöpp zsidó anyaország életre keltését is eredményezte volna. Céljuk mindig egy és ugyanaz: Izrael államának felszámolása és a zsidók elhajtása a területről.

A realista arab tábor rájött, hogy legalábbis a belátható jövőben ezt a célt elérni képtelenség. Reménység szerint a pragmatizmus végül diadalmaskodik a fundamentalizmus fölött, és a palesztin nép, illetve vezetőik megértik, hogy a palesztin állam ügye sokkal erősebb, ha elfogadják a zsidó állam létezését. Amikor már jobban akarják saját államukat, mint a zsidók államának eltörlését, az izraeliek döntő többsége örömmel fogadja majd a békés szomszédot. A 2003. június 3-án, Akabában kötött megállapodások, kézfogások és ígérek egy ideig némi reményt jelentettek, hogy az Izrael által már régóta elfogadott kétállami megoldás végre valahára valósággá válik, de a későbbi események sajnos ezt megcáfolták...

Az e könyvben az olvasó elé tárt, Izraelről szóló védőirattal kapcsolatban szívesen fogadom a mélyreható vitát. Sőt, kifejezett célom, hogy őszinte, minden körülményt figyelembe vevő vitát gerjesszek egy olyan ügyben, amit szélsőséges érvrendszerek sarkítottak ki. Biztosan nem fog mindenki egyetérteni a történelmi tényekből levont megállapításaimmal vagy végkövetkeztetéseimmel, de néhány alapvető ténykérdésben nem szabadna eltérnünk.

A szefárdi testvéreikhez 19. század végén csatlakozó európai zsidóknak abszolút joga volt, hogy atyáik földjén menedéket keressenek. Verejtékes munkával alapozták meg a zsidók otthonát olyan földeken, amiket tisztességes úton vásároltak meg a távol élő földbirtokosoktól. Csekély számú fellahot (földművelő arabot) költöztettek csak el. Elfogadták a nemzetközi jogra alapított javaslatokat a felosztott anyaország tekintetében, míg egészen mostanáig gyakorlatilag minden palesztin és arab vezető elutasította az összes olyan megoldást, amelyben zsidó állam, zsidó szülőföld vagy zsidó önrendelkezés szerepel. Ezek a kétségbevonhatatlan tények vezettek el a konfliktushoz, ami az államalapítás körül kirobant és máig tart. Fontos, hogy e tényeket ma is figyelembe vegyük Izrael ügyének tárgyalásakor, hiszen pontosan a fájdalmas múlt eltorzítása vagy figyelmen kívül hagyása kapcsolja össze a zsidó állammal szembeni vádak hosszú sorát.

Azután határoztam el, hogy e könyvet papírra vetem, miután közlőrlől figyelemmel kísértem a 2000–2001-es Camp David-i és tabai béketárgyalásokat, melyek sikertelensége után annyian Izraelnek estek, a palesztinok pedig ismét terrorizmusra vetemedtek. 2000 nyarán, a Haifai Egyetemen tartottam előadásokat, így első kézből láthattam, milyen nagy lelkesedéssel és várakozással tekintettek az izraeliek a tárgyalások pozitív kimenetelére. A folyamat valójában már az 1993-as oslói egyezményvel elkezdődött, ami előrevetítette, hogy talán végre megvalósul a kétállami javaslat, és Izrael végre békében élhet Palesztina mellett annyi év véres konfliktusa után.*

* Utalás rá, hogy az oslói egyezmények (az 1993-as Oslo 1. és az ennek alapján kidolgozott 1995-ös Oslo 2.) eredményeként palesztin autonómia létesült a Gázai övezetben és Júdea-Szamariában (Ciszjordániában). Az autonómiát a felek eredetileg öt éves átmeneti időszakra tervezték felállítani azzal, hogy ezen időszak alatt további tárgyalásokon állapodnak meg a „végleges” rendezésről. Bár a szerződésben nem mondták ki, de tartalmilag ez magában rejtli a területi autonómia szuverén állam-má transzformálásának lehetőségét is – a kiadó megjegyzése.

Ahogy a békefolyamat haladt előre, Ehud Barak izraeli miniszterelnök azzal borzolta a kedélyeket, hogy gyakorlatilag a palesztinok összes követelését kész volt kielégíteni, közöttük azt is, hogy Jeruzsálem palesztin főváros is legyen, a Templom-hegy fölötti teljes kontrollal, arról nem is beszélve, hogy Ciszjordánia és a Gázai övezet nagyjából 95 %-át is kész volt átadni, és ezzel együtt még 30 milliárd dollár kompenzációs csomagot az 1948-as menekülteknek. Hogyan szalaszthatta el Jasszer Arafat ezt a történelmi lehetőséget? Bandar herceg vállalt közvetítői szerepet Szaúd-Arábiából, és arra ösztökölte Arafatot, hogy fogadja el az ajánlatot. Amíg Arafat hezitált, egészen kemény figyelmeztetést írt neki: „Remélem, uram, emlékszik még, mit mondtam Önnek! Ha elszalasztjuk ezt a lehetőséget, súlyos bűnnek fog minősülni!”¹⁰

Szörnyülködve néztem végig, ahogy Arafat elköveti ezt a „bűnt,” amikor elutasította Ehud Barak ajánlatát és úgy távozott a tárgyalásokról, hogy még csak ellenjavaslatot sem terjesztett elő. Bandar herceg később „a palesztinok, sőt az egész régió ellen elkövetett bűncselekménynek” titulálta Arafat döntését. A döntést követő izraeli és palesztin halálos áldozatok személyes felelősének nevezte a palesztin vezetőt.¹¹ Clinton elnök is teljes mértékben Arafatot határozta meg a békefolyamat megszakadásának felelőseként, hasonlóan azok többségéhez, akik még részt vettek a tárgyalásokon. Még számos európai vezetőnek is fött a feje, hogy Arafat csak úgy hátat fordít egy ilyen bőkezű ajánlatnak.

Végre valahára úgy tűnt, hogy a világ figyelme a kétállami megoldást elutasító palesztinokról a véres holtpontról kimozdulást előirányozó Izrael felé fordul. De alig telt el néhány röpké hónap és a nemzetközi közvélemény ismét a palesztinokra fókuszált, ezúttal már bosszút hirdetve. Izrael hirtelenjében megint pária, agresszor, gonosztevő és a béke hátráltatója lett. A világ számos egyetemének kampuszán Izrael vált a demonizálás és a bojkottra hívás egyedüli célpontjává, holott nem is olyan rég tett olyan bőkezű ajánlatot. Hogy tudta ennyi intelligens ember ilyen hamar elfelejteni, hogy valójában ki miatt hiúsult meg a békekötés? Hogy lett a Camp David-i bűnös Arafatból oly' hamar hős, míg Izraelből nagyvonalúsága ellenére maga a gonosz? Mi történhetett e rövid időszakban, ami a közvéleményt ilyen drasztikusan megváltoztatta?

Rájöttem, hogy pontosan az történt, amit Bandar herceg előrebocsátott arra az esetre, ha Arafat elutasítja Barak ajánlatát: „Két választás áll ön előtt: vagy elfogadja az ajánlatot, vagy kitör a háború”. Arafat a véres utat választotta. Saját kommunikációért felelős minisztere szerint „Jasszer Arafat elnök kérésére a Palesztin Hatóság a Camp David-i tárgyalásokról való hazatérte óta készítette az utat a jelenleg zajló* intifádához.”¹²

Az öngyilkos merényletsorozat kiobbantásának ürügyül Ariel Saron templom-hegyi látogatása szolgált, de ahogy a miniszter kérkedett „Arafat

* Utalás a 2000 szeptemberében kiobbant második intifádára – a kiadó megjegyzése.

(...) már előre jelezte az intifáda kialakulását, nem, mint konkrét reakciót Saronnak az al-Haram al-Sarif-i (Templom-hegy) látogatására, hanem inkább, mint kiegészítő módszert arra, hogy demonstráljuk a palesztinok állhatatosságát a békefolyamat során.” Ezt alátámasztja, hogy a terrorhullám valóban már a Saron látogatását megelőző napokban elindult a PH azon vezényszavára, hogy a különböző „politikai erők és frakciók mozgassanak meg mindent az intifáda érdekében”.

Magyarán a „békefolyamatban való állhatatosságot” nem a nagyvonalú Barak-féle megoldásra tett ellenjavaslattal fejezték ki, hanem öngyilkos merényletekkel és egyre eszkalálódó erőszakkal. Bandar herceg Arafatot tette felelőssé a kialakult vérfürdőért: „Még mindig nem sikerült felocsúdnom (...) hogy mekkora lehetőséget mulasztottunk el” – nyilatkozta egy interjúban – „Ezerhatszáz palesztin és hétszáz izraeli halt meg eddig. Az én megítélésem szerint egyik izraeli vagy palesztin élet kioltása sem igazolható semmivel!”

Hogy képes az a személy, aki ennyi elkerülhető halálesetért felelős, aki elutasította Barak békeajánlatát, aki maga instruálta az erőszakos intifáda újraindítását, mint „kiegészítő lehetőséget a békefolyamatban”, arra, hogy a világ közvéleményét ilyen hamar Izrael ellen fordítsa a palesztinok javára? Ez a csüggesztő kérdés válaszáért kiáltott, és a még ijesztőbb válasz kapcsán határozta el magam e könyv megírására.

A válasz kétdimenziójú. Egyik oldalról nagyon egyszerű a megoldás: Arafat kijátszotta a jól bevált terrorkártyát, amely már annyiszor kiszolgálta érdekeit hosszú és tekervényes karrierje során, amit terrorista-diplomataként folytatott. Arafat jól tudta, hogy a civil lakosság célbavételével – iskolabuszon utazó gyerekek, vásárolgató terhes anyukák, szórakozó tinédzserek, páskaszédert ülő családok lemészárolásával – Izraelt túlreagálásba hajszolja. Először is egy keményebb miniszterelnököt választanak maguknak a háborúellenes Ehud Barak helyett, majd addig ingerelik a hadsereget, míg olyan beavatkozásokra nem kerül sor, amely elkerülhetetlenül érinti a palesztin civil lakosságot. Ahogy eddig mindig, ezúttal is hibátlanul működött a terv. A világsajtót hirtelen olyan képek járták be, ahogy izraeli katonák tömegbe lönek, nőket motognak ellenőrzőpontokon és civileket ölnek. Arafat „mesterien” játszott a „fájdalomokozás kíméletlen aritmetikájával”, ahogy azt egy diplomata meg is fogalmazta: „a palesztin áldozatok a palesztin oldalt szolgálják; az izraeli áldozatok úgyszintén. Az erőszakmentes út nem kifizetődő nekik.”¹³

Sokaknak a pusztán számtan meggyőzőnek bizonyult: több palesztin halt meg, mint izraeli, és ez önmagában bizonyító erővel rendelkezett arra, hogy Izrael a gonosztevő. Figyelmen kívül hagyták viszont azt, hogy bár valóban „csak” 810 izraeli esett áldozatul (2003 júniusáig), a palesztin terroristák jóval többet szerettek volna, csak hogy az izraeli hatóságok a merényletkísérletek 80 százalékát megghiúsították.¹⁴ Figyelmen kívül hagyták továbbá azt is, hogy

a nagyjából kétezer palesztin áldozat közül több százan maguk az öngyilkos merénylők, bombakészítők, robbanószer-dobálók, terrorvezérek voltak, vagy állítólagos kollaboránsok, akiket palesztin társaik öltek meg. Ha a tényleges civil áldozatokat nézzük, izraeli oldalon jóval többen haltak meg, mint palesztin oldalon.¹⁵

Az igazság az, hogy Izrael kevesebb civil palesztint ölt meg a terrorizmus ellen folytatott küzdelme során, mint bármely más nemzet, ami a történelem folyamán hasonló erőszakkal nézett szembe. És nem mellékesen: ezek az áldozatok sajnálatos és szándékolatlan velejárói voltak a terror elleni harcnak, és nem kifejezett célpontjai az erőszak alkalmazásának.

Hogy lehetséges mégis, hogy a nemzetközi közösség annyi tagja – diplomata, médiaszakértő, egyetemi hallgatók, politikusok és vallási vezetők egyaránt – elhiszi Arafat átlátszó és erkölcstelen trükkjét? Hogyhogy nem Arafatot vádolták a kialakult vérfürdőért, ahogy Bandar herceg és még néhányan? Hogyhogy olyan hamar Izraelt vádolták mindenért? Hogy létezik, hogy vallási és erkölcsi vezetők, akik korábban abban jeleskedtek, hogy meg tudták különböztetni, mit jelent szándékosan ártatlan civileket megcélolni, illetve véletlenül polgári lakosokat is megölni; Izrael tekintetében képtelenek voltak ezen alapvető különbségtételre? Miért nem fogták fel, hogy a palesztin vezetés a halál számtanával visszaélve manipulálja őket? Hogy nem láttak a halottak pusztá számán túl, és miért nem a helyes morális mérleget alkalmazták, miszerint hány valóban ártatlan embert vettek célba és öltek meg mindkét oldalon?

Ahogy válasz után kutattam e felkavaró kérdésekre, arra jutottam: sötétebb erők hatottak közre e téren, mint gondoltam. A rövid idő alatt lezajló drasztikus és majdhogynem teljes közvélemény-fordulat nem magyarázható pusztán logikai, erkölcsi, jogi vagy akár politikai elvekkel. A válasz – legalábbis részben – valahol abban lelhető, hogy Izrael egy zsidó állam; a világ államai között „a zsidó”. Ahhoz, hogy megértsük a világ bizzar viszonyulását Izrael bőkezű békeajánlatához és a palesztinok erőszakos reakciójához, fel kell ismernünk annak hosszú és fájdalmas történetét, ahogy a világ más, sokkal keményebb mérce alapján ítélkezik a zsidó nép fölött.

Ennek megfelelően a zsidó nemzettel is más mérce szerint bánnak. Az első modern zsidó állam megalapításának pillanatától kezdve sajátos kettős mérce szerint ítélik és bírálják abbéli igyekezetét, hogy védekezzen a pusztá létezését és teljes lakosságát érő halálos fenyegetésekkel szemben. E könyv erről a kettős mércéről szól – arról, hogy mennyire méltánytalanul ítélik meg Izraelt, és még inkább arról, hogy mennyire káros ez a tekintetben, hogy a palesztinok és mások ezáltal a terrorizmus terjedését mozdítják elő.

Könyvem hangvétele helyenként szinte tán pörlekedő, aminek oka, hogy az Izraellel szemben jelenleg felhozott vádak számtalan esetben arcátlanok, hajthatatlanok, elfogultak és eltúlzottak, mint például: „náci jellegű”, „népirtó”,

„az emberi jogok eltiprásának legfőbb példája a világon” és így tovább. Az ilyen hamis vádakra félreérthetetlenül és az igazságnak megfelelően kell felelni, mielőtt a megállapodásra, és a hibák közös elismerésére alkalmas tónus újra szerepet kaphat, és a komplex ügyet a felek hibáinak és érdemeinek együttes vizsgálatával tárgyalhatjuk. A vita sajnos ma túl gyakran az Izraelt démonizálni vágyók egyoldalú fröcsögésének szintjére süllyed, különösen akadémiai berkekben, akikkel szemben Izrael védői általában jóval tárgyilagosabban kezelik és ismerik el az esetleges hibákat, és bocsánatkérő hangnemük inkább a vádlók malmára hajtja a vizet.

A béke ügye akkor fog előrelépni, ha mindkét oldal kész elismerni saját hibáit, hibáztathatóságát, és továbblépnek az ujjal mutogató múltból a közös megegyezésen alapuló jövőbe. Képtelenség az ehhez szükséges atmoszférát kialakítani addig, míg ki nem „szellőztetjük” a sok hamis, eltúlzott és egyoldalú vádaskodást, amelyek minden szinten szennyezik a tárgyalások körüli levegőt. A hamis vádakra e könyv az igazságnak megfelelő és egyenes válaszokat ad, hogy segítse e „szellőztetési” folyamat előrehaladtát. A védekezés hangneme olykor szükségszerűen igazodik a vádak hangneméhez. Beszédeimet, írásaimat, tanóráimat hosszú évek óta az fémjelezte, hogy nem félek egyenesen, akár úgymond sértően fogalmazni azokkal szemben, akik ezt bigott nézeteik és hamis vádjaik alapján megérdemlik – e könyv ennek szellemiségét viszi tovább.

Mihelyst a levegő megtisztul a vakbuzgalom és a hazugság szennytől, jóval árnyaltabb vitába kezdhünk Izrael és a palesztinok egyes politikai irányvonalairól. E könyv még nem ennek a vitának része, annak ellenére, hogy megvan az én véleményem is e kérdéskörökben. Amíg Izrael pellengérre állítva, a legfőbb jogsértések hamis vádjával néz szembe, az igazság és tisztesség követőinek legfőbb feladata ezek alól feloldozni a zsidó államot – méghozzá határozottan és kétségtelenül!

Gyakran kérdezik tőlem, hogy én a polgári jogok híveként és liberális nézetűként miként tudok Izrael oldalára helyezkedni. Ez egyúttal bűjtatott utalás arra, hogy nyilvánvalóan fel kell adnom az elveimet, hogy egy ilyen „elnyomó rezsimet” támogatni tudjak. A valóság az, hogy pontosan polgári libertariánus és liberális nézeteim miatt támogatom Izraelt! Természetesen kritikai szót emelek mindannyiszor, amikor valamelyik izraeli lépés megsérti a jog uralmát.

Nem próbálom meg eltussolni egyik, izraeliek vagy szövetségeseik által elkövetett rémtettet sem. Elismerem az 1948-as Deir Jasszin-i gyilkosságokat, amit irreguláris csapatok hajtottak végre, vagy az 1982-es falangista megszárlást, amit a szabrai és satilai menekülttáborokban követtek el elsősorban palesztinok ellen; valamint az 1994-ben Baruch Goldstein által imádkozó muzulmánok ellen elkövetett tömeggyilkosságot is. Mint minden demokrácia, Izrael és vezetése is kritika tárgya, amennyiben nem felel meg az elfogadható követelményeknek, de e kritika arányos, viszonyító és minden körül-

ményt figyelembevevő kell, hogy legyen, ahogy az kívánatos minden ország tekintetében.

Liberális és libertáriánus szempontból terjesztem elő e védőiratot Izrael mellett, bár úgy hiszem, hogy a konzervatívoknak konzervatív értékeken alapulva szintén Izrael oldalára kell állniuk. Senkit sem készítek arra, hogy feladja az elvrendszerét, inkább az az egyszerű kérésem minden jóakarátú emberhez, hogy ugyanazon pártatlan erkölcsi elveket alkalmazzák a zsidó állam megítélésekor, mint bármely más ország vagy nép esetében.

Ha egységes mércével mérnénk, Izrael ügye mondhatni szinte automatikusan megoldódna. De mivel még mindig sokan kitartanak a keményebb mérce mellett, előadom e védelmi iratot Izrael érdekében: minden racionális mérce alapján Izraelt illeti meg az összes olyan jóakarátú ember támogatása – ha nem is kritikamentesen –, aki becsüli a békét, a tisztességet, az igazságosságot és a nemzeti önrendelkezést.

1 Gyarmatosító és imperialista állam-e Izrael?

A VÁD

Izrael egy gyarmatosító, imperialista, telepes állam, ami a dél-afrikai apartheid rendszerhez hasonlítható.

A VÁDLÓK

„[Egy zsidó állam Palesztinában] csakis az imperialista hatalmak fattyaként emelkedhet ki, és csak úgy jöhet létre, hogy vagy áttelepíti a palesztin lakosság jelentős részét, vagy apartheid államrendszerébe olvasztja őket, vagy esetleg e két módszert együttesen alkalmazza. Ráadásul, mihelyst megalakul, Izrael csakis militarista, expanzionista és hegemonikus államként maradhat fenn, amely állandóan csatában áll szomszédjaival.” (M. Shahid Alam, a Northeastern Egyetem közgazdaságtan professzora¹)

„Az elfoglalt Palesztina teljes területét [ami magába foglalja Izraelt] fel kell szabadítani a gyarmatosítástól, fajgyűlölettől, és vissza kell adni a palesztin népnek, egységes és szuverén államként. Egyszerűbben fogalmazva, a cionista államot fel kell számolni!” (Ahmed Kassiem imám, az Islamic Unity Convention (Iszlám Egység Gyűlése) dél-afrikai elnöke²)

A VALÓSÁG

Izrael állama jórészt önrendelkezési jogukat gyakorló menekültekből és leszármazottaikból áll. Az 1880-as évektől kezdve a gyarmatosító Európa, a muzulmán közel-keleti államok és Észak-Afrika zsidóságának egy része menekülőre fogta az elnyomó antiszemita rezsimiek elől. Ezek a menekültek évszázados elnyomást és üldöztetést hagytak maguk után, ellentétben a gyarmatosító telepesekkel, akik olyan imperialista nemzetek katonai és kereskedelmi érdekeit szolgálták, mint Nagy-Britannia, Franciaország, Hollandia és Spanyolország.

E zsidó menekültek leginkább azokhoz az amerikai telepésekhez hasonlíthatók, akik Angliát hagyták el a vallási elnyomás miatt, vagy akár a más hasonló okból Európát elhagyó menekültekhez is. Nem vonható párhuzam a 18–19. században Indiát bekebelező angol gyarmatosítókkal, sem az Észak-Afrikát meghódító franciákkal, de az indonéziai térséget gyarmatosító hollandokkal sem!

A BIZONYÍTÉK

Azoknak, akik abszurd módon azt állítják, hogy a 19. század utolsó évtizedeiben érkező zsidó menekültek az európai imperializmus „eszközeiül” szolgáltak, meg kell felelniük az alábbi kérdésre: Mégis *kiknek* dolgoztak volna ezek a szocialista és idealista menekültek? Talán a gyűlölt orosz cár zászlaját akarták volna Palesztinában felhúzni, vagy akár a mélyen antiszemita lengyel és litván rezsimeket szolgálták ki?

Ezek a menekültek mást sem kívántak jobban, mint hátuk mögött hagyni a pogromokkal és vallási diszkriminációval őket évszázadokon át kínzó országokat. Semmilyen imperialista eszköz vagy fegyver nem volt a Palesztinába érkezők kezében. Puskát és más „hódító eszközt” alig hoztak magukkal; kapát, gereblyét annál többet. Az általuk megművelt földeket sem erőszakkal, sem gyarmati jog alapján nem vették el a jogos tulajdonosaiktól, hanem távol élő birtokosoktól vagy ingatlanspekulánsoktól vették meg tisztességes, és nem ritkán uzsoraáron.

Martin Buber, a palesztin jogok nagy támogatója a következő megfigyelést tette 1939-ben: „A hozzánk érkező telepések nem úgy érkeznek, mint a nyugati gyarmatosítók, akik a helyiekkel végeztetik el a piszkos munkát; maguk állnak be az eke mögé, és vért, verejtéket nem kímélve dolgoznak, hogy e föld gyümölcsöző legyen.”³ Az általuk megművelni kívánt föld nemhogy gazdag nem volt olyan nyersanyagokban, mint az olaj vagy arany, még stratégiaiilag sem volt kifejezetten alkalmas a kereskedelemhez. Gyakorlatilag értéktelen ingatlanra tettek szert a világ szemében süllyesztőként számon tartott, ámde a zsidóknak vallási, történelmi és nemzeti jelentőséggel bíró helyen.

Láthatjuk tehát, hogy a zsidó bevándorlók nem éppen a tipikus imperialista hódítót testesítik meg. Elnyomó uralmak alól menekülő, új életet kereső menekültek, akik visszatértek arra a földre, ahol ősatyáik éltek, és ahonnan jó részüket (de nem mindnyájukat) elűldözték. Ráadásul, ahogy azt a brit történész, Paul Johnson is dokumentálta, a gyarmati hatalmak megtették minden tőlük telhetőt, hogy megakadályozzák a zsidó otthon kialakítását: „nyugaton mindenhol a külügyi és védelmi minisztériumok, valamint nagyvállalatok elenezték a cionizmust.”⁴ A Palesztinába érkező zsidó menekülteknek tehát le kell gyűrniük a török, a brit és a pánarab imperializmust, hogy érvényt szerezhessenek önrendelkezési joguknak.

Annak érdekében, hogy minden kétséget kizáróan bizonyítsuk, Izrael sosem volt imperialista vagy gyarmatosító állam, szükséges címszavakban áttekintenünk a generációk óta Palesztinában élő szefárdiakhoz csatlakozó európai zsidó menekültek történetét. A bevándorlás (vagy, ahogy hívják: alija) első hulláma 1882. év elejétől 1903-ig tartott, ami nem sokban különbözött a kelet-európai zsidók Amerikába vándorlásától, ami nagyjából ugyanerre az időre tehető. Ez idő amúgy is nagy ki- és bevándorlási hullámot produkált, ami különösen a zsúfolt európai városokból eredményezett elvándorlást. Hatalmas népességmozgások zajlottak le; számtalan ember telepedett le távol a szülőföldjétől. Ír, olasz, görög, német, lengyel és zsidó családok, de kínaiak, japánok és karibiak is jobb életkörülmények reményében költöztek az Államokba, Kanadába, Dél-Afrikába, Ausztráliába és más olyan helyekre, ahol szabadon dolgozhattak és képezhették magukat.

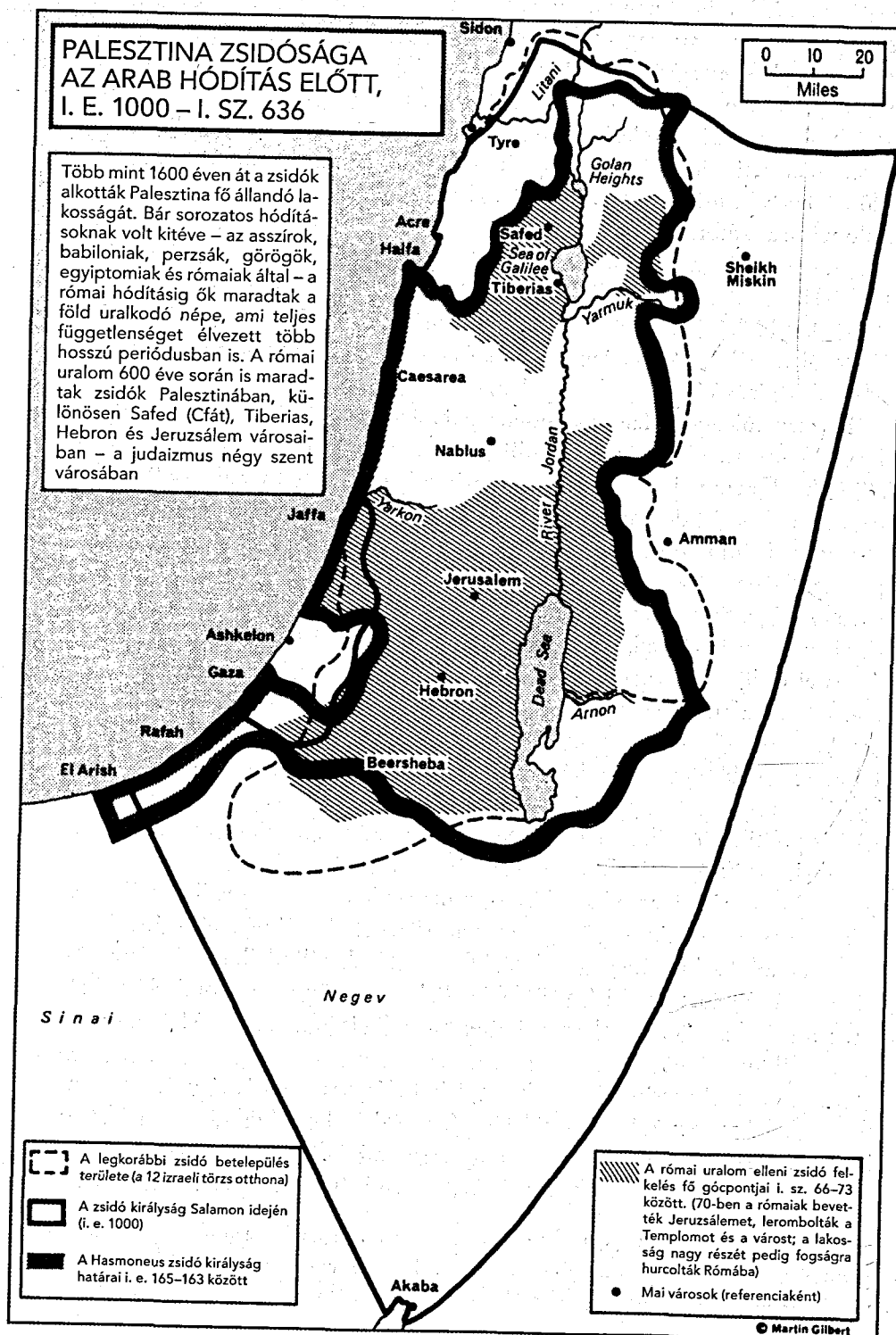
Hozzávetőlegesen tízezer kelet-európai zsidó emigrált Palesztinába, míg az Egyesült Államok felé közel egymilliónyan vették útjukat.⁵ Az elsőgenerációs alijázóknak nem volt megalapozott reménysége a tekintetben, hogy Palesztinában valaha is zsidó nemzetet hozhatnak létre. Bár néhány zsidó intellektuel, mint például Leon Pinsker már az 1880-as években az „autoemancipációt” propagálta, nem létezett még politikai mozgalom, ami a zsidó állam ügyét felkarolta volna. Ez csak az első alija vége felé jelent meg, mikor 1897-ben Theodor Herzl a svájci Bazelben megszervezte az első Cionista Világkongresszust.

Az első alija zsidósága egy kiáltványt fogalmazott meg 1882-ben, amiben kifejezetten utaltak az aktuális pogromhullámra, illetve az egyházi autodaféra,^{*} ami komolyan fenyegette az európai zsidóságot. Nem feltétlenül államot akartak, de legalább egy otthonként szolgáló területet az országon belül, esetleg egy államrészt egy nagyobb államon belül, ahol szabadon gyakorolhatják polgári és politikai jogaikat, miközben „segítő kezet nyújtanak testvérüknek, Izraelnek a szükség idején”.

Azokhoz hasonlóan tehát, akik Amerikában kerestek menedéket, a Cionba érkező visszatérő zsidóság is egyszerűen békés életkörülmények után vágyakozott, ahol diszkrimináció és fizikai fenyegetések nélkül élhetnek. Erre kétséget kizáróan joguk volt! Atyáik földje, Palesztina több szempontból is alkalmasnak tűnt erre; már csak azért is, mert mindig is jelentős zsidó közösség élt azon a földön.

A történészek szerint a héberek nagyjából a Krisztus előtti második évezredben érkezhettek a mai Izrael területére. Józsué, később Dávid király, majd az ő leszármazottai alatt önálló héber királyságok működtek. „Több mint ezerhat-száz éven át a zsidók alkották azon terület lakosságának gerincét, amit később a

^{*} A katolikus egyház ítélezési módja volt a középkorban. Ezzel a kifejezéssel illeték a spanyol és portugál inkvizíció által eretnekséggel vádoltak és halálra ítélték ünnepélyes körmenetét, de ez volt a neve a halálos ítélet végrehajtásának is – a ford. megjegyzése.

rómaiak Palesztinára kereszteltek” – állítja Martin Gilbert, történész.⁶ A babiloni, perzsa és hellén hódításokat követően a zsidó királyság i. e. 168-ban kapott újra erőre, de a következő évszázad során római fennhatóság alá került. Róma keményen leverte az i. sz. 70-es, majd 135-ös felkeléseket, és Júdeát Palesztinának nevezték át; a teljes dejudaizálás érdekében a hajdani part menti lakosságról, a filiszteusokról nevezték el a térséget.⁷ Innentől fogva a rómaiak, majd a keresztések és bizonyos muzulmán közösségek sorozatosan megpróbálták a zsidó jelenlétet felszámolni Palesztinában, mégis zsidók ezrei maradtak olyan szent vagy tradicionális városokban, mint Jeruzsálem, Cfát (Safed), Tiberias vagy Hebron. De maradtak zsidó közösségek Gázában, Raffában, Askelonban, Caesareában, Jaffában, Akkóban és Jerikóban is.

A hetedik században Jerikóban élő zsidóság egy része Mohamed elől menekült, aki véres mészárlást rendezett két arabiai zsidó törzsben. A khaihari zsidók békében éltek arab szomszédjaikkal, mígnem Mohamed próféta „embertelen kegyetlenséggel sújtott legyőzött ellenségeire” és férfiakat, nőket, gyerekeket mészárolt le válogatás nélkül. „A makulátlan családi életükre büszke khaihari zsidók női tagjait (akik elkerülték a kivégzést) a hódítók szétosztották maguk között és elhurcolták.”⁸ Azoknak, akik megmenekültek a próféta kardjától, el kellett hagyniuk az Arab-félszigetet, mivel Mohamed parancsa szerint: „Két vallás nem férhet meg Arábiában.”⁹ Sokuk Palesztinában telepedett le, csatlakoztak a poszt-római keresztény elnyomásból menekülő zsidókhoz.

A 11. században a keresztések zsidók és muzulmánok ezreit kaszabolták le, mégis hamarosan Anglia és Franciaország, majd Spanyolország, Litvánia, Portugália, Szicília, Rodosz és Nápoly területéről elvándorló zsidók alapítottak oktató és kereskedelmi központokat. Innentől kezdve Palesztinában mindig is jelentős, jól dokumentált zsidó jelenlét állt fenn. Mire 1516-ban ottomán kézre került Palesztina, csak a safedi térségben nagyjából tízezer zsidó élt. Brit jelentések szerint a 16. században már „nem kevesebb, mint tizenötezer zsidó” élt a városban, ami a „rabbini hagyomány oktatásának” központja lett.¹⁰ További zsidó közösségek laktak Jeruzsálemben, Hebronban, Akkóban és más térségekben.

Sőt, Jeruzsálem a 19. században először összeírt népszámlálási adatok óta zsidó többségű; a jeruzsálemi muzulmán lakosság „alig haladta meg a város lakosságának negyedét”.¹¹ Tehát Jeruzsálemet már az első aliját megelőzően is túlnyomó többségben zsidók laktak. A 19. század közepére – tehát az európai zsidók első bevándorlóhulláma előtt harminc évvel – a zsidóság jelen volt, sőt nem ritkán relatív vagy abszolút többségben élt Safedben, Tiberiasban és más városokban.¹² Tel-Aviv is túlnyomórészt zsidó város a kezdetek óta, mikor európai zsidók 1909-ben megvetették alapjait a tengerparti homokdűnéken.

Láthatjuk tehát, hogy Palesztina az évszázadok során a zsidó tudomány, vallási élet és miszticizmus központja maradt. Az európai zsidók jelentősen

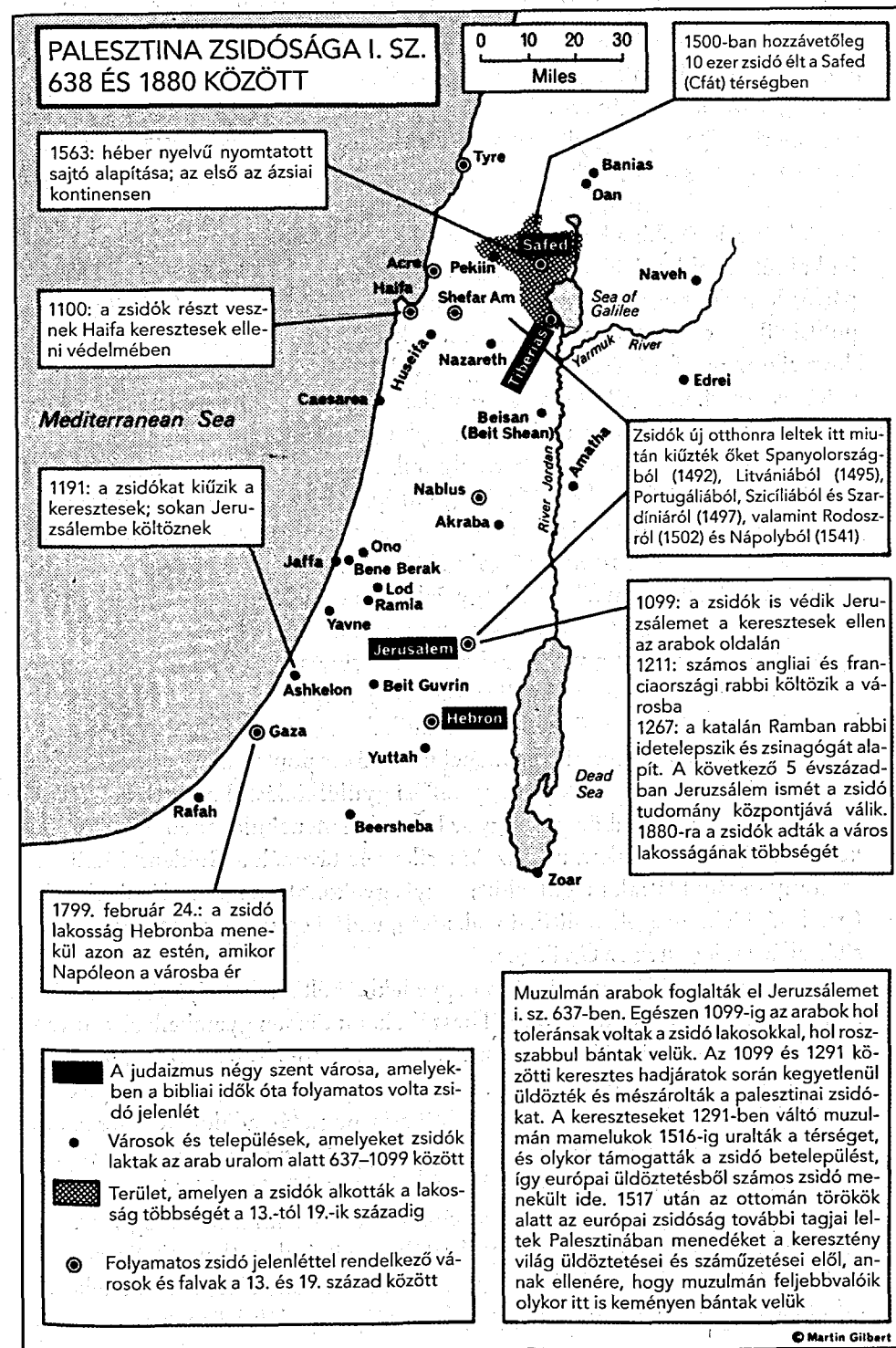
hozzájárultak a zsidó vallási intézményrendszer kiépítéséhez, miközben folyamatosan imádkoztak a zsidóság Cionba való hazatéréséért, amit kezdetben sokkal inkább vallási, mint politikai kifejezésként használtak, ezért is bukkan fel annyiszor a keresztény terminológiában. Bár az első aliya zsidóságának többsége velejéig szekuláris volt, a Cion utáni vágyódás túllépett a teológiai kereteken és alapvető aspektusává vált a zsidó történelemnek. Emiatt hívják a Palesztinán kívül élő zsidókat száműzötteknek vagy diaszpórában élőknek. A zsidó nép sosem adta föl az őshazája iránti igényt, ahonnan felmenőiket erőszakkal üldözték el.

Jóval az első európai cionisták érkezését megelőzően már vallási indíttatású pogromokra és egyéb erőszakos cselekményekre került sor az olyan helyi zsidó közösségek ellen, amelyek apái még Palesztinát hívták otthonuknak. A térség egyiptomi elnyomása során, az 1830-as években muzulmán fanatikusok kíméletlenül üldözték a helyi zsidókat, aminek indítéka nem más volt, mint vallási vakbuzgalom. 1834-ben jeruzsálemi zsidó „otthonokat forgattak fel és asszonyokat becstelenítették meg”.¹³ Még ebben az évben hebroni zsidókat is meggyilkoltak. A brit konzul, William Young a brit külügyminisztériumnak írt jelentésében – majd’ 40 évvel az első aliya előtt – nagyon érzékletes és dermesztő képet festett az 1839-es jeruzsálemi állapotokról és a zsidók helyzetéről:

„E hét első felében behatoltak egy zsidó negyedbeli otthonba, ahol rablást követtek el – a ház karantén alatt állt. A ház zsidó gondnokát a kormányzó elé citálták, de nem tudott semmit a rablásról vagy annak körülményeiről. Hogy vallomásra bírják, földre teperték és megverték, majd tömlőbe zárták. Másnap ismét a kormányzó elé vitték, és újfent kijelentette, hogy ártatlan. Ezt követően izzó vassal égették meg arcát és számos más testrészét, és addig verték a testének alsóbb részeit, míg már a hús cafatokban lógott róla. A szegény teremts másnap meghalt. 28 éves szaloniki zsidó ifjú volt, aki nemrég költözött a városba, csupán egy héttel ezt megelőzően jelentkezett nálam, hogy szolgálatomba álljon.

Egy másik zsidó fiatalember, aki francia útlevéllel rendelkezett, szintén gyanúba keveredett, de elmenekült, majd miután bebizonyosodott, hogy nem hozható összefüggésbe a rablással, anyját mégis számon kérték, hogy fiát rejtette; kikötözték és a legbrutálisabb módon megverték.

Bevallom őszintén, mélységesen sajnálom és meg vagyok dőbbenve, hogy a kormányzó ilyen kegyetlenül járt el, hiszen ismeretségünkől fakadóan nem feltételeztem volna részéről önkényes lépéseket. Zsidó személyekről van szó, akik barát és védelem nélkül maradtak, és ez jól bizonyítja, miért is igaz, hogy a tizenkilencedik században is a zsidók napról napra az életükért való rettegésben élnek.”¹⁴

A konzul szerint a zsidókat jogorvoslati lehetőségtől is megfosztották:

„Mint egy százalmas kóbor ebet rugdossák, mert véletlenül az útba került, vagy bántalmazták, mert felemeli a szavát ez ellen – jóvátételt nem keres, nehogy még nagyobb bajt hozzon fejére; jobbnak véli tűrni, minthogy a panaszára bosszút várjon.”¹⁵

Sok évvel később a konzul „vak gyűlöletnek, és a fanatikus lakosság ostoba balítéletének” tulajdonította a jeruzsálemi zsidók helyzetét, ami ráadásul párosult azzal, hogy a szegénység sújtotta zsidó lakosok sem fizikailag, sem politikailag nem tudták megvédeni magukat.¹⁶ Mindez fél évszázaddal a modern cionizmus fellépése és az európai zsidók érkezése előtt. Nem más, mint vallásos fanatizmus váltotta ki a kegyetlenséget az őslakosok ellen, akik már évszázadok óta éltek azon a földön, amelyhez ugyanúgy joguk volt, a tisztességes bánásmóddal együtt, mint bármely arabnak vagy muzulmánnak.

Mint látni fogjuk, csak azután, hogy európai társaik csatlakoztak hozzájuk, tanulták meg a szefárdiak is az önvédelem azon módjait, amellyel végre ellenállhattak a vallás gerjesztette erőszaknak, ami addig annyira megnehezítette a palesztinai életet. Vitan felül áll, hogy Palesztina őslakos zsidóságának ugyanúgy joga volt az ott-tartózkodáshoz, mint a muzulmánoknak vagy keresztényeknek, és joguk volt a vallásos diszkrimináció és elnyomás elleni önvédelemhez is! Európai hittársaik pedig jogosan nyújtottak védelmet nekik azáltal, hogy kitanították őket az önvédelmi technikákra.

A Palesztinába és Amerikába menekülők közös pontja, hogy mindannyian az európai antiszemitizmus elől egy vallási gyűlölködéstől mentes helyet kerestek, ám abban különböztek, hogy az Izrael felé menekülők ideológiai alapon keresték régi-új hazájukat, míg az Amerika felé távozók a Goldena Medinát, az aranyországot látták maguk előtt; vagyis gyakorlati megfontolások alapján (gazdasági lehetőségek, politikai szabadság, vallási egyenlőség és családgye-sítés okán) települtek az Újvilágba.

Az amerikai zsidók ottani zsidó negyedekbe költöztek, helyi közösségi intézményeket alapítottak, és jiddisül beszéltek, miközben gyerekeik elsajátították az angol nyelvet is. Bár ők sem szabadultak meg teljesen a kirekesztéstől és kizsákmányolástól (ahogy más bevándorló csoportok sem), végül mégiscsak asszimilálódni tudtak a gazdaság, a politika és még a társadalom főáramába is.

A Palesztinába menekülők igen más valósággal szembesültek a 19. sz. végén. Ők is kialakították a maguk negyedeit, felállították közösségi intézményeiket, és még ősi héber nyelvüket is felélesztették, de az asszimiláció – még azon zsidóknak és araboknak is, akik amúgy akarták – kivitelezhetetlen volt. Szervezett arab bandák támadtak védtelen, fegyvertelen zsidó telepekre, és az illetékesek mindent megtettek az ellen, hogy újabb európai zsidók leljenek menedékre

Palesztina területén. Míg bizonyos arab vezetők örömmel fogadták a zsidókat, mint potenciális munkateremtőket a helyi araboknak, a többség ellenezte a nem arab és nem muzulmán bevándorlást. Amerikával ellentétben, ahol végül zsidó és nem zsidó fej-fej mellett élhetett és dolgozhatott, Palesztinában a zsidó menekültek saját kolóniákba kényszerültek, ahol saját földjüket művelték. Ahogy a Peel-bizottság azt később összegezte: a zsidóknak lehetetlen volt asszimilálódni a muzulmán vezetők szította zsidóellenes előítéletek miatt.

A *jisuv* ('visszatérés' vagy 'közösség') első szakasza tehát inkább egyszerű menekültbevándorlásnak tekinthető, semmint tervezett politikai és nacionalista mozgalomnak, annak ellenére, hogy a politikai cionizmus magvait valóban az első alijs során (vagy talán már korábban is) elhintették azon kevesek, akiket már akkor kifejezetten (vagy részben) motivált a Cionba való visszatérés álma. Ahogy Európából megindult az első menekülthullám Palesztina irányába, muzulmán területeken élő zsidók is felkerekedtek, és megindult a jemeni, iraki, török és észak-afrikai zsidók Palesztinába vándorlása. Az arab területekről érkező zsidóknak aztán végképp fogalmuk sem lehetett a politikai cionizmus ideájáról! Egyszerűen hazaindultak az üldöztetések elől, miután megtudták, hogy az Ottomán Birodalom engedélyezte (vagy legalábbis szemet hunyt felette) némely zsidó Palesztinába vándorlását.

Összefoglalva, ha áttekintjük a Palesztinába menekülő zsidóság valós történetét, nem áll meg az a vád, miszerint Izrael gyarmatosító vagy imperialista állam lenne; ez az állítás annyira eltúlzott, hogy nagyszerűen illusztrálja, miként torzítják el szánt szándékkal a nyelvet egy elfogult, pártos propaganda szolgálatában.

2 Elűzték-e az európai zsidók a palesztinokat?

A VÁD

A Palesztinába érkező európai zsidók áttelepítették az évszázadok óta ott élő palesztinokat.

A VÁDLÓK

„A zsidók elrabolták földünket! Mit vártok még tőlünk; csak úgy lépjünk le?” (Mohammad Abu Laila, összehasonlító vallástörténet professzor az al-Azhar Egyetemen Kairóban; ezt olyan szövegkörnyezetben mondta, mikor az öngyilkos merényleteket, mint „mártírokat” vette védelmébe.¹⁾

„A zsidók gyűlölik az arabokat és a palesztinokat, hiszen elrabolták az arabok és palesztinok földjét. A tolvaj pedig ugye gyűlöli a jogos tulajdonost.”²⁾

„A cionisták (...) előre kitervelték a gyarmati államuk Palesztinában való kialakítását, és háború, mészárlások és etnikai tisztogatások útján véghez is vitték tervüket az imperialista nagyhatalmak hátán felkapaszkodva. Később kitartottak abbéli tervük mellett, hogy a palesztinokat megfosszák még megmaradt jogaiktól és örökségüktől, holott kananeita gyökereik mélyebbre érnek, mint Izajás, Ezékiel, Dávid vagy Mózes öröksége.” (M. Sahid Alam³⁾)

„Ezzel kapcsolatban azt szeretném leszögezni, hogy Palesztina őslakói a palesztinok. Sémita törzsek leszármazottai, akik idevándoroltak és évezredek óta lakták a palesztin területeket; jóval korábban már, minthogy Ábrahám betette volna lábát oda. (...) Azt állítom tehát, hogy mi palesztinok vagyunk a leszármazottai az őslakos palesztinaiaknak. (...) Elismerjük, hogy a zsidókat, izraeli-eket is történelmi szálak kötik Palesztinához, de közel sem olyan mélyen vagy gyökeresen, mint minket, az őslakosokat.” (Haider Abdel Safi, annak idején a palesztin béketárgyalási delegáció vezetője, jelenleg független aktivista.⁴⁾

„Jelenleg két nemzetcsoport küzd nemzeti önrendelkezésért. Az egyik csoport az őslakosság, vagy legalábbis, ami megmaradt belőle, hiszen sokukat kiűzték vagy elmenekültek. A másik csoport az Európából, majd a Közel-Kelet-

ről és más térségekből bevándorló zsidó telepesek. Ez a két csoport van tehát: az őslakosság, valamint a bevándorlók és leszármazottaik.” (Noam Chomsky⁵)

A VALÓSÁG

A terület, ahová az első alija során az európai zsidóság telepedett, roppant gyéren lakott vidéknek számított, és ahogy azt már többször hangsúlyoztuk, a konkrét földek jelentős részét messze külföldön élő tulajdonosoktól vagy ingatlanspekulánsoktól vásárolták. Palesztina nemcsak azért tűnt megfelelőnek a zsidó menekültek számára, mert a földhöz mély történelmi és ideológiai szálak kötik őket, hanem mert a demográfiai térképe is alkalmassá tette a bevándorlásra, vagy, ahogy ők nevezték: *visszatérésre*.

Mark Twain 1867-ben látogatott el a Szentföldre, és az alábbiak szerint jellemezte azt:

„Izgalmas látvány (...) [Jezeél] völgyében nincs többé. Az egész kiterjedt síkon nincs egy árva falu; semmi sincs harminc mérföldre az égtáj minden irányában. Két vagy három apró beduin sátorcsoport tűnik fel, de semmi nyoma állandó lakóhelynek. Tíz mérföldet is lovagolhat errefelé az ember, de nem találkozik tíz lélekkel sem.”⁶

Ezt Galileában kell keresni. Ha ezek a néptelen sivatagok, ezek a rozdszínű kopár dombocskák, amelyek nyers körvonalaikról soha, de soha nem rázzák le a nap izzását, nem halványulnak és tűnnek határozatlan távlatba; Kapernaum mélabús romjai, Tiberias, ez az ostoba falu, amely hat szál pálma gyászbokrétája alatt szunnyad.”⁷ (...)

Épségben megérkeztünk a Tábor hegyhez (...) egyetlen árva lélekkel sem találkoztunk az egész úton.”⁸

Názáret lezüllött (...), az elátkozott Jerikó ma is olyan semmibe vesző rom, amilyennek Józsué csodája több mint háromezer esztendővel ezelőtt hagyta; Betlehem és Bethánia szegénységükben és megalázottságukban semmivel sem emlékeztetnek arra, hogy valamikor részük volt a Megváltó jelenlétének nagy tisztességében; a szent hely, ahol a pásztorok éjszaka őrizték nyájukat, s az angyalok azt énekeltek: »Békesség a földön és az embereknek jóakarata«, most nincs élő ember kezén (...)

Bethsaida és Korazin eltűntek a föld színéről, s körülöttük az „elhagyott helyek”, ahol valamikor ezrek és ezrek hallgatták a Megváltó szavát és ették a csodálatos kenyeret, most olyan magány csöndjében szunnyadnak, ahol nem lakik más, csak ragadozó madár és ólálkodó róka.”⁹

Más utazók hasonló állapotokról számoltak be Palesztinával kapcsolatban az első alija zsidóságának megérkezése előtt, akik maguk kezdték el a föld újjáé-

lesztését és benépesítését. Ez utóbbihoz persze hozzájárult az is, hogy munkahelyeket teremtettek és infrastruktúrát alakítottak ki.

A BIZONYÍTÉK

Az 1880-as években két ellentétes mítosz lengte körül Palesztina földjét. A zsidó szélsőségesek immár rég elvetett legendája szerint Palesztina „néptelen föld volt, amely egy földtelen népre várt”. (E mondást egyébként a brit Shaftesbury lord ültette be a szóhasználatba 1884-es memoárjával. A szélsőséges palesztin mítosz jobban beágyazódott az évtizedek során, miszerint az 1880-as években itt élt a palesztin nép, sőt akár palesztin nemzet, amit a cionista invázió meghódított.

A valóság – mint általában – valahol a kettő között keresendő. Palesztina biztosan nem volt teljesen lakatlan. A terület akkori demográfiai adatait képtelenség pontosan rekonstruálni, hiszen a népszámlálási adatok hiteltelenek, és minden helyreállítási igyekezet – bármelyik oldalon – politikai mesterkedéseknek van alárendelve. De hozzávetőleges becsléseknek igenis teret lehet adni. Palesztina teljes lakossága (ideszámolva Izraelt, a Gázai övezetet, valamint Júdea és Szamaria térségét) nagyjából félmillióra becsülhető az első alija idejében.

Ugyanezen területeken ma több mint 10 millióan élnek, és még nagyobb lakosságot képes befogadni. Az a terület, amit az ENSZ 1947-ben a zsidó államra osztott, jóval kisebb népességű; becslések szerint 100-150 ezer fő közötti. Palesztina földrajzi entitása folyton változó, és örökké bizonytalan határokat tudhat magának; politikai entitásról pedig ebben az időszakban nem beszélhetünk. Az 1516-tól 1918-ig tartó ottomán uralom alatt a térséget számos körzetre, úgynevezett szandzsákokra osztották. Ezek a szandzsákok pedig a nagyobb vilajetek közigazgatási egységeit adták. Palesztina legnagyobb része a Szíria vilajetbe tartozott, amit a damaszkuszi pasa irányított, és ez magyarázatot ad arra, miért is nevezték Palesztinát gyakran Dél-Szíriának.

Az 1830-as években Egyiptom 10 évre elfoglalta a térséget, aminek egy részét ezt követően Bejrút vilajet területébe olvasztották (ami magába foglalta Libanont és Észak-Palesztinát le egészen addig, ahol ma Tel-Aviv áll). Jeruzsálemből külön szandzsákot alakítottak ki, amihez hozzácsapták a Jaffától Jeruzsálemig húzódó területet, valamint Gáza és Beer-Seva déli körzeteit. Ennek fényében igencsak megkérdőjelezhető az a kijelentés, hogy a palesztinok alkották Palesztina „nemzetét”.

Ahogy azt már említettük, az Izraelnek adott területek jelentős része korábban külföldön élő földbirtokosok tulajdonában állt. A földek adásvételi szerződésai alapján legtöbbjük Damaszkuszban vagy Bejrútban élt, míg mások szintén távol élő adószedők vagy kereskedők voltak. Magyarán olyan földbir-

tokosokról beszélünk, akik idegen országokban élő ingatlanspekulánsoknak mondhatók, kiknek semmilyen kötődésük nem volt a földhöz és gyakran kiszákmányolták a helyi munkásokat vagy fellahokat. Ahogy más országok menekültjei is, a zsidók is – jórészt műveletlen – földeket vettek maguknak Palesztinában. A palesztin propagandisták rendkívül eltúlozták azon arab családok számát, akik a földvásárlások miatt költözni kényszerültek.

Benny Morris, izraeli történész írásai miatt sokan azzal vádolják, hogy „elfogultan Izrael-ellenes”,¹⁰ nem csoda, hogy Noam Chomsky, Edward Said és más kritikusok is előszeretettel idézik, mint olyan „modern történészt”, aki nem a „cionista vonalat” képviseli. Said úgy nyilatkozott róla és más „revizionista történészekről”, mint akik „hajlandóak szembenézni a történelemmel és feldolgozni azt”, akiknek állításai mentesek minden „hazugságtól és történelemmaszatolástól” – ami bizony nagy dicséret a cionizmus egyik legelszántabb opponensétől. Morris munkásságát a *New York Times* könyvszemléje is méltatta; írását „a cionista–arab konfliktus legkifinomultabb és legárnyaltabb beszámolójaként” jellemezte.¹¹

De még Morris is a következőképpen foglalta össze az idevonatkozó történelmi tényeket: „Történészek következtetése szerint csupán néhány ezer család kényszerült elköltözni az 1880-as évektől az 1930-as évek végéig tartó zsidó földvásárlások következtében.”¹² Az egyiptomi Asszuáni-gát építésekor ennek sokszorosát költöztették el, ahogy Irakban is jóval több ma’dán arabot telepítettek át, hogy csak néhányat említsünk a számottevő arab népességmozgatásból, melyet saját kormányaik végeztek el.

Még évekkel később is, mikor a zsidó földvásárlások egyre gyakoribbá váltak, megállapították, hogy „sokkal több arab földet ajánlottak föl eladásra, mint amennyit a zsidók meg tudtak venni”.¹³ Az 1880 és 1948 közötti földvásárlások szakmai elemzése alapján megállapítható, hogy a zsidók által megvásárolt telkek háromnegyedét nem az adott földek megmunkálójától, hanem mega-földtulajdonosoktól vették meg.¹⁴ Még a palesztin párti professzor, Rasid Khalidi is elismeri, hogy számos telket messze élő (palesztin és nem palesztin) birtokosoktól vásároltak meg.¹⁵ Izrael első miniszterelnöke, David Ben Gurion egyenesen megtiltotta a zsidó menekülteknek, hogy olyan földet vegyenek, amelyek helyi fellahok tulajdonában álltak, vagy amelyeket ők művelték meg.¹⁶

Felhívom tehát mindazokat, akik ezek után e téren Izraelt támadják, hogy objektív adatok – népszámlálási adatok, ingatlan adásvételi szerződések vagy demográfiai adatok – alapján cáfolják az itt előadott történelmi realitást. Jól tudom, hogy erre senki nem lesz képes! Mégis, tovább vádaskodnak, hogy a zsidók elrabolták a helyi arab fellahok földjét. A másik, idevágó és ugyanúgy hamis állítás az, hogy azok a fellah földművesek, akiket áttelepítettek, egytől-egyig olyan arabok voltak, akik „megszakítás nélkül 1300 éve”¹⁷ lakták és mű-

velték e földet, mint olyan arabok leszármazottai, akiknek „kananeita gyökerei mélyebbre érnek Izajás, Ezékiel, Dávid vagy Mózes örökségénél.”¹⁸

Jelentős vita zajlik ugyanis azoknak az etnikai hátterét illetően, akik azt a területet művelték, ami idővel az Izrael nevet kapta. Sok görög települt például a muzulmán elnyomás elől Palesztinába. A 18. század közepére Jaffa bibliai kikötővárosa, ahonnan Jónás nem mindennapi utazását elkezdte, törökök, arabok, görögök, örmények és más népek lakta település lett. Egy keresztény történész úgy fogalmazott, hogy Palesztina-szerre számos falut „teljes egészében a Török Birodalom különböző területeiről áttelepültek laktak a tizenkilencedik században. Vannak közöttük bosnyákok, drúzok, cserkeszek és egyiptomiak.”¹⁹

A Britannica Enciklopédia 1911-es kiadása úgy jellemzi Palesztina lakosságát, mint ami „számos különböző „etnikai” csoportból áll, és nem kevesebb, mint „ötven nyelvet beszél”. Képtelenség tehát Palesztina etnológiai összetételét címszavakba sűríteni, különösen az egyiptomi népesség beáramlása után, amely „továbbra is megmaradt különböző falvakban”. A 19. század végén és 20. század elején tehát a zsidók és arabok táborát bővítették a kurdok, német templomosok, perzsák, szudániak, algériaiak, szamaritánusok, tatárok, grúzok és más kevert hátterű népcsoportok. 1984-ben egy tudós az alábbiak szerint foglalta össze a helyzetet: „Azon kevés arab, aki egy évszázada, mikor a zsidó bevándorlás megindult, még Palesztinában élt, apró maradéka egy onnan elszivárgó lakosságnak, amely folyamatosan kiáramlott a térségből a helyi despoták és a véget nem érő törzsi viszályok miatt. Malária és más járványok is kíméletlenül tizedelték őket.”²⁰

A 19. század végén érkező európai zsidók bevándorlását megelőzően tehát a helyi arab lakosság száma elenyésző volt és folyamatosan csökkent, különösen Palesztina azon területein, amelyet később Izraelnek adtak. Jeruzsálem brit konzulja 1857-ben a következőképpen fogalmazott közleményében: „az ország jelentős része néptelen, tehát legfőbb szükség egy ideletelepülő népcsoportra van.”²¹ Azt is megjegyezte, hogy miközben az arab lakosság folyamatosan kivándorol visszatérési szándék nélkül, a zsidó lakosság stabilabban letelepül: „Számos zsidó az Egyesült Államokba vagy Ausztráliába költözött, de nem maradtak ott, hanem visszatértek ide.”²² Négy évvel később azt jelentették, hogy „a népességszűkülés még nagyobb”.²³ További négy év elteltével az ország bizonyos területein „a föld paragon marad, falvak tűnnek el nagy gyorsasággal... és az állandó lakosság teljesen megsemmisült.”²⁴

Más történészek, demográfusok és utazók is „csökkenőnek” nevezték az arab lakosságot,²⁵ a földet pedig „gyéren lakottnak”,²⁶ „lakatlannak”²⁷ és „immáron majdnem elhagyatottnak”.²⁸ Sárón völgyét, amit az első alijázó zsidók műveltek meg, Samuel Manning tiszteletes a következőképpen jellemezte 1874-ben: „lakatlan föld”, ami „jelentős számú lakosságot tudna befogadni”.²⁹

Arról nem is beszélve, hogy az első európai zsidó menekültek érkezése előtt a helyi életkörülmények nem voltak éppen irigylésre méltók. Egyrészt a lakosságnak csupán töredéke tudott írni, olvasni;³⁰ az egészségügy katasztrofális, a csecsemőhalálozás magas, a várható élettartam alacsony volt, és mindemellett jellemzően vízhiánytól is szenvedtek.³¹ E körülményeken drasztikusan sokat javított az európai zsidóság.

Nem meglepő ezek fényében, hogy a térség kicsi és csökkenő arab–muzulmán lakossága maga is inkább ideiglenes, vándorló populációnak tekinthető, ellentétben a helyben maradó, igaz, még kisebb zsidó lakossággal. Megalapozatlan tehát annak a mítosza, hogy a stabil, letelepedett palesztin, arab, muzulmán falvakban élő lakosság évszázadokon át művelte e földet, akiket a cionista megszállók űztek el – a bizonyítékul szolgáló demográfiai feljegyzések nem zsidóktól vagy cionistáktól, hanem helyi hatóságoktól származnak. J. L. Burkhardt arról számolt be, hogy már a 19. század második évtizedében is „kevesen hálnak meg... abban a faluban, ahol születtek, hisz a családok rendszeresen költöznek... Néhány év alatt... tovább is állnak máshová, ahol a hírek szerint testvéreikkel jobban bánnak.”³²

Az 1890-es évek közepén – az első alijához képest alig egy évtizeddel később – a zsidóság már alapvető részét alkotta Palesztina etnikai és vallási egyvelegének, különösen azokon a területeken, amelyeket az ENSZ 1947-ben a zsidó államként határozott meg. E térségben a felosztás idején relatív zsidó többséget figyelhetünk meg³³ (538 ezer zsidó és 397 ezer arab). Bizonyos vitatott beszámolók szerint – amelyekre pontosan emiatt nem is hivatkozom érvelésemben – egyébként már az 1890-es évek közepén is abszolút többségben voltak a zsidók azokon a területeken, amelyek a felosztás során a zsidó állam hátsószögét alkották.³⁴ Az viszont kétségtelen, hogy számottevő zsidó jelenlétéről beszélhetünk a tárgyalt területeken a 20. század elején.

Egy bizonyos számú muzulmán közösséget – a számuk vitatott – a zsidó telepesek új területei vonzani kezdték az ott nyíló munka- és földművelési lehetőségek miatt. Az 1882-ben alapított zsidó telep, Risón Lecijón esetében egy tanulmány kimutatta: 40 odatelepült zsidó család több mint 400 arab családot vonzott a térségbe, köztük egyébként sokan beduinok és egyiptomiak voltak. Ezek a familiák a zsidó telepet körülvevő területen alapítottak új arab falvat egy „elhagyatott rom helyén”.³⁵ A feljegyzések hasonló sémát figyeltek meg más zsidó telepek és falvak tekintetében is.

Bár teljes bizonyossággal nem lehet megállapítani az arab–muzulmán–palesztin lakosság számát, akik már generációk óta azon a területen éltek, ami a felosztás során zsidó kézbe került, de ez a szám kétségtelenül jóval alacsonyabb annál, amit a palesztin hitvitázók vallanak. Egy történész szerint „[Azon muzulmánoknak, akik 1882-ben Palesztina területén éltek] legalább 25%-a újonnan érkezett vagy [az 1831-es egyiptomi foglalást követően] bevándorlók

leszármazottai voltak.³⁶ Az egyiptomi beáramlás mellett számottevő török, görög és algériai bevándorlásról is tudunk; mi több, az 1882 és 1893 között Nyugat-Palesztinába költöző palesztin muzulmánok jelentős része Kelet-Palesztinából érkezett (a Jordán keleti és nyugati partvidékéről). Ezek együttes figyelembevételével elkerülhetetlen a végkövetkeztetés, hogy azon palesztinok száma, akik valóban mély gyökerekkel rendelkeztek a zsidó telepek területén (bár teljesen biztosak nem lehetünk), csupán töredéke a jelenleg Izraelben élő palesztin arab lakosságnak.

A zsidó területeken akkor robbant be igazán a muzulmán lakosság száma, amikor a zsidó telepek virágozni kezdtek. Nem csupán azért, mert az újonnan betelepült környék és a megművelt föld vonzotta volna őket, hanem mert a zsidó jelenlét az egészségügyi állapotok is jelentősen javultak, csökkent a csecsemőhalálozás és kitolódott a várható élettartam. 1937-ben egy brit tiszt a következőkről számol be: „[a fellah arab lakosság számának] növekedése jelentős mértékben az olyan egészségügyi szolgáltatásnak köszönhető, amely felvette a versenyt a maláriával, ami csökkentette a halálozási rátát, valamint javított a vízellátáson és a higiéniai állapotokon.”³⁷ E fejlődést a modern kórházi körülmények, vízvezetékek és más közegészségügyi intézkedések eredményezték, amelyet az Európából érkező zsidóság vezetett be Palesztinában.

Mivel pontos népszámlálási vagy ingatlan-nyilvántartási adatok nem állnak rendelkezésünkre, senki sem képes teljes bizonyossággal precíz demográfiai adatokat szolgáltatni az európai zsidók érkezésének időpontjáról azon terület kapcsán, amit aztán az ENSZ-től meg is kaptak a zsidók 1947-ben. De a népszámlálási statisztikák, hatósági jelentések, szemtanúk beszámolóí és egyszerű számtani következtetések alapján kétséget kizáróan állíthatjuk, hogy bizonyíthatóan hamis az a legenda, miszerint az európai zsidó menekültek tömegmértékben telepítették ki a Palesztinában régóta meggyökerezett és stabil muszlim lakosságot az általuk lakott területekről.

Sok arab értelmiségi is elismeri e feltételezés hamis voltát. Ahogy 1948-ban Musza Alami, az egyik palesztin vezető megjegyezte: „Népünknek nagy igénye van, hogy mítoszokkal töltse meg öntudatát és képzeletét.”³⁸ A jordán Abdullah király is elismerte, hogy a kitelepítés teóriája koholt vád, amikor így fogalmazott: „Az arabok olyan buzgón adnak túl a földjükön, mint amilyen buzgón (...) siránkoznak utána.”³⁹

3 Palesztina teljes gyarmatosítása volt-e a cionista mozgalom célja?

A VÁD

Még amennyiben az első aliját valóban menekültek bevándorlásának tekintjük is, akik pusztán otthont kerestek Palesztinában, a második alija már a cionisták imperialista törekvéseit szolgálta, hogy egész Palesztinát hatalmuk alá hajtsák.

A VÁDLÓK

„Az én alapfeltételezésem, hogy a társadalmi közösséggé fejlődő Izrael azon cionista tervből nőtt ki magát, amelynek célja, hogy a zsidók a maguk számára, a palesztinok kitelepítésével gyarmatosítsák Palesztinát. Vagyis tudatos és deklarált eszmeisége alapján a cionizmus először azon igyekezett, hogy minimalizálja, majd hogy felszámolja, végső esetben pedig – ezek sikertelensége esetén – leigazza a helyi lakosságot. Ez által kívánták biztosítani, hogy Izrael ne az ott élő polgárok (köztük arabok) állama legyen, hanem a teljes zsidó nép otthona, amiben ők olyan módon rendelkeznek a föld és lakói fölött, ahogy a világon semmilyen más állam nem.” (Edward Said¹)

„[Az a hatvanezer zsidó, aki a második alija végére Palesztinába települt] túlnyomórészt anticionista nézeteket vallott, ahogy leszármazottaik is [máig egyhangúlag osztják nézetüket]. (Noam Chomsky²)

A VALÓSÁG

Bár a második alija résztvevőit nagyban befolyásolta a cionizmus ideológiája, szintén üldöztetés elől menekülő bevándorlóknak számítanak, akik a helyi

muzulmán lakossággal összefogva igyekeztek jobb életkörülményeket kialakítani Palesztina minden lakója számára.

A BIZONYÍTÉK

Ha valami, akkor a második alija (1904–1914) tényleg olyan menekültek bevándorlása, akik üldöztetés elől kerestek menedéket. Benny Morris történész így ír: „Az 1903–1906 közötti orosz pogromok jelentősen hozzájárultak a második alija megindulásához.”³ Ezek a kormányzati hátszéllel kitörő erőszak-hullámok „kegyetlenebbeknek mondhatók az 1880-as évek üldöztetéseéhez képest”.⁴

A huszadik század első pogromja, az 1903-as zsidó húsvét idején elkövetett kisinyovi mészárlás során 49 zsidó halt meg, százak sebesültek meg és vagy ezeröttszáz zsidó házat, boltot, intézményi épületet rongáltak meg. Ezt követően a letelepedési övezetben pogromok százai következtek, amelyek során zsidó férfiak, asszonyok és gyerekek ezreit ölték vagy sebesítették meg. Az önvédelem lehetetlen volt a még keményebb retorziók fényében. Az egyetlen megoldásnak a menekülés tűnt. Százezrek költöztek az Amerikai Egyesült Államokba és Nyugat-Európába; Palesztinában is tízezrek kerestek menedéket. Számos lelkes cionista sorakozott fel közöttük, akik a zsidó anyaföld Herzl-féle álmát követték, míg mások egyszerű menekültként vállalták magukra a föld megművelésével járó kemény munkát, hogy szocialista paradicsommá varázsolják azt.

Ellentétben a párhuzamosan Amerikába áramló tömegekkel, a második alija résztvevői között sok munkásosztálybeli érkezett, akik munkásszakszervezeteket és munkáspártokat alapítottak. Ezzel együtt héber sajtót vezettek be, egy kis önvédelmi osztaggal egyetemben, akik azon arabokkal szemben védelmeztek a menekülteket, akik korábban támadásokat intéztek ellenük.

Nadzsib Azouri arab író 1905-ben egy zsidóellenes nyílt levelet adott közre, amely bejárta egész Palesztinát. Ebben egy figyelmeztetés állt, miszerint a zsidóság titkos terve, hogy cionista államot alapítson, ami „elér Hermon hegyétől az arab sivatagig és a Szezi-csatornáig”.⁵ Az akkor ifjú David Ben Gurion aggályát fejezte ki, hogy „Azouri tanítványai” a „zsidók gyűlöletének magvait hintik el az arab társadalom minden szintjén”.⁶

Ha nem is mindenki, de a zsidó menekültek többsége igyekezett az arabokkal való békés együttélésre. Az egyik első izraeli cionista publikáció, Jichak Epstein könyvecskéje, a *Rejtett kérdés* előírnyozta, hogy a helyi arabok számára is elérhetőek legyenek a zsidó kórházak, iskolák és könyvtárak.⁷ Mások arra ösztönözték a zsidó menekülteket, hogy tanuljanak arabul is, és tartózkodja-

³ Oroszul: cserta oszedlosztyi, angolul: Pale of Settlement – lakhatási zóna a zsidók számára az Orosz Birodalomban – a ford. megjegyzése.

nak olyan földek megvásárlásától, amelyeken arab falvak vagy szent helyek álltak.⁸ Azonban ahogy nőtt a zsidó menekültek száma, úgy nőtt a feszültség is. 1913-ban egy vezető arab személyiség versbe szedte ellenérzéseit:

Zsidók, csengő arany fiai, elég a fondorlatból:
Nem vásároltok ki többé minket saját országunkból! (...)
Zsidók, minden népek alja és söpredéke,
Alkuszna velünk saját földjeinkre;
Hogy is szunnyadhatnánk tovább?

Ilyen és hasonló provokációk, valamint a zsidó menekültek elleni folyamatos vallási indíttatású erőszakos akciók ellenére igyekeztek nyugvópontonra jutatni a feleket. 1914 elején Náchum Szokolov, az egyik vezető cionista személyiség interjút adott egy kairói lapnak, amelyben arra sürgette az arabokat, hogy sémita testvéreikként tekintsenek a zsidó menekültekre, akik most hazatérnek, és segíthetnek, hogy együtt, virágzóbb életet élhessenek. 1914 nyarára zsidó-arab tárgyalásokat terveztek, de az első világháború kirobbanása (ami jelentős mértékben rányomta bélyegét a palesztinai zsidóság és arabság életére) minden hasonló együttműködési igyekezetet félbeszakított.

4 Rendelkezett-e nemzetközi jogi kötőerővel a Balfour-nyilatkozat?

A VÁD

A Balfour-nyilatkozat, ami egy „zsidó otthon kialakítását irányozza elő Palesztinában” semmilyen jogi hatállyal nem rendelkezik, hisz ez csak az angol kormány egyszerű véleménynyilvánítása.

A VÁDLÓK

„[A Balfour-] nyilatkozatot egy (a) európai hatalom adta ki (b) egy nem európai területtel kapcsolatban (c) teljesen figyelmen kívül hagyva a térség többségi őshonos lakosságának jelenlétét és igényeit, továbbá (d) olyan ígéret formájában tették ezt egy szintén külföldi csoport számára, hogy az valósággal kialakíthatja a zsidók nemzeti otthonát ezen a területen... Balfour nyilatkozatában tett kijelentései magától értetődőnek tekintik, hogy egy gyarmatosító hatalomnak felsőbbrendű joga van területek fölött a maga kénye-kedve szerint rendelkezni.” (Edward Said¹)

„A Balfour-nyilatkozat 1917-ben nemzeti otthont ígért a zsidó népnek. A nemzetközi jog értelmében e nyilatkozat semmis és érvénytelen, mivel Palesztina nem tartozott Britanniához; a Népszövetséggel kötött megállapodás alapján Törökországhoz tartozott.” (Faisal Bodi, brit újságíró²)

A VALÓSÁG

A de facto zsidó anyaország már létezett Palesztina egyes területein, amelynek elismerése a Balfour-nyilatkozat által akkor vált kötőerővel rendelkező nemzetközi joggá, amikor a Népszövetség beemelte azt a saját mandátumába.

A BIZONYÍTÉK

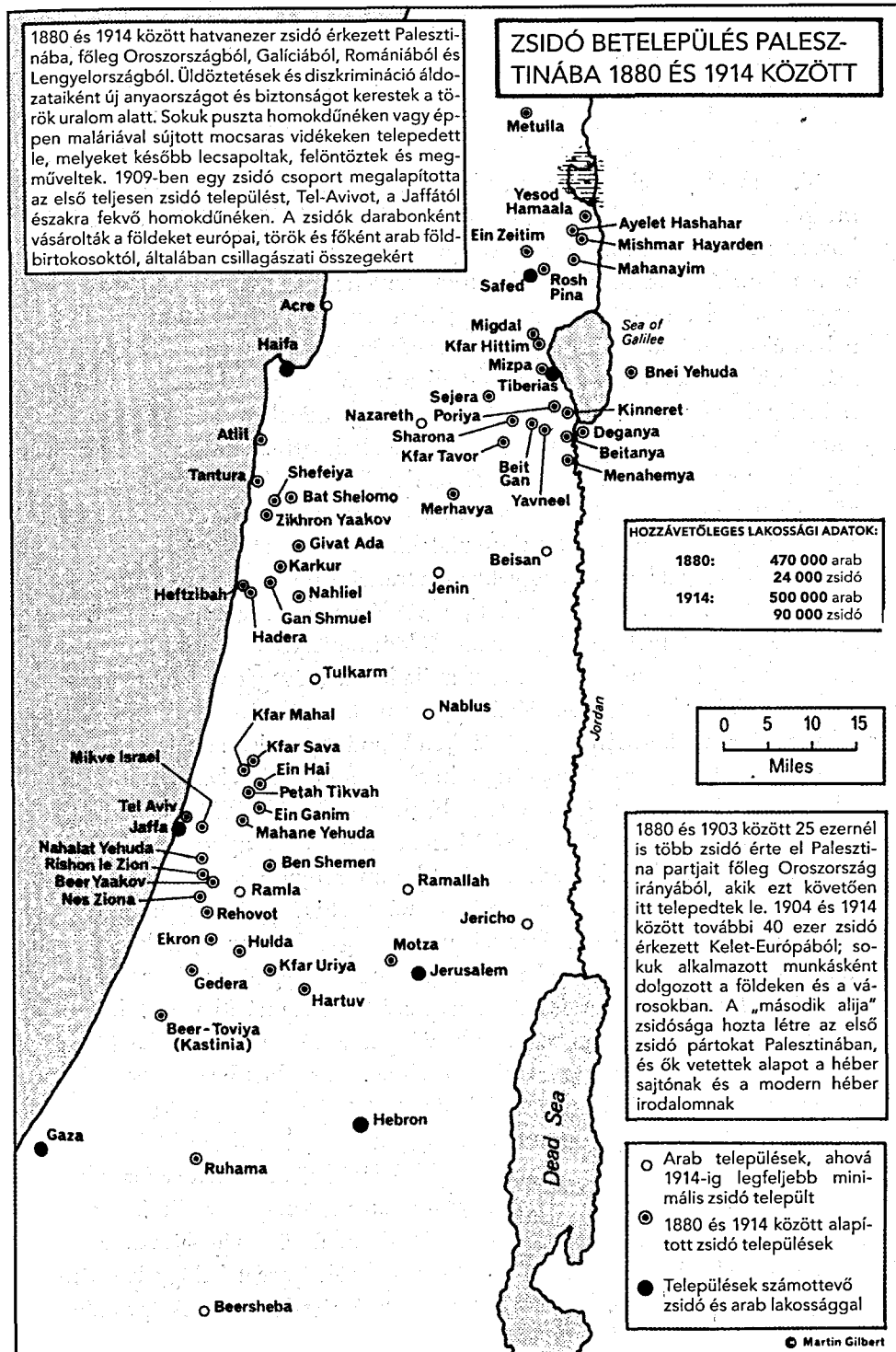
Az első világháború kezdetére nagyjából nyolcvan-kilencvenezer zsidó élt azon a palesztinai területen, amit később Izraelnek nyilvánítottak. Már az 1917-es Balfour-nyilatkozatot megelőzően is létezett Palesztinában a de facto zsidó nemzeti otthon, amibe sok tucat zsidó mosáv és kibuc tartozott a nyugat- és északkelet-palesztinai területeken, továbbá beletartoztak olyan zsidó városok, mint Tel-Aviv, Jeruzsálem és Cfát. A zsidó menekültek bármiféle gyarmatosító vagy imperialista hatalom segítsége nélkül, saját kemény munkájuk által hozták létre otthonukat, építették ki az infrastruktúrát és művelték meg a földet, amit törvényesen vásároltak.

Az első világháború szembeállította a briteket (és még több más országot) a németekkel és az Ottomán Birodalommal (és más központi hatalmakkal). Az Egyesült Államok az antanthatalmak oldalán lépett be a háborúba 1917-ben. Woodrow Wilson elnök kijelentette, hogy az oszmán területeket illetően a háború utáni területrendezés első számú irányelve az önrendelkezés. Azokon a palesztinai területeken, ahol a zsidóság többségben képviseltette magát, a zsidó önrendelkezést wilsoni alapokon támogatták.³

Mivelhogy palesztin állam sosem létezett a térségben, a tervek szerint a zsidó ország területe nem egy korábban fennálló palesztin államról lenne leválasztva. Egy olyan döntést készítenének elő, amely meghatározza, hogy az Oszmán Birodalomtól megszerzett 45 ezer négyzetmérföldnyi földterületet (amelyet arabok, zsidók és mások is laktak) miként fogják felosztani. E feladatra alapvetően négy út állt rendelkezésre: (1) átadni az egész, még a zsidó többséggel lakott területeket is egy új arab állam kialakításának céljára; (2) átadni az egész, még az arab többséggel lakott területeket is a zsidóknak; (3) az egészet Szíriához csatolni, hogy damaszkuszi uralom érvényesüljön; vagy (4) tisztességes módon felosztani a földet zsidók és arabok között, hogy mindenki a maga önrendelkezési joga alapján államot alapíthasson magának. Az utóbbi megoldást választották, tehát úgy döntöttek, a föld azok kezére kerül, akik ott éltek, dolgoztak, infrastruktúrát alakítottak ki. Mi is lenne ennél tisztességesebb és jobban összhangban az önrendelkezési joggal?

Winston Churchill, brit miniszterelnök, aki „egész életében cionistának” vallotta magát, régóta szorgalmazta a zsidók önrendelkezését Palesztinában. Már 1908-ban is úgy tartotta, hogy „egy erős és szabad zsidó állam” kialakítása „jelentős lépés lenne a föld népeinek harmonikus elrendezése felé”.⁴ Mire Nagy-Britannia előnyösebb helyzetbe került, hogy ezt a „harmonikus elrendezést” tető alá hozza, Churchill még szókimondóbban fogalmazott:

„Nyilvánvalóan úgy helyes, hogy a szétszórott zsidóknak is legyen nemzeti központjuk, egy nemzeti otthonuk, ahová újra összegyűlhetnek. És mely

másik hely lenne erre alkalmasabb, mint Palesztina, amihez háromezer éve oly' mélységesen és hűen kötődnek? Úgy véljük, ez a lépés jó hatással lenne a világra, a zsidó népre, a brit birodalomra, de még a Palesztina területén élő arabokra is (...) együtt osztoznának ugyanis a cionizmus előnyeiből és fejlesztéseiből.”⁵

Nem meglepő tehát ezek fényében, hogy amint a brit birodalom győzelmet jósolt az oszmánok ellen, Lord Arthur Balfour külügyminiszter tollából a következő sorok származtak: „Őfelsége kormánya tetszéssel fogadja egy zsidó nemzeti otthon kialakítását Palesztina területén.” Kinyilvánították továbbá, hogy ez a kialakítandó otthon „nem járhat semmilyen hátránnyal a Palesztinában élő nem zsidó közösségekre nézve.”⁶ Ironikus, hogy az arab oldal első számú kifogása a Balfour-nyilatkozat ellen az volt, hogy Palesztinát önálló entitásként és nem Szíria részeként kezeli. Ahogy a Peel-bizottság is megállapította valamivel később: „Az arabok szemében Palesztina mindig is Szíria részét képezte.” Legkevesbé sem akartak független Palesztinát, hisz jól tudták, hogy különálló egységként a Balfour-nyilatkozat értelmében esély nyílik a jelentős számú zsidóság számára egy otthon kialakítására Palesztina területén.

Több hónappal korábban egyébként a francia külügyminiszter is angol kolégájához hasonló nyilatkozatot tett; a „zsidó nemzetiség reneszánszát” „igaz tettnek és jóvátételnek” nevezte „azon a földön, amelyről Izrael fiai annyi évszázaddal ezelőtt kiűzettek.”⁷ A Balfour-nyilatkozat szövegét Wilson elnök elé is beterjesztették, aki előzetesen jóváhagyta annak tartalmát, ahogy ezt követően a francia és olasz kormányok is. 1919-ben Woodrow Wilson kijelentette: „Meg vagyok győződve, hogy az antanthatalmak – népünkkel és kormányzatunkkal teljes egyetértésben – megállapodtak abban, hogy a zsidó állam alapjait Palesztina területén kell lefektetni.”⁸ 1922-ben az amerikai Kongresszus el is fogadta a Palesztinában kialakítandó zsidó otthonra irányuló határozatot. Winston Churchill megerősítette, hogy „a brit kormányzat is foglalkozott a zsidó állam létrehozásának kérdésével”,⁹ és megjegyezte, hogy a Balfour-nyilatkozat tartalmát számos kötőerővel rendelkező multinacionális megállapodás szentesítette, köztük a Népszövetség mandátuma is, s ezáltal „megmáshíthatatlan lett”. Magyarán, kötelező erővel vált a nemzetközi jog részévé.

Churchill egyébként azt is elismerte, hogy már a brit beavatkozás előtt is létezett zsidó otthon Palesztina területén:

„Az előző két-három nemzedék során a zsidóság újjáteremtette a maga közösségét Palesztina területén, melynek száma mára vagy nyolcvanezerre rúg, kiknek negyede munkás vagy földműves. E közösség saját politikai orgánumokkal rendelkezik: választott gyűlésük igazgat belügyek tekintetében, választott tanácsaik a városok vezetéséért felelősek, és egy külön

intézmény felügyeli az oktatási rendszert. Választott főrabbi és rabbi tanács működik a vallási ügyek igazgatására. Ügyeiket nemzeti nyelvükön, a héber nyelven intézik; továbbá héber sajtó tájékoztatja a közösséget. Kiemelkedő intellektuális és tekintélyes gazdasági tevékenységet folytatnak.

Tehát a közösség, a maga városi és vidéki lakosságával; politikai, vallási és társadalmi intézményeivel, saját nyelvével, szokásrendszerével és életritmusával sajátos „nemzeti” jegyeiről tanúskodik. Mégis mit takar a zsidó nemzeti otthon Palesztinában történő kialakítása? Nem a zsidó nemzetiségnek a helyi lakosságra való kényszerítését, hanem a már létező zsidó közösség továbbfejlesztését. Ebben a világ különböző pontjain élő zsidóság is asszisztál, mégpedig azért, hogy létrejöhessen egy központ, amelyre vallási és etnikai alapon büszkék lehetnek, és amelyet magukénak tudhatnak.

Viszont annak érdekében, hogy e közösség a lehető legnagyobb reménységgel tekintsen saját szabad fejlődésére és a zsidóság képességeinek teljes kibontakoztatására, fontos látniuk, hogy országuk nem csupán megtűrt, hanem jogszerűen lesz Palesztinában kialakítva. Ezért alapvető, hogy a zsidó nemzeti otthon nemzetközi biztosítékot kapjon a Palesztinában történő meggyökerezéséhez; hogy hivatalosan elismerjék ősi történelmi kötődését ahhoz a földhöz!

Őfelsége kormánya ekképpen értelmezi tehát az 1917-es deklarációt, így ennek megfelelően a külügyminiszter álláspontja szerint az még burkoltan sem tartalmaz semmi olyat, ami egyrészt aggodalomra adna okot Palesztina arab lakosságára nézve, másrészt csalódást okozna a zsidó közösségnek.”¹⁰

A nemzetközi jog tehát elismerte, hogy a zsidó közösség „jogszerűen él Palesztinában”, illetve azt is, hogy „a zsidó nemzeti otthon kialakítására tett törekvések elősegítése a palesztinai brit mandátum nemzetközi kötelezettsége.”¹¹ A két-, esetleg háromállami megoldás jogi és politikai magvait így hintették el Palesztina ügyével kapcsolatban. Tökéletes mintája volt ez az önrendelkezés gyakorlati megvalósításának.

A palesztinai zsidók vérrel és verejtékkel küzdötték el magukat a Balfour-nyilatkozat megszületéséig. Több száz zsidó és arab munkás csapolta le a máliától hemzsego Hula mocsárvidéket, melynek helyén narancsültetvényeket hoztak létre. A zsidó légio a brit hadsereg oldalán küzdött az Oszmán Birodalom ellen, és örömmel fogadták Jeruzsálem bevételét Edward Allenby tábornok által. Ezzel ellentétben a palesztinai arabok többsége, ahogy általában az arab népek, az Ottomán Birodalom oldalán harcoltak. Ahogy Lloyd George angol miniszterelnök megjegyezte: „A háború során az arab többség török elnyomóiért küzdött (...) A palesztinai arabok török uralomért vonultak hadba.”¹²

Láthatjuk tehát, hogy éppenséggel a palesztinok álltak az imperialista, gyarmatosító Török Birodalom oldalára, szemben azokkal a hatalmakkal, akik

önrendelkezési jogukról biztosították őket. Mégis, annak ellenére, hogy rossz oldalra álltak – és ezt a második világháború során is megismételték – az arabok jelentős előnyökre tettek szert a török vereségből. És még fontosabb, hogy Palesztina 80%-át is megkapták, mint kizárólagosan arab államot, ahol szóba sem jött zsidó letelepedés. Ezt a nagy kelet-palesztinai területet keresztelték át Transzjordániára.

A Palesztinában elsőnek kialakított állam tehát egy palesztin többségű emirátus volt, a szomszédos Irak új uralkodójának testvére, Abdullah irányításával. Számos zsidó, akik a transzjordániai térségben éltek (nem egy esetben generációk óta) a rendszeres erőszak miatt menekülni kényszerültek; és a maradék zsidót is törvényi erővel kitiltották a térségből.¹³ Az új Transzjordániai Királyság hatalmas területet fedett le, amin csekély, nagyjából 320 ezres lakosság élt, ám ennek egy részét a folyton költöző beduin törzsek adták.¹⁴ Bár Transzjordánia lakossága messze alulmúlta Palesztináét, zsidókat mégsem engedtek itt letelepedni.

Palesztina hátramaradt együtödét ezután fel lehetett osztani az ott élő arabok és zsidók között; legalábbis elméletben így kellett volna történnie. Azonban az első világégetést és a Balfour-nyilatkozatot követően az arabok egyre erőszakosabban elleneztek bármilyen zsidó haza kialakítását Palesztina bármely területén. Még azokon a területeken is elvitatták a zsidók önrendelkezési jogát, ahol amúgy többségben éltek, holott ez az arab többségű helyek arab fennhatóságát is jelentette. Az arab vezetés legkevésbé sem akart kölcsönös önrendelkezést. Kielégítőnek találták azt az imperialista döntést, hogy létrejöjjön egy transzjordániai hasemita emirátus, ahogy abba is belementek volna, hogy a távoli szíriai pasa kezébe kerüljön egész Palesztina – mindent, csak hogy megakadályozzák egy zsidó haza megteremtését, még akkor is, ha ez csak a megmaradt palesztinai területek egy töredékét érintette volna.

De nem csak egy zsidó haza ellen szálltak szembe; az arab vezetők mind gyakrabban követelték a zsidóság *jelenlétének* felszámolását is Palesztinában. Céljuk az volt, hogy Palesztina ugyanúgy zsidómentes övezet legyen, mint Transzjordánia. Ahogy Aref Pasa Dajani, Jeruzsálem első világháború alatti polgármestere nyíltan kijelentette: „Képtelenség, hogy megégyezésre jussunk [a zsidókkal], nemhogy együtt éljünk velük! (...) Bármelyik országban is tűnnek fel, nemkívánatosává válnak (...) mert mindenkinek (...) csak a vérét szívják. Amennyiben a Népszövetség nem hallgatja meg az arabok fellebbezését, ebben az országban vérfürdő lesz.”¹⁵ Előrejelzése önbeteljesítőnek bizonyult, hisz az arabok mind gyakrabban vetemedtek vérontásra.

Mindemellett néhány mérsékelt arab vezető felfedezte a zsidó önrendelkezés előnyeit Palesztinában. Husszein, mekkai nagyserif fia: Fejszál emír, az egykori Hidzsáz arab királyság képviselője példának okáért 1919-ben egyezséget kötött Chaim Weizmann-nal, a Cionista Világszövetség elnökével. Az

egyezség célja, hogy a felek minden lehetséges eszközzel „serkentsék és bátorítsák a zsidóság minél nagyobb mértékű bevándorlását Palesztinába [annak érdekében, hogy] a földet intenzívebben megműveljék, és több település jöheszen létre” feltéve persze, hogy „az arab parasztok és bér munkások jogait tiszteljenben tartják, és gazdasági előretörésüket elősegítik.”¹⁶ Felix Frankfurter professzornak címzett utólagos levelében Fejszál a következő kijelentéseket tette:

„Úgy érezzük, hogy az arabok és zsidók vérrokonok, akik hasonló elnyomás alatt szenvedtek olyan hatalmak keze alatt, akik erősebbek voltak náluk, ám egy örömteli egybeesésnek köszönhetően most együtt tehetik meg az első lépést nemzeti ideáljaik elérése érdekében (...)

Mi, arabok, különösen a művelt réteg képviselői a legmélyebb együttérzéssel szemléljük a cionista törekvéseket. Párizsi küldöttségünk tisztában van a Cionista Világkongresszus követeléseivel, amit tegnap terjesztett be a Békekonferencián – megfelelő és józan követeléseknek tartjuk azokat. Elfogadásuk érdekében a magunk részéről minden tőlünk telhetőt megteszünk, és a lehető legszívélyesebben fogadjuk a zsidóság hazatérését. (...)

Együtt kell munkálkodnunk egy megújult és jobb Közel-Kelet létrehozásán; mozgalmaink kiegészítik egymást! Hiszen a zsidó mozgalom is nemzeti és nem imperialista, ahogy a miénk is nemzeti és nem imperialista – tehát megférünk Szíriában mindketten. Úgy érzem, egyikünk sem lehet igazán sikeres a másik nélkül.”¹⁷

Sajnálatos módon e messzire látó álláspontnak azok heves zsidógyűlölete állta útját, akiket a palesztinai muzulmán közösség vezetőivé választottak ki.

5 Vonakodott-e a zsidóság Palesztina megosztásától?

A VÁD

Míg az arabok készek voltak megosztani Palesztina területét a zsidókkal, a zsidók az országot kizárólag maguknak akarták.

A VÁDLÓK

„A Palesztinával kapcsolatos cionista törekvések kezdetétől (...) megfigyelhetjük, miként hatalmasodott el az a nézet, hogy Izraelt az arab Palesztina romjaira kell felépíteni.” (Edward Said¹)

„Az a terület, amely valaha arabokkal volt tele, a háborúban gyakorlatilag (a) elvesztette eredeti lakosait (b) akiknek ráadásul lehetetlenné vált, hogy visszatérjenek. A Palesztina meghódítására tett minden cionista igyekezet ideológiai, szervezési alapja és minden katonai lépés célja a teljes terület elfoglalása és újraneépítése volt.” (Edward Said²)

A VALÓSÁG

Az arab vezetésnek nem csupán az volt a feltett szándéka, hogy Palesztina egyetlen zugában se lehessen zsidó államot létrehozni, hanem az is, hogy a teljes palesztinai zsidóságot kiebrudalja történelmi lakóhelyéről, és így a teljes térséget „zsidómentesítse”. Ezzel szemben a zsidó vezetők hajlandóak voltak fájó kompromisszumok meghozatalára is, hogy otthonukat biztosítsák a zsidók által többségben lakott palesztinai területeken.

A BIZONYÍTÉK

Mihelyst a Balfour-nyilatkozat jogerős nemzetközi jogi határozattá vált, számos szervezett pogromot hajtottak végre a zsidó menekültek között. Egy arab

keresztény nevelő a következőkről számolt be Nyugat-Jeruzsálemből és az óváros zsidónegyedéből, amit nemzedékek óta zsidók laktak:

„Lázadás tört ki, az emberek összevissza rohángáltak, a zsidókra köveket hajgáltak. A boltokat bezárták, és sikolyok töltötték be az utcákat. (...) Belebotlottam egy cionista (vagyis brit zsidó) katona koszos, vérbefagyott testébe. (...) Később egy hebronitát láttam, amint az óváros Jaffa-kapuhoz közel eső falának egyik sarkánál a zsákok mögé bújó zsidó cipőpuccoló fiúra ront, elveszi a dobozát és azzal kezdi verni a fejét. A fiúcska kiáltozni kezdett, majd vérző fejjel futásnak eredt, mire a támadója újra csatlakozott a felvonulók táborához. (...) A zavargás a tetőfokára hágott. A résztvevők ilyeneket ordítottak: „Mohamed vallása kard által született!” (...) A törvényhatósági épület kertjéhez siettem (...) a bensőm émelygett, mélységesen elszomorított, hová jutott az emberiség.”³

Nem sokkal ezt követően az al-Nadi al-Arabi nevű nacionalista csoport szervezte pogrom során zsidó asszonyokat erőszakoltak meg és zsinagógákat pusztítottak el.⁴ A brit nyomozás a következőket állapította meg: „Minden bizonyíték arra mutat, hogy gyáva és alattomos módon követték el ezeket a támadásokat idősök, gyerekek és nők ellen – nemegyszer lesből, hátulról támadtak.”⁵

Jaffában is sor került zsidó menekültek elleni merényletekre, ami 13 halálos áldozatot követelt. Pár nappal később további hat zsidót gyilkoltak meg egy narancsligetben. Hamarosan több száz palesztin arab kerekedett fel Tulkarm városából, hogy Hadera mosávját megtámadják. A védtelen civilek elleni palesztin terror lassan szokványossá vált.

A helyzet megfékezése érdekében a brit Hadzs Amin al-Husszeinit jelölték ki Jeruzsálem főmuftijává, aki így a palesztinai muzulmánok szellemi és politikai vezetője lett.⁶ A döntés mögötti ráció szerint amennyiben egyetlen (legalábbis szerintük) kontrollálható személy kezében összpontosul a politikai és vallási hatalom, a csőcselék indulatait is megfékezhetik. Hát, erre alkalmatlanabb személyt nem is választhattak volna! Husszeini ugyanis mélységesen antiszemita nézeteket vallott,⁷ aki mind vallási, mind faji alapon gyűlölte a zsidóságot.

Nem véletlen tehát, hogy a mufti történetesen Adolf Hitler szövetségese és bizalmas tanácsadója lett; a „végső megoldás” (az európai zsidóság teljes kiirtásának) tevékeny támogatója. 1940-ben arra kérte a tengelyhatalmakat, hogy a palesztinai zsidókérdést is „az arab faji érdekeknek megfelelően, a németországi zsidókérdés megoldásához hasonlóan” közelítsék meg.⁸ Sürgette Hitlert, hogy a végső megoldást a Palesztinába érkezett zsidó menekültekre is terjessze ki, majd 1943-ban – mikor már ismeretes volt, mi is zajlott a lengyelországi haláltáborokban – azt tanácsolta a náci vezérnek: szállítsa az ottani zsidókat „Lengyelországba, hogy ily módon megszabaduljon attól a veszélyforrástól, amit jelentenek.”⁹

Husszeini rasszista érzelmei igen hamar megmutatkoztak székének elfoglalása után; zsidóellenes lázadásokat szított és zsidók ellen izgató prédikációkat tartott. Ezek fő üzenete: „Itbah al-Jahud” (öljétek a zsidókat) és „Nasrab dam al-Jahud” (a zsidók vérét fogjuk inni). Természetesen még nagyobb zsidóellenes erőszak tört ki. Bár korábban is sor került támadásokra, különösen 1920 körül, ezeket az új akciókat immár a palesztinai muzulmán közösség vezetőjének hivatalos áldásával követték el.

Vagyis a főmufti vallási jóváhagyását adta a palesztin nép kompromisszumkészségének teljes hiányára. Mielőtt Husszeini hatalomra került volna, nem egy arab szócsó hangsúlyozta a kiegyezést a föld és népe fölötti hatalom megosztása tekintetében. Példának okáért az egyik arab újság kiemelte, hogy a „zsidók tetteje és szorgalma hozzájárulna az ország fejlődéséhez és virágzásához, ami az arabok számára is hasznos”.¹⁰

Még olyanok is hasonlókat fogalmaztak meg, akik ellenezték a Balfour-nyilatkozatot. Például még az a 100 arab méltóság is, akik 1918-ban petícióval fordultak Britanniához a nyilatkozat ellen, a következőket írták: „Mindig is mélyen együtt éreztünk az üldözött zsidókkal,” de azt elutasították, hogy az ő kormányzásuk alá kerüljenek, ezért keresztülvihető megoldásként valamilyen kölcsönös önrendelkezési formát ajánlottak a méltányosan felosztott Palesztina területén.¹¹

Az ez irányú tárgyalásoknak hamar véget vetett Husszeini főmuftivá történő kinevezése. Ami egyébként egy politikai vita lett volna politikai kompromisszumon alapuló megoldással, ez által kompromisszumot nem tűró vallási tabuvá torzult. A mufti tanítása szerint ugyanis iszlám törvénybe ütközik, hogy akár csak egy talpalatnyi terület zsidó kontroll alá kerüljön. Az iszlám jog még a zsidó többségű és történelmi gyökerű városok, települések tekintetében is tiltja a zsidó önrendelkezést, fejtegette Husszeini, ezért szent háborúra szólított minden muzulmán, hogy ezt a folyamatot megakadályozza. Ezáltal alighogy az önrendelkezési jog és a Balfour-nyilatkozat elveinek nemzetközi elfogadása alapján a két- (vagy három-) állami megoldás körvonalazódni kezdett, Husszeini máris lesöpörte az asztalról.

A mufti álláspontja szerint az egyetlen megoldást az jelentette volna, ha a zsidókat kiűzik a földről, az esetlegesen muzulmán területeken maradt kisebbséget pedig *dimmi* státuszba süllyeszti, azaz alacsonyabb rendű, állampolgársággal nem bíró alanyokká, akik teljesen ki vannak szolgáltatva a muzulmánoknak.¹² Tehát nem rejtette véka alá, hogy amennyiben muzulmán dominancia alakul ki Palesztina földjén, a zsidók jelentős részének távoznia kell.¹³

Természetesen a zsidó oldalon is voltak, akik Palesztina fölötti teljes kontrollt akartak – legalábbis annak a 20 százaléknyi földnek a tekintetében, ami megmaradt azután, hogy Transzjordániát kiszakították az eredeti palesztin területből, és egy kizárólag arab államot hoztak létre belőle. De a főáramú cionisták és vezetőik mindig is pragmatikus szükségszerűségként tekintettek

a területi kompromisszumra. A zsidó többségű nemzeti otthon megteremtése jóval fontosabb volt, mint az, hogy ez az otthon tulajdonképpen mekkora. Hiszen a zsidó önrendelkezés valóban csak olyan palesztinai területeken tűnt megvalósíthatónak, amely demográfiai szempontból már zsidónak számított, és ahol zsidó intézményrendszer működött. Az európai zsidó menekültek a szefárdi zsidókkal és leszármazottaikkal karöltve Palesztinának csak bizonyos térségeiben alakítottak ki otthont maguknak, ami elkerülhetetlenné tette a területi kompromisszumot, hisz maguk hagytak helyet egy másik palesztinai állam kialakításának a Jordán folyó nyugati partján.

A pragmatista szocialista David Ben Gurion vezette palesztinai zsidóság és a zsidógyűlölő, kiegyezni nem hajlandó Hadzs Amin al-Husszeini vezette palesztinai arabok között egyre növekvő ellentétet az sem juttatta volna nyugvópontra, ha a transzjordán arab emirátus kialakítása után megmaradt területeket bármelyik fél a teljes uralma alá hajtotta volna. A realista szemlélet szerint a fennmaradó területek vagy kizárólag palesztinai muzulmánok kezére kerülnek, vagy fel kell őket osztani a zsidók és arabok között, akik egyaránt fennhatóságot gyakoroltak bizonyos területek fölött. Magyarán az a kérdés, hogy mindkét csoport kezébe veheti-e saját népének és jövőjének irányítását a wilsoni önrendelkezési jog szellemében. A főmufti meglehetősen egyszerű választ adott a kérdésre: a zsidók nem, az arabok pedig igen.

A mufti többféle elképzelést dédelgetett magában a palesztinai zsidókat illetően: erőszakos megsemmisítést; a legkiszolgáltatottabb civilek célbavétele általi megfélemlítést, ami távozásra kényszerítheti őket; valamint törvényi szabályozásokat a zsidók elűzésére. Mindez az 1929-es hebroni mészárlás során öltött igazán testet. A város akkori lakosságát közel sem csupán európai menekültek vagy cionisták alkották; jelentős részük vallásos szefárdi volt, akik azért laktak Hebronban, mert e szent várost tartják a judaizmus bibliai szülőhelyének, ahol számos zsidó oktatási intézmény és zsinagóga működött.

A hebroni mészárlás vallásos uszítások sorozatának csúcspontját jelentette, amelyek mögött a jeruzsálemi mufti állt. Ezt megelőzően 1928 októberében szervezett komolyabb provokatív akciókat a Siratófalnál imádkozó zsidók ellen, amit a Második Templom utolsó maradványaként a judaizmus legszentebb helyének tartanak. A mufti történetesen pont a Fal mellett és fölött rendelt el olyan építési munkálatokat, amelyek következtében téglák zuhantak az alant imádkozókra. Továbbá a munkálatokhoz rendszerint úgy vezették az igás állatokat, hogy azok trágyája szintén a szent helyet mocskolta be. Ráadásul a zsidó imák idején a müezzinek (iszlám imahívók) hangerejét is magasabbra csavarták.¹⁴ A zsidók tüntetni kezdtek, és hónapokon át izzott a feszültség.

1929 augusztusában a mufti szóróanyagokon szólította föl a muzulmánokat arra, hogy támadjanak a zsidó lakosokra. Az egyik ilyen szórólap arról szólt, hogy a zsidók „megsértették az iszlám becsületét,”¹⁵ valamint „nöket erőszakol-

tak meg és özvegyeket, gyerekeket gyilkoltak.” Vagyis, vérvád alapú dzsihádot hirdetett meg a zsidók ellen. Jól szervezett csőcselékbandák zsidó imakönyveket égettek a Nyugati Falnál, és a fal hasadékaiba elhelyezett könyörgéseket is megsemmisítették. Ezt követően zsidókra és zsidó üzletekre támadtak, és ebben arab rendőrök is közreműködtek.

Augusztus 23-án pedig Hebront támadták meg. Fegyvertelen jesiva tanulókat gyilkoltak le, zsidó otthonokat forgattak föl, melyek lakóit lemészárolták. Hatvan zsidó esett áldozatul, a többi pedig menekülni kényszerült. A zsinagógákat megszegették. Évszázadok óta először eltűntek a zsidók Hebronból. Így hajtották végre a főmufti etnikai tisztogatásról szóló terveit. Hebron rendőrkapitánya később a következő vallomást tette:

„Amint sikolyt hallottam egy szobából, felszaladtam az alagútszerű feljárón és azon kaptam egy arabot, amint egy gyermek fejét karddal levágja. Egyszer már láthatóan lesújtott rá, és épp a következőre készült, de amint meglátott, engem vett célba, ám elvétette a csapást és a puskám agyát találta el. Lent az ágyékánál sikerült eltalálnom. Mögötte egy vérrel borított zsidó asszonyt és egy férfit pillantottam meg, akit felismertem: egy [arab] rendőr volt Jaffából, akit Issza Serilnek hívtak. (...) Az asszony fölött állt, kezében törrel. Amint meglátott, a szomszédos szobába inalt és megpróbált kizárni, miközben azt kiabálta arabul, hogy „Kapitány úr, én is rendőr vagyok!” Betörtem a szobába és lelőttem.¹⁶

A zendülés hamar Cfát városára is áttért, ahol 45 zsidót öltek meg vagy sebesítettek meg súlyosan.¹⁷ De emellett más zsidó lakta területeken is történtek gyilkosságok. Mire a szervezett vérengzés véget ért, 133 zsidó esett áldozatul és 339-en sérültek meg.¹⁸ A britek elítélték a „könyörtelen és vérszomjas gonosztevők bandái által elkövetett embertelen tetteket.” Felháborodásukat fejezték ki „a zsidó lakosság védtelen tagjainak legyilkolásával” kapcsolatban, valamint az egyéb „kimondhatatlan barbárságok” miatt, mint amire Hebronban is sor került.¹⁹ Ezek okaként az arabok faji gyűlölködését nevezték meg.²⁰

A mufti úgy próbálta kimenteni magát a pogromokra uszítás vádjá alól, hogy az áldozatokat kezdte hibáztatni. A *Sion bölcseinek jegyzőkönyvére* (orosz cári koholmány, amit az antiszemita már régóta alkalmaztak) hivatkozott, és azt állította, hogy valójában a zsidók támadtak a muzulmánokra.

A britek felfogták, hogy a mufti által gerjesztett előre kitervelt erőszak üzenete nem más, mint további erőszak, amennyiben a britek nem szabnak gátat a zsidó bevándorlásnak. Így ahelyett, hogy a felbujtókkal elbánva a muzulmán erőszakot törték volna le, a britek az áldozatokat büntették; a mufti pedig megkapta, amire vágyott: a zsidó migráció korlátozását, illetve egy közleményt a

brit főbiztos részéről, amelyben a Balfour-nyilatkozatot kolosszális melléfogásnak titulálta.²¹

Nem ez volt az egyetlen eset, amikor a britek a védtelen zsidó civilek ellen kitervelt terrorista erőszakot jutalmazták; ez csupán kezdete volt egy sémának: szinte mindig, ha a zsidó közösség komolyabb fejlődést produkált, a mufti elővette a „terror kártyát” és ártatlan zsidók öldösésébe kezdett. Ez arról győzte meg a briteket, hogy az arabok „irracionalisak”, akiknek jobb engedni. (Látni fogjuk később, hogy Husszeini állítólagos rokona, Jasszer Arafat szintén e terrorséma szerint járt el, és a közvélemény újra pozitív hozzáállást tanúsított felé, tehát egyben bátorította is ebben.) Kevesebbet vártak tehát az „irracionalis” araboktól, mint a „civilizált” zsidóságtól. Ez a kettős mércén alapuló rasszizmus – ami az arabok ellen irányul, de végül is nekik kedvez – napjainkban ugyanúgy része a közel-keleti konfliktuskezelésnek.

A mufti csupán a felkelés kezdetének nevezte a hebroni asszonyok, gyerekek, diákok legyilkolását, ami valóban folytatódott a harmincas években, amikor a britek még jobban kiszolgálták az arab érdekeket. A zsidóság Palesztinába vándorlásának korlátozása nem is jöhetett volna rosszabbkor, mivel Adolf Hitler hamar Németország Főhrere lett, kinek eltökélt szándéka volt megszüntetni az európai zsidóságot; vagy emigráció, vagy népirtás útján.

6 Valóban ellenzi a zsidóság a kétállami megoldást?

A VÁD

A zsidók kezdettől fogva elutasították a kétállami megoldást, míg az arabok mindig is támogatták.

A VÁDLÓK

„A legfontosabb leszögezünk, hogy a palesztinok jogosan kétkedtek abban, hogy Ben Gurion és a többi cionista vezető kész kompromisszumot kötni és megelégszik ennyivel. Másként szólva, féltek, hogy a cionisták csalárd módon „fogadták el” az ENSZ felosztási tervét, továbbá attól is, hogy a cionisták hajthatatlanul kiterjesztenék a zsidó államot az egész bibliai Palesztinára, és a felosztási területeket csupán alapul használnák e terjeszkedés kivitelezéséhez.” (Jerome Slater, a Buffalóban található New York Állami Egyetem politikatudományi kutatója¹)

„Emlékeztetnünk kell a világot, hogy a palesztinok hosszú évek óta tárgyalásokat és Izraellel való békés kiegyezést kívánnak, miközben az Egyesült Államok és Izrael sosem küldött olyan mérsékelt tárgyalópartnereket, akik készek lettek volna békét kötni, és ez mai napig így van.” (Noam Chomsky²)

„Ha azt a kifejezést, hogy ’elutasítók’ [akik tagadják a kétállami megoldást] nem rasszista kontextusban alkalmazzuk, hamar kiviláglik az USA hosszú évek óta tartó főszerepe ebben, de az izraeli politikai paletta mindegyik pólusára is igaz (...) hogy elvetik a kétállami megoldást; ez a kilencvenes évek közepéig gyakorlatilag vitathatatlan (...) De véleményem szerint még ma is ez a helyzet.” (Noam Chomsky³)

A VALÓSÁG

Amint előterjesztették a két államra vagy nemzeti otthonra való felosztás tervét, a zsidók elfogadták, míg az arabok határozottan visszautasították.

A BIZONYÍTÉK

1937-ben, a főmufti által uszított terrorista zendülés kellős közepén az angolok kiadták az úgynevezett Peel-jelentést, ami a Brit Királyi Bizottság azon vizsgálatain alapul, hogy ki okolható a zavargásokért. A dokumentum minden kétséget eloszlatott a hibás fél kilétéről: „az egyik fél, immáron nem először a rossz oldalra helyezkedett azáltal, hogy erőszakhoz folyamodik, míg a másik oldal türelmesen tartotta magát a törvényhez.”⁴

A bizottság elismerte, hogy a húszas években kitört véres erőszakot a mufti és az Arab Legfelsőbb Tanács rendelte el.⁵ Azt is megerősítették, hogy a Palesztinába érkező zsidók valóban menekültek; a cionizmust pedig a „megmenekülés hitvallásaként” jellemezték a diaszpóra zsidóság üldöztetéseire. A jelentés tulajdonképpen jog és jog alapvető küzdelmeként láttatja a konfliktust, amelynek gyökerei messzire nyúlnak. A zsidók és arabok történelmi követeléseinek vizsgálatát a bizottság azzal zárja, hogy mindkettőt megalapozottnak tekinti.

Az akkor aktuális helyzettel kapcsolatban a Peel-bizottság úgy vélekedett, hogy „a palesztinai arabok szíriai testvéreikhez való rokonszenve egyértelműen kimutatható. (...) Mindkét nép ragaszkodik ahhoz, hogy Palesztina Szíria részét képezze, amelyetől sosem szabadott volna elválasztani.”⁶ Hangsúlyozzák, hogy „ésszerűtlen lenne elvárni” a zsidóságtól, hogy kisebbségi státuszt fogadjanak el egy muzulmán államformában,⁷ különösen úgy, hogy gyakorlatilag már kialakították a zsidó nemzeti otthont, amelyben héber nyelvű sajtó, héber iskolák és egyetemek, zsidó kórházhálózat, valamint aktív politikai és szakszervezeti rendszer működik – és általában az államiság minden sajátosságával bír.

A palesztinai zsidó területek sokkal inkább rendelkeztek kvázi-államjelleggel, mint az arab területek. Tel-Avivban, a zsidó metropoliszban több mint 150 ezren laktak, míg Nyugat-Jeruzsálem zsidó lakossága elérte a 76 ezret, messze leelőzve az arab populációt. A százezres Haifa lakosságának fele zsidó, és a kikötő forgalmának túlnyomó része is zsidó üzleti tevékenységből fakadt. Helyi demokratikus kormányzatok és nemzeti ügynökség is működött, amelyben közel húsz politikai párt tevékenykedett. Ez demokráciát hozott Palesztinába, legalábbis a zsidó lakta térségekbe. De a zsidókkal együtt a művészet és kultúra is felvirágozott:

„Az erősen demokratikus és magasan szervezett modern közösség, valamint az azt körülvevő régimódi arab világ közötti ellentét egyre kiéleződik az évek múlásával, és ennek egyik leglátványosabb színtere a kulturális élet. A zsidó nemzeti otthon irodalmi termékenysége aránytalanul magas a területéhez viszonyítva. Arisztotelész, Descartes, Leibnitz, Fichte, Kant, Bergson, Einstein és más gondolkodók műveinek fordításait jelentetik meg, valamint Shakespeare, Goethe, Heine, Byron, Dickens és nagy orosz vagy éppen modern írók munkásságát fordítják le.

A kreatív irodalom keretén belül az 1935-ben elhunyt Bialik munkássága kiemelendő a héber költészetben, míg az 1936-ban elhunyt Nahum Szokolov a héber prózai műfajban nyújtott maradandót. Számos héber regény is megjelent, amelyek hűen tükrözik, milyen mélyen hatott a zsidó gondolkodásmódra a nemzeti otthonban zajló élet. A héber sajtóban négy napilap és tíz hetilap képviselteti magát. Az utóbbi kategóriában a *Ha'aretz* és a *Davar* a legbefolyásosabbak, ezek egyúttal irodalmilag is kiemelkedően színvonalasak. Két folyóirat kifejezetten irodalomra specializálódik, míg egy másiknak központi témája a színművészet.

Am a zsidó otthon talán legfeltűnőbb kulturális értéke a zene iránti szeretet. Palesztinai tartózkodásunk idején Signor Toscanini vezényelte a Palesztina Szimfonikus Zenekart, melynek 70 palesztinai zsidó a tagja. Hat koncertet tekinthettünk meg, melyek során elsősorban Brahms és Beethoven műveit játszották. Minden egyes esemény teltházzal zajlott, és kiemelkedő, hogy az egyik koncertet kifejezetten háromezer munkásnak tartották jelentősen csökkentett áron, illetve további háromezren tekinthették meg a zenekar főpróbáját. Összességében tehát ennek a kis négyszázezres közösségnek a kulturális élete a legkiemelkedőbb sajátosság a nemzeti otthonban.”⁸

1937-ben a Peel-bizottság egy felosztási tervet közölt a kialakult helyzetet orvosolandó, amit úgy jellemeztek, mint „elfojthatatlan ellentét (...) ezen apró ország szűkös határai közé szorult két nemzeti közösség között.”⁹ Az általános viszály és a muzulmánok zsidógyűlölete „kizárja, hogy arab és zsidó egy nemzetbe asszimilálódjon.”¹⁰ Ahogy a zsidóktól sem volt elvárható, hogy muzulmán uralmat fogadjanak el maguk fölött, különösen, amikor a mufti világosan megmondta: a zsidók többségét kiűzi Palesztinából, ha teljes muzulmán kontroll alakul ki.¹¹ A Peel-bizottság következtetése szerint az egyetlen igazságos megoldás a felosztás:

„Szemmel láthatóan nem megoldás, ha csak az egyik oldal kívánalmait elégtjük ki. A kérdésre, hogy »ki fogja uralni Palesztinát« a válasz csak az lehet, hogy »egyikük sem«. Úgy véljük, az etnikumok békés egymás mellett éléséről szőtt álmaink szertefoszlása mellett egyetlen pártatlan államférfi sem gondolhatja, hogy Britannia köteles volna négyszázezer zsidót arab uralom alá hajtani (...), illetve ha zsidó többség alakul ki, a nagyjából egymillió arab lakosság sem kerülhet zsidó vezetés alá. Ugyanakkor, ha ugyan egyikük sem kaphat uralmat a teljes ország fölött, amennyiben az megvalósítható, miért ne uralhatnák külön egy-egy részét Palesztinának?

Kétségtelen, hogy a felosztási javaslat nem először vetődik föl a problémát vizsgálók körében, de eddig mindig elvetették. Sokan ösztönös ellen-szenvvel viseltetnek a felosztott Szentföld gondolata iránt. Az ő szemükben

Transzjordánia leválasztása Palesztináról már éppen elég nagy kár. E tekintetben viszont nem sok morális értéket látunk abban, hogy Palesztinát gyűlölet, viszály és vérontás árán egységben tartsuk; másrészt pedig elhanyagolható az a morális hátrány, amit egy politikai vonal meghúzása jelentene, abban az esetben, ha cserében hosszú távú béke és jóindulat köszönt az annak két oldalán élő népekre. (...) A felosztás tehát legalábbis esélyt teremt a valós béke megvalósulására. Ugyanezt egyetlen másik tervvel kapcsolatban sem mondhatjuk el.¹²

A Peel-bizottság a nyilvánvalóan zsidó többségű területekre javasolta a zsidó otthon kialakítását, ami két külön (összeköttetés nélküli) területet jelent. A terv alapján az északi országrész Tel-Avivtól a mai libanoni határig húzódna – egy jó-részt tíz négyzetmérföld szélességű földnyelvről van szó a Földközi-tenger keleti parti síkján, ami északabbra valamelyest jobban kiterjed Haifától a Galileai-tengerig. Ezt egy brit kontroll alatt álló terület választaná el a déli országrésztől, így brit fennhatóság alatt maradna a zsidó többségű Jeruzsálem is. A zsidó otthon másik része Jaffa déli részétől Gáza északi határáig húzódna.

Ezzel ellentétben az arabok teljesen egybefüggő területet kapnának, benne a teljes Negevvel, a Nyugati parttal és a Gázai övezettel – ez többszöröse tehát a zsidó otthon területének. Az ajánlott zsidó térségben 300 ezer zsidó és 190 ezer arab élt. 75 ezer további zsidó élt Jeruzsálemben, ami tehát brit fennhatóság alatt maradna.

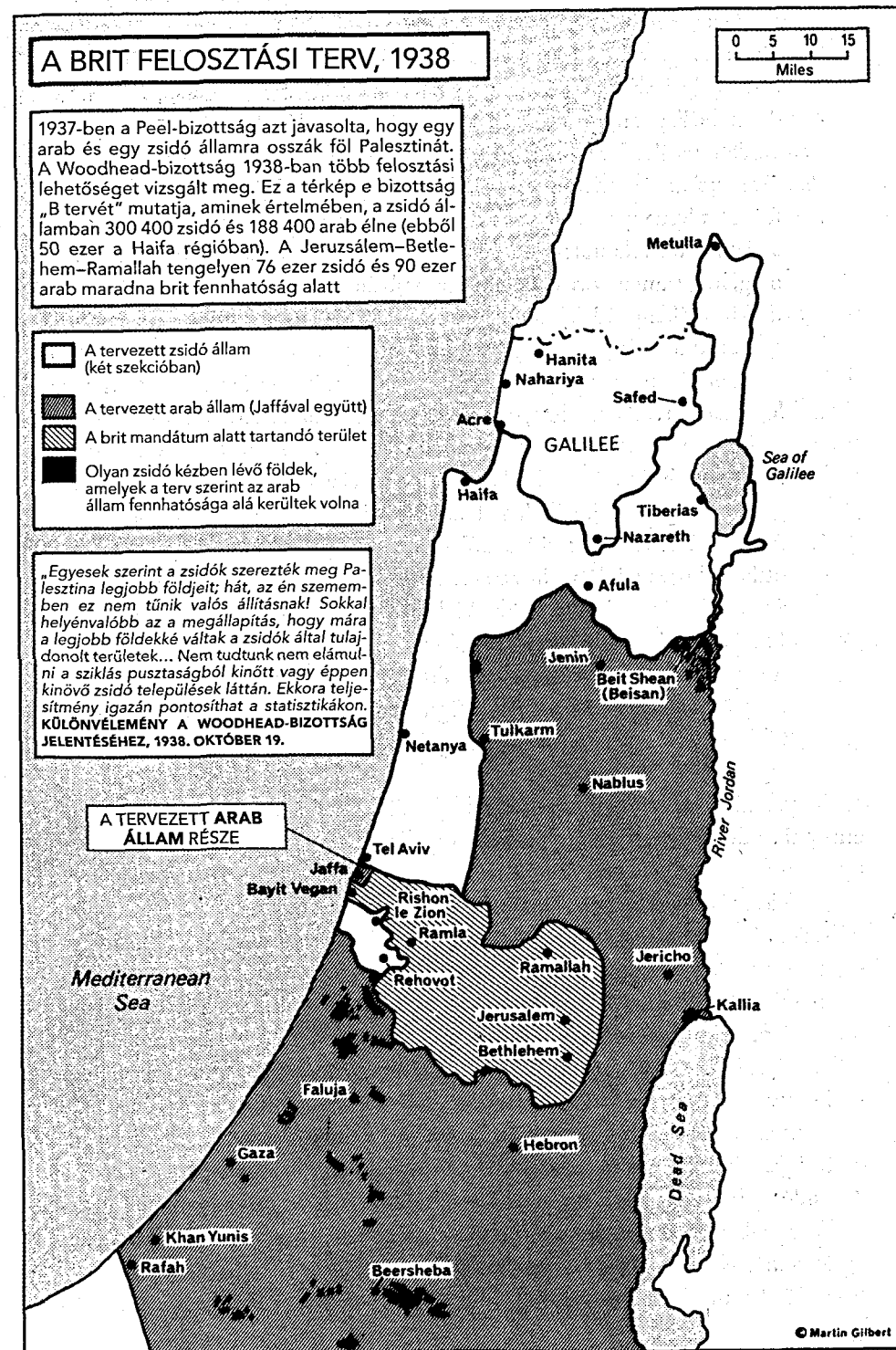
A bizottság egyébként előrebocsátotta, hogy az idő múltával sor kerülhet terület és népességcserékre:

„Lehetséges, hogy a zsidók egyszer majd megválnának bizonyos vagy az összes olyan területüktől, amik most az arab állam határain belül fekszenek, de jelenleg az ő tulajdonukban áll, és az itt lakók a zsidó államba költözhetnek. (...) Az arabok (...) hasonlóképpen el akarhatják majd adni azokat a területeket, amelyek most zsidó határokon belül találhatók [és lakosaik ugyanúgy az arab államba költözhetnek].”¹³

A bizottság ilyenképp foglalta össze a felosztási terv előnyeit mindkét fél számára:

Az általunk javasolt felosztás az arabokra nézve a következő előnyökkel járna:

1. Nemzeti függetlenséget kapnak, és egyenlőként működhetnek együtt a környező országok arab lakosaival az arab egység és fejlődés jegyében.
2. Végre megszabadulhatnak abbéli félelmüktől, hogy a zsidók „előzönlük” őket, illetve az esetleges zsidó uralomnak való alávetéstől is.

3. A zsidó nemzeti otthon végső behatárolása, és egy szent helyekre vonatkozó új mandátum kihirdetése (aminek betartását a Népszövetség maximálisan garantálja) minden aggodalmat eloszlat a tekintetben, hogy a szent helyek valaha is zsidó kézbe kerüljenek.
4. Az arab állam anyagi kárpótlásban részesül a zsidó állam részéről azon elvesztett területek tekintetében, amelyeket az arabok magukénak vallanak. Transzjordánia fejletlenségére tekintettel pedig a brit kincstár kétmillió fontot adományoz az araboknak. További támogatásban részesülnek az átalakulások tekintetében, ha föld- vagy népességcserében állapodnak meg, hogy amennyire csak lehet, az arab állam megművelhetetlen földjeiből termékeny vidék lehessen, amelyből az állam és a földművelők egyaránt profitálnak.

A felosztás a következő előnyöket biztosítja a zsidók számára:

1. A felosztás biztosítja a zsidó nemzeti otthon létrehozását, ami felszabadítja a zsidóságot egy jövőbeli arab uralom eshetőségétől.
2. A felosztás lehetővé teszi a zsidók számára, hogy a szó teljességében zsidó otthont hozzanak létre, hiszen ezzel a zsidó államot teremtik meg. Lakói annyi további zsidót engedhetnek be, amennyit csak el tudnak hordozni. Ezzel megvalósul a cionizmus legfőbb célkitűzése: egy zsidó állam Palesztinában, amelynek polgárai egyenlő státusszal rendelkeznek, mint bármely más nemzet fiai a világon. Végre nem kell „kisebbségi létben” élniük többé.¹⁴

Végezetül a bizottság utalt arra is, hogy a felosztás a nácizmustól fenyegetett európai zsidóság megmenekülését is szolgálja:

„A felosztás mind zsidónak, mind arabnak távlatot nyit a béke felbecsülhetetlen értékének eléréséhez – ezt semmilyen más politikai megoldás nem biztosítja. Mindenképp megéri némi áldozathozatal minkét fél részéről, ha a mandátum felállításával kialakult ellenségeskedés e rendszerrel együtt felszámolásra kerül, hiszen nem is természetes, és nem is különösebben régóta tartó viszályról van szó. Az arab ügy egy jeles képviselője arról számolt be nekünk, hogy a történelem során az arabok nem csupán mentesek voltak a zsidóellenes nézetektől, de bizonyították azt is, hogy a kompromisszumkészség mélyen beágyazódott a kultúrájukba. Ezt követően együttérzését fejezte ki az európai zsidóság sorsával kapcsolatosan. Mint mondta: »Nincs tisztességes gondolkodású ember, aki nem akarna megtenni minden tőle telhetőt, hogy csökkentse e személyek szenvedéseit«, már amennyiben ezzel »nem róna hasonló szenvedéseket más emberekre.«

Ha arra nézünk, hogy sok ezer zsidó találhat menedéket Palesztinában, úgy véljük, a felosztás, még ha nagy gyötrelmekkel is jár, nem haladja meg azt a szintet, amit az arab nagylelkűség ne tudna elviselni. És mint annyi más Palesztinával kapcsolatos kérdésben, e tekintetben sem csak a helyben lakók érdekeit kell figyelembe venni. A zsidókérdés csak egy azon égető ügyek sorában, amelyek e kritikus időkben zavart okoznak a nemzetközi kapcsolatokban és akadályt görgetnek a béke és jólét útjába. Amennyiben az arabság némi áldozat árán, de hozzájárulna a problémamegoldáshoz, nem csupán a zsidóság, de az egész nyugati világ háláját váltaná ki.”¹⁵

A zsidók némi vonakodással, de elfogadták a Peel-féle felosztási tervet, míg az arabok kategorikusan elutasították, és azt követelték, hogy Palesztina egésze arab fennhatóság alá kerüljön, továbbá, hogy a zsidó lakosságot szállítsák el, mert „ez az ország nem tudja már befogadni őket”.¹⁶ A bizottság magától értetődően úgy kezelte az arabokat, mint akik nem is annyira saját önrendelkezésükért küzdenek, hanem a zsidók önrendelkezésének és szuverenitásának elvitatásáért azokon a területeken is, melyeket a zsidók maguk műveltek meg és egyébként többségben laktak. Hiszen a palesztinai arabok Szíriához kívántak tartozni; egy távoli uralkodó kormányzását akarták.

Egyszerűen nem tudták elfogadni a valóságot, hogy a palesztinai zsidóság a Népszövetség jogerős mandátuma alapján demokratikus anyaországot hozott létre. Még ha így a palesztinoknak sem lesz saját állama, ez is megérte számukra, amennyiben a zsidók sem kapják meg azt a kis, kettészakított földterületet. Amikor a britek találkozára invitálták a feleket, „az arabok még csak egy helyiségben sem voltak hajlandóak tartózkodni a zsidókkal”.¹⁷ A Peel-tervezetre durva erőszakkal reagáltak, zsidó civileket, brit rendőröket és hivatalnokokat támadtak meg.

Mivel az arabok elutasították „minden kísérletet, ami csupán egy talpalatnyi palesztin földet zsidó szuverenitás alá vonna”¹⁸ és még erőszakhoz is folyamodtak, a britek úgy döntöttek, korlátozzák a zsidó menekültek bevándorlását Palesztinába. Tették ezt annak ellenére, hogy a Peel-jelentés elismerte, hogy a „zsidók jog és nem csupán eltérési alapon léphetnek Palesztinába” továbbá, hogy „jogerős nemzetközi megállapodások alapján a zsidó bevándorlás nem csupán szentesített, hanem egyenesen megkövetelt folyamat.”¹⁹ Az 1939-es MacDonald-féle brit Fehér Könyv 75 ezer főre korlátozta a következő öt évben Palesztinába engedhető zsidók számát, és ezáltal Nagy-Britannia a palesztinai zsidó közösség függetlenségének és államiségének akadályozójává vált. A brit imperialista érdekek éppenséggel az araboknak kedveztek a zsidókkal szemben.

Michael Oren a következőképpen írt erről: „Bár a britek fokozatosan feladták a zsidó nemzeti otthon létrehozásának támogatását, ez az entitás már ténykérdésnek tekinthető: egy kezdetleges, bimbózó államnak.”²⁰ De ezt az államot

arab követelésre a britek megakadályozták abban, hogy a legnagyobb szükségbe került menekülteket befogadja. Ez pontosan egybeesett a vészidőszak kezdetével, amely során hatmillió zsidót gyilkoltak meg. Ha az arabok nem erőszakkal reagálnak, hanem elfogadják a Peel-bizottság által javasolt kétállami megoldást, több százezer, sőt akár egymillió vagy még több európai zsidó menekülhetett volna meg, hiszen a náci program egészen 1941-ig nem feltétlenül megsemmisíteni kívánta a zsidókat, „csupán” kiűzni őket Európából. A „végső megoldás” mellett azért döntöttek a náciak, mert világossá vált, hogy Európa zsidóságának nincs hová menni, csupán a gázkamrákba és a tömegsírokba.

7 Előnyt kovácsoltak-e a zsidók a holokausztból?

A VÁD

A zsidók arra használták a holokausztot, hogy részvétet ébresszenek a zsidó állam ügye iránt a palesztinok kárára, akiknek viszont semmi felelősségük nincs Hitler népiirtásában.

A VÁDLÓK

„A holokauszt nélkülözhetetlen ideológiai fegyvere lett a zsidóknak, aminek bevetésével a borzasztó emberi jogi sérelmeket végrehajtó és egyúttal a világ egyik legrettentőbb katonai hatalma 'áldozat' szerepbe tudott helyezkedni, és az USA legsikeresebb etnikai csoportjaként is így szereztek áldozatstátuszt a tengerentúlon. Számos járulékos tulajdonítható ennek a megtévesztő áldozatszerepnek, de legfőképpen a kritikával szembeni immunitás, még akkor is, ha az amúgy jogos.” (Norman Finkelstein¹)

„Ami rendkívül feldühíti az arabokat és palesztinokat, az az, hogy a holokausztemlékezés által náciikként állítják be a palesztinokat. Ezt a veszélyes összehasonlítást és propagandát csepegtetik izraeli és zsidó iskolásokba a kezdetektől fogva, különösen a Jad Vasem holokausztmúzeum meglátogatása alkalmával. Kiemelendő, hogy számos életnagyságú kép található a Nyugat-Jeruzsálemtől egy kőhajításra, Deir Jasszintól sem messze fekvő múzeum tárlatában, ami Hadzs Amin al-Husszeint Hitler társaságában ábrázolja. Képmutató viszont a palesztinokat okolni Hadzs Amin „balsorsú” szövetségéért, miközben a zsidók és izraeliek nem veszik figyelembe, hogy az ő vezetőiknek is voltak kétes döntései a második világháború során.” (A www.PalestineRemembered.com oldal válasza az „Izraeli cionista propagandára” miszerint Hadzs Amin al-Husszeini kollaborált a náciakkal a második világháborúban.)

A VALÓSÁG

A palesztin vezetés a nép hallgatólagos beleegyezésével aktívan támogatta és segítette a holokauszt gépezetét és a náci Németországot, tehát erkölcsi, politikai és még jogi felelősséggel is tartoznak a zsidók nagyszámú meggyilkolásáért.

A BIZONYÍTÉK

Nem sokkal Hitler hatalomra kerülését követően a főmufti igyekezett a nyomába szegődni. Ennek megfelelően értesítette a jeruzsálemi német konzult, hogy „a palesztinai és a nem palesztinai muzulmánok egyaránt üdvözlük az új német rezsimet, és remélik, hogy a fasiszta, antidemokratikus kormányzati rendszer más országokra is áttérjed.”² Husszeini a maga oldaláról ezt többek között a Hitlerjugend mintájára létrehozott „náci cserkészmozgalommal” igyekezett megvalósítani.³ A horogkereszt népszerű jelvény lett a palesztinai arabok között.

A harmincas évek közepe, vége táján az arabok mindent megtettek, hogy korlátozzák a zsidó bevándorlást, és megakadályozzák azon zsidó törekvéseket, amelyekkel Hitler Európájában szenvedő testvéreiken próbáltak segíteni. Ezekben az években egyúttal felerősödött a mufti és más vezetők által gerjesztett muzulmán erőszakhullám, és 1936-ban az arab terrorizmus egészen új dimenzióba lépett. Eleinte védtelen zsidó civileket vettek célba kórházakban, mozikban, vagy éppen otthonaikban, boltjaikban. Ezt tüntetések és boltbezárások, majd brit hivatalok elleni bombatámadások követték. A német náci rezsim és az olasz fasiszták támogatták az erőszakot és több millió dollárral támogatták a muftit.⁴

A Heinrich Himmler vezette SS anyagi és logisztikai támogatást is nyújtott a palesztinai antiszemita pogromokhoz. Még Adolf Eichmann is látogatást tett Husszeininél és ettől fogva kapcsolatban is maradtak. Ahogy egy arab riporter írta, a támogatás kölcsönös volt: „A zsidók nemzetközi pénzügyi befolyása és nyomása miatti agóniájukban és a zsidó cselszövés okozta megpróbáltatásaik közepette az arabok szimpátiával tekintettek a nációkra és fasisztákra.”⁵ A britek eleinte a zsidó bevándorlás korlátozásával próbálták az arabokat lekenyerezni, de végül ők is erőszakhoz folyamodtak, és elrettentésképpen vagy éppen megtorlásból házak sorát robbantották fel. Jaffa óvárosának bizonyos részeit szisztematikusan pusztították el; 220 otthont semmisítettek meg.⁶

A palesztinok és arab szövetségeik mindenhol, csak semlegesen nem viszonyultak az európai zsidóság sorsához. A hivatalos palesztin vezér, Jeruzsálem főmuftija, Hadzs Amin al-Husszeini szövetséges viszonyt alakított ki a nációkkal, és a háborús évek egy részét Berlinben töltötte Hitler oldalán, tanácsadóként a zsidókérdésben. Himmler még Auschwitzba is elvitte, ahol he-

lyeselte az európai zsidók tömeges kiirtását. Ki is fejezte, hogy „a palesztinai és más arab országbeli zsidóság problémáját is hasonló módon kívánja megoldani, mint ahogy a tengelyhatalmak.” Az sem elégítette volna ki, ha Palesztina zsidó lakossága egy muszlim állam uralma alatt kisebbségben élne, pedig sokan közülük évszázadok, évezredek óta ott élő szefárdi zsidók leszármazottai voltak. Hitlerhez hasonlóan ő is meg akart szabadulni az „utolsó zsidótól” is. Husszeini így írt a memoárjában:

„A Németországgal való együttműködésünk alapfeltétele volt, hogy a palesztinai és arab országokban élő zsidóság teljes kiirtására szabad kezét kapunk. Kifejezett ígéretet kértem Hitlertől arra vonatkozóan, hogy a zsidókérdést a saját nemzeti és faji törekvéseinknek, valamint a Németország által erre kifejlesztett tudományos megoldásnak megfelelően kezeljük. A következő választ kaptam: »Rendelkezzen velük szabadon.«”⁷

A feljegyzésekből úgy tűnik, a mufti német győzelem esetén visszatért volna Palesztinába, hogy Nablusz környékén egy haláltáborhoz hozzon létre, Auschwitz mintájára. Olyan szövegekkel szította náciszimpatizáns követőit, mint „Ébredjetek, Arábia fiai! Küzdjetek szent jogaitokért! Öljétek a zsidókat, ahol éritek őket. Kiontott vérük kedves Allahnak, történelmünknek és vallásunknak. Ezáltal mentjük meg becsületünket.” 1944-ben egy német–arab ejtőernyős kommandó szállt Palesztina területére a mufti parancsára, hogy Tel-Aviv vízforrásait megmérgezzék.

Husszeini ezen felül egy pronáci puccsban is asszisztált Irakban, de részt vállalt több ezer balkáni muzulmán úgynevezett Handzsár SS hadosztályokba szervezésében is, amelyek jugoszláv zsidók, szerbek és cigányok ellen követtek el rémtetteket. Hitlerrel való találkozása után a mufti következőt jegyezte föl naplójába:

„A mufti: »Az arabok és németek között magától értetődő barátság alakult ki (...) Az arabok tehát teljes szívvel készek voltak együttműködni Németországgal, és készen álltak hadba vonulni, nem csupán passzív szabotázsakciók elrendelésével, vagy forradalmak kiiktatásával, hanem proaktív módon is, az Arab Légiónak létrehozásával. Az arabok Palesztina, Szíria és Irak függetlenségéért és egységéért küzdöttek.«

Hitler: »Németország eltökölte, hogy lépésről lépésre sorra felhívja az európai nemzeteket a zsidókérdés megoldására, aztán a megfelelő időben a nem európai nemzetek elé is hasonló kéréssel kíván állni. Ekkor Németország a brit hatalom oltalmában élő zsidó tényező elpusztításába fogna az arab szférában is. Abban a pillanatban, hogy a német tankosztagok és repülőszázadok megjelennek a Kaukázustól délre, a főmufti nyilvános felszólítást intézhet az arab világnak.«”⁸

Nem túlzás tehát azt a következtetést levonnunk, hogy a palesztinai muzulmánok hivatalos vezetője, Hadzs Amin al-Husszeini törőlmetszett náci háborús bűnös volt, ahogy azt Nürnbergben ki is nyilvánították. A háború után Jugoszlávia és Nagy-Britannia is háborús bűnösnek köröztette, de Egyiptomba szökött, ahol menedékjogot kapott. Rejtőzködő náccikkal és náciszimpatizánsokkal összefogva innen szervezte tovább Izrael-ellenes tevékenységét.

Azt sem túlzás megállapítani, hogy Husszeini nácibarát érzülete és támogatása bizony széles körben elterjedt palesztin követőinek körében is, akik hősként tekintettek a muftira még a háború után is, amikor fény derült a náci rémtettekben vállalt szerepére. Életrajzírója szerint „Hadzs Amin népszerűsége valójában jelentősen növekedett a palesztinai arabok között és az arab államokban a náccikkal való közreműködése idején” hiszen „az arab világ többsége osztotta náciszimpatizáns nézeteit a második világháború alatt.” A náci ideológia arab támogatása nem csupán a cionizmus gyűlöletéből fakadt; a mufti „zsidógyűlölete mérhetetlen volt, és ennek szabad folyást biztosított a náci mellett folytatott tevékenysége során (1941 októbere és 1945 májusa között).” A Berlin Rádióban mélységesen antiszemita beszédeit sugározták: „Öljétek a zsidókat, ahol éritek őket, ez Isten akarata, a történelem és a vallás érdeke.”

1948-ban a Palesztin Nemzeti Tanács elnökének választották, annak ellenére, hogy körözött háborús bűnösnek élt Egyiptomban.⁹ Számos palesztin ma is nemzeti hősként tartja számon Husszeinit, míg mások igyekeznek kitörölni emléket a palesztin történelemből. Jasszer Arafat kétségtelenül az előbbi csoportba tartozott. Egy 2002-es interjújában a Palesztin Hatóság elnöke a palesztinok „hőseinek” nevezte Husszeinit – ezt az *al-Quds* palesztin napilapban is megjelentették 2002. augusztus 2-án. Azzal kérkedett, hogy ő is a mufti seregének tagja volt, holott jól tudta, hogy náci kollaboránsként tartották számon.¹⁰ (Ha egy német ma a németek hőseinek nevezné Hitlert, minden bizonnyal neonácinak nyilvánítanák.) Még Edward Said professzor is úgy vélekedik, hogy „Hadzs Amin al-Husszeini a palesztinai arab nemzeti konszenzus megtestesítője volt, aki a palesztin politikai pártok támogatását élvezte, és akit bizonyos tekintetben az arab államok a palesztin nép hangjaként kezeltek.”¹¹ „Palesztina nemzeti vezetőjeként”¹² lépett szövetségre Hitlerrel és aktív szerepet vállalt a holokausztban.

Bár igazságtalan lenne az egész palesztin népet felelősnek tekinteni az európai zsidóság kiirtásában, de a palesztin vezetés minden csak nem ártatlan a holokauszt tekintetében! Láthattuk, hogy aktív támogatást nyújtott Hitler végső megoldásához, és ahhoz is, hogy Németország legyőzze Amerikát és szövetségeseit. A jeruzsálemi főmufti személyesen felelős több ezer zsidó koncentrációs táborban végrehajtott lemészárlásáért. Egy esetben például, amikor tudomására jutott, hogy a magyar kormányzat engedélyezte több ezer gyermek megmentését a náci elől, Husszeini értesítette Eichmannt, és követelte, hogy akadályozzák meg e terv végrehajtását. Sikerrel járt, a gyerekeket haláltáborba szállították.¹³

A mufti katonai segítséget is nyújtott a nácioknak: az Arab Légiót a szövetségesek ellen vezette, ellensúlyozandó a Zsidó Brigád szövetségesek melletti küzdelmeit.¹⁴

A harmincas, negyvenes évekre jellemző palesztin-náci kollaboráció fényében meglehetősen groteszk, hogy számos palesztinpárti csoport a horogkereszt szimbólumával támadja Izraelt. Ahogy a náci kommunistának, Sztálin pedig fasisztának, úgy (mind a szélsőbalos, mind a szélsőjobb) palesztinok nácinak nevezik a zsidóságot, Izraelt és a cionizmust. Ahogy egy tudós régebben írta, a zsidókra mindig vagy a vörös vagy a fekete bélyeg került. És most újra abba a kellemetlen helyzetbe kerültek, hogy egy olyan ideológiához való hasonlítással démonizálják a zsidóságot, ami korábban pontosan a zsidó nép elpusztításába fogott – egy népirtásba, amit a palesztin vezetők széles körben támogattak és segítettek.

Ghazi Dzsabali, az akkori palesztin rendőrkapitány pont ahhoz a gonosz szörnyhöz hasonlította Izrael első miniszterelnökét, a szocialista David Ben Guriont, aki ellen harcolt: „Nincs különbség Hitler és Ben Gurion között.”¹⁵ Mai napig hallani egyetemi kampuszokon hasonló összehasonlításokat; Saronnal kapcsolatban is azt mondták, hogy csak a neve különbözik Hitlertől. Még véletlenül sem Pinochethez vagy Sztálinhoz hasonlítják az izraeli vezetőket, hanem pont Hitlerhez, a cionizmust pedig a náciizmushoz. Széles körben elterjedtek a Dávid-csillaggal összefonódó horogkereszt ábrázolások. Az ilyenekkel demonstrálók persze szándékosan alkalmazzák azt a taktikát, amit Orwell után szabadon „torzbeszél”-nek nevezhetünk, hiszen jól tudják, milyen mélyen sértő a zsidók számára a horogkereszt.

Az elmúlt években több zsidó csoport keresett föl, hogy próbáljam meg betiltatni a horogkereszt jelvényének Izrael elleni alkalmazását, ám én nem vagyok híve a cenzúrának. Inkább arra buzdítom őket, hogy amikor a palesztinok náciizmussal vádolják Izraelt, akkor használják ki ezt a lehetőséget arra, hogy emlékeztessék a világot a palesztinok széles körű náciszimpatiajára, továbbá hogy Egyiptom náci háborús bűnösöknek adott menedékjogot, ahol segítették az egyiptomi kormányt izraeli civilek elleni támadásokban. Amennyiben a palesztinpártiak ragaszkodnak a horogkereszt bevetéséhez, nem panaszkodhatnak, ha ugyanezt a jelet ellenük fordítják annak érdekében, hogy szembesítsék a világot, miként támogatta aktívan nagyra becsült vezetőjük Hitler népirtását, és miként igyekezett sikertelenül a holokauszt Palesztinára való kiterjesztésére – ezek tagadhatatlan történelmi tények. A Palesztin Hatóság elnöke hősként tartja számon Hitler bűnpartnerét, míg miniszterelnöke egyszer azt igyekezett bizonyítani, hogy Hitler zsidóirtására nem is került sor. Ez a valóság; és bárhogy igyekezhettek áldozatból elkövetőt, gonosztevőből hőst kreálni, a történelmet nem írhatják át!

⁹ A könyv megírásakor a PH elnöke Jasszer Arafat, míg miniszterelnöke Mahmúd Abbász voltak. Abbász jelenleg (a magyar kiadás idején) a PH elnöki tisztségét tölti be – a kiadó megjegyzése.

A vesztes oldal szövetségesei általában nem előnyökkel távoznak a vesztes oldal fegyverletételét követő béketárgyalásokról, különösen nem, ha a vesztes fél a példátlanul gonosz náci rezsim. A palesztinai muzulmánok többsége már az első világháború után a vesztes oldalra került, míg a zsidóság a győztesek szövetségeseként látta meg a harcok végét. A zsidók a briteket támogatták az első világégés során; a brit osztagokkal együtt harcoltak, így lett jutalmuk az 1917-es Balfour-nyilatkozat. Több ezer palesztinai zsidó támogatta a szövetségeket a második világháború idején is, ami hozzájárult az 1947-es ENSZ felosztási tervhez. Churchill viszont úgy vélte, hogy az araboknak „nem tartozunk semmivel (...) a háború utáni vitarendezés során,” méghozzá a náciizmus széles körű támogatása miatt. Az angol vezető a „leghalálosabb ellenségnek” nevezte a palesztinok vezetőjét.¹⁶

Sok tisztességes vezető úgy vélte, hogy a palesztinok és arabok általános nácibarát viszonyulása miatt nem igazán lehetett beleszólásuk a háború utáni területrendezésbe, ahogy a szudétanémeteket is kizárták a csehszlovák peremvidéken található Szudéta-vidékről történő kitelepítésükkel kapcsolatos döntéshozatalból, holott évszázadok óta éltek ott, és most a leszűkített német határok közé helyezték át őket. Winston Churchill csak ennyit mondott, „persze, hogy kell áttelepítés,” annak ellenére, hogy ez ellen az érintettek hevesen tiltakoztak, és neki magának is voltak emberi jogi aggályai a döntés tekintetében.¹⁷

Mindezek ellenére 1947-ben a palesztinok gyakorlatilag ugyanazt az ajánlatot kapták, mint tíz évvel korábban (a meddő Negev sivatagot leszámítva), annak ellenére, hogy komoly helyszükség jelentkezett az európai haláltáborokat túlélő több százezer zsidó menekült részéről. Az ENSZ felosztási terv idején vagy negyedmillió zsidó élt nyomorúságos börtöntáborokban, abban az országban, ami szüleik, gyermekeik, testvéreik legyilkolásáért volt felelős. Lengyelországba nem térhettek vissza, mert a lengyelek azután is folytatták a zsidóölést, hogy a náci elvesztették a háborút, nem melléleg az ország kommunista vezetése a legkevésbé sem kívánta a zsidó menekültek beáramlását. Ugyanakkor Németországban sem maradhattak, hisz a menekülttáborokat csak átmeneti jelleggel alakították ki.

A felosztott Palesztinában kialakított zsidó hazába vándorlás bizonyult az egyetlen lehetséges megoldásnak sokak számára. Emellett egyre válságosabbá vált több arab állam zsidó lakosságának helyzete is. Muzulmán országokban a zsidókat (szerencsés esetben csak) másodrangú, állampolgársággal nem bíró alanyként kezelték, de rosszabb esetben tömeges erőszak tárgyaivá válhattak. Igaz, hogy az iszlám alatt élő zsidók sose éltek át olyan traumát, mint a holokauszt, de így is folyamatos pogromoknak és vallási diszkriminációnak voltak kiszolgáltatva.

Némely iszlám kormányzat olyan apartheidszerű rendszert tartott fenn, amelyben a *dimmiket* (keresztényeket és zsidókat fedő vallási kategória) jogi

és teológiai értelemben alacsonyabb rendűnek tekintették, és külön, a muzulmánokkal nem egyenlő törvények vonatkoztak rájuk. A dimmi státuszúak ki voltak zárva a közhivatal-vállalás lehetőségéből, megkülönböztető viseletet kellett hordaniuk, és korlátozták a templom- vagy zsinagógaépítési és fenntartási jogukat – bizonyos helyeken mai napig így van. Valóban gyakorolhatták a válásukat és fenntarthaták a kultúrájukat, ám csak akkor, ha egy speciális fejadót, a dzsizját fizették; ilyen terhet nem róttak muzulmánokra. Ezt az adót a dimmik az állam oltalmáért fizették. A dimmi státusz egyúttal azt is jelentette, hogy a politikai közösségnek sem lehettek részei. Magyarán a dimmik nem másodosztályú polgárok voltak, hanem egyáltalán nem mondhatóak állampolgárnak. Még ha bizonyos muzulmán rezsimek toleránsan is bántak velük, kívülállók-ként jelölték meg őket, és ki voltak szolgáltatva a kormányzat szeszélyeinek.

A holokauszt és különösen annak muszlim és arab támogatottsága fényben egyértelművé vált a zsidóknak, hogy az alacsonyabb rendű dimmi státusz már nem biztosíték; nem bízhattak többé a kiszámíthatatlan diszkriminatív többség védelmében. Az iszlám alatt élő zsidók tulajdonképpen várakozóállásban voltak: vártak egy helyre, ahová elköltözhetek; ahol egyenlő jogokkal élhetnek, vallási és etnikai hovatartozástól függetlenül. Izrael alkalmasnak bizonyult erre, és röviddel megalapítása után 850 ezer mizrahi és szefárdi zsidó kényszerült elhagyni otthonát, mások pedig önszántukból hagyták ott azokat az arab földeket, ahol őseik évezredek óta éltek. Ahogy azt majd a 12. fejezetben is látni fogjuk, azoknak a szefárdi zsidóknak a helyzete, akik félelem és kényszer hatására, vagy azért hagyták el ősi otthonaikat, mert nem kívántak többé üldözött kisebbségként élni, sokban hasonlít azon arab menekültek sorához, akik azután hagyták el Izrael területét, hogy hatalmas arab seregek rohanták le az újonnan kikiáltott zsidó államot.

Időnként hallhatjuk azt az érvelést, hogy a holokausztot túlélő menekültek valóban jogosultak egy saját nemzeti otthonra *valahol*, de ez semmiképpen nem hozható létre az arabok és különösen nem a palesztinaiak kárára. Arra hivatkoznak, hogy a holokauszt felelőse Németország és még egy sor más ország, köztük az Egyesült Államok, ami elutasította a német, lengyel, osztrák területekről menekülő zsidóság bevándorlását. Irán egykori elnöke, Khatami így fogalmazott 2001-ben: „Ha a náci és fasiszták bűnt követtek el a zsidók ellen, miért éppen a palesztinoknak kell bűnhődniük ezért? Azok fizessék meg bűneik árát, akik elkövették [a nyugati hatalmak].”¹⁸

Ez a gondolatmenet legalább két sebből vérzik. Először is, Izrael állama sem az araboknak, sem a palesztinoknak nem okozott hátrányt, hiszen a zsidókra osztott területet zsidó többség lakta, önrendelkezési joggal, ellenben a britekkel és az őket megelőző ottománokkal. A kérdéses föld sem arabnak, sem palesztinnak nem tekinthető; birodalomról birodalomra szállt, és egyszeriben eljött az idő, hogy a különböző területeit többségben birtokló népcsoportok

önrendelkezési joga érvényt nyerjen. Történelmi, demográfiai, gazdasági és jogi szempontból zsidó és arab földnek egyaránt tekintendő. (Nem melleleg az utolsó független állam, ami Palesztina területén fönnállt, az a zsidó állam, amelyet a rómaiak pusztítottak el i. sz. 70-ben.)

Másodszor, a fent ismertetett érvelés figyelmen kívül hagyja, hogy bizonyos arab és palesztin vezetőknek igenis fajsúlyos szerepük volt a holokausztban. Támogatták, segítették, előnyt kovácsoltak belőle maguknak és hasznot vártak belőle. Sőt mi több, arab és palesztin vezetők nyomására zárták be Palesztina kapuit a zsidó bevándorlás előtt abban a kritikus időszakban, amikor zsidók százezrei vagy még többen menekülhettek volna meg, amennyiben legalább az a csöpp kis földterület nyitva állt előttük, amit az 1937-es Peel-bizottság zsidó otthonként jelölt ki.

Az arabok és palesztinok tehát elég mélyen felelősek voltak a holokausztért és a rossz oldal támogatásáért ahhoz, hogy vesztésként viseljék a katalizmaszerű világkonfliktus után elkerülhetetlen területi és demográfiai átrendezés következményeit. Ahogy a szudétanémetek is viselték a következményeit annak, hogy a második világháborúban a rossz oldalra álltak, úgy az ENSZ a palesztinoktól és araboktól is joggal várta, hogy közreműködjenek a háború okán kialakult menekültválság megoldásában. Különben az ENSZ nem tett többet annál, minthogy Palesztina felosztása által a zsidó többségű és a zsidó államként kijelölt területeken biztosította az önrendelkezési jogot a zsidóságnak – azt a jogot, amiért az emberi és polgári jogok harcosai küzdöttek, és amiért egyébként ma a Nyugati part és a Gázai övezet palesztinjai szavukat emelik.

A muzulmán és arab országok teljességgel felelősek azért, hogy vallási és politikai vezetőik évszázadokon át másod- vagy még alacsonyabb rendű státuszban tartották a zsidó kisebbséget. Az arab–muzulmán világ zsidókhoz való emberséges bánásmódjának mítoszát a modern tudományos kutatások eloszlatták. A zsidók e térségben apartheidszerű rendszer áldozataiként éltek, ami a fekete dél-afrikaiak helyzetéhez hasonlítható, akiket a Mandela előtti dél-afrikai apartheid kormányzat tartott elnyomásban. A jogi és vallási diszkrimináción túl (megkülönböztető viselet, fegyvertartási tilalom, különleges adók) időszakos pogromoknak és vérontásoknak voltak kiszolgáltatva, mint amilyenre például 1840-ben került sor Damaszkuszban. Morris szerint:

„Mészárlások történtek a marokkói Tetuánban 1790-ben, a perzsiai Mesedben és Barfurusban 1839-ben és 1867-ben, valamint Bagdadban 1828-ban. 1912-ben egy muzulmán banda majdnem teljesen elpusztította Fez város zsidó negyedét, és a náci-szimpatizáns csőcselék több tucat zsidót gyilkolt meg 1941-ben Bagdad városában. A *dimma* előírásaival ellentétben az iszlám világ számos pontján a zsidókat rendszeresen az iszlámra áttérés

vagy halál választása elé állították. Az erőszakos tömegakciókra, ha nem is kizárólag, de legtöbbször a muzulmán birodalom gyengébb, nyomorultabb szegleteiben került sor, mint a fejlettebb területeken. Ám a muzulmán földéken hosszú évszázadokon át általánosan fennmaradt az ezek alapját adó nézet, miszerint a zsidók hitetlenek és az iszlám ellenségei.¹⁹

Kevésbé pusztító, de mégis meglehetősen megalázó gyakorlatról is beszámolt a történész:

„A zsidók megalázásának egyik gyakori megnyilvánulása és szimbóluma volt, hogy muzulmán gyerekek zsidókat dobáltak meg kövekkel – bizonyos helyeken, például Marokkóban vagy Jemenben ez egyenesen helyi szokássá nőtte ki magát. Egy tizenkilencedik századi nyugati utazó a következőket írta: »Szemtanúja voltam, ahogy egy hatéves kisfiú a három-négyéves jól táplált totyogós bandájának azt tanítja, hogy a zsidókat kövekkel kell megdobálni. Az egyik kis lurkó a legnagyobb hidegvérrel odabotorkált egy felnőtt férfihoz és leköpte a zsidó kaftánját. A zsidó köteles alávetnie magát ennek a bánásmódnak: életénél is többel kellene fizetnie, ha mohamedánt üt meg.«²⁰

Egy másik történész „megvető toleranciának” nevezte a muzulmánok zsidókkal való bánásmódját a történelem során.²¹ „Alsóbbrendű fajként” kezelték őket.²² Bár nem volt inkvizíció, sem holokauszt, de ez csupán azt mutatja, hogy a keresztény Európában még rosszabb volt a helyzet. Európa keresztényei és az arab nemzetek muzulmánjai egyaránt olyan kegyetlenül bántak a zsidó kisebbséggel, hogy a második világháború végére az egész világ előtt szembezőkö szükség alakult ki egy zsidó kormányzatra, egy zsidó államban, amelyet zsidó többség lakik, és ahol a zsidók egyenrangúként élhetnek, és megvédhetik magukat az üldöztetésektől.

Amennyiben sérelem jogokat szülhet (ahogy arról egy másik munkámban értekeztem²³), akkor a muzulmán és keresztény államokban élő zsidó kisebbség ellen elkövetett igazságtalanságok bebizonyították a világnak, hogy a zsidó népnek önrendelkezési joga van azon a földön, ahol többségben élnek. Winston Churchill egy negyed évszázaddal korábban helyesen fedezte föl, hogy tulajdonképpen ez az állam már mind jogilag, mind gyakorlatilag létezik Palesztina zsidótöbbségű területein, ahol a zsidók politikai, gazdasági, kulturális intézményeket működtettek, és amelyet az a zsidó hadsereg védett, amelyik mindkét világháborúban a győztes oldalon harcolt.

Az ENSZ csupán annyit tett, hogy elismerte a zsidó önrendelkezés tényét azokon a területeken, ahol a nemzetközi jog, nemzetközi egyezmények, a Népszövetség és az ENSZ többsége szerint minden joguk megvan arra, hogy éljék és műveljék a földet, amit külföldi földbirtokosoktól vásároltak. Ahogy

a *London Times* akkori vezércikkében kifejtette, „Aligha származhat bármi hátránya az arab világnak, és különösen nem a palesztinai araboknak egy befejezett tény, azaz egy szilárd, jól szervezett és tulajdonképpen független zsidó közösség elismeréséből.”²⁴

Még akkor is, ha valaki a palesztinok náciszimpátiájára vonatkozó új keletű kutatásokat figyelmen kívül hagyja és tagadja a palesztinok és arabok felelősségét a nácizmustól és az iszlám apartheid rendszerektől menekülő zsidók helyzetével kapcsolatban, akkor is fontos e sokat szenvedett nép ügyében pozitívan diszkrimináló lépést tenni. Aki Amerikában az afroamerikaiak tekintetében pártol ilyen megerősítő, támogató lépést, legalábbis részben és az elmélet szintjén vallja a múltbéli igazságtalanságok jóvátételét. Lehetséges, hogy közvetlen felmenőink nem felelősek a rabszolgaság fenntartásáért, különösen, hogy sokunk ősei akkor még nem is itt éltek, ettől függetlenül kollektíven osztozunk a jóvátétel felelősségében. Lehetséges, hogy gyermekeink, unokáink nem kerülhetnek majd be az általuk első helyen preferált egyetemre vagy munkahelyre, mert a rabszolgák és más kisebbségek leszármazottainak tartanak fönn helyeket. Nyilvánvaló, hogy akik közvetlenül részesedtek a rabszolgaság hasznaiból, különleges felelősséggel kell, hogy viseltessenek a jóvátételről, és ugyanígy azok is, akik a holokauszt közvetlen haszonélvezői voltak, sajátos felelősséggel tartoznak az áldozatok felé.

De tágabb értelemben az egész világ valamiféle segítő gesztussal tartozik a rabszolgaság, a holokauszt, és más népiirtások áldozatai felé. Úgy tűnik, a hátrányt csökkentő megkülönböztetés koncepcióját még a Peel-bizottság is elismerte a zsidó nemzeti otthon kialakításáról szóló döntésében:

„Úgy hisszük, lehetetlen, hogy ha elfogulatlan szemlélő tekint a Nemzeti Otthonra, ne támogatón azt, hisz meg nem érdemelt szenvedésekre hoz enyhülést. Dinamizmust, vállalkozó szellemet és elkötelezettséget mutat ez egy közös ügyben. Amennyiben Britannia segítette ennek megteremtését, Lord Balfourral együtt valljuk, a kereszténység ilyen mértékben bizonyította önmaga előtt, hogy »nem feledte mindazt a rosszat, amit elkövetett.«”²⁵

Hasonlóképpen a muzulmán világnak is el kellene ismernie minden rosszat, amit a zsidók ellen tett, kiket másodrendű, állampolgárság nélküli dimmikként kezelt.

Még azok előtt is, akik úgy látják, hogy az 1947-es felosztás a palesztinok tekintetében nem volt tisztességes, ennek a nemzetközi pozitív diszkriminációs mércének fényében Palesztina felosztása több mint fairnek tekinthető. Akik a sokszínűség alapján támogatják a hátrányt csökkentő megkülönböztető lépéseket, láthatják, hogy a zsidó állam számottevő tényező a világ sokszínűségét tekintve, hisz negyven muzulmán, számos keresztény, és több hindu, buddhis-

ta állam létezik már. Bár Jordánia palesztin többségű állam, akár egy Gázában és Ciszjordániában kialakítható új palesztin állam is további színfoltot jelenthet a világ tarka palettáján.

8 Igazságtalan volt-e a palesztinok felé az ENSZ felosztási terve?

A VÁD

Az 1947-es ENSZ felosztási terv igazságtalan volt a palesztinokra nézve.

A VÁDLÓK

Savit: „Ön elfogadta volna az 1947-es felosztási tervet?

Said: „Az ösztöneimre hallgatva biztosan nem! Tisztességtelen tervezet, amelyben a kisebbség egyenlő jogokat kapott a többséggel. Persze talán nem kellett volna csupán otthagynunk a tárgyalóasztalt. Talán nekünk is ki kellett volna dolgozni egy saját tervet. De teljesen érthető, hogy a felosztási terv elfogadhatatlan volt akkor a palesztinoknak. (Edward Said¹)

„1947-ben az ENSZ megoldási javaslatot tett, de csak az egyik oldal fogadta el, a zsidók. Márpedig az ENSZ történelmében, ha nincs megegyezés a felek között, általában nem fogatosítják az adott megoldást. Itt kezdett ez az ügy vakvágányra jutni. Ha rákényszerítenek a Palesztinában élőkre egy olyan megoldást, amit a többség ellenez, nem érhet igazán nagy meglepetés, hogy akár erőszakkal is fellépnek ellene.

(...) De nekünk még ahhoz sincs jogunk, hogy kimondjuk: rossz döntés volt a felosztás visszautasítása. A cionizmusra gyarmati mozgalomként tekintettek és nehéz nem megérteni ezt az álláspontot. Csak képzeljük el, beleegyezett volna az algériai nemzeti mozgalom az ötvenes években, hogy felosszák Algériát két állammá: egy algériai és egy fehér telepések ('les peids-noirs') vezette állammá? Ugyan ki mondta volna nekik, hogy el ne szalasszák ezt a történelmi lehetőséget? (Ilan Pappé, politikatudományi előadó a Haifai Egyetemen²)

A VALÓSÁG

Az ENSZ terve igazságos volt mindkét félhez és kifejezésre juttatta a kölcsönös önrendelkezéshez való jogot mind arabnak, mind zsidónak – a világ közvéleménye is erre a konszenzusra jutott.

A BIZONYÍTÉK

Ahogy azt az ENSZ is megállapította, amikor 1947-ben felosztotta Palesztinát, képtelenség a problémát a felek által vallott történelmi gyökerekre hivatkozva megoldani, ahogy azt sem lehet teljességgel figyelembe venni, hogy a felek mit tartanak jogosnak vagy jogtalanoknak. „A felosztás alapjául szolgáló tényállás az, hogy az arabok és zsidók Palesztinával kapcsolatos igényei bár egyaránt megalapozottak, egyúttal összeegyeztethetetlenek.” Érdemes az ENSZ vizsgálati anyagokból tovább idézni, mivel ezek adják a jelenlegi nemzetközi közmegegyezés magvát a palesztin–izraeli konfliktus kétállami megoldásával kapcsolatban:

1. A felosztás alapjául szolgáló tényállás az, hogy az arabok és zsidók Palesztinával kapcsolatos igényei bár egyaránt megalapozottak, egyúttal összeegyeztethetetlenek, továbbá az is, hogy az eddig előterjesztett javaslatok közül a felosztás kínálja a legrealisabb és gyakorlatiasabb megoldást. Egyúttal ez biztosítja, hogy legalábbis részben megvalósuljanak a felek követelése és nemzeti törekvései.
2. Tény, hogy mindkét nép történelmi gyökerekkel rendelkezik Palesztinában, és mindkét nép alapvetően hozzájárult az ország gazdasági és kulturális életéhez. A felosztási terv ezt maximálisan figyelembe veszi.
3. A palesztinai konfliktus gyökere két erős nemzeti mozgalom ütközése. Eltekintve a háborúság történelmi gyökereitől, az ígéretes és ellenígéretes jó és rossz oldalaitól, valamint a mandátum által történt szerencsétlen nemzetközi beavatkozástól, megállapíthatjuk, hogy jelenleg 650 ezer zsidó és 1,2 millió arab él Palesztinában. E két népet teljesen különböző életmód és egyelőre olyan politikai érdekellentétek állítják szembe, amelyek megnehezítik a teljes és hatékony politikai együttműködést.
4. Csakis a felosztás által tud e két ütköző nemzeti törekvés kifejezésre jutni, csak így lehetséges, hogy e két nép független nemzetként foglalja el helyét a nemzetközi közösségben és az ENSZ-ben.

Ahogy azt korábban leszögeztem, e könyv kiindulópontja a kétállami megoldás. Ahogy a Peel-bizottság 1937-ben, az ENSZ 1947-ben, Ehud Barak 2000-ben és azóta is a világ széles körben, úgy én is elutasítom a szélsőséges követeléseket

mindkét oldalon: nemzetközi jogi alapon elutasítom a „teljes, nagy Szentföld” vízióját az izraeliek között, ahogy azt a szélsőséges arab hozzáállást is, miszerint még egy „postabélyegnyi területen sincs Izraelnek létezéshez való joga”.³

A jelenleg uralkodó nemzetközi közmegegyezés alátámasztja, hogy szükség van két államra, egy zsidó és egy palesztin entitásra, amelyek békésen élnek egymás mellett. A méretek és pontos határok tekintetében már nincs széles körű konszenzus, de a kétállami megoldás elve ma támogatottabb, mint 1947-ben, hiszen úgy tűnik, mára már az arab államok és a Palesztin Hatóság is elfogadják, legalábbis a kívülállókkal történő egyeztetések során.

A kétállami megoldás elutasítói közé sorolhatunk egy kisebbségi izraeli, valamint amerikai zsidó csoportot az izraeli, zsidó társadalom periferiáján, továbbá olyan palesztin terrorszervezeteket, mint a Hamasz, a Hezbollah, az Iszlám Dzsihád és a Népi Front Palesztina Felszabadításért. De tagadja ezt a megoldást Szíria, Irán és Líbia is. (2003 februárjában Tarik Aziz, egykori iraki miniszterelnök-helyettes még a kérdés lehetőségét is megtagadta a jelen lévő izraeli újságíróknak egy nyilvános római sajtótájékoztatón.)

Tekintve, hogy a jogi és politikai realitások alapján a kétállami megoldás adja a legnagyobb reményt a békére, Izrael védelmében a legfőbb érv, hogy ők már 1937-ben és 1947-ben is elfogadták azt, ellenben az arab államokkal, a palesztinokkal és gyakorlatilag minden muzulmán vezetővel, akik először 1937-ben, majd tíz évvel később is kategorikusan és erőszakosan visszautasították a kétállamiságot.

Palesztina zsidó és arab államra történő felosztása – legalábbis annak a területnek, ami maradt a kizárólag arab emirátus létrehozása után, amit előbb Transzjordániának majd Jordániának kereszteltek – nem a letűnt gyarmatosítás utóaktusa volt, ahogy imperialista beavatkozásnak sem tekinthető. Épp ellenkezőleg, az egyik első zsongója volt az új önrendelkezési elvnek, amiért olyan progresszív vezetők szálltak síkra, mint Woodrow Wilson amerikai elnök. Palesztina két politikai egységgé osztása óta számos más ország jött létre az önrendelkezési jog alapján, köztük több iszlám állam, mint Pakisztán, amit szintén felosztás útján hoztak létre. Mégis az újonnan kikiáltott államok sorában egyes-egyedül a zsidó többségű palesztinai területeken létrehozott zsidó állam kialakítását bélyegezték ellenségei gyarmatosításnak és imperialista aktusnak.⁴ Ez nem több egyszerű címkézésnél és szlogenpuffogatásnál, bár sem a címke, sem a szlogen nem felel meg a történelmi realitásoknak.

Jordánia britek általi megalapítása 1923-ban, és a hasemita dinasztia uralmi pozícióba helyezése már valóban imperialista és gyarmatosító döntésnek tekinthető. A zsidók hivatalos kirekesztése pedig égbekiáltó rasszizmus! De e jellemzőket ritkán hallani a jordán állam illegitim „születési anyakönyve” kapcsán... Nyilvánvalóan megalapozottabbak a zsidó kormányzati törekvések Palesztina azon vidékei tekintetében, melyeket az ENSZ rájuk allokált, mint a

hasemita dinasztia uralmi joga Jordánia palesztin többségű lakosságán. Mégis, a sok címke- és szlogenbetyár félrevezető retorikával kizárólag a zsidó államot veszi célba. Az ő oldalukon pattog a labda, hogy e tekintetben magyarázattal szolgáljanak.

9 Kisebbségben voltak-e a zsidók az Izraelnek adott területen?

A VÁD

A zsidó államot annak ellenére hozták létre Palesztinában, hogy a zsidóság a teljes palesztin lakossághoz képest kisebbségben élt ott.

A VÁDLÓK

„A palesztin–izraeli konfliktus tekintetében az amerikaiak jóformán csak a nagyvállalatok markában lévő, politikailag manipulált főáramú médiából tájékozódnak. Keveseknek adatik meg a lehetőség, hogy tüzetesebben megvizsgálják a történelmi realitásokat, amelyek a mai közel-keleti feszültségekhez vezettek. Kevesen tudják, hogy a palesztinok számítanak törvényes értelemben a térség őslakos népének; hogy az izraeliek által jelenleg megszállás alatt tartott föld egykor a palesztinoké volt; de az sem köztudott, hogy 1870-ben még a lakosság 98 százaléka arabokból állt, és csak 2 százalék volt zsidó. Még 1940-ben is, mikor az európai zsidók a nácik elől menekülve beözönlöttek a térségbe, a palesztinok 69 százalékos többségben voltak. Még 1947-ben is, mikor az ENSZ az őshonos lakosság beleegyezése nélkül megteremtette Izrael államát, a palesztinok a teljes, 1 845 000 fős lakosság 65 %-át képviselték, ellenben a zsidókkal, akik alig tették ki ennek a 35 százalékát.” (William A. Cook, a kaliforniai La Verne-i Egyetem anglistikaprofesszora¹)

„1947-ben hatszázezer zsidó és egymillió-háromszázezer palesztinai arab élt a térségben. Így, amikor az ENSZ felosztotta Palesztinát, a zsidók kisebbséget képviseltek (31 %-át a teljes lakoságnak). A fő imperialista hatalmak által szorgalmazott és Sztálin támogatásával végrehajtott felosztás a termékeny föld 54 %-át allokálta a cionista mozgalom javára.” (Cecilia Toledo, brazil újságíró²)

„Fontos kiemelnünk, hogy öt évtizednyi etnikai tisztogatás, megszállás és fosztogatás után is gyakorlatilag ugyanaz a palesztinok (8,2 millió) és izraeli zsidók (4,5-5 millió) közötti demográfiai arány, mint 1947 decemberében: kettő az egyhez a palesztin nép javára. Viszont ahhoz, hogy Izrael fenntartsa a demokratikus zsidó állam látszatát és különösen annak „zsidó jellegét”, a palesztin nép 80 %-át etnikai alapon eltörölte otthonaikból, tanyáikról, üzleteikből, hajóikról, bankjaikból... stb.” (www.PalestineRemembered.com, reakció az „izraeli cionista propagandára” miszerint „az arabok elutasították az 1947-es ENSZ-felosztást és ezt követően lerohanták a zsidó államot, de elvesztették az 1948-as háborút”)

A VALÓSÁG

A zsidóság jelentős többséget képviselt azokon a palesztinai területeken, ahol az ENSZ a zsidó államot létrehozta.

A BIZONYÍTÉK

A lobbisták rendszerint úgy játszanak a demográfiai adatokkal, hogy a saját nézetük szerinti következtetéseiknek alapot adjanak. Az 1947-es ENSZ-felosztás idején Palesztinában élő arab lakosság becsléséhez az arab szószólók a mai Jordánia, Gáza és Ciszjordánia lakosságát is beszámítják. A felosztás igazságosságának vizsgálatakor a releváns palesztin népességet azon a területen kell számolnunk, amit 1947-ben zsidó államként jelöltek ki. Persze még e térség tekintetében is eltérő számítások láttak napvilágot, de a hivatalos ENSZ-statisztika szerint a zsidó államnak rendelt földön nagyjából 538 ezer zsidó és 397 ezer arab élt (ez utóbbi számba a keresztényeket, beduinokat, drúzokat és másokat is beszámították).

Nem kétséges tehát, hogy amennyiben népszavazást tartottak volna az önrendelkezéssel és elszakadással kapcsolatban a zsidó államként kijelölt terület lakossága körében, a döntő többség az ENSZ-határozat mellett tette volna le a voksát. A földfelosztás tekintetében a zsidók valóban valamivel nagyobb területet kaptak az araboknál, de ebbe beletartozott a lakhatatlan és művelhetetlen Negev sivatag teljes területe. Ha a Negevot kizárjuk, a használható földek szempontjából végül is az arabok kaptak nagyobb területet.

Arról nem is beszélve, hogy a zsidó államnak kijelölt föld jelentős része eredetileg mocsárvidék vagy éppen pusztaság volt, amit a zsidók csapoltak le vagy öntöztek föl, hogy termékennyé és munkálhatóvá tegyék további megművelésre. Az sem mellékes, hogy az arabok egységes és Transzjordániával szomszédos földet kaptak, amelynek lakossága amúgy is palesztin többségű volt, még ha a britek hasemita uralom alá is rendelték őket.

A zsidók nem kapták meg zsidó többségű Nyugat-Jeruzsálemet és Hebront sem, holott ezek a judaizmus legszentebb és történelmileg is legfontosabb városai. Jeruzsálemben százezer zsidó élt, mégis elszakították a zsidó területektől és nemzetközi ellenőrzés alá került. Hebron az arab szektor része lett, ahol a zsidóknak nem volt maradásuk, annak ellenére, hogy évezredek át éltek itt azt megelőzően, hogy az 1929 és 1936 közötti palesztin mérsárlások a zsidó nők, gyermekek, öregek többségét már elűzték innen.

A zsidó földet nem egységesen szabták ki; arab terület ékelődött két szegmense közé, ami igen megnehezítette a határvédelmet arab támadások esetén. Jeruzsálem mellett Csfát városa is elszigetelődött. Ellenséges erők még Tel-Avivot is könnyen elvághatták a keskeny tengerparti vonalon, ami csupán 9 mérföldnyi távot jelentett az arab területek és a Földközi-tenger között.

Mindezek ellenére Izrael sebtében rábólintott az ENSZ-felosztásra és hamarosan államnak kiáltotta ki magát. Az arabok elutasították a felosztást, majd szárazföldi és légi egységekkel rohanták le az újszülött zsidó államot. Miután Izrael visszaverte a támadásokat, azokat a területeket, amik Palesztinából megmaradtak, Egyiptom és Jordánia kebelezte be.

Ha az arabok elfogadják az ENSZ-felosztást, egy nagy és egységes palesztin állam jött volna létre a zsidó állam mellett; a ma világméreteken támogatott kétállami megoldás pedig vérontás nélkül megvalósulhatott volna. A kétállamiságot támogatók az 1947-es (vagy akár az 1937-es) terv dugába dőlése miatt csakis a palesztin-arab oldalt vádolhatják, akik elutasították a nekik ajánlott államot. (Ahogy majd a 16. és 17. fejezetekben látni fogjuk, Camp Davidben és Tabában újra felajánlották a palesztinoknak az államiságot, Jeruzsálemmel mint fővárossal, de ők ismét elutasítóan reagáltak; és ahelyett, hogy ellenjavaslatot terjesztettek volna be, csak az izraeli civil lakosság elleni öngyilkos merényletek számát növelték.)

10 Valóban a palesztin nép elnyomása az arab–izraeli konfliktus fő oka?

A VÁD

Izrael az első számú oka az arab–izraeli konfliktusnak.

A VÁDLÓK

„Ez a konfliktus közel sem arányos; ezt meg kell állapítanunk! Én mélységesen hiszem, hogy nem egyenlők a felek. Van egy vétkes oldal, és a másik oldalon az ő áldozataik. A palesztinok az áldozatok.” (Edward Said¹⁾)

A VALÓSÁG

A viszály fő oka régóta az, hogy az arabok elutasítják Izrael létezéshez való jogát.

A BIZONYÍTÉK

A főmufti, a PFSZ, az arab világ és a palesztin nép folyamatosan elutasította a két állam vagy nemzeti otthon megoldását 1937-től, az első hivatalos indítványtól kezdve egészen mostanáig – ez adja a konfliktus szívét! Ennek az elutasításnak egyszerű oka az, hogy az arab és palesztin vezetők szemében fontosabb volt a zsidó önrendelkezés tagadása a zsidó többségű területeken, mint a saját önrendelkezésük érvényesítése a muszlim többségű területeken... Számos arab és palesztin vezető szájából hallhattuk a szomorú valóságot az évtizedek során, éppen ezért ez nem is lehet vita tárgya.

Amikor a Peel-bizottság 1937-ben meghallgatta a muftit, Husszeini nem-hogy visszautasított bármiféle zsidó önkormányzást, politikai hatalmat vagy

kiváltságot, azt is előrebocsátotta, hogy egy arab–palesztin állam kialakítása esetén semmi sem biztosítja majd a zsidó lakosság biztonságát a térségben. Ez persze kizárta az egységes palesztin állam vagy föderáció elképzelését. A mufti vallomását követően a bizottság ironikusan megjegyezte:

„Nem akarjuk a muftinak és kollégáinak sem az őszinteségét, sem az emberségét megkérdőjelezni, ugyanakkor nem tudjuk figyelmen kívül hagyni, hogy szerződési kötelezettségek és világos biztosítékok ellenére mi történt az iraki asszír kisebbséggel, ahogy az arab politikusok gyűlöletét sem feledhetjük, amivel a Zsidó Nemzeti Otthon iránt viseltetnek, és ez az indulat már bizony a teljes arab lakosságot áthatotta.”²

Nem sok változott az azóta eltelt évtizedekben. A Palesztin Hatóság hivatalos rádiója a következő prédikációt sugározta 1999. április 30-án:

„A Muzulmán Palesztina földje egységes és oszthatatlan. Nincs különbség Haifa és Sekhem (Nablusz) között, Lod vagy Ramallah között, de Jeruzsálem és Názáret között sem. (...) Palesztina földje szent wakf föld a muzulmánok javára, kelettől nyugatig. Senkinek nincs joga felosztani vagy feladni bármely részét is. Palesztina felszabadítása minden iszlám nemzet kötelessége, nemcsak a palesztin népé.”³

A jeruzsálemi muzulmán Wakf főbírája, akit Jasszer Arafat nevezett ki, a következőt mondta 2002-ben: „Palesztina teljes területe iszlám föld (...) A zsidók elbitorolták (...) Márpedig iszlám földön nem történhet kieggyezés.”⁴ A fatva tiltja palesztinai földek zsidóknak történő árusítását; ezt „apostáziának és az iszlám vallás megtagadásának” tartja. Bizonyos iszlamista tudósok szerint az is tiltott, hogy zsidók muzulmánok fölött vagy muzulmán föld fölött fennhatóságot gyakoroljanak.⁵

A 90-es évek végén, kétezres évek elején a főáramú palesztin vezetés – még ha nem is teljesen félreérthetőség- és visszakozásmentesen – végre kifejezte, hogy elfogadja Izrael létét, amennyiben az visszatér azokhoz a határokhoz, amiket a palesztinok korábban erőszakosan elutasítottak. De számos palesztin és arab vezető máig elutasítja a kétállami megoldást. Ez nem csupán az elutasító államokra (Szíria, Irán, Líbia) vagy a szintén elutasító palesztin szervezetekre (Hamasz, Hezbollah, Iszlám Dzsihad) jellemző, hanem befolyásos „főáramú” szószólókra is, akik a palesztinok mellett emelnek szót. Ezek közé sorolható Edward Said professzor a Columbia Egyetemről, aki Izrael létezésével kapcsolatos teljes elutasítását a szekuláris hallgatóságnak „politikailag szalonképes” terminológiába igyekezett burkolni:

„Az egyetlen járható út (...), hogy javasoljuk a palesztinoknak és támogatóiknak: újítsák meg küzdelmüket azon irányelv ellen, amely minden nem zsidót alárendeltségbe utal a történelmi Palesztina földjén. (...) Csak akkor van remény a kibékülésre és a békére Izraelben/Palesztinában, ha lerántjuk a leplet arról az inherens ellentmondásról, hogy milyen is valójában egy teokratikus, etnikai exkluzivista rendszer, valamint egy valódi demokrácia közötti különbség.”⁶

Figyelmen kívül hagyja azonban Said azt, hogy minden egyes arab és muzulmán állam, köztük a Palesztin Hatóság, olyan státuszba taszítja a zsidóságot, ami sokkalta alulmúlja a szekuláris Izrael bármely nem zsidó közösségének helyzetét. Said azt javasolja, hogy egy valódi demokrácia legyen a jelenlegi Izrael alternatívája, ugyanakkor arról nem szól, hogy egyetlen arab vagy iszlamista állam, még a Palesztin Hatóság sem közelíti meg a demokrácia Izraelben elért szintjét. Bár a Közel-Keleten messze Izrael a legkevésbé teokratikus és leginkább demokratikus állam (mind jogilag, mind gyakorlat szerint), Said mégis Izraelt pécézi ki hamis vádjával, mintha pont Izrael lenne az, amelyik egy vallást a másik fölé emelne. E kettős mércével kapcsolatos bizonyítási teher kétség nélkül Saidon van.

Palesztin közvélemény-kutató szervezetek által végzett felmérések alapján a palesztinok többsége is elutasítja a kétállami megoldást. Egy mérés szerint 87 %-uk támogatja Palesztina „teljes felszabadítását”.⁷ Jasszer Arafat eleinte elutasította, később úgy tűnt elfogadja a két állam megoldását, de mindig ez a kettős beszéd jellemezte. Az idővel két államot vizionáló oslói egyezmény aláírását követően kiszivárgott, hogy a stockholmi Grand Hotelben összegyűlt arab vezetők előtt a következőket mondta:

„Mi, a PFSZ, ettől fogva arra fogunk koncentrálni, hogy pszichológiailag két táborra osszuk az izraeli társadalmat. (...) Öt éven belül hat-hétmillió arab fog a Nyugati parton és Jeruzsálemben élni. Minden palesztinai arabot tárt karokkal üdvözlünk. Ha a zsidók is összeszedhetnek etiópiaiakat, oroszokat, üzbégeket és ukrainaiakat zsidónak titulálva őket, akkor mi is mindenféle arabot behozhatunk magunkhoz. (...) A PFSZ [tervei szerint] eltörli majd Izrael államát és egy tisztán palesztin államot hoz helyébe létre. Pszichológiai hadviselés és népességgrobbanás útján elviselhetetlenné tesszük a zsidók életét, annyira, hogy a zsidók nem akarnak majd többé köztünk, arabok között élni.”⁸

Ez a nézet maximálisan egybecseng azzal, mint aminek Arafat egyik ügyvezető-helyettese, Abu Ijad is hangot adott: „Az oslói szakaszos terv alapján létre fogjuk hozni a palesztin államot azon a földön, ahonnan az ellenség kivo-

nul majd. Ez lesz az első állomása a Palesztinát teljes területében felszabadító hosszú küzdelmünknek.”⁹

Bármilyen is az aktuális vélekedés a palesztinok és arabok körében, vitathatatlan, hogy egészen a közelmúltig gyakorlatilag egyöntetűen elutasították a kétállami megoldást. Ahogy az is kétségtelen, hogy ez a sokéves elutasítás és a számos megegyezési lehetőség elmulasztása jelentősen hozzájárult a sok vérontáshoz.

11 Gyarmatosító agressziónak számít-e az izraeli függetlenségi háború?

A VÁD

Az izraeli függetlenségi háborút Izrael gyarmatosító szándékú támadásként indította el.

A VÁDLÓK

„Annak érdekében, hogy Izraelt áldozatként tüntessék föl, a cionisták úgy állítják be a történelmet, mintha Izraelt 1949. [sic!] május 14-i alapításának másnapján egyiptomi, szíriai és jordániai seregek rohanták volna le.”

„Vajon egy olyan államot támadtak meg az arabok, ami történelmi, erkölcsi és törvényes jogokkal bírt Palesztina tekintetében, vagy egyszerűen magukat, földjeiket, otthonaikat és történelmi jogaikat védték egy külső erő megszállásától, amit két imperialista nagyhatalom, Nagy-Britannia és az USA rendre támogatott?”

„Az arabok pontosan azt tették 1948-ban, amit minden bizonnyal az amerikaiak is megtettek volna a helyükben: védekeztek az idegen megszállás ellen.” (M. Sahid Alam¹)

A VALÓSÁG

Izrael valójában magát védte egy népiirtó szándékú, megsemmisítő jellegű háborúban.

A BIZONYÍTÉK

Amint Izrael kinyilvánította függetlenségét, Egyiptom, Szíria, Jordánia, Irak és Libanon lerohanta Szaúd-Arábia, Jemen és Líbia támogatásával. A palesztin

terroristák segítségével az arab seregek arra törekedtek, hogy elpusztítsák az új államot és kiirtsák annak lakosságát.

Az első támadás a levegőből érkezett; egy egyiptomi repülőgép kezdte bombázni Izrael legnagyobb civil központját, Tel-Aviv városát. Az *Associated Press* 1948. május 17-i beszámolója így számolt be a támadásról: „arab repülők vették célba Tel-Avivot, Tiberiast, és a zsidók határvédelmi pozícióit.” Ahogy gyakorlatilag az összes korábbi zsidóellenes támadás során, amióta csak az első menekültek megérkeztek, sőt még korábban is, úgy ezúttal is a fő célpontnak az ártatlan civil lakosság számított. „Arab fővárosokból kiszivárgott hadi jelentések arról számoltak be, hogy az öt arab nemzet hadserege légi és tüzérségi támadásokkal a határok menti palesztinai zsidó telepéseket vette ostrom alá.”

A cikk a zsidó civil otthonok bombázásáról is beszámolt. „Egy Haifába érkező zsidó telepes a következőképpen ecsetelte a Galilea térségében zajló harcokat: ellenséges gépek támadtak Asdót Jákovra, Afikimre, Ein Gegre és Tiberiasra. Ein Gegre a transzjordániai dombságból lőttek.” A Hagana, az izraeli hadsereg „állításai szerint kétszáz ellenséges katonával végzett Malikjában, a libanoni határ zsidó oldalán.”²

Az egyiptomi légitámadások folytatódtak, és egyre több civil esett áldozatul, különösen akkor, amikor egy központi buszpályaudvart vettek célba Tel-Avivban. Szárazföldi csapatokkal is tűz alá vették a várost. A még gyerekcipőben járó Izraeli Légierő válaszul katonai létesítményeket lőtt ki Amman és Damaszkusz városában és azon kívül; ám ezek a polgári lakosságot nem érintették.

A múltban is tapasztalható séma a jövőbe mutatóan is örök gyakorlattá vált: az arabok kiszolgáltatt civil térségeket támadtak – városokat, településeket, kibucokat és mosávokat –, hogy a lehető legtöbb gyereket, asszonyt, öreget és más fegyvertelen civilt ölhessek meg; ezzel szemben Izrael katonáit, katonai létesítményeket és egyéb törvényes célpontokat támadott. A civilek elleni katonai támadások nemzetközi jogot és háborús jogot sértenek, ennek ellenére, mindig is ez a gyakorlat jellemezte nem csupán az arab terroristákat vagy gerillaharcosokat, de a jordániai, szíriai, egyiptomi és iraki reguláris hadseregeket is. Ez egyszerű történelmi tény, amit egyetlen tárgyilagosan gondolkodó történész sem vitat.

Ahogy a 13. és 20. fejezetekben is láthatjuk majd, az izraeli hadsereg válaszul sohasem vette célba Amman, Damaszkusz vagy Kairó civilek lakta térségeit, holott ezek az arab városok bőven az izraeli légierő hatósugarába esnek. Természetesen, ahogy minden más hadsereg a világon, úgy az izraeli hadsereg is ölt civileket a katonai célpontok támadása közepette, különösen amiatt, mert az arab hadseregek és terrorcsoportok előszeretettel és szánt szándékkal telepítik, bűjtatják katonai bázisaikat civil gyűrű mögé. Ezzel szemben Izrael a lehető legmesszebb izolálta a katonai támaszpontjait a polgári lakosságtól.

Természetesen hatalmas morális és jogi különbség állapítható meg a civilek szándékolt célbavétele és olyan civilek járulékos eltalálása között, akik a folyamatos veszélyt jelentő katonai célpontok közvetlen közelében tartózkodnak. Az előbbi emberiség elleni bűntett, amit a nemzetközi jog szigorúan tilt, míg az utóbbi megengedett a háborús jogban, egészen addig, amíg a támadó fél akciója arányos és ésszerű, továbbá mindent megtettek az elkerülhetetlen civil áldozatok számának minimalizálása érdekében.

Az izraeli függetlenségi háborút arabok kezdték, akik nem rejtették véka alá népirtó szándékukat: „Öljétek a zsidókat” és „Hajtsátok a zsidókat a tengerbe” vezényszavakkal özönlöttek be a megszálló seregek. Az Arab Felszabadító Hadsereget Favzi al-Kaukdzi irányította, aki a második világháborús éveket Németországban töltötte, és innen sugározta a náci propagandát az arab világ számára. Más náci kémek is részt vettek a zsidóirtó háborúban, ami többek között számos holokauszt-túlélőt vett célba. Eleinte „jelentős városi terrortámadásokkal” tizedelték őket, amit nemegyszer „maga Husszeini áldásával hajtottak végre.”³

Az arab seregek azután sem álltak le a civilek gyilkolásával, hogy azok megadták magukat. Szándékosan és ismételtelen olyan civil központokat bombáztak, amik katonai szempontból semmiféle jelentőséggel nem bírtak. Husszeini „fő bombakészítője, Favzi al-Katab szintén a náci Németországban, egy SS-képzésen tanulta ki a mesterséget.”⁴ Céljuk az volt, hogy befejezzék, amit Hitler elkezdett: „Megsemmisítő háborút indítunk!”⁵ Ennek ellenére Edward Said professzor továbbra is a „palesztinai »bikommunális« háborúnak” hívja e konfliktust.⁶

A zöldfülű izraeli hadsereg végül komoly emberáldozatok árán visszaverte az arab seregeket és a palesztin támadókat; de az izraeli lakosság egy százaléka odaveszett. Morris szerint a győzelmet jórészt annak köszönhetik, hogy nekik sokkal nagyobb veszténivalójuk volt, ami jelentősen fokozta a harci morált annak érdekében, hogy...

„otthonaikat, (sok esetben ténylegesen) a földjeiket megvédjék, és szeretteiket megóvják. Ráadásul a háború első, mondhatni polgárháborús szakaszában a zsidók úgy vélték, hogy a vereség egyúttal a mészárszéket jelenti számukra. A holokauszt még be sem gyógyult emlékeivel a Hagana osztagokat végtelen eltökéltség hevítette.”⁷

A másik oldalon az arabok támadó háborút vívtak, otthonaiktól távol, ráadásul egy igen „homályos ügy érdekében.”⁸

Az arab seregek visszaszorításával Izrael végül is nagyobb földterület birtokába jutott, mint amit az ENSZ eredetileg ráosztott. A legtöbb újonnan megszerzett területen számos zsidó település működött, számottevő zsidó lakos-

sággal. Ilyen volt például Nyugat-Galilea, amit azért kellett elfoglalni, hogy ezáltal az ott élő zsidó polgári lakosság védelmét biztosítsák.

De Egyiptom és Jordánia is szerzett területeket; csupán azért, hogy saját államuk méretét növeljék, továbbá, hogy az ottani palesztin lakosságot ellenőrzésük alá vonják. Morris szerint a háború végére az „arab haditerv módosult... és multinacionális földharácsolásba kezdtek Palesztina arabok lakta térségein. Az arabok elképzelései között legkevésbé sem szerepelt, hogy bármennyi területet is a palesztinoknak adjanak, vagy bármi módon figyelembe vegyék a palesztinok politikai törekvéseit.”⁹

Sőt, az arab tervek középpontjában a palesztinok teljes kiközösítése állt.¹⁰ Jordániának a Nyugati partra, Egyiptomnak pedig a Gázai övezetre fájt a foga; vagyis egyikük érdekében sem állt egy független palesztin állam.

Senki sem teheti Izraelt felelőssé, hogy az arab államok megszállták a palesztin államnak kijelölt területeket, és ott megtagadták tőlük az önrendelkezési jogot. Ezek kétségbevonhatatlan történelmi tények, amelyek nem lehetnek ésszerű vita tárgyai. Csupán a kor palesztinpárti ál-történelemírása hallgatja el mindezt.

Furcsamód Egyiptom és Jordánia palesztinai bevonulását az ENSZ sosem ítélte el, de még csak emberi jogi szervezetek sem szólaltak föl ellene. Valójában maguk a palesztinok sem igazán tiltakoztak széles körben ellene...

12 Izrael okolható a menekültválságért?

A VÁD

Az arab menekültprobléma Izraelnek köszönhető.

A VÁDLÓK

„Izrael államát egy telepes-gyarmati terv alapján hozták létre, amit különböző okokból bizonyos gyarmati hatalmak szponzoráltak. Mivel a palesztinai lakosság többségét képviselő őslakosok kiűzése nélkül e terv nem lett volna végrehajtható, az 1948-as háború leple alatt hajtották végre a palesztinok széles körű és szisztematikus eltávolítását.” (Azmi Bisara, izraeli Kneszet-képviselő¹)

Savit: „És talán csak a zsidóknak van erkölcsi felelőssége a palesztinok 1948-as tragédiájában? Az arabok ártatlanok e tekintetben?”

Said: „Az 1948-as háború egy kifosztó hadjárat volt. 1948-ban tették tönkre a palesztin társadalmat, és alakítottak ki helyébe egy másikat. Ekkor került sor azok kiköltetésére, akik nemkívánatosnak számítottak; akik útban voltak. Persze nehéz lenne azt állítani, hogy csak az egyik felet terheli felelősség, de a városok kiürítéséért és lerombolásáért elsősorban a zsidó cionisták okolhatók. Jichak Rabin száműzte Ramla és Lüdda városának 50 ezer lakosát, így hát aligha kell más elkövető után nézni. A palesztinok egyért voltak felelősek: útban voltak.” (Edward Said²)

„Az izraeliek etnikai tisztogatásba fogtak az 1947–48-as háborúban. Azt a cionista állítást, miszerint a palesztinok arab vezetők felszólítására távoztak »senki nem hiszi már el. (...) Senki nem érvel már így.« Benny Morris is kimutatta, hogy az arab lakosságot az izraeliek hajtották el.” (Noam Chomsky³)

A VALÓSÁG

Az egész válság az arabok által indított háború miatt alakult ki.

⁹ Jordánia 1950-ben de jure annektálta (jogi értelemben az államterületéhez csatolta) a Nyugati partot (Júdeá-Szamariát). A királyság a saját elnevezését ekkor változtatta Transzjordániáról Jordániára (Jordán Hasemita Királyság), ezzel névleg is kifejezésre juttatva a Jordán folyó két oldalán lévő (transz- és ciszjordániai) területek egy államban való egyesítését – a kiadó megjegyzése.

A BIZONYÍTÉK

Az Izrael ellen folytatott 1947-es és 1948-as támadó hadjárat, amit a palesztinok és arab seregek indítottak, nem csupán azzal végződött, hogy a palesztinok területeket vesztek, hanem az első menekültválság is berobbant. Miközben az arab seregek igyekeztek mind több zsidó civilt megölni (még azokat is lemészárolták, akik menekülni próbáltak), addig az izraeli hadsereg engedte az arab lakosságot, hogy arab uralta területekre meneküljenek.

Példának okáért, amikor az Arab Légiónak hatodik zászlóalja bevette Kfar Eciont, nem hagytak maguk után menekülteket – Morris beszámolója szerint, miután a falu lakói megadták magukat, a helység központjába vezették mindnyájukat felemelt kézzel, ahol az arab katonák egyszerűen lekasabolták őket.⁴ A katonák összesen 120 zsidót lemészároltak le, köztük 21 nőt. Ez az általános arab vezérelv részének számított: „a járműkonvojok között kialakult ütközetek során foglyul ejtett zsidókat általában kivégezték, és nem ritkán meg is csonkították őket fogvatartóik.”⁵ Pontosan az a gyökere a menekültválságnak, hogy az izraeli hadsereg az arabtól eltérően nem gyilkolt civileket.⁶

Több elkülöníthető, bár egymást átfedő menekültválság alakult ki az 1947-es, 1948-as arab támadások nyomán. Az első 1947 decembere és 1948 márciusa között jött létre, a pánarab inváziót megelőző hónapokra jellemző palesztin támadások következtében. Az Izraelt és a cionizmust meglehetősen kritikusan kezelő, egyúttal a menekültkérdésben szakértő történész, Benny Morris szerint „a jisuv [palesztinai zsidóság, akik hamarosan izraeliekké válnak] védelmi hadműveletei elől a felső- és középosztálybeli arabok, összesen hetvenötezen elmenekültek.” Morris ecseteli, hogy aki megtehetette, Kairóba, Ammanba vagy Bejrútba menekült abban a reményben, hogy majd visszatérnek, mint a 30-as évek vérengzése után is. A menekülők között „számos politikai vezető és/vagy családjaik voltak, köztük az Arab Legfelső Tanács és a Haifa Nemzeti Bizottság tagjai.” Morris szerint ezek az előkelőségek legalább annyira tarthattak Husszeini palesztinai uralmától, mint a zsidó fennhatóságtól.

Morris azt is kiemelte, hogy a zsidó–arab konfliktus csupán része volt „a jogrend szélesebb körű összeomlásának, ami az ENSZ felosztási megoldása után következett be Palesztinában.” A közszolgáltatási rendszer a britek távozásával összeomlott, miután helyüket „arab partizánok vették át, akik kizsarlották a jómódú családok vagyonát, és olykor még az utcákon is gyalázkodtak a lakosokkal.”⁷

A menekültek második hulláma azután indult meg, hogy 1948 áprilistól júniusig terjedő szakaszában a Hagana, a hivatalos zsidó önvédelmi sereg mindinkább támadó helyzetbe került. Amint Haifát és Jaffát bevette az izraeli haderő, a városokból beindult a dominóeffektus és kiterjedt a környező falvakra, majd távolabbi településekre is.

Noam Chomsky úgy jellemzi Morris konklúzióját, mintha a történész kizárná, hogy az arab vezetés szólította föl a palesztinokat távozásra, ám a valóság a következő:

„Bizonyos területeken az arab parancsnokok utasították a lakosokat falvaik elhagyására, hogy a területet hadászati célokra használhassák föl és elkerüljék azt, hogy a lakosok megadják magukat. Több mint fél tucat települést ürítettek ki ilyen parancsra néhány hónap alatt csak az észak-jeruzsálemi és az alsó-galileai térségben. De máshol is, például Kelet-Jeruzsálemben és az ország számos településén arab parancsnokok küldték el a nőket, öregeket, gyerekeket, hogy elkerüljék a bajt. A kiszolgáltatottabb rétegek számára a hadszínterekről való evakuálásra történő pszichológiai felkészítést valójában már 1946–47 során megkezdték, amikor az Arab Legfelső Tanács és az Arab Liga időről időre jóváhagyott ilyen akciókat egy közeljövőben esedékes palesztinai háborúra felkészülendő.”⁸

Az arabok által kezdett harcok e fázisában Morris szerint nagyjából két-három ezer arab hagyta hátra otthonát.

Ismét ellentétben azzal, ahogy Chomsky Morris nézeteit interpretálta, a történész megjegyzi, hogy az első menekülthullám során „nem volt semmiféle cionista program, hogy kiűzzék az arabokat, sem bármiféle megfélemlítő kampány, amivel elüldözték volna őket.” Persze számos zsidó tagadhatatlanul örömmel fogadta az arabok távozását...

A menekültprobléma második fázisában „sem játszott közre semmilyen száműző fedőakció,”⁹ bár a Hagana hadműveletei kétségtelenül hozzájárultak a válsághoz. Ugyanakkor ilyen háborús zónákból történő elköltözések általánosak a hadviselések során, már amennyiben a győzedelmeskedő fél ezt engedti, és nem a menekülők lemészárlására törekszik, mint az arabok. Kétség nem fér hozzá, hogy amennyiben arabok vettek volna be zsidó településeket, lakosaik aligha menekülhettek volna más zsidó városokba, hanem mészárlással előzték volna meg az esetleges zsidó menekültválságot a remélt arab államban, amit az arab diadal esetén hoztak volna létre.

A főmufti dzsihádát, „szent háborút” hirdetett, és arra szólította föl „muzulmán testvéreit”, hogy „Öljétek a zsidókat. Öljétek meg mindet!”¹⁰ Vagyis nem állt szándékukban foglyokat ejteni vagy a túlélőket futni hagyni. A főmufti mindig is azon az állásponton volt, hogy arab Palesztinának még a 400 ezer zsidó is túl sok,¹¹ 1948-ra azonban már 600 ezernél is többen éltek a térségben. Ennek megfelelően a zsidó civil lakosság elleni arab támadás célja nem egy menekültválság berobbantása, hanem a teljes megsemmisítés volt. Ezt az Arab Liga főtitkára, Abd al-Ahlam Azzah pasa is nyíltan vállalta: „Megsemmisítő hadjáratot indítunk, olyan jelentős mészárlást, amit a tatárjáráshoz

vagy a keresztes háborúkhoz fognak majd hasonlítani.” A főmufti szóvivője, Ahmad Sukejri is a „zsidó állam elpusztítására” szólított föl, amikor az arab támadás célját fejtegette. Terv nem született, még csak szó sem esett arról, hogy arab győzelem esetén a jelentős létszámú zsidó menekültek mit kezdenének. „Nem számít, hányan vannak, mindet a tengerbe hajtjuk” – jelentette be az Arab Liga főtitkára.¹² A zsidóknak tehát világos volt: arab győzelem esetén mészárszékre jutnak.¹³

Ezzel szemben Izrael készen állt bármennyi arab lakosnak állampolgárságot biztosítani a zsidó államban maradásuk esetén. Persze a zsidók többsége inkább alacsonyabb létszámú arab kisebbséget kívánt, mint egy nagy közösséget, de a hivatalos zsidó szervezetek semmit nem léptek az arab populáció általános csökkentése érdekében. Igaz, hogy izraeli parancsnokok elrendelték bizonyos városok kiürítését, de csak olyan ellenséges települések esetében, amelyek arab irreguláris egységek bázisául szolgáltak, vagy amik elzárták a Jeruzsálembé vezető utat és így „tartós fenyegetést jelentettek minden észak–déli és kelet–nyugati (Tel-Aviv–Jeruzsálem) kommunikációs csatornára nézve.”¹⁴

Bár a Hagana semmilyen módon nem szorgalmazta a helyi arabok elvándorlását, az Irgun (Etsel), ami a Menachem Begin vezette revizionista mozgalom paramilitáris ágazata, és a Jichák Samir vezette Lehi (vagy más néven Stern banda) egészen más irányelvek mentén működött. 1948. április 9-én különböző katonai jellegű erők kemény csatát vívtak Deir Jasszin arab falu fennhatóságáért, ami egy fontos stratégiai pont a jeruzsálemi úton. A csata meglehetősen elfajult, a Lehi és az Irgun a harcosai negyedét elvesztette. A zsidó harcosok mozgásterét mesterlövész tüzerő szűkítette le, ami ellen úgy védekeztek, hogy a lövészul használt házak ablakain gránátokat hajítottak be. A falu lakosságának többsége a menekülést választotta. Egy felfegyverzett Etsel-furgon hangosbemondójával utasították a helyben maradtakat, hogy tegyék le a fegyvert és hagyják el házaikat. Morris beszámolója szerint „a járgány egy árokban ragadt”¹⁵ és az üzenet nem jutott el a lakosokhoz, úgyhogy a harcok folytatódtak és végül 100-110 arab vesztette életét.¹⁶

A halottak között sok nő volt, mivel az arab katonák szokása volt, hogy nőnek öltöztek és lelőtték azokat, akiknek látszólag megadták magukat¹⁷ – ezt a taktikát a 2003-as iraki háborúban is bevetették. Deir Jasszinban gyerekek és öregek is áldozatul estek az ütközetben. Bár az eset körülményei máig vitatottak, hamar mészárlásként bélyegezték meg, és ahogy híre ment, természetesen tüzelte a menekülési lázat a környező arab falvakban. Mondhatni, „mindenkinek érdekében állt” a halottak számának és haláluk körülményeinek eltűlése. Az arabok ezzel kívánták hitelteleníteni a zsidókat – meglehetősen képmutató módon annak fényében, hogy ők maguk évtizedek óta mészárlásokat hajtottak végre a civil lakosság körében – és maguknál kegyetlenebbnek tüntették föl az ellenséget. A britek is igyekeztek rossz fényt vetni a zsidóságra. Az Etsel és a

Lehi pedig „félelmet kívánt kelteni, hogy az arabokat menekülésre bírja”. A Hagana meg így akarta visszaszorítani ezeket a szervezeteket.¹⁸

A leendő állam hivatalos szervei, a Hagana és a Zsidó Ügynökség azon nyomban elítélte a mészárlást és azokat is, akik abban szerepet vállaltak. Még hivatalos bocsánatkérő üzenetet és magyarázatot is küldtek Abdullah királynak. A Deir Jasszin-i eset nagyban hozzájárult David Ben Gurion, az első izraeli miniszterelnök ellentmondásos döntéséhez, ami alapján karhatalommal leszerelte ezeket a paramilitáris egységeket 1948 júniusában. Am Deir Jasszin utóhatásai és az azt övező sajtóvisszhang további arab menekülthullámot váltott ki...

Egyes palesztin vezetők olyan hamis rémhíreket terjesztettek el, miszerint a zsidók arab nőket erőszakolnak meg. Mikor szembesítették őket állításaik valótlan voltával, az egyik palesztin vezető, Husszein Khalidi így reagált: „Ezt kell mondanunk, hogy az arab seregek bejöjjenek és felszabadítsanak minket a zsidók alól.”¹⁹ Hazam Nusszeibi újságíró így nyilatkozott a BBC-nek több évvel azután, hogy a nemi erőszak vádat kitalálták: „ez volt a legnagyobb baklövésünk (...) hiszen mihelyst meghallották, hogy Deir Jasszinban nőket erőszakoltak meg, a palesztinok fejvesztett menekülésbe kezdtek.”²⁰

Deir Jasszin pontosan azért emelkedik ki a palesztinai zsidó–arab konfliktus láncolatából, mert annyira rendkívüli és a zsidó hadviselésre egyáltalán nem jellemző esetnek számít. Egyetlen arabok által végrehajtott zsidómészárlásról sem mondható el ez, hiszen ez a lista túl hosszú ahhoz, hogy belekezdjünk. De természetesen minden arab kisiskolás vagy lobbista ismeri és fújja a Deir Jasszinban történeteket, miközben megfelelnek a hebroni, a Kfar Ecion-i mészárlásokról, a Hadassza kórházban vagy Cfat városában elkövetett vérengzésekről, meg az összes többi jól kitervelt pusztításról, amit később követtek el. Csak akkor emlékeznek meg róluk, amikor a szélsőségesek büszkén dicsekednek rémtetteikkel.

Deir Jasszinért az arabok nem úgy álltak bosszút, hogy a tetteseket – az Etsel és a Lehi bázisait – vették célba, hanem egy sokkal inkább előre kitervelt mészárlást hajtottak végre ártatlan áldozatok ellen. Deir Jasszin után négy nappal egy alaposan kidolgozott akció keretében arab erők egy civil konvojt kerítették be, köztük doktorokat, ápolókat, orvosprofesszorokat és betegeket, akiket a Hadassza kórházba szállítottak kezelés céljából. Az arabok hetven ártatlan embert mészároltak le, és annak érdekében, hogy biztos ne maradjanak túlélők, az orvosi személyzetet szállító buszokat és gépkocsikat gázolajjal öntötték le és felgyújtották.²¹

A kisegítő személyzet előre megtervezett legyilkolásáért semmilyen bocsánattal vagy magyarázattal nem szolgált az arab vezetés. Az izraeli vezetés nem vett célba arab civileket a Hadassza mészárlást megtorlandó, hanem az elkövetőket büntette meg. Deir Jasszin esete kétségkívül tragikus és megbocsátathatlan izraeli paramilitáris akció volt a zsidó polgári lakosság védelmében,

ugyanakkor páratlan esetnek számít.²² A palesztin terrorista csoportok és arab kormányzatok civileket célzó taktikája nem változott azóta sem...

Az arab menekültválság következő epizódja akkor kezdődött, amikor a Hagana győzelmet aratott Haifában, 1948 áprilisában. Morris szerint „mivel az arab vezetők nem kívánták megadni magukat, bejelentették, hogy az általuk irányított arab közösséggel egyetemben el akarják hagyni a várost, a haifai zsidó polgármester marasztalása ellenére.”²³

Jaffában ugyanígy a sok zsidó áldozattal járó kemény küzdelmek láttán az arab lakosság körében kitört a pánik és sokan elmenekültek. Morris ez esetben arról számol be, hogy „a Jaffában állomásozó arab hadosztály is hozzájárult mindehhez: elhagyatott házakat fosztottak ki, és olykor még hátramaradt lakosokat is bántalmaztak, kiraboltak.” Miután a harcok lecsillapodtak, David Ben Gurion a következőket írta naplójába jaffai látogatása kapcsán: „Nem bírtam felfogni. Mégis miért mentek el a város lakók?”²⁴

Ettől függetlenül Jaffa arab település maradt, ma is sok ezer arab lakja. Haifa összetétele kevert, de itt is sok ezer arab él a mai napig. Számos város és település, ahonnan az arabok elmenekültek, máig vegyes népességű, míg némely más településre sosem tértek vissza arab lakóik. Morris, aki egyébként harsány kritikusa a menekültválsággal kapcsolatos tradicionális izraeli történelemmagyarázatnak, így foglalta össze a palesztinok és a pánarab sereg támadása következtében kialakult menekültválság kérdését: „A palesztin menekültproblémát háború és nem tervezés szülte. (...) A palesztinai és azon kívüli arab vezetés valószínűleg szintén hozzájárult a kivonulás megindulásához. (...) Nem mutatható ki, hogy ezt központilag vezényelték vagy irányították volna.”²⁵ Morris azt is leszögezte, hogy „az első hónapok során a városi felső- és középosztály távozása alig váltott ki érdeklődést szélesebb arab körökben.”²⁶

Úgy tűnt, az egész csak a harmincas évekhez hasonló exodus megismétlődése, és a Husszeini dinasztia „valószínűleg örült, hogy számos gazdag, ellenzéki kötődésű család távozik.”²⁷ Morris azt is kiemeli, hogy „egy arab kormány sem zárta le határait, és semmi más módon nem állta útját a kivándorlásnak.”²⁸ Végezetül a történész hangsúlyozza, hogy a menekülteket

„a következő évek során az arab államok kiemelt politikai és propaganda-fegyverként használták Izrael ellen. 1948 emlékei, vagy sok esetben másodkézből származó emlékei, továbbá a következő évtizedek sorozatos menekülttábori megaláztatásai és a nélkülözés több generációnyi palesztint tett potenciális vagy aktív terroristává, és ez dagasztotta a „palesztin problémát” a világ egyik legmegoldhatatlanabb válságává.”²⁹

Noam Chomsky nyilvános felszólalásai során hamisan értelmezi Morris következtetéseit, amikor azt állítja, hogy a történész szerint az arab vezetésnek

nincs köze a palesztinok elmeneküléséhez – sőt, Chomsky úgy véli, ma már senki nem állítja ezt. Hamisan hangoztatja tehát, hogy Morris teljes mértékben Izraelt okolja, és, hogy az arab vezetés „nem szólította föl” a palesztinokat távozásra, ami csupán a „cionista propaganda része”, amit már „15 éve megcáfoltak” és ezért „ma már senki nem hiszi el”.³⁰ Természetesen az igazság az, hogy Morris igenis feljegyezte, amint némely „arab parancsnok utasítást adott a falulakóknak a távozásra” és, hogy az Arab Liga is „időről időre jóváhagyott ilyen lépéseket”.

Chomskytól eltérően Morris sok más történésszel együtt közös felelősséget lát a menekültválság kialakulásában, és arra a következtetésre jutott, hogy egyik oldal sem „így tervezte”, de tény: „A palesztin és arab vezetés szintén hozzájárult az exodus megindulásához.” Chomsky pedig azt bizonygatja közönsége előtt, hogy ezt a végkövetkeztetést már „senki sem veszi komolyan”, főleg nem Morris... Ha tehát Chomsky idéz valakit, jobb, ha az ember annak utánanéz; különösen, ha Izraellel kapcsolatos témáról van szó!

Szíria egykori miniszterelnöke, Khalid al-Azm 1972-es memoárjában a menekültválság tekintetében kizárólag az arabokat vádolja:

„Mi 1948 óta követeltük a menekültek visszatérését (...) holott mi készítettük őket távozásra. (...) Mi szabadítottunk katasztrófát (...) az arab menekültek nyakába azáltal, hogy behívtuk őket országainkba, majd nyomást helyeztünk rájuk, hogy menjenek vissza. (...) Mi semmiztük ki őket. (...) Mi juttattuk őket koldusbotra. (...) Oroszlánrészünk van az erkölcsi és társadalmi lezüllésükben. (...) Majd felhasználtuk őket, hogy olyan bűncselekményeket hajtsanak végre, mint a gyilkosság és gyújtogatás; bombákat dobáltak (...) férfiakra, nőkre, gyerekekre a mi politikai érdekeinknek megfelelően.”³¹

Még maga Mahmúd Abbász (Abu Mazen), a Palesztin Nemzeti Hatóság miniszterelnöke is azzal vádolta az arab seregeket, hogy magukra hagyták a palesztinokat, miután „arra kényszerítették őket, hogy anyaországukat hátrahagyják, és oda emigráljanak, ahol olyan börtönrendszerbe kerültek, mint amilyen gettóiban annak idején a zsidók éltek.”³²

Más arabbarát források is visszhangozzák e nézetet. 1980-ban a Haifai Arab Nemzeti Bizottság arab államokhoz címzett memorandumában azt írták, hogy „Az arab lakosság eltávolítása (...) önkéntes, a mi kérésünkre végrehajtott beavatkozás volt. Az arab delegáció büszkén követelte az arabok evakuálását és áttelepítését környező arab országokba. (...) Örömmel konstatáljuk, hogy az arabok méltósággal és nagyvonalúan őrizték meg becsületüket és hagyományait.”³³

* Mahmúd Abbász a könyv megírásakor volt a PH miniszterelnöke (a 2003. március-szeptemberi időszakban), jelenleg (a magyar kiadás idején) a PH elnöki tisztségét tölti be – a kiadó megjegyzése.

Az arabok pénzelte Palesztin Tanulmányok Intézetének egyik szakvéleménye arról számol be, hogy az arab menekültek többségét nem elűzték; 68 %-uk úgy ment el, hogy „izraeli katonát nem is látott.”³⁴ Az ügy mindenestre legalábbis annyira összetett és sokoldalú, hogy ne lehessen ujjal mutogatni kizárólag az egyik félre.

Máig vitatott azon arabok pontos száma, akik hátrahagyták városaikat, falvaikat a zsidók ellen indított palesztin–arab támadást követően. Még nagyobb a nézeteltérés az arányok tekintetében; hogy hányat űztek el, hányan mentek önszántukból és hányukat utasította az arab vezetés távozásra. Arról is komoly vita zajlik, hogy azok, akik elhagyták otthonaikat, vajon mennyi ideig is lakhattak ott. És arról sincs jelentős konszenzus, hogy valójában kik is tényleg a '47–48-as háborús menekültek azok közül, akik annak vallják magukat.

A megjelölt időszak palesztin–arab támadásai után elmenekült arabok számát a legtöbb szakértő 472 ezertől 750 ezer főre becsüli. A palesztinai ENSZ-közvetítő kalkulációi csak 472 ezer főről szóltak, akik közül 360 ezren szorultak segélyre.³⁵ A hivatalos izraeli számítás 520 ezernél állt meg. Morris 700 ezret becsült, míg a palesztinok 900 ezerig merészkednek. Bármekkora is volt a számuk valójában, lehetetlennek tűnik e tömeget alcsoportokra osztani aszerint, hogy önként, erőszakkal, vagy ezek kölcsönhatására távoztak. Morris a következő konklúzióra jutott: „a válság kialakulása gyakorlatilag elkerülhetetlennek tűnik a lakosság földrajzi keveredéséből kifolyólag, látva a zsidók és arabok 1917 óta tartó ellenséges viszonyát, továbbá azt, hogy mindkét fél elveti a két nemzetiségű állam megoldást (ami nem egyezik a kétállamival). Az arabok tagadhatatlanul ellenségesen viszonyulnak a zsidókhoz, és rettegnak a zsidó uralomtól.”³⁶ Másképp szólva, legtöbb arab számára a legkevésbé sem volt kíváncsi, hogy Izrael zsidó államában kisebbségként éljenek azokon a településeken, amelyeket hátrahagytak.

A palesztinok által hangoztatott visszatérés jogát sosem úgy értették, hogy kisebbségként térnének vissza, amelynek keretén belül a zsidó Izrael valamely településén telepednének le. A visszatérés jogát mindig úgy képzelték el, hogy többségként térnek vissza és így eltörlik a zsidó államot, hogy a maguk muzulmán államában élhessenek tovább. 1948. augusztus 4-én Emile Ghoury, az Arab Legfelső Tanács titkára azt nyilatkozta a *Beirut Telegraph*-nak: „Elképzelhetetlen, hogy a menekülteket visszaküldjük otthonaikba, míg azokat zsidók tartják megszállás alatt (...) hiszen ez lenne az első lépés afelé, hogy elismerik Izrael államát.”³⁷

Nem sokkal ezt követően Egyiptom külügyminisztere elismerte, „világos és köztudott, hogy amikor az arabok a palesztinai menekültek visszatértét követelik, akkor a föld uraiként és nem rabszolgákként való visszatérésről beszélnek. Félreértés ne essék: bizony meg akarják semmisíteni Izrael államát!”³⁸ Más szóval, a menekültek elsősorban nem humanitárius aggályként szerepeltek az arab tervek között, hanem politikai fegyverként, akik Izrael rég várt el-

pusztítására kívánták helyzetüket kihasználni. Nyilván nem várható el, hogy Izrael asszisztáljon saját politikai kivégzéséhez!

A tekintetben, hogy a menekültek mennyi ideje éltek hátrahagyott településeiken, még Morris is feljegyzi, hogy a tizenkilencedik század közepén (az első aliját megelőzően) lezajlott gazdasági és társadalmi folyamatok következtében a vidéki lakosság jelentős része elvesztette földjeit már jóval az 1947–48-as eseményeket megelőzően.³⁹

„Ennek következtében állandó, egyre növekvő népességvándorlás indult meg a vidéki területekről a külvárosi telepekre és nyomornegyedekbe. Bizonyos mértékben ez mind fizikailag, mind pszichológiailag elidegenítette őket a földtől. Együttal megélhetési forrásuktól is elszakadtak. Emiatt egyeseknek az elköltözés vonzó alternatívának tűnt, legalábbis amíg a palesztinai konfliktus le nem nyugszik.”⁴⁰

Amikor az ENSZ szembesült azzal, hogy a menekültek jó része elenyésző ideig élt korábbi lakhelyén, elképesztő határozatot hozott: pusztán azért, hogy az *Izraelből* elvándorolt arabok is a *menekült* kifejezés ernyője alá kerüljenek, rájuk nézve megváltoztatták a meghatározást, és ettől fogva már az is menekültnek számított, aki mindössze két évet élt Izraelben távozását megelőzően.⁴¹

Ráadásul egy arab már akkor is menekültnek számított, ha csupán néhány mérföldet költözött Palesztina határain belül – még akkor is, ha visszatért eredeti falujába, ahol a családja mindaddig élt, és ő mondjuk csak két éve költözött el onnan. És bizony jelentős számú palesztin költözött Palesztinán belül. Sokan arabok uralta területekre kívántak menni, ahogy azok a zsidók is a felosztás utáni izraeli területekre költöztek, akik addig arab fennhatóság alatt éltek. Azok a zsidók, akik ilyen belföldi költözést végrehajtottak, még akkor sem kapták meg a menekült címkét, ha amúgy nem volt más választásuk, mint elköltözni; ellenben egy arab, ha csak néhány mérfölddel arrébb költözött, már menekültnek számított. A menekült státusz meghatározásának legellentmondásosabb fejezete ez a történelem során.

A világ más menekültjeitől eltérően, a palesztin menekültekkel külön ENSZ-ügynökség foglalkozik, amely külön paradigmákkal és teljesen más stratégia alapján tevékenykedik. Ha azt a mércét alkalmazzuk a palesztinokra, mint a világ minden más menekültcsoportjára, a palesztin menekültek száma hatalmasat zuhanna.

Az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR) az ENSZ általános menekültügyi ügynöksége, ami a palesztinokon túl más menekültekkel is foglalkozik. Az UNHCR menekültmeghatározása alapján az számít menekültnek, aki (1) „az üldöztetés megalapozott féltelme miatt menekült el (2) eltérő országba, mint ahova állampolgársága szól, és (3) képtelen (...) vagy nem

kívánja anyaországának védelmét kérni.” Ezzel ellentétben az ENSZ Segélyező és Munkaügyi Hivatala a Közel-Keleti Palesztin Menekültekért (UNRWA), a palesztin menekültekkel foglalkozó különálló ügynökség sokkal tágabb irányelvek mentén működik. Úgy is menekültként határozza meg a palesztinokat, hogy „az üldöztetés megalapozott félelmének” és az „eltérő országba” történő költözésnek kritériumát nem alkalmazza rájuk. Vagyis az UNRWA a palesztin menekültet úgy határozza meg, mint bármely olyan személy, akinek (1) „rendes lakóhelye Palesztina volt 1946 júniusa és 1948 májusa között” és (2) „akik elvesztették mind otthonukat mind megélhetési forrásukat az 1948-as arab-izraeli konfliktus során” (attól függetlenül, hogy miért is mentek el valójában). Az UNRWA ráadásul azokat is a menekültek közé sorolja, akik leszármazottai a fenti két kritériumot betöltő személyeknek.⁴²

Mindezek mellett kiemelendő az is, hogy az UNHCR és az UNRWA eltérő küldetés alapján dolgozik. Az UNHCR feladata, hogy tartós otthonot találjon a menekültek számára. Az UNRWA meghatalmazása nem permanens megoldáskeresés, kizárólag a palesztinok menekülttáborokban való tartásáért és ellátásáért felel; így legtöbbjük máig ilyen körülmények között él. A tág menekültdefiníció alkalmazása, valamint a kiszolgáltatottságot erősítő tevékenysége folytán az UNRWA menekültszámlálójá az 1950-ben mért egymillió értékről mára négymillióra szökkent, és egyre csak nő.⁴³

A menekültválság sebéért nem kezelték, mert engedni akarták, hogy elgennyesedjen, tovább gyulladjon. 1948 és 1967 között könnyedén megoldható lett volna a probléma, amikor Jordánia uralta, sőt annektálta a gyéren lakott és jórészt megműveletlen ciszjordániai területeket. Jordánia ahelyett, hogy beintegrálta volna a menekülteket saját vallásilag, nyelvileg és kulturálisan meg egyező társadalmába, inkább menekülttáboroknak eufemizált gettókba különítette el őket, hogy az ENSZ alamizsnáin tengődjenek. Mindeközben pedig a pár köpésre található falujukba való csodás visszatérés propagandájával etették őket – olyan helyre, ahol annak idején talán csak két éven át éltek.

Miközben félmillió és 750 ezer közötti nagyságrendben menekültek él arabok Izraelből, a második világháború egy jóval nagyobb menekülthullámot szült – ezúttal tízmilliókat érintett a válság, és a palesztinokkal ellentétben ezeket a menekülteket olyan helyekről üldözték el, ahol atyáik évtizedek, akár évszázadok óta éltek. A szudétanémeteket például tömegméréteken telepítették ki a csehszlovák határvidékről, ahol már háromszáz éve éltek. A holokausztot túlélő európai zsidóság szintén évszázadok óta élt Lengyelországban, Csehszlovákiában, Magyarországon és a Szovjetunióban.

Mivel néhány évig azon a földön éltek, ami végül Izrael állama lett, arabok ezreit tartották menekülttáborokban vagy fél évszázadon át, hogy parasztként használják őket a zsidó államot elpusztítani kívánó politikai sakkjátszmában és démonizáló propagandában. Ugyanezen évtizedek alatt a világ különböző

pontjain számos menekültválság oldódott meg úgy, hogy a vendéglátó országok a sajátjukként fogadták és integrálták be a menekülteket saját társadalmukba. Számos nemzet között – például India és Pakisztán vagy Törökország és Görögország között – zajlott le lakosságcsere, és így nem volt szükség tartós menekülttáborok kialakítására. Persze ezek a lakosságcserek nem zajlottak le problémamentesen, és némelyik máig igen ellentmondásos eredményeket tud felmutatni, mégsem szült egyik sem olyan elhúzódnó válságot, mint az, ahogy az arab államok nem akarták a palesztinai testvéreiket befogadni.

’48 és ’67 között több tízmillió menekült vált valamelyik társadalom hasznos tagjává, míg azalatt a majd’ két évtized alatt, amíg Egyiptom és Jordánia uralta a Gázai övezetet és Ciszjordániát, az egyre gyarapodó és kétségbeesettebb palesztin menekültlakosságot lágerekben tartották fogva. Még a jordániai Husszein király is, aki egyébként maga is igazán tehetett volna valamit az ügy érdekében, beismerte, hogy a kezdetektől fogva politikai zsarolóeszközként használták a palesztin menekülteket: „1948 óta az arab vezetők (...) önző politikai célokra használták a palesztin népet. És ez (...) botrányos!”⁴⁴

A Közel-Keletet szintén befolyásoló másik menekülthullámot az arab és muzulmán országokból számkivetett többszáz ezres zsidó közösség jelentette, akik évszázadok vagy akár évezredek óta (az iszlám színre lépése előtt) éltek azokon a területeken, ahonnan elűzték őket. Már Mohamed és kortársai is menekültválságot gerjesztettek, mikor kitiltották a zsidóságot Arábiából. Ezúttal pedig a zsidó állam megalakulásával a muzulmán területeken élő zsidóság helyzete annyira kockázatosná vált, hogy sokan csak a menekülésben láttak megoldást. Az Izrael Állam létrehozását követő években 850 ezer arabiai zsidó kényszerült eltávozni szülőföldjéről, vagyis még a palesztin menekülteknél is több zsidó jutott menekült sorba.

E lakosságcsere során a zsidó menekültek tulajdonuk és vagyonuk jelentős részét hátrahagyni kényszerültek – házakat, üzleteket és tőkét is. Izrael keményen dolgozott – még ha nem is mindig teljes sikerrel –, hogy menekült lakosságát a főáramú társadalomba integrálja, míg az arabok szándékosan tartják mai napig táborokban saját menekültjeiket, ahelyett, hogy beépítették volna őket sokkal homogénebb népeességükbe. Mindezt csupán azért intézték így, hogy kétségbe vonják Izrael jogkövetését, holott olyan országokban, mint Szíria vagy Jordánia hatalmas szükség lett volna a munkaerőhiány miatt sínylődő gazdaságnak további munkásokra.

Még azután sem tettek komoly erőfeszítéseket a menekültek beintegrálására a palesztin társadalomba, hogy a Palesztin Hatóság vette át az uralmat a Nyugati part és Gáza minden jelentős települése fölött az 1995-ös második oslói megállapodást követően. Továbbra is eszközként tartották fenn őket, hogy ellenséges embertömeggel árasztthassák el Izraelt, és így az állam zsidó jellegét megsemmisítsék.

Egyesek szerint a palesztin és zsidó menekültek között az a jelentős különbség, hogy míg a palesztinokat elűldözték, addig a zsidók önszántukból hagyták ott ősi otthonaikat. A fentiekben láthattuk a palesztinok elmenekülésének okait, így nem lehet ezt ennyire leegyszerűsíteni. Ha pedig az arab/muzulmán területekről menekülő zsidók történetét röviden áttekintjük, hasonlóan bonyolult képletet kapunk, és felfedezhetjük, hogy a két menekülthullám – bár teljesen más végkimenetelű – hasonló okokból indult. Egy történész a következőképpen foglalta össze a helyzetet:

„Az Izrael megalakulását megelőző években az arab és muzulmán világban élő zsidóság egyre növekvő fenyegetettségnek lett kiszolgáltatva. 1945 novemberében Tripoli (Líbia fővárosa) zsidó közösségének feje így jellemezte helyzetüket:

»Az arabok valami rejtélyes forrásból eredő parancsnak engedelmeskedve a zsidóknak estek. Bestiális erőszak robbant ki minden kézenfekvő ok nélkül. Vagy ötven órán keresztül tartott a fejdázás és a házak, üzletek feladulása. Férfiakat, nőket, véneket és kicsinyeket öltek válogatás nélkül, a menekülni nem tudók közül számos embert megkínóztak, megcsonkítottak. (...) A mézárálshoz késeket, töröket, furkósbotokat, rudakat, vascőveket, revolvereket és még kézigránátokat is bevetettek.«⁴⁵

Mikor a függetlenségi háború 1947-ben kirobbant, az erőszak csak nőtt e térségekben. Aleppóban például 300 házat és 11 zsinagógát pusztítottak el egy pogrom során. Ádenben 82 zsidót mészároltak le. Irakból és Egyiptomból lázongások hajtották ki a helyi zsidókat. Ahogy politikai indíttatású erőszak borította el az utcákat, a zsidóságnak nem volt többé maradása az arab világban. Hivatalos kormányzati uszítás gerjesztette mindezt; Irakban például halálbüntetés várt a cionista nézetűekre.⁴⁶

Szabri Dzsirjisz, egykori izraeli arab jogász, aki Izraelt hátrahagyva a Palesztinai Nemzeti Tanács tagja lett, beismerte, hogy „az arab országok zsidó lakosságát elűzték ősi otthonaikból [és] tulajdonaik rekvirálását követően szégyenszemre deportálták őket. (...) Lakosság és vagyonszere zájlott le, amelynek következményeit mindkét félnek viselnie kell. (...) Az arab államoknak (...) be kell fogadnia a palesztinokat és ki kell segíteniük őket a bajaikból.”⁴⁷ Sajnos ehelyett pont, hogy csak elmérgesítették a válságot...

Fontos látnunk, hogy nem csupán Izrael nyert területeket a félresikerült arab támadás után; Jordánia annektálta a teljes Nyugati partot, míg Egyiptom Gázát kebelezte be. Semmilyen határozat nem követelte ezen megszállások megszüntetését, holott nem ritkán igen kegyetlenül elnyomó hatalmat gyakoroltak e területek fölött. Egy megfigyelő „gyakorlatilag Egyiptom hatalmas börtöntáborának” nevezte Gázát.⁴⁸

Úgy tűnik a palesztinoknak nem volt különösebb problémájuk azzal, hogy földjüket, településeiket megszállás alatt tartották egészen addig, míg nem zsidók voltak a megszállók. Azzal kapcsolatban sem emeltek szót, hogy egyes palesztinok, különösen keresztény vallásúak a jordán és egyiptomi megszállás hatására váltak menekültté.⁴⁹ Az 1947–48-as menekültválságot pedig az arabok szándékosan megoldatlanul hagyták, hogy a zsidó állam ellen használhassák föl.

Annak érdekében, hogy megértsük, mennyire másképp alakult volna az arab–izraeli konfliktus, ha az arab világ, köztük a palesztinai muzulmánok elfogadták volna a kétállami megoldást, mikor az először a tárgyalóasztalra került (vagy bármikor ezt követően), érdemes röviden visszakanyarodni a Peel-bizottság jelentéséhez. Ha az arabok elfogadják a Peel-bizottság felosztási ajánlatát, már megalakult volna egy újabb palesztin állam (Transzjordánia mellett) a Transzjordánia leválasztása után megmaradt palesztin területek nagyobb részén. A palesztinai arabok és muzulmánok döntő többsége már jó ideje palesztin uralom alatt élhetne, és a zsidó államként kijelölt területeken élő arabok pedig szabadon átköltözhetek volna e palesztin államba, amennyiben az izraeli arab kisebbségi státusz nem elegendő számukra. Ugyanez a lehetőség nyitott lett volna azoknak a zsidóknak is, akik arab területen élnek.

A zsidó állam nyitva maradt volna a bevándorlók előtt, és százezreket vagy még többeket menthetett volna meg a holokauszt áldozatául esett európai zsidóságból. Bár a Peel-tervezet jelentősen kisebb területet osztott a zsidóknak, mint az araboknak (Transzjordániáról nem is beszélve), még így is menekültek millióit fogadhatta volna be, amire bizonyíték az a sokmillió ember, aki jelenleg él e kis térségben.

Az arab menekültválsággal sem lenne gondunk, ha az arab államok rábólintanak az ENSZ-felosztásra, sajnos azonban, ahogy 1937-ben, úgy 1948-ban is elutasították a zsidó önrendelkezést és lerohanták Izraelt, hogy elpusztítsák az újszülött zsidó államot, kiirtsák annak lakosságát, és a zsidókat a tengerbe hajtásák. 1967-ben az arabok újra Izrael teljes megsemmisítését tűzték zászlajukra.

13 Izrael kezdte a hatnapos háborút?

A VÁD

A hatnapos háborút Izrael indította el.

A VÁDLÓK

„1967-ben Izrael légitámadással indította el a hatnapos háborút Egyiptom, Jordánia, Szíria és Irak ellen. Izrael elfoglalta Kelet-Jeruzsálemet, a Nyugati partot, Gázát, és így másfél millió arab, elsősorban palesztin került izraeli megszállás alá. Több mint 300 ezer palesztin kényszerült elmenekülni. Izrael pedig mind e mai napig megszállás alatt tartja ezeket a területeket. (Eva Bjoreng, a Norvég Népi Segélyalap főtárgyalója és Steinar Sorlie, a Norvég Menekülttanács főtárgyalója¹)

A VALÓSÁG

Bár valóban izraeli oldalról dördültek az első lövések Egyiptom ellen – de nem Jordánia ellen –, a háborút az az egyiptomi döntés indította, hogy lezárták az Akabai-öblöt Izrael hajói előtt, és kiutasították az ENSZ-alakulatokat a Sínai-félszigetről.

A BIZONYÍTÉK

Bár Izrael lőtt először, széles körben elismerik, hogy a háborút Egyiptom, Szíria és Jordánia kezdeményezte. A Tiran-szoros illegális lezárását a nemzetközi közösség háborús cselekményként ismerte el. Maga Nasszer, Egyiptom elnöke büszkélkedett ezzel: „Jól tudtuk, hogy az Akabai-öböl lezárása háborút jelent Izraellel (...) a célunk Izrael elpusztítása.”² Sarm el-Sejk városa a szorosok torkánál helyezkedik el, és Egyiptom ígéretei szerint innen lőtt volna Izrael hajóira,

ha megkísérelnek Eilatból jövet vagy odamenet átkelni. A település egyiptomi parancsnoka elismerte, hogy „a tengerszorosok lezárása hadüzenet volt.”³ Viszont magát a háborút nem a szorosok fölött kívánták folytatni, az Izrael létezése ellen irányult, ahogy azt Nasszer sem rejtette véka alá.⁴ Fel sem merült, mit tennének Izraellel fegyverletétel esetén, hiszen 1948-hoz hasonlóan ezúttal is megsemmisítő háborúban gondolkoztak.

A Damaszkusz Rádió így uszította hallgatóit: „Arab tömegek, eljött a ti időtök! Siessetek a harcmezőre! (...) Hadd tudják meg, hogy az utolsó imperialista katonát az utolsó cionista beleivel fogjuk felakasztani!”⁵ Hafiz al-Aszad azt parancsolta a szír katonának, hogy „sújtsatok le az ellenség [civil] településeire, tegyék őket a földdel egyenlővé, és az arab utakat zsidó koponyákkal szegélyezzétek! Irgalmatlanul csapjatok le rájuk!”⁶ Ő is megsemmisítő háborúként irányozta elő a készülő támadást. A kairói Arabok Hangja hasonlóan serkentette hallgatóit, hogy tegyenek meg mindent Izrael likvidálásáért.⁷ Irak miniszterelnöke a következőt jósolta: „Jóformán nem marad majd zsidó túlélő.”⁸ Kairót ellepték az antiszemita plakátok „amelyeken arabok éppen pajeszos, kampós orrú zsidókat lőnek le, vernek meg, tépnek szét vagy csonkítanak meg.”⁹

Az araboknak nem csak a szájuk járt; seregeket mozgósítottak Izrael hatáira, készen a támadásra. Az egyiptomi haditervek Tel-Aviv civil lakosságának kiirtásáról szóltak. A palesztin tervek Izrael és lakosságának elpusztítását tartalmazták. Az izraeli hírszerzés jelentései szerint a megszálló egyiptomi hadsereg birtokában mérges gázt tartalmazó kartácsok voltak.¹⁰

Most már csak egy kérdés maradt; vajon az arabok fogják-e az első lövést leadni? 1967. május 21-én Levi Eskol azzal fordult kabinetjéhez, hogy „az egyiptomiak vagy a tengerszorosok lezárását vagy a dimonai atomreaktor bombázását tervezik. Ezt mindenképp egy általános támadás követi majd, ami háborúhoz vezet. És ebben az első öt perc döntő jelentőségű. Csak az a kérdés, hogy ki bombázza szét előbb a másik fél reptereit.”¹¹ Miután minden diplomáciai utat kimerítettek,¹² és Izrael tudomására jutott Egyiptom küszöbönálló támadása, valamint, hogy az ellenséges arab állam felderítő repüléseket hajtott végre az izraeli területeken, végül amellet döntöttek, hogy megtámadják az egyiptomi, szíriai és iraki reptereket 1967. június 5-e hajnalán. Mely másik állam járt volna el másképp hasonlóan pusztító fenyegetések esetén?

Jordániát már a szó legszorosabb értelmében sem Izrael támadta meg. Izrael remélte, hogy Egyiptommal kötött szerződése ellenére kimarad a háborúból, és még üzent is Husszein királynak, hogy nem fogja Jordániát megtámadni, ha csak ők meg nem támadják Izraelt. Izrael világossá tette, hogy nem tart igényt a Nyugati partra, de még a Siratófalat is felölelő jeruzsálemi zsidó negyeddel kapcsolatban sem szó terveket, csak arra az esetre, ha Izraelt jordán támadás éri. Az Arab Légio kezdeményezte a két ország közötti katonai konfliktust.¹³

Jordánia figyelmen kívül hagyta Izrael ismételt baráti ajánlatait és zsidó civil központokat vett tűz alá Izrael főbb városaiban és a külvárosi területeken. Hatezer lövedéket lőttek lakott területekre Jordániából, aminek ezer sérültje és sok súlyos sebesültje volt. Hús civil életét vesztette és 900 épület rongálódott meg. Long Tom ágyúkkal vették célba Tel-Aviv külvárosi térségeit, és a jordán légierő csatlakozott a szír és iraki MIG gépekhez, hogy városokat, kibucokat és mosávokat bombázzanak. A Damaszkusz Rádió büszkén jelentette: „A szír légierő megkezdte az izraeli városok bombázását.”¹⁴ Ahogy 1948-ban, most is szándékosan és törvénytelen módon izraeli lakott területeket vettek célba, míg Izrael törvényes katonai célpontokra lőtt.

Bár Jordánia indokolatlanul támadt Izraelre, az izraeli hadsereg eleinte nem reagált, azt remélve, hogy a jordánok felhagynak a katonai akcióikkal néhány nyitó-szönyegbombázást követően. Ám amikor Jordánia Netanya, Kfar Sirkin és Kfar Saba ellen irányította légierjét, az izraeli légierő végül is lecsapott a jordániai katonai repterekre. Izrael ezt követően elfogadta az ENSZ tűzszüneti kezdeményezését, de Jordánia tovább harcolt. Csak ezt követően foglalta el Izrael a Nyugati partot és Jeruzsálem óvárosát egy nyilvánvalóan védekező akció keretén belül, amivel azokra a jordán támadásokra reagált, amelyeket azután indítottak, hogy Izrael világossá tette: nem akar konfliktust a hasemita királysággal.

A hatnapos háború újabb menekültválságot generált, aminek megoldása a kétállami megoldás fényében még egyszerűbb lehetne. Az Izrael által elfoglalt Gáza és Ciszjordánia területeiről elmenekültek nyilvánvaló visszatérési joggal rendelkeznek *e területek tekintetében*, mellyel majd Palesztina államának megalakulásakor élhetnek is. (Érdekes lesz majd látni, hogy mennyien élnek majd e jogukkal, mivel ez sem politikailag, sem demográfiailag nem lesz különösebb hatással Izrael államára, szemben az Izraelbe való visszatérés arabok által vallott jogával.) A menekültek többsége szabad akaratából távozott. Az 1967-es háborúról írt átfogó krónikájában Michael Oren a következőt szögezi le: „Kevés izraeli katona került arab civilekkel kapcsolatba; legtöbben szír parancsra távoztak, jóval a támadók megérkezte előtt.”¹⁵

Oren szerint Izrael mindent megtett, hogy a csatározásokra a lakott területektől messze kerüljön sor, ezért a civil áldozatok száma „meglepően alacsony volt”. Valóban, a legtöbb zsidó civil áldozatot a csatározások útjából kieső arab településeken az arab csőcselék által elkövetett gyilkosságok követelték. Oren a következő helyzetjelentéssel foglalja össze a történeteket:

„Izrael győzelmének hírére arab bandák támadtak zsidó negyedekre Egyiptomban, Jemenben, Tunéziában és Marokkóban; zsinagógákat gyújtottak föl, és a lakosokat bántalmazták. A líbiai Tripoliban rendezett pogromban 18 zsidó halt meg és 25-en sebesültek meg. Egyiptom négyezres zsidó kö-

zösségéből nyolcszázat letartóztattak, köztük Kairó és Alexandria főabbiját. Vagyonukat elkobozta az egyiptomi kormányzat. Damaszkusz és Bagdad ősi zsidó közösségei házi őrizetbe kerültek, vezetőiket bebörtönözték és pénzbüntetéssel sújtották. Hétezer zsidót utasítottak ki az országból; legtöbbjüket csak egy hátizsáknnyival eresztették útnak.”¹⁶

Ezt a menekültproblémát azonban már nem emlegette a nemzetközi közösség.

A többi zsidó civil áldozatot az arab mozsárágyúk lakott területek elleni bombázása ölte meg. Az arab civil áldozati ráta jelentősen kisebb minden hasonló katonai konfliktushoz képest a modern történelemben. Ezt a tényt persze elhallgatják azok, akik népirtással és a civilek válogatás nélküli legyilkolásával vádolják Izraelt.

A hatnapos háború legfőbb következménye a megszállás lett.

14 Volt-e Izraelnek létjogosultsága a megszálláshoz?

A VÁD

A Nyugati part, a Gázai övezet és a Golán-fennsík izraeli megszállása a hatnapos háború következményeképpen jogilag nem igazolható.

A VÁDLÓK

„Két kristálytisza tényt még a propaganda és az elfogultság sem homályosíthat el: egyrészt 1948-ban Izrael etnikai tisztogatást hajtott végre, hogy helyet készítsen magának, és így a mandátum alá tartozó Palesztina 78 %-át uralma hajtotta; másrészt 1967-ben Izrael egy brutális és kegyetlen megszállás alá vonta Palesztina maradék 22 százalékát a Nyugati part és Gáza elfoglalásával.” (Ilan Papp¹)

„Az elmúlt időszak legtöbb gyilkossága és pusztítása [a második intifáda erőszakhullámára utal] a Nyugati parton és Gázában következett be, amely területeket (Kelet-Jeruzsálemmel egyetemben) az 1967-es háborúban szállt meg Izrael. Az egyhangúlag megszavazott 242-es ENSZ-határozat szerint e területek tartós megszállása illegális. A határozat kinyilvánítja, hogy »a háború útján történő területszerzés megengedhetetlen.«

Izrael ennek ellenére nem hagy fel a megszállással.” (Max Elbaum és Hany Khalil, a *War Times* közreműködő írói egy publikációban, amit a „terror elleni háborúval” szemben írtak²)

A VALÓSÁG

Izrael hajlandónak bizonyult, hogy békéért cserébe olyan területeket adjon föl, amiket az önvédelmi háború során szerzett meg. Jordániával és Egyiptommal végül is született megállapodás, de Szíria és a palesztinok nem voltak

hajlandóak békét ajánlani területekért cserébe, pedig a Biztonsági Tanács 242-es határozata kötelezi őket erre.

A BIZONYÍTÉK

Szinte azon nyomban, hogy győzedelmeskedett az elpusztítására esküdött és szerződött arab seregek fölött, az izraeli kormányzat beleegyezett, hogy az ENSZ BT 242-es határozata szerint jár el, ami a történelemben először utasított egy nemzetet arra, hogy a védekező háborújában jogszerűen szerzett területeit visszaszolgáltassa. De ezt csak egy olyan átfogó békeegyezmény esetén várta el az ENSZ, ami tartalmazza Izrael jogát, hogy „biztonságban éljen”. A határozat így fogalmaz:

[A Biztonsági Tanács] (1) *Megállapítja*, hogy az Alapokmány elveinek végrehajtása megköveteli az igazságos és tartós béke megteremtését a Közel-Kéleten, amelynek magába kell foglalnia az alábbi két alapelvet: (1.) Az izraeli fegyveres erők visszavonása a legutóbbi konfliktus során elfoglalt területekről; (2.) *A hadiállapot és mindennemű háborús módszerhez való folyamodás beszüntetése*, a térség minden állama szuverenitásának, területi épségének és politikai függetlenségének, valamint azon jogának *elismerése*, hogy *biztonságos és elismert határai*kon belül békében éljen, fenyegetéstől és erőszakos cselekményektől mentesen.³ (Kiemelés a szerzőtől.)

Figyelemre méltó, hogy a határozat szövege nem *minden* területről történő visszavonulást követel meg, hanem csak azt említi, hogy „területekről” kell visszavonni a fegyveres erőket,⁴ és ezzel nyitva hagyja a kaput bizonyos területrendezések előtt, mint amilyeneket Izrael Camp Davidben és Tabában kezdeményezett. (Jómagam is apró és nem hivatalos konzultációs szerepet kaptam Arthur Goldberg, amerikai nagykövet irányába, aki főszereplője volt a határozatról szóló tárgyalásoknak.) A szöveg kétes értelme szándékos kompromisszum volt, amit az USA ötlött ki annak érdekében, hogy Izraelnek visszatartási jogot biztosítson határvédelmi okokból.

Izrael azonnal elfogadta a 242-es határozat alapelveit. Morris szerint „az izraeli kormány reménykedett, hogy lenyűgöző katonai győzelméből politikai

³ A határozat angol szövegében a *'the'* névelőnek lényeges szerepe van, amikor arról beszélünk, hogy visszavonulás szükséges „from territories” vagy „from the territories”; mivel a *the* szócska kihagyása mellett a szöveg teljesen más értelmet nyer, így az utóbbi megfogalmazás minden elfoglalt területet lefed, az előbbi pedig csak bizonyos területekre utal, ami vitarendezés tárgya. A magyarban sokkal világosabbnak tűnik a szöveg, ahogy a franciában is, ami az ENSZ másik hivatalos nyelve az angol mellett, és ezért a szerző által is ismertetett Izrael-párti érvelés komoly vitákat váltott ki – a ford. megjegyzése.

tőkét kovácsol, ha a megszállt területeket békére válthatja.”⁴ Mose Dajan, az akkori védelmi miniszter állítólag azt mondta, „csak egy hívásra vár Husszein királytól”, hogy a földet békéért ajánlatot megvitassák.⁵ De a jordán király nem telefonált még sok évig, mire végül maga is lemondott minden ciszjordániai igényéről a Palesztin Felszabadítási Szervezet javára. Izrael 1967. június 19-én úgy döntött, kész „feladni a Sínait és a Golánt” az Egyiptommal és Szíriával kötött béke esetén, írja Morris.⁶ „Néhány napon belül mind Egyiptom, mind Szíria visszautasította az ajánlatot.”⁷

Ahogy a későbbiekben is látni fogjuk, Izrael megvalósította a 242-es határozat hatályos elveit azáltal, hogy az Egyiptom által követelt területeket visszajuttatta annak, amikor az arab állam végül minden ellenséges szándékáról lemondott Izrael felé. Izrael a jordán területköveteléseknek is eleget tett, amikor békeszerződést kötöttek a hasemita királlyal. Végül békéért cserébe a Palesztin Hatóságnak is felajánlotta majd' mindazon korábban Jordánia által uralt területeket is, amik még megszállás alatt maradtak, de a palesztinok 2000-ben elutasították az ajánlatot Camp Davidben és Tabában egyaránt, és inkább súlyosabb terrorhullámot indítottak.

Izraellel ellentétben az arab államok és a palesztin vezetés is kategorikusan elvetette a 242-es határozat alapelveit 1967-ben, mivel az békét követelt Izraellel, aminek tekintetében az arabok hajthatatlannak bizonyultak. Egy kartúmi csúcskonferencián⁸ az arab vezetés kiadta a hírhedt „három nem” nyilatkozatot: „Nem kötünk békét Izraellel, nem tárgyalunk Izraellel és nem ismerjük el Izraelt.”

A palesztinok azzal reagáltak Izrael ENSZ-határozaton alapuló békeajánlatára, hogy kiadták a Palesztin Nemzeti Chartát, ami nyíltan tagadta Izrael létezéshez való jogát és megfogadta az Izrael elleni „fegyveres küzdelem” folytatását, amire Palesztina felszabadításának egyetlen útjaként tekint. Palesztinát úgy határozta meg, mint ami magában foglalja Izrael (és egyébként Jordánia) teljes államterületét: „Palesztina, a brit mandátum idején meghúzott határaival, egy feloszthatatlan területi egység.” Az ENSZ-szel dacolva a palesztin charta kinyilvánította, hogy „Palesztina 1947-es felosztása és Izrael államának létrehozása teljes mértékben illegális,” mivel „ellenkezett a palesztin nép akaratával.” Egyúttal elutasított „minden megoldási javaslatot, ami Palesztina teljes felszabadítását helyettesítené”, amit katonai erővel hajtának végre. A cionizmust és Izraelt rasszista, gyarmatosító és fasiszta címkékkel bélyegezte meg.

A palesztinok tehát határozottan elutasították a kétállami megoldást azokon a határokon, amit az 1937-es Peel-jelentés és az 1947-es ENSZ-terv meg-

⁸ Utalás az Arab Liga kartúmi csúcskonferenciájának 1967. szeptember 1-én meghozott határozatára – a kiadó megjegyzése.

húzott, és amiket Izrael azonnal elfogadott. A palesztinok ugyanis kizárólagos fennhatóságot akartak Palesztina teljes területe fölött, annak ellenére, hogy immár négy támadó háborúban maradtak alul (a két világháborúban, 1947–48-ban és a hatnapos háborúban). Abba Eban, akkori izraeli külügyminiszter megjegyezte, hogy 1967 „volt az első háború a történelemben, amely azzal ért véget, hogy a győztes békéért könyörög és a vesztes feltétel nélküli megadást követel.”⁸ Valójában a palesztinok többet is elvártak, mint hogy Izrael nemzetként megadja magát...

A fenti palesztin dokumentum egyúttal minden zsidó Palesztinából való eltávolítását is követelte, kivéve azokat, akik „a cionista invázió előtt is rendszeren Palesztinában éltek”. Mivel a palesztinok szemében a cionista invázió legkorábban 1882-ben, legkésőbb 1917-ben indult meg, e követelés alapján több millió olyan zsidónak kellene távoznia, akiknek felmenői több generáció óta éltek ott, ami ma Izrael; nem ritka esetben régebb óta, mint azok, akik elűznék őket.

Mivel Jordánia – akitől Izrael önvédelmi hadjáratban foglalta el a Nyugati partot – idővel feladta területi igényeit a Palesztin Hatóság javára, és mivel ez utóbbi terület elutasította a „Ciszjordániát békéért” konstrukciót (teljes Palesztinát, benne Izraelt akarva), a palesztin charta patthelyzetet hozott létre. Hajlandósága ellenére nem maradt olyan entitás, akinek Izrael a 242-es határozat alapján visszaadhatta volna a Nyugati partot, egész addig, amíg a palesztinok nem tesznek eleget a 242-es határozat II. pontjának, miszerint beszüntetnek mindenféle „hadiállapotot és mindennemű háborús módszerhez való folyamodást” valamint elismerik Izrael „szuverenitáshoz, területi épséghez és politikai függetlenséghez” való jogát.

Tehát a legtöbb arab nemzethez hasonlóan a palesztinok is elutasították a 242-es határozatot, míg Izrael elfogadta a Peel-jelentéshez és az ENSZ-felosztáshoz hasonlóan. Az arabok és palesztinok ismételtén nem mondtak a kétállami megoldásra, míg Izrael kifejezte hajlandóságát, hogy lépéseket tegyen e formáció realizálása érdekében. E történelmi tény ellenére Izrael-ellenes akademikusok, mint Noam Chomsky, azzal vezetik félre diákjaikat, hogy Izrael és az Egyesült Államok mindig is tagadta e megoldást, és bárminemű politikai kompromisszumot, míg az arab államok és a PFSZ nyitott volt rá.⁹

Természetesen az izraeli kormány akár egyoldalú lépéseket is tehetett volna (véleményem szerint meg is kellett volna ezeket tennie) a hatnapos háború és a megszálltnak titulált területek megszerzése után, még akkor is, ha ilyesmit a 242-es határozat egyáltalán nem várt el, hacsaknem az arab oldal békét és elismerést ajánl. (A Sínaival kapcsolatos vitát itt most nem nyitom meg, hiszen Izrael végül is visszaadta a félszigetet Egyiptomnak békéért cserébe.) Izrael megtehetette volna, és szerintem talán jobb lett volna, ha valóban végrehajtja az ún. Alon-tervet vagy legalábbis annak valamilyen formáját. Jigal Alon, izrae-

li tábornok, aki akkor munkaügyi miniszterként és a miniszterelnök egyik fő tanácsadójaként dolgozott, a lakott területekről és minden egyéb olyan területről való kivonulást fontolgatta, amelyek nem szükségesek ahhoz, hogy biztonságos határokon belül biztosítsák Izrael területi integritását, összhangban a 242-es BT-határozattal. Viszont az ENSZ-határozattal ellentétben Alon fontos fogalmi elhatárolást nyújtott *területek* és a *lakosság* megszállása között.

A Biztonsági Tanács határozata a lakosság helyett kizárólag a területekre koncentrált, ugyanakkor a Nyugati parton városok, falvak és nagy kiterjedésű lakatlan területek is találhatók. Az Alon-féle projekt egy olyan területi kompromisszum, aminek értelmében Izrael egy hat-hét mérföld széles sávot őrzött volna meg a Jordán folyó nyugati partján, mintegy biztonsági övezetként. Egyúttal némi határrendezést is előírányzott a jeruzsálemi úton annak érdekében, hogy véletlenül se térjenek vissza oda, amit a nagy pacifista Abba Eban „Auschwitz-vonalnak” nevezett, mivel súlyos kockázatoknak szolgáltatva ki a központi lakott területeket.

Bár 1967-ben Izraelnek nem akadt partnere, aki békét biztosított volna területek fejében, az én nézeteim szerint mégis bölcsőbb lett volna, ha Izrael akár egyoldalúan is kivonul olyan palesztinok lakta településekről, mint Nablusz, Ramallah, Jerikó, Hebron, Dzszenin, Betlehem és Tulkarm, miközben fenn tarthatta volna a kontrollt a főként lakatlan biztonsági zónák fölött. Ha így cselekszik, Izrael katonái sosem váltak volna népeket megszálló sereggé. Persze az arabok továbbra is panaszkodnának a területi megszállás miatt, de a 242-es határozat olyan biztonságos határokat megvalósító területrendezést vetített előre, aminek eredményeként Izrael „fenyegetéstől és háborús cselekményektől mentesen” élhet. Egyébként az arabok akkor is megszállásra panaszkodnának, ha Izrael az 1967-es háborúban megszállt összes területet visszaadná, és amíg Izrael Tel-Aviv és egyéb olyan területek fölött fennhatóságot gyakorol, ami egykoron Palesztina vagy Dél-Szíria része volt a brit mandátum alatt.

Az Alon-terv helyett Izrael a teljes Nyugati partot irányítása alatt tartotta, és alku tárgyaként alkalmazta a jordánokkal folytatott béketárgyalások során. Viszont Jordániának nem állt érdekében, hogy békét kínáljon Cisjordániáért, talán pontosan azért, mert nem kívánt újra 600 ezer palesztin felügyelőjévé válni, akik destabilizálhatnák az ingatag hasemita rezsimet, ami már így is küszködött a Jordániában többségben élő palesztin lakossággal. Bármilyen okból is, de Izrael 28 éven át fennhatósága alatt tartotta a palesztin lakott területeket, 1967 júniusától 1995 decemberéig, mikor is a civil adminisztrációt az Oslo II megállapodás értelmében a Palesztin Hatóság kezére juttatta.

Véleményem szerint a lakott területek közel három évtizedes megszállása talán hozzájárult ahhoz, hogy mára olyan nehézé vált a békekötés. Ugyanakkor semmi biztosíték nincs arra, hogy amennyiben Izrael nem tartotta volna fennhatósága alatt ezeket, akkor mára már béke lenne, hisz 1995 óta sem jutott

közelebb e térség a békéhez. Ahogy 1948 és 1967 között sem volt béke, pedig ezalatt nem is beszélhetünk semmiféle izraeli megszállásról.

A megszállás nyilvánvalóan hozzájárult a palesztinok által elkövetett terrortámadások számának és súlyosságának növekedéséhez, bár a terrorizmus már a húszas évek óta burjánzik, és a Palesztinát terror által felszabadítani akaró PFSZ már jóval a megszállás előtt megalakult.

15 Izrael hibája volt-e a jóm kippúri háború?

A VÁD

A jóm kippúri háború kirobbanásáért Izrael a felelős.

A VÁDLÓK

„A Közel-Kelet legújabb katonai fellángolásának felelőssége kizárólag a tel-avi-vi vezetést terheli. (...) Hiszen Izrael máig folytatja 1967-ben megkezdett agresszióját az arab országok ellen.” (Leonyid I. Brezsnyev, szovjet főtitkár, 1973. október 9.¹)

„Háborús győzelmünk végleg eloszlatta azt az illúziót, hogy szomszédunk megingathatatlan katonai hatalom volna. Egyenlő félként mutattuk meg magunkat mind intellektuálisan, mind a csatatéren. Soha többé nem lehet az arab nép, vagy egy arab individuum jogait és kötelezettségeit megcsúfolni vagy megtiporni. Az októberi háború véget vetett az izraeli nép felsőbbrendűségéről szóló rasszista teóriáknak.” (Oszama el-Baz, egyiptomi nemzetbiztonsági tanácsadó²)

A VALÓSÁG

Az Izrael ellen indokolatlanul indított támadás jogszerűtlen volt, és egyúttal megsértette az ENSZ Alapokmányát.

A BIZONYÍTÉK

1973 októberében Egyiptom és Szíria meglepetésszerűen rajtaütött Izraelen a zsidó naptár legszentebb ünnepén, a jóm kippúr napján. A támadások egyúttal a ramadánnal is egybeestek, amely időszakra vonatkozóan muzulmán vezetők rendszeresen azt hangoztatják, hogy az ellenük ekkor indított támadás vallási

elveket sért és az iszlámmal szembeni tiszteletlenséget jelenti. Gyakorlatilag senki sem vitatja, hogy a komoly izraeli áldozatokat követelő háborút Egyiptom és Szíria kezdte.

Céljuk az volt, hogy visszaszerezzék Izraeltől azokat a földeket, amiket az 1967-es hatnapos háborúban vesztek el, holott már azt is Egyiptom kezdeményezte, még akkor is, ha az első lövést Izrael adta le. Végül is Egyiptom elérte célját; a Sínai visszakerült egyiptomi fennhatóság alá a hűvös békekötést követően. Szíria nem tudta visszaszerezni a Golánt, mivel elhatárolódott az izraeli békeajánlattól.

Izrael néhány igen fontos leckét megtanult a jóm kippúri háború során. Az első és legfontosabb tanulság az volt, hogy még kiterjedtebb határok mellett is mennyire sebezhető egy váratlan támadás esetén. Háborús előkészületei során Egyiptom számos Scud rakétát szerzett be, melyek könnyedén „elérhetik az izraeli lakott övezeteket”.³ Az arabok szeme előtt ismét az a cél lebegett, hogy minél több civil áldozatot ejtsenek, annak ellenére, hogy ez háborús bűncselekménynek és súlyos nemzetközi jogsértésnek minősül. Egyiptom tervei között az is szerepelt, hogy a levegőből bombázza Tel-Avivot, de ezt az izraeli léghármító erők megakadályozták.⁴

A szírek szintén civil célpontokat lőttek; a szír harckocsik kis híján áttörték Izrael vékony védelmi vonalait, melyek az északi lakott területeket óvták. Az észak-izraeli települések védelmének feladatát ellátó parancsnok később így fogalmazott a majdnem katasztrofális kimenetelű konfliktus körülményeit vizsgáló Agranat Bizottság előtt: „Egy újabb holokauszt lehetőségét éreztük a levegőben.”⁵ Mindenki előtt nyilvánvaló volt, mi történik azokkal a civilekkel, akik a szírek markába kerülnek, hiszen korábban is mindig csonkítás és halál várt rájuk.

Az egyiptomi fronton is népirtástól féltek. Mose Dajan, Izrael védelmi minisztere azt az üzenetet küldte az izraeli légierő parancsnokának, hogy „a Harmadik Templom” – ahogy Izraelt nevezte – „komoly veszélyben van.” Dajan emiatt még a gimnazistákat és a tartalékos hadseregéből leszerelteteket is mozgósítani kívánta.⁶

Izraelnek ismét szembesülnie kellett azzal, hogy az arabok saját létük vagy lakosságuk kockáztatása nélkül háborúznak ellenük újra és újra, de amennyiben Izrael csak egyet is elveszt ezek közül, az a zsidó állam végét, lakosságának kiirtását és a túlélőknek az országból való deportálását jelentheti. Talán pontosan ezek a kilátások motiválták a zsidó katonákat, hogy országukat minden áron megvédelmezzék. Amit Morris a függetlenségi háborúban tanúsított izraeli motivációról és bátorságról ír, maximálisan igaz a jóm kippúri háborúra is: „Szeretitek védelmében” harcoltak, akikre „vereség esetén a biztos halál várt.”⁷

Hatalmas áldozat árán, de Izrael végül is győzelmet aratott. Meglepő módon azonban Egyiptom és Szíria is győzelemként könyvelte el a ramadán háborút, és máig annak tartják nyilvánvaló vereségük ellenére. Anvar Szadat, egyiptomi elnök 1973. október 16-i beszédében így szólt népéhez: „Az egyip-

tomi fegyveres erők minden katonai mércével nézve csodás eredményt értek el. (...) Csapataink magukhoz ragadták a kezdeményezést, meglepték az ellenséget és kibillentették egyensúlyából.” Egyiptom ezáltal „helyreállította becsületét.”⁸

Hasonlóképpen dicsekedett Hafiz al-Aszad szír elnök, aki azt mondta népének, hogy Szíria „Izrael agresszióját menekülésbe fordította” és „olyan csapást mért rá, amely alapjaiban ingatta meg a cionista entitást.” Azt üzenté a szír népnek, hogy „az arab erők által vívott bős csaták helyreállították az arab identitás magabiztosságát.”⁹ Egyiptom és Szíria máig győzelemként ünnepli az eseményeket, holott seregeiket csak az mentette meg, hogy az Egyesült Államok és a Szovjetunió fegyverszünetre készítette Izraelt.

Morris a következőképpen jellemezte Szadat és Aszad motívumait Izrael megtámadásával kapcsolatban:

„Mind Szadat, mind Aszad számára nyereséget jelentett a háború, kezdve az arab büszkeség helyreállításával. (Arab krónikák egyenesen az »egyiptomi nép újjászületéséről« szóltak a háborút követően.) Már pusztán az, hogy szembe mertek nézni a legyőzhetetlen Izraeli Védelmi Erőkkel, mélységes bátorságnak hatott, ami 1967, sőt az 1948 óta tartó arab vesszőfutás szegényére gyógyír. Mindkét rezsim számára hasznot hoz: népszerűséget, legitimációt és hosszú uralkodási időt; az olajkirályságok juttatásairól már nem is beszélve.”¹⁰

A háborús győzelem ekkor tapasztalt egyenlőtlen meghatározása Izraelnek újabb tanulsággal szolgált: minden arab vezető, akinek módjában áll súlyos veszteségeket okozni Izraelnek, élni fog a lehetőséggel, még akkor is, ha nemzetük végső soron a vesztes oldalra kerül. Több szempontból is szomorú valóság ez. Egyrészt az arabok jóval kevesebbet kockáztatnak, ha elvesztenek egy Izrael elleni háborút. Elveszthetnek ugyan területeket (amiket egyébként békéért cserébe visszaszerezhetnek), meg még harcosokat is, de nemzeti létük és lakosaik élete nem kerül veszélybe. Másrészt, minden arab vezető, akinek a legkisebb lehetősége támad Izraelt legyőzni, dicséretben és jutalomban részesül, ha ezt megpróbálja, ám minden bizonnyal elítélik, sőt akár meg is büntetik, ha elmulasztja a lehetőséget.

Ezért alapvető, hogy a béke megőrzése érdekében Izrael minőségileg erősebb hadsereget működtessen, mint a környező arab államok együttvéve. Ha ezt a katonai felsőbbrendűséget valaha elveszti, kétségtelen, hogy ismét lerohanják. Ezért tévedett Nelson Mandela, amikor párhuzamot vont Izrael önvédelmi célú nukleáris fegyverkezése és Irak tömegpusztító fegyverek gyártására – nyilvánvalóan támadó célból – tett igyekezete között. Mandela így fogalmazott: „Annyit tudunk, hogy Izraelnek vannak tömegpusztító fegyverei, de erről senki sem beszél. Miért kellene más mércével mérnünk egy orszá-

got, különösen, ha ez csak azért történik, mert fekete népről van szó, mint egy másik országot, ez esetben Izraelt, amit fehérek laknak?”¹¹

Izrael már a hatvanas évek óta rendelkezik nukleáris arzenállal, de sosem vetette be, még a jóm kippúri háborúban sem. Izrael nukleáris fegyverzetével kapcsolatban az a vélekedés, hogy talán sosem kerül majd bevetésre, hisz ez vagy csak túl korán, vagy csak túl későn lehetséges: ha Izrael preventív célból veti be, univerzális szinten elítélnék érte; ha csak azután vetné be, hogy már bekövetkezett a baj, akkor az értelemszerűen késő lenne. Az izraeli nukleáris arzenál a vég-ső elrettentés az olyan radikális rezsimiek előtt, amelyek Armageddont kívánják elhozni (ami egyébként eredetileg egy apró izraeli településre, Megiddóra utal). Sajnos fennáll a veszély, hogy olyan szélsőséges iszlamista vezetők lépnek majd színre, akik annyira a következő világra koncentrálnak már, hogy még egy kölcsönös nukleáris holokauszt sem rettentené el őket.

Szadat minden célját elérte a '73-as jóm kippúri támadással; az egyiptomi becsület helyreállítása mellett a Sínai-félsziget fölött is visszanyerte fennhatóságát. Mihelyst ugyanis az elnök hajlandóságot mutatott az Izraellel kötendő békére a Sínaiért cserébe, a közel sem békülékeny Likud párt, élén a kemény szavú Menachem Beginnel, eltávolította a zsidó telepeseket a helyszínről, és a Sínait olajmezőstül, mindenestül visszaadta Egyiptomnak. Szadat döntése, hogy a stratégiailag és gazdaságilag jelentős félszigetet békéért, akár csak amolyan hűvös békéért cserébe visszaszerzi, hozzájárulhatott az ellene elkövetett halálos kimenetelű merényletkez. Ahogy a jordán Abdullah király is életével fizetett negyed évszázaddal korábban azért, mert csak felmerült benne az izraeli békekötést lehetősége. Bár ez kétségkívül előkészítette az utat unokája, Husszein számára, hogy végül tényleg kiegyezzen Izraellel.

Mióta Jordánia lemondott a Nyugati parttal kapcsolatos igényeiről a Palesztin Hatóság javára, nem maradt terület, amit Izrael a békéért ajánlhatott volna. (Bár igazából Izrael mégiscsak adott Jordániának egy kisebb, nagyjából 300 négyzetkilométeres övezetet az aravai körzetben.) Ha Jordánia az 1967 előtti status quóra kívánt volna visszatérni, valószínűleg Izrael üdvözölte volna az előterjesztést némi területrendezési átalakítás mellett. De 1994-ben Jordánia mindent akart, csak a Nyugati parton élő többmillió palesztin közösség fölötti fennhatóságot nem, különösen az 1970-es félresikerült palesztin polgárháború után, amit a PFSZ indított Husszein király ellen.

Morris alátámasztja, hogy Izrael ismételt kísérleteket tett a Szíriával való békekötésre a hatnapos háborúban tőle megszerzett területekért cserébe: „1993 augusztusában hatalmas áttörésnek számított, amikor Rabin egy feltétel nélküli kivonulási tervet nyújtott át a teljes Golán-fennsíkra vonatkozóan Warren Christopher, amerikai külügyminiszternek. A feltétel az volt, hogy Szíria cserébe megfelelő biztonsági óvintézkedéseket eszközöljön, és rendezze Izraelhez való viszonyát. Szíria azonban már nem mutatkozott ilyen bőkezűnek.”¹²

16 Tett-e Izrael komoly erőfeszítéseket a béke érdekében?

A VÁD

Izrael az elmúlt években nem tett komoly lépéseket annak érdekében, hogy a palesztinokkal békét kössön.

A VÁDLÓK

„Mostanra világossá vált, hogy mivel a nyugati közvéleményt nem tájékoztatják megfelelően, az izraeli köztisztviselők gyakorlatilag bármit mondhatnak, még szemenszedett hazugságokat is. Ez a szomorú valóság jól megmutatkozott a múlt heti amerikai televíziós vitában, ami Nabil Saat, a Palesztin Hatóság minisztere és Avraham Burg, Kneszet házelnök között zajlott. (...) Burg csak ült ott és szemérmetlenül koholta egyik hazugságot a másik után, minthogy demokrata és békeszerető személyként aggódik, mert nem igazán van békepárti tábor a palesztinok között; hogy Izrael minden idegszálával azon van, hogy nyugodt maradjon, miközben a Hatóság által uszított palesztin terroristák kegyetlen gyilkossággal fenyegették meg saját lányát; hogy Izrael mindig is békét akart... És így tovább. A klasszikus propaganda-forgatókönyvet alkalmazta (ha eleget hangoztatunk egy hazugságot, előbb-utóbb elhiszik) annak érdekében, hogy Izraelt áldozatként tüntesse föl a palesztinokkal szemben, ami csak békét akar, és a palesztin oldalra vár, hogy nagylelkűség és önmérséklet tekintetében utolérje.” (Edward Said¹)

„Minél tovább utasítja el az USA és Izrael a politikai megállapodást, annál jobban elmérgesedik a helyzet.” (Noam Chomsky²)

A VALÓSÁG

Izrael számos ésszerű lehetőséget felajánlott a palesztinoknak a békekötésre, de ők rendre elutasították. Ennek egyik legszembetűnőbb példája a 2000–2001-es Camp David-i és tabai békétárgyalások voltak.

A BIZONYÍTÉK

A kilencvenes években Izraelnek sikerült némi előrelépést kicsikarni a palesztinokkal való békefolyamat tekintetében. Ezt megelőzően is voltak kétállami megoldást hirdető Fatah-személyiségek, de legtöbbjük más palesztinok által elkövetett merényletek áldozata lett – ami George Bernard Shaw szerint a „cenzúra legvégűs formája”. 1964-es alapítása óta a PFSZ (előtte pedig elődszervezetei) elutasította a kétállami megoldást és helyette a terrort, Izrael elpusztítását és a zsidó lakosság elűzését választotta.

A palesztin terror annyiban rendkívül sikeres volt, hogy a palesztinok sérelmeit a világ figyelmének középpontjába állította. Bár az alapokmányukban megfogalmazott célok, mint Izrael elpusztítása és a zsidók elűzése morálisan messze nem említhetők egy lapon olyan más állam nélküli és megszállt népek követeléseivel, mint például amiket a tibetiek, kurdok vagy baszkok fogalmaznak meg, de a PFSZ terrortaktikája sikeresen az összes jóval megalapozottabb probléma elé penderítette a palesztin sérelmeket a közvélemény előtt.

1968 és 1990 között palesztin terroristák ártatlan civilek ezreivel végeztek, köztük turistákkal, Európa különböző pontjain zsinagógákban imádkozó zsidókkal, olimpikekkel, óvodás gyerekekkel, diplomatákkal és keresztény zarándokokkal. Repülőket, bevásárlóközpontokat robbantottak föl, kézigránátokat dobtak gyermekekre, levélbombákat küldtek üzletembereknek, még egy luxushajót is eltérítettek, aminek fedélzetéről a tengerbe vetettek egy mozgássérült utast. Bár mindezen cselekmények háborús bűnöknek és nemzetközi jogsértéseknek minősülnek, a nemzetközi közösség – és különösen az ENSZ – ismételten jutalmazta a palesztin terrort azáltal, hogy a PFSZ-nek sokkal nagyobb elismerést biztosított, mint bármely más állam nélküli csoportnak, amely nem is vetemedett globális terrortámadásokra.

Ahogy a *Why Terrorism Works* (Miért működik a terrorizmus?) c. könyvemben megjelent egyik ábra hűen mutatja, minél kegyetlenebb, törvényszerűbb és halálosabb akciókat követtek el civilek ellen a palesztinok, annál inkább növekedett diplomáciai elfogadottságuk az ENSZ-ben, ami minden más állam nélküli csoport képviselőjétől eltérően megfigyelő státuszt és egyéb diplomáciai privilégiumokat biztosított a PFSZ-nek. Mindezt annak ellenére, hogy a PFSZ elutasította Palesztina ENSZ felosztását és Izraelnek (ENSZ-tagállamnak) a létezési jogát, továbbá a BT 242-es határozatát is, miközben teljes

Palesztina fölötti fennhatóságot követelt, a zsidó lakosság eltávolításával. Nem csoda hát, hogy a PFSZ kitartott a terror mellett, ami a céljai eléréséhez szükséges legalapvetőbb eszköznek bizonyult. A terror nemcsak az ENSZ-ben váltott ki számukra kedvező hatásokat, de az európai és más fővárosokban, a Vatikánban, valamint akadémikusokban és a világ különböző pontjain tevékenykedő véleményformáló testületekben, személyekben is.

De Izrael és az Egyesült Államok tekintetében nem bizonyult ez sikeres technikának. A terrorizmus csak erősítette e két demokrácia elkötelezettségét, hogy ne támogassa ártatlan civilek meggyilkolását, és főleg ne bátorítsa a terror erkölcstelen és törvénytelen taktikájának további alkalmazását. Így hát bármennyi előnyre is tettek szert az ENSZ-ben és máshol, a palesztinok egy talpalatnyival sem kerültek közelebb az államisághoz és a megszállás végéhez. Sőt, Izrael inkább még több telepest engedett a Nyugati partra, amit biztonsági okokkal próbált igazolni, bár valójában ezeknek nem sok köze volt a biztonságpolitikához... Az izraeli társadalom egy jelentős hányada pont ellentétes hatást tulajdonít a telepes mozgalomnak Izrael biztonságára nézve.

Különösen a nyolcvanas évek végén indult első intifáda után mind az izraeliek, mind a palesztinok számára csak romlott a helyzet, ami még több Izrael-ellenes agressziót és palesztinokkal szembeni szigorítást szült. Az iszlám fundamentalizmus egyre terjedt és a Hamasz egyre nagyobb népszerűsége tett szert a palesztinai muszlimok körében – ez a szervezet fundamentalista buzgalmát tekintve hajthatatlanabbnak, ugyanakkor a PFSZ-hez képest kevésbé korruptnak bizonyult. Az 1988 augusztusában elfogadott alapokmányuk még szélsőségesebb és nyíltabban antiszemita, mint a PFSZ-é; a muzulmán állam visszaállítására szólít föl Palesztina teljes területére nézve, hogy ismét Allah zászlaja lobogjon Palesztina fölött, amit egyúttal iszlám waqfként jelöl meg. Kinyilvánítja, hogy e tekintetben minden kompromisszum, még ha minden palesztin és arab vezető hozzájárulna, akkor is az iszlám jog megsértését képezi. Minden békekezdeményezés, vagy „ügynevezett békés megoldás ellenkezik az Iszlám Ellenállási Mozgalom hitrendszerével.” És „Palesztina valamely részéről való lemondás megegyezik az iszlám hit valamely részéről való lemondással.” Kijelenti, hogy se keresztényben, se zsidóban nem lehet bízni, kiket kollektíven hitetlenekként említ, és kinyilvánítja, hogy a palesztinproblémára az egyetlen megoldás a dzsihad.

Az alapokmány ezt követően nyílt és igen nyers stílusú antiszemitizmusba csap át, a „zsidók náciizmusát” ecseteli, és azt állítja, hogy „Izrael azon az alapon, hogy zsidó jellegű és zsidó lakosok lakják, bemocskolta az iszlámot és a muzulmánokat.” Hamisan állítja, hogy „amikor a zsidók elfoglalták a Szent Jeruzsálemet 1967-ben (...) örömfelkiáltásaik között az is szerepelt, hogy »Mohamed halott és lányait hátrahagyta,«” ami nyilván arra utal, hogy a zsidók arab nőket és lányokat akartak megerőszakolni. Majd a „Sion bölcseinek

jegyzőkönyvére”, egy cárista antiszemita koholmányra hivatkozik, és úgy érvel, hogy „jelenkori cselekedeteik a legjobb bizonyítékok a [jegyzőkönyvben foglaltak] igazságtartalmát illetően.”

A Hamasz alapokmánya a zsidókat vádolja a francia és orosz forradalomért, a két világháborúért és az ENSZ megalakulásáért, amit azért tettek „hogy a világot uralmuk alá hajtsák”.³ A Palesztinába érkező zsidó menekültek érkezését „utálatos náci tatárjárásnak” titulálja, majd az okmány minden korábbi irracionalitást felülmulva a szabadkőműveseket, a Rotary klubokat, a Lions mozgalmat és egyéb titkos szervezeteket is azzal vádol meg, hogy a cionizmus érdekeit szolgálják, illetve annak irányítása alatt működnek, hogy szétzilálják a társadalmakat, kábítószereket és egyéb mérgeket terjesztenek, hogy világuralmukat és befolyásukat kibővítsék. A Hamasz charta azzal zárul, hogy felszólítja a muzulmánokat az új keresztes háborúban való ellenállásra, amit a „zsidók, a háború kalmárjai” folytatnak, ahogy a régi keresztények általi invázióknak is ellenálltak. A judaizmust „hamis és meghamisított hitnek” nevezi, és a charta magabiztos győzelmet jósol a „náci cionisták” fölött.⁴

A Hamasz charta Egyiptomot is elítéli az Izraellel kötött békéért, ahogy a PFSZ-t is, amiért szekuláris irányba tért és szekuláris megoldásokat támogat. A Hamasz számára csak egy zsidómentes, tiszta iszlám állam fogadható el, amiben még a keresztény arabok is csak alávetett státuszban élhetnek. A charta kiadását követően pár hónappal egy a Muzulmán Testvériség által kiadott szórólap „az összes faj között a legmocskosabb és legaljasabb fajnak” nevezte a zsidókat, míg hamaszos röplapok „majmok testvéreinek és próféták gyilkosainak.”⁵

Az ilyen jellegű antiszemita retorika áthatja a nyugati parti és gázai iskolák tananyagait is. Egy gimnáziumi dolgozatban a következő feladat szerepelt: „Fejtsd ki, milyen okokból üldözték az európaiak a zsidókat!” A tankönyvben olyan „tények” szerepeltek megoldásképp, minthogy a zsidók „önközpontúak”; a Tórájuk „vallási és faji fanatizmussal és rosszindulattal tekint más nemzetekre. „Keresztényellenes hitűnek” állítja be a zsidókat, akik „mészárlásokat” hajtanak végre, a gazdaságot uralják, és emiatt felsőbbrendűnek hiszik magukat. „Pénzváltók”, akik Jézust is megfeszítették. A szöveg arra is felszólítja a diákokat, hogy ne érezzenek együtt a zsidókkal, mivel „a zsidók akarják, hogy üldözzék őket” mert „ezt is a maguk materiális hasznára tudják fordítani” és arra, hogy segítsék a világ zsidóságának „cionizálását”.⁶

Nem meglepő tehát, hogy az intifáda nyíltan antiszemita jelleget öltött, ahogy az a Palesztin Hatóság médiafelületein péntekenként sugárzott erőszakot védő prédikációkból is kitűnik.⁷ Egyúttal azok ellen is szélsőséges erőszakot hirdettek, akikről úgy tartották, hogy együttműködnek Izraellel. Morris azt írta, hogy „1989 végére nagyjából kilencven olyan arabot öltek meg, akik segítettek az izraeli hírszerzésnek, vagy földhöz juttatták a zsidókat; sokukat szörnyen megkínózták a kivégzés előtt.”⁸ 1993-ra, mire az intifáda véget ért,

vagy 400 palesztin halt meg palesztinok keze által, közel annyian, mint amennyit az izraeli hadsereg ölt meg.⁹ Az arcátlanság netovábbjaként egyes palesztin szóvivők ezeket a halottakat is az intifáda során meggyilkolt halálos áldozatok listájához sorolták a külföldi média számára!¹⁰

Az intifáda valószínűleg mind az izraeli kormányzatot, mind a PFSZ-t (melynek befolyása egyre csökkent a palesztinok között más iszlám csoportok hatására) a kialakult helyzet normalizálása irányába kényszerítette. Az Egyesült Államok már évek óta ez irányba igyekezett terelni az eseményeket, ahogy némely izraeli békepárti politikus is.

Amikor a kora kilencvenes években megindult az oslói békefolyamat, Izrael készen állt, hogy a Palesztin Hatóságot egyenrangú tárgyalófélként ismerje el, amennyiben a másik oldal is elismeri Izrael létezéshez való jogát. Soha korábban nem fordult elő a történelem során, hogy egy önvédelmi háború győztes oldala egyenlő partnerként kezelje a támadó vesztes felet. Ha a támadó feleket egyenlőképpen kezeljük, ez arra bátorítja őket, hogy a tárgyalások velejárójaként előbb háborút kíséreljenek meg. Igenis szükséges, hogy a háborút indító fél megfizesse ennek az árát! Ennek egyik fő eleme pedig az, hogy a háború utáni béketárgyalásokon csökkentett státuszban vehet részt.

Ha ilyen könnyű és szabad a hadviselés, majd utána egyszerűen békéért rimánkodhatnak és elvárhatják, hogy a tárgyalóasztalnál morálisan egyenrangúként kezeljék őket azokkal, akiket megtámadtak, aligha tartja vissza őket bármi is az agressziótól. Miért is ne mennének hadba akkor? Hiszen, ha vesztenek, tárgyalásokat kezdeményeznek, és egy újabb támadás elkerülésének feltételül az egyenlő tárgyalóstatuszt is megkapják. Gondoljunk csak bele, miként reagált volna a közvélemény, ha a második világháború után a vesztes Németország és Japán terrortámadásokat követ el a győztes hatalmak ellen, majd egyenlő alkupoziót követel a béketárgyalások során!

Ha a palesztinokat egyenrangú tárgyalófelekként kezeljük, ezzel azt kockáztatjuk, hogy hamis üzenetet közvetítünk az agresszív hadviseléssel kapcsolatban. A palesztinokat olyan agresszorként kellene kezelni, akik elvesztették a háborút. Igazságosan, de morális értelemben nem egyenrangúan kell bánni velük a tárgyalási folyamat során. A biztonságpolitikával kapcsolatos nézeteltéréseket azok hátrányára kell eldönteni, akik a háborút kezdeményezték, és azok javára, akik sikeres önvédelmet folytattak az agresszió ellen. A szent helyekkel kapcsolatos vitát is azok ellenében kell eldönteni, akik ostrom alá vették e területeket; ahogy az arabok tették 1948-ban, amit követően meg is tagadták a hozzáférést azoknak, akiknek szentélyeit elfoglalták. Az agresszorra továbbá rá kellene kényszeríteni, hogy befogadja az általa indított háború miatt menekültstátuszba jutottakat.

Végül pedig a feleknek kompromisszumot kell kötni a béke biztosítása érdekében; az ilyen kompromisszumok pedig nem mindig működnek tiszta elvi

alapon! De egy alapelvet mindenképp világossá kell tenni: senkinek sem származhat haszna az általa indított, majd elvesztett háborúból!

Az a furcsa állapot, hogy a palesztinok egyenlő státuszt kaptak a tárgyalóasztalnál, elsősorban annak tudható be, hogy az izraeliek többsége sokkal inkább békepárti, mint a palesztinok. Közvélemény-kutatások minden kétséget kizárnak e tekintetben. A legtöbb statisztika alapján az izraeli társadalom döntő többsége békére vágyik, és hajlandó sokat áldozni annak biztosítása érdekében;¹¹ míg a palesztinok 87 százaléka kívánja, hogy addig folytatódjon a terror, míg teljes Palesztinát föl nem szabadítják.¹² Tehát Izrael régóta kész többet áldozni egy valós és tartós béke elérésének reményében.

Ez a hozzáállás mindenképp dicséretes, de több forog itt kockán, mint a Közel-Kelet békéje! Egyetlen más nép vagy nemzet sem bátorítható arra, hogy a háború vagy a terror agresszív ösvényére lépjen, ami a palesztinoknak egyenlő státuszt biztosított a békefolyamatban. Ha a palesztinoknak sikerül minden követelésüket illetően realizálni, csak idő kérdése, hogy más magát sértett félnek tartó nép vagy nemzet is az agresszív hadviselést vagy a terrorizmust válassza legfőbb eszközéül. Ha ez az izraeli–palesztin békefolyamat gyümölcse, egy sokkal erőszakosabb és veszélyesebb világ köszönt majd ránk. Thomas Friedman, a New York Times újságírója arra figyelmeztetett, hogy ha a közel-keleti terrorizmust jutalmazták, akkor az hamarosan közelebbi színtérre is begyűrűzik.¹³

E tárgyalások eredménye egy meg-megálló majd újból és újból újrainduló tárgyalási folyamat lett, de az ígéretes kezdet végül mind az izraeli–palesztin, mind az arab–izraeli konfliktus megoldása tekintetében csalódást hozott csupán. Az oslói egyezmény végül (néhány kivételtől eltekintve) felszámolta a palesztin városok és falvak izraeli megszállását. 1995. szeptember 25-én Izrael és a Palesztin Nemzeti Hatóság megállapodást írt alá, melynek értelmében Izrael csapatai a Nyugati part és Gáza legtöbb lakott területéről kivonultak¹⁴ és a harmincezer fős PNH rendőrség vette át a fennhatóságot fölöttük.

Bár Izrael fenntartotta a kontrollt néhány lényeges területen, amit nem vagy csak kevesen laktak; a palesztin lakóövezetek fölötti huszonnyolc éves megszállás tulajdonképpen véget ért 1995-ben. Izrael csak 2001-ben foglalt vissza bizonyos lakott területeket, nagyjából egy évvel azután, hogy járványszerűen elszaporodtak a palesztin öngyilkos merényletek, és ekkor is csak átmenetileg szállta meg azokat a környékeket, amik a terrorakciók bázisául szolgáltak. Jerikó például, ami nem számított terrorfészeknek, sose került vissza izraeli kézre.

E közel hatéves palesztin fennhatóság alatt némi fejlődést lehet kimutatni a legsúlyosabb ügyek megoldása tekintetében. A PFSZ – ellentétben a Hamaszsal és más radikális iszlamista csoportokkal – hajlandónak mutatkozott az izraeli–palesztin konfliktus kétállami megoldására.

2000 nyarának elejére úgy tűnt, a béke végre csak egy karnyújtásnyira van már. A terrorhullám némiképp enyhült a korábbi években, és a hatalmon lévő

békepárti izraeli kormányzat, Ehud Barakkal az élen minden követ megmozgatott a békekötés érdekében. Az utolsó fehér házi évét szolgáló Bill Clinton eltökélte, hogy elnöki örökségeként békét teremtsen a Közel-Keleten. Az izraeliek és a PFSZ képviselői 2000. július 11-én találkoztak az Egyesült Államok védnöksége alatt.

A 2001 januárjáig húzódó találkozók* során Barak azzal lepte meg a világ közvéleményét, hogy gyakorlatilag minden területet felajánlott békéért, amire a palesztinok igényt tartottak. A tárgyalások végére Barak még Clinton nagyvonalúbb ajánlatára is rábólintott, így a Nyugati part 94-96 százalékát és a teljes Gázai övezetet a palesztinoknak ajánlotta.¹⁵ A biztonsági okokból szükséges 4-6 százaléért cserébe Izrael saját államterületének 1-3 százalékát ajánlotta föl a palesztinoknak. Ez maximálisan kielégítette volna a BT 242-es határozatát, ami a megszállott területek visszaadását követelte (de nem mindet!), amit Izrael Jordániától foglalt el védekező hadjárata során. Rendkívül kevés palesztin lakos maradt volna így izraeli megszállás alatt, ha egyáltalán...

Ráadásul a palesztin államhoz Barak még arab Jeruzsálemet is felajánlotta fővárosként, ami a Kelet-Jeruzsálem és az óváros arab negyede fölötti teljes fennhatóságot jelentette, amiből a Templom-hegy sem maradt ki, annak ellenére, hogy ez komoly történelmi és vallási jelentőséggel bír a zsidók számára is. Izrael fennhatósága megmaradt volna a Siratófal fölött, amihez a muzulmánoknak különösebb kötődése nincs.

A menekültválsággal kapcsolatban Izrael kész volt elismerni „a lelki és anyagi szenvedéseket, amiket az 1948-as háború okozott a palesztin népnek, és hogy szükséges a nemzetközi közösséget segíteni a megoldáskeresésben.”¹⁶ Izrael egyúttal befogadna bizonyos menekülteket humanitárius és családgyejesítési célból, a legtöbbjük viszont a palesztin államban kapna helyet, amely mellé harmincmilliárd dolláros kompenzációban egyeznének meg azokra nézve, akiknek Izraelben nem jut hely. Az 1948-as és 1967-es háborúk következtében menekülni kényszerült zsidók után nem ajánlottak kompenzációt. A zsidó telepekkel kapcsolatosan Barak beleegyezett, hogy „a legtöbb telepet lebontják és a telepesek zömét” a Nyugati part azon kis hányadára koncentrálnák, amit Izrael annektálna.¹⁷

A bőkezű ajánlatot Jasszer Arafat visszautasította, ami nyilvánvalóvá tette, hogy semmi esetre sem adná föl a több mint négymillió palesztin Izraelbe való visszatérési jogát, még úgy sem, ha kompenzáció mellett egy új palesztin államban élhetnének. Ha Arafat akarata teljesülne, Izrael hamar egy újabb palesztin állammá válna Jordánia és az új Nyugati part–Gázai övezet állama mellett. A palesztin menekültkérdést mindig is Izrael palesztin állammá ala-

*A legfontosabb ezek közül a 2000. július 11–25. közötti, eredménytelenül végződött második Camp David-i csúcstalálkozó volt, ahol az itt ismertetett Barak-ajánlat is elhangzott – a kiadó megjegyzése.

kítására akarták használni; a Barak féle ajánlat elutasításával Arafat elosztatott minden kétséget e tekintetben.

Természetes, hogy a palesztin nép inkább egy palesztin államban, palesztin fennhatóság alatt kíván élni, mint egy zsidó államban, izraeli fennhatóság alatt – tagadhatatlanul ezt követelték éveken át. De ha a cél Izrael elárasztása több millió arab menekülttel annak érdekében, hogy azt is palesztin állammá formálják, sok menekült feladatának érezheti – különösen, ha buzdítják erre –, hogy teljesítse muzulmán kötelességét és Izraelben telepedjen le, amennyiben erre lehetőség nyílik. A pacifista *Ha'aretz* újság a következőket írta vezércikkében Barak ajánlatát követően:

„Most van a legjobb alkalom a palesztinok számára, hogy a nekik legkedvezőbb békeszerződést megkössék. De ők mégis többre vágnak. (...) Mindennél inkább el akarják fogadtatni és realizálni kívánják a menekültek visszatérési jogát. A palesztin menekültválságot azonban nem Izrael idézte elő, hanem az arab államok, amelyek újra és újra nyers erővel akartak eltörölni minket a térről. (...)

Ha a visszatérés jogának teret engedünk, megszűnik Izrael zsidó állami jellege, ezért Izrael sosem fogadhat el ilyen követelést!

Amennyiben a palesztinok csupán azért vették be a visszatérési klauzulát követeléseik közé, hogy alkupozíciójukat erősítsék, jobban teszik, ha azonnal ki is húzzák onnan, mert vészesen fogy az idő! Még a legkitartóbb udvarló is előbb-utóbb feladja, ha jégkirálynővel van dolga. Arafat azonban már rég elvesztette szüzességét is, mi pedig besokalltunk a sok taktikázástól és nyomásyakorlástól!

Ha nem csapnak le a mostani ajánlatra, legközelebb már nem Barakkal, hanem Saronnal kell alkudozniuk.¹⁸

Némelyik palesztin vezető azt kifogásolta, hogy a számukra ajánlott föld nem összefüggő. A Gázai övezet például nincs összeköttetésben Ciszjordániával. Izrael ennek kiküszöbölésére földhidakat és örökérvényű haszonbérleti megállapodásokat ajánlott, de a palesztinok hajthatatlanul folytonos államterületet követeltek. Érdeemes megemlékeznünk arról, hogy az 1937-es Peel-bizottság és 1947-ben az ENSZ is különálló államterületeket ajánlott a zsidóknak, akik elfogadták az ajánlatot...

Mindemellett olyan terrorszervezetek, mint a Hamasz, az Iszlám Dzsihád és a Hezbollah, ellenzik Izrael létezését, így a Ciszjordániára és Gázára leszűkített palesztin állam létrehozását is. Megfogadták, hogy addig folytatják Izrael zsidósága elleni terrorakciókat, mígnem teljes Palesztina szabad lesz a zsidó fennhatóságtól. Számukra a fent említett folytonos államterület irreleváns; ők mindent akarnak.

A Barak-ajánlat visszautasításának valódi oka, hogy Arafat félt kiegyezni Izraellel, még akkor is, amikor az bőkezűségével majdhogynem végveszélybe sodorta saját létezését. Arafat jól tudta, hogy az egyre növekvő szélsőséges palesztin tábor képviselő radikális iszlamista csoportok ellenzik a kétállami megoldást, és mindenkre árulóként tekintenek, aki elfogadja. Az ilyenek büntetése halál, ahogy az Abdullahtól Szadaton át mérsékelt palesztin képviselőig mindenkit utolért, aki elfogadta Izrael létezéshez való jogát. Biztonságosabb volt Arafatnak különböző álkifogásokból nemet mondani a békeajánlatra, minthogy kiváltsa azok potenciálisan halálos gyűlöletét, akik tagadták Izrael létezési jogát.

Az izraeli békeajánlat Arafat általi visszautasítását követő újabb terrorhullám kirobbanásáért Ariel Saront okolták – akit hamarosan Izrael új miniszterelnökévé választottak – 2000. szeptember 28-án megejtett templom-hegyi látogatása miatt. De a bizonyítékok világossá teszik, hogy az új erőszakhullámot már jóval Saron látogatása előtt megtervezték. A Palesztin Hatóság kommunikációért felelős miniszterének nyilatkozata nem hagy kétséget efelől:

„A PH már a Camp David-i tárgyalásokról hazafelé megkezdte a jelenlegi intifáda kirobbantásának tervezését Jasszer Arafat elnök kérésére, aki a palesztinok békefolyamat alatti rendíthetetlenségének demonstrációjaként vetítette előre az intifádát, és nem [Ariel] Saron al-Haram al-Kudsz-i [templom-hegyi] látogatása miatti tiltakozásként. (...) Az intifáda tehát nem érte meglepetésként a palesztin vezetést. Mindent megtettünk, hogy diplomáciai és politikai csatornákon keresztül visszatereljük a vakvágányra futott tárgyalásokat és békefolyamatot, de eredménytelenül. Az izraeliek makacsságába és a [palesztin] jogok sorozatos megtagadásába ütköztünk. (...) A PH odahatott, hogy minden politikai erőt és frakciót megmozgatva előkészítsék az intifádát.¹⁹

Az amerikai Szenátus többségi vezetője (egyúttal libanoni keresztények leszármazottja), George Mitchell vezette a róla elnevezett Mitchell-bizottságot, amely hasonló következtetésre jutott az intifáda kitörése kapcsán: „Nem Saron látogatása robbantotta ki az al-Aksza intifádát!” Valóban, csupán néhány sérülés követte Saron látogatását palesztin oldalon, a kődobálók 28 izraeli rendőrt sebesítettek meg. A halálesetek és tömeges sérülések azután következtek, hogy palesztinok szervezett támadást hajtottak végre a Siratófalnál imádkozó zsidók ellen.

Rádásul Ariel Saron látogatását előre egyeztetette a palesztin vezetőséggel. Mindazonáltal az én véleményem szerint ez akkor is hibás döntés volt, ami jó kifogás – vagy akár részben kiváltó ok is – volt az erőszakhoz; de valójában már beélesített puskákkal várták, hogy valamilyen elkerülhetetlen provokáció esetén elsüthessék őket.

Egy valós közel-keleti békének egyébként is túl kellene élnie egy ilyen szimbolikus, verbális provokációt, mint amit Saron templom-hegyi látogatása jelentett! Minden tartós béke esetén be kell kalkulálni ilyen zavaró tényezőket mindkét oldalon. Amit viszont nem lehet tolerálni, az az erre adott erőszakos válasz, különösen, ha azt a legfelsőbb szintekről irányítják, vagy akár csak jóváhagyják. Ez egy olyan fontos tanulság, amit sajnos nem sikerült elsajátítani a Saron-látogatást követő vérzivataros napok során.

Ne vesszünk szem elől, hogy az izraeliek nap mint nap ki vannak téve hasonló verbális és szimbolikus ingerlésnek, kezdve a palesztin állami iskolákban tanított holokauszttagadástól és antijudaista tanoktól egészen arab törvényhozók provokatív megjelenéseig a Siratófalnál. Ilyenekre arányos válasz a politikai tiltakozás keretein belül adható: demonstrációk vagy akár sztrájkok által. A kődobálás, a bombamerényletek vagy lövöldözések viszont teljességgel elfogadhatatlanok, és a nemzetközi közösségnek semmiképpen nem kellene ezeket bátorítania!

De a világ közvéleménye, köztük számos médiaszemélyiség, egyetemi tanár vagy akár diplomata is elfogadja a palesztin erőszakot, mint sajátos kulturális elemet. A másik oldalon viszont az izraeliek felé egészen más az elvárás. Ez a kulturális relativizmus már a rasszizmus határát súrolja! Ha kevesebbet várunk a palesztinoktól, akkor sérelmeik ellenére lealacsonyítjuk emberi mivoltukat.

A lényeg, hogy provokáció mindig lesz, különösen egy demokratikus rendszerben, ami lehetőséget ad Saronnak és minden más izraeli polgárnak, hogy meglátogasson egy olyan helyszínt, ami szent zsidónak és arabnak egyaránt. Ha békét akarunk, a palesztinoknak szemléletváltásra van szükségük. Meg kell érteniük, hogy amiképp az izraeli hadseregtől elvárják az arányosságot, úgy az ő vezetőiknek is meg kell ezt követelni tőlük. Verbális, szimbolikus provokációk a demokrácia részei. Saron a maga ügyetlen módján egy fontos tényre hívta föl a figyelmet: amikor a jordániai kormányzat és a palesztin imámok alá tartozott a jeruzsálemi óváros, a zsidókat nem engedték a Templom-hegyre vagy a Siratófalhoz imádkozni. Miután Izrael megvédte magát a jordán támadástól a hatnapos háborúban és elfoglalta Jeruzsálemet, a szent helyeket mindenki számára megnyitotta.

Saron azt kívánta demonstrálni, hogy amennyiben a palesztin fennhatóságot visszaállítják a Templom-hegyen, akkor sem ő, sem más zsidó nem látogathatja azt többé. Talán lehetett volna jobb módszert is találni ehhez, de a demokratikus kormányzatok általában nem válogatnak módszer terén, ha valamilyen politikai üzenetet kívánnak közvetíteni, egészen addig, míg erőszakmentes. Ha adunk a kődobálók vétőjára, aláássuk a szólásszabadságot! Ha az izraeli kormány gátat szabott volna Saron látogatásának, szintén gyengítette volna a békefolyamatot, mert feltűzelte volna az izraeli szélsőjobbot.

Amikor a felek újra asztalhoz ülnek, be kell, hogy kalkulálják a lehetőségét – vagyis inkább elkerülhetetlenségét – annak, hogy ilyen vagy még súlyosabb provokációra sor fog kerülni mindkét oldalon. Egyetlen provokátor – legyen az szimbolikus, mint Saron, vagy egy erőszakos terrorista bármely oldalról – sem kereszttezheti a békefolyamatot! Eszes elméknek és megértő szíveknek kell kidolgozniuk azt a békét, ami el tudja mindezt hordozni. Izrael Egyiptommal és Jordániával kötött békeszerződése erősebbnek bizonyultak, semhogy felrúgják őket egy-egy egyiptomi vagy jordániai terrorista akciója miatt, még ha gyerekek estek is áldozatul. A palesztinoknak is meg kell tanulniuk elhordozni mindenféle provokációt, ahogy Izraelnek is meg kell tanulnia úgy reagálni az erőszakra, hogy az a lehető legkisebb sérelemmel és eskalációs potenciállal járjon. Sajnos 2000 őszén a palesztinok úgy döntöttek, hogy Saron látogatása elég ahhoz, hogy a terrorgépezet kerekeit begyorsítsák.

A következő fejezetben részletesebben is láthatjuk majd, hogy a Barak-ajánlat elutasítása után beindított terrorhullámot „előre megtervezték”,²⁰ mert Arafat tudta, hogyha beveti a jól bevált terrorkártyát, ismét a saját malmára hajthatja a vizet diplomáciai körökben és a közvéleményben. Mikor Arafat hátat fordított Barak bőkezű ajánlatának, a nemzetközi közvélemény először ellene fordult Izrael javára, de ahogy a jól eltervezett terrorciklus újraindult az izraeli lakosság ellen, és erre óraműpontossággal megérkezett a várt izraeli túlreagálás is, a helyzet megváltozott. A pizzériákban, szórakozóhelyeken megölt fiatalok, a pészachi szédervacsorákon legyilkolt családok láttán Izrael keményen válaszolt, és az európai közvélemény szépen újra Izrael ellen fordult.

E körforgás láttán a palesztinok „szinte örültek az izraeli rajtaütéseknek” a *New York Times* szerint.²¹ Stratégiájuk része lett az egész folyamat, hogy visszaszerezze a nemzetközi támogatást maguknak. Ahogy egy diplomata nyilatkozta a fent említett lapnak: „A palesztinok mesteri szinten elsajátították a fájdalom kemény aritmetikáját. (...) A palesztin áldozatok nekik kedveznek, az izraeli áldozatok szintén nekik kedveznek. Az erőszakmentességből nincs semmi haszon.”²² A terrorizmus taktikáját tehát a legfőbb vezetők azért választották, mert rendkívül jól beválik, és nem azért, mert ez lenne a természetes reakció az elnyomásra. Thomas Friedman a következőknek adott hangot a *New York Times* hasábjain:

„A világnak meg kellene értenie, hogy a palesztinok nem az izraeli megszállás miatti kétségbeesésükben adták fejüket az öngyilkos robbantásokra. Ez óriási hazugság! Hogy miért? Kezdsnek például azért, mert számtalan más nép van kétségbeesett helyzetben széles e földön, mégsem kötnek dinamitokat magukra. De még inkább azért, mert Clinton elnök béketervet tárt a palesztinok elé, ami már véget vetett volna „szorult” helyzetüknek, ám Jasszer Arafat faképnél hagyta.”²³

Egy kutatás, ami azzal foglalkozik, hogy kiből lesz öngyilkos merénylő, meghazudtolja azt az állítást, miszerint a terrorizmus a reménytelenségnek, a nyomornak és a jogfosztottságnak természetes velejárója. „Bármennyire is logikusnak tűnik a »nyomor szülte terrorizmus« érvelés, egyik tanulmány a másik után bizonyítja, hogy az öngyilkos merénylők ritkán műveletlenek vagy szegények.” Legtöbbjük „relatív jómódú környezetben nevelkedett, és még egyetemre is járt.”

Egy tanulmány, ami 250 merénylőjelöltet vizsgált, arra a következtetésre jutott, hogy „egyikük sem tanulatlan, szegény, együgyű vagy kilátástalan.” Más vizsgálatok alapján a tömeggyilkosok „nem műveletlenek, nem is nélkü-lözők, és nem jogfosztottak.” „Van megfelelő, tisztességes munkahelyük, lát-szólag teljesen normális családtagként élnek otthon. Sem reménytelenséget nem sugallnak, sem amolyan »nincs mit veszteni« mentalitást.”²⁴

A kétségbeesés legfeljebb annyiban játszik közre, hogy így könnyebb az elitnek befolyásolható fiatalokat fanatizálni, de önmagában ez sem ad magya-rázatot a palesztinok illeten gyermekbántalmazására. Az öngyilkos merény-lők felmagasztalása és az áldozatok emberi mivoltuktól való megfosztása szin-tén alapvető hozzávalók a palesztin boszorkányműködésében, ahonnan gyerekek önként és dalolva mennek felrobbantani magukat. Magának Arafatnak a fele-sége is magasztalta az öngyilkos merénylőket, amikor egyszer azt nyilatkozta Párizsból, ahol fényűzésben élt lányával, hogy gyűlöli Izraelt, és amennyiben fia lenne, „mi sem lehetne nagyobb megtiszteltetés” a fiának, minthogy öngyil-kos merénylőként zsidókat ölhet. Arról már nem beszélt, hogy a lányának is hasonló mártírsorsot szánt-e...²⁵

Az iszlamista vallási és politikai vezetők csak megkönnyítik az öngyilkos merénylők tömeggyilkosságait azáltal, hogy iskolákban, mecsetekben és a médiában következetesen megfosztják a zsidóságot és az izraelieket emberi mivoltuktól. Charles Krauthammer így írt a *Washington Post*-ban: „Arafat egy teljes generációt a »judeo-nácik« gyűlöletére nevelt.” E fejmosásnak része a „gyilkosságra való bujtogatás legnyersebb formája, ahogy az megmutatkozott az Arafat által pozícióba helyezett és finanszírozott Ahmad Abu Halabija egyik prédikációjában is, amit a Palesztin Hatóság televíziója élőben sugárzott az intifáda kezdetén. A tanítás címe: »A zsidók.«” (Tehát nem az izraeliek, ha-nem általában a zsidók.) „Le kell őket mészárolni, meg kell őket ölni, ahogy a Mindenható Allah is mondta: »Harcoljatok ellenük; Allah a ti kezetek által kí-nozza őket« (...) Ne kegyelmezzetek a zsidóknak, bárhol is vannak, bármelyik országban is éritek őket, ragadjatok fegyvert ellenük és öljétek meg őket!”²⁶

A palesztin oktatók is rasszista szövegekkel uszítják tanítványaikat gyilkos-ságra. 1650 óvodás Hamasz által levezenyelt évzáró ünnepségén „előadtak egy jelenetet, amely zsidógyilkosságra, mint vallási kötelességre buzdított.”²⁷ Ezek a vallási, politikai és médiaüzenetek segítenek megérteni, miként lehetséges,

hogy a világ összes elkeseredett népe közül egyedül a palesztinok gyermekei sorakoznak föl egyaránt készen az öngyilkosságra és emberölésre.²⁸

Izrael szinte mindent felajánlott, amit a palesztinok és a nemzetközi közös-ség megkívánt: palesztin államot, fővárosként Jeruzsálemmel, a teljes Gázai övezet és majdnem a teljes Ciszjordánia visszaadását, valamint egy igazságos és gyakorlatias megoldást a menekültproblémára és a telepeskérdésre. Talán ironikusnak tűnhet, hogy olyan röviddel e bőkezű ajánlatot követően Izrael ismét párianemzet lett a nemzetközi közösség, az európai közvélemény, vala-mint Amerikában az akadémiai és vallási baloldal jelentős részének szemében. Bojkott, tőke kivonás és egyéb démonizáló törekvések tárgya lett, miközben a palesztinok ugyanezen csoportok kiskedvenceivé váltak, holott pontosan ők utasították el a békeajánlatot, amire az izraeli lakosok szisztematikus és szán-dékos meggyilkolásával reagáltak.

De ez mégsem ironikus, egy cseppet sem! Hanem a palesztin vezetés tu-datos kalkulációinak átkos gyümölcse, amellyel felmérték, hogy mennyire könnyű túlkapásra ingerelni egy demokráciát, ha annak legkiszolgáltatottabb lakosait veszik célba. Franciaországot, Angliát, Oroszországot, az Egyesült Ál-lamokat és Kanadát is provokálták hasonlóképp, de leginkább csak Izraelt ítél-ték el igazságtalanul azokért a gyakran túlzó, ugyanakkor maximálisan érthető erőfeszítéseikért, amelyekkel saját lakosságát kívánta védelmezni a terrorizmus elől. A palesztin vezetés jól átlátja, hogy számos csoport kész a zsidó államot kritizálni a legkülönbözőbb okokból, amikért más államokat vagy csoportokat sosem vonnának felelősségre. E kettős mércének okai mélyen ülnek a szelektív kritikusok pszichéjében és múltjában, de tagadhatatlanul és könnyen kimutat-hatóan alkalmazzák, amit a palesztinok lelkesen kihasználnak.

A helyzet legfőbb tragédiája, hogy akik e kettős mércével mérnek, Izraellel túl szigorúak, a palesztinokkal pedig túl megengedőek, és így pontosan arra bátorítják a palesztinokat, hogy további terrorcselekményekre vetemedjenek, kompromisszum és béke helyett. Ezért ők is bűnrészesei a terrorizmusra ha-gyatkozó palesztinoknak – és ennek megfelelően az ebből fakadó halálesete-kért is osztoznak a felelősségben.

17 Jogosan utasította el Arafat a Barak–Clinton békeajánlatot?

A VÁD

Helyesen tette Arafat, hogy elutasította Ehud Barak és Bill Clinton békeajánlatát 2000–2001-ben, és a békefolyamat kudarcba fulladását csak az izraeli oldal, de legalábbis Barak és Arafat közösen okozták.

A VÁDLÓK

„A 2000. júliusi Camp David-i csúcs bukása nyomában rögtön a palesztin elnökre kezdtek vádlón mutogatni, hogy szándékosan szabotálja a békefolyamatot Ehud Barak »nagylelkű ajánlatának« elutasítása, a zsidó állam hallgatólagos megsemmisítésének támogatása és végül egy erőszakos felkelés megindítása által. Megátalkodott terroristának, de legalábbis megrögzött hazudozónak becsmérelték, aki végre kimutatta foga fehérjét. Még Clinton amerikai elnök és az izraeli béketábor más önjelölt támogatói is mélyen elárulva érezték magukat, és csatlakoztak a rágalmazó orgiához.” (Tony Klug, az Amnesty International egyik fő tisztségviselője, a nemzetközi fejlesztések részleg egykori vezetője¹)

„A tabai tárgyalásokat az izraeli kormányzat fújta le.” (Noam Chomsky²)

A VALÓSÁG

Nem csupán Bill Clinton és George W. Bush elnökök, de Arafat közeli tanácsadói is a palesztin elnököt vádolták a történetekért. Még a szaúdi Bandar herceg is – aki a háttérben kulcsszerepet vállalt a béketárgyalásokban – „palesztinok elleni, sőt az egész térség elleni bűncselekménynek” nevezte Barak ajánlatának

elutasítását Arafat által. Bandar herceg Arafat békeellenes lépéséről adott értékelése, valamint az ennek ellenére kialakult palesztinszimpatia szemléletes esettanulmányként szolgál a tekintetben, hogy a kettős mérce (ami alapján Izraelt vádoljuk békeajánlatáért és a palesztinokat jutalmazzuk annak elutasításáért) miként bátorítja Arafatot a terror alkalmazására.

A BIZONYÍTÉK

A Camp David-i és tabai békekonferenciáknak gyakorlatilag összes résztvevője teljes mértékben Arafatot hibáztatta, amiért elutasította Barak ajánlatát. Clinton elnök rendkívül dühös lett a palesztin elnökre, hazugnak nevezte és kizárólag őt vádolta a tárgyalások kudarcáért. Az amerikaiak egyik főtárgyalója, Dennis Ross azt állította, hogy Arafat semmilyen békeajánlatra nem volt nyitott, mert számára „a konfliktus vége az ő végét is jelenti.”³ Erre a legjobb bizonyíték, hogy Arafat semmiféle ellenjavaslatot nem nyújtott be az izraeli békeajánlatra, hanem egyszerűen elutasította azt és elrendelte az új terrorhullám megkomponálását. A *The New Yorker* szerint Bush elnök „az erőszak felángolásáért is teljes mértékben Arafatot hibáztatta.”⁴

Később Arafat legbizalmasabb tanácsadói és főmunkatársai közül is többen megbánták a negatív döntést, de maga Arafat is kijelentette, hogy amennyiben ismét hasonló ajánlatot kapna, akkor talán már ő is elfogadná – mindezt három ezer teljesen fölösleges haláleset után. Természetesen sem Washingtonban, sem Izraelben nem vették komolyan Arafat ígéreteit, miután Camp Davidben Clintonnak hazudott, később pedig Bushnak is, mikor letagadta, hogy köze lenne egy hajónyi iráni fegyverszállítmányhoz, aminek leszállítására a kapitány bevallása szerint Arafattól kapott közvetlen parancsot.⁵

Már az izraeli béketábor leginkább galamblelkű tagjai sem tudtak Arafatban bízni; sokuk mélységesen elárulva érezte magát Arafat reakciója miatt, miután rávették Ehud Barakot a nagylelkű ajánlattételre, biztosítva a miniszterelnököt arról, hogy Arafat biztosan elfogadja majd. Még Barak választási vereségét és Saron győzelmét is Arafat számlájára írták, mivel az izraeli társadalom naivnak és túlzottan nagylelkűnek ítélte az előző kormányfő ajánlatát. Meggyőződtek róla, hogy ha Arafat még ezt is képes volt elutasítani, akkor minden mást is el fog, ami létezni hagyja Izraelt.

Elsa Walsh kiváló interjúsorozatot közölt a *The New Yorker*-ben, aminek keretén belül a Szaúd-arábiai Bandar herceg felfedte háttérszerepét a béketárgyalásokban, és hogy miként tanácsolta Arafatot a békefolyamat során. Bandar nyilatkozata minden korábbi belső forrás beszámolójánál nagyobb betekintést enged a tárgyalásokba, ami egyúttal a legjobb bizonyíték arra nézve, hogy Arafat valóban a terrorkártyát alkalmazza a közvélemény irányítására, nem csupán az arab és muzulmán világban, hanem az egész földön.

A szaúdi királyi család prominens tagjaként Bandar herceg húsz éven keresztül dolgozott diplomataként Washingtonban, és fontos közvetítő volt a Clinton-adminisztráció és Arafat között. Mindenki máshoz hasonlóan őt is meglepte Barak rendkívüli ajánlata, ami a palesztin államnak a „megszállt területek nagyjából 97%-át adta”⁶ Jeruzsálem óvárosával (a zsidó és örmény negyedeket leszámítva) és egy 30 milliárdos kompenzációval a menekültek részére. Arafat kérte meg Szaúd-Arábia régens uralkodóját, Abdullah koronaherceget, hogy bocsássa rendelkezésére Bandar herceget, segítségül a tárgyalások során. Bandar beleegyezett, de kinyilvánította Abdullahnak, hogy „nem sokat tudok tenni, csak ha Arafat hajlandó megérteni, hogy ez van és kész” – vagyis hogy Izraelből nem lehet ennél jobb ajánlatot kicsikarni.

2001. január 2-án, csupán két héttel Clinton terminusának lejártá előtt Bandar felvette Arafatot az Andrews légitámaszponton, közösen átnézték Barak ajánlatát, majd a szaúdi herceg feltette a kérdést Arafatnak, hogy ugyan kaphat-e ennél kedvezőbb ajánlatot? Nyomatékkal rákérdezett arra is, hogy vajon Saronnal akar-e inkább Barak helyett alkudozni? Arafat beleegyezett, mondván „Barak tárgyalói nyuszik.” Bandar ezt követően szemléltette a palesztin vezető számára az eddig elmulasztott történelmi lehetőségeket, „1948 óta bármi kerüljön is az asztalra, mi mindig nemet mondunk. Aztán végül rábólintunk, de addigra minden lekerül a tárgyalóasztalról, és akkor sokkal kevesebbet kell beérnünk. Igazán itt az ideje, hogy végre igent mondjunk, nemde?” Bandar azt is hangsúlyozta, hogy az arabok mindig azt mondták Amerikának, „ha hoztok nekünk egy olyan ajánlatot, ami Jeruzsálem tekintetében rendben van, benne vagyunk.” A herceg mindezek mellett felvázolta a lehetséges alternatívákat: „Vagy elfogadja ezt az ajánlatot vagy kitör a háború. Ha elfogadja, minden hatalmunkkal maga mögé állunk. Ha nem, gondolja, hogy bárki háborúba menne önért?”⁷

Nem sokkal később szigorúan figyelmeztette Arafatot: „Remélem, uram, emlékszik még, mit mondtam Önnek! Ha elmulasztjuk ezt a lehetőséget, nem tragédia, hanem bűncselekmény lesz!” Arafat ígéretet tett, hogy elfogadja az ajánlatot, amennyiben Szaúd-Arábia és Egyiptom védelmet nyújt neki; ám Egyiptom és Szaúd-Arábia biztosítékai és Bandar herceg fenyegetései ellenére Arafat nemet mondott az ajánlatra és bármiféle ellenjavaslat vagy módosítási tervezet nélkül hazarepült. Ahogy a tárgyalások elakadtak, Arafat elrendelte terrorvezéreinek az erőszakgépezet elindítását. Kész terve volt arra, hogy diplomáciai katasztrófából és a saját népe ellen elkövetett bűncselekményből miként varázsoljon PR bombasikert. A már korábban is bevált módszert alkalmazta és ezúttal még sikeresebb lett, mint korábban valaha.

De még mielőtt Arafat a jóindulat kerekeit visszájára fordíthatta volna, Bandar herceg a háttérben dühöngött rá hazugsága miatt. A herceg ugyanakkor nem volt meglepve, ahogy azt Walsh is feljegyezi: „Bandar úgy fogalmazott

munkatársainak: az arab világban nyílt titok volt, hogy Arafat nem szavazhatott. Belső körökben Bandar teljes mértékben Arafatot hibáztatta. „Még az a gazember Clinton is megpróbált mindent” – nyilatkozta a herceg Walshnak. A legkritikusabb hangot úgy tűnik bizalmasan ütötte meg Walshnak Arafattal kapcsolatban, így csak az újságíró interpretációját ismerjük:

„Bandar úgy vélte, tragikus hiba, sőt bűncselekmény volt Arafat részéről, hogy elmulasztotta megkötni az alkut 2001 januárjában. De ezt nyilvánosan kijelenteni ártana a palesztin ügynek. (...)

Különösen dühös volt Arafatra, mert olyan helyzetbe hozta a herceget, hogy amennyiben ez ügyben Barak pártját fogja a nyilvánosság előtt, úgy tűnik, mintha Barak és vele Izrael oldalára állt volna. »De ott voltam, tanú vagyok; nem hazudhatok!« – nyilatkozta a kulisszák mögött.”⁸

Ugyanakkor az alábbi kárhóztató nyilatkozatot felvállalta nyilvánosság előtt:

„»Hogy őszinte legyek önnel, máig nem tudtam belül felocsúdni e nagy lehetőség elmulasztásából, ami januárban történt« – mesélte nekem Bandar a virginiai McLeanben található otthonában. »1600 palesztin halt meg eddig és hétszáz izraeli. Az én megítélésem szerint egyik izraeli és palesztin élet kioltása sem jogos.«”⁹

De itt nem ér véget a történet. Ideje visszatérnünk Arafat nagy tervére, amellyel mind Bandart, mind az arabokat, mind pedig a világ közvéleményét újra a maga oldalára állítja. A recept igen egyszerű: kezdj zsidókat ölni imádkozás közben, éttermekben, szórakozóhelyeken, ölj terhes asszonyokat bevásárlás közben, munkásokat ebédszünetben és kóllázó egyetemistákat a kampuszukon, majd pedig várj az izraeli túlreagálásra. Különösen azt követően, hogy hozzájárultál egy keménykezű miniszterelnök megválasztásához, aki harcot hirdetett a terror ellen, biztosan nem marad el a válasz. Még ha túlreagálás nem is jön, valamiféle válasz akkor is lesz, amit túlzónak lehet majd beállítani a médiában. A terrorizmusra még egy kifejezetten gyenge válaszlépés is biztosan hagy civil áldozatokat maga után, különösen, ha a bombagyáraidat óvodák mellé telepítéd és akár terhes nőket és gyerekeket vetsz be emberi pajzsként, bomba- és kődobálóként, vagy akár öngyilkos terroristaként.

A terv bevált, még Bandárnál is, aki pontosan tudta, mit művel Arafat. Walsh leírja, ahogy a koronaherceg a televízióban meglátja, amint egy izraeli katona ellök egy palesztin nőt, és felhívja Bandart azzal, hogy „Ebből elég! Micsoda szemetek ezek! Még nőket is – valósággal eltiporják őket.”¹⁰

Bandar közvetítette a trónörökös dühét, ami különösen amiatt lobbant föl, hogy Izrael rombolni kezdte a terroristák hozzátartozóinak házait. „Érdekelne, vajon miként reagált volna az amerikai közvélemény, ha elnökük elrendeli a McVeigh család összes ingatlanának lerombolását és földjeik felégetését” – mondta Bandar, utalva az Oklahoma Cityben robbantó Timothy McVeigh-re.¹¹

Abdullah figyelmét azonban elkerülhette, hogy a McVeigh család nem dicsoította fiát gaztetteiért, és nem is segítették, bátorították semmilyen módon, hogy mártír legyen. És különösen nem volt egy folyamatos terrorhullám részese, ami a lakosok megfélemlítését és bántalmazását tűzte ki célul.

A megtervezett palesztin terrorizmusra adott izraeli válasz kapcsán Abdullah elküldte Bandart, hogy találkozzon Bush elnökkel. Az egyik találkozó során a herceg halott palesztin gyerekek képeit tárta az elnök elé. Véletlenül sem a sokkal több, palesztin terroristák által szándékosan meggyilkolt izraeli gyerekekről mutatott képeket, hanem az izraeli katonák által véletlenül megölt palesztin gyerekekről. De hát egy halott gyerekeket ábrázoló kép természetesen megindítja az embert, Walsh beszámolója szerint Bush is könnyekre fakadt.

Hasonlóan egyoldalú képsorokat sugároztak az arab és muszlim médiában, ami mélységes együttérzést keltett a palesztinok felé és hatalmas gyűlöletet Izrael irányába – pontosan, ahogy Arafat szeretne volna. Az arab utcákon a terrorizmus hatásosabb bármiféle tárgyalásnál, különösen, ha sikerül a szándékolt kettős hasznot elérni: „bátor” mártírok merényleteit a gyűlölt izraeliek ellen, majd az izraeli reakciót, ami további palesztin mártírokat szül. Az arab közvéleményre gyakorolt hatás hamarosan nyomást gyakorolt az arab kormányzatókra, amelyek az Egyesült Államokra tolták át ezt a nyomást. Bandar ez esetben arra szólította föl Amerikát, hogy tartsa kordában az izraelieket, „még ha Arafatban nem is bíznak”.

„Nem segítette Bush arab kapcsolatait, hogy kizárólag Arafatot hibáztatta. Májusban a szaúdi trónörökös, Abdullah herceg elutasította a Fehér Ház meghívását. »Azt akarjuk, hogy Amerika szembenézzen a valósággal és saját lelkiismeretével – nyilatkozta a koronaherceg a *Financial Times* riportérének. – Hát nem látják, mi történik a palesztin gyermekekkel, nőkkel és öregekkel? Nem látják a megaláztatást és éhezést?«”¹²

A nyomás következtében végül Bush elnök egy nyilatkozatában kiállt a palesztin államiság mellett – első amerikai elnökként fogadta el hivatalosan ezt a megoldást. Én személy szerint előnyben részesítem, ha a palesztin államot a terrorizmus elleni törekvéseink következményeképpen hozzák létre, mint az államiság elérése érdekében bevetett terrortaktika jutalmazásaként. Fontos látnunk, miként manipulálta Arafat a közvéleményt a „terrorcsap” időnkénti nyitogatásával és elzárásával. Mert még azok is, akik intellektuálisan átlát-

ják Arafat taktikáját és kizárólagos felelősségét a békefolyamat megtörésében – mint például Bandar herceg – érzelmileg az izraeliek terrorra adott túlzott válasza miatt áldozatul esettek segítségét érzik felelősségüknek. Még akkor is, ha a terrort pontosan ilyen túlkapások kiváltására tervezték, és a világ érzelmi reakciója is maximálisan része a tervnek... A terror tehát működik, és ezt Arafat a végletekig kihasználta.

A palesztin vezetés tragikus hibát követett el, amikor a Barak–Clinton-féle béketervet az új millennium kezdetén elutasította, mégis, a legtöbb palesztin Izraelt vádolja saját vezetőinek hibáiért. Ez egy régóta ismeretes séma szerint zajlik, ahogy azt Benny Morris történész is megírta egy cikkében:

„[A] palesztin nemzeti mozgalom egyik fő jellemzője, hogy mások – ottmán törökök, brit tisztek, cionisták vagy éppen amerikaiak – örökös áldozataiként tekintenek magukra, és nem fogják föl, hogy legalábbis nagy részben saját hibáik és bűneik áldozatai. A palesztin weltanschauung [világnézet] szerint ők sosem hibáztak; balszerencsájuk mindig mások hibája. Saját történelmi felelősségük elismerésének tagadása azzal az elkerülhetetlen folyamánnyal jár, hogy a palesztinok állandóan azért nyavalyognak – attól tartok ez a helyes szó erre – a külvilág előtt, hogy mentsék ki őket abból a bajból, amit többnyire maguknak köszönhetnek.¹³

18 Miért hal meg több palesztin, mint izraeli a konfliktusok során?

A VÁD

Az a tény, hogy az intifáda óta több palesztin esett áldozatul a terror elleni harcnak, mint izraeli, azt mutatja, hogy Izrael válasza szörnyűbb, mint maga a palesztin terrorizmus.

A VÁDLÓK

„Meg vagyok döbbenve; egyházi személyként nem aggasztja önt, hogy amerikai harci helikoptereket, bombázókat és tankokat vetnek be a palesztin rendőrségi erők ellen, akik pisztolyokkal és ifjú öngyilkos merénylőkkel próbálnak védekezni? Tudja, lehet, hogy több palesztin veszett oda e konfliktusban, mint izraeli. Nem borzasztja el önt lelkeszként az, hogy amerikai fegyverekkel ölnek meg annyi ártatlan embert?” (Bob Novak, politikai kommentátor¹)

„Abbasz Hamideh azt állítja, dühös azokra a média riportokra, amelyek Izraelt áldozatként mutatják be, miközben több palesztin halt meg a második intifáda 2000. szeptemberi kezdete óta.” (Ernie Garcia, újságíró²)

A VALÓSÁG

Számos lényegi oka van annak, hogy az ilyen összehasonlítások félrevezetőek. Ezek közül az egyik, hogy a palesztinok rendszerint magukat az öngyilkos merénylőket is az áldozatok közé számlálják, és figyelmen kívül hagyják a rengeteg megghiúsított és megakadályozott terrorcselekményt, amiket izraeliek ellen akartak elkövetni.

A BIZONYÍTÉK

Sokkal több izraelit akartak szánt szándékkal meggyilkolni a palesztinok, mint amennyi végül sikerült nekik, míg az Izraelnek tulajdonítható halálesetek jelentős része járulékos balesetei voltak a terrorizmus elleni legitim küzdelemnek. Például 2003 első két hónapjában nem sikerült merényletet elkövetni Izrael lakossága ellen – nem azért, mert a palesztin terroristák ne próbáltak volna meg halálos támadásokat végrehajtani, hanem mert az izraeli hatóságok csak ebben a periódusban több száz merényletkísérletet hiúsítottak meg. Morális értelemben a merényletkísérlet ugyanúgy bűnnek számít, mint a végrehajtott akció. Ha minden egyes eltervezett, megkezdett merénylet sikerrel járt volna, legalább ezer izraeli halt volna meg csak ebben a két hónapban, ami így végül is „csendben” telt el, és sokkal többen a 2000 óta újraindult öngyilkos merényletek során.

Ha nem akadályozzák meg a tel-avivi Salom torony (mondhatni a New York-i ikertornyok izraeli megfelelője) elleni merényletet, csak ebben az incidensben több száz civil esett volna áldozatul. Ha nem hiúsítják meg a tel-avivi Pi Giliot gáz- és üzemanyag-tároló ellen tervezett merényletet, ezrek halhattak volna meg. Csak 2000 szeptembere és 2002 augusztusa között „körülbelül 14 ezer támadást követtek el izraeli lakosok és polgárok élete, személye, vagyona ellen, öregekre, gyerekekre, nőkre való tekintet nélkül.”³ És azóta még többre került sor, csak sok ezret akadályoztak vagy hiúsítottak meg.⁴ Pusztán az intifádát tekintve, óvatos számítás szerint, ha az összes merénylet sikerül, az izraeli áldozatok száma legalább a tízszerese lenne az intifáda több mint 800 halottjának.

A két nép civil áldozatainak száma közötti különbség egyúttal azt is kifejezi, hogy az izraeliek és palesztinok más prioritások mentén allókálják sebesülteik számára az orvosi segítséget. Izrael komoly forrásokat utalt a terrorizmus áldozatainak egészségügyi kezelésére; speciális gyógyítási módokat fejlesztett ki és ezáltal több száz amúgy halálos sérülést gyógyítottak meg, és ha valamilyik súlyosnak (néha akár maradandónak) bizonyult, a beteg akkor sem halt bele. Több ezer maradandó károsodást szenvedett vagy fogyatékoságra jutott zsidó él Izraelben a támadások következtében, sokan közülük nem maradtak volna meg, ha az izraeli egészségügyi ellátás nem lenne olyan kiemelkedő színvonalú.

A *New York Times* a következőket írta: „Ez évi [2002. decemberi] kutatás alapján az emberöléses áldozatok számát (...) gyors mentőszolgálatl és hatékonyabb sürgősségi ellátással tartják alacsonyan.”⁵ A kutatás konklúziója: „A gyilkossági rátát mesterségesen alacsonyan tartják azáltal, hogy több ezer potenciális áldozat gyors egészségügyi ellátásban részesül.” A halálos kimenetelű támadások száma így 70 %-al csökken. „Nem a támadók kevésbé vérengzőek,

hanem gyilkolni nehezebb így.” Ez maximálisan igaz a palesztin terroristákra is: nem arról van szó, hogy kevésbé lennének kegyetlenek, csak már nem olyan könnyű gyilkolniuk az izraeliek kiváló egészségügyi készenléte miatt.

Ezzel szemben a palesztin egészségügyi készenlét teljesen más szinten áll. A Palesztin Hatóság döntése alapján többé nem szállítják sebesültjeiket izraeli kórházakba, annak ellenére, hogy ott politikától mentesen egyenlő bánásmódban és kezelésben részesülnének, hiszen az izraeli kórházakban a sérülés súlyossága és nem a sérült hovatartozása szerint kategorizálnak.⁶

Izrael akkori egészségügyi minisztere „számos alkalommal felajánlotta, hogy állami pénzen kezeli az intifáda palesztin sebesültjeit izraeli kórházakban.” A miniszter megjegyezte, hogy „a palesztin egészségügyi intézmények képtelenek megfelelő kezelést nyújtani számos sérültnek.” A palesztinok ennek ellenére nemet mondtak az ajánlatra, mivel „nem akarják, hogy Izrael tudja a sebesültjeik valós számát.”⁷ Bármilyen is az igazi ok, a valóság az, hogy kevesebb palesztin esett volna áldozatul, ha a vezetők engedik az izraeli segélyszolgáltatásokat rájuk is kiterjeszteni, a saját inkompetens orvosaihoz és szegényesen felszerelt kórházaihoz való ragaszkodás helyett.

Még 1994-ben is, mikor jóval kevesebb erőszakos cselekményre került sor, a palesztin kórházi ügyintézők „négy palesztin sebesültet engedtek vér hiányában meghalni, amikor mentőkkel Hebronból a jeruzsálemi Mohassed Kórházba szállították őket. Mindezt aközben, hogy Izrael helikopteres szállítást ajánlott föl egy izraeli kórházba, ahol ingyen látták volna el a sebesülteket.” Az Izraeli Legfelsőbb Bíróság kijelölt bírója az eset vizsgálatakor rendkívül dühös lett a palesztin ügyintézőkre, és kijelentette, hogy „fel nem foghatom, miként lehet orvosi segítséget politikai alapon visszautasítani!”⁸ A lehető legjobb orvosi ellátást biztosító egészségügyi intézményekbe szállítás lehetőségét tehát a palesztinok rendre elutasították, és ez nagyban hozzájárult a halálos áldozataik magasabb számához.

Fontos megemlítenünk, hogy míg a korrupt palesztin vezetők irdatlan személyes vagyonra tettek szert (Arafat például a Forbes szerint 300 millió dolláros vagyont halmozott föl), addig rendkívül keveset fektettek a Palesztin Hatóság primitív mentőszolgálatának fejlesztésébe. Emiatt számos lényegében nem halálos sebesülés végzetes kimenetelű lett, ami szintén indokolatlanul növelte a halálrátaát...

Egyes palesztin szóvivők a következőket (vagy legalábbis egy részüket) is rendszerint az áldozatok számához sorolják: az öngyilkos merényleteket; fegyveres harcosokat; terrorcsoportok vezéreit, és azokat is, akik a bombakészítés operatív felügyelői. Továbbá bombatelepítés vagy gránáthajítás közben önvédelemből lelőtt terroristákat is közéjük sorolnak; bombakészítőket (és szomszédjaikat), akik félresikerült ügyködéseik következtében robbantak föl otthonaikban; kollaboránsokat, akiket palesztin társaik öltek meg; valamint azokat

is, akik abszurd módon a palesztin temetések és demonstrációk során felelőtlenül levegőbe lőtt éleslőszerek következtében veszítették életüket. Annak még csak gondolata is teljesen abszurd és erkölcstelen, hogy öngyilkos merénylőket és terroristákat az áldozatok közé soroljunk, együtt az ártatlan civilekkel, akiket ők vettek célba. Nincs arra épkezláb magyarázat, hogy a média miként lehet hajlandó ezeket az adatokat rezzenéstelen arccal szembeállítani egymással. Mindenesetre számos lap, televízió és rádióanyag közvetíti továbbra is ezeket az aránytalan és részrehajló összehasonlításokat.

A palesztinok még olyan civil áldozatokat is felelőlegesen kezelnek, akik izraeli és palesztin kereszttűzbe kerülve estek áldozatul, és senki sem tudhatja biztosra, kinek a golyója végzett velük. Például az apja karjában lelőtt kisgyermek, akit a francia televízió lencsevégére kapott, egyáltalán nem lehetetlen, hogy palesztin golyó áldozata lett. Egy német TV oknyomozó riportja szerint az izraeli és palesztin csapatok állását és a golyó érkezési szögét ismerve arra a konklúzióra jutott, hogy „A bizonyítékok messzemenő mérlegelése alapján nagy valószínűséggel nem izraeliek követték el.”⁹

A palesztin szóvivők ráadásul arcátlanul eltúlozzák az áldozatok számát, ahogy azt a 2002-es dzsenini harcok esetében is tették. Ez esetben a palesztinok eleinte azt állították, hogy Izrael háromezer civilt „mészárolt le”, aztán ez a szám hamar lecsúszott 500-ra. Az ENSZ főtitkár végül 52-ben állapította meg a halottak számát, akiknek jelentős része fegyveres harcos volt. Semmi bizonyíték nincs arra nézve, hogy akárcsak egyetlen civilt szándékosan öltek volna meg az izraeliek, annak ellenére, hogy a palesztinok a dzsenini civil lakosság köréből lőttek rájuk, és számos otthont aláaknáztak, ami 23 izraeli katonát életét kioltotta. Az ilyen túlzások nagyon is tipikusak palesztin részről, még akadémikus körökben is. Edward Said professzor például azt írta, hogy „százazretet öltek meg (...) izraeliek amerikai segítséggel.”¹⁰ Ez szemzenszedett hazugság! Egy némileg udvariasabb kritikus „abszurd állításnak” titulálta Said álláspontját.¹¹

Minden torzításon és túlzáson túl, az izraeliek által megölt palesztin civilek száma kisebb a palesztinok által megölt izraeli civilek számánál. Az elhunyt palesztinok döntő többsége közvetlenül érintett volt valamilyen terrorcselekményben. Akik pedig nem, véletlenül kerültek a teljesen legitim támadások célkeresztjébe, amit a terroristák ellen indítottak. Az Izraeli Védelmi Erők belső vizsgálata alapján, amit a *Boston Globe* is közölt, „A 2000 szeptembere óta tartó felkelés során az izraeli erők által megölt kétezer palesztin 18 százaléka civil, akiknek semmi köze nem volt a terrorcselekményekhez.”¹² Vagyis nagyjából 360 ártatlan halt meg a jogos önvédelmi beavatkozások eredményeképpen.

Az én véleményem szerint ez a szám és arány is túl magas, és Izraelnek igenis vállalnia kell a felelősséget e meggyilkolt, és a többi megsebesített palesztin emberért. Ugyanakkor Izrael erkölcsi felelőssége, ami a véletlen, ám igenis

előre látható háborús áldozatokért terheli, nem hasonlítható össze a palesztin terroristák felelősségével, akik szándékosan támadtak minden egyes izraeli civil áldozatra. A 800 fölé rúgó izraeli áldozatok közül 567 ártatlan civil volt, sokan köztük gyerekek, nők, idősök.¹³ Ezek egytől egyik elsőfokú gyilkosságnak számítanak. Törvényes önvédelem során véletlenül történő emberölést a terrorcselekmények során civilek ellen szándékosan elkövetett gyilkosságokhoz hasonlítani olyan, mint orvosságot méreggel összekeverni. Mindkettő lehet halálos kimenetelű, de az előbbinél a halál sajnálatos velejáró, míg az utóbbinál a kifejezett cél.

A terror következtében meghalt és megsebesült izraeli nők és gyerekek száma jóval meghaladja az izraeli ellentámadások során meghalt és megsebesült palesztin nők és gyerekek számát – egy kutatás szerint egyenesen háromszorosával.¹⁴ Egy híres feminista író a következő megfigyelést tette:

„Az izraeli oldal áldozatainak 80 százaléka nem vett részt a harcokban; jelentős része nő, kislány. Az izraeli női áldozatok száma jelentősen magasabb a palesztin női áldozatok számánál, 3:1 vagy 4:1 arányban. (Én egyelőre még nem hallottam, hogy a feministák szót emeltek volna; talán Önök igen?) Izraeli nők és lányok teszik ki a harci tevékenységet nem folytató izraeli áldozatok 40 százalékát, akiket a palesztinok öltek meg. A palesztin oldalon az áldozatok 95 százaléka férfi. Magyarán, a palesztinok szándékosan támadtak izraeli nőkre, gyerekekre és más fegyvertelen civilekre, míg Izrael azokat a felfegyverzett férfiakat vette célba, akik megtámadták őket.”¹⁵

Még ha a férfiakat is beszámítjuk – akik ugye nagyobb arányban vesznek részt a harcokban – ártatlan civil áldozatok tekintetében a halottak és sebesültek száma továbbra is izraeli oldalon magasabb, és ennek okai nyilvánvalóak mindenki számára, aki csak egy kicsit is elgondolkodik a helyzeten.

A terroristák mindent megtesznek, hogy maximalizálják az áldozatok számát; bevallásuk szerint ezt olykor úgy igyekeznek elérni, hogy a polgári személyek ellen bevetendő robbanószerekbe helyezett szögeket patkányméregbe mártják, hogy megakadályozzák a vérárvadást. Az elmúlt időben izraeli orvosok aggodalmukat fejezték ki annak kapcsán, hogy a merénylők mindenhova fröccsenő vére és áldozatokba fűrődő csontdarabjai hepatitis és AIDS vírusokat tartalmazhatnak. Ez felveti annak aggályát, hogy a terrorvezérek két lábon járó biológiai fegyverként használják a merénylőket; vagy eleve fertőzötteket toboroznak, vagy a merénylet előtt beinjektiozzák őket a vírussal.

⁹ A common law jogrendszerekben, különösen az USA-ban komplex jogi szabályozás létezik a gyilkosság különböző szintjeinek meghatározására. A szerző által említett szint a szándékosság és az előre megfontolt szándék miatt a legsúlyosabb, és éppen ezért a legkeményebben büntetendő gyilkossági kategória – a ford. megjegyzése.

Az első konkrét ilyen esetet az *Izraeli Orvosi Egyesület Szakfolyóiratának* 2002. júliusi számában közzétették. A haderaei Hillel Jaffe Egészségügyi Központ orvosai egy öngyilkos merénylet áldozatául esett nő nyakából, melléből és lágyékából idegen csontszilánkokat távolítottak el, amelyeket a tel-avivi Törvényszéki Orvostani Intézetbe szállítottak, ahol a hepatitis B-teszt pozitív eredménnyel zárult.¹⁶ Az orvosi szakfolyóirat szerzői azt állították, hogy „a biológiailag fertőzött idegen emberi testből származó csontszilánkok teljesen új fejezetet nyitnak a repesz sérülések kezelésében.”¹⁷ Az orvosok úgy vélekedtek, hogy „az öngyilkos merénylet bizonyos fertőző betegségeket hordozhatnak magukban, mint például hepatitis, HIV, szifilisz, trópusi nátház, Creutzfeldt–Jakob-szindróma és maláriavírusok.”¹⁸

Az elmélet gyakorlattá vált, mikor a Héber Egyetem étkezdéjében történt robbantás áldozatainak nagy adag antibiotikumot kellett beadni, mivel „az izraeli orvosok megtudták, hogy a merénylet számos vírust hordoznak a hepatistól kezdve a HIV vírusig.”¹⁹

Egyelőre nem tudni, hogy ezek csak kivételes esetek, vagy a terrormódszertan egy hátborzongató új nyitánya; az izraeli kórházaknak mindenesetre fel kell készülniük a legrosszabbra. Ennek szellemében izraeli orvosi folyóiratokban kezdték részleteiben tárgyalni a problémát. Az előbb említett folyóirat 2002-es kiadása teljes egészében a „Terror és orvoslás” témának lett szentelve. A készenléti egységeknek tesztfelszerelést, vakcinákat és antibiotikumokat biztosítottak, hogy szembeszálljanak e potenciális új fenyegetéssel. De az egységeknek közel sincs könnyű dolguk, mivel „a tesztfelszereléseket elsősorban vérre tervezték; csontok vizsgálata, különösen olyan nehezen rejtőző vírus esetében, mint a HIV, rendkívül komplikált.”²⁰ Arról nem is beszélve, hogy mindemellett sebészeti beavatkozás szükséges a csontdarabok eltávolítására, amelyeket normális esetben akár a beteg testében is lehetne hagyni. A terroristák újabb módon nehezítették meg az életet menteni próbálók dolgát, vagyis a fertőzött merénylet által jelentett fenyegetés újabb győzelmet hozott a terrorizmus javára.

A palesztin terroristák *modus operandija*, hogy minden eszközt megragadva a lehető legtöbb ártatlan zsidót lemészárolják; ehhez képest a palesztin civil áldozatok nem álltak az izraeli terrorellenes küzdelem szándékolt célkeresztjében. Izrael gumilövedékekkel és egyéb speciális fegyverekkel próbálja a halálos áldozatok számát csökkenteni, és amikor csak lehet, az izraeli katona lábára lövi. Ha mégis civilek esnek áldozatul, azt belső felelősségre vonások, vizsgálóbizottságok és olykor még büntetések is követik.²¹ Amikor palesztinok például iskolás gyerekeket ölnek, ujjonganak, és a gyilkost magasztalják. Izrael semmit sem nyer, ellenben rengeteget veszít, ha ártatlan palesztinokat öl; ennek viszont a szöges ellentéte igaz a palesztin terroristákra, akik szándékosan ölnek izraeli civileket.

A terroristák ráadásul szándékosan lakott területeken, például menekülttáborokban bújnak meg, és onnan indítják akcióikat. Emberi védőpajzs használatát nemzetközi jogsértésnek minősül, és a nemzetközi jog alapján az élőpajzs-ként használt áldozatok annak számlájára íródnak, akik kihasználták őket és nem azokéra, akik törvényes önvédelem keretein belül megfelelő katonai célpontra, például fegyveres terroristákra lőnek. Csak visszhangozni tudom azt a diplomatát, aki úgy nyilatkozott a *New York Times*-nak, hogy „A palesztinok mesteri szinten elsajátították a fájdalom kemény aritmetikáját. (...) A palesztin áldozatok nekik kedveznek, az izraeli áldozatok szintén nekik kedveznek.”²²

Iszmail Hanija, Hamasz vezető így nyilatkozott a *Washington Post*-nak: „A palesztinok megfutamítják az izraelieket, mert rátapintottak a gyenge pontjukra: a zsidók (...) jobban ragaszkodnak az élethez, mint bárki más, ezért nem szívesen halnak meg. Ezért az öngyilkos merénylet ideális fegyverek ellenük.” Bár „igen beteges” élet- és halál szemlélet ez, Thomas Friedman jellemzése szerint,²³ sajnos része a palesztin terrorizmus számtanának. És azok, akik Izrael elítélését szorgalmazzák azon az alapon, hogy több palesztin halt meg, mint izraeli, ezt a kegyetlen halál-matematikát szentesítik.

Senki nem gondolja, hogy „az araboknak és muzulmánoknak az ereiben csörgedezne a terrorizmus”, hiába vádolja ezzel Edward Said az Izraeli pártolókat.²⁴ Ugyanakkor Said genetikai szalmabábérvelése senki figyelmét se terelje el arról a tényről, hogy a palesztin politikai és vallási vezetés többsége igenis a terrort választotta fő eszközéül, amit kultúrájuk és vallásuk részeként magasztaltak föl. Az erőszak ilyenén elburjánzásáért tehát teljes mértékben felelősek.

Ahogy felelősek azért a sok palesztin gyermekért és fiatalért, akik izraeli fegyverek tüzeiben sebesültek vagy haltak meg, hiszen ők maguk torzították el a hadviselés szabályait és vetettek be gyerekeket, fiatalokat támadó fegyverként. Fiatalokat – sokszor kora tizenéveseket – rekrutálnak öngyilkos merényletnek és gránátdobálónak. Szalah Sehadeh, a gázai Hamasz-vezető egy 2002. május 26-i interjúban kijelentette, hogy a Hamasz egyik speciális ágazatába gyerekeket soroztak. Az al-Dzsazíra képernyőjén egy prominens muzulmán professzor védelmébe vette a meglehetősen érzéketlenül „gyermekbombáknak” nevezett fegyverek bevetését.²⁵

Az Iszlám Egyetemi ezer 9–16 éves fiattal végzett felmérése alapján a válaszdók 49 százaléka állította, hogy részt vett már Izrael-ellenes erőszakcselekményekben, és 73 százalékuk fejezte ki szándékát, hogy mártír kíván lenni. Nem meglepő, hogy a bombák előkészítési és telepítési fázisában már több fiatal robbantotta föl magát. Az ilyen fanatizált fiatalok által megtámadott izraeli katonák és civilek önvédelemből kénytelenek rájuk lőni. Például a *New York Times* a következőket jelentette 2003-ban: „Fiatalok köveket és gyújtóbombákat dobáltak a kivezényelt katonai csapatra egész nap. Az egyik gyújtóbombát hajító fiatal a katonák lelőtték” egy gázai kórház arab hivatalnokai szerint.²⁶

Sok hasonló eset történt még, csak a második intifáda során:

- 2002. július 6-án két tizenegy éves gyereket kaptak rajta, hogy bombát akartak elhelyezni egy izraeli előőrsön; az egyikük azt mondta, remélte, hogy mártírrá lesz.
- 2002. április 23-án három 12-13-14 éves tanulót lőttek le, amint megpróbáltak Mitzarim városába hatolni, hogy öngyilkos merényletet kövessenek el. Mindegyikük levelet hagyott maga után, amelyben kifejtették, hogy mártírként kívánnak meghalni. E három ifjút máig a mártírok gyöngyeiként tisztelik.
- Egy tizennégy éves gyereket aközben lőttek le, hogy két csőbombával próbált egy izraeli előretolt helyőrségre betörni.
- Egy tizenhat éves fiút aközben ölte meg, hogy izraeli katonákra kézigránát dobott.
- Egy tizenöt éves lányt letartóztattak, miután beismerte, hogy nagybátyja, egy betlehem-i Tanzim-tag* beszervezte öngyilkos merényletnek, és ő beleegyezett, hogy további lányokat fog beszervezni az iskolából.
- 2002. március 31-én egy tizenhat éves öngyilkos merényletet hajtott végre egy Mágén Dávid Ádom állomáson (Izraeli Vöröskereszt); hat izraeli civil esett áldozatul.
- Egy tizenhat éves fiút útközben fogtak el, amikor egy zsúfolt buszban akarta felrobbantani magát; az osztályának is bejelentette előtte, hogy nem fog visszatérni, mivel mártírhálált hal.

A számos jól dokumentált incidens ellenére az Amnesty International szóvivője az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának 2003-as gyűlésén a következőket mondta: „Tudomásom szerint még sosem vett részt palesztin kiskorú öngyilkos merényletben.”²⁷ Mondaná ezt azoknak a családoknak, akik elvesztették családtagjukat az Izraeli Vöröskereszt állomás elleni támadás során!

A Chicagói Egyetem filozófusa, Jean Bethke Elshtain a *Just War against Terror* (Igaz háború a terror ellen) c. könyvében azokat az iszlám terrorvezéreket, akik azt hangoztatják, hogy „az iszlám ifjai szeretik a halált”, azokhoz a náci vezérekhez hasonlítja, akik „ötezer 8–17 éves gyermeket” a biztos halál közelébe vezényeltek a berlini ostrom utolsó napjaiban:

„Csupán ötszáz gyerek élte túl. Megfigyelők számára a legdöbbenetesebb ezeknek a gyerekeknek az elkötelezettsége volt, hogy »valóban utolsó csepp

* A Tanzim a palesztin Fatah mozgalom egyik militáns frakciója. A milíciát Jasszer Arafat alapította 1995-ben – a ford. megjegyzése.

vérükig végezték a dolgukat. A hősiesség legendáin nevelkedtek, amióta eszüket tudták. Számukra a »végső áldozatra« felhívás nem holmi üres szavaknak számított.”²⁸

Akkor sem vádolta senki sem a szövetséges hatalmakat, amiért megölték ezeket a berlini ostrom során útjukba kerülő gyerekeket, akik meg akarták akadályozni, hogy a szövetségesek véget vessenek a háborúnak. H. Niebuhr és Paul Tillich teológusok munkáit is idézi Elshtain a következő analízisben:

„A gyerekek feláldozására való készség a halálkultusz egyik első jele. Nemcsak bin Laden halálímádatára, vagy más iszlám radikálisok halált dicsőítő rigmusaira gondolunk, hanem arra a több ezer gyermekre, akiket az 1980–88-as Irán–Irak háború során taszítottak földi pokolba. A gyerekek száma persze megtizedelődött; élő aknaszedőnek használva sokan helyben meghaltak, mások végtagokat hagytak hátra és örök sebeket szereztek. A családok úgy nyilatkoztak, megtiszteltetés ilyen mártírok szüleinek lenni. No mármost, akkor állítsuk szembe ezt az utálatos gyermekáldozó készséget azzal a kiképzéssel, ahol felnőtt katonák olyan harcmódot sajátítanak el, hogy a lehető legtöbb emberéletet kíméljék meg mind a saját, mind az ellenséges oldalon.”²⁹

Minél gyakrabban döntenek le a palesztin vezetők a gyerekek terroristaként való bevetésének tabuját, annál több fiatal fog meghalni vagy megsebesülni. A gyerekekkel való ilyen visszaélés a gyermekbántalmazás egyik legszörnyesebb formája, ami teljes mértékben a bántalmazók hibája, és nem azoké, akik önvédelmet gyakorolnak a gyújtóbombákkal és öngyilkos merényletekkel szemben, legyenek bármilyen idősök is a támadók. Golda Meir, Izrael egykori miniszterelnök-asszonya így fogalmazott: „Azt még talán meg tudjuk bocsátani nekik, hogy a mi gyermekeinket megölik, de azt, hogy az ő gyerekeik megölésére kényszerítenek bennünket, sosem fogjuk megbocsátani!”

Ugyanez vonatkozik a nőkre, terhes asszonyokra, akiket szintén öngyilkos merényleteknek szerveztek be. 2001 és 2003 között több mint húsz ilyen merényletet követtek el nők. Nem egyet közülük érzelmi és kulturális zsarolással vettek rá a terrorizmusra. Andalib Szulejmánt, egy huszonegy éves betlehem-i lányt terroristák csábították el, és mikor teherbe esett, azt mondták neki, hogy csak egy út van a szegény elkerülésére: ha mártírrá válik. Emiatt a lány beleegyezett, hogy öngyilkos merényletet hajtsa végre egy jeruzsálemi bevásárlóközpontban, ami végül hat civil áldozattal járt, köztük két kínai munkással. Ajat al-Ahrasz esete hasonló: a 18 éves dehaisi lány szintén elcsábítása és teherbe ejtése után robbantotta föl magát egy áruházban, aminek két áldozata lett.

A terrorista abortusznak e formája utálatos példája, hogy miként lehet életet teremteni a halál további szolgálatában. Más esetekben nemi erőszak áldozatait

vették rá, hogy éljenek a családi becsület helyreállításának egyetlen módjával: a mártírhalállal. Egyik esetben a család megtudta, mivel zsarolja lányukat a Tanzim, ezért kicsempészték Betlehemből, és a lány rejtőzködő életmódba kezdett.³⁰ A Hamasz még egy vallási szabályt is hozott, ami azt szabályozza, hogy a női öngyilkos merénylet milyen viseletben kelhet útra, hogy zsidóölő akcióját véghezvigye:

Kérdés: „Kötelező-e a női öngyilkosjelöltnek a sarfá [muzulmán vallási törvény] szerint öltöznie, amikor küldetésére megy, annak fényében, hogy ha izraeli területre szól küldetése (...) lelepleződhet?”

Válasz: „A hidzsáb [női fejkendő] kérdése nem vita tárgya! Ez olyan parancs és kötelezettség, amit egy dzsihád harcos nem mellőzhet! Másrészt a zsidók által megszállt utcáinkon és városainkban [a megszállás egész Izraelre vonatkozik] hűgünk nyugodtan közlekedhetnek sarfá öltözködben, még elkendőzött arccal és kesztyűvel is. Végül, de nem utolsósorban, dzsihád-harcos hűgünk megteveszthetik a zsidókat azáltal, hogy az úgynevezett valóságos zsidó nők által viselt ruhákba öltöznek, amit a sarfá megenged. Előre a sahíd [Halál Allahért] konvojál!”³¹

„Egy befolyásos katari vallási vezető” nemrég hozott ítélete alapján egy palesztin nő „öngyilkos robbantás útján a paradicsomba jut” és fátylának mellőzése mellett is közlekedhet gardedám nélkül, ha zsidót ölni megy, mivel „Allah ügyéért megy a halálba és nem szépségének mutogatásáért teszi.”³²

A megfelelő hadműveleti szabályok előírják, hogy mindenkivel szemben ellentámadást kell alkalmazni, aki potenciálisan halálos kimenetelű tevékenységbe fog a nemzet fegyveres erői vagy civil lakossága ellen. Analógiaként alkalmas a nemzetközi drogcsempészek ügye, akik gyerekeket szerveznek be kábítószer-csempészetre – nem ritkán saját testükben rejtgetik az anyagot, például heroinnal vagy kokainnal megtöltött óvszereket nyelnek le. A drogszállítók életkorának csökkenése miatt a vámhatóságok már gyerekeket is átvizsgálni kényszerülnek, ami miatt nem kevés panaszt tettek már ellenük.

De ezúttal is azokat terheli a felelősség, akik gyerekeket alkalmaznak kábítószer-kereskedőnek, vagy akik gyerekeket bíznak meg halálos robbanószerek szállításával. Egy 13 éves öngyilkos robbantó ugyanannyira veszélyes, mint egy 25 éves, és Izraelt mindkettejükkel szemben ugyanolyan önvédelmi jog illeti meg. Csak akkor lesz vége az izraeli katonák és rendőrök keze nyomán meghalt gyerekek és nők sorának, ha a palesztinok többé nem vetik be őket terroristaként. De erre sajnos kicsi az esély, mivel a terrorvezérek egy igen kegyetlen számítást vittek végbe: az ő ügyüknek csak kedvez minden egyes izraeli katona által megölt palesztin gyermek vagy asszony. Éppen ezért odáig sülyedtek, hogy bombagyáraikat óvodák és iskolák szomszédságába telepítették,

hogy arra az esetre, ha Izrael támadást indít ezek ellen, gyerekek is legyenek az áldozatok között. Izraeli oldalról teljesen akaratlan és véletlen halálnak teszik ki a gyerekeiket ezáltal.³³

Miután az irakiak is terroristaként vetettek be egy látszólag terhes asszonyt, az Egyesült Államok is hadi szabályzatának megváltoztatására kényszerült. Az USA katonáinak ettől fogva a nőket is tüzetesebb vizsgálat alá kellett vetniük, és nemegyszer az ellenőrzőpontok felé hajtó autókra is rá kellett lönniük. Ez a sajnálatos, de elkerülhetetlen ára a lakosság terrortól való megvédelmezésének, különösen, ha gyerekeket és nőket vetnek be élő robbanószerként.

Azok az alapvetően jó szándékú emberek, akik Izrael ellen emelnek szót, valahányszor egy palesztin gyermek odavész az önvédelmi akciók során, sajnos további gyermekek terroristaként való beszerzésére buzdítják a palesztinokat, és így még több áldozathoz járulnak hozzá. A palesztin propagandisták jól ismerik és kihasználják, hogy a tisztességes ember felháborodik gyermekek legyilkolása láttán, és ebben az állapotban már nem képes a lövést leadó helyett azt vádolni, aki a gyereket a célkeresztbe helyezte.

A palesztin propagandisták azt is felmérték, hogy nagyobb hasznot húznak abból, ha izraeliek ölnek palesztinokat (még ha önvédelemből is), mintha arabok ölnek palesztinokat (még ha hidegvérrel is). Thomas Friedman ezt így fogalmazta meg a *New York Times* hasábjain:

„Mégis hogy lehet az, hogy amikor a hinduk muszlimok százait mészárolják le, érzelmileg semleges szalagcímek jelennek meg az arab médiában, de ha Izraelnek néhány tucat muzulmán áldozatául esik egy olyan háborúban, ahol a muszlimok is zsidókat ölnek, akkor az egész muzulmán világ fellángol?”

(...) Ez nagyon komoly kérdés! Az elmúlt hetekben valahányszor arab muzulmánok arról panaszkodtak nekem, hogy milyen fájó minden este azt látni a TV-ben, hogy izraeliek palesztinokat bántalmaznak, felteszem nekik a kérdést: »Hogyhogy ennyire elborzaszt, ahogy izraeliek palesztinokat bántalmaznak, de egy szót sem emeltek az ellen, hogy Szaddam Husszein két teljes iraki nemzedéket távolított el tömeggyilkossággal, megfélemlítés és mérges gáz alkalmazásával? Még nem kaptam megnyugtató választ...«³⁴

Annak ellenére, hogy nagyságrendekkel több arab és palesztin halt meg saját testvérei által, mint izraeliek keze nyomán, a leghangosabb és leghatékonyabb panaszáradat akkor indul, ha egy izraeli palesztint öl. Tulajdonképpen ez is a rasszizmus egyik megjelenési formája.

Akkor is nagy persze a felzúdulás, amikor amerikaiak ölnek arab polgárokat, mint például Afganisztánban vagy Irakban, de a „népirtás”, „nácizmus”, „holokauszt” síkolyai általában Izraelnek vannak fenntartva. 2003. június 10-én az *Associated Press* egy öthetes kutatás eredményét közölte, ami az iraki háború

civil áldozatainak számával foglalkozik. Kórházi és más nyilvántartások alapján a harcoknak „legalább 3240 polgári áldozata van országszerte, ebből 1896 bagdadi.” A jelentés hangsúlyozza, hogy a „számítás még töredékes, és a végső szám – ha valaha is felmérhető – biztosan sokkal magasabb lesz.”³⁵

A halottak száma azért ilyen magas egy relatíve rövid háborúhoz képest, mert az iraki katonák – a palesztin terroristákhoz hasonlóan – nőknek öltöztek, civilek közé vegyültek, akár még mentőautókba is rejtőztek, ami rendkívül megnehezítette a katonák és civilek közötti különbségtételt. Számos iraki azonban Szaddam Husszein kegyetlen rezsimjének áldozata lett, és semmilyen módon nem támogatta a diktátor seregét. A palesztin civilek jelentős része viszont, akik izraeli csapatok áldozatai lettek, bűnpártolói vagy egyenesen támogatói voltak a terroristáknak. Mégis, az amerikai csapatok elleni kritika messze elmaradt ahhoz képest, ami az izraeli hadsereg ellen irányul.

A katonai akciók halálos áldozatainak száma önmagában nem iránymutató azok erkölcsi vagy jogi minőségére nézve. Ennek ellenére Izrael ellenfelei mégis csak arra a megtévesztő „tényre” koncentrálnak, hogy több palesztin halt meg, mint izraeli.

19 Kínoz-e palesztin foglyokat Izrael?

A VÁD

Az izraeli jog felhatalmazást ad az őrizetbe vett palesztinok kínzására, és az izraeli hatóságok szakadatlanul élnek is e joggal.

A VÁDLÓK

„Jól dokumentált és könnyen igazolható tény, hogy az izraeli jog hivatalosan engedélyezi a kínzást az őrizetbe vettekben.” (John Ihnat, civil szervezetek észak-amerikai koordinátora a palesztinkérdésben, egy 2001-es közleményben, nagyjából két évvel *azt követően*, hogy az Izraeli Legfelsőbb Bíróság törvényt kívül helyezett mindennemű fizikai nyomásgyakorlást.¹)

A VALÓSÁG

Izrael igazságszolgáltatása az egyetlen a világon, amely nyíltan szembenézett azzal a nehéz kérdéssel, hogy van-e jogilag igazolható formája a kínzásnak; akár olyan nem halálos módozata, mint például amelyet az Egyesült Államok alkalmaz az elfogott al-Kaida terroristákon, elsősorban olyan helyzetekben, amikor így egy ketyegő bombától menthetnének meg több tucat civil. 1999. szeptember 6-án az Izraeli Legfelsőbb Bíróság úgy határozott, hogy nem csupán maga a kínzás, de mindennemű fizikai nyomásgyakorlás is tiltott az izraeli jogban, amit, mondjuk az USA alkalmaz – ilyenek az alvásmegvonás, kényszerített kényelmetlen pozíciók, túl hangos zene, rázás, fejeltakarás stb. Nem csupán vallomás kicsikarása tekintetében állt be a tilalom, küszöbönálló terrorcselekménnyel kapcsolatos információszerzés okán sem lehet ezeket alkalmazni. E döntést megelőzően az izraeli biztonsági szervezetek valóban alkalmaztak ahhoz hasonló fizikai kényszerintézkedéseket, amiket az Egyesült Államok máig bevet terrorgyanús személyekkel szemben.

Ez éles kontrasztban áll az egyiptomi, jordániai, marokkói, szaúdi, fülöp-szigeteki és más muzulmán állambeli állapotokkal, ahol a kínzás (még a pusztán politikai alapon fogva tartottak halálra kínzása is) általánosan alkalmazott és a legmagasabb kormányzati szintek által is jóváhagyott gyakorlat. Izrael még az Egyesült Államok gyakorlatától is nagyban eltér, ahol enyhített kínzási formákat – köztük fizikai és pszichológiai kényszer – alkalmaznak, még hozzá az igazságszolgáltatás által nem éppen jól átlátható módon. Az amerikai igazságszolgáltatás egyik legkomolyabb ügye az elmúlt időszakban pontosan a kínzás nem halálos formáival foglalkozik, ami nem büntetőeljárásban felhasználandó vallomást kíván kiszedni, hanem életmentési szándékból próbál információt kihúzni az érintettből.²

Németországban is nagy vita volt a kínzás komplex témájáról, miután felmerült, hogy egy emberrablón alkalmaznának kényszer annak érdekében, hogy az eltűnt személyt megjelölje.³ Több ország, köztük Franciaország nyilvánosan elítéli a kényszer, míg a színi falak mögött szemet huny annak akár legszörnyűbb módszerei fölött is. Anglia Izraelhez hasonló taktikákat vetett be – kényelmetlen pozíciók, fejletakarás és hasonlók – mikor Észak-Írországban terroristagyanús személyeket hallgatott ki. Mégis kizárólag Izraelt ítélik el módszeresen és kíméletlenül olyasmiről, amit egyébként a jelenlegi jogrendszere már nem is engedélyez.

A BIZONYÍTÉK

A kínzás kérdésköre talán minden másnál jobban kimutatja az Izrael ellen alkalmazott kettős mércét. Izrael rovásán sokkal kevesebb van e tekintetben, mint bármelyik közel-keleti vagy muzulmán államnak, de még a legtöbb demokratikus országhoz – például Németországhoz, az Egyesült Államokhoz és Franciaországhoz – képest is jobban áll; mégis a nemzetközi közösség elsősorban csak Izrael fölött ítélkezik kényszer tekintetében. Az új évezred elején már tomboló BDS mozgalom akkoriban egyetemi kampuszokon egy petíció formájában Izraellel szembeni elhatárolódásra szólított föl: „Felszólítjuk [az egyetemeket], hogy vonják ki tőlük Izraelből [amíg] Izrael be nem tartja az ENSZ Kínzásellenes Tanácsának 2001-es jelentésében foglaltakat, ami azt tanácsolja Izraelnek, hogy hagyjon föl a kénzással.” Ez a petíció főleg 2002-ben kapott szárnyra, vagyis három évvel azután, hogy az Izraeli Legfelsőbb Bíróság szigorúbban értelmezte a kényszer, mint számos ország, köztük az Egyesült Államok hatályos szabályozása, és minden fizikai kényszerintézkedést betiltott.

A Legfelsőbb Bíróság a következő kihallgatási technikákat kifejezetten betiltotta:

- A gyanúsított arra kényszerítése, hogy ötperces intervallumokra lábujjhegyre álljon

- A megbilincselte gyanúsított alacsony székben ún. Shabach-pózba kényszerítése (amikor a gyanúsított egyik kezét a székülőke és támla közötti üregbe rögzítik, a másikat pedig a háttámla mögé bilincselik)
- A gyanúsított fejére légáteresztő zsák helyezése
- Túl hangos zene bömböltetése a gyanúsított számára

Érdemes elolvasni Aharon Barak professzor döntését, amit az Izraeli Legfelsőbb Bíróság elnökeként hozott:

„A bíróság elé terjesztett bizonyítékok alapján 121 ember esett terrortámadások áldozatául 1996. 01. 01 és 1998. 05. 14. között és 707 ember sebesült meg. A halottak és sebesültek jó része izraeli városok szívében elkövetett szívzaggató öngyilkos merényletek áldozata. Számos támadást – köztük öngyilkos robbantásokat, autókba rejtett detonátorok megkísérelt felrobbantását, civilek és katonák elrablását, buszok eltérítését, robbanóanyagok elhelyezését és egyéb gyilkosságokat – azoknak a hatóságoknak a napi szinten alkalmazott intézkedései révén tudtak megakadályozni, amelyek az előbbiekben ismertetett ellenséges terroraktivitás elhárításáért felelősek.⁴

[Ezt követően a döntés minden fizikai kényszerintézkedést megtilt, majd álláspontját a következők szerint összegzi:]

A döntés alapját Izrael nehéz biztonsági helyzetének körülírása adja. Jelen ítélet befejezésekor is e kemény realitásokat szükséges számba venni. Tisztában vagyunk azzal, hogy jelen döntés nem könnyíti meg az eljárást a felvázolt realitások tekintetében. Ez egy demokrácia sorsa, amely számára nem fogadható el bármilyen módszer, és ami számára az ellenségei által alkalmazott gyakorlatok nem megengedettek. Bár egy demokrácia gyakran úgy harcol, hogy egyik keze gúzsba van kötve, végül mégis felülkerekedik. A jog uralmának megőrzése és az egyéni szabadságjogok tiszteletben tartása fontos komponense egy demokrácia biztonságpolitikai felfogásának. Végeredményben pedig erősíti a demokrácia szellemiségét és szilárdságát, továbbá lehetővé teszi nehézségeinek leküzdését.

Következésképpen úgy ítéltük, hogy a *nisi* határozat abszolút jogerőre emelkedjen, amelynek értelmében a GSS-nek nincs felhatalmazása, hogy a fogvatartottat »rázza«, a »Shabach-pózba« vagy »béke pózba« kényszerítse, sem hogy az alvástól olyan módon megfossza, ami amúgy a kihallgatás természetéből inherensen nem fakad. Továbbá kinyilvánítjuk, hogy a »szükséghelyzet« alapuló védekezés, ahogy azt a büntetőjog meghatározza, nem

⁴ A *nisi* rendelet egy jogerő nélküli határozat, amely valamely feltétel bekövetkeztével válik jogerőssé, úgy mond abszolúttá – a ford. megjegyzése.

⁵ A GSS (General Security Service) héber nevén Sin Bét, az izraeli biztonsági ügynökség – a ford. megjegyzése.

adhat felhatalmazási alapot ilyen kihallgatási technikák alkalmazására, sem pedig alapot olyan előírásokra, amely a Sin Bét nyomozóknak ilyen kihallgatási gyakorlatok alkalmazását engedélyezné.”⁵

Én nem tudok egyetlen más ország Legfelsőbb Bíróságának olyan ítéletéről, ami elismerné, hogy az általa eszközölt korlátozások miatt minden bizonynyal saját polgárainak életével kell fizetnie, ennek ellenére mégis betiltja ezeket a kétségkívül hatékony, ám embertelen gyakorlatokat.

E bátor döntésnek fényében meglehetősen ironikus az, hogy 1999 májusában az Amnesty International holland szekciója azon az alapon ellenezte ennek és még több más emberi jogi szabályozás írójának egy emberi jogi díj megítélését, hogy „Izrael Legfelsőbb Bíróságának emberi jogokra vonatkozó határozatai (...) kétségbeejtőek.” A szervezet kifejezetten állította, hogy „Izrael az egyetlen ország a világon, amely ténylegesen legalizálta a kínzást.”⁶ Nem csoda hát, hogy annyi emberi jogi aktivista elvesztette hitét az Amnesty International tárgyilagosságában, ami Izrael megítélését illeti.

Érdemes az izraeli döntést összehasonlítani az amerikai Nyolcadik Körzeti Fellebbviteli Bíróság ítéletével, amit két emberrabló tekintetében hozott, akik váltságdíj fejében tartották fogva felnőtt áldozatukat. Az egyik elkövető az áldozat családi házához ment a váltságdíjért, de a rendőrség letartóztatta és követelték tőle, hogy fedje föl tetteitársának és áldozatuknak hollétét. Amikor a tettes ezt visszautasította, a rendőrség „fojtogatni kezdte”, majd addig csavarták, ficamították a kezét, „míg végül bevallotta, hol tartják fogva [az áldozatot].” Az egyik bíró „fogasléc technikaként” jellemezte a rendőrség bánásmódját. A Fellebbviteli Bíróság végül is szükségszerűnek ítélte az eljárást, mivel „az érintett rendőrök indokolt módon jártak el annak érdekében, hogy információt szerezzenek, és ezzel egy személy testi épségét vagy életét óvják meg.”⁷ Az Izraeli Legfelsőbb Bíróság sem egy általános büntetőügyben, sem egy terrorrelhárító helyzetben nem fogadta volna el a rendőrség ilyen magatartását.

Az izraeli Legfelsőbb Bíróság által illegálissá nyilvánított technikák mind fajtájukban, mind súlyosságukban hasonlítanak azokhoz, amiket az Egyesült Államok a 2001. szeptember 11-i támadás után vetettek be a terroristák ellen. 2003-ban a *New York Times* az amerikai nyomozók által követett kihallgatási sablonról közölt cikket. Ennek része, hogy a fogvatartottat „meztelenül, kezénél fogva a plafonhoz láncolva, lábát pedig a földhöz bilincselve tartják.” Fejére „fekete csuklyát” húznak, és rendkívül hidegben vagy hőségben (kb. –10 foktól 40 fokig) kell a legkényelmetlenebb pózban térdelnie vagy állnia. „A foglyokat nem engedik aludni, „csak kevés ételt kapnak” és zavaró hangoknak és fényviszonyoknak vannak kitéve. Egyes források szerint bántalmazzák és verik is őket. Egy magas rangú al-Kaida tag esetében például „[Abu] Zudajdahtól megvonták a fájdalomcsillapítót, holott elfogása során több lövést is kapott.”⁸

Egy nyugati hírszerzőtiszt úgy jellemezte ezt az eljárást, mint ami „még éppen nem kínzás, de a lehető legközelebb jár hozzá.” Legalább két halálesetet és 17 öngyilkossági kísérletet tulajdonítanak ezeknek a kihallgatási taktikáknak. Amikor Izrael ennél valamivel enyhébb eszközöket vetett be, univerzálisan kínzás miatt ítélték el; meg sem említették, hogy nem voltak halálos kimenetelűek és tartós fájdalmat sem okoztak.⁹

Az ENSZ Kínzásellenes Tanácsa a következőre jutott 1997-ben:

„A Kínzásellenes Tanács a nyolcadik ülését zárta ma – a két héten át tartó értekezlet fő témája az izraeli kormányzat által jóváhagyott ún. »mérsékelt fizikai kényszer« alkalmazása körül kialakult heves vita volt, aminek célja, hogy információt szerezzenek terrortámadások megelőzéséhez. Ma reggel a tanács arra a hivatalos következtetésre jutott, hogy e kihallgatási metódusnak a rendkívül fájdalmas fogva tartás, rendkívüli körülmények, hosszan tartó hangos zene lejátszása, alvástól való megfosztás és akár halálos fenyegetések, erőszakos rázás és hideg levegőnek való kitétel is része. A tanács véleménye szerint ezek kimerítik a kínzás elleni egyezmény 1. cikkében definiált kínzást, különösen, ha együttesen alkalmazzák őket, ami a tanács előtti bizonyítékok alapján általános eljárás.

A tanács egyebek mellett arra szólította föl Izraelt, hogy »azonnal hagyjon föl« ilyen és hasonló kihallgatási eljárásokkal, amelyek sértik az egyezményt, és hangsúlyozta, hogy semmilyen körülmény nem igazolja a kínzást – még a »terrorizmus szörnyű dilemmája« sem, amivel Izrael nyilvánvalóan szembesül.

(...) Egy Izraelből érkező kormányzati delegáció azt hozta föl a tanács előtt, hogy az ilyen módszerek nagyjából 90 tervezett terrorcselekmény megelőzését tették lehetővé az elmúlt két évben, és így számos ártatlan életet óvtak meg; a közelmúltban például a nemzeti biztonsági szolgálatnak egy bombát sikerült így lokalizálni. A delegáció többször is tagadta, hogy e módszerek kínzással érnék föl.”¹⁰

Függetlenül attól, hogy az Izraelben korábban, és az Egyesült Államokban azóta is alkalmazott módszerek kínzásnak minősülnek-e, az Izraeli Legfelsőbb Bíróság betiltotta őket.

Egyes hírszerzőtisztok „azt is elismerték, hogy [az Egyesült Államok] bizonyos gyanúsítottakat olyan országok biztonsági szolgálatainak adtak át, ahol a kínzás bevett szokás.”¹¹ Ilyen országok Egyiptom, Jordánia, a Fülöp-szigetek, Szaúd-Arábia és Marokkó. A kínzás okán történő kiadatás nyíltan az 1984-es kínzás elleni egyezménybe ütközik, amelyet mind Amerika, mind a kínzást végző országok aláírtak.

Egy egyiptomi kormányfő a „szélhámos rendőrtiszteket” vádolta az országban elkövetett visszaélésekért, és kijelentette, hogy „nincs szisztematikus

irányvonal a kínzás alkalmazására.” Azzal érvelt tovább, hogy „minden terrorista kínzásra hivatkozik, mi sem egyszerűbb nekik, hisz az ilyen vádak univerzálisak; az emberi jogi szervezetek ebből keresik kenyerüket.” A szóvivő azzal dicsekedett, hogy Egyiptom követendő példát mutat a terror elleni harcban és még az Egyesült Államok is „láthatóan az egyiptomi modellt követi.”¹² Amikor viszont Izrael állította, hogy a foglyok kínzásra vonatkozó állításai túlzások és önérdeteket szolgálnak, az egyiptomi és más hatóságok a foglyoknak hittek.

A *Wall Street Journal* szerint egy amerikai hírszerzőtiszt az állította, hogy fontos információval rendelkező foglyokkal keményebben lehet bánni:

„A következő technikákat említette: a fogoly fejére fekete csuklya húzása; fájdalmas, ún. »stressz pozícióba« kényszerítés huzamosabb időn át; és akár 20 órás kihallgatási procedúráknak való alávetés.

Az afganisztáni Bagramban és a kubai guantánamói-öböli haditengerészeti bázison fogva tartott al-Kaida tagok kihallgatását ellenőrző amerikai tisztek akár úgy mond »némi pofogtatást« is megengedhetnek, ahogy a nekünk nyilatkozó tiszt fogalmazott, aki azt is mondta, hogy »némelyik al-Kaidának csak egy kis bátorítás kell.«

»Nyomás oka van, hogy [Mr. Mohamedet] közelébe sem viszik olyan területeknek, ahol Miranda-jogok* és hasonlóknak érvényben« – nyilatkozta egy rangidős szövetségi végrehajtó. »Nem viszik se a spanyolokhoz, se a németekhez, sem a franciákhoz. Nem vádemelés céljából végzik mindezt, hanem hírszerzési célból. Csak Isten tudja, mit művelnek majd vele! Olyan országba viszik, ahol engedik, hogy puskaaggal beszéljünk az ilyenekkel.« (...)

Az amerikai hatóságoknak ezen kívül még egy igen komoly fegyver van a kezükben, hogy Mohamedet szóra bírják, még akkor is, ha ő maga osztozik a szeptember 11-i terroristák öngyilkos hajlamában: »Az amerikaiaknak hozzáférésük van a két általános iskolás gyermekéhez« – fűzi tovább a magas beosztású végrehajtó. »A gyerekeket egy szeptemberi rajtaütés során fogták el, amikor Mohamed egyik fő elvtársát, Ramzi Binalsibot is fülön csípték.«¹³

Kétség nem fér hozzá, hogy ilyen eljárást az Izraeli Legfelsőbb Bíróság nem engedélyezne, de Columbia Szövetségi Állam Fellebbviteli Bírósága úgy ítélte, hogy az amerikai bíróságoknak nincs is hatásköre a guantánamói és egyéb Amerikán kívüli kihallgatóközpontok fogvatartottjainak életkörülményeit még csak felülvizsgálni sem.¹⁴

* Az ún. Miranda-elv a „hallgatás jogának” érvényesülése érdekében rögzíti azt az eljárási garanciát, hogy a gyanúsított csak azután hallgatható ki és vallomása bizonyítékként ellene büntetőügyben csak akkor használható fel, ha kifejezetten előre figyelmeztették a hallgatáshoz és a védelemhez való jogára. Az Amerikai Egyesült Államok Legfelsőbb Bíróságának egyik 1966. évi döntése alapján (az ún. Miranda-ügyben) fogalmazódott meg ebben a formában – a kiadó megjegyzése.

Mégis, a világ különböző egyetemein nincs más országok széles körben elterjedt kínzási szokásairól számottevő szó, csak Izrael tekintetében. Különösen nem éri szó a muzulmán és más országokat, akik politikai foglyaikat sokkal jelentéktelenebb fenyegetések miatt megkínózzák, mint amikkel Izrael nap mint nap szembeél. Ez a kettős mérce az ENSZ-ben ütötte föl a fejét először, ahol sokkal több szó és ítékezés éri Izrael korábbi életmentési célból végrehajtott (nem halálos) kényszerintézkedéseit, mint számos rezsim máig alkalmazott halálos kínzásait, ideértve a Palesztin Hatóságot is, amelyek politikai ellenzékiet, disszidenseket és kollaboránsokat tesznek ki szörnyű módszereknek. Azoknak, akik csupán Izraelt vádolják kínzással, de nem emelnek szót más közel-keleti nemzetek sokkal brutálisabb és kevésbé igazolható gyakorlatai ellen, felelniük kell ennek az egyértelmű kettős mércének az alkalmazásáért.

20 Népiírtást folytat-e Izrael a palesztin lakosság ellen?

A VÁD

Izrael a palesztinok és arabok ellen elkövetett népiírtás bűnében vétkes.

A VÁDLÓK

„Itt a palesztinai Gázában – ahol most 10 éve kezdődött az intifáda – szeretném nyilvánosan indítványozni, hogy a palesztin állam ideiglenes kormánya jogi eljárást indítson Izrael ellen a hágai Nemzetközi Bíróságon (az ún. Világbíró-ságon), a népiírtás büntetének megelőzése és szankcionálása tárgyában 1948-ban született nemzetközi egyezmény megsértése miatt. Véleményem szerint mind egyetértünk abban, hogy Izrael a népiírtás nemzetközi bűncselekményét követte el a palesztin nép ellen, és ennek a pernek pontosan az a célja, hogy az egész világ elé tárjuk ezt a tagadhatatlan tényt!

A Nemzetközi Bíróság előtti eljárások bizonyoságul szolgálnak majd a világ és a történelem előtt, hogy amit a náciak egy generációval korábban tettek a zsidókkal, jogilag azonos azzal, amit Izrael művel a palesztin néppel: és ez a népiírtás. (...) Palesztina nyilvánvaló jogalappal rendelkezik, hogy Izraelt és annak jogelődeit, a cionista ügynökségeket és erőket a palesztin nép elleni népiírtással vádolja, amit 1948-ban kezdett és rohamléptékben folytatja egészen máig. Ez többek között sérti a Genocídium-egyezmény II (a), (b) és (c) cikkeit. (...)

Izrael és elődei (a cionista szervezetek) legalább 50 év óta könyörtelenül végzik szisztematikus és átfogó katonai, politikai és gazdasági kampányukat, hogy elpusztítsák a palesztin népként ismert nemzeti, etnikai és faji entitást. Ennek az izraeli/cionista programnak keretén belül a palesztin nép tagjait gyilkolják, ami a Genocídium-egyezmény II (a) cikkének megsértése.” (Francis Boyle, az Illinois Egyetem nemzetközi jogi professzora; részletek az első intifáda tizedik évfordulóján tartott gázai előadásából¹⁾)

A VALÓSÁG

Minden nemzetet a hasonló fenyegetésnek kitett nemzetekkel összehasonlítva kell megítélni. Egy nemzet viselkedésének értékelésekor elengedhetetlen a kontextus figyelembevétele. Ha így nézzük Izraelt, a terrorizmus elleni küzdelem és a külső támadások elleni védekezés közepette kifejezetten jó értékelést kap. Nincs még egy nemzet, ami ilyen külső és belső fenyegetések mellett ilyen óvó módon viszonyulna az ellenséges lakossághoz, amely ennyi kockázatot vállalna a békéért, és ami ennyire ragaszkodna a jog uralmához.

A BIZONYÍTÉK

Háromnegyed évszázada az arab–izraeli konfliktus egyik oldalán a népiirtó szándékkal civilekre támadó arab nemzetek, a másik oldalán pedig a lakosságát védő és ennek érdekében katonai célpontokat önvédelemből támadó Izrael áll. A háborúskodás – amely során az arabok szándékosan és jogsértően támadtak civilekre, és amelyben Izrael legitim módon támadt katonai célpontokra – 1929-ben kezdődött, amikor egy jól eltervezett és nagy gonddal levezényelt akció keretén belül hatvan lakost, köztük gyerekeket, nőket és időseket mészároltak le a bibliai Hebronban, ahol a zsidóság már időtlen idők óta élt békességben. Ennek az emberiség elleni büntettségnek számos olyan zsidó áldozata volt, akik sem cionistáknak, sem telepeseeknek nem számítottak. Az 1929-es mészárlás csupán előhírnöke volt az elkövetkezendő lakossági mészárlásoknak – például a kilenc évvel későbbi Kristályéjszakának, ami a holokauszt árnyát vetítette előre. A hebroni incidens volt az első eset etnikai tisztogatásra Palesztinában, hiszen a hebroni zsidókat vagy megölték, vagy elűldözték abból a városból, ahol már egy évezred óta éltek.

Izrael államának megalakulását megelőzően bizonyos disszidens csoportok, amelyek sem a Zsidó Ügynökség (kvázi izraeli kormányzat), sem a Hagana (az IDF elődje) fennhatósága alá nem tartoztak, valóban felrobbantották a King David Hotel brit gyarmati kormányzatot szállásoló szárnyát, és így 91 embert, köztük zsidókat és brit tisztségviselőket is. Az Irgun állításai szerint figyelmeztették a szállót a közelgő támadásról. Ahogy azt a 12. fejezetben is taglaltuk, ilyen szakadár csoportok ölték meg Deir Jasszin lakosait is. Ezeket a Zsidó Ügynökség mind nyíltan elítélte. Amint Izrael állammá alakult, első miniszterelnöke, David Ben Gurion erőszakkal lefegyverezte ezeket a csoportokat, még egy Irgunnak fegyvert szállító hajót is elsüllyesztett. Az *Altalana* hajó fölötti küzdelemben tizenhat zsidót öltek meg a Hagana erői. Következésképpen nem került sor több cselekményre az Irgun és a Lehi által. Ben Gurion még a Palmachot is felszámolta, holott ez az ő pártjához is hűséges állandó

kommandóként működött, és beolvasztotta az IDF-be, a hivatalos izraeli hadseregbe, ami azóta is polgári ellenőrzés alatt áll.

1948 és 1967 között Egyiptom és Szíria által szponzorált palesztin fedajin alakulatok több száz határon átvélő rajtaütés során számos izraeli lakost mészároltak le. Ezekre még jóval azelőtt került sor, hogy Izrael bármely palesztin területet elfoglalt volna, vagy bármely telepet felhúzott volna az ENSZ által részabott területen, vagy az 1948-es tűzszüneti határon kívül.

A hatnapos háború során minden egyes arab hadsereg – egyiptomi, szíriai, palesztin, jordániai és iraki erők – a háborús jogot megsértve lakott területeket vettek célba. Ahogy azt már korábban tárgyaltuk, a szír tűzérség és légierő izraeli városokra, kibucokra és mosávokra, például Deganiára nyitott tüzet. Jordániából hatezer lövedék zuhant Nyugat-Jeruzsálemre és Tel-Aviv elővárosaira, míg Hawker Hunter gépeik Netanyát, Kfar Sirkint és Kfar Sabát bombázták. Iraki repülők pedig Nahalalra, Nafulára és a Jezréel-völgy civil közösségeire irányították tűzerejüket.

A Damaszkusz Rádió nyíltan dicsekedett, hogy a szír erők izraeli városokat bombáznak. A jordán csapatoknak azt adták parancsba, hogy amennyiben Jeruzsálem bármely részét elfoglalják, „minden épületet romboljanak le, és öl-jék meg, akivel találkoznak,” így civileket is. A palesztin haditervben is Izrael eltörlése és lakosainak kiirtása szerepelt; az egyiptomi tervek szerint pedig a tel-avivi lakosság elpusztítása az első lépés Izrael megsemmisítése felé. Kairói posztereken pajeszos, kampós orrú zsidókra lövő, őket elnyomó, fojtogató és megcsonkító arab katonák szerepeltek.² Nasszer kijelentette, „ha konfliktus lesz, totális háborút indítunk, aminek célja Izrael elpusztítása.”³

Ezzel szöges ellentétben, Izrael sosem vett célba ártatlan civileket, annak ellenére sem, hogy bőven rendelkezésre állt az ehhez szükséges tüzérség. Az 1967-es háborúban Izrael megfenyegette Szíriát és Jordániát, hogy fővárosaikat célba veszi, amennyiben nem hagynak föl a zsidó települések bombázásával, de végül nem fajultak idáig a dolgok. Légi bázisokat, tankkonvojokat és hasonló törvényes katonai célpontokat lőtt, annak ellenére, hogy az ellenség a civil lakosságot támadta a rövid hadakozás során. Oren hiteles háborús beszámolójában megállapította, hogy az arab civilek közül rendkívül kevesen veszttek oda, mivel Izrael hadműveleteit „a lakott területektől messze hajtotta végre.”⁴

Az 1967-es háború vége óta a palesztin agresszió teljes mértékben a civilek ellen fordult mind Izraelen belül, mind a világ más pontjain. A globális terrorizmus 1968-ban indult útnak; nem a hosszú elnyomás miatti végső megoldásként, hanem elsődleges eszközként, amivel kiterjesztették azt az illegális és erkölcstelen taktikát, amit a zsidók ellen már a konfliktus kezdetétől fogva bevetettek. A lakosság célbavétele nem a megszállás gyümölcse! Épp ellenkezőleg: a megszállás volt részben a válasz az arabok régóta tartó mészárlásaira, amit a civilek ellen követtek el.

Amennyiben a megszállás igazolja a terrorizmust, akkor az amerikai polgárháború utáni rekonstrukció idején, amikor a Konföderációt katonailag megszállta az északi Unió serege, a feketéket terrorizáló Ku-Klux-Klant és a Night Riderst (Éjszakai Lovasok) is szabadságharcosoknak kellene titulálnunk. Ezek az erőszakszervezetek viszont nagyon helyesen a történelem súlylesztőjébe jutottak, és csak az olyan sokak által rasszistának tartott filmek magasztalják őket, mint például az *Amerika hőskora*.

Sokan, akik a palesztin terroristák védelmében demonstrálnak, felháborodnának, ha az *Amerika hőskorát* vetítenék a kampuszokon, vagy a Ku-Klux-Klant is engednék, hogy az egyetemeken tagokat toborozzon – pedig a palesztin terroristák több embert lincseltek meg és robbantottak föl (köztük számos színes bőrű⁵), mint a Ku-Klux-Klan majd egy évszázados terrorja alatt. Erkölcsei szörnyetegeknek tartják azokat, akik magasztalták és támogatták a gyilkosokat, akik egy feketék által használt templomot robbantottak fel és ezáltal megöltek négy kislányt. Ugyanakkor azok, akik magasztalják és támogatják a zsidóölő terroristákat, mint például Tom Paulin költő, meghívásokat kapnak egyetemi előadásokra kiemelt előadóként...

Természetesen a több évtizedes harcokban palesztin civilek is meghaltak, de számuk elenyésző azoknak a palesztinoknak és araboknak számához képest, akiket Jordánia, Szíria, Irak és Irán ölt meg ugyanezen időszakban. De ha az izraeli és palesztin halálos áldozatokat összevetjük, abból láthatjuk, milyen önmérsékletet gyakorolt a zsidó állam; és akkor itt még nem vettük figyelembe azt, hogy az állítólagos ártatlan palesztin áldozatok között sokan nem is annyira ártatlan bujtatói és támogatói voltak a terroristáknak.

Másfelől, a palesztin civilek elsősorban azért estek izraeli támadások áldozatául, mert a terroristák rendszerint a lakosság köreibe rejtőztek, például Libanonban is; míg az izraeli áldozatok szándékos támadások következtében vesztették életüket. Amikor terrorelhárítási törekvések során palesztin civilek áldozatul esnek, Izrael mindig őszinte sajnálatát fejezte ki; ellenben az ártatlan izraeliek legyilkolása mindig ünneplést váltott ki a palesztinokból.

1994-ben egy háborodott zsidó orvos Hebronból, Baruch Goldstein 29 muzulmánát mészárolt le gépfegyverrel ima közben; családja úgy nyilatkozott, hogy a zsidók elleni sorozatos terrorcselekmények miatt zavarodott meg. Érdekes, hogy ugyanazok, akik szerint az öngyilkos merénylőket és az ő kiküldőiket az izraeli elnyomás provokálta gyilkos tettekre, azonnal elutasítják ugyanezt az érvelést zsidó családok részéről. Mindenesetre Goldstein egyéni támadását az izraeli kormány és a világ zsidóságának döntő többsége mélységesen elítélte. Ez pedig éles ellentétben áll azzal, ahogy a palesztinok reagálnak „mártírjaik” tettheire, miután izraelieket és zsidókat robbantanak. Ezeket az embereket magasztalják és családjaik komoly jutalomban részesülnek jól eltervezett bűncselekményeikért.

2002 áprilisában több száz öngyilkos robbantást követően, ami a páska széderestjén 29 zsidó asszony, gyermek és férfi ima közben történő lemészárlásában csúcsondult ki, az izraeli hadsereg behatolt a dzsenini menekülttáborba, ami bombagyárrá és terrorista fészekké vált. Nem levegőből bombázták a terrorbázis, mint az USA tette Afganisztán esetében vagy Oroszország Csecsen-földdel, ami a katonáknak nem kockázatos, ám a civileknek annál inkább. Az izraeli gyalogosok házról házra jártak terroristák és bombakészítő eszközök után kutatva – mindkettőből találtak bőven. 23 izraeli katona és 52 palesztin (főleg fegyveres) halt meg. Ezt ma a palesztin propagandisták mészárlásnak nevezik. Izraeli szempontból az 52 áldozattal járó akció, mely során néhány ártatlan is odaveszett, a szokásostól eltérő hadműveletnek számít, még akkor is, ha saját katonáik életét kockáztatták annak érdekében, hogy minimalizálják a civil áldozatokat a palesztinok között. A palesztin terroristák szempontjából egy maroknyi fegyvertelen civil megölése csak egy újabb átlagos napi eredménynek számít. Mégis, a mészárlást sikoltó palesztin hangok máig hallatszanak, amit visszhangzott az UNRWA akkori vezetője, Peter Hansen is, aki sokáig mentette és így megkönnyítette a terrorizmust. A dzsenini hadműveletet „emberi jogi katasztrófának” nevezte, amelyhez „az elmúlt időben kevés akció fogható.”

Nemhogy mészárlásnak vagy példátlan katasztrófának nem tekinthető a dzsenini bevetés, sokak szerint Izrael modellt alkotott, hogy miként kell városi környezetben harcot vívni a civilek között rejtőző terroristák ellen. A *New York Times* egy 2003-as riportja szerint az Egyesült Államok hadserege tanulmányozta Izrael „közelharc technikáit”:

„Az Egyesült Államok hadseregének tisztjei azt nyilatkozták, hogy különösen érdeklődnek az iránt, miként vet be az izraeli hadsereg speciálisan felszerelt tankegységeket, amelyek úgy lőnek lyukat épületek falába, hogy maga az építmény nem omlik össze. Dzseninben Izrael bulldózereket és helikopterről indítható távirányítású rakétákat is bevetett, hogy lefegyverezze a táborban összegyűlt kétszáz terrorista harcost.”⁶

A *Times* Martin van Creveld, izraeli hadtörténészt is idézte, akinek állítása szerint, amikor meglátogatott egy amerikai katonai tábor, a tengerészek „arról érdeklődtek, mire számíthatnak egy gerilla háborúban, különösen városi harcokban, mint amelyet mi Dzseninben vívtunk.” Van Creveld professzor bulldózerekről, helikopterekről és a nem fegyveresek között „minden bizonytalanság felmerülő erkölcsi, etikai kérdésekről” egyeztetett velük.⁷

Szintén a *New York Times*ban jelent meg egy másik cikk, ami arra ösztönözte az amerikai katonatiszteket, hogy „alaposan tanulmányozzák át Izrael városi küzdelemben súlyos áron szerzett tapasztalatait,” mivel ez „jó haditechnikai modellként szolgál.”

A cikk így folytatódik:

„29 izraeli katona veszett oda e harcokban, ebből 23-an konkrétan a dzsenini menekülttábori küzdelemben. Bár a palesztin áldozatok számáról heves viták zajlanak, a hivatalos izraeli számítás szerint 132-en haltak meg Nabluszban és Dzseninben. Ez a szám meglepően alacsony másutt folytatott városi küzdelmek áldozatai arányaival összevetve – például Oroszország 1500 katonát vesztett már a Groznij elleni első csata során, Csecsenföldön.”⁸

Az *Atlantic Monthly* 2003. júniusi címlapsztoriját a RAND Corporation terrorszakértője írta szintén azokról a „tanulságokról”, amiket az Egyesült Államok Izraeltől a terror elleni küzdelemben eltanulhat.

A *Boston Globe* „Ötletek” rovatának egyik fő cikke az izraeli katonák etikai képzését elemezte, és azt a következtetést vonta le, hogy „az IDF hadsereg számunkra és más koalíciós erők számára is példaként szolgál.”⁹ Jellemezte az izraeli „hadviselés tisztaságának” koncepcióját, aminek „feltétele, hogy a katonák saját életüket is kockára tegyék a civil lakosság védelmében.” Másik feltétel, hogy „arányos” mértékben adjanak katonai választ. Minden izraeli katona kiképzésének szerves része az IDF etikai kódexének elsajátítása, amit az ország vezető erkölcsfilozófusainak segítségével állítottak össze, és ami az amúgy igen megosztott társadalom széles körű támogatását élvezi. A kódex előírja a katonák számára, hogy „az életet mint legfőbb értéket” elismerve végezzék kötelességüket, és hagyja számukra azt is, hogy „tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy civilek életében, testi épségében, méltóságában és tulajdonában ne ejtsenek kárt, valamint, hogy tartózkodjanak a törvénytelen parancsok teljesítésétől.”

A kódex egyik írója, a béke közismert szószólója, Mose Halbertal professzor az izraeli csapatok egyoldalú kivonását támogatja a megszállt területekről. Úgy ítélte meg a helyzetet, hogy a legutóbbi intifáda során a palesztin stratégia mindkét oldalon összemosta a katonák és civilek közötti válaszfalat azáltal, hogy izraeli civileket támadtak és a terroristák a palesztin lakosság körében rejtőztek el. Mindazonáltal „a felbujtók elleni”¹⁰ védekező intézkedéseket csüggesztőnek ítéli annak fényében, hogy a palesztin lakosság soraiban sok ezer uszító, terroristákat rejtegető és segítő elem található.

Viszont Izrael minden más hasonló fenyegetettségben élő nemzetnél ügyesebben kezelte ezt a kihívást. A 2000 szeptemberé és 2003 márciusa között vezetett IDF statisztikák alapján „a 2000 megölt palesztin személynek csupán 18 százaléka (...) civil, akiknek semmi közük a terrorcselekményekhez.” Ez a ráta jelentősen alacsonyabb, mint amit bármely más hadsereg fel tud mutatni. Michael Walzer, a Princeton Egyetem professzora, az izraeli

megszállás heves ellenzője és az 1977-es *Just and Unjust Wars* (Igazságos és igazságtalan háborúk), immár klasszikusnak mondható könyv szerzője a következőt jegyezte meg e témában:

„Háborús helyzetben az izraeli hadsereg rendszeresen saját katonáinak életét kockáztatta a civil lakosságot fenyegető veszélyek csökkentése érdekében. Ez a rajtaütés módjában tér el az orosz harcmodortól, amit a grozniji csatánál láthattunk, ami a városi hadviselés egyik legutóbbi példája – és e különbség főleg abban mutatkozik meg, hogy bár heves csaták dúltak a palesztin városokban is, mégis rendkívül alacsony számban veszttek oda civilek.”¹¹

Ez Amerika iraki beavatkozásaihoz képest is sokkal előnyösebb megoldás...

Három történettel illusztrálnám Izrael elkötelezettségét az arányosság és a civil áldozatok kerülése tekintetében. Elsőként a több száz robbantásért felelős Szalah Sedadeh, Hamasz-parancsnok elleni támadás körülményeit emelném ki. A hadsereg számos elfogási lehetőséggel nem élt, „mivel éppen feleségével és gyermekeivel tartózkodott. Minden egyes elmulasztott lehetőség újabb öngyilkos merényleteket jelentett Izraelre nézve.” Vagyis Izrael még saját polgárainak életét is kockáztatta annak érdekében, hogy a palesztin lakosokat, akár terrorvezéreket családjait megkímélje.

A második történetet Mose Jaalon, IDF vezérkari főnök meséli el, főszereplője egy...

„...hírszerzőtiszt, aki szükséges információk visszatartásával megakadályozta, hogy a légierő lecsapjon egy palesztin célpontra. A tiszt tévesen úgy vélte, hogy a hadművelet civileket sodorna veszélybe. Erkölcsi szempontból dicséretet érdemelt – észrevételezte Jaalon. – Viszont hadműveleti szempontból, a pozíciójából való elbocsátást érdemelte. – A vezérkari főnök hozzátette: – Büszke vagyok, hogy olyan tisztnek vanunk köztünk, akik komolyan veszik erkölcsi felelősségüket.”

A harmadik történet Zeevről, egy izraeli gyalogostisztról szól, aki egy ciszjordániai palesztin falu két hónapos rendőri megfigyeléséről számolt be.

„»Minden éjjel igen intenzív lövöldözés zajlott a faluban. Mikor egy felfegyverzett emberrel találod szembe magad, nem kérdés, mit kell tenned. De amikor nem 3-4, hanem akár 40 mozgó célpont kerül eléd, míg nálad csak egy egyszerű karabély van, jól ki kell választanod a célpontot.«

Zeev beszámolt egy incidensről, amikor egyik bajtársa felhatalmazást kapott parancsnokától, hogy egy fegyverest térd alatt meglőjön; vagyis hogy csak megsebesítse, de ne ölje meg. A katona kétszer lőtt, de a második lövés

előtt az ellenséges célpont már földre esett, így e golyó egy puskát tartó fiatal fiút talált el és ölt meg.”

Zeev szerint katonatársa börtönbe került és kirúgták egységéből, amit nem tudunk megfelelően hitelesíteni, hiszen a tiszta csak keresztnéveket használt. Az viszont igazolható, hogy a kódex megsértőit kivizsgálják, és akár vádat emelnek ellenük, még ha nem is nagy számban. A *Boston Globe* beszámolója szerint:

„Zeev elmondása alapján még tűz alatt sem lehetetlen önmérsékletet gyakorolni. Hozzátette: »Ha az ember rendelkezik némi erkölcsi érzékkel és végiggondolja a helyzetet, nem akkora nehézség a kódexben foglaltak szerint eljárni.«

De nem minden IDF-tag szerint ilyen könnyű ez. Eleazar Stern dandártábornok és az IDF Oktatási Szakaszának vezetője például megértőbb a katonamunka morális ellentmondásai tekintetében. Így fogalmazott: »A nemzet részben olyat követel tőlünk, amitől éjszakánként csak forgolódunk az ágyban, és végül, ha a szerencse utolér, talán belenyugodhatunk, hogy helyesen jártunk el.«¹²

Meglehetősen általános az ilyen tépelődés az izraeli katonák körében, akiknek a szigorú kódex alapján kell élet-halál döntéseket meghozniuk. Nem mindig döntenek helyesen; a háború kódéban elkerülhetetlen a tévedés, különösen, ha a terroristák szándékosan civilek között rejtőznek, hogy pontosan ilyen hibákat provokáljanak ki a halottak számának növelése érdekében. Bár az izraeli katonák is hibáznak, és más hadsereg katonáihoz hasonlóan itt is megեսnek túlkapások, de legalább van etikai kódex, ami alapján ezeket meg lehet ítélni. A palesztin terroristák számára nincs semmilyen korlát; parancsuk annyi, hogy öljenek és nyomorítsanak meg annyi civilt, amennyit csak tudnak – és mindezt vakbuzgalommal, halott zsidó gyermekek és asszonyok utáni mennyei jutalom reményében végzik.

Az Egyesült Államok is erkölcsi kódex alapján harcol, de ez sokkal általánosabb az izraelinél; a becsületre és hagyományokra teszi a hangsúlyt. Az amerikai katonák olyan hadászati szabályszelvényeket kapnak, amelyek csak önvédelmi célokból engedélyezik civilek célbavételét.¹³ Az izraelivel ellentétben e szabályok nemcsak a csata hevében kialakuló élet-halál helyzetekre korlátozzák e döntéshozatalt.

Peter Mass drámai és megindító hadi tudósítást közölt 2003-ban az iraki csatározásokról a *New York Times*-ban. Az író szerint az amerikai tengerészgyalogosok hasonló helyzetekbe kerülnek, mint amit az izraeli katonák rendszeresen átélnek. Két tengerészgyalogost mozgó járműből lőttek le irakiak; az amerikai parancsnok arra utasította egységét, hogy

„a messziről közelgő járművekre figyelmeztető lövéseket adjanak le. Nagyjából fél tucat teherautó közeledett, így járművek elé, a precízebbek akár a kerékgumikra vagy a motorházukra lőttek. (...) De a mesterlövészek nem tudtak minden járművet hatástalanítani, így több egyre közelebb ért. Emiatt a tengerészgyalogosok szitává lőtték a járgányokat, mígnem mind megállt. (...)

Csak később derült ki, hogy a járművek tele voltak iraki civilekkel. Úgy tűnik, az út felsőbb szakaszán becsapódó amerikai bombák elől és úgy általában Bagdadból próbáltak menekülni; és sajnos egy kulcsfontosságú utat választottak ehhez. A civilek minden bizonnyal nem látták az álcázott amerikai egység földi és tetőállásait, amelyeket úgy helyeztek el, hogy a támadók ne vegyék könnyen észre. A káoszban az irakiak tovább hajtottak a tengerészgyalogos egységhez, akik pont az imént veszítettek el két katonát, és híreik szerint öngyilkos merénylők tartottak feléjük.

Az iraki lakosokat így egyesével szedték le. Több száz méterre az első állásaiktól lőni kezdtek egy kék kisbuszt, a három utas meghalt. Egy sétabottal közlekedő öregembert is eltaláltak a járdán, aki szintén meghalt. Nagyjából fél kilométeres sávban majdnem az összes járművet tűz alá vették és megállították. Mire a tüzelés abbamaradt, vagy egy tucat halott maradt utána; ebből csupán kettőn volt katonai öltözék vagy fegyver.

Egy osztagvezető így kiáltott a lövöldözést követően: »Az én embereim nem kegyelmeztek. Kiváló!«

Legalább hat szétlőtt járművet számoltam, bennük és körülöttük holttestek. A kék Kia szélvédőjén vagy 20 lövésnyom éktelenkedett; az első ülésen két eldőlt test; fegyvertelenek, utcai öltözékben. A hátsó ülés előtt egy fekete csadoros nő holtteste. A jármű üres volt; sem rakományt, sem fegyvereket nem láttam. (...)

Egy újságíró jött oda és azt mondta, hogy civileket nem kellene lelőni. (...) »No és honnan tudjuk, ki kicsoda? – felelte Ventura tizedes élesen, dühét visszafojtva. – Az egyik járgányt egy AK-47-sel felszerelt katona vezeti, a másikban pedig civilek ülnek. Hogy lehet különbséget tenni? Képtelenség! – Itt megállt egy pillanatra, ám az akció helyességének megkérdőjelezése miatti feldúltságában így folytatta: – Egy ilyen járgánnyal tették tönkre az egyik tankunkat – autóbombával. Ha felszólítjuk őket, hogy álljanak meg, akkor meg kell állniuk – utalt a civilekre. – A saját biztonságunkkal is törődnünk kell. Röpiratokat szórtunk le számukra sok héttel ezelőtt, hogy hagyják el a várost. Nem lehet ezek után a tengerészgyalogságot vádolni. Mekkora ostobaság! Minek kell taxiba szállni a harctér kellős közepén?

Egyébként a fele mindig civilnek öltözik – folytatta, az irreguláris egységekre utalva. – Mármint, én együtt érzek velük, a szívem szakad meg; de akkor sem lehet megkülönböztetni őket. Több mint elég segítséget nyújtot-

tunk már a lakosságnak. Szerintem még nem hallottam olyan háborúról, ahol ártatlan civilek ne estek volna áldozatul. Nem tudunk mit tenni...»

A kilőtt járgányok a tengerészgyalogos-állásoktól több száz méterre füstöltek. A katonák kicsit várhattak volna azért, hogy közelebb jöjjenek; akkor talán maguktól is megálltak volna, vagy akár beazonosíthatták volna, kik ülnek bennük. A mesterlövész jól tudta ezt; tudta, hogy súlyos tragédia történt a hídnál. Ennek megfelelően, ahogy ott beszélgettünk a bagdadi utcán, felhagyott az akció védelmével és inkább céljaikról kezdett beszélni. Mint mondta, bajtársaival nem azért jött ide, hogy menedéket kereső nőkre és öregekre vadásszanak. (...)

A Didzsala hídi incidens és az iraki háború során odaveszett civilek számát talán sosem lehet már pontosan megállapítani – de az biztos, hogy az iraki lakosság húzta a legrövidebbet. De nagy árat fizettek azok is, akik puszkavégre kapták őket, hiszen szembe kell nézniük, hogy nem okosbombák és sebészi pontossággal végzett rajtaütések tiszta háborúját vívták. Harcmódoruk nem hozott újítást; közelharc volt, méghozzá Sherman szerint igen véres és kegyetlen.”

Bár számos civil veszett oda ebben az egynapos ütközetben – talán még az egy héten át tartó, házról házra járó dzsenini hadművelet során meghaltaknál is többen – mégsem nevezte senki mészárlásnak. Egy túlon túl tipikus ütközetnek minősül egy reguláris sereg és a civilek között rejtőző terroristák között. Amerikához hasonlóan Izrael is igyekszik az ilyen csaták során az önvédelem és az ártatlan civilek védelme közötti egyensúlyt fenntartani.

Az izraeli Etikai Kódex mellett a Legfelsőbb Bíróság (a világon egyedülálló módon) felügyeletet gyakorol olyan katonai döntéshozatal fölött, ami a jog uralmát a civilek jogtalan veszélyeztetése által felboríthatná. Gondoljunk csak bele egy olyan képtelen helyzetbe, amikor az izraeli hadsereg egy olyan terroristát akar elkapni, aki egy magánlakásban húzza meg magát – ilyenkor csak rossz és rosszabb alternatíva között lehet választani. Ha a katonák a házhoz mennek és bekopognak, azt kockáztatják, hogy a terrorista belülről tüzet nyit rájuk – nem egy katona halt már meg így. Erre az izraeliek a szomszédon keresztüli becserkészés módszerét fejlesztették ki. Először hangosbemondón követelik a terroristától, hogy adja föl magát, és ha erre nem kerül sor, egyik palesztin szomszédját küldik a házhoz a megadás üzenetével.

Az IDF szerint ez a „szomszéd eljárás” immár húsz éve jól működik, és a katonák mellett számos olyan palesztin civilt is megkímélt, akik a terroristával egy fedél alatt ragadtak. E módszer 2002 nyarán szedte első áldozatát Nidal Abu M’Khisán személyében, akit a terrorista izraeli katonának vélt és lelőtt. Bár az izraeliek golyóálló mellényt adtak rá, nem lehetett megmenteni. A tragédia kapcsán, ami során egy izraeli katonának szánt golyó

egy palesztin civillel végzett, számos izraeli emberi jogi szervezet perelt a Legfelsőbb Bíróságnál, hogy szüntessék be a „szomszéd eljárást”. Nincs még egy Legfelsőbb Bíróság a világon, ami egyáltalán meghallgatást tartott volna az ügyben, különösen nem egy éppen zajló háború idején. Az izraeli Legfelsőbb Bíróság nemhogy tárgyalást tartott, de még rendeletet is hozott, hogy az IDF hagyjon föl e módszerrel a jövőre nézve, még akkor is, ha az adott parancsnok úgy ítélné meg, hogy az eljárás a civil személyre nem kockázatos és katonákat menthetne meg.

Lehet e döntés helyes vagy helytelen – szerintem egyébként teljesen helyénvaló – a lényeg az, hogy az izraeli Legfelsőbb Bíróság elrendeli még a hadsereg jól bevált módszereit is, hogy igazodjanak a jog uralmához, még akkor is, ha ez saját katonáira nézve kockázatos. A felvonultatott bizonyítékok tárgyilagos vizsgálata mellett kétség nem fér hozzá, hogy nincs még egy ország a modern történelemben, ami nagyobb figyelmet szentelne az ellenséges oldal fegyvertelen civil lakosságának védelmére, mint Izrael. Felhívom a kritikusokat, hogy nevezzék meg azt az országot, ami a saját lakosságát érő hasonló fenyegetések mellett hasonló gondossággal jár el az ellenség civil lakossága tekintetében saját katonáinak fokozott kockáztatása mellett! Az ellenségeit szétbombázó Egyesült Királyság vagy az USA biztos nem ilyen, a jóval messzebb merészkedő Franciaország és Oroszország pedig főleg nem!

Izrael az egyetlen ország a modern hadviselésben, amely sosem bombázott ellenséges várost válogatás nélkül, hogy annak lakosságán álljon bosszút a saját lakossága ellen elkövetett szándékos támadásokért. Még amikor Bejrút azon városrészeit vette tűz alá, ahol terroristák laktak, az izraeli légierő – ha nem is mindig sikerrel, de – nagy erőfeszítéseket tett, hogy elkerülje a fölösleges ártatlan áldozatokat.

Emlékezzünk csak vissza, hogy amikor Izrael 1982-ben védekezni próbált a Bejrút-központú terrorhullám ellen, Ehud Barak vezérőrnagy vezetésével egy nőnek öltözött osztagot küldtek a városba, hogy egy terrorfészekként használt épületet bevegjenek, ahelyett, hogy nagy emberáldozatok árán levegőből lőttek volna ki az egészet. Izrael tehát inkább „kiskereskedelmi” alapon viszonyul a terrorfenyegetéshez, és nem „nagybani” módon reagál. Lehet kritizálni a bejrúti légi csapásokat – ahogy magam is és sok izraeli is tette – de (akár a túlzó mértékű) önvédelmi akciók népiértésnek nevezése és a náci atrocitásokhoz való hasonlítása a nemzetközi antiszemitizmusnak egyik nem éppen kifinomult formája, ami a zsidó nemzet ellen irányul.

Érdekes és beszédes, hogy Izrael ellenségei még véletlenül sem Mussolini fasiszta Olaszországához, vagy Sztálin Szovjetuniójához, esetleg Hirohito Japán rezsimjéhez hasonlítják a zsidó államot, hanem pont Hitler náci Németországához. Ez obszcén és mind a szándék, mind az elért hatás tekintetében antiszemita párhuzam.

Izraelt inkább talán az Egyesült Államokhoz lehetne hasonlítani, hisz mindkét nemzet arra törekszik (még ha nem is mindig sikerrel), hogy csapataik a lehető legkevesebb civil áldozatot szedjenek. Jean Bethke Elstain már idézett könyvében leírja, hogy az amerikai katonák kiképzése során játszott oktatóvideók (amik sok tekintetben hasonlítanak az Izraelben használtakhoz) éles elentétben állnak az iszlám terrorcsoportok toborzáshoz használt filmjeivel:

„Az amerikai kiképzőfilmekben rendszerint szerepel »Mit rontottunk el?« rész a különböző bevetésekre vonatkozóan. És ez nemcsak az amerikai hadi veszteségekre vonatkozik, hanem olyan akciókra is, amelyek civilek indokolatlan halálával járnak. A filmekben szerepel az a kérdés: »Miként kerülhetjük el a jövőben az ilyen áldozatokat a háború színpadán?« Senkit nem bátorítanak, sőt tiltják, hogy a civil áldozatokat Isten akaratának tulajdonítsák, és főleg nem beszélhetnek úgy, hogy Isten akaratából ölték meg őket.

Az iszlám terroristák videóiban [amiket rutinszerűen vetítenek radikális mecsetekben, például azokban, amiket Zacarias Moussaoui^{*} és Richard Reid^{**} látogatott] a lefegyverzett ellenséget lefejezik – ami a háborús jogban szigorúan tiltott. A film narrátora így szól: »Addig ölj Allah nevében, míg téged meg nem ölnek, és akkor méltó helyet nyersz a paradicsomban. Az egész iszlám világnak föl kell kelnie a hitetlenek ellen! A dzsihád zászlaját mindig a magasban kell tartani. Ellenségeink a Sátán nevében harcolnak, ti viszont Isten nevében.«

Aztán a néző azt látja, hogy a megjelenített militánsok között hangzavar alakul ki, mivel az egyik ellenséges katona még él. »Még mozog!« – kiáltja az egyik harcos. Egyikük nyugodtan letérdel mellé és hidegvérrel átvágja a katona torkát. Az átvágott nyaki ereiből fröcskölő vért a videóban ötször is bevágják.¹⁴

Szeptember 11-e óta és különösen az iraki háború során az Egyesült Államok gyakorlatilag elkövette mindazt, ami miatt Izraelt elítélték. Sőt, bizonyos izraeli hibákat, amiket aztán az USA is megismételt, maga az Egyesült Államok ítélte el a Külügyminisztérium éves emberi jogi jelentéseiben. Például amerikai katonák egyszer a demonstráló iraki tömeg közé lőttek, és több mint egy tucatnyi embert megöltek, köztük két 11 év alatti gyereket.¹⁵ Az amerikai csapatok pont úgy érveltek, ahogy az izraeliek szoktak: hogy először a tömegből lőttek rájuk. Az amerikai kormány azt is kiemelte (szintén az izraeli kormányzathoz hasonlóan), hogy a harci egységek nincsenek kiképezve lázongások kezelésére, és emiatt a köhajtógázok, lövedégek és bombadobálók egyvelegének provokációira alkalomadtán túlkapásokkal tudnak csak reagálni.

^{*} A 2001. szeptember 11-i merényletek egyik elítélteje – a ford. megjegyzése.

^{**} 2001. december 22-én a Párizsból Miami-ba tartó 63-as járatot próbálta felrobbantani – a ford. megjegyzése.

Amerikai katonákat is vádoltak meg amiatt, hogy előbb lőttek, mint kérdeztek az őrállásaik felé felszólítás ellenére megállás nélkül hajtó beazonosítatlan járművekre. Amerika ilyen esetben azokat az eseteket emlegette föl, amikor az ellenőrző pontokra törő egyének és járművek amerikai katonák halálát okozták. Miután egy látszólag terhes nő robbantotta föl magát több halált és sérülést okozva, az amerikai katonák már agresszívan fogadták az ezután érkezőket. Adminisztratív okokból az amerikai hatóságok terroristagyanús személyek, iszlám milicisták és hasonlókat százait tartotta fogva hosszú időn át. Kényszerintézkedéseket, nem halálos kínzás határán mozgó technikákat is bevetettek ellenük, hogy információt nyerjenek további készülő terrorcselekmények megállítására céljából.

Mindezen összehasonlítással nem az Egyesült Államokat akarom kiragadni és kritizálni, bár Izraellel pontosan ezt tették. Az igazság az, hogy mindkét ország megfelelőbb módon járt el a terror elleni küzdelemben és a városi hadviselés során, mint más országok. Az oroszok csecsenföldi és a franciák algériai akcióival összehasonlítva az igazságmérleg Izrael és Amerika oldalára billen. Ugyanakkor azt sem állítom, hogy ártatlanok lennének; más országokhoz hasonlóan mindkettőt jogosan éri kritika, ha hibát követnek el. Én a nemzetközi közösség az irányú készségét, sőt buzgalmát rosszallom, hogy Izraelt az emberi jogok páratlan és elsőrendű eltiprójaként állítsák be, holott minden tárgyilagos összehasonlítás alapján Izrael az összes hibájával és túlkapásával együtt is a világ legjobbjai között van, ha nem a legjobb minden őket támadó körülmény figyelembevételével.

Francis Boyle, amerikai jogprofesszornak, aki gyakorlatilag palesztin terrorcsoportok szószólójává lépett elő, egy tekintetben igaza van: az egyik oldal valóban népiertást kísérelt meg az arab–palesztin–izraeli konfliktusban. A maguk által megsemmisítő arab háborúnak nevezett 1948-as háború, az izraeli városok ellen irányított arab invázió 1948-ban, 1967-ben és 1973-ban, továbbá az azóta tartó és több ezer zsidó, izraeli és más nemzetiségű életet követelő terrortámadások népiertás kísérletének tekinthetőek. Izrael törekvéseit, hogy e tömegmészárlástól megóvja saját lakosságát, és ennek érdekében legitim katonai célpontokat támad, csak olyan fanatikusok nevezik népiertásnak, akik a népiertás legsúlyosabb formájának valóban kitett nép ellen készek orwelli torzításokat alkalmazni.

Talán nem is várhatunk többet Boyle professzortól, aki már régóta a palesztin terrorizmus elkötelezett propagandistája; de igazán többet várhatnánk a Nobel-békedíjas Jose Saramagótól, aki nemrégiben „Auschwitzhoz hasonló rémtetteknek” jellemezte Izrael önvédelmi harcát a terror ellen. Amikor azzal szembesítették Saramagót, hogy ott azért gázkamrák is voltak, így reagált: „Itt is csak idő kérdése.”¹⁶

Ez a felháborító megjegyzés végtelenül obszcén és mélységes tudatlanságról vagy mélyről jövő és irracionális Izrael-gyűlöletről tesz tanúbizonyságot.

De semmilyen állítólagos „tudatlanság” nem igazolhatja Chris Hedges „újságíró” olyan „riportjait,” amelyekben arról számolt be, hogy saját szemével látta, amint izraeli katonák „csapdába csalogattak gyerekeket, majd sportból leöldösték őket.”¹⁷ Az ilyen helyzetjelentések olyan hazugságokkal kerülhetnek egy polcra, mint ami a szaúdi *al-Rijád* egyik számában jelent meg, amely „megalapozott tényként” kezeli, hogy a zsidók „10 év alatti keresztény és muzulmán gyerekek vérért használják fel ünnepi süteményeik elkészítéséhez.”¹⁸

21 Rasszista állam-e Izrael?

A VÁD

Mivel Izrael zsidó állam, aminek visszatérési törvénye feljogosítja a zsidókat és családjukat, hogy izraeli állampolgárok legyenek, Izrael rasszista állam.

A VÁDLÓK

„Egyébként Izrael jelenleg az egyetlen a világon, amely állampolgári felépítését faji alapokra helyezte és ezt hivatalos politikaként folytatja; ilyen például a zsidó többség fenntartása. Ez az Amerikán kívül amúgy jól ismert irányelv sérti a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló egyezményt (ICERD), ami explicite tilt minden olyan különbségtételt, kizárást, megszorítást vagy előnyben részesítést, amelynek alapja a faj, a szín, a származás, a nemzetiségi vagy etnikai származás.” (Ahmed Bouzid, a Palestine Media Watch elnöke¹)

„Izrael visszatérési törvénye egy újabb rasszista jogszabály. Ennek értelmében az állam mindig köteles befogadni minden zsidót a világ bármely pontjáról, amennyiben be kíván vándorolni. Ha most hirtelen négymillió zsidó költözne Izraelbe/Palesztinába, az izraeli kormányzat helyet készítené nekik. Ezzel ellentétben a négymillió palesztin, akiket Izrael megalakulásakor fosztottak meg földjeiktől és távozásra kényszerítettek, nem térhet vissza, mivel – Ehud Barak szavaival élve – az »nemzeti öngyilkosság« lenne Izrael részéről.” (Naím Dzsinah, Iszlám Szövetség Palesztináért²)

„A diszkriminatív cionista törvények és szokások között is páratlanul méltánytalan az izraeli visszatérési törvény. Az 1950. július 5-én hatályba lépett törvény a zsidó népnek a világ bármely pontján született tagját felruházta bevándorlási és állampolgársági joggal már az érkezéskor. Ugyanakkor megtagadja ugyanezt a jogot azokról a keresztényektől és muzulmánoktól, akik Palesztinában születtek, de a sorozatos hódító háborúk következtében távozni kényszerültek. (Dr. Daud Abdullah, a Palesztin Visszatérési Központtól³)

A VALÓSÁG

A térség összes többi állama, köztük a Palesztin Hatóság is az iszlámot nevezte meg hivatalos vallásának, és mind jogilag, mind a gyakorlatban diszkriminál minden nem muzulmán, különösen a zsidókat. Izrael állama ezzel ellentétben szekuláris, illetve vallási és etnikai értelemben plurális, amely mindenki számára biztosítja a vallásszabadságot. Ráadásul sok más államnak, köztük a Palesztin Hatóságnak is van visszatérési törvénye, Jordánia nemzetiségi törvénye pedig nyíltan tiltja, hogy zsidók állampolgárságot nyerjenek. Mégis, kizárólag Izraelt vádolják visszatérési törvényéért, holott erre azért volt szükség, mert nem volt állam, még a brit mandátum Palesztinája sem, ami befogadta volna a zsidó menekülteket, és ez sorozatos mészárlásokhoz vezetett.

A BIZONYÍTÉK

Izrael valóban zsidó állam, de jórészt szekuláris, és biztosítja a vallásszabadságot a muszlimoknak, a keresztényeknek és más vallási csoportoknak egyaránt. Kizárólag azon zsidó vallási csoportok vannak igazából kitéve diszkriminációnak, amelyek nem felelnek meg az ortodox judaizmus szigorú bírálatának. A konzervatív, reform és szekuláris zsidó irányzatokat nem kezelik éppen egyenlően, amikor házasságról, áttérésről vagy államilag támogatott oktatásról van szó. Magyarán mindenki számára vallásszabadság van, ugyanakkor a nem ortodox zsidóknak már kevesebb mozgásteret biztosít az ortodoxia.

Jómagam régóta kritizálom Izraelt a többi zsidó irányzathoz való viszonyulása miatt, ugyanakkor jól tudom, hogy ez az elképesztő izraeli politikai rendszer természetéből fakad, ami aránytalanul nagy befolyást enged az ortodoxiának, mivel mind a bal-, mind a jobboldal koalícióinak szükségük van rájuk. De a többi irányzatban is jelentős előrelépések történtek már az eltérő vallásgyakorlás vagy a vallás teljes elhagyása tekintetében.

Az izraeli kormányzat valláshoz való tökéletlen viszonyulása még mindig sokkal toleránsabb vallási pluralizmust eredményez, mint bármely más közkeletű ország, bármely muzulmán ország és a legtöbb történelmi keresztény állam valláspolitikája. Izrael zsidó állami jellegének kritizálása nemzetközi szintű antiszemitizmus, különösen, amikor nem veti össze a muzulmán országok sokkal diszkriminatívabb államvallási rendszerével. Még az Izraelben régóta szekuláris, kétnemzeti államot (csalfa módon) követelő, a zsidó jelleg kritizáló Palesztin Hatóság is deklarálta, hogy az iszlám a palesztin állam egyetlen és hivatalos államvallása.⁴ Ezzel kapcsolatban persze nem hallani kritikát azoktól, akik oly serényen ítélik Izrael fölött, amiért nem tudott olyan tökéletes rendszert megalkotni, amelyet egyébként még senki másnak sem sikerült.

Izrael visszatérési törvényével kapcsolatban pedig már régóta tartó vita zajlik, hogy vallási törvény-e, vagy családegyesítő, esetleg az etnikai diszkriminációra adott válasz, vagy ezek valamilyen együttes formája. Mindezek fölött elsősorban humanitárius törvénynek kell tekintenünk! Az Izrael első éveiben beáramló holokauszt-túlélők és arab országokból elűzött menekültek érkezése után hozták, és azóta számos zsidót menekített ki például a szovjet blokk elnyomásából és zsidógyűlöletéből, az argentin diktátorok uralma során bekövetkezett „eltűnésektől” és az etiópiai éhezéstől.

Egyesek rasszistának titulálták a törvényt, de ezen érvelés nyilvánvaló hamissága mellett (amit rögtön ki is fejték), egyúttal kettős mércét is állít: nem Izrael az egyetlen ország, és nem is az egyetlen demokrácia, ami ilyen jogszabályt hozott. A Szovjetunió felbomlása óta Oroszország sok ezer orosz fogadott be a posztszovjet köztársaságokból. A német bevándorlási törvény hivatalos definíciója majd’ ötven éven át így szólt: „A német nép tagjai, akik a saját otthonukban elkötelezték magukat a németiség (Deutschtum) mellett, ami a következő tényezőkben nyilvánul meg: származás, nyelv, neveltetés vagy kultúra.”⁵ De még más államok is elfogadtak hasonló törvényeket, és kötődtek ilyen formában saját diaszpórájukhoz; mégsem hallani, hogy rasszizmussal vádolnák őket, csak Izraelt éri ez a nem is faji alapú visszatérési törvénye miatt.

Bár a zsidók (és bizonyos rokonaik) alanyi jogon kapnak állampolgárságot (kivéve, ha büntetett előélet miatt ebből ki vannak zárva), nem zsidók is igényelhetik ezt; és nem is kevés nem zsidót egyenrangú polgárként fogadott már be az izraeli társadalom, akiket ugyanolyan jogok illetnek meg, mint a zsidókat. 1999 áprilisában például vagy 100 albán menekültet repítettek Koszovóból Izraelbe, hogy a Maagan Michael nevű kibucban telepedjenek le. Ezek a nem zsidó menekültek csatlakoztak muzulmán testvéreikhez, akik még 1993-ban menekültek el a bosnyák polgárháború elől. A menekülteknek szabad döntési jogot adtak, hogy tartósan Izraelben maradnak, vagy a harcok után hazatérnek Koszovóba.⁶

Más háború sújtotta régiók nem zsidó menekültjeinek is ajánlott korábban menedékjogot Izrael. Sok szovjet elnyomás elől menekülő ember nem is volt zsidó, igaz sokuk valamiképpen rokoni kapcsolatban állt zsidókkal. A visszatérési törvény tehát nyilvánvalóan más országok zsidóüldözésére adott reakció. Nyilvánvalóan érthető, hogy megalakulása után Izrael a diszkriminációra adott válaszképpen miért nyitotta meg kapuit minden zsidó és más menekült előtt, akik menedéket vagy jobb életet kerestek.

Bizonyos értelemben valóban van diszkrimináció az izraeli arab állampolgárokkal szemben. Legtöbbjük nem szolgálhat a seregben, de amúgy is kevesen ragadnának fegyvert arab testvéreik ellen, ha a lehetőség nyitva állna. Bizonyos zsidó területeken arabok sokáig nem vásárolhattak házat, ahogy zsidók sem arab falvakban, de 2002-ben a Legfelsőbb Bíróság úgy ítélte, hogy a kor-

mány nem allokálhat földet vallási vagy etnikai alapon, és nem akadályozhatja az arabokat, hogy ott éljenek, ahol szeretnének. „Az egyenlőség elve tiltja az államok számára, hogy állampolgárai között vallási vagy etnikai alapon különbséget tegyen” – írta a Legfelsőbb Bíróság elnöke, Aharon Barak. „Ezen elv az állami földek elosztására is vonatkozik. (...) Zsidó jellege nem hatalmazza föl az államot, hogy különbséget tegyen állampolgárai között.”⁷ Megállapíthatjuk tehát, hogy Izrael progresszív Legfelsőbb Bírósága jelentős fejlődést mutat az arabellenes diszkrimináció maradványainak felszámolásában, ami elsődlegesen azért alakult ki, mert az arabok nem fogadták el a zsidó államot. Azt is megállapíthatjuk, hogy bár maradtak még egyenlőtlenségek, még így is sokkal kisebb a diszkrimináció mértéke Izraelben, mint bármely közel-keleti, arab vagy muszlim nemzetben.

Az arab országok máig a legprimitívebb apartheid rendszert működtetik a nem muzulmánok ellen.⁸ Jordánia nemzetiségi törvénye pedig nyíltan megtagadja az állampolgárságot a zsidóktól, még azoktól is, akik nemzedékeken át ott éltek. Nemzetiségi törvénye úgy szól, hogy „az állampolgárság nyitott minden nem zsidó személynek,”⁹ akik egyéb követelményeknek is megfelelnek. Szaúd-Arábia szintén vallási hovatartozáshoz köti az állampolgárságra való alkalmasságot. Németországnak, Kínának és sok más országnak van régóta visszatérési törvénye. Mégis, csak Izraelt nevezik rasszistának vagy apartheidnek, holott lakosai között gyakorlatilag a világ összes etnikuma, vallása, faja és nemzeti eredete képviselteti magát.

22 Az izraeli megszállás volna minden probléma forrása?

A VÁD

Az izraeli megszállás a modern történelem leghosszabb és legkegyetlenebb megszállása.

A VÁDLÓK

„Al Nakba [az eredendő bűn] a legnagyobb, legkidolgozottabb és leghosszabb etnikai tisztogatási művelet a modern történelemben. 530 város és falu lakosságát űzték el 1948-ban, és ezáltal a palesztinok 85 százalékát eltávolították a földről, ami később Izrael lett. Azok, akik Palesztina egyéb részein elkerülték a sorsot, most a világ legkegyetlenebb, leghosszabb és jelenleg egyetlen megszállása alatt sínylődnek.” (Szalman Abu Szitta¹)

„Az átlagos palesztin élete nyomorúság és megaláztatás szegélyezte hosszú útként jellemezhető. A gyarmatosított, kifosztott, megszállt, kollektív büntetésnek, népirtásnak, éhezésnek kitett palesztinok, akiktől azért lopták el földjüket és otthonukat, mert Európa bünt követett el a zsidók ellen 50 évvel ezelőtt. Ezek után a palesztinokat nem érdekli már, mit gondolnak a nyugatiak, vagy akár az arabok. A kegyetlen izraeli rezsim és a közelmúlt leghosszabb katonai elnyomása alatti szenvedések miatt végül vonakodva, de mártír műveletekre adták magukat – válaszképp a folytonos izraeli elnyomásra és vérontásra.” (Cikk a www.media-review.net oldalon, reagálva egy fotóra, amin egy palesztin csecsemő öngyilkos robbantónak van öltöztetve²)

¹ A 'nakba' arab szó jelentése még: 'katasztrófa'. Ezzel a kifejezéssel illetik a palesztinok Izrael államának 1948. május 14-én történt kikiáltását, amire ők „katasztrófaként” tekintenek (mivel hazájuk elvesztését tulajdonítják neki) és nemzeti gyásznappként emlékeznek meg róla, évről évre az izraeli nemzeti ünnepet képező függetlenség napjával párhuzamosan – a kiadó megjegyzése.

A VALÓSÁG

Más megszállások, mint például Tibet kínai megszállása sokkal hosszabb, és kevésbé indokolt; ráadásul az izraeli megszállást felszámolták 1995-ben, és csak *bizonyos* területeken állították vissza terrorelhárítási célokból. És Izrael amúgy ennek felszámolását is előirányozta, amennyiben a palesztin hatóságok mindent megtesznek a terrorizmus felszámolása érdekében.

A BIZONYÍTÉK

Ahogy azt már korábban elemeztük, a palesztinoknak már három alkalommal kínáltak államterületet: 1937-ben, 1947-ben és 2000–2001 során – ám minden esetben elutasították az ajánlatot és fokozott erőszakkal válaszoltak. Arra is kitértünk már, mennyire rendkívüli, hogy a palesztinoknak a második világháború után is gyakorlatilag mindent felajánlottak, holott vezetőik aktívan a vesztes náci oldalára álltak. A vesztes oldal támogatása ugyanis ritkán eredményezi, hogy államiságot ajánlanak érte. A zsidók a Balfour-nyilatkozatot kapták a győztes oldal támogatásáért az első világháborúban, míg a palesztinok a felosztás nagylelkű ajánlatát kapták Hitler támogatása ellenére.

Nincs történelmi példa arra, hogy egy közösség, amely kétszer is visszautasította volna az államiságot és civilek gyilkolásával válaszolt az ajánlatra, végül jutalomképpen az elutasításért és az emberiség elleni bűntettekért kapott volna egy harmadik esélyt. Mégis: 2000-ben újra államot ajánlottak a palesztinoknak, érthető okból ezúttal már némileg csökkentett államterülettel, de teljes fennhatósággal a palesztin lakosságot illetően. A palesztinok viszont harmadszor is erőszakkal reagáltak.

Az erkölcs és igazságszolgáltatás minden mércéjével nézve a palesztin állami igények sokkal gyengébbek, mint más autonómiát kívánó nép függetlenedési és államalapítási igénye. Védelmi és katonai megfontolások tekintetében Tibet kínai megszállása kevésbé megalapozott, ellenben jóval hosszabb és kegyetlenebb; nem mellesleg a tibetiek sokkal többen vannak a palesztinoknál. Ráadásul nincs még egy állam, amelyben a tibetiek a lakosság többségét képviselnék, míg a palesztinoknak ott van Jordánia, melynek kétharmada palesztin. A kínai kormány sokkal több települést épített Tibetben, mint Izrael Cisjordániában vagy Gázában. Míg a zsidó telepések a palesztin területeken apró kisebbséget képeznek, annyi kínai árasztotta el Tibetet, hogy a tibetiek kisebbségbe kerültek saját földjükön:

„Egy irányelv vált igazán kiemelkedővé és hatékonyá az idők során: kínai városok lakosságának Tibetbe költöztetése. E népességtranszferek kisebb-

ségbe süllyesztették a tibetieket Tibetben, megroppantották a tibeti gazdaságot és melegágyát adták emberi jogi sérelmeknek.”³

A dalai láma így foglalta össze a helyzetet 2000-ben:

„50 évnyi kínai uralom során Tibet nem került közelebb a szabadsághoz. Bár az emberi jogi panaszok eddig főleg süket fülekre találtak, nem fognak elnémulni, és előbb-utóbb előrelendíti a tibetieket az önrendelkezésért folytatott küzdelmükben és a népesség áthelyezések leállításában. (...) Csak 1999-ben hat ismert esetet tudunk, amikor kínzás és más visszaélés kapcsán haltak meg tibetiek. A hatóságok összesen 1432 szerzetest és apácát üldöztek el kolostoraikból, zárdáikból. (...) 615 jegyzett tibeti politikai fogolyról tudunk. (...) 1996 óta 11 409 szerzetest és apácát száműztek az országból. (...) A pancsen láma* jelenlegi ifjú reinkarnációja is tulajdonképpen házi őrizet alatt áll, és így ő a világ legfiatalabb politikai foglya. Engem mélységesen aggaszt mindez.”⁴

Egy nemzetközi szemlében megjelent cikk a következőkkel egészíti ki az eddigieket:

„A tibetiektől megtagadott jogok a következők: 1. Élethez, szabadsághoz és biztonsághoz való jogukat megsértették. 2. Kényszmunkára kényszerítik őket. 3. Kínzásnak és más kegyetlen, embertelen bánásmódoknak teszik ki őket. 4. A magánélethez és privátszférához való jogukat is megsértették. 5. Az államon belüli mozgásszabadságot és Tibet elhagyásának jogát megtagadták tőlük. 6. Kényszerházasságokat kötöttek tibetiekkel. 7. Önkényesen megsértették tulajdonjogukat. 8. Szisztematikusan megtagadták a vallásszabadságot. 9. A vélemény- és gondolatszabadság ismeretlen számukra. 10. Megtagadták a gyülekezési jogukat. 11. A képviseleti kormányzás jogát is elvették tőlük. 12. Felelőtlenül semmibe veszik a föld erőforrásaihoz hozzáférő munkások gazdasági jogait. 13. A szabad munkaválasztást is megtagadták tőlük. 14. A munkahelyi körülmények nem ütnek meg a minimumot a munkaórák és pihenőidő tekintetében. 15. A megfelelő életszínvonalhoz való jogukat is megtagadták. 16. Szabad, hasznos és diszkriminációmentes oktatási rendszerben való részvételhez sincs joguk. 17. Megtagadták a közösség kulturális életében való szerepvállalást. 18. A tibetiek jogkorlátozása jócskán meghaladja azt a szintet, ami a közmorállal, a közrenddel és társadalmi jóléttel összefüggésben indokolt lenne.”⁵

* Tibeti buddhista vallási vezető, a dalai láma után a második legmagasabb egyházi méltóság; a 11. pancsen lámát, a gyerekkorú Gedun Csöki Nyimát megválasztása után három nappal a kínai hatóságok családjával együtt elrabolták és máig nem került elő – a ford. megjegyzése.

Bármennyire szörnyű helyzet ez, az ENSZ sose ítélte el Kínát és sosem ismerte el a tibetiek önrendelkezési jogát, épp ellenkezőleg; a nemzetközi közösség Kínának adta a 2008-as olimpiai játékok megrendezésének lehetőségét, amely során azok, akik a palesztin államiságért küzdenek, nem hallatták hangjukat a tibeti függetlenségért. Mégis miért? Feltehetnénk ugyanezt a kérdést a kurdok, törökországi örmények, csecsenek, baszkok és még egy tucatnyi más államnélküli entitás tekintetében is, akik közül egyik sem kapott megfigyelő státuszt az ENSZ-ben, vagy olyan széles körű elismerést államok és vallási csoportok részéről, mint a palesztinok. Egyiküknek sem ajánlottak még államterületet, és főleg nem utasítottak még vissza ilyen ajánlatot (többször is!).

Izrael államot ajánlott a palesztinoknak, és csak annyit kért cserébe a Palesztin Hatóságtól, hogy tegyen meg mindent a terrorizmus felszámolásáért, mire a palesztinok válasza a terror fokozása volt. A palesztinoknak egyszer talán tényleg állama lesz, de ezt semmiképp sem a terrorizmusért „járó” jutalomként kell rendelkezésükre bocsátani.

Élesen elleneztem a palesztin lakott területek izraeli megszállását 1967 óta, de Izrael beavatkozása katonai, jogi és erkölcsi szempontból sokkal megalapozottabb, mint más hosszabb megszállások, amelyeket közel sem ért ennyi kritika. Ráadásul minden más jelenlegi megszállással ellentétben az izraeli számos hasznot hozott a palesztinoknak – többek között a várható élettartam növekedését, a gyermekhalálozások számának csökkenését, egyéb egészségügyi fejlesztéseket és oktatási rendszert. 1967 és 1994 között, amíg Izrael felelt az egészségügyi ellátásért, a gyerekek 90 százalékát immunizálták és visszaszorultak a gyermekjárványok. Amíg a Nyugati part jordániai és Gáza egyiptomi fennhatóság alatt állt, minden 1000 élve született gyermekből 100-150 végül meghalt; ezt a számot Izrael 20-25-re csökkentette a megszállás 1994-es lezárultáig.⁶ Ironikus, hogy az egyiptomi és jordániai megszálláshoz képest az izraeli elősegítette a palesztin nemzeti mozgalom kifejlődését is. Ezek persze külön-külön vagy együtt sem igazolnak egy nem kívánt megszállást, ugyanakkor az önigazolás terhét azokra helyezik; akik csak az izraeli megszállást ítélik el, de nem emelnek szót ennél sokkal brutálisabb, ám jóval kevésbé megalapozott okkupációk ellen.

Amennyiben Izrael az utolsó négyzetcentimétert is visszaadja azon területek közül, amelyeket az arab seregek agressziója ellen vívott önvédelmi küzdelme során elfoglalt 1967-ben, ez sem garancia arra, hogy a palesztin terror véget ér. Már csak azért sem, mert a terror már jóval az izraeli megszállás előtt a palesztinok fő taktikájává vált. A húszas évek elejétől kezdve a terroristák célba vették a zsidókat; cionistákat és nem cionistákat egyaránt. A terror súlyosbott a harmincas években, és folytatódott, ahogy Izrael állammá alakult, de még mielőtt megszállta volna Ciszjordániát és Gázát. 1951 és 1955 között közel ezer izraeli civilt ölték meg a fedajínok határokon átnyúló akcióik során.

A legsúlyosabb ilyen támadások: az 1954-ben lemészárolt 11 utas egy buszon, akik eilati nyaralásukról tértek haza (a terroristák először a sofőrt ölték meg, majd beszálltak a buszba és sorra lötték az utasokat), az 1955-ös zsinagógai lövöldözés, amelyben négy gyereket és tinédzsert ölték meg és további ötöt sebesítettek meg. Ez utóbbi kísértetiesen emlékeztet az alabamai afroamerikai templom ellen elkövetett Ku-Klux-Klan-támadásra, melynek szintén négy gyermek esett áldozatul.

A Hamasz, a Hezbollah és más Izraelt tagadó csoportok fogadalmat tettek a terrorizmusra abban az esetben is, ha a megszállás véget ér. A nabluszi Nadzsah Egyetemen végzett közvélemény-kutatás alapján „a kérdezett palesztinok 87 százaléka támogatta a terrortámadások folytatását” és „87,5 százalékuk támogatta teljes Palesztina felszabadítását.”⁷ Ha a terrorizmus következtében létrejön a palesztin állam Ciszjordániában és a Gázai övezetben, miért is ne folytatnák addig, míg a palesztin többség akarátát végre nem hajtják?

Ahogy Thomas Friedman elemezte a kutatás eredményeit:

„A páska során zsidókat robbantgató palesztin merénylet, akik rémtetteik után kijelentik, hogy »Csak vessetek véget a megszállásnak és minden rendben lesz«, egyáltalán nem hitelek. Egy épeszű izraeli sem bízik az öngyilkos merényletben kénye-kedve szerint bevető Jasszer Arafatban, hogy ne folytatná ugyanezt a Nyugati part visszaadása esetén, mikor a palesztinok már Tel-Avivra ácsingóznak. Ha Izrael ki is vonul, e területek fennhatóságát nem lehet még a palesztinokra bízni.”⁸

Friedman egy költői kérdéssel zárja sorait, amit minden nem izraeli föl kellene, hogy tegyen önmagának: „Rá bízna Jasszer Arafatra [vagy a mindenkori palesztin vezetésre] lakóhelyének közbiztonságát?”⁹

23 Elutasítja-e Izrael a palesztin államot?

A VÁD

Izrael megtagadta az államiságot a palesztin néptől, amely minden más állam nélküli és elnyomott népnél inkább államot érdemelne.

A VÁDLÓK

„Izrael szándékai nyilvánvalóak, hiszen a cionista és izraeli vezetés nemzedékek óta azt szajkózza, hogy a palesztin nemzeti igények elfogadhatatlanok és érvénytelenek. (...) Izraellel karöltve az Egyesült Államok is ellenezte a palesztin nemzeti önrendelkezést.” (Edward Said és Cristopher Hitchens¹)

„Hogy miért is nem olyan együtt érző Európa a csecsenekkel, tibetiekkel és kurdokkal, mint a palesztinokkal?

Micsoda perverz csúsztatás ez is; hiszen ha a Nyugat annyit tett volna a palesztinokért, mint az iraki kurdokért, Jasszer Arafat nagyon elégedett ember volna. Mellesleg, sem Szaddám Husszein, sem a kínai kommunista párt nem jár havonta a nyugati fővárosokba támogatásért könyörögni (vagyis inkább zsarolni), hogy elnyomó és kifosztó rendszerüket segítsék a kurdok vagy tibetiek ellen.

De ha még a fenti kérdésfeltevés jogos is volna, és a Nyugat valóban néma lenne más elnyomott csoportok bajait illetően, ez talán kisebbsíti Izrael bűneit?

Ez a kifacsart logika egyúttal paradox erkölcsstelenségbe is rángatja az embert. Izrael támogatói ugyanis elismerik, hogy az izraeli társadalom erkölcstelen módon leigazza, kifosztja és elnyomja a palesztinokat. Jól tudják, hogy amit tesznek erkölcstelen és jogtalan, mégis úgy döntöttek, hogy e hírhedt háborús bűnös nyomdokaiba szegődnek, holott az nem rejt véka alá, hogy erőszakkal kényszeríti rá akaratát a foglyul ejtett lakosságra.

Ha ezekre a tényekre rámutatunk, Izrael pártolói rögtön »rasszizmust« kiáltanak. A bűnök kritizálását így megátalkodott rasszizmusnak nevezik, míg

azok elkövetését helyes magatartásnak. Ahogy az erkölcstelenségből feddhetlenséget fabrikálnak, a világból »alvilág« lesz, bűnért és bűnben köttetett testvériség.” (Abdelvahab el-Affendi, vezető társkutató a Demokráciatanulmányok Központjában, a Westminsteri Egyetemen²)

A VALÓSÁG

A palesztinoknak eszükbe sem jutott államiságért küzdeni jordániai és egyiptomi megszállásuk alatt. Történelmileg Szíriába akartak visszaolvadni. A palesztin államiság és függetlenség igénye kizárólag a zsidó állam eltörlését szolgáló taktikaként merült fel. Arról nem is beszélve, hogy a palesztin állami és függetlenségi igények nem megalapozottabbak, sőt bizonyos összefüggésekben sokkal gyengébbek, mint más népek, így a tibetiek, a kurdok, a baszkok, a csecsenek, a törökországi örmények vagy más államnélküli népcsoportok jogalapja.

Mégis, a palesztinok egy bakugrással lehagyták a náluk sokkal megalapozottabb állami igényekkel rendelkező csoportokat, és ennek egyetlen oka, hogy ártatlan emberek ezreinek lemészárlásával felhívták magukra a világ figyelmét. A tibetiek sosem alacsonyodtak a terrorizmus szintjéig, más csoportok is csak időszakosan és lokálisan vetették be ezt a technikát, melyet az ő esetükben egyébként közel sem értékelt olyan szinten a világ közvéleménye, mint a palesztinok globális terrorját.

Ám hiába kerültek a figyelem középpontjába, mégsem nyertek államiságot, mivel sem Izrael, sem az Egyesült Államok nem volt hajlandó engedni a terroristák zsarolásának olyan módon, ahogy az ENSZ, az Európai Közösség, a Vatikán és mások igen.

A BIZONYÍTÉK

A palesztin ügy érdemben messze elmarad más államnélküli csoportok küzdelmétől. Hogy lehet hát, hogy a szélsőbal, különösen az európai baloldal, összefogva a szélsőjobbal pártját fogja a palesztin ügynek, de semmibe veszi a tibetiek, kurdok és más hasonló csoportok törekvéseit? Minden elfogulatlan erkölcsi mérce szerint is erősebb a kurdok vagy tibetiek – hogy csak e kettőt emeljük ki most – államiság iránti igénye, mint a palesztinoké, ahogy arra már korábban is kitérünk. Nagyságrendekkel több hontalan tibeti és kurd él, mint hontalan palesztin. Megszállói sokkal kegyetlenebbül bántak velük, mint a palesztinokkal, akiknek egyébként már van egy államuk, ahol többségben élhetnek, ami nem mondható el a többi említett népcsoportról.

A tibetiek csak törvényes és szabályszerű eszközökkel követeltek maguknak jóvátételt, és a kurdok is elsősorban így igyekeztek függetlenedni, míg a

palesztinok emberiesség elleni bűntettek, ártatlan civilek elleni merényletek hosszú sorával végezték ugyanezt. Más népcsoportok régóta és folyamatosan államot és függetlenséget követelnek; a palesztinoknak ezt már többször felajánlották és többször lehetőségük nyílt erre (Peel-jelentés, ENSZ-felosztás, Egyiptom és Jordánia uralma, a Camp David-i és tabai ajánlatok) – de a palesztinok igazából nem államot akarnak, hanem a zsidó állam elpusztítását.

Nemzetközi jogi szempontból nézve előrébbvaló a kurdok és tibetiek igénye a palesztinokéhoz képest. A palesztinok a huszadik század összes háborújában a vesztes oldalt támogatták, kezdve a két világéggel, az izraeli függetlenségi háborún át egészen az öbölháborúig. A tibetiek és kurdok sem a nácik, sem a terror, sem a szaddámizmus mellé nem álltak. A palesztin nép többsége el akar törölni egy ENSZ-tagállamot a térképről, míg más népcsoportok nem akarják egy ország megsemmisítését sem.

Mindezek ellenére sem a kurdokat, sem a tibetieket, sem másokat nem ismert el az ENSZ, az Európai Közösség, a Vatikán vagy egyéb hivatalos testület, arról nem is beszélve, hogy a politika két szélső pólusán ügyködő aktivisták többsége teljesen figyelmen kívül hagyja e törekvéseket. Súlyos felelősség terheli azokat az „erkölcsösözőket”, akik az előrébbvaló törekvéseket mellőzik és egy gyengébb követelés pártját fogják.

A palesztinok államiságát saját vezetőik tagadták meg, akik időről időre elutasították azokat az ajánlatokat, amik segítségével ma már független állam lehetnének. Benny Morris történész így ír erről: „Az ösztönös elutasítás sötét fonálként szövi át a palesztin történelmet.”³ Izrael készen állt és ma is készen áll, hogy a palesztinokat államhoz juttassa, amennyiben a Palesztin Hatóság valós lépéseket tesz azért, hogy az Izrael megsemmisítését célzó emberiesség elleni bűncselekményekkel leszámoljon. Ez teljes mértékben indokolt feltétel, amit minden más hasonló fenyegetettségben élő demokrácia is megkövetelne.

24 Kollektív büntetésnek számít-e a terroristák házainak lerombolása?

A VÁD

Az izraeli házrombolási eljárás nemzetközi jogilag tiltott kollektív büntetésnek számít.

A VÁDLÓK

„A Rafah menekülttábor [üres] házainak izraeli tankok általi ledózerolása nem sokban különbözik a Világkereskedelmi Központ esetében látottaktól [amelyben 2500-an veszték oda], amit olyan terroristák romboltak le, akik ellen itt hirdettünk harcot, hogy leszámolunk velük. A Biztonsági Tanács kettős mércét alkalmaz, amennyiben nem ítéli el Izrael tetteit, de elítéli a szeptemberi 11-i pusztítás elkövetőit.” (A BT szíriai képviselőjének bejelentése¹)

A VALÓSÁG

Lehet helyes vagy bölcstelen Izrael politikája, hogy a terrorizmust elősegítő vagy a terroristákat támogató személyek által birtokolt épületeket lerombolja, ez valójában gazdasági szankciónak tekinthető a gyilkosságokban való bűnrészességért. Tény, hogy nem különösebben hatékony, hisz szimpatizánsok pénzén újjáépítik őket, de ameddig csak a terrorizmussal összefüggésbe hozható házakat dózerolják le, nem tekinthető kollektív szankciónak. Másfelől, a palesztinok és vezetők által döntő többségben támogatott terrorizmusért való kollektív számonkérhetőség teljes mértékben jogszerű és erkölcsös.

A BIZONYÍTÉK

Valójában az ártatlan civilek ellen elkövetett terrorcselekmények számítanak végső soron kollektív büntetésnek. Minden izraeli, függetlenül attól, hogy támogatja vagy ellenzi az izraeli politikát, csupán izraeli vagy zsidó származása miatt van kiszolgáltatva halálos támadásoknak. Mégis, a palesztin terrorizmust támogatók panaszai a lehangosabbak, amikor Izrael gazdasági elrettentésből lerombol egy terroristák által használt házat.

Mivel magukat a terroristákat, különösen az öngyilkos merénylőket képtelenség bármivel is elrettenteni szándékuktól, fontos, hogy az őket kiküldők és befolyásolni tudók elé intó példát állítsanak. Amikor az elrettentő cselekmény nem a közvetlen elkövető ellen irányul, kollektív büntetésről beszélhetünk. Bár ezt a gyakorlatot a nemzetközi jog tiltja, széles körben elterjedt a világon; még a legdemokratikusabb és liberálisabb államok sem feddhetetlenek e tekintetben.

Igazából semmilyen nemzetközi elrettentés nem lehet hatékony, amennyiben valamiképp nem jelenik meg benne a kollektív szankciós elem. Amennyiben egy ország megtorol valamit egy másiktól, annak polgárait kollektíven bünteti. A német városok amerikai és brit szőnyegbombázása kollektív szankció volt a német néppel szemben. Hirosima és Nagaszaki nukleáris katasztrófájában több ezer japán fizetett vezetőik döntéséért. De pusztán katonai célpontok megtámadása is gyakran jár civil áldozatokkal.

Ártatlan személyek megölésén és megsebesítésén túl gazdasági jellegű kollektív szankciók is léteznek, mint például az ENSZ-szankciók, vagy egy másik ország csődbe juttatása, amely mind hideg-, mind éles háborúk esetén gyakran alkalmazott fegyver. Támadó hadjárataikat elvesztő nemzetek rendszerint területeket vesztenek, ami nagymértékű csapás az érintett területeken élő ártatlanokra nézve. Számos német, köztük olyanok is, akik Hitlert nem támogatták, kényszerült elhagyni otthonát, miután Németország elvesztette a második világháborút.

A kollektív büntetés mértékét tekintve az egyik véglet a rokonság, esetleg szomszédok meggyilkolása – náci kifejezéssel élve Sippenhaft –, míg a másik oldalon az agresszív cselekedetekre adott gazdasági szankciók találhatók. Kollektív büntetésre hivatkozás gyakran inkább politikai és propagandaeszköz a zavarkeltésre, mint a helyzet tisztázása. A kollektív szankciók bizonyos fajtája és mértéke nyilván aggályos és helytelen, de semmi kivetnivaló nincsen benne, sőt sokszor dicséretes, hogy bizonyos mértékig a nép kollektív felelősséget vállal vezetőinek cselekedeteiért.

Példának okáért joggal bűnhődött a német nép azért, amit választott vezetőik a világra szabadítottak. Azt a kevés hőst, aki Hitler ellen küzdött, ki kellett volna tüntetni, de a német nép többsége felelős bűnpártolásáért. Egy tökéletes

világban persze a személyes bűnrészesség mértéke szerint hárult volna felelősség az egyes emberekre – vagyis a leginkább bűnpártolók börtönbe kerültek volna, a legkevésbé közreműködőket pedig gazdasági megvonásokkal sújtották volna. A német nép szeme előtt a győzelem esetére ígért előnyök lebegtek, ezért is támogatták annyian Hitlert; éppen ezért igazságos volt, hogy megérezzék a náci álom bukását, még akkor is, ha a szenvedők személyes felelőssége eltérő mértékű volt. A nemzethez tartozás ezzel jár! Akik háborút kezdeményeznek, de elvesztik, gyakran hoznak szenvedést saját népükre; és ez a sors kíméletlen igazságszolgáltatása, ami egyúttal elrettentő hatással is van, hogy legközelebb ne kezdjenek igazságtalan hadviselésbe.

Ha ezt az elvet a terrorizmusra alkalmazzuk, egyáltalán nem igazságtalan, hogy maga az ügy is szenvedjen a terroristák rémtettei miatt, amit annak nevében követtek el, különösen akkor, ha a terror széles körű támogatásnak örvend az ügyet képviselők körében. Ilyen összefüggésben érdemes visszaemlékeznünk arra a 2002-es kutatásra, amely kimutatta, hogy a palesztinok 87 százaléka támogatta a terrorcselekmények folytatását. Mivel e támogatók valamiféle kollektív előnyt remélnek a terrorcselekmények gyümölcsképpen, úgy igazságos, hogy az ügyük nevében és által elkövetett gyilkos akciókért ők is elszámoltathatóak legyenek. Ha a kollektív elszámoltatásnak ezen emberséges formája hatékonynak bizonyul a terrortól való elrettentésben és így emberi életek megmentésében, akkor az igazságosság mérlege minden tökéletlensége ellenére erre az oldalra billen.

A palesztin civil lakosság által logisztikailag, pénzügyileg, vallásilag, politikailag és érzelmileg támogatott öngyilkos cselekmények, melyekkel tömeggyilkosságot hajtanak végre, arra sarkallnak minket, hogy újragondoljuk a fegyveres harcosok és civilek közötti klasszikus tiszta különbségtételt. Túl sokszor éltek már vissza a nemzetközi háborús jog e mérőszinójával a terrorizmus érdekeiért. A palesztin terroristák megtanulták a civil lakosságot egyszerű kardként és pajzsként alkalmazni: izraeli civileket támadnak, majd palesztin civilek mögé bújnak, mikor az izraeli hadsereg utánuk megy. Vagyis nem harcosokkal védik a harcosokat; tudatosan iskolák, kórházak és egyéb polgári létesítmények közelébe helyezik el bombagyáraikat.

Izrael számára két út maradt: az egyik, hogy nagy volumenű önvédelmi hadműveletekbe fog, például légi csapásokat eszközöl, ami jelentősen veszélyezteti a civil lakosságot, amely közé elvegyültek a terroristák. A másik út pedig a dzseninihez hasonló, mégpedig a kisebb, házról házra terjedő akciók, amely viszont az izraeli katonák számára jóval kockázatosabb. Még a szokásos hadviselési közegben sem könnyű a fegyveres/civil arány megállapítása, hát még ebben a helyzetben!

Egy erkölcsös nemzet készen áll arra, hogy saját katonáit kockáztassa az ellenség civil lakosságának védelmében, de egy bizonyos mértéket még ezen

üdvös cél érdekében sem kell meghaladnia. A helyénvaló morális arányt, legalábbis részben a nem kombattáns lakosság bűnpártolása határozza meg. Ha sokan megtűrik, hogy a terroristák közöttük leljenek menedéket, és még segítik is, sőt, haláluk esetén mártírként ünneplik őket, bűnrészességük növekszik, és ezáltal közelebb kerülnek ahhoz, hogy a fegyveresekkel egyenlő bánásmódban részesüljenek. Egészen más erkölcsi mérce szerint harcol egy felszabadító hadsereg, amely egy ellenálló lakosság védelmére kel, hogy megmentse azt a nem választott vezetés emberi jogi sérelmei elől, mint egy olyan sereg, ami civilek és fegyveresek egyvelege ellen kénytelen küzdeni, akik kölcsönösen segítik egymást az emberiség elleni bűncselekmények elkövetésében.

Milyen mértékű kollektív elszámoltatás lenne vajon egyszerűen bevonulni az érintett területre a terror elleni küzdelem érdekében? Nyilván teljesen ártatlan civilek legyilkolásáig sosem szabad sülyyedni; ez a terroristák módszere. De a terrorizmust támogatók elleni gazdasági jellegű szankciók igazságosak, és akár hatékonyak is bizonyulhatnak. Még amennyiben ennek gazdasági hatásait olyanok is megérzik, akik nem támogatják a terrorizmust, ez jelentéktelen erkölcsi hátránynak számít ahhoz képest, hogy számos életet menthet. Ez különösen így van annak fényében, hogy a terrort támogatók előnyökre kívánnak szert tenni a merényletek által.

Mindig megdöbbenéssel konstátálom, hogy valahányszor kollektív gazdasági szankciót szab ki Izrael, mindig azok szájából hallok mélységesen felháborodott tiltakozást, akik maguk is támogatták a halálos terrorcselekményeket – ilyen volt Jasszer Arafat is. Ugyanilyen képmutatók azok az akademikusok, akik attól függetlenül bojkottálják a zsidó izraeli tudósokat köreikben, hogy azok miként viszonyulnak az izraeli politikához, ugyanakkor panaszkodnak a palesztinok elleni kollektív szankciók miatt, holott bűneikben ők is részesek. Az izraeli tudósok bojkottálása és az Izraellel üzletelő vállalatoktól való tőkeelvonás talán nem ugyanígy kollektív büntetés?

A terrorizmusban bűnrészességet vállalók elleni kollektív szankciók a hírhedt Fall River nemi erőszak esetre emlékeztetnek (ami *A vádlottak* c. filmet ihlette); az ügyben több szintű erkölcsi és jogi tettestárs szerepelt: egyrészt a konkrét erőszakot elkövetők; aztán azok, akik a nőt lefogták; majd akik a menekülési útvonalakat elzárták; akik éljeneztek és buzdították az erőszakolókat; végül, akik kihívhatták volna a rendőrséget, de elmulasztották. Nincs racionális ember, aki ezek közül bárkit felmentene az erkölcsi felelősség valamilyen szintje alól, még ha a jogi felelősség vitatható is az utolsó két kategóriában. De az ő esetükben sem lenne ellenkezés, amennyiben a büntetés csupán gazdasági jellegű; például pénzbírság vagy közmunka. Nekik is meghatározott szintű felelősségük van a nemi erőszakban, ahogy azok is bizonyos mértékig felelősek a terrorcselekményekért, akik felbujtók, akik mártírt faragnak belőlük, akik saját gyerekeiket buzdítják terrorizmusra, vagy akik részesedni kívánnak a ter-

rorizmus hasznából. Semmi kifogásolnivaló nincsen az ő felelősségre vonásukban, amíg a jogkövetkezmények arányosak a bűnrészességgel.

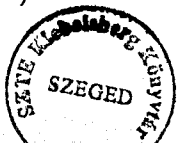
Az Irak, Líbia és Kuba elleni amerikai gazdasági szankciók is kollektív büntetések, melyeket a lakosság óriási részére róttak ki a vezetőik döntései miatt. Az Arab Liga Izrael elleni bojkottjai és szankciói is e kategóriába tartoznak. A terroristák vagy az őket rejtegetők házainak lerombolása enyhe gazdasági szankció azoknak vagyona ellen, akik valamiképpen a terrorizmus részesei. Ha ez ártatlanokra is kihat, az levon a beavatkozás erkölcsi értékéből, de közel sem olyan szinten, mint ami egész nemzeteket sújtó gazdasági szankciókra jellemző. Az ENSZ mégis támogat sok ilyen szankciót, míg Izraelt elítélte, amiért büntetést szabott ki azokra, akik a terroristákat segítették.

Amikor az Egyesült Államok olyan autókat, hajókat, repülőket vagy házakat foglal le, amelyeket drogkereskedők használtak, szintén kollektív szankciót alkalmaz, és így intő példát állít az emberek elé, hogy ne bocsássák tulajdonukat kábítószercsempészek rendelkezésére. Megkérdőjelezhető politika, mégsem érte annyi kritika, mint Izrael jóval enyhébb intézkedéseit, amiket egy sokkal súlyosabb gonosz elleni önvédelemből hajt végre.

Izrael természetesen kiüríti a ledózerolásra szánt házakat, de előfordult már, hogy halálos áldozattal járt a folyamat, például amikor egy tüntető a bulldózer elé vetette magát, amit a vezető nem vett észre. A média békeaktivistaként – még hozzá részrehajlás nélküli békepartiként – állította be a hölgyet, holott mi sem áll távolabb az igazságtól! Egy radikális palesztinpárti fanatikuscsoport tagja volt – más szélsőbalosok és rasszista jobbosok mellett² –, akik a palesztin terrorizmus elkötelezett támogatói. A Nemzetközi Szolidaritás Mozgalom tagjait arra tanítják, hogy „együtt érzők” legyenek az öngyilkos merényletessel, mivel „életüket adják földjükért és népükért.” Meghagyják nekik, hogy „előbb konzultáljanak a palesztinokkal,” mielőtt bármit is tennének. Emberi pajzsként munkálkodnak a palesztin terrorcsoportokkal és csupán a palesztinokat óvják Izraellel szemben. Még sosem nyújtottak védelmet izraelieknek a palesztin terror elől.

Magyarán mindent szolgálnak, csak a békét nem! A palesztin terror győzelméért küzdenek az izraeli önvédelem fölött. „Mind a Palesztin Hatóság, mind a Hamasz pénzeli őket, de Sadi Szukijától, az Iszlám Dzsihad egyik dzsenini vezetőjétől is kaptak támogatást, aki számos öngyilkos robbantást tervezett ki, melyeket végül megghiúsítottak, és akit az IDF történetesen a Nemzetközi Szolidaritás Mozgalom irodájában tartóztatott le” 2003 márciusában.³ Egy hónappal később két Angliából érkezett merénylet lelt menedékre náluk, még egy istentiszteletükön is részt vettek pár nappal azelőtt, hogy egyikük felrobbantotta magát három izraelivel együtt.⁴ A „szolidaritási” csoport ezt követően elmarasztalta Izraelt, amiért válaszlépéseket tett a gyilkosságokra.

Ideje lenne, ha a média nem békeaktivistáknak nevezné az ilyeneket, hanem annak, amik valójában: a palesztin terrorizmus aktív támogatói és segítői.

Ez persze nem menti föl a felelősöket a fanatikus aktivista halálra zúzása alól, de ezt leszámítva maga a gazdasági szankció alkalmazása teljes mértékben erkölcsös, amennyiben elrettentési szándékból és csakis azok ellen irányul, akik részesek voltak terrorcselekményekben.

A házrombolási eljárás fő problémája nem az erkölcsi értékében keresendő, hiszen ilyen nem halálos eszközök a legerkölcsösebb és leghitelesebb lépések a terrorizmusra. Sokkal kíváncsabbak, mint a masszív katonai megtorlások, melyekkel számos járulékos civil áldozat jár (különösen, ha a civilek és fegyveresek vegyülnek, és az sem világos, pontosan ki kicsoda). A legfőbb probléma a dózerolással, hogy rosszul jön le a médiában. Számos muzulmán országban úgy közvetítik az ilyen jeleneteket, hogy a néző azt hiszi, a bennrekedt lakosokkal együtt rombolják az épületeket.

Még ha sikerül is tisztázni, hogy üres házat semmisítettek meg, a romok fölött zokogó asszonyok látványa akaratlanul is együttérzést vált ki a nézőből, még akkor is, ha az illető nőszemélyek tegnap még saját gyermekeiket adták öngyilkos merényletre, és holnap már örvendezni fognak annak hallatán, ha egy tinédzserekkel teli izraeli gyorséttermet felrobbantottak. (Amennyiben a terroristák előzetes figyelmeztetést közölnének minden egyes épület felrobbantásának helyszínéről, ahogy azt Izrael teszi, akkor talán vitatkozhatunk a felek erkölcsi egyensúlyáról.)

A házrombolás azért sem hatásos, mert a Hamasz elég pénzt ad az érintetteknek, hogy még nagyobb házat építsenek. (Szaddám Husszein 2002 áprilisában bejelentette, hogy minden zsidóölő öngyilkos merénylet családjának 25 000 dollárt fizet készpénzben, ám bukásával a pénzfolyam is megállt.) Az USA jogrendszerében az, aki előre beleegyezését adja, hogy öngyilkos merénylet családjának pénzt fizet, bűnrészes a terrorizmusban és gyilkosságban.

A nemzetközi közösségnek el kellene fogadnia az arányos, nem halálos, elrettentő intézkedések általi igazságszolgáltatást a terrorizmus segítői és hasznélvezői ellen, ahelyett, hogy magukat az öngyilkos merényletöket fenyegetjük értelmetlen szankciókkal. Igazságos és potenciálisan hatékony intézkedések ezek a terror különböző formái ellen, különösen az öngyilkos merényletek tekintetében lehet megfelelő elrettentés. Az *Associated Press* 2003-as jelentése szerint azok a palesztinok, kiknek házait az izraeli hadsereg lerombolta, haragjukat fejezték ki a terroristák felé, amiért az ő városukból lőttek ki rakétákat és rájuk szabadították Izraelt. Mohammed Zaaneen palesztin földműves így nyilatkozott: „[A terroristák] hősöknek tartják magukat [holott] csak pusztítást hoztak ránk és hajléktalanokká tettek minket. Szántóinkat, házainkat és gyermekeinket használják (...) hogy elrejtőzzenek.”⁵

Ahogy a 28. fejezetben még visszatérünk rá, az izraeli Legfelsőbb Bíróság úgy határozott, hogy csak a terrorizmusban közvetlenül érintett személyeket lehet a megszállt területek egyik részéből a másikba költöztetni. Ezt a fontos

döntést nyilvánvalóan felhasználják majd annak érdekében, hogy a házrombolást is csak a közvetlen bűntársak tekintetében lehessen alkalmazni.

A *New York Times* részletesen elemezte az öngyilkos merényletekre adott izraeli választ, és arra a következtetésre jutott, hogy Izrael jelentős sikert ért el számos támadás megakadályozásában, de komoly áron. Ismertette Ali Adzsouri esetét, aki két merényletet indított útnak, és ezáltal öt ártatlan élet kioltásához járult hozzá. Az izraeli hadsereg felrobbantotta Adzsouri családi házát; nővére ellen vádat emeltek, amiért „bombatartó övet varrt a terroristáknak” és öccse ellen egyéb segítségnyújtásokért. A menekülni próbáló Ali Adzsourit lelőtték. Kiderült, hogy az al-Aksza Mártírbrigád tagja volt, ami öngyilkos merényletekre specializálódott.

A palesztinok – kiknek 70-80 százaléka továbbra is támogatta az öngyilkos merényleteket a *New York Times* által idézett kutatás alapján⁶ – elítélték az ilyen intézkedéseket, „bár a milicisták maguk is beismerték, hogy ez megnehezítette számukra a támadások megszervezését.”⁷

Az Adzsouri-ház jórészt újjáépült; a kioltott életeteket viszont nem lehet helyreállítani. Bár a polgári szabadságjogok szószólói talán vitatják, hogy Izrael intézkedései túlzóak vagy sem; egy jó szándékú és épeszű ember sem állíthatja komolyan, hogy súlyos emberi jogi sérelmek lennének, amelyek egy szinten említhetőek a terrorcselekményekkel (hisz pontosan ettől kíván elrettenteni), a náci taktikákkal, vagy akár az olyan „progresszív” arab rezsimek módszereivel, mint Egyiptom vagy Jordánia. Inkább olyan demokratikus rendszerek intézkedéseivel érnek fel, amiket az Egyesült Államok és Nagy Britannia megenged magának.

25 Törvénytelenek-e a terror- vezérek elleni célzott merényletek?

A VÁD

Izrael eljárása, mellyel célzott merényleteket követ el terrorista vezetők ellen, gyilkosságnak számít, amit a nemzetközi jog tilt.

A VÁDLÓK

„Az orgyilkosságok már hosszú ideje az izraeli biztonságpolitika részét képezik. Izrael az egyetlen demokratikus ország, amelyik ezt az eljárást legitimnek tekinti, holott ez a politika törvénytelen mind az izraeli jogban, mind a nemzetközi jogban. Az ilyen merényletek során nagy eséllyel ártatlanok is életüket veszítik, ahonnan már nincs visszaút, még akkor sem, ha felfedik az akció hibáit. Izrael azonnal hagyjon föl a palesztinok elleni merénylettekkel!” (Jael Stein a B”Tselem nevű izraeli emberi jogi szervezettől¹)

A VALÓSÁG

Háborús helyzetben az ellenség katonai vezetőinek célbavétele teljes mértékben megfelel a háborús jognak, Izrael az Egyesült Államokkal és több más demokráciával együtt ennek megfelelően járt el.

A BIZONYÍTÉK

A célzott likvidálás bizonyos értelemben a kollektív szankció szöges ellentéte. E taktika célja, hogy jövőbeli terrorcselekményeket hiúsítson meg azok kitervelőinek kikapcsolása által, amennyiben alkalmatlanná tételükre más módon, például letartóztatás útján nincs lehetőség. Zsarnoki rendszerek ipari méretek-

ben alkalmaztak likvidálást a rendszer állítólagos ellenségeivel szemben, akár otthonaikban vagy külföldön is. Hitler szabadon meggyilkoltatta minden riválisát, Sztálin pedig az egész világra kiterjesztette merényletkampányát; még Mexikóba is, ahol bérgyilkosai Lev Trockijjal végeztek.

Az Egyesült Államok is megkísérelt több külföldi vezetőt eltenni láb alól; a feketelistán többek között Fidel Castro, Patrice Lumumba, Moammer Kadhafi és Szaddám Husszein is szerepelt. Salvador Allende vagy Ngô Đình Diệm haláláért közvetlenül nem Amerika felelős ugyan, de nyilvánvalóan hozzájárult ahhoz, hogy mások eltávolítsák őket. Újabban Szaddám Husszeint, majd Oszama bin Ladent és Mohammed Omár mollát vette célkeresztbe. Más demokratikus nemzetek is felhatalmazták ügynökeiket bizonyos személyek meggyilkolására szélsőséges helyzetekben.

A kollektív szankciókhoz hasonlóan a célzott kiiktatás is egy súlyossági skálán mozog. A legdurvább megnyilvánulása a teljes politikai ellenzék kiirtása, amit Hitler és Sztálin előszeretettel alkalmazott. A legelfogadhatóbb formája az, amit az Egyesült Államok és Izrael gyakorol: a terrorcselekmények aktív kitervelését és levezénylését végző terrorvezérek likvidálása, akiket valamilyen oknál fogva nem lehet kézre keríteni.

Ékes példák erre Jahja Ajjas, becenevén „a Mérnök”, fő hamaszos bombakészítő, akit 1996 januárjában iktattak ki izraeli ügynökök egy mobiltelefonba rejtett detonátorral; valamint Mahmud Zatme, az Iszlám Dzsihád egyik vezetője, akivel 2003 áprilisában az autójára kilőtt rakétával végeztek. Zatme szervezete kiadott egy közleményt, amiben „elítélték a gyilkosságot,” ugyanakkor azzal büszkélkedtek, hogy „a mártír bombák és robbanóövek készítője volt, aki több tucat cionista megszállót ölt meg, és több százat megsebesített.”²² A megszállók alatt zsidó gyerekeket és egyéb civileket értettek. A Zatme elleni akció során senki más nem esett áldozatul...

A célzott likvidálás fogyatékosága, hogy általában ügyész, bíró, esküdtszék adja a felhatalmazást, és nincs fellebbezési lehetőség. Izraelben viszont a megfelelő célpont kiiktatásának engedélyezését magas rangú kormánytisztviselők adják, akik politikailag elszámoltathatóak. Előnye viszont az ilyen merényleteknek, hogy amennyiben gondosan, nagy körültekintéssel választják ki a célpontot, a célzott támadás természetéből kifolyólag elkerülhető a járulékos kár és a kollektív büntetés. Albert Camus „igazságos gyilkosa” is ilyen célzott merényletet követett el egy gonosztevő ellen, de annak unokaöccsére és unokahúgára már nem támadt, mivel sem kollektív büntetést, sem járulékos kárt nem kívánt okozni. Még ha meg is történik, hogy mások is áldozatul esnek, még akkor is sokkal kisebb arányban, mint egy tipikus katonai megtorló akció során.

A nemzetközi jog és a háborús jog szerint teljesen jogszerű egy ellenséges harcost célba venni és megölni, amennyiben nem adja meg magát. A palesztin terroristák – az öngyilkos robbantók, a kiképzőik, a merényleteket koordi-

nálók, a terrorcsoportok parancsnokai mind-mind – kétségtelenül ellenséges harcosok, függetlenül attól, hogy hivatalos egyenruhában, vagy épp háromrészes öltönyben mutatkoznak.

Még álmában is megölhető az, aki ebbe a kategóriába esik. Az Egyesült Államok ezzel próbálkozott Szaddám Husszein esetében, míg meg nem adta magát. Egyébként nem szükséges az önmegadásra lehetőséget biztosítani; ezt magának kell kezdeményezni, máskülönben a másik oldalon lévők saját életüket kockáztatják, hisz nem tudni, hogy támad-e még vagy sem. Az izraeli kormány rendszerint csak terroristákat és nem politikai vezetőket vesz célba, amit az is bizonyít, hogy igazoltan óvta meg többször is Jasszer Arafat életét, aki amúgy politikai tevékenysége mellett a terrorizmusból is bőven kivette a részét. Izrael azt is bejelentette, hogy a hamaszos terroristák kiiktatásával is felhagy, amennyiben a Palesztin Hatóság maga tartóztatja le őket.

Egy célzott merénylet fontolgatásának a legfőbb kérdése, hogy végrehajtható-e az akció különösebb kockázat nélkül ártatlan (olykor nem is olyan ártatlan) civilekre nézve. Amikor az Egyesült Államok Qaed Szalim Szinan al-Harethi, a jemeni al-Kaida-vezér ellen követett el merényletet, az autójában utazó társait is megölték – az egyetlen kérdés, hogy vajon az utastársak is megfelelő célpontok voltak-e? Hasonlóképpen, amikor Mohammed Deif kiiktatása érdekében Izrael kilőtt egy gázai terrorista-főhadiszállást, helyénvaló kritika érte a kormányt – többek között a részemről is –, hogy az akció nem volt elég precízen végrehajtva, tekintve, hogy számos járókelő is meghalt vagy megsebesült az épület körül. Nagyszámú izraeli csatlakozott a bírálatomhoz, és az izraeli hadsereg elismerte, hogy az akció alapjául szolgáló hírszerzési információk tévesek voltak. Ugyanez volt az eset, amikor a Szaddám Husszein elleni amerikai akció során civilek haltak meg.

Úgy gondolom, a célzott merényleteket csak abban az esetben szabad alkalmazni, ha másképp nem lehet az illetőt letartóztatni vagy elkapni (bár ezt a háborús jog ellenséges fegyveres esetében nem várja el), illetve ha a terrorista folyamatos gyilkoló tevékenységben vesz részt, és az akció civilekre nézve különösebb kockázat nélkül hajtható végre. Minden hadművelet során az arányosság a fő szempont; így a likvidálások során is ezt kell szem előtt tartani. Minden ésszerű mércét figyelembe véve, a „ketyegőbomba-terroristák” célzott kiiktatását nem kellene, hogy ekkora kárhoztatás érje a közvélemény részéről, különösen más nemzetekhez és csoportokhoz viszonyítva nem, kiknek jogi lépései sokkal aránytalanabbak az őket fenyegető veszélyekhez képest.

26 A telepés mozgalom volna a békefolyamat legfőbb akadályozója?

A VÁD

A ciszjordániai és gázai zsidó telepék akadályozzák leginkább a békefolyamatot.

A VÁDLÓK

„Miért olyan nehéz békét teremteni a Közel-Keleten? A legfőbb akadályt az izraeli telepések jelentik, ami mind motiválója, mind motorja a palesztin területek izraeli megszállásának. Az Egyesült Államok és Európa három évtizedes tiltakozása ellenére sem állt be változás; a zsidó telepék gombamód szaporodnak – egytől egyik illegálisan –, és ez aláássa a palesztin államépítési törekvéseket. Ha a mozgalom tovább terjed, az alapítói által elképzelt Izraelt számolják föl. (Marvan Bishara, a nemzetközi kapcsolatok professzora a párizsi Amerikai Egyetemen¹)

A VALÓSÁG

Az arabok és palesztinok már akkor elutasították a békét, amikor még egy telep sem létezett; majd később akkor is, amikor Ehud Barak a telepék elbontását ajánlotta a békéért. Amikor Egyiptom kész volt békét ajánlani, a sínai telepék nem okoztak gondot: a félszigeten lévő telepeket azonnal felszámolták. Bár jómagam nem támogatom a telepés mozgalmat, nem fogadom el, hogy ez lenne a béke fő akadály. Az igazi akadályt az jelenti, hogy a palesztin nép, a palesztin terrorista csoportok és az arab nemzetek nem fogadják el a zsidó állam létét Palesztinában. Ha e csoportok végre igent mondanának a kétállami megoldásra, a telepeket (bizonyos területrendezési eljárások mellett) eltávolítanák.

Egy közvélemény-kutatás szerint számos telepese hajlandóságot mutatott arra, hogy otthonát elhagyja, ha a palesztinok végre megbékülnek. Ariel Saron korábbi miniszterelnök úgy nyilatkozott 2003 áprilisában, hogy Izrael akár „fájdalmas engedményeket” is kész tenni a telepeket illetően, ha cserébe a palesztinok békét kötnek velük: „Jól tudom, hogy búcsút kell akkor mondanunk bizonyos területeknek, és zsidóként nagyon gyötör ez a tudat. De úgy határoztam, hogy mindent megteszek a béke érdekében.”²

Sok éven át tartó gyilkos terrortámadások után is az izraeli lakosság támogatta az amerikaiak és európaiak által pártolt 2003-as békeprogramot, ami komoly engedményeket vár Izraeltől, és ami már 2005-re vizionálta a palesztin állam létrehozását;³ a terv megvalósulásának csúszása nem Izraelen múlt.

A BIZONYÍTÉK

Tisztán jogi és morális szemszögből nézve nincs épkezláb indok arra, hogy miért kellene olyan ősi zsidó városokat zsidómentesíteni ('Judenrein'), mint mondjuk Hebron. A vallási üldözés során kiűzött hebroni zsidóknak ugyanúgy joguk van a visszatéréshez vagy kárpótláshoz, mint ahogy azt az arab menekültek maguknak követelik. Arról nem is beszélve, hogy néhány ezer zsidó visszatérése nem borítaná fel az arab fennhatóság alá tartozó város demográfáját, amit a több millió Izraelbe költözni akaró palesztin tekintetében már nem mondhatunk el, hisz ez a tömeg hamar egy harmadik palesztin állammá alakítaná át Izraelt.

Ettől függetlenül pragmatikus okokból lehetséges, hogy Hebronra, valamint a Júdea és Szamaria nevű bibliai provinciákra nézve a zsidók visszatérési joga megtagadható a béke és kiegyezés okán. A kétállami megoldás feltételezi, hogy az egyikben a zsidó karakter és népesség dominál, míg a másikban a palesztin. Egy ideális világban a zsidók gond nélkül élhetnének a palesztin államban kisebbségként, ahogy ez fordítva Izrael megalakulása óta megvalósul. A mostani világ azonban messze nem ideális, így ha a béke ára egy Judenrein Palesztina (a szintén Judenrein Jordánia mellett), akkor talán megéri ezt az árat kifizetni. De komoly ár ez; és jó lenne, ha a világ felfogná, hogy Izrael még ezt is kész megfizetni.

² Utalás a 2003-ban közzétett Útiterv a békéért (*Road Map for Peace*) elnevezésű amerikai békekezdeményezésre, ami végül megfeneklett – a kiadó megjegyzése.

27 A terrorizmus csupán az erőszak körforgásának egy eleme volna?

A VÁD

Izrael terrorizmus elleni agresszív megtorló politikája – ideértve a célzott merényleteket, a házrombolásokat, a civileket is érő bombatámadásokat, valamint a palesztin városok és menekülttáborok visszafoglalását – az erőszak körforgását szolgálja.

A VÁDLÓK

Izrael politikája mélyíti el az izraeliek iránti gyűlöletet, és ez teszi lehetővé, hogy civilek is milicistákká váljanak, mivel még életüket is készek áldozni azért, hogy Izraelnek és az azt képviselő ártatlan zsidóknak valamilyen kárt okozzanak. (Ash Pulcifer, a Yellowtimes.org rovatvezetője¹)

A VALÓSÁG

Bizonyos mérsékelt gondolkodású emberek szemében ugyan vitathatóak Izrael terror elleni küzdelmének eredményei, a palesztin terrorizmus történelmében kimutatható, hogy a terror mértéke mindig akkor vált intenzívebbé, amikor Izrael békét ajánlott, vagy amikor a választások során békepárti jelölt is indult. Szándékos taktikaként vetették be a terrorcselekményeket, hogy megghiúsítsák a békefolyamat előrelépését és a kétállami megoldás megvalósulását. Például, azon a napon, amelyen Mahmúd Abbász felesküdt a Palesztin Hatóság miniszterelnökeként, pár órával az új béketerv előterjesztése előtt egy palesztin merénylő felrobbantotta magát a tel-avivi amerikai nagykövetség közelében található egyik kávézóban. Radikális palesztin csoportok vállalták magukra a támadást, és deklarálták, hogy tovább folytatják a terrort, hogy a kétállami

megoldásról szóló béketerv megvalósulását megakadályozzák. A New York Times vezércikke a következőket írta:

„Aligha lehet véletlen, hogy közvetlenül a palesztin miniszterelnök terrorizmust elítélő székfoglaló beszédét követően történt a robbantás. A tel-avivi merénylet mögött álló szélsőségesek nyilvánvalóan saját vezetőiknek és az izraelieknek is üzentek az erőszakkal. Alapvető, hogy szándékukat ne ériék el, hisz amúgy is hatalmas akadályok állnak a béke útjában. A békefolyamat érintettjeinek (izraeliek, palesztinok, amerikaiak, európaiak) kemény eltökéltségről, bátorságról és tetterőről kell tanúbizonyságot tenniük. A tegnapi szörnyű terrortámadás csak az első megpróbáltatás.”²

Izrael csak úgy tud a terrornak határt szabni, ha megakadályozza, hogy a terroristák szándéka megvalósuljon. Erőszak körforgásáról akkor beszélhetünk, ha az egyik oldalnak lehetősége van, hogy leállítsa a körforgást azáltal, hogy nem reagál a másik oldal erőszakos cselekményeire. Viszont a tapasztalat azt mutatja, hogy amikor Izrael nem reagált keményen a palesztin terrorizmusra, az csak eskalálódott; ellenben, ha a zsidó állam megfelelő katonai lépéseket tett, a terrorcselekmények számukat és súlyosságukat tekintve is csökkentek.

A BIZONYÍTÉK

Az erőszak körforgásának elmélete mögött az a feltételezés húzódik meg, hogy a terrorizmus egy érzelmi alapú bosszúhadjárat, amit olyan frusztrált személyek követnek el, akiknek nincs más lehetőség a kezükben. De az Izrael-ellenes terrorizmus esetében nem erről van szó; a palesztin terror egy tudatos taktika, amit vezetőik azért választottak, mert hatékonynak bizonyult.

Valóban könnyebb bosszúéhes frusztrált lakosság közül öngyilkos merénylőket toborozni, de az egyes merénylők és terroristák nem maguktól mennek halálos küldetésükre. A palesztin elit vezetés küldi őket, akik viszont már a költség-haszon szemlélet racionális mérlegelése alapján hoznak döntést. A ráfordítások oldalán nem szerepel sok, hiszen a radikális terrorcsoportok minden izraeli és palesztin halálesetből profitálnak. A merénylőket pedig mártírként tisztelik, családjukat szintén, és bőkezűen meg is fizetik.

A terroristák fő célja, hogy túlkapásokra provokálják Izraelt, ami támogatást szül az ő ügyüknek a közvéleményben. Egyértelműen ez a hidegvérű kalkuláció állt az öngyilkos merényletek eskalációja mögött, miután Arafat elutasította Barak és Clinton békeajánlatát Camp Davidben és Tabában, 2000–2001 során. Ennek következtében az ajánlatot elutasító Arafat ellen fordult közvélemény hamar újra Izrael ellen irányította haragját az öngyilkos merényletekre adott kemény izraeli válasz miatt.

A terroristák másik célja – különösen az olyanoké, mint a béketagadó Hamasz –, hogy az izraeli választások mérlegét mindig a jobboldalra billentsék, hogy ezáltal csökkentsék a béketárgyalások lehetőségét és sikerét, ami Izraelt zsidó államként tartaná fenn. A merényletek megsokasodásának egyenes következményeképpen Ariel Saron biztosan hozta a választási győzelmet, a Hamasz és más Izrael jogát elutasító csoportok nagy örömére.

A terroristák harmadik célja, hogy minél több izraeli meggyilkolásával félelmet keltsenek, és ezáltal megpróbálják behódolásra kényszeríteni a zsidó államot. Végül pedig az arab közvélemény kielégítése a cél, amely az iskolától kezdve a mecseteken át a médiáig azon szocializálódott, hogy a zsidók vérenek ontása kötelesség. Ezek közül csupán az első cél olyan, amiben visszafogott izraeli válasz változást hozhat, de az is igen nagy áron. Izraelnek azért kell mérsékeltnek és arányosnak lennie a terror elleni harcban, mert ez így helyes! De ha valaki azt hiszi, hogy így jelentősen csökkenni fog a terrorizmus, az nagyot téved, mert úgy véli, hogy a terrorizmus csupán az erőszak kerekének egy külője, holott ez valójában a palesztinok legfőbb választott és jól bevált fegyvere.

28 Tényleg Izrael az emberi jogok legfőbb megsértője a világon?

A VÁD

Izrael „az emberi jogok megsértésének legszemelelősebb példája a világon.”¹

A VÁDLÓK

„A Rasszizmus Elleni Világkonferenciát* négy regionális konferencia előzte meg, melyeknek az volt a feladata, hogy vázoljanak föl egy összetett rasszizmus elleni nyilatkozatot és cselekvési tervet. Izraelt kizárták az utolsó teheráni ülésről, ami rendkívül becsmérlő vádaként intézett Izrael ellen a második világháború óta. A „vádiratnak” hét fő eleme volt:

- A megszállás emberiség elleni bűncselekmény, az apartheid új formája, ami fenyegeti a nemzetközi békét és biztonságot.
- Lényegét tekintve Izrael apartheid állam.
- Izrael a legfőbb emberi jogi jogsértő (most, amikor az emberi jogok az új szekuláris vallásnak tekinthetők, Izrael lett korunk antikrisztusa).
- Izrael nemzetközi bűncselekmények elkövetője: háborús bűnök, emberiség elleni bűnök, népirtást követett el – ezért jogos a „fegyveres harc” és „ellenállás” e „bűnözőállam” ellen.
- Izrael (zsidó államként) mondhatni „eredendő bűnné” vált a mandátum alá tartozó arab Palesztinában elkövetett etnikai tisztogatásai miatt.
- Többes számban beszélnek „holokausztokról”, köztük arról a holokausztról, amit Izrael követett el az arabok ellen.

*Az ENSZ égisze alatt szervezett 2001-es dél-afrikai (durbani) konferenciáról van szó, amin kísérlet történt a cionizmus rasszista ideológiaként való megjelölésére – a kiadó megjegyzése.

- A cionizmust nem csupán rasszizmusnak, de egyenesen „antiszemitizmusnak” titulálták. (Irwin Cotler professzor elemzése a vádokról²)

„AZ ENSZ Emberi Jogi Tanácsa hathetes ülésének második hetét zárja; minden nap egy olyan jogsértéssel indul az ülés, ami az ENSZ Alapokmányának legfőbb alapelvét sérti, ami védi »a nagy és kis nemzetek egyenjogúságát.« Minden reggel 9-től 10 óráig egyetlen országot rekesztenek ki az összes többi tagállam privát tanácskozásáról (melyen a Palesztin Hatóság is részt vesz), melynek keretein belül az öt regionális csoporttal kapcsolatban stratégiai megbeszélést és információcserét folytatnak. A kirekesztett ország Izrael. Ez nem más, mint apartheid ENSZ módra. (...) Az Izraellel szembeni egyéni sérelem tekintetében (aminek idei epizódja éppen múlt csütörtöktől kezdődött) a bizottság elmúlt 30 éves munkája önmagáért beszél:

- Izrael az egyetlen állam, ami minden egyes évben külön napirendi pontként szerepelt a bizottság ügyrendjében.
- Az Emberi Jogok Bizottsága több időt fordított izraeli ügyekre, mint bármely más országra.
- Míg az érdemi üléseinek 11 százalékát fordították Izraelre, 24 százalékában foglalkoztak az összes többi ENSZ-tagállammal együttvéve.
- A kritikát tartalmazó országspecifikus határozatainak 27 százaléka Izrael ellen szól.

Lehet ennél valósabb kettős mérce? Hisz a tanács eddigi története során még sosem ítelt Szíria, Kína, Szaúd-Arábia vagy Zimbabwe ellen. Nem mintha nem érkeztek volna ezres nagyságrendben szisztematikus emberi jogsértésekről panaszok az ENSZ-hez; Bahrein, Csád, Malawi, Mali, Pakisztán, Szaúd-Arábia, Szíria, az Egyesült Arab Emírségek, Jemen és Zimbabwe lakosai nem hallgattak. Mégis, minden évben a tanács zártkörű üléseket is tart – idén az elsőt történetesen pénteken – amikor e panaszokat asztal alá söprik, és nem hoznak nyilvánosan elítélő határozatokat ezen országok ellen.

Az izraeli napirendi ponttal kapcsolatos vitákból sok mindent megérthetünk. Csütörtökön a palesztin képviselő, Nabil Ramlavi (akit a líbiai elnök »Öexcellenciája, Palesztina nagyköveteként« mutatott be), a következőket mondta felszólalásában: »A világ elítélte a régi nácizmust (...) a világháború után. (...) A világ ugyanilyen bűnökért elítélte a cionista Izraelt, amiket a palesztin nép ellen követett el (...) 50 éven keresztül, kezdve 1948-ban. (...) A világ azonban (...) még nem eliminálta az új cionista nácizmust, márpedig Izrael emberiség elleni bűncselekmények útján született, és a mai napig ebből él.« (Anne Bayefsky, a vádokról írt cikkében³)

A VALÓSÁG

Izrael a Közel-Kelet egyetlen állama, amely a jog uralma alatt működik. Hasonló fenyegetettségben élő országokhoz képest Izrael emberi jogi előélete minden más államénál kedvezőbb. Legfelsőbb Bírósága a világ egyik leghatékonyabb igazságszolgáltatási szerve, ami számos esetben érvénytelenítette a katonai vagy kormányzati döntéseket, és kényszerítette azokat a jog uralmának tiszteletben tartására. A női egyenjogúság, a melegjogok és a fogyatékkal élők tekintetében Izrael rendkívül liberális és nyugati trendeket követ. Szólás-, sajtó-, vallás- és gyülekezési szabadság jellemzi a társadalmat.

A Palesztin Hatóság ugyanakkor semmibe veszi az emberi jogokat. Törvényes eljárásnak még csak a látszatát sem tartja fenn, így kínoz és öl gyanúsítottakat kénye-kedve szerint. Egyet nem értés és alternatív életstílusok nem megengedettek. A palesztin propagandisták egyszerű taktikai fogásként hozzák föl az „emberi jogi sérelmeket” Izrael ellen.

A BIZONYÍTÉK

Hasonló külső és belső veszélyek mellett egy nemzet sem próbálta hadseregét a jog uralmának szűk köntösébe bújtatni a történelem során. Az izraeli Legfelsőbb Bíróság viszont nagyobb szerepet vállalt az izraeli hadsereg szabályozásában, mint bármely más állam legfőbb igazságszolgáltató szerve, ideértve az Egyesült Államokét is. Bár e testület is érthetően érzékeny biztonságpolitikai kérdésekben; számos alkalommal utasította már a kormányzatot és a hadsereget, hogy a jog uralmának legmagasabb mércéjéhez igazítsa lépéseit és ne sértse meg azt.

Gyakorlatilag minden más demokráciában, még Amerikában is, az igazságszolgáltatási ágnak nagyon szűk az eszköztára ahhoz, hogy a hadsereget korlátozza abban, amit az a legjobb belátása szerint a nemzetbiztonság védelmében tenni készül. A *New York Times* így fogalmazott: „Az izraeli jog egyik legsajátosabb eleme, hogy az ügyfelek, akár palesztinok is, rövid úton az igazságszolgáltatás legfőbb szerve elé kerülhetnek. 2002 áprilisában, az intifáda legkeményebb konfliktusai idején a ciszjordániai Dzsenin menekülttáborában a bíróság naponta kapott és ítelt beadványok fölött.”⁴

Jichak Zamir professzor, a Legfelsőbb Bíróság egykori bírása, aki „a polgárjogok erős szószólójaként szerzett hírnevet,” egyszer azt mondta, hogy nem tud „más olyan országról, ahol a polgári bírói testületek ilyen széles hatáskörrel rendelkeznének hadműveletek felülvizsgálatára.”⁵ Még Radzsi Szourani, a gázai Emberi Jogok Palesztin Központjának akkori igazgatója, Izrael harsány kritikusa is elismerte, hogy „folyton elámul az izraeli jogrendszer magas színvonalán.”⁶

A modern Legfelsőbb Bíróság már Aharon Barak professzor elnöklete alatt is aktív szerepet vállalt, hogy a biztonság és szabadság között megfelelő egyensúlyt alakítson ki. Óvta a palesztinok jogait; civilekét, háborús foglyokét és másokét egyaránt, akik amúgy komoly kockázatot jelentettek az izraeli társadalomra és katonákra.

Láthattuk, hogy egyedül Izrael Legfelsőbb Bírósága vette elő a fizikai kényszer (nem halálos kínzás) kérdéskörét elfogott terroristák tekintetében, akiket addig további terrorcselekmények megakadályozása céljából vetettek alá ilyen eljárásnak. Annak ellenére, hogy az ilyen kényszerintézkedések nyilvánvalóan életet menthetnek, a bíróság megtiltotta alkalmazásukat, amivel Izraelt arra kényszerítette, hogy a terror elleni küzdelmet egyik kezének hátrakötésével kell, hogy folytassa, hiszen a jog uralma ezt követeli meg. Megtiltotta mentők célbavételét, annak ellenére, hogy számos esetben nem betegek, hanem robbanószerkezetek és öngyilkos merénylők szállítására alkalmazták őket.⁷

„Hangsúlyozzuk, hogy fegyveres erőinknek tiszteletben kell tartaniuk a betegeket, sérülteket és holttesteket szállítására vonatkozó humanitárius szabályokat. A palesztin egészségügyi személyzet e téren elkövetett visszaéléseit az IDF-nek meg kell próbálni elhárítani, de ez nem ad feljogosítást a humanitárius szabályok súlyos áthágására. Ez az állam határozott álláspontja! És ez az álláspont kielégíti nemcsak a nemzetközi jogot, (melyre alapozva fordultak hozzánk a kérelmezők), de Izrael államának, mint demokratikus zsidó államnak értékrendszerét is.

Az IDF-nek az utolsó katonáig újból fel kell hívnia csapatai figyelmét erre a jogra és erkölcsre (és az állam szerint egyúttal gyakorlati szempontokra) alapuló kötelezettségükre, és ezt konkrét instrukciókba kell foglalni, amelyek által leginkább elkerülhetjük, hogy még akár súlyos helyzetekben is megsértsük a humanitárius szabályokat.”⁸

E döntést követően a palesztin terroristák tovább folytatták a mentőautókkal való visszaélést. A *New York Times* 2003. május 21-én cikkezett egy olyan esetről, amikor „egy merénylő háromszor is mentőbe rejtőzött, hogy az izraeli csapatokon túljusson. (...) Aztán összeállt egy háromgyerekes negyvenéves nővel, aki bombát rögzített a mellére és együtt mentek tovább a kitervelt tett színhelyére.”

Az izraeli Legfelsőbb Bíróság azt is megtiltotta, hogy foglyokat alkualapként tartsanak fogva, hogy az ellenség által törvénytelenül fogva tartott foglyokat velük kiválthassák.⁹

2002. szeptember 3-án a bíróság egy olyan ügyben ítélt, amiben az izraeli hadsereg két évre kitiltotta egy öngyilkos merényleteket szervező terrorista testvéreit a Nyugati partról, és mivel lánytestvére bombaöveket varrt, fiútest-

vére pedig őrt állt, mikor a terrorista és társai robbanószerkezetet mozgattak, Gázába költöztették őket.¹⁰ A bíróság úgy ítélte, hogy az eltávolításról szóló döntés, ami inkább lakhelykijelölés volt a megszállott területeken belül, mintsem kiutasítás azokról, csak akkor érvényes, ha az átköltöztetendő személyek maguk is „valós veszélyt jelentenek”:

„Senki nem jelölheti ki egy ártatlan rokon lakóhelyét, aki maga nem jelent fenyegetést, még akkor sem, ha bizonyított, hogy ezáltal további terrorcselekmények útját lehetne állni. Olyannak sem lehet lakóhelyet kijelölni, aki már nem jelent veszélyt. Erre csak akkor van lehetőség, ha világos és meggyőző bizonyítékok vannak arra nézve, hogy az illető veszélyes. És még ekkor is az arányosság elve szerint kell eljárni.”¹¹

Egy hasonló ügyben a bíróság megváltoztatta a kitiltási döntést:

„Abed Alnasszer Musztafa Ahmed Aszida, kérelmező – Nasszer A-Din Aszida terrorista testvére – ügyében a bíróság úgy döntött, hogy a lakhelykijelölést nem lehet alkalmazni. Ennek oka, hogy bár a kérelmező bizonyítottan tudott testvére terrorcselekményeiről, az ő hozzájárulása ezekhez kimerült annyiban, hogy autóját kölcsönadta fivérének, és tiszta ruhákkal megélelemmel is ellátta otthonában. Semmi közvetlen kapcsolat nem fedezhető föl a kérelmező és testvére terrorista tevékenysége között. Ezért nincs megfelelő jogalap arra, hogy a kérelmezőt elég veszélyesnek ítéljük ahhoz, hogy lakhelyét kijelöljük.”¹²

Zárásképp a bíróság a következő megfigyelést tette:

„Izrael állama rendkívül nehéz időszakon megy keresztül; a terror súlyosan érinti a lakosságot; emberi életet oltanak ki rendszeresen. Már több száz ember meghalt, és ezrek sérültek meg. Júdea, Szamaria és Gáza lakossága is elviselhetetlen szenvedéseken megy keresztül. Ennek okai pedig a sok gyilkosság és pusztítás, amit a terroristák végeznek. (...) Az állam mindent megtesz lakosainak védelme és a régió biztonságának elősegítése érdekében. De az erre nyitva álló eszközök igen korlátozottak. A korlátok elsősorban a hadműveletekre értendőek. Nem könnyű ugyanis olyan személyek ellen küzdeni, akik magukat is készek élő bombaként bevetni.

Normatív jellegű korlátozások is vannak. Izrael állama szabadságkereső demokrácia. Védekező demokrácia, ami az ENSZ Alapokmány által elismert önvédelmi jog biztosította kereteken belül operál. (...) De nem minden hatékony intézkedés törvényes is egyúttal. (...) Ezért is olyan nehéz Izrael államának helyzete. És nekünk, bírónak még nagyobb a felelősségünk; próbálunk az emberi jogok és a térség biztonsága között egyensúlyt teremteni. Ebben az egyensúlyban az emberi jogok nem nyerhetnek olyan maximális

védelmet, mintha nem lenne terror; ahogy az állambiztonság sem éri el azt a szintet, mintha nem lennének emberi jogok. Finom és érzékeny egyensúly szükséges – ez a demokrácia ára. Drága ugyan, de megéri, hiszen megerősíti az államot, és értelmet ad küzdelmeinek.”¹³

A teljes szöveg elérhető az interneten¹⁴ – el kellene olvasatni mindazokkal, akik azzal vádolják Izraelt, hogy nem tartja magát a jog uralmához!

Azt kell megállapítanunk, hogy bár a terrorellenes küzdelemben Izrael akciói messze nem voltak hibátlanok, de még így is jobban tartotta magát a joguralmi elvekhez, mint bármely más ország hasonló fenyegetettségben. Összehasonlításképpen Egyiptom, Jordánia és még a palesztinok is rendszeresen kínzást alkalmaznak, és nem is állnak meg a nem halálos módszereknél. 2002-ben a Palesztin Hatóság elismerte, hogy egy kollaboránst azért kínzott meg, hogy vallomást tegyen nagynénje ellen, akit aztán minden tárgyalás nélkül lelőttek.¹⁵

Jordánia nemcsak a gyanúsított terroristákat, de azok családtagjait is megkínozza, hátha így megered a nyelve az együttműködni nem akaró gyanúsítottnak.

Emlékezzünk csak, hogy amikor 1989-ben Kína kormányzata tüntetőket ölt a Tienanmen téren, az első ember, aki gratulált Jiang Zeminnek nem más volt, mint Jasszer Arafat, aki a palesztin nép nevében írt így:

„A palesztinai arabok nevében vezetésük és jómagam megragadom az alkalmat, hogy legmélyebb elégedettségünket fejezzük ki Önnek, ahogy helyreállította a rendet a Kínai Népköztársaságban. Közeli barátainkként tekintünk Kínára és még jobb előmenetelt kívánunk Önnek az álmiai, céljai, vágyai elérése érdekében tett erőfeszítéseikhez, és egyúttal biztonságot és stabilitást kívánunk barátunknak, a kínai népnek.”¹⁶

Azok a palesztin propagandisták, akik hangosan és képmutatóan kezdenek panaszkodni, valahányszor Izrael csak egy jottányit is eltér az emberi jogi tökélyállapottól, hamar támogatásukat és örömrüket fejezik ki minden zsarnoki rendszer felé, amely emberi jogokat sért, Szaddám Husszeintől Moammer Kadhafin át Fidel Castróig.

Mint minden más nemzet, úgy Izrael is beleesett a túlkapás hibájába a terror elleni harcok és a civil lakosságát érő fenyegetések közepette. Messze nem tökéletes, de tetteinek összehasonlító és kontextuális elemzése alapján inkább dicséretet érdemel, mint kritikát, amiért a terror elleni küzdelmet a jog uralma alá vonja, és érzékeny az ellenséges civil társadalom jogaira is.

1987-es beszédében William Brennan bíró, az amerikai Legfelsőbb Bíróság talán leginkább libertárius bírója a következő megfigyelést tette Izrael biztonság és emberi jogok közötti egyensúlyozásáról:

„Úgy tűnik, Amerika helyett inkább Izrael a legnagyobb reményünk a tekintetben, hogy olyan jogtudományt alakít ki, amely védelmezi a polgári jogokat a nemzetbiztonsági érdekekkel szemben. Hiszen Izrael valós és súlyos fenyegetéseknek volt kitéve nemzetbiztonsági szempontból az elmúlt 40 évben, és úgy tűnik ez a belátható időn belül nem is igen fog változni. Nehéz ilyen fenyegetések között civiljogi jogvédelmet folytatni, mégis olyan bástyákat lehet kialakítani, amelyek bármilyen hirtelen veszély vagy káosz közepette is biztosítják a szabadság védelmét. Olyan bástyákat, amelyek garantálják, hogy a túlélésért küzdő nemzet ne veszítse el azon értékeit, amikért érdemes küzdeni...”

A világ nemzetei, melyeknek szintén közvetlen fenyegetésekkel kell szembenéznük, Izrael tapasztalatait keresik majd, hogy miként kezeli folyamatos biztonsági válságait. Eltanulhatják majd, miként kell bizonyos biztonságpolitikai igényeknek nemet mondani, ahogy Izrael több ilyen is alaptalannak talált; illetve azt is, hogyan kell úgy védelmezni a polgári szabadságjogokat, hogy közben az ország védelme se szenvedjen kárt. (...)

Nem lepődnek meg, ha a jövő világveszélei során a szabadságjogoknak tulajdonított védelmet Izraelnek köszönhetnénk, amitől sokat lehet tanulni, hogy miként kell a polgárok szabadságjogait és a nemzetbiztonsági érdekeket együttesen védelmezni. A veszélyhelyzetek olvasztótégelyében lehetséges a szabadságjogoknak olyan jogtudományát kialakítani, amely kiállja a háborúk és válságok viharait is. A hányattatások így még akár a szabadságjogok szolgálová is válhatnak.”¹⁷

Amikor diákszervezetek vezetői (ahogy a fejezet elején láthattuk) Izraelt az emberi jogok legfőbb megsértőjének nyilvánítják, ezzel vagy mélységes tudatlanságról vagy rosszindulatú vakbuzgalomról tesznek tanúbizonyságot. Bár-hogy is van, sajnos mindenképp népes (és nem túl díszes) társasághoz tartoznak. Gondolkodó emberek inkább William Brennan bíró előadására ülnének be, mint mondjuk Eric Reichenberger, Jasszer Arafat vagy az ENSZ Emberi Jogi Tanács üléseire.

Ha az arab és muzulmán nemzetekkel (és még bizonyos nyugati nemzetekkel is) egybevetve bármi kétség maradt volna az izraeli demokrácia fölényével és joguralmi elkötelezettségével kapcsolatban, akkor a vitát döntsék el a palesztinok maguk, akik jól ismerik Izrael politikai és igazságszolgáltatási szervezetrendszerét. Khalil Sikaki, palesztin politikatudományi szakember 1996 óta végez közvélemény-kutatásokat a palesztinok között arról, hogy „melyik kormányzatokra néznek föl”, és a következőkre jutott:

„Minden évben Izrael teljesített a legjobban; olykor akár 80 százalékos elismerést nyert. Az amerikai rendszer követte, majd a francia. Messze mö-

göttük következett a jordániai és egyiptomi. Korai időszakában a Palesztin Hatóság még negyedik helyet szerzett, nagyjából 50 százalékos jóváhagyással, mostanra viszont sereghajtó lett, 20 százalék alatt. A korrupció, a rossz gazdálkodás és a palesztin ügy stagnálása a bírálatkultúrát a palesztin vezetők ellen fordította.”¹⁸

A megkérdezett palesztinok egyúttal olyan alkotmányt követeltek, ami „jelentősen megerősíti és védelmezi az igazságszolgáltatást, ami jelenleg a palesztin kormányzás leggyengébb láncszeme.” És ezt izraeli mintára kívánják kialakítani. Nem csoda, hogy Arafat „gyenge bírósági rendszert részesített előnyben,” a diktátoroknál így szokás...

29 Azonos erkölcsi megítélés alá esnek a palesztin terrorcselekmények és az arra adott izraeli válaszok?

A VÁD

Gyermekek, nők, idősök és más civilek *szándékos* megtámadása erkölcsileg egyenértékű azzal, amikor további a terrorcselekmények megakadályozása érdekében tett lépések következtében *véletlenül* civilek is áldozatul esnek.

A VÁDLÓK

„Az öngyilkos merénylők terrorizmust követnek el, ahogy ennek számítanak a még súlyosabb izraeli bűnök is, de hasonlókból egyébként mi [amerikaiak] is időről időre vétkeznek bizonyulunk.” (Noam Chomsky¹)

„A Jövő meggyilkolása: Gyerekek a tűzvonalban, az Amnesty International új riportja részletezi azt, ahogy palesztin és izraeli gyerekeket soha korábban nem látott módon támadnak meg a jelenleg zajló intifáda során. Egyre inkább a gyerekek isszák meg ennek a konfliktusnak a levét.”

„Az Izraeli Védelmi Erők (IDF) és a palesztin fegyveres alakulatok egyaránt semmibe veszik a gyerekek és egyéb civilek életét” – nyilatkozta ma az Amnesty International.

„Helyre kell állítani az emberi élet tiszteletét! Csak egy szemléletváltás mentheti meg a gyerekeket a további gyilkosságoktól mind izraeli, mind palesztin részről. A gyermekek megöléséért felelős IDF-katonák és palesztin fegyveresek büntetlensége nyilvánvalóan hozzájárult a kialakult helyzethez, ahol már a másik oldalon lévő gyerekek és civilek életének kevés vagy semmilyen értéke nincsen.

Elég az elfogadhatatlan kifogásokból és magyarázkodásokból! Mind az izraeli kormány, mind a Palesztin Hatóság sürgős és határozott lépéseket kell, hogy tegyen minden egyes gyermek meggyilkolásának kivizsgálása és a felelő-

sök megbüntetése érdekében” – állította a szervezet. (Az Amnesty International sajtóközleménye²)

„[II. János Pál pápa nyilatkozatában] egyértelműen elítélte a terrorizmust, bármelyik oldalról is jön.”³

„Egyformán elítéljük (...) mind az öngyilkos merényleteket (...) mind az izraeli megszállás erőszakos folyamányait.” (Az Egyházak Nemzeti Tanácsának közel-keleti delegációja⁴)

„A palesztinok azzal érvelnek, hogy az izraeli megszállás sokkal erőszakosabb, és hogy a naponta előforduló kínzások, a házrombolások, a megalázó átvizsgálások, a célzott likvidálások és a lakóövezetek ostromai sokkal rosszabbak, mint amit az izraeli lakosság valaha átélt. Talán igazuk van. (Michael Lerner rabbi⁵)

A VALÓSÁG

Minden elfogulatlan filozófiai, teológiai és jogtudományi iskola, valamint a józan ész is különbséget tesz civilek szándékos meggyilkolása és a civilek között rejtőző terroristák üldözése közben véletlenül megölt áldozatok között.

A BIZONYÍTÉK

Az izraeliek és zsidók ellen elkövetett támadások között a következő célpontok is szerepeltek:

- Egy óvoda, amelyben 18 kisgyermeket és felügyelőt lőttek halomra géppuskával.
- Egy általános iskola, ahol 27 gyereket és tanárt öltek meg.
- Egy zsidó közösségi központ, ahol 86 civilt mészároltak le.
- Egy török zsinagóga, amiben 27 zsidót öltek meg imádkozás közben.
- Egy Izraelbe tartó svájci repülő, amelynek fedélzetén 47 utast gyilkoltak meg.
- A Lod repülőtér egyik terminálja, ahol 27 civil esett áldozatul, főleg keresztény zarándokok.
- Egy páskavacsora, ami alatt 29 zsidót öltek meg.
- Egy szórakozóhely, ahol 21 főleg orosz zsidó veszítette életét.
- A Héber Egyetem étkezője, ahol 9 diákot öltek meg.
- Egy izraeli turistákkal teli repülőgép, akik a hanuka ünnepét Kenyában ünnepelték.

Csak ezt a legutolsó támadást sikerült megakadályozni. Gyerekek, öregek, kiszolgáltatott polgárok válogatás nélküli legyilkolását semmivel sem lehet igazolni. Az Amnesty International emberiség elleni bűncselekményeknek

ítélte ezeket. Sok terrorcselekmény nem is izraeli polgárok ellen irányul (ez is törvénytelen), hanem Izraelen kívül élő zsidók ellen is, függetlenül attól, miként viszonyulnak Izraelhez. Ezek szintisza antiszemita gyűlölet-bűncselekmények!

Amikor a Ku-Klux-Klan hasonló (bár jóval kisebb mértékű) bűncselekményeket hajtott végre, univerzálisan elítélték őket. Senki sem említi egy lapon a gyilkosságaikat az FBI időnkénti túlkapásaival. Ma mégis szabadságharcaként akarják egyesek feltüntetni a zsidók elleni atrocitásokat. Az igazság az, hogy szélsőjobbosok és iszlamista milicisták ügködnek Németországban és más európai országokban, hogy „antiszemita eszméket terjesszenek az egyetemen.”⁶ Argentínai iszlamista terroristákkal is együttműködnek neonáci mozgalmak, hogy zsidóellenes erőszakot szítsanak.

A holokauszt és más népirtások túlélői nem álltak bosszút ártatlan gyerekek meggyilkolásával, még a népirtók gyerekeihez sem nyúltak. Izrael ellenségei viszont – a palesztinoktól kezdve Iránon át a neonácikig – válogatás nélkül támadják, aki útjukban áll, gyerek vagy felnőtt, zsidó vagy nem zsidó. És a nemzetközi közösség egyenlőséget von e szörnyettek és Izrael abbéli igyekezete között, hogy ezeket megakadályozza.

Súlyos felelősség terheli azokat a vallási vezetőket, akiknek több rálátása lehetne a helyzetre, hiszen saját teológiájuk is nyilvánvaló különbséget tesz ártatlanok szándékos megölése és terroristák elleni akciók során véletlenül megölt civilek esete között. Az Új Katolikus Enciklopédia a „kettős hatás” elvét a következőképp határozza meg: „magatartási szabályok, amelyek az erkölcsi teológiában meghatározzák, milyen körülmények között lehet törvényesen olyan cselekedetet végrehajtani, aminek kétféle következménye lesz: egy jó és egy rossz.” Emellett olyan példát ad erre a definícióra, ami tökéletesen mintázza Izrael terror elleni küzdelmét:

„A modern hadviselésben a kettős hatás elvét gyakorta alkalmazzák. Így egy jogos háborúban egy nemzet légicsapást mérhet egy jelentős katonai létesítményre még akkor is, ha viszonylag kisszámú ártatlan ember is áldozatul esik. Ezt a rossz hatást kompenzálja az a nagy előny, hogy egy fontos katonai célpontot pusztítottak el. Ez nem áll meg abban az esetben, ha a járulékosan megölt ártatlan áldozatok száma aránytalanul nagy az elérni kívánt helyes célhoz képest. (...) Továbbá, amennyiben a támadás közvetlen célja minél több ártatlan áldozat meggyilkolása annak érdekében, hogy az ellenség harci morálját megtörjék és megadják magukat, az a támadás törvénytelen. (...) Ez a jó cél rossz eszközökkel való elérésének elutasítandó esete.”

Jean Bethke Elshtain filozófus így reagált arra, hogy bizonyos lelkészek és teológusok egy erkölcsi szintre emelték a fentieket:

„Ha nem tudnánk különbséget tenni egy járműbaleset folytán bekövetkezett véletlen haláleset és egy szándékos gyilkosság között, az igazságszolgáltatási rendszerünk összeomlana. Ha nem tudunk különbséget tenni harcosok megölése és békés civilek lemészárlása között, akkor beköszöntött az erkölcsi nihilizmus világa. És egy ilyen világban már nincs is mérce, ami alapján megítélhetnénk vagy elkülöníthetnénk erkölcsi és politikai magatartásunkat.”⁷

Ha nem értjük meg – vagy még rosszabb: nem vesszük tudomásul – a tárgyalt különbséget, legalábbis erkölcsi tompaságról, de akár egyenesen vakbuzgalomról teszünk tanúbizonyságot. És ez egyúttal tovább bátorítja azokat, akik ártatlanok legyilkolásával próbálnak morális egyenlőségre emelkedni embersegesebb ellenségükkel a közvélemény globális ítélőszéke előtt. A kégyetlen valóság azt mutatja, hogy sokan még csak ebben az „egyenlőségben” sem hisznek, hanem Noam Chomskyhoz hasonlóan az izraeli és amerikai terrorellenes küzdelmet a terrorizmusnál is rosszabbnak tartják.

Nem azt mondom, hogy két rossz jó eredményez; de rosszat könnyen lehet mindkét oldalon találni. Én azt vallom – ami a civilizációnk és jogrendszerünk alapját adja –, hogy a rossz koncepciója nem feltétlenül annak fokozatán, hanem minőségén múlik. Emiatt kell különbséget tenni *véletlen* rossz és *szándékos* rossz között. Két halott civil esete erkölcsileg nem ítéhető meg egy mérce szerint, ha az egyiket szándékosan ölték meg, a másik pedig úgy halt meg, hogy mindent megtettek ennek elkerülése érdekében, például, hogy a katonák még saját életüket is kockáztatták, az ártatlanokat megóvando. Mindkét dolog rossz. Ahogy a rákkezelő gyógyszer túladagolásában meghalt betegek elvesztése is rossz – ám nem mindegy, hogy az egyik páciens mondjuk fekete és egy rasszista orvos szándékosan adagolta túl a gyógyszerét, míg a másik beteg azután halt meg, hogy beleegyezett egy kemény rákkezelő terápiába, amelynek kockázatairól tájékoztatták. Aki e között nem látja, vagy nem hajlandó látni a különbséget, az vagy morális értelemben vak, vagy szándékosan bigott. Minden ember átlátja ezt a különbségtételt, csak nem minden kontextusban hajlandó alkalmazni. Izrael tekintetében a legegyszerűbb intelligenciát és a legalapvetőbb erkölcsöt is felfüggesztik egyesek, akik mindenáron kettős mérce alapján ítélik meg a zsidó állam fölött.

Még ha megfelelő kritika is illelné Izraelt túlkapásai miatt, akkor sem lehetne egy lapon említeni a patkányméregbe mártott szögekkel megrakott bombákat, melyeket a lehető legtöbb ártatlan ember meggyilkolására vetnek be, és egy terroristák ellen indított akciót, amely során minden elővigyázatosság ellenére is meghal néhány civil. Mindkettő rossz, de az előbbiért sokkal nagyobb felelősséggel tartoznak az elkövetők. Nincs civilizált társadalom, ami az előre kitervelt gyilkosságot egy szinten büntetné a gondatlanságból elkövetett

emberöléssel. És ez igaz a Szent Bibliára, a Koránra és a nemzetközi jogra is – bár úgy tűnik, ha Izraeltől van szó, akkor mégsem; régi szabályokat és univerzálisan elfogadott erkölcsi elveket felejtene el, amikor a zsidó állam fölött ítélik meg.

Sokak mindenféle erkölcsöt relativizálni próbálnak, és tagadják az abszolút rossz jelenlétét a földön. Ez különösen igaz arra a generációra, amelyik Hitler és Sztálin érája után lett nagykorú. E két szörnyeteg halála után is sorra léptek föl olyanok, akik az abszolút gonoszt képviselték; ilyen volt Pol Pot és Idi Amin is. De hát ők messzi földeken uralkodtak, és nem voltak annyira részei a nyugati öntudatnak, mint Hitler vagy Sztálin. A vietnami háborúra sokan két egyformán romlott agresszor egymásnak feszüléseként tekintettek. Fidel Castróra a baloldaliak többsége úgy nézett, mint akinek vannak erői és hibái is.

Pedig igenis létezik valós gonoszság a földön! Gyerekek, nők, öregek etnikai és nemzeti származáson alapuló gyilkolása is ezt testesíti meg; erre nincs mentség! Ha a terrorizmust nem ítélik el teljes gonoszságként, akkor ettől fogva minden relatív lesz. Ha megengedhető csecsemők és iskolások lemészárlása, csak azért mert zsidók, marad bármi, ami nem engedhető meg? Fjodor Dosztojevskij *A Karamazov testvérek* c. művének egyik híres párbeszédében Ivan és Aljosa a relativizmus kérdését boncolgatja:

„(...) Képzeld el, hogy te vagy az, aki az emberi sors épületét emeli, azzal a céllal, hogy a végén boldoggá tegye az embereket, végre békét és nyugalmat adjon nekik, de ehhez elkerülhetetlenül, okvetlenül meg kellene kínoznia egy, csupáncsak egyetlenegy kis teremtetést – mondjuk éppen azt a kisgyermeket, aki a mellét verte apró öklével –, és az ő megbosszulatlan könnyeire kellene alapozni azt az épületet. Vállalnád-e az építész szerepét ilyen feltételekkel, mondd meg, de ne hazudj!

– Nem vállalnám – felelte halkan Aljosa.”

Ne feledjük, hogy Hitler és Sztálin is nagyobb ügyre hivatkozva mentegette tömeggyilkos politikáját, és számos követőjük akadt az értelmiség, professzorok és művészek körében. Ma mégis mindenki átlátja, hogy tízmilliók megölését semmi sem indokolhatja – bár némely palesztin és arab vezető hangot ad panaszának, miszerint Hitler nem végzett teljes munkát.

Miért van az tehát, hogy ma tisztességes emberek nem merik nevén nevezni a gonosztságot? Miért próbálják annyian relativizálni a gonoszságokat? Hogy létezik, hogy a legszörnyűbb tetteket olyan pozitív kicsengésű szavakkal illetik, mint „szabadságharc”, miközben e náci jellegű bűnöket megelőző akciókat nácizmusnak bélyegzik? Noam Chomsky előszeretettel emlékezteti hallgatóit, hogy Hitler és Sztálin is mondhatni terrorizmus elleni harcra állította

⁷ Makai Imre fordítása.

be népirtó tevékenységét, azt sejtetve, mintha az egymillió gyereket elgázosító haláltábor kialakítása és egy terrorvezér célzott likvidálása azonos erkölcsi megítélés alá esne.

Egy nappal azt követően, hogy Bush elnök tárgyalóasztalhoz ültette Saront és Abbászt Akabában, a Hamaszt vezető Iszmail Abu Sanab megesküdtött, hogy tovább folytatják az öngyilkos merényleteket, és keserűen panaszkodott, hogy Abbász elismerte a zsidók történelmi szenvedéseit: „Úgy beszélt az izraeliek szenvedéséről, mintha a palesztinok követték volna el a zsidók elleni holokausztot, miközben pont hogy a palesztinok vannak kiszolgáltatva az izraeli holokausztnak.”⁸ Ez a palesztin vezetők holokausztban játszott szerepével kapcsolatos történelmi tájékoztatatlanság vagy öncsalás párosult a náci haláltáborok és az izraeli önvédelem álságos összehasonlításával – ez a béke igazi akadály!

Az erkölcsi egyenértékűség politikai analógiája a pártatlan méltányosság. A közel-keleti konfliktust tekintve ez abból a hamis alapgondolatból eredhet, hogy a békefolyamat összeomlásáért és az erőszakért egyenlő mértékben okolják az izraelieket és a palesztinokat. De abból a vitathatatlan tényből is adódik, hogy a palesztin vezetők felelősek a kétállami megoldás sorozatos elutasításáért és az ebből kialakuló erőszakhullámért. Ha méltányossággal jutalmazzuk az elutasítást és erőszakot, csak tovább bátorítjuk azt. Nagy árat kell azoknak fizetni, akik béke helyett az erőszakot választják, mint a palesztinok a húszas évek óta. Ugyanakkor jutalmazni kell azt az oldalt, amely a kezdetektől, 1937-től elfogadta a kétállamiság békeajánlatait egészen mostanáig.

A megsemmisítő és népirtó háborúkat kezdeményezőknek is fizetniük kell, így az arab államoknak és a palesztin harcosoknak felelniük kell tetteikért! Előnyben kell részesíteni viszont azt a felet, aki lakosságát sikeresen védelmezte ilyen szintű agressziókkal szemben is. Minden más szemlélettel bátorítjuk a támadó háborúk indítását. Fizetnie kell azoknak is, akik szövetkeztek a leggonoszabb rendszerekkel, és akik támogatták például a náciizmust vagy a szaddamizmust. A győztes oldal pártolóit pedig tradicionálisan kedvező bánásmódban szokás részesíteni.

Az elfogulatlanság elve nagyon emberségesnek hathat, majdhogynem erkölcsösnek. Mivel az emberek többsége egyenlőségpárti, Amerika is általában az elfogulatlanságot választja. Ez persze elvárható egy játékvezetőtől vagy egy mérkőzés bírójától. Azt várjuk kormányunktól, hogy a különböző etnikai, vallási és nemi csoportokat is így kezelje. De a pártatlanság nem elvárás olyan nemzetközi vitákban, ahol a felek egy univerzálisan elfogadott mérce alapján egyáltalán nem egyformán jártak el. Senki nem várt egyenlő bánásmódot a németek vagy japánok irányába a világháború után, és senki nem várt méltányosságot, amikor az amerikai igazságszolgáltatás nekiment a Ku-Klux-Klannak. Még relevánsabb talán, hogy senki nem igényelte, hogy Oszama bin Laden al-Kaidáját egyenlően kezeljék azokkal, akik a szervezet és vezetőjének meg-

buktatásán dolgoztak, azért hogy ne követhessen el több szörnyűséget civilek ellen. Azoknak kell kedveznünk, akik békét akarnak, azokkal szemben, akik erőszakos utakat keresnek! Olyanokat kellene támogatnunk, akik nem törnek egy másik ENSZ-tagállam életére.

Egyébként, amikor a teóriát gyakorlatba ültetik, ritkán sikerül az egyenlő bánásmód „egyenlőre”. Azok, akik Izrael és a palesztinok közötti pártatlanságot hirdetik, rendszerint mélységesen elutasítják Izraelt a palesztinok javára. Ez egyértelműen igaz az ENSZ-re, ami mindig elfogulatlanságot hirdet, majd súlyosan részrehajló határozatokat hoz Izrael ellen, és a palesztinoknak kedvez – nem is csak Izraellel szemben, hanem minden más megszállott és állam nélküli népcsoporttal szemben. Hasonlóan jár el a legtöbb európai és ázsiai ország is...

Még az Amnesty International is súlyosan megbukott az elfogulatlansági teszten, amikor azt állította, hogy palesztin kiskorúak sosem vettek részt öngyilkos támadásokban, és amikor Izraelt azzal vádolta, hogy szándékosan ártatlan palesztin gyerekeket vesz célba. Az Egyesült Államok általában gyakorlatilag is igazságosan járt el az izraeli–palesztin kérdésben, éppen ezért általánosan azzal vádolják, hogy tisztességtelenül Izrael-párti, szemben azokkal, akik palesztinpártiak és ezért igazságosnak nevezik őket. Holott az Egyesült Államok is számos esetben (többször igencsak sajnálatos módon) Izrael ellen szavazott a Biztonsági Tanácsban, például amikor elítélte a zsidó államot az iraki atomreaktor elpusztításáért – amiért utólag persze már rendkívül hálás. A legtöbb elfogulatlannak vallott ország még sosem szavazott a palesztin gonoszságok elítélése mellett.

Az USA Izrael-barátságát hangoztató hamis állításokat számos esetben alig burkolt antiszemitizmus fűszerezi. „A zsidók uralják Amerikát” – hangzik el gyakorta a vád, és ennek tulajdonítják, hogy Amerika inkább Izrael felé húz, ellenben a „többi elfogulatlan országgal.” Ritkán hallani hasonlókat a muzulmán befolyás és az olajfegyver tekintetében a francia politikára nézve. A zsidó vagy nem zsidó amerikaiak, akik azért támogatják Izraelt, mert úgy vélik, ez a legjobb irányvonal Amerikának, teljes joggal igyekezhetnek az amerikai politikát demokratikus eszközökkel Izrael irányába befolyásolni, főleg, hogy a világ többi része annyira egyoldalúan Izrael-ellenes, mint ahogy az az ENSZ és más nemzetközi testületek határozataiból kitűnik.

Ha a teljes nemzetközi közösségre nézve igazságos bánásmódot szeretnénk elérni, az ott kezdődik, hogy Amerika ne kezdje el az elfogulatlanság európai koncepcióját átvenni. Ha az USA is olyan „pártatlanná” válik, mint a világ többi része, minden eddiginél nagyobb támogatást nyerne a zsidó állam elleni agresszió, arról nem is beszélve, hogy erkölcsileg helytelen irányvonal lenne. Nem erkölcsös egyenlően kezelni az erkölcsileg nem egyenlő tetteket – ez a mesterséges és hamis szimmetria nagyon veszélyes következményekkel jár.

30 Igazságos-e az egyetemek tőke kivonása Izraelből és az izraeli tudósok bojkottálása?

A VÁD

Izrael tettei minden más nemzetnél inkább indokolják a tőke kivonást és a bojkottot.

A VÁDLÓK

„Mi, alulírottak (...) felszólítjuk a Massachusettsi Műszaki Egyetemet (MIT) és a Harvardot, hogy vonja el tőkéjét Izraelről!” (Noam Chomsky, egy petícióban)

„A tőke kivonás elvi szinten helytelen. (...) Elvtelen eljárás, amit Alan Dershowitz, Lawrence Summers és Marty Peretz örömmel alkalmaznának, hiszen mindent megtesznek, hogy a palesztinok elleni atrocitások és erőszakos események tovább eskálálódjanak. A felsorolt személyek olyan szélsőségesek, akik maximalizálni kívánják Izrael és Amerika kegyetlenkedéseit és bűncselekményeit.” (Noam Chomsky¹)

A VALÓSÁG

Az Izrael elleni lejárató kampányok erkölcstelenek és téves információkra alapozottak. A jelenleg is zajló egyetemi kampányokat világszerte tudatlanság, bigottság és cinizmus fűti. Olyan neves intézményekben, mint a Harvard vagy az MIT és még számos másokban igyekeznek elérni, hogy felszámolják az akadémiai befektetéseket Izraelben, valamint izolálják és hiteltelenné tesznek az izraeli akadémikusokat és szónokokat – mindezt egy célért, hogy megfossszák Izrael legitimációjától és páriáállamként elszigeteljék a világban. Egyúttal azt a hamis nézetet is közvetítik ezzel a diákok felé, hogy Izrael a világ és az emberi jogok egyik leg súlyosabb megsértője, hisz népiirtásban, kínzásban, etnikai tisztogatásban.

togatásokban és náci módszerek alkalmazásában vétkes, míg a palesztinok és arab támogatóik az izraeli agresszió áldozatai.

Bár a tőkeelvonásra aligha kerül sor, az egyetemi kampányok mégis ahhoz hasonlíthatók (és egyúttal túl is lőnek ezen), hogy a cionizmust a rasszizmussal azonosítva bélyegzik meg Izraelt, ahogy az arabok is tették, amikor hiteltelen és törvénytelen módon bojkottálták az izraeli és zsidó termékeket.

A BIZONYÍTÉK

E kampányok keresztapja nem más, mint Noam Chomsky, aki Izrael államának eltörlésére és egy kétnemzetiségű szekuláris állammal való helyettesítésére szólított föl, Libanon és Jugoszlávia mintájára. Chomsky egyébként védelmébe vette a notórius antiszemita és holokauszttagadó Robert Faurisson „felfedezéseit,” aki szerint a második világháború a zsidók hibája volt, amely során nem is gázosítottak el egy zsidót sem haláltáborokban. Chomsky kinyilvánította, hogy semmiféle antiszemita felhangot nem érzékelt Faurisson műveiben (a holokauszttagadást beleértve), amelyeket Chomsky „átfogó történelmi kutatás” gyümölcseként tart.

Chomsky még bevezetőt is írt Faurisson egyik könyvéhez, és bár a fentiek ellenére nem tartja antiszemitának a mű tartalmát, ő maga hamar rasszizmussal vádol mindenkit, aki Izrael terror elleni önvédelmi joga mellett szólal föl. A fejezet elején idézett alantás petíciójához olyan személyek csatlakoztak, akik a Közel-Kelet egyetlen demokráciája helyett Líbiába, Szíriába, Kubába, a Palesztin Hatóságba és más terrorizmust támogató és pénzelő entitásokba fektetnének. Ösztönös anticionisták, megveszekedett Amerika-gyűlölők és olyan szélsőbalosok zagyva társasága ez, mint a Spartacus Liga (ami még Észak-Korea nukleáris jogaiért is küzd), de csatlakoztak hozzájuk Chomsky egyes tanítványai is, még olyanok is, akik akár már Izraelben tanítanak.

Nem csoda hát, hogy a jobb hírű és jártasabb emberi jogi aktivisták körében a petíciót nem érte osztatlan lelkesedés, hiszen nincs intellektuális és erkölcsi alapja Izrael tőke kivonás okán való kipécézésére. Az egyetemeken egy sor olyan cégbe fektetnek be, amelyeknek a világ számos pontján vannak leányvállalataik és ezek olykor akár milliók emberi jogainak megsértésétől sem riadnak vissza. Ráadásul úgy, hogy az érintett országok nem jelentenek rájuk semmilyen megsemmisítő veszélyt; saját civil lakosságukat nem kockáztatják. E petíció mégis egyes-egyedül a zsidó államra koncentrál, és negligál sokkal súlyosabb emberi jogi priusszal rendelkező államokat.

Izrael szószólójaként, tanárként és az emberi jogokat negyven éve tanulmányozóként úgy vélem, Izrael emberi jogi szempontból a világ egyik leginkább jogkövető állama, különösen olyan országokhoz viszonyítva, amelyek hasonló fenyegetettségnek vannak kitéve. Izraelben van a Közel-Kelet egyetlen

független igazságszolgáltató ágazata; Legfelsőbb Bírósága pedig a világ egyik legelismertebb bírói intézménye. Ez a Közel-Kelet egyetlen igazságszolgáltató szerve, amely előtt arabok és muzulmánok is valódi igazságszolgáltatást várhatnak – több tucat ügyben nyertek már pert az izraeli kormányzat, hadsereg vagy állampolgárok ellen. Az emberi és polgárjogoknak legfőbb garanciája, ha az igazságszolgáltatás képes saját kormányzata ellen fellépni. Felhívom az Izrael-ellenes tőkekivonás előirányzóit, hogy mutassanak bíróságot az arab vagy muzulmán világban, ami felér az izraeli Legfelsőbb Bírósággal!

Izrael a Közel-Kelet egyetlen igaz demokráciája, és az egyetlen ország, ahol a szólásszabadság gyakorlatilag teljességre jut. Ez abból is látszik, hogy az ottani média milyen kritikus a kormányzattal szemben. Minden izraelinek – legyen zsidó, muzulmán vagy keresztény – joga van felszólalni a kormány és vezetői ellen. Nincs még egy közel-keleti vagy muzulmán állam, ahol ezt börtön- vagy halálbüntetés terhe nélkül lehetne művelni. A palesztinok sem kritizálhatják vezetőiket a megtorlás kockázata nélkül – ékes példája ennek Arafat elhíresült fenyegetése a betlehemi polgármester ellen, aki tüzszünetet irányzott elő a palesztin terror és következményeinek leállítása érdekében. „Aki azt hiszi, felhagyhat az intifádával, mielőtt célunkat elértük, annak személyesen fogom 10 golyóval kilyuggatni a mellkasát.”²

Arafat először az egész incidenst letagadta, majd amikor az amerikai külügyminisztérium hangfelvétellel bizonyította, azt állította, nem fenyegetésképp mondta ezt. Végül mikor arab tolmácsok arra jutottak, hogy ezt bizony nem lehet másképp értelmezni, Arafat úgy nyilatkozott, hogy ezt nem is a polgármesternek címezte, hanem inkább magának: „Azt akartam mondani ezzel, hogy ha megpróbálnám megállítani az intifádát, egy mellettem álló kisfiú inkább velem végezne.”³ Mindenesetre a betlehemi polgármesternek nem voltak kétségei a jelentéstartalmat illetően, és rögvess visszavonta tüzszüneti ajánlatát.⁴ Egy vicc terjedt el ennek kapcsán: „Izrael és a Palesztin Hatóság polgárainak egyformán jár a szólásszabadság: mindkét nép szabadon kritizálhatja Ariel Saront és magasztalhatja Jasszer Arafatot.”

Mint arra korábban már kitértünk, Izrael az egyetlen ország a földön, ahol effektíve foglalkoztak a kínzás és fizikai kényszeralkalmazás jogi, erkölcsi kérdéseivel; és úgy ítélték, hogy minden lehetséges előnye ellenére a fizikai nyomás gyakorlása tilos. Arra is rámutattunk már, hogy a kínzás leghalálosabb formái is bevett gyakorlatnak számítanak más közel-keleti és muzulmán államokban. Sőt, olykor maga az Egyesült Államok is kiad egyes személyeket Egyiptomnak, Jordániának vagy éppen a Fülöp-szigeteknek, mivel ott kínzási eljárásnak vetik alá őket.

Minden tekintetben előrehaladottabb a társadalmi egyenlőség Izraelben, mint a régió más országaiban. A nők vagy kisebbségek jogai sokkal nagyobb tiszteletben állnak, mint bárhol az arab világban. Izraeli arabok is ülnek a

Kneszetben vagy a Legfelsőbb Bíróságban, és saját sajtókiadványokkal rendelkeznek. Sorolhatnánk még a listát, de Izrael minden szinten felülmúl számos olyan országot, amely ellen nem indítottak tőkekivonási mozgalmat. Persze, Izrael sem tökéletes; jómagam is kritizáltam már számos ottani propagandát, de legalább megvannak azok a mechanizmusok, amik az emberi és polgárjogok terén további fejlődést hozhatnak, és amik teljességgel hiányoznak más közel-keleti és muzulmán országokban.

Még ha nyugati mércét alkalmazunk, Izrael akkor is kiállja az emberi jogi próbát. Gyakorlatilag minden kritériumban messze felülmúlja Franciaországot, még akkor is, ha szemet hunyunk az algériai háború fölött, ami során ezreket gyilkoltak meg. Legalább egy szinten említhető Angliával az észak-ír területeken folytatott terrorellenes küzdelem szempontjából, vagy Amerika al-Kaida elleni harcát tekintve. Az izraeli jogrendszer jóval fejlettebb az olasz, spanyol vagy több más európai ország jogrendszerénél, és legalábbis megüti az amerikai szintet.

Természetesen rendkívül bonyolult vitákat kell az izraeliek és palesztinok között elrendezni, többek között a telepések, a palesztin önkormányzás és terror-elhárítás tekintetében. Ezek rendezéséhez mindkét félnek kompromisszumokat kell majd hozni. Minden amerikai, sőt minden más ország is kritizálhatja Izraelt, még ha ő maga sem feddhetetlen, de Izrael egyedi pellengérre állítása az emberi jogok legfőbb megtiprójaként, nem más, mint egyszerű és színtiszta bigottság. Akik olyan kezdeményezéseket támogatnak, mint Chomsky petíciója, szégyellhetnék magukat, sőt ennél nagyobb megszégyenítésre is méltóak lennének...

Az izraeli tőkekivonás helyett nekem más megoldási javaslatom van. Az egyetemeknek a különböző országok emberi jogi „előélete” alapján kellene befektetéseiket csoportosítani. Ilyen alapon az izraeli befektetések drasztikusan felszöknenek, míg a szaúdi, egyiptomi, jordániai, Fülöp-szigeteki, indonéziai, a palesztin és valójában a legtöbb más országba irányított alapok jócskán megcsappannának.

Alternatív megoldás lehetne még a befektetési sorrend felállításához annak vizsgálata, hogy a különböző országokban mekkora teret biztosítanak a kormányzat emberi jogi szempontból történő *belső* bírálatára. Ennek elméleti alapja az, hogy a tőkekivonás *külső* nyomásgyakorlás olyan nemzetekre, ahol a *belső* nyomásgyakorlás módjai sikertelennek bizonyultak. Az Izraelbe irányított befektetési alapok száma e módszer szerint is az egekbe szökne.

2002-ben a Harvard Egyetem Emléktemplomában az egyetem elnöke, Lawrence Summers elítélte a tőkekivonási kampányt és Izrael pellengérre állítását. Beszédét azzal kezdte, hogy felhívta hallgatósága figyelmét „az elmúlt év néhány globális jelentőségű eseményére”:

- Európa minden országában sor került zsinagógaégetésekre, zsidók elleni testi sértésekre, vagy zsidó emlékhelyekre történő horogkeresztfesté-

sekre. Számos megfigyelő szerint a második világhéges óta most robbant ki a legnagyobb zsidóellenes erőszakhullám.

- A holokauszt jelentőségét tagadó jelöltek kerültek a választási hajrába Franciaországban és Dániában is. Sok nemzet állami televíziós csatornáin anticionista propaganda áradt.
- Az ENSZ szponzorálta durbani Rasszizmus Elleni Világkonferencia ignorálta a kínai, ruandai és arab emberi jogi sérelmeket, és a Barak-kormányzat erőfeszítéseit megelőző izraeli politikát etnikai tisztogatásnak és emberiség elleni bűncselekménynek titulálta. A civil szervezetek deklarációja pedig még ennél is rosszindulatúbb Izrael-ellenességet fejezett ki.

Ezt követően Summers az egyetemi aspektusokat taglalta:

„Természetesen az akadémiai közösségek mindig is hívei voltak (és azok is maradnak) mindenféle szemlélet kifejezésre juttatásának, és különösen a Közel-Kelet, azon belül is akár Izrael kül- és biztonságpolitikája tekintetében van bőven miről vitatkozni. Ugyanakkor, ahol hagyományosan az antiszemitizmus és a mélységes Izrael-ellenesség lett az egyes alulképzett jobboldali populisták legfőbb „szakterülete”, ott ezek a nézetek egyre inkább begyűrűznek a progresszív értelmiségi közösség nézetrendszerébe is. Így komoly és fajsúlyos szakértők keverednek olyan ügyek képviselőibe és tesznek olyan lépéseket, amelyek az ő részükről, ha nem is feltétlenül szándékosan, de végeredményben antiszemitának minősülnek.”

Summers az alábbiakkal példálózott álláspontja alátámasztásául:

- Európai egyetemi tanárok százai szólítottak föl csak és kizárólag izraeli kutatók támogatásának beszüntetésére.
- Izraeli kutatókat bocsátottak el egy nemzetközi irodalmi szaklap szerkesztőségéből.
- Az IMF, és a világszintű kapitalizmus elleni demonstrációk során (melyeken számos egyetemi hallgató vesz részt), amikor a globalizmus jelenségét is kritikával illetik, egyre gyakrabban veszik be ezen ernyő alá Izraelt is. A tavaly tavaszi IMF-ellenes tüntetéseken olyan skandalásokat lehetett hallani, amik Saront Hitlerrel azonosították.
- Megkérdőjelezhető politikai háttérű szervezetek számára tartottak már jótékonyági esteket ezen az egyetemen is, és bár a gyakran nem kis sikerű rendezvények bevételéből időnként még a terrorizmus finanszírozására is jutott, mégsem érte különösebb kritika őket.
- Innen és más amerikai felsőoktatási intézményekről is felszólítások érkeztek az egyetem vezetéséhez, melyek azt fejezik ki, hogy egyedül Izra-

elbe lenne helytelen egyetemi pénzeket investálni. Szeretném gyorsan leszögezni, hogy a Harvard Egyetem elutasította ezen indítványokat.

Végezetül az elnök védelmébe vette a bírálati jogot akár Izrael, akár bármely más nemzet vagy intézmény tekintetében:

„Tiszteletben kell tartanunk az akadémiai szabadságot arra, hogy mindenki az általa választott álláspontot képviselje, és az akadémiai szabadság alapján senki sem mentesülhet kritikától. Ordas eszmék egyetlen hatékony ellenszere a helyes alternatívák erőteljes képviselete. Engem mindig taszított az, ha Izrael kritizálása esetén valaki már rögtön pogrom hangjait véli hallani, és a hitleri Kristályéjszaka rémképeit vizionálja. Az ilyen álláspontot én mindig vészmadárkodásnak, akár enyhe hisztériának tekintettem. Viszont, még ha ez továbbra sem teljesen megalapozott, az elmúlt év eseményei kapcsán talán már nem is olyan indokolatlan minden rémkép, mint egy esztendővel korábban.”

Ez a kiegyensúlyozott állásfoglalás Noam Chomskynál már azon „szélsőségesek” kategóriájába taszította Summerst, akik „maximalizálni kívánják Izrael és Amerika kegyetlenkedéseit és bűncselekményeit.” Robert Fisk újságíró is azzal vádolta meg Summerst (akit a Harvard „zsidó elnökeként mutatott be”), hogy „rágalomhadjáratba fogott mindenki ellen, aki Izrael politikáját kritikával illeti.”⁵

Jómagam egy cikk keretében álltam Summers elnök úr mellé, és kifogásoltam, hogy egy harvardi kollégiumvezető a szóban forgó petíciót támogatta:

„A Harvard jogi karán töltött 38 éve tartó tanítói pozícióm alatt még sosem írtam dicsérően egy egyetemi elnök lépéséről, de ezúttal gratulálnom kell Lawrence Summers elnök úrnak, amiért ki merte mondani azt, amit a Harvard-közösség számos tagja régóta vall már: nevezetesen, hogy a nemzetközi közösség soraiból egyedül Izrael pellengérre állítása töke kivonás céljából antiszemita hatású cselekmény, még ha indítékok szintjén esetleg nem is jelentkezik ez az indulat.

Széles körű vitát és eszmecserét kellene kezdeményeznie az egyetemeknek az ilyen megosztó és ellentmondásos ügyekben. Egy kollégiumvezető, aki aláír egy petíciót, majd »egyéb teendői« mögé rejtőzik, nem szolgálja sem az eszmecsere, sem az oktatás ügyét. Merem remélni, hogy az illető elfogadja a kihívásomat, illetve ha nem, talán diákjai fognak majd meghívni, hogy azt az oktatási hézagot betölthessem, amit a petíciót aláírók gyávasága és a nyilvános vita elutasítása hozott létre.”

A kollégiumvezető tanítványai végül meghívtak, de az illető elutasított mindenféle vitát vagy eszmecserét, így végül egy üres székkel (rajta a petíció egy példányával) vitatkoztam, tanítványai társaságában a Winthrop House-ban.

A Columbia Egyetem elnöke, Lee Bollinger szintén elítélte a töke kivonási petíciót. Azoknak, akik a petíciót a dél-afrikai apartheid elleni petícióhoz hasonlították, úgy reagált, hogy ez az Izrael-analógia „groteszk és káros.” Háromszáz további felsőoktatási intézményvezető fejezte ki aggodalmát az Izrael zsidó támogatói ellen kampuszokon terjedő gyűlölet és megfélemlítés miatt. Nyilatkozatuk kapcsán a következőket írtam:

„Egyesek szerint az egyetemi elnökök állásfoglalása elnémítja az egyetemi vitát, holott pontosan az ellenkezője történt. A közlemény Lawrence Summers beszédével együtt (ami hatásaiban antiszemitának nevezte a töke kivonási kampányt) inkább ösztökölte az egészséges eszmecserét. Summers elnök mindent megtett, hogy világossá tegye: az Izrael-kritika nem antiszemitizmus, sem a célt, sem a hatást tekintve. Nem ismerek olyat, aki az Izrael-lel és annak kormányával szembeni kritikát vagy akár a palesztin államiság és emberi jogok ügyét vissza akarná fojtani.

Az viszont már bizony antiszemitizmus, ha egyes-egyedül Izraelt bojkotálják, és csak a zsidó államot sújtják töke kivonással, ENSZ-határozatokkal és más szankciókkal annak fényében, hogy emberi jogok tekintetében minden közel-keleti országnál és amúgy a világ legtöbb nemzeténél fényesebb előlete van. Nem lehetetlen, hogy számos aláírója a petíciónak nem is gondolná, hogy ezzel antiszemita lépést tett. Nem is tudják, hogy Izrael ellenségei használják őket, akik a világ egyetlen zsidó államát kívánják hitelteleníteni és elszigetelni. A mostani bojkott mozgalom két olyan kampányból nőtt ki, amelyeknek egyetlen célja Izrael megsemmisítése volt. Elsőként az arab bojkottot kell említenünk, ami évekig tartott, mígnem megbukott, ahogy a jelenlegi igyekezetek is megbuknak majd, amelyek Izraelt a dél-afrikai apartheidrendszerhez hasonlítják, hiszen az analógia kimutathatóan hamis.

E kampánynak a célja nem maga a töke kivonás, hanem a fiatal és befolyásolható egyetemi hallgatók félretájékoztatása, hogy Izrael az emberi jogok legfőbb tiprója, holott Izrael nagy gondot fordít arra, hogy „házzról házra járó bevetésekkel” minimalizálja a civil áldozatokat, és nem nagyban bombáz, mint a legtöbb ország, köztük az USA. Az ilyen izolálási törekvések teljesen figyelmen kívül hagyják, hogy a Közel-Keleten egyedül Izraelben van szólásszabadság, független bíróság, és csak itt tartják a szabadságjogokat is tiszteletben. A tájékoztatlanság talán kifogás a bigottságra, de az egyetemen biztosan nincs helye!

Az Izrael-párti zsidókkal szembeni erkölcstelen kampány ellen az eszmék piacán kell megküzdeni. Az egyetemet vezető elnökök kiáltványa jelentős

hozzájárulás a vakbuzgalom elleni harchoz, de még mindig túl sok jó ember néma az antiszemitizmus láttán. Itt az idő, hogy felébredjünk és hassunk!”

A kampány elleni széles körű ellenállás világossá tette, hogy egy prominens amerikai egyetem sem gondolkodik el komolyan az Izraelből történő tökekivonáson, és a kampány szervezői tisztában voltak ezzel. De hát nem is a tökekivonás volt az igazi céljuk, hanem a világ egyetemistáinak dezinformálása, hamis tanokkal való doktrinálása Izrael emberi jogi státuszával kapcsolatban. *Miután* a lehetséges aláírások nagy részét begyűjtötték, Noam Chomsky tulajdonképpen bevallotta ezt, hiszen egy harvardi előadásán elismerte, hogy bár aláírta a petíciót (valójában kezdeményezte), ő maga nem is támogatja a tökekivonást. Így fogalmazott: „Évek óta elleneztem, talán jelenleg is az egyik legfőbb ellenzője vagyok az Izraelből való tökekivonásnak és az akadémiai bojkott kampánynak.”⁶ Azt is kijelentette, hogy mindez „elvi szinten helytelen,” sőt „tisztességtelen.”⁷

Mikor megkérdezték, hogy mégis miért írta alá a petíciót, ha ellenzi a tökekivonást, a neves nyelvész így felelt: „Aki aláír egy petíciót, még nem feltétlenül ért egyet minden egyes szóval, vagy akár nagyobb részeivel, ha a fő csapásirány helyénvaló és kellőképpen jelentőségteljes.”⁸ Persze a legtöbb aláíró számára a fő ügy maga a tökekivonás volt, de nem Chomsky számára, aki titkos szándékát (Izrael delegitimálása széles körű félretájékoztatás által) nem osztotta meg a többi aláíróval. A legtöbb támogató előtt csak akkor fedte föl ellenérzéseit, amikor az aláírásaikat már begyűjtötték.

Bár később nagy hibának nevezte a tökekivonási felszólítást, Chomsky azért nem vonta vissza befolyásos nevét az aláírók listájáról (mint ahogy több más professzor ezt megtette), mivel annak lényegi törekvéseit megalapozottnak ítélte. De hát mik is ezek? Ha jobban megvizsgáljuk a törekvéseket, láthatjuk, hogy azok csupán a külsín.

A petíció követeli, hogy Izrael tartsa magát az ENSZ 242-es határozatához, az ENSZ Kínzás Elleni Tanács 2001-es jelentéséhez, a negyedik genfi egyezményhez, és a menekültek jogáról szóló 194-es ENSZ-határozathoz. Úgy tűnik, a 130 harvardi és MIT-fakultástag (akik az utolsó számítás szerint aláírták a beadványt) nem volt tisztában azzal, hogy Izrael már eleget tett ezeknek a határozatoknak vagy legalábbis ígéretet tett azok teljes betartására bizonyos feltételek mellett.

A már tárgyalt 242-es határozat egyik fogalmazója, a meglehetősen liberális Arthur Goldberg (kinek egykoron magam is gyakornoka voltam) nem minden 1967-ben megszállt terület visszaadását szorgalmazza. A Biztonsági Tanács megállapodása szerint Izrael köteles *bizonyos* területekről kivonulni, amennyiben az arab országok minden ellenségeskedéssel felhagynak. A Szovjetunió és klientúrája az összes megszállt területről való kivonulást szorgalmazta, de ezt sosem foglalták határozatba.

A végső határozat írói; Goldberg bíró és a brit Lord Carrington egyaránt világosan kifejezte, hogy a visszavonulást nem az összes megszállt terület értelmében vették a szövegbe, hiszen Lord Carrington szavai szerint „helytelen lenne Izraelt az 1967. június 4-e előtti mesterséges és nemkívánatos határok mögé kényszeríteni.”⁹

Csupán két állam teljesítette a csapatkivonások feltételeit (az ellenségeskedés felszámolását), még hozzá Egyiptom és Jordánia. Ahogy azt korábban elemeztük, amint Egyiptom megbékélt Izraellel, a zsidó erők azonnal kivonultak az általuk követelt területről; Jordánia pedig gyakorlatilag lemondott minden Izrael által megszállt területről. Azt a kis földnyelvet, amit Jordánia követelt, rögtön meg is kapta, mielőst békét kötött Izraellel. Egy további kis földterület tekintetében Izrael és Egyiptom választott bíróság elé járult, és amikor a testület Egyiptom javára döntött, Izrael átadta a kérdéses területet.

Mindezt követően az ezredforduló után Camp Davidben és Tabában is felajánlotta, hogy kivonul a ciszjordániai és gázai területek 94-96 százalékáról és elfogadja a palesztin államot békéért cserébe. Ezeket és a korábban már ténylegesen visszaadott területeket egybevéve láthatjuk, hogy Izrael a 242-es határozatban megjelölt államterület kis hányadával is beérte volna, ha sikerül békét kötni (és akkor még a Golán-fennsíkrol nem is beszéltünk, amit szintén felajánlott Szíriának). Magyarán Izrael a maga részéről maximálisan eleget tett az ENSZ-határozat kívánalmainak, ellentétben az Izraelt tagadó arab államokkal és szervezetekkel, amelyek továbbra is ellenségesen viszonyulnak a zsidó államhoz. A tökekivonó kampány rájuk nézve semmilyen megszorítást nem tartalmaz; jelentős amerikai segély és egyetemi befektetés jut ezeknek az országoknak.

A petíció követelte a „törvényes kínzás” beszüntetését az ENSZ kínzás elleni 2001-es jelentésének fényében. E pont megfogalmazói vagy nagyon tájékozatlanok vagy álnokok, hiszen ahogy már korábban rámutattunk, két évvel a petíció elindítása előtt az izraeli Legfelsőbb Bíróság törvénytelennek nyilvánított minden fizikai nyomásgyakorlást a potenciális terroristákon. Így Izrael a Közel-Kelet egyetlen állama, amely törvényi szinten és gyakorlatilag is mindenféle kínzásnemet eltörölt. Jordánia és Egyiptom a kínzás legsúlyosabb formáit alkalmazza nyíltan, mégis jelentős amerikai segély és befektetés áramlik oda. Vagyis a petíció olyasminek beszüntetését követeli, ami már rég be lett szüntetve, de nem tér ki olyan országokra, ahol még csak fel sem merült a kínzási eljárások felszámolása. Akkor miért is Izrael áll a vádlottak padján? A válasz nyilvánvaló azoknak, akik úgy kérdeznak, hogy nem félnek a választól...

További követelése a beadványnak, hogy Izrael ismerje el a menekültek visszatérési jogát, vagy legalábbis kártalanítsa őket az ENSZ 194-es határozatának értelmében. Camp David és Taba béketárgyalásain Izrael felajánlotta a kártalanítást, de a palesztinok elutasították. Nem mellesleg egyetlen arab állam sem ajánlott kompenzációt a több százezer zsidó menekültnek, akik több

évszázados lakhelyeiket kényszerültek hátrahagyni, mikor az arabok 1948-ban megtámadták Izraelt. A petíció mégsem vár el semmit az arab országoktól.

Az új telepek építésének leállításáról és a régi telepek elbontásáról szóló utolsó követelés még az izraeli társadalmat is mélységesen megosztja. Az izraeliek többsége úgy látja, nem kellene további telepeket létesíteni a Nyugati parton, és a béke érdekében a már fennálló telepek egy részét el kellene hagyni egy átfogó békekötés keretében. Még a telepések egy jelentős hányada is felajánlotta, hogy távozik, ha a palesztinok végre békét kötnek, de a másik oldal az izraeli kormány minden közeledését elutasította. Számos mérsékelt arab taktikai hibának tartja, hogy Arafat elutasította Camp David és Taba békeajánlatait; így az utána kirobbant intifádát is erkölcsileg védhetetlennek tartják.

Láthattuk, hogy még a palesztin jogok nagy képviselője és a vakvágányra jutott békefolyamat háttérszereplője, Bandar herceg is „a palesztinok elleni,” sőt „az egész régió elleni bűncselekménynek” titulálta Arafat visszakozását Barak bőkezű ajánlatától. A szaúdi herceg azzal vádolta Arafatot, hogy hazudott neki, és kijelentette, hogy az arab világban nyílt titok, hogy Arafat nem szavahihe-tő.” Emiatt szerinte az 1600 palesztin és 700 izraeli áldozatért teljesen Arafatot illeti a felelősség. Egy *New York Times*-interjúban úgy fogalmazott, „egyetlen haláleset sem indokolt” az intifáda során.

Bandar szerint Arafat elutasítása egy fél évszázados sémára épült: „1948 óta valahányszor békeajánlat került az asztalra, mi rögtön lesöpörtük, aztán később meggondoltuk magunkat, de addigra a másik fél is meggondolta magát, így ettől fogva már kevesebbel kell beérnünk. Hát nem itt volna az idő, hogy végre igent mondjunk?”¹⁰ Abba Eban ezt úgy fogalmazta meg, hogy „a palesztinok még sosem mulasztották el, hogy egy lehetőséget elmulasszanak” és „úgy tűnik képtelenek bármire is igent mondani.” Így bármennyire is Arafatot vádolta mindkét oldal számos képviselője Barak békeajánlatának visszautasításáért, a szankciókat szorgalmazó petíció kizárólag Izraelt érintette.

Amikor a harvardi Winthrop House-ban vitatkoztam a petíciót aláíró kolégiumvezető által üresen hagyott székekkel, a diákok jelentős része látszólag nem volt tisztában azzal, hogy Izrael mennyire jogkövető. Valószínűsítem tehát, hogy az ilyen bojkott mozgalmakat támogatók jelentős részének fogalma sincs, mi is húzódik meg a közel-keleti konfliktus mögött valójában. Nem igaz ez azonban a petíció íróira, akik szánt szándékkal félretájékoztatták és félrevezetik saját diákjaikat, ami a tanári hivatással való súlyos visszaélés!

Egyetlen erkölcsös ember sem írna alá egy ilyen petíciót, ha tisztában lenne a valódi tényekkel. Akik már aláírtak ilyet, vagy tájékozatlanok, vagy rosszindulatúak; harmadik lehetőség nincs.

31 Antiszemitanak számítanak Izrael kritikusai?

A VÁD

Ha valaki kritikát fogalmaz meg Izraellel szemben, azonnal antiszemitanak bélyegzik, és ezzel elfojtják a kormányzat és annak politikája elleni jogos kritikát.

A VÁDLÓK

„Klasszikus cionista trükk, hogy a kritikát antiszemizmussal azonosítják és így becsmérelnék másokat.” (Edward Said¹)

„Izrael kormánya piedesztálra lett emelve: aki kritikát fogalmaz meg ellene, azonnal antiszemitanak minősül.” (Desmond Tutu érsek²)

A VALÓSÁG

Jómagam még sosem hallottam, hogy Izrael pusztá kritikusait antiszemitanak nevezték volna.

A BIZONYÍTÉK

Már a zsarnokok jól tudták, hogy ha elégszer ismételnék egy hazugságot a népnek, előbb-utóbb elhiszi. Most az egyik ilyen nagy hazugság, ami nyugaton, különösen egyetemi berkekben terjed, hogy aki Izraelt és kormányzatát bírálja, azt automatikusan antiszemitanak bélyegzik. Szörnyű lenne, ha igaz lenne, hiszen Izrael (mint minden más tökéletlen demokrácia) bírálata alapvető fontosságú. De én sok éve foglalkozom az arab-izraeli konfliktussal és még sosem hallottam, hogy antiszemitanak neveztek volna bárkit pusztán azért, mert Izraelt vagy a kormányát kritikával illette. Egy körben sem hallottam olyat, hogy az Izrael-kritikát antiszemizmussal azonosították volna.

De a nagy hazugság terjed tovább. A Dartmouth Egyetem zsidótanainak professzora, Susannah Heshel azt állította: „Gyakran hallani, hogy Izrael bí-

rálata egyenértékű az antiszemitizmussal.” Michael Lerner, a Tikkun szerkesztője hasonló váddal rukkolt elő. Azon már meg sem lepődünk, hogy a kórushoz Noam Chomsky is csatlakozott, akárcsak egy másik neves harvardi professzor, a Divinity Schoolban oktató Paul Hanson. Felhívom azokat, akik szerint Izrael bírálata gyakran antiszemitizmusnak minősül, hogy kontextusba helyezett és forrásmegjelöléssel ellátott idézetekkel bizonyítsák álláspontjukat! Nem a névtelen leveleket küldözgető zavart elméktől vagy internetes blogíróktól származó tartalomra vagyok kíváncsi; hanem Izrael főáramú támogatóinak nyilatkozataira, akik állítólag rendszerint összemoszák a kritikát a zsidógyűlölettel.

A Harvard korábbi elnöke, a már idézett Lawrence Summers nyilvánvalóan nem antiszemita megjegyzést tett, amikor arról beszélt, hogy „különösen a Közel-Kelet, azon belül is akár Izrael kül- és biztonságpolitikája tekintetében van bőven miről vitatkozni.”³ Thomas Friedman sem követett el hibát a *New York Times* hasábjain, amikor így írt: „Visszatetsző lenne azt mondani, hogy Izraelt kritizálni antiszemitizmus, ugyanakkor hazugság az is, ha tagadjuk, hogy Izrael kizárólagos gyalázása – az arányosság elvének és a többi közel-keleti szereplő tetteinek figyelmen kívül hagyásával – már bizony antiszemitizmus.”⁴

Magam is üdvözlöm az Izraelt érő konstruktív kritikát, de elítélem azt a bigott magatartást, hogy egyedül Izraelt sújtják gazdasági szankciókkal olyasmért, amiben sokkal jobban teljesít, mint más hasonló fenyegetettségben élő ország. Én is számos izraeli politikai irányt kritizáltam, különösen a telespekulációt illetően – mégsem hívtam még senki antiszemitának az izraeli médiában, ahogy más kritikust sem.

Igazság szerint Izrael legélesebb nyelvű kritikusai mind izraeliek; olykor a kormánytanácsban láthatjuk őket. Senki sem hívta őket antiszemitának. Egyetlen prominens személyről tudok, aki az antiszemitizmust teljes mértékben azonosította az anticionizmussal, mégpedig Martin Luther King Jr., aki a cionizmus ellen kérdést intéző diákjának felelt úgy, hogy a cionisták elleni indulat rendszerint valójában a zsidók ellen irányuló gyűlölet eufemizmusa: „Amiről te beszélsz, az az antiszemitizmus” – oktatta tanulóját.⁵ Tehát King nem az izraeli politika bírálatáról, hanem átfogóan a cionizmusnak és a zsidó állam létének támadásáról beszélt antiszemitizmusként. Az aktivista mélyen vallotta, hogy minden jó nép „köteles létezéshez való jogát védelmeznie,” ahogy John Lewis képviselő, King egyik kulcsfontosságú segítője visszaemlékezett:

„1968. március 25-én, alig két héttel tragikus halálát megelőzően King világosan és egyenesen kijelentette: »Izrael békéje biztonságot jelent; minden erőnkkel védelmeznünk kell létezéshez való jogát és területi integritását. A demokrácia előőrseként tekintek Izraelre, ami bizonyítja számunkra, mi mindenre képes az ember, ahogy a sivatagot a testvériség és demokrácia

oázisává alakították. Izrael békéje biztonságot hoz; és a biztonságnak végre valósággá kell válnia!«

A dél-afrikai Durbanban tartott Rasszizmus Elleni ENSZ Világkonferencia zsidó-, Izrael- és cionizmusellenes támadásai mindnyájunkat sokkoltak. Az Amerikai Egyesült Államok szembeszállt e szörnyű támadásokkal. Ismét King szavai jutnak eszembe: »Megfogadom, hogy minden tőlem telhetőt megteszek a zsidóság jó hírvének fenntartásáért, hiszen a bigottság minden formájára gyalázként tekintünk.«⁶

Fontos tehát megértenünk, hogy bár önmagában Izrael kritizálása nem antiszemitizmus, bizonyos kritizálási formák nyilvánvalóan kimerítik e kategóriát, még akkor is, ha a *zsidó* szó említésre sem kerül. Ennek egyik szembetűnő példája Amiri Baraka verse, amelyben arról ír, hogy a Saron vezette Izrael tudott a Világkereskedelmi Központ ellen készülő támadásokról, és előre figyelmeztetett négyezer izraelit, hogy kerülje el a helyszínt. Ki vonhatná kétségbe, hogy a vérvád illetően megnyilvánuló új formája velejéig antiszemita? Ki kétkedhet abban, hogy a zsidók elleni fizikai támadások – akár Franciaországban, akár Németországban vagy Oroszországban – antiszemita tettek?

Irwin Cotler professzor, az emberi jogok egyik fő kutatója az „új antiszemitizmus” kilenc csoportját azonosította be:⁷

- *Népirtó antiszemitizmus.* Nyilvános felhívások Izrael és a zsidóság megsemmisítésére. Példák:
 - » Hamasz és más terrrorszervezetek alapokmányai, melyekben Izrael és a zsidóság elpusztítására kötelezik el magukat.
 - » Vallásjogi rendelkezések (fatvák), amelyek hasonló pusztító célokra szólítanak föl.
 - » Állami szintű uszítás a népirtásra (pl.: az iráni fenyegetések Izrael megsemmisítésére).
- *Politikai antiszemitizmus:*
 - » A zsidó nép önrendelkezési jogának tagadása.
 - » Izrael államának delegitimálása.
 - » A világban észlelt bajok Izraelnek tulajdonítása (Izrael mint a „nemzetközi források megmérgezője).
- *Ideológiai antiszemitizmus:* ez túlmutat a cionizmus = rasszizmus képletén; Izrael nácinak minősítése.
- *Teológiai antiszemitizmus:* az iszlám antiszemitizmus és a keresztény „helyettesítési teológia” összeborulása, ami a zsidók klasszikus gyűlöletén alapszik.
- *Kulturális antiszemitizmus:* a „divatos” szalonértelmiségek ellenérzéseinek, hozzáállásának és eszmecseréinek egyvelege.

- *Gazdasági antiszemitizmus*: az arab bojkotton túl, az Izraellel kereskedő országok elleni korlátozó egyezmények államterületeken túli alkalmazásának szorgalmazása.
- *Holokauszttagadás*.
- *Zsidók elleni rasszista terrorizmus*.
- *Izrael törvény előtti egyenlőséghez való jogának tagadása a nemzetközi fórumokon*: megkülönböztető, diszkriminatív bánásmód egyedül Izrael tekintetében a nemzetközi testületek előtt.

Akár elfogadjuk e csoportosításokat, akár nem, aligha kétséges, hogy jól beillenek a bigottság átfogó katalógusába...

Nem kérdés, hogy a holokauszt tagadása vagy e tekintetben a felelősség zsidókra hárítása (ami állandó eleme a palesztin szélsőséges retorikának) bigottság. Még a Palesztin Hatóság „progresszív” miniszterelnöke is holokauszttagadó könyvet írt, amit azóta nyilvánvalóan bán. E retorika át meg átszövi a Palesztin Hatóság pénteki tévéadásait, istentisztelet-közvetítéseit is.⁸

Nem meglepő, hogy a szélsőjobb és szélsőbal egyetlen közös nevezője a holokauszttagadás és a palesztin terror iránti meginghatatlan támogatás. Nehéz két világnézetileg különbözőbb személyt elképzelni, mint a paleokonzervatív Patrick Buchanan és a szélsőbalos anarchista Noam Chomsky – ám a palesztinok támogatása és Izrael elleni gyűlöletük kapcsán mégis egy táborba kerültek. Mindketten kacérkodtak a holokauszttagadással, hasonlóan számos palesztin és arab vezetőhöz.

Pat Buchanan a treblinkai elgázosításokat vitatta; „bizonyítékul” azt az esetet hozta, amikor „1988-ban 97 gyerek rekedt nagyjából 60 méterrel a föld alatt egy alagútban Washington DC-ben, miközben két mozdony folyamatosan dízelszármazékokat puffogatott a levegőbe, mégis sértetlenül jöttek felszínre 45 perc múltával.” A *New Republic* egyik cikke szerint „Buchanan holokauszttal kapcsolatos anyagainak jelentős része nácibarát és antiszemita örültektől származik.” Arra a kérdésre, hogy mégis honnan szerezte a Treblinkával kapcsolatos információit, Buchanan annyit felelt, „valaki küldte nekem.” A cikk azzal zárul, hogy a holokauszttagadók jól tudják, „Buchanannál nyitott fülekre lelnek.”¹⁰

Buchanan olyan náci háborús bűnösök pártját fogta, mint Klaus Barbie vagy Karl Linas; emellett pedig megszüntette a háborús bűnösök után nyomozó kormányzati hivatalt. Ennek láttán Alan Ryan, az igazságügyi minisztérium tisztviselője feltette a fogas kérdést: „Vajon miért szereti ennyire Pat Buchanan a náci háborús bűnösöket?”¹¹

Noam Chomsky holokauszttagadással való kokettálása még különösebb. Buchanan egyszerűen hagyományos antiszemita (ahogy azt számos konzervatív elvtársa ma már vállalja), Chomsky azonban hébertanárok zsidó gyermeke. Ugyanabban a héber nyelvű táborban nyaralt gyerekként, mint én, és

fiatalkorában még egy baloldali Izrael-párti csoportnak is tagja volt. A későbbi feljegyzések azonban magukért beszélnek „pálfordulása” tekintetében.

A történet egy külön franciá tanáremberrel kezdődik, akit Robert Faurissonnak hívnak. A Lyoni Egyetem sokadrangú franciailrodalom-oktatójaként könyveket írt és előadások keretein belül gúnyolódott a holokauszt áldozataival, a túlélőket pedig egy nagy csalás kiöltőiként gyalázta. Faurisson szerint a holokausztra sosem került sor; a gázkamrák sem léteztek. A második világháborúért a zsidók a felelősek; így Hitler indokolt lépéseket tett és önvédelemből gyűjtötte össze a zsidókat, akiket nem haláltáborokba, hanem munkatáborokba kényszerített. A népiirtásról szóló „hatalmas hazugságot” amerikai cionisták (a szöveggörnyezet alapján nyilván zsidók) agyalták ki, és e csalás legfőbb haszonélvezője Izrael, ami azóta is támogatja ezt az „irdatlan politikai és pénzügyi csalást.” A csalás legfőbb áldozata a német és palesztin nép. Még Anna Frank naplóját is hamisítványnak minősítette.¹²

Nem meglepően, ahogy Faurisson eszelős kötetei elhagyták a nyomdát, zsidógyűlölők tömegei kapkodták szét a világ számos pontján. A hírhedt amerikai Szabadság lobb (Liberty Lobby), ami a *Sion bölcseinek jegyzőkönyvét* és más antiszemita bestsellereket terjesztett hálózatán keresztül, Faurisson munkásságának leggyűlölködőbb köteteit is angolra fordította, miközben szerzőjüket professzornak állította be az olvasók előtt. Videóra vett beszédeit neonáci gyűléseken vetítették le. Jómagam is rendeltem egy ilyen felvételt, amin Faurisson mosolyogva beszél a „nem létező” gázkamrák „állítólagos áldozatairól;” a neonáci közönség hángosan nevetett, ahogy túlélő szemtanúk beszámolóin gúnyolódott.

Faurisson könyvének megjelenésekor a Lyoni Egyetem egy szemeszterre felfüggesztette, mivel nem tudta garantálni védelmét. Ez érthető annak fényében, hogy Lyon városa mennyit szenvedett a náci elnyomás alatt, mégis ostoba és helytelen indoklás volt; egy tanárnak intézményi védelem jár, még akkor is, ha idióta nézeteket terjeszt – eltávolításának sokkal alaposabb okai voltak.

Noam Chomskyt is kérték, hogy csatlakozzon a Faurisson felfüggesztése elleni tiltakozáshoz. Nem kétlem, hogy Chomsky kapva kapott az alkalmon, hisz Faurisson műve antiszemitizmusa mellett harsányan anticionista nézeteket is terjesztett. Korábban Chomsky professzor is a világegés tragédiáinak cionista kizsákmányolásáról beszélt, ami szerintem nem sokban különbözik Faurisson álláspontjától. Izraelt nemegyszer a náci Németországhoz hasonlította.

Chomsky nemcsak a szólásszabadság ürügyén vette védelmébe Faurissont, de munkásságának és jellemének érdemeit is méltatta. Saját kézjeggyel támogatott egy petíciót, ami Faurisson történelemhamisításait „átfogó történelmi kutatásokra” alapuló „felfedezésekre” nevezte.¹³ Ha csak egy kicsit is e „történelmi kutatások” mögé nézett volna, hamar rájön, mekkora koholmányról is van szó!¹⁴

Semmilyen átfogó történelmi kutatásról nem beszélhetünk; csak történelemhamisítások álságos koholásáról. Egy ilyen átverésért joggal meneszti a felelős professzort – nem ellentmondásos nézete miatt, hanem mert a történelemkutatás alapvető szabályait sérti meg. Chomsky ennek ellenére Faurisson mögé állt, saját akadémiai tekintélyével hitelesítve annak „átfogó kutatásait.” Tehát nemcsak hogy egy professzor megcáfolta a holokaustot, de kutatásait és felfedezéseit igazolta egy másik professzor; méghozzá az MIT-ről!

De Chomskynak ez sem volt elég. Esszét írt, melyet Faurisson következő könyvének előszavaként engedett felhasználni; az új mű Faurisson holokausztagadó életművéről szólt, amiben újra tagadja a gázkamrák létét, és a holokaustot nagy hamisításnak nevezi. Chomsky előszavában úgy tesz, mint aki nem ismeri Faurisson munkásságát megfelelően, de azért a végén arra a következtetésre jut, hogy semmi antiszemita nincsen a mű soraiban, és Faurisson sem antiszemita vagy náci, csupán egy „viszonylag apolitikus liberális” kutató.¹⁵

Még évekkel később is, mikor egyértelművé vált, hogy Faurisson mindenféle neonáci és antiszemita csoporthoz adja nevét, Chomsky tartotta magát jellemzéséhez: „A gázkamrák létezésének tagadásában semmiféle antiszemita vagy holokausztagadó utalás nincs. Persze az sem antiszemitizmus, ha valaki azt állítja, hogy az izraeli erőszak és elnyomás szószólói csúnyán kihasználják a holokaustot (akár hiszünk ennek megtörténtében, akár nem). Semmi antiszemita felhangot nem érzékelek Faurisson művében.”¹⁶

Fel nem foghatom, hogy egy zsidó, aki maga is élt a holokaust idején, és aki gyakorlatilag minden ellenvéleményt „rasszista” bélyeggel lát el, miként nem érzékel semmi antiszemita felhangot abban, ha valaki a zsidók átverésének és csalásának nevezi a holokaustot. Szintén nem értem, hogy beszélhet egy zsidó úgy a holokausztról, hogy „akár hiszünk ennek megtörténtében, akár nem,” hisz ezzel arra utal, hogy egy gondolkodó ember nyugodtan gondolhatja az egyiket vagy a másikat.

Egyszer megakadt a szemem egy *Boston Globe*-cikken, ami a gyengébbek védelmezőjeként jellemezte Chomsky. A következő levelet írtam a szerkesztőnek:

„Bár egyesek kiemelkedő nyelvésznek nevezik Chomskyt, gyakran a legalapvetőbb szavak világos értelmét sem érti azok összefüggésében. Ha nem talál antiszemita jelleget abban, hogy Faurisson kollektíven a zsidóságot vádolja történelmi hazugságokkal, akkor vagy bolond, vagy gazember. Ha valaki nem észleli a holokausztagadás antiszemita voltát, olyan mintha nem látna semmi rasszizmust abban, ha valaki azt mondja, hogy a feketék élvezték a rabszolgaságot; vagy mintha nem látná szexistának azt az állítást, hogy a nők igazából akarják, hogy megerőszakolják őket.

A holokaust a modern zsidó történelem központi történelmi eseménye. Ennek tagadása vagy bagatellizálása az antiszemita és neonácik jelenlegi esz-

köze. Nem csoda, hogy olyan előszeretettel idézik a gyűlölködők Faurisson és Chomsky szavait. Azzal, hogy Chomsky védelmébe vette Faurisson bigott állításait az antiszemita vádakkal szemben – ahelyett, hogy az önkifejezési jogát védte volna még ilyen káros ostobaságok kiadására nézve is – aláásta, hogy ténylegesen a gyengébbek tisztességes védelmezőjeként tekintünk rá. A holokausztnak az áldozatai (és nem a tagadói vagy védelmezői) a gyengébbek, akik védelemre szorulnak.”¹⁷

Chomsky úgy reagált, hogy Faurisson inkább anticionista, mint antiszemita, hiszen a „cionista hazugságokat” leplezi le. Azzal vádaskodott, hogy „Dershowitz könnyen »zsidóra« fordítja a »cionistát«, ami jogtalan,” sőt „a valódi antiszemita általánosan alkalmazott csele.”¹⁸

E nyílt levélváltást követően egy nyilvános vitára hívtam ki Chomsky, hogy vitassuk meg, vajon antiszemitizmus vagy zsidógyűlölet-e a holokausztagadás. Ezt a választ kaptam: „Teljesen nyilvánvaló, hogy értelmetlen erről vitatkozni, hiszen *senki* nem gondolja, hogy a holokausztagadáshoz bármiféle antiszemita konnotáció járulna” (kiemelés tőlem).¹⁹ Ez a válasz, ami jól illusztrálja, milyen elferdült világa van Chomskynak, önmagáért beszél...

Csak találgatni tudunk, milyen politikai és pszichológiai indítékai vannak Chomskynak, hogy egy ilyen neonáci holokausztagadó védelmére keljen. A szabadságjogok és szólásszabadság védelme nem áll meg reá nézve: azok, akik még a neonácik szólásszabadságát is védik, még nem bújnak velük ágyba, hogy igazolják „felfedezéseiket,” mint „átfogó történelmi kutatások eredményét.” A szólásszabadság védelmébe nem tartozik a jól bizonyítottan antiszemita tényállítások védelme. Azzal pedig, hogy bevezetőt írt Faurisson könyvéhez, végleg az író és kiadó mellé állt a terjesztési szándék tekintetében is. Chomsky tehát nem az eszmék szabad áramlásáért küzd, hanem annak piacát akarja a szerző eszméinek javára befolyásolni.

Paul L. Berman fején találta a szöveget a *Village Voice* hasábjain: „Chomsky nézetei az antiszemitizmust illetően kifejezetten hajmeresztőek. Az ő definíciójában a zsidógyűlölet annyira szűk kategória, hogy sem a *Sion bölcseinek jegyzőkönyve*, sem a holokausztagadó téveszmék nem férnek bele. (...) Úgy vélem, a „cionista hazugságokkal” és az antiszemitizmussal kapcsolatos megjegyzései kizárják, hogy valaha is komolyan vegyük ezután bármilyen zsidóságot érintő ügyben.”²⁰

Izraellel kapcsolatos sorozatos hazugságai és az antiszemitizmusról hangoztatott torz nézetei ellenére számos diák és professzor máig komolyan veszi Chomsky zsidó témákban is a világ különböző pontjain. Még a Harvardon is tartott erről kurzust a Kennedy Kormányzati Iskolában, annak ellenére, hogy nyelvészként saját egyoldalú véleménynyilvánításain túl semmilyen szakmai referenciával nem rendelkezik e témában.

A Chomsky–Faurisson epizód e könyv néhány alapvető témájához nyújt érzékletes illusztrációt. Chomsky bizarr antiszemitizmus definíciója (amibe nem tartozik bele a holokauszttagadás, sem az a vád, hogy ezt a cionisták találták ki) jól rámutat arra, milyen gyakran bűjtatják az antiszemita nézeteket anticionista köntösbe. Amikor Faurisson azt írja, hogy a holokauszt a cionisták hazugsága, itt a zsidókra utal. Amerikában és máshol is számos nem cionista zsidó vett részt holokausztoktatásban és emlékirásban. Chomsky és Faurisson védelmet nyújt az antiszemita vádak ellen, amíg a zsidókat vádoló fél a „cionista” varázsszót használja.

Azonban az ilyen vádaskodásokban a „cionista” szót valóban könnyen „zsidóra” cserélhetjük. A Faurisson-féle „revizionista” történészeket radikális imámok is előszeretettel idézik hetente zsidóellenes prédikációik során. Például Ibrahim Mahdi sejk, aki ha éppen nem szamaraknak csúfolja a zsidókat és nem Izrael elpusztítására uszít, ökológiát oktat a gázai al-Aksza Egyetemen, a következő „történelmi” analízissel szolgált 2001 szeptemberében: „Az egyik legsúlyosabb zsidó bűn az, amit azóta holokausztnak neveztek el; a zsidók náciik általi lemészárlása. Revizionista történészek ugyanis bebizonyították azóta, hogy bár valóban elkövették néhány zsidó ellen, ezt maguk a zsidó vezetők tervelték ki, mint irányelvet.”²¹

Ezt a prédikációt – ami Chomsky definíciója alapján nem meríti ki az antiszemitizmust – a Palesztin Hatóság tévécsatornája közvetítette, ahogy az alábbi is. Ez Dr. Ahmad Abu Halabijától, a PH által kijelölt Fatva Tanács egyik tagjától származik:

„Ne kegyelmezzetek a zsidóknak, bármerre is vannak a világon. Harcoljatok ellenük; bármelyik országban is éritek őket. Bárhol is vagytok, öljétek a zsidókat, amerikaiakat és mindenki mást, aki támogatja őket, mert ők vállvetve harcolnak az arabok és muzulmánok ellen, és mert létrehozták Izraelt itt Palesztinában, az arab világ szívében. Azért hozták létre, hogy saját civilizációjuk előretolt helyőrsége és seregeik előőrsé legyen. Hogy a Nyugat és a keresztesek kardja legyen e föld monoteista muzulmánjainak nyaka fölött. Ahogy eltervezték, a zsidók szolgálnak lándzsahegyül.”²²

Még ha valaki úgy is véli, hogy a cionisták és a cionizmus kizárólagos bírálata nem antiszemitizmus, el kell ismernie, hogy komoly különbség van Izrael pusztá kritizálása és a zsidó állam kizárólagos szankciókkal, bojkottal vagy törekvénnyel történő pellengérre állítása között. Valóban antiszemitizmussal vádolták azokat, akik ez utóbbit szorgalmazták; de az egyszerű kritikusokat sosem bélyegezték zsidógyűlölőnek. Mégis az új nagy hazugság e két jól elkülöníthető kategóriát összemosza. Itt az idő, hogy akik e hazugságot terjesztik, adatokkal igazolják álláspontjukat, máskülönben hagyjanak fel a közvélemény félrevezetésével!

32 Hogyhogy annyi zsidó, sőt izraeli fogja a palesztinok pártját?

A VÁD

Mivel olyan sok izraeli és zsidó támogatja a palesztin oldalt, és annyira kevés palesztin, arab és muszlim támogatja az izraeli oldalt, kétség sem fér hozzá, hogy a palesztinoknak van igaza.

A VÁDLÓK

„Judah Leon Magnes nyomdokaiban számos olyan nem cionista és anticionista zsidó támogatta és közvetlenül bátorította az arab erőfeszítéseket nyugaton, mint Elmer Berger, Israel Shahak, Noam Chomsky, Maxime Rodinson, Livia Rokach és I.F. Stone – ők mindig is tagadták a cionizmus ártatlanságának mítoszát.” (Edward Said és Christopher Hitchens¹)

„Néhány izraeli revizionista történész (...) [Tom Segev, Benny Morris stb.] cionista ugyan, de munkájuk során ténylegesen meg akarják ismerni a történelmet; amit például 1948 szörnyűségeiről mondanak, őszintén és a múlt feltárásának szándékával közlik. Az izraeli intézményrendszerben tevékenykedő társaik máig a régi aggályokkal dolgoznak.” (Edward Said és Christopher Hitchens²)

„A cionizmus antiszemita, mert nélkülözhetetlenné teszi a zsidókat, márpedig sokan közülük nem támogatják a palesztin nép izraeli elnyomását.” (Amer Zahr, a Michigani Egyetem tanulója egy panelbeszélgetés során, amit a michigani palesztinpárti diákkör rendezett³)

„Az igaz zsidók hűek maradnak a zsidó valláshoz, és nem szennyezik be magukat a cionizmussal. Egy igaz zsidó nem nézi jó szemmel, hogy az arabokat megfosztják földjeiktől és otthonaiktól. A Tóra alapján a földet vissza kell adni nekik. (Az amerikai Neturé Chartának, egy ultraortodox anticionista szektának a honlapja⁴)

A VALÓSÁG

Az az igazság, hogy a teljes információ- és szólásszabadság révén mindenféle nézet fölbukkan a zsidók és izraeliek körében, amit közreadhatnak; míg a teljes információkontroll alatt élő arab és muzulmán országok lakosai rettegnek az ellenvélemény kifejezése miatti retorzióktól – tehát a fenti összehasonlítás képtelenség.

A BIZONYÍTÉK

Az izraeliek és zsidók szabadon hozzáférnek az izraeli–palesztin konfliktussal kapcsolatos álláspontokhoz; nézhetik az arab és iszlamista tévéműsorokat, elolvashatják a legegésőbb anticionista anyagokat, és korlátozás nélkül véleményt formálhatnak a témában. Arról nem is beszélve, hogy a zsidók körében mindig is hihetetlenül sokféle államszemlélet keringett a vallási és politikai anticionizmustól egészen a messianisztikus zsidó államfelfogásig.

A média pedig inkább az ellenvéleménynek ad hangot, mintsem a mainstream álláspontnak. Például az az 5-600 izraeli tartalékos, aki visszatartotta, hogy a megszállt területeken szolgáljon, kevesebb mint 1 százalékát képezte a teljes aktív seregnek, és sokkal kevesebben voltak, mint azok a hadkötelezett korúak, akik ragaszkodtak hazájuk védelmének szolgálatához. Mégis, a médiában érthető okokból sokkal nagyobb figyelmet szenteltek ennek a kisebbségnek, mint a többieknek.

Ráadásul számos amerikai zsidó szervezet igyekszik minél szélesebb körből informálódni, így örömmel fogadják a máshitűek nézeteit, akik így részletesen beszámolhatnak felfogásukról. Az amerikai és európai média általában olyan nagyhangú izraelieknek ad teret, mint Ámosz Oz vagy Joszi Beilin, és a Peace Now (Békét most) mozgalom vagy a B'Tselem intézet, mert ezek kritikai hangot ütnek meg az izraeli politika irányában. Bár e kritikusok többsége cionista marad és támogatja Izrael mint zsidó állam létét és arányos önvédelmét a terroristák ellen, bírálataikkal (amiket Izraelen belül a megfelelő helyükön kezelnek) azonban Izraelen kívül visszaélnak azok, akik hitelteleníteni és rombolni akarják a zsidó államot.

A helyzet egészen más a másik oldalon: a palesztin, arab, muszlim vezetés teljesen másképp reagál az egyet nem értésre. A leggyengébb bírálók is könnyen börtönben vagy a vesztőhelyen találhatják magukat. (Emlékezzünk csak vissza a Salman Rushdie elleni halálos kiközösítő fatvára.) Ráadásul számos

* Az indiai író Sátáni versek c. regényét 1988 szeptemberében adták ki, és azonnal felháborodást váltott ki az iszlám világban Mohamed próféta „tiszteletlen” ábrázolása miatt. Számos muzulmán országban betiltották. Február 14-én Khomeini ajatollah, Irán vezetője fatvát, azaz halálos kiközösítést hirdetett Rushdie ellen, istenkáromlás miatt. Ezenkívül Khomeini „hitehagyottnak” bélyegezte Rushdie-t,

palesztin, arab és muzulmán el van zárva a szabad információcsatornáktól, amelyek Izraellel kapcsolatban esetleg változtathatnának a nézeteiken. Ez például abban nyilvánul meg, hogy csak a palesztin civil áldozatok képeihez férnek hozzá, de a szétmarcangolt zsidó babák, asszonyok, öregek testének felvételei már nem jutnak el hozzájuk. Látják a házrombolásokat, de nem világosítják fel őket, hogy a lakosokat előzetesen evakuálták. Nem lehet tehát a szabad információáramláshoz hozzáférő zsidók és izraeliek, valamint az elnyomott muzulmánok, arabok és palesztinok között párhuzamot vonni.

Az sem mellékes, hogy a zsidó, izraeli közösségekben mindig is sok szélsőséges pólus képviseltette magát gyakorlatilag minden kérdéskörben. Egy régi vicces anekdota így szól: két izraelit találunk egy lakatlan szigeten, ahol öt éve tengődtek; és az első, amit megmentőikkel közölnek, hogy hét politikai pártot alapítottak. A mai izraeli népesség soraiban találkozhatunk messianisztikus anticionistákkal, sztálinistákkal, maoistákkal, trockistákkal, globalistákkal, holokauszttagadókkal, olyanokkal, akik abban hisznek, hogy a föld lapos, és minden más elképzelhető és el nem képzelhető ideológia híveivel.

Mélyen az emlékezetembe vésődött egy kitűnő izraeli ügyvédnövel folytatott beszélgetésem, aki nem csupán képviselte a palesztin terroristákat a bíróság előtt, de minden módon támogatta azok politikai szerepvállalását; igyekezett még személyes barátságot is kötni velük. Hevesen anticionista hölgy, aki egyúttal a kommunista párt sztálinista szárnyának is aktív tagja. Amikor megkérdeztem, hogy lehet sztálinista, egyszerűen, megindítóan, még ha összességében nem is túl meggyőzően így felelt: „Sztálin mentett meg engem és családomat Hitler karmaiból, és ezt nem tudom elfelejteni.” (Utólag nagyon sajnálom, hogy elfelejtettem megkérdezni tőle, mégis hogyan támogathat és barátkozhat olyanokkal, akik tagadják vagy bagatellizálják a holokausztot, amely során annyi rokona odaveszett neki is.)

Izraelben e máshitű zsidók mellett több mint egymillió arab és muzulmán él, akik szintén hozzáférnek a szabad információáramhoz és élhetnek a szólásszabadsággal. Camp David és Taba kudarca előtt heves viták zajlottak a pacifista izraeliek körében arról, hogy Arafat tényleg igazi békepartner-e, és hogy komolyan vehető-e a palesztin oldal. Bár a béketábor aktív maradt, 2001 után már nemigen akadt olyan izraeli, aki bízott abban, hogy Arafat képes vagy nyitott a béketeremtésre.

Az izraeli békemozgalom egyik alapítója, Jórám Kinuik így fogalmazott: „Camp David kudarca után napvilágra jutott az igazság, így szembe kellett néznem a ténnyel, hogy az arabok egyszerűen nem fogadják el ittletünket. Béke-

ami az iszlám szerint halállal büntetendő, mivel a regényéből azt szűrte le, hogy nem hisz többé az iszlám vallásban. Khomeini minden hívó muszlimot felszólított Rushdie kivégzésére és emellett a regény kiadójának kivégzésére is. Február 24-én hárommillió dollár vérdíjat tűzött ki az akkor már britek által finanszírozott rejtékhelyen élő író fejére. (Forrás: Wikipédia) – A ford. megjegyzése.

partnerünk egy öngyilkos merénylő.⁵ Izrael nagyon optimistán fogadta az új palesztin miniszterelnököt, annak ellenére, hogy Abu Mazen is holokauszttagadó könyvet írt; és ez az izraeli béketábor elkötelezettségéről, valamint az elfogadható felfogású palesztin vezetők csekély számáról tanúskodik.

Számos izraeli annyira sóvárog a béke után, hogy akár a történelmet is kész meghamisítani, egyértelmű tényeket is kész letagadni, ha a történelem és a tények adott esetben megnehezítik a békefolyamatot. Például, amikor kiszivárgott Jasszer Arafat arab vezetőséggel tartott ülése, ahol elismerte azon szándékát, hogy el akarja pusztítani a zsidó államot, számos izraeli egyszerűen nem hitte el. Sok izraeli békepárti nyitott a nem ritkán hamis revizionista történelemszemlélet elfogadására, ha ezzel némiképp „kiegyenlített” történetet lehet fabrikálni, mivel úgy vélik, hogy ez termékenyebb talaja lehet a békének, mint a valós történelem.

Végül pedig egy némileg irracionális, ám történelmileg fontos tényező is szerepet játszik abban, hogy ennyire megoszlanak (vagy másfelől pont hogy olykor túlzottan megegyeznek) a vélemények a zsidók és izraeliek között. Mindig is volt néhány tagja a zsidó közösségnek, akik jórészt megmagyarázhatatlan okokból hiperkritikusnak bizonyultak a judaizmus, a zsidóság és a zsidó államiság irányába. Karl Marx, Noam Chomsky vagy Norman Finkelstein ugorhat be hirtelen. Az okok kutatása inkább Sigmund Freud vagy Jean-Paul Sartre asztala és nem a politikai vagy médiadiskurzus tárgya, de tagadhatatlanul ez a szomorú igazság emberemlékezet óta.

Ezzel a megfigyeléssel nem azt állítom, hogy minden anticionista vagy Izrael-bíráló holmi öngyűlölő zsidó volna; érdemi tévedések is előfordulnak, amihez nem szükséges pszichológiai magyarázat. De bizony vannak olyan zsidók, akik egyszerűen megvetnek mindent, ami zsidó, kezdve a vallástól az államon át az egyes személyekig, akiket „túl zsidónak” tartanak. E tapasztalati megfigyelésnek az elismerésével még nem ássuk alá az anticionista és Izrael-ellenes álláspont valóságtartalmát és hibái megítélésének fontosságát. Csupán részleges magyarázatul szolgálhat olyasmire, ami egyesek szemében olyan összeegyeztethetetlennek tűnhet – nevezetesen az Izraellel szembeni vad, olykor – Phyllis Chesler feminista író nő szavaival élve – kéjes és reflexszerű vádaskodásra, amit bizonyos zsidók művelnek.

Egyes zsidók számára Izrael népszerűségvesztése a radikális baloldali körökben szégyenforrásnak számít, hiszen szeretnék, hogy annak az oldalnak elismerését élvezzék, amelynek politikai álláspontját amúgy támogatják. Így elhatárolódnak Izraeltől, és inkább a palesztinok szekerét kezdik tolni anélkül, hogy érdemben végiggondolták volna az ügyet. Izrael ellenzése és a paleszti-

nok támogatása révén hitelesíteni kívánják magukat a baloldal számára, bizonyítva, hogy a politikai korrektség út minden etnikai összetartást. Ez egy öngerjesztő folyamat, aminek révén egyre több korábban Izrael-párti zsidó fordul el hazájától és veszi át a palesztin ügy mind szélsőségesebben balos érzelmű képviselétét.

Ezzel karöltve ütötte föl fejét egy másik jelenség, különösen az európai zsidóság körében, akik félelemből hagynak föl Izrael támogatásával. 1967-ben Izraelre a zsidóság védelmezőjeként tekintettek a hatnapos háború látványos megnyerése után; Amerika és Európa zsidósága is sütkérezett Izrael sikereinek fényében, és újra büszkéek lehettek zsidó identitásukra. Ma azonban Izrael újra veszélyforrásnak tűnik sok európai zsidó szemében, hiszen a zsidók elleni erőszak igazolása vagy mentsége az anticionizmus lett. Izrael bizonyos érdekbarátai emiatt visszavonták támogatásukat e kritikus időkben.

Óriási tévedés lenne azt a következtetést levonni, hogy a vita egyik oldalának van igaza, amennyiben a másik oldalhoz tartozó etnikum egyes tagjai ezt az oldalt támogatják. Tehát az, hogy van néhány zsidó holokauszttagadó, vagy olyan prominens zsidó, aki más holokauszttagadók „átfogó kutatásait” Noam Chomskyhoz hasonlóan jóváhagyja, még nem jelenti azt, hogy a holokausztra nem került sor. Ahogy az sem igazolja, mondjuk, a fasizmust, hogy a kora harmincas években bizonyos olasz zsidók Mussolinit támogatták. A palesztin propaganda mégis így szól: „Látják? Még egy zsidó is, mint [XY] úgy látja, hogy Izrael téved, és a palesztinoknak van igazuk [adott ügyben].” Ez az „etnikai elismerés” alapú érvelés logikailag és tapasztalati alapon is téves.

⁵ Mahmúd Abbász (más néven: Abu Mázen) 2003-as kinevezéséről van szó itt, aki viszont félévnyi hivatalviselés után lemondott a miniszterelnöki tisztségről – a kiadó megjegyzése.

Zárszó

Izrael – Zsidó a nemzetek között

Izrael nemzetközi közösségben betöltött szerepének és helyzetének elemzése során hasznos lehet a Közel-Kelet egyetlen demokráciájára úgy tekinteni, mint „az egyetlen zsidóra” a népek között. Míg titokban sokan csodálják úttörő szellemét, intelligenciáját, erejét és szívósságát, Izrael államát nyilvánosság előtt rasszizmussal, agresszív harcmóddal, idegengyűlölettel, kompromisszumok terén való hajthatatlansággal, tekintélyelvűséggel és makacssággal vádolják. Az évezredek szétszórása és száműzetése utáni majd másfél évszázados államiságért és túlélésért folytatott küzdelme során Izrael, és korábban annak elődje persze messze nem bizonyult tökéletesnek a saját maga által deklarált emelkedett értékrendhez, a nemzetközi joghoz, az emberi jogokhoz vagy a polgári jogokhoz (kollektíven a jog uralmának elvéhez) viszonyítva.

Viszont, ahogy már a legelején leszögeztem, e könyv alaptétele, hogy nincs még egy hasonlóképp létezésében (kívülről és belülről is) fenyegetett nemzet a világon, ami nagyobb erőfeszítéseket tett volna, és ami nagyobb sikereket ért volna el abban, hogy a lehető leginkább igazodjon a jog uralmához. Ennek ellenére nincs még egy civilizált nemzet a világtörténelemben (még a totalitárius és tekintélyelvű országokat is beleszámítva), amit ismételtelen olyan igazságtalanul és képmutató módon elítélt volna a nemzetközi közösség, mint ahogy azt Izraellel tették az elmúlt évtizedekben. Ennek nettó eredménye az lett, hogy nagyobb szakadék alakult ki közöttük, ahogy Izrael valójában mennyire tesz eleget a joguralmi követelményeknek, és közöttük ahogy ezt mások értékelik, mint bármely más nemzet esetében.

Örömmel fogadom, ha valaki releváns cáfolatot tud elém terjeszteni e konklúzió tekintetében, és tud olyan nemzetet mutatni, aminek esetében e szakadék ugyanekkora vagy még nagyobb. De valójában egyik sem ér még a közelébe sem Izraelnek, bár némely Amerika-kritikus szemében az Egyesült Államok messze lemaradva elfoglalhatja a második helyet. E szakadék azért ilyen széles, mert a nemzetközi közösség, a média, a felsőoktatás és a közvélemény rendkívül eltúlozta Izrael tökéletlenségeit (amiből kétségtelenül van bőven), miközben más országok viszonyítható hibáit inkább eltussolta.

Az igazságosság és béke érdekében a világnak végre realiztikusan kellene Izraelre tekintenie. Nem csak a hibákra kell nézni, és főleg abba kell hagyni azok felnagyítását, ami aránytalan mind Izrael pozitív teljesítményéhez, mind más országok hibáihoz képest. Izrael csöpp kis ország, kevés természeti erőforrással és természeti kincssel. Bruttó nemzeti termékének hatalmas mértékét a külső és belső fenyegetések elleni önvédelemre kényszerül fordítani. Közben pedig nem csak a zsidóknak teremtett jó életkörülményeket, az arab polgárok életszínvonalát is magasabbra emelte bevétel, egészségügy, élettartam és egyéb kritériumok tekintetében, mint bármely környező arab ország.

Nem meglepő tehát, hogy például az izraeli Umm al-Fahm település arab lakosainak 83 százaléka ellenezte, hogy egy palesztin államhoz csatolják őket a *Kul al-Arab* nevű arab hetilap 2000-ben végzett felmérése szerint. Ennek oka a válaszadók szerint az volt, hogy demokratikus rendszer alatt és magasabb életszínvonalban kívántak maradni.¹ Persze sok kifogásolnivaló van még, és lehet még bőven fejlődni az izraeli zsidók és arabok gazdasági egyenlőségében, de a világnak el kell ismernie, hogy milyen hasznokkal jár az izraeli demokrácia az országban élő és dolgozó arab lakosságnak.

Izrael ellenzői rendszerint a zsidók és arabok közötti egyenlőtlenségeket hangsúlyozzák, de elhallgatják, mennyivel jobban boldogul egy arab Izraelben, mint a környező arab országokban. Amerikai és európai lapok rutinszerűen ismételtetik, hogy az izraeli etnikai csoportok közül az araboknak jut a legkevesebb egy főre jutó bevétel és közöttük a legmagasabb a gyermekhalálozási ráta (ami egyébként általában jellemzi a kisebbségeket minden országban, így a zsidó kisebbségeket is).² Viszont azt már kevesen teszik hozzá, hogy az arab családok általában sokkal népesebbek, miközben a nőket sokszor nem engedik dolgozni – ezek nagyban hozzájárulnak az eltérésekhez. Még a Sikkuj nevű rendkívül kritikus csoport is, ami a zsidók és palesztinok közötti polgári egyenlőséget vizsgálja, elismeri, hogy az izraeli kormány több jó szándékú erőfeszítést tett az arab infrastruktúra és oktatási intézmények fejlesztéséért.³

Az izraeli egészségügy mellett (amiből minden polgár részesül) szintén eltörpülnek a környező országok által nyújtott szolgáltatások. A nemzeti egészségbiztosítás lehetővé teszi, hogy minden állampolgár megkapja a szükséges ellátást, etnikai vagy vallási hovatartozástól függetlenül. Ez hozzájárult ahhoz, hogy izraeli arabok körében magasabbra növekedett a várható élettartam, mint a környező arab államokban – a csecsemőhalálozások száma pedig jelentősen csökkent. Bár az izraeli arabok várható élettartama (nőknél 77, férfiaknál 74 év)⁴ valamivel alacsonyabb a zsidókénál (nőknél 80, férfiaknál 76), még így is jelentősen magasabb, mint a 70 évet el nem érő szíriaiaké.⁵

Szíria erőforrásokban gazdag, de Irakhoz hasonlóan a közszolgáltatások helyett a rezsimek zsebébe vándorol a vagyon. Arafat a maga idejében a világ egyik leggazdagabb emberének számított, ám erőszakkal szerzett vagyonát

nem kórházakba vagy az egészségügy fejlesztésébe fektette. Nem igazságos Izraelt egyenlőtlenséggel vádolni, ha ezen arab vezetőkről teljesen megfélemlünk, holott bennük még csak a szándék sem volt meg a helyzet jobbítására. Az izraeli egészségügy több palesztint mentett meg, mint a környező arab államok együttvéve.

Az izraeli gazdaság a határokon túl is egészségügyi előnyöket teremt, hisz a zsidó állam a világ biotechnológiai vezetője, és az izraeli cégek állnak az autoimmunbetegség- és rákkutatás élén. Több mint 160 biotechnológiai cég működik az országban, több százmillió dolláros magánbefektetésekből, amik sok ezer munkahelyet és sok száz egészségfejlesztő terméket biztosítanak. Ezeknek 80 százalékát külföldre exportálják.⁶

A kutatásokat végző virágzó egyetemeinek, oktatási rendszerének, valamint a kormányzati támogatásnak köszönhetően az izraeli biotechnológia piacvezető szintre jutott, és komoly előrelépéseket tudhat magáénak a Parkinson-kór, az Alzheimer, a szklerózis multiplex és egyéb súlyos szenvedéseket okozó betegségek kutatásában. Mára sajnos a terrorcselekmények áldozatainak kezelésében is világszínvonalra emelkedett. Az izraeli cégek és a kormány kutatási befektetései Izraelen kívül is sok életet mentenek, amit a régió többi országáról igazán nem lehet elmondani, annak ellenére, hogy jelentős természeti erőforrásokban bővelkednek. Izrael méretéhez képest elképesztő, világszintű gazdasági és egészségügyi eredményeit sokan nagyon igazságtalanul ítélik meg olyan egyenlőtlenségek láttán, ami minden más civilizált országra is jellemző.

Az orvosláson túl az izraeli kutatás más területeken is világszínvonalon teljesít, a számítástechnikától a régészetig. Sokan figyelmen kívül hagyják, hogy kemény munka, leleményesség, valamint a szabadságnak és a jog uralmának való maximális elkötelezettség által Izrael virágzó és színes demokráciává fejlődött, aminek dübörög a gazdasága. A média erős és kritikus, a kulturális élet fölöttébb kreatív, és ebből mindenki nemre, fajra, vallásra tekintet nélkül részesedik. A régió más országai erőforrásokban és külföldi segélyekben dúskálnak, de ezt nem tudták lakosaik előnyére fordítani. Az erős izraeli gazdaság minden izraeli polgár jólétét szolgálja, vallási, etnikai és faji hovatartozásra való tekintet nélkül. A zsidók és nem zsidók közötti szakadék békekötés esetén minden bizonnyal beszűkül majd.

Amnon Rubinstein professzor, a békés kétállami megoldás határozott támogatója és az izraeli kormánypolitika éles bírálója találóan összegezte Izrael teljesítményét az ország 55. születésnapján:

„Izrael nagy büszkeséggel tekinthet vissza az elmúlt időszakra. Apró ország, épp csak egy kis szilánk a Földközi-tenger partján, ami ellenállt a folyamatos arab támadásoknak, háborúknak, bojkottoknak és terrorizmusnak. Szegény mezőgazdasági országból ipari és posztindusztriális erőművé cseperedett.

Persze még hosszú út vezet az ideális világhoz, és további integrációra van szükség, mégis számos szociális, oktatási és egészségügyi törésvonalat kezdett betömni különböző csoportjai, így a zsidók és arabok között is. Bizonyos eredményei példátlanok a világon. Az izraeli arabok várható élettartama magasabb, mint a legtöbb európai fehérnek. Államterületén még nagy nemzeti szükségállapot esetén is demokrácia működik. Itt működnek a világ legtevékenyebb és a kormányzati döntésekbe leginkább beavatkozó bírói fórumok, amelyek ott sem állnak meg, ahol más ország igazságszolgáltató szerve már a hatáskörén kívül lépne. Az izraeli sajtó még háború idején is cenzúrázatlanul jelenik meg. Így egyedülálló demokratikus szigetként emelkedik ki az arab és muzulmán tenger visszamaradott és szegény mélységeiből.”

Mindezt persze elhallgatják és eltorzítják azok, akik Izraelt démonizálják...

Persze megértem, hogy az olajérdekek mentén a szükségben lévők készek a tényeket az arabok javára torzítani, hisz náluk vannak a föld olaj- és gáztartalékai, míg Izrael az egyiptomi békekötéssel feladta az egyetlen földdarabot is, amin volt kőolaj. Érthető, hogy az iszlám fundamentalisták az iszlám államra törekvő palesztinokat támogatják a szekuláris zsidó demokráciát kialakító izraeliekkel szemben. Megértem, hogy a polgári esélyegyenlőséget nem tisztelőket azokat támogatják, akik szintén nőket, kisebbségeket és más csoportokat diszkriminálnak, az egyenlőség mellett elkötelezett Izraellel szemben.

Megértem, hogy azok, akiknek szemében az élet nem érték, az öngyilkos merénylők és ártatlan civileket mészárolók pártját fogják az emberi életet tisztelő Izraellel szemben. Érthető, hogy azok, akik nem törődnek az új nemzedékkel, azokat a terroristákat támogatják, akik gyerekeiket küldik öngyilkos merénylőknek, akik a bombagyáraikat óvodák, iskolák mellett alakítják ki, és akik mások gyerekeit veszik célba terrorcselekményeikhez – Izrael ezzel szemben távol tartja gyermekeit a háborútól.

Azt is megértem, hogy az instabilitást támogató szélsőbalosok a palesztin terror destabilizáló hatásait helyeslik Izrael stabilitásra törekvő politikájával szemben. Akik gyűlölik Amerikát, a szabadságot és a demokráciát, természetesen inkább Amerika ellenségeivel szövetkeznek; Hitlerrel, Sztálinnal, Szaddám Husszeinnel és Oszama bin Ladennel, mintsem Amerika egyik leghűségesebb demokratikus szövetségével.

Érthető, hogy a neofasiszta szélsőjobb, ami sajnálja, hogy Hitler nem vihette teljességre népirtását, Izrael elpusztítását kívánja. Még azt is megértem, hogy azok, akik erőszakkal és nem tárgyalásokkal kívánják a nézeteltéréseket megoldani, a palesztinokat támogatják, akik Arafat vezetésével hátat fordítottak Camp David és Taba páratlan békeajánlatainak, míg Izrael elkötelezte magát, hogy kész tárgyalni és kompromisszumokat kötni. Érthető, hogy mindezek inkább a palesztin ügyet részesítik előnyben az izraelivel szemben.

De azt már föl nem foghatom, hogy békeszerető, egyenlőséget és önrendelkezést szorgalmazó emberek miként támogathatják azt az oldalt, amelyik tagadja mindezeket az általuk drágának tartott értékeket, és háborút hirdetett azzal a féllel, amely elkötelezte magát ezek mellett. Mitől van a palesztinoknak ilyen széles körű támogatottsága, és miért ellenzik annyian Izraelt? És amikor ezt a kérdést felteszem, nem az Izraellel szembeni konstruktív kritikáról vagy a jogos palesztin törekvésekről beszélek – még akkor sem, ha a sokat szenvedett palesztin nép elsősorban saját destruktív vezetésének és az arab államok kizsákmányolásának köszönheti bajait.

Nem is az egyes miniszterelnökök, kormányzatok, pártok vagy politikai irányelvek ellenzésére utalok, hisz sok Izrael-párti ellenez (akár igen hevesen) bizonyos izraeli irányokat; jómagam is e tábort gyarapítom. Minőségileg másra vonatkozik a kérdésem: az Izrael elleni zsigeri rosszsallásra, olykor bizony gyűlöletére és a palesztin ügy kritikátlan támogatására. Azokra utalok, akik amúgy ellenzik a terrorizmust (mint mondjuk bizonyos kvékerek), akik alapesetben felháborodnának azon, hogy a palesztinok Amerika ellenségeit támogatják (például némely Amerika-barát hazafi). Azokra utalok, akik amúgy heves kirohanással válaszolnának a palesztinok szexista viszonyulásához a nőkkel szemben (feministák); akik sose túrnék a palesztin hatóságok törvénytelenégeit (mint a polgári jogok élharcosai), és azokra, akik elleneznék a palesztin vezetés körében elterjedt korrupciót és a palesztin munkások kizsákmányolását (mint a balosok). Azokról beszélek, akik alapvetően sosem védenék, hogy egy ENSZ-tagállamot elpusztítsanak, vagy, hogy fegyverteleneket vegyenek célba a terroristák (nemzetközi jogászok).

Amikor Izrael ellenzésére és a palesztin ügy támogatására kerül a sor, e csoportok mintha elvesztenék a következetességüket. A zsidó állam egyfajta *sui generis* értelmezést nyer. Számos lényegében racionális ember vagy intézmény Izraelhez való viszonyulását képtelenség a racionalitás, moralitás és következetesség elveire hivatkozva megmagyarázni. Úgy tűnik, ezek mind elpárolognak, amikor a zsidó állam kerül górcső alá...

Számos magyarázat született már erre a furcsa anomáliára. Az egyik szerint a jó szándékú emberek a gyengébb fél felé húznak, és a hontalan palesztin nép tűnik gyengébbiknek, ahogy az erős izraeli állam elnyomása ellen küzd. Egy másik álláspont szerint a palesztinok színes bőrűeknek, a zsidók europid fehéreknek számítanak. Mások szerint, míg Izrael az imperialista USA eszköze, a palesztinok a harmadik világ részei. A negyedik elmélet szerint a jó szándékú emberek már többet várnak el a zsidóságtól, mint az araboktól. Az ötödik álláspont az, hogy a tisztességes emberek tudják, hogy az arabokra nem lehetnek hatással, de az izraelieket még jobb belátásra lehet bírni. Mindezen vélekedések, racionalizálási kísérletek hamisak, és bizony a harsány rasszizmus utóízét sem mellőzik.

* Általánostól eltérő, önálló, egyedi, sajátos – a ford. megjegyzése.

Globális szemszögből nézve Izrael a világ egyetlen csöpp zsidó állama – inkább ez számít gyengébb pozíciónak, hiszen a palesztinokat egymilliárd muszlimán támogatja, és akkor az ENSZ-ről, Európáról, a harmadik világról, a Vatikánról, az akadémiai körökről, a nemzetközi baloldarról, a szélsőjobbról és számos protestáns egyházzal még nem is beszéltünk. Sokkal többen támogatják a palesztinokat, mint a tibetieket, kurdokat, örményeket, csecseneket és más valóban esélytelen csoportokat. És az e népeket elnyomó hatalmak (Kína, Oroszország, Törökország) sokkal nagyobb erőt képviselnek a kicsiny Izraelhez képest, ahol a nyolcmillió lakosságnak több mint 20 százaléka arab. A többi elnyomott nép közel sem kap annyi támogatást, mint a palesztinok.

Izrael még egy, sokkal ijesztőbb szempontból is a gyengébbik félnek számít: a zsidó állam nem engedheti meg magának, hogy akárcsak egy háborút is elveszítse, mert ez mind lakosságának, mind államiségének pusztulásához vezetne. Az ellene indított háborúk mindig is népirtó szándékúak voltak, ezért a városokat, lakóövezeteket támadták – ellenségei a teljes megsemmisítésre törekednek.

Ezzel szemben láthattuk, hogy Izrael kerüli, hogy civileket és városokat lőjön, és nem tör szomszédjainak életére. Így sokkal több forog kockán Izrael részéről, mint a környező arab államok részéről. Bár katonai fölénybe kényszerült az életveszélyes fenyegetések elleni védekezés okán, ettől még továbbra is Izrael áll a történelem kiszolgáltatottabb oldalán. Tehát a gyengébb fél támogatása okán történő Izrael-ellenes érvelés rendkívül szűk látókörű, és egyúttal figyelmen kívül hagyja az igazán kiszolgáltatott népcsoportok helyzetét.

A borszínre vonatkozó teória sem áll meg, hisz Izrael az egyik legszínesebb nemzet a világon: etiópai fekete afrikaiak, észak-afrikai barnák és ázsiaiak, jemeniek, egyiptomiak, irakiak és marokkóiak; közép-ázsiai, orosz és kaukázusi zsidók, romániai, latin-amerikai és volt jugoszláv családok lakják. Nelson Mandela súlyos tárgyi tévedésbe esett, mikor Izraelt fehér, Irakot pedig fekete nemzetként jellemezte.

Izrael nem az Egyesült Államok bábja, hanem szövetségese! Mindkét demokrácia a terrorizmus ellen küzd. Izrael független nemzet, ami saját érdekei szerint jár el. Létrejöttét a Szovjetunió is támogatta szocialista gyökerei miatt. Szövetségese volt Angliának és Franciaországnak, mikor Egyiptom államosította a Szezi-csatornát. És fekete-afrikai nemzeteket is támogatott technológiai és egyéb formában nyújtott segéllyel.

Nem melléleg Amerika számos helyzetben ellenezte Izrael politikáját, például a szezi válság tekintetében, és akkor is, amikor megsemmisíthette volna az 1973-ban bekerített egyiptomi sereget. Az USA támogatta a békefolyamatot a palesztinokkal 2000–2001 során; Clinton elnök helyesen a palesztin oldalt hibáztatta a Camp David-i és tabai tárgyalások kudarcba fulladásáért.

A két állam szoros együttműködésének alapja a demokrácia, az egyenlőség és a jog uralmának elvei, amelyekért inkább elismerés illetné Izraelt, nem

kettős mércén alapuló vádak – de persze ez nem várható el azoktól, akik mindent utálnak, amiért Amerika kiáll. Noam Chomsky is úgy véli, Amerika a „gonoszság tengelyének” vezetője, de ide tartozik még Izrael és Törökország is,⁷ ellentétben Líbiával, Iránnal, Kubával, Észak-Koreával, de még Szaddám Husszein Irakjával is.

Az az álláspont, miszerint többet várhatunk a racionális zsidóktól, mint az irracionális araboktól, egyszerű rasszizmus, amelllett, hogy önbeteljesítő próféciák sorát szüli az arabok megbízhatatlanságáról. Egy izraeli joggal várhat többet Izraeltől, ahogy egy amerikai vagy egy palesztin is a saját népétől, de egy kívülálló sem várhat többet egy államtól, mint a másiktól. Szerintem még egy olyan zsidó sem alkalmazhat kettős mércét (egyik irányba sem), aki nem vette föl az izraeli állampolgárságot, és nem vállalta annak terheit és kötelezettségeit.

Senki nem várhat kevesebbet a magasán képzett, jómódú és előnyös helyzetű palesztinoktól (mint amilyen Arafat volt) és araboktól (amilyen bin Laden is volt), mint a zsidóktól. De Amerika sem várhat többet Izraeltől, mint a környező államoktól azon az alapon, hogy jelentős pénzügyi segítséget nyújtott a zsidó államnak, hisz ez valóban az USA bábjává tenné Izraelt.

Izrael amúgy minden arab államhoz képest jobban megdolgozik a külföldi segélyért hírszerzési információkkal, technológiai újításokkal és demokratikus közel-keleti jelenléttel. Egyiptom, Törökország és a Palesztin Hatóság (akik együtt nagyjából akkora támogatást kapnak Amerikától, mint Izrael) gyakorlatilag semmit nem nyújtanak cserébe. A nekik nyújtott segélyek első sorban a belső lázadásoktól fenyegetett rezsimek kipárnázására szolgálnak. A demokratikus Izraelnek nincs ilyesmire szüksége. Tehát a „jóindulatú kettős mércé” teóriája rendkívül veszélyes, mivel további erőszakot szít és a rasszizmus határán táncol.

Ha az előbbi feltételezések hamisnak bizonyultak, vajon mi magyarázza az Izrael elleni irracionális gyűlöletet, valamint a valóság és a közvélekedés közötti drasztikus eltérést? Az egyik legvilágosabb és legaggasztóbb ok a nemzetközi közösség különböző szintjein lappangó antiszemitizmus, ami a zsidókról mára a zsidó államra irányult. Másodsorban a palesztinok összehangolt és meglehetősen sikeres demonizáló kampányt folytatnak Izrael ellen azáltal, hogy emberi jogi téren elkövetett hibáit felnagyítják. A harmadik ok pedig, hogy a mindenkori kormányzat izraeli ellenzéke nemzetközi szintre emelte a belső bírálatot azáltal, hogy szintén az emberi jogi kihágásokat túlozták el és árasztották a közvéleményre, és így megerősítették Izrael ellenségeinek vádjait sokakban.

Negyedik oka, hogy még Izrael belső és külső barátai is magasabb szintet várnak el Izraeltől emberi jogok terén a zsidó karakter miatt. Ötödsorban az is igaz, hogy még jó szándékú emberek is szeretnek odaszórni a zsidóknak, akikről úgy tartják, morális felsőbbrendűséggel viseltetnek más népek iránt, holott Izrael semmivel sem viselkedik másképp, mint a többi állam. Thomas Friedman

így fogalmazta meg ezt: „Az Európából érezhető antiszemitizmus arra utal, hogy mélyen belül az európaiak azt kívánják, bárcsak az izraeli vezetés valóban népirtásba fogna a palesztinok ellen, vagy megpróbálják a Dzszeninben történeteket mérszarlásként feltüntetni, hogy a holokauszt által terhelt lelkiismeretükön könnyítsenek, és azt mondhasák: No lám, a zsidók még nálunk is rosszabbak!”⁸

Hatodik okként azt említhetjük, hogy azok a nem zsidók, akik hozzászóltak a kiszolgáltatott állapotban lévő zsidók látványához, és ezzel éreztek együtt, most nehezen tudják feldolgozni, hogy egy erős zsidó állam létezik, ami ráadásul képes megvédeni önmagát. De bármi is az ok – melyek sem külön, sem együtt nem igazolják a kettős mércét – a jog uralmának érvényre jutásához alapvető, hogy az igazság és a közvélemény közötti szakadékot átértékeljük.

Az időszámításunk után eltelt kétezer évben minden város, nemzet, kultúra és vallás lényegét felmérhetjük abból, miként bánt és viszonyult zsidó felebarátaihoz. Ma pedig szintén a nemzetközi közösség minőségét mutatja, hogy miként viszonyul a zsidó államhoz. E mérce szerint az ENSZ csúnyán fel-sült, akárcsak Európa, Ázsia, Afrika és Dél-Amerika számos országa. Az én álláspontom szerint, amennyiben az ENSZ valaha megbukik majd a Népszövetséghez hasonlóan, annak oka az lesz, hogy elveszti erkölcsi tekintélyét Izrael felett.

Amikor a közgyűlés megszavazta, hogy a cionizmus a rasszizmus egy formája, az antiszemitizmus bűnpártolója lett, és emiatt komoly presztízsveszteséget szenvedett az Egyesült Államokban és más országokban (persze az ellenkezője is igaz sok más államra). Kegyetlen bohózatnak tekinthető az ENSZ 1975-ös mexikóvárosi és 1980-as koppenhágai nőjogi konferenciája is, hiszen többet foglalkoztak ezek során a cionizmus elítélésével, mint a nemi diszkrimináció kérdésével. Az ENSZ a durbani rasszizmus elleni értekezlettel vált végleg a bigottság szócsövévé, amit Irwin Cotler, kanadai parlamenti képviselő és emberi jogi jogtudos „zsidóellenes rasszista konferenciának” nevezett.⁹

A zsidó állammal szembeni méltánytalan bánásmódja a közgyűlésnek és az egész ENSZ-nek a hitelességét fenyegeti, sőt annál is többet. A Nemzetközi Bíróság is megbukik, ha nem tud pártatlanul ítélni Izraelt érintő ügyekben, még ha mások tekintetében igazságos is. Amerika déli államaiban a Jim Crow-éra bíróságai, valamint a dél-afrikai apartheid bíróságai is tudtak igazságosan ítélni fehér peres felek között, de amikor a per egyik oldalán fekete ügyfél állt, nem történt igazságszolgáltatás. Ez igaz a legtöbb nemzetközi szervezetre is Izrael tekintetében. Még az Amnesty International is (egy amúgy nagyszerű szervezet, amit jómagam is támogatok), álságos párhuzamokat vont Izrael és olyan törvénytelen rezsimek között, akik nem tisztelik a jog uralmát.

⁸ „Jim Crow” az afroamerikaiak egyik gúnyneve volt. Az ő faji megkülönböztetésüket és elkülönítésüket szolgáló törvényeket hívták „Jim Crow-törvényeknek” az Amerikai Egyesült Államok déli államaiban – a kiadó megjegyzése.

Az Egészségügyi Világszervezet egyszer még csak meg sem vizsgálta a bizonyítékokat, úgy ítélte el Izraelt, amiért nem biztosít megfelelő orvosi ellátást a Nyugati parton; és figyelmen kívül hagyta a számos egészségügyi előrelépést, amit a palesztinok Izraelnek köszönhettek. Ezt követően egy orvosi stábot küldtek a helyszínre, hogy vizsgálják meg a körülményeket. A román, indonéz és szenegáli orvosokból álló csoport végül arra jutott, hogy „az Izrael által megszállt arab területek orvosi ellátása lassú, de biztos fejlődésen ment keresztül az 1967-es háború óta eltelt 9 évben.” A szakértői véleményt a Világszervezet 14 tartózkodás mellett 65-18 arányban elutasította, mivel nem illeszkedett politikai programjához.¹⁰

„2001 decemberében a genfi egyezmény aláírói először ültek össze, méghozzá azért, hogy Izraelt bíráló alá fogják. 52 év óta először esett meg, hogy egy államot elítéltek. Hasonlóképpen az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa is hátrányosan megkülönböztette Izraelt, miközben figyelmen kívül hagyta az emberi jogok valódi eltiporít.”¹¹

Az Izrael elleni rutinszerű ítélezések olyasm miatt, ami miatt más államra sosem zúdul kritika, csak egy megnyilvánulása ennek a mindent átható kettős mércének. Ennek az állításnak leegyszerűsített bizonyítéka az, ha elképzeljük, amint egy földönkívüli hírvivőt azért küldenek a földre, hogy vizsgálja meg a föld országainak viszonyulását a jog uralmához. Ha a küldött csupán az ENSZ-határozatokat és a nemzetközi elítélő nyilatkozatokat venné figyelembe a múlt század második feléből, akkor azzal térne vissza küldőihez, hogy Izrael a világ legtörvénytelenebb országa, ami a népek sorában a legkevésbé tartja magát a jog uralmához. A küldött azt jelentené, hogy e párianemzet támadó háborúkat indított, más nemzetek területeit szállta meg, ahol a lakosokat megfosztotta otthonaiktól. Úgy tünne, hogy Izrael foglyokat kínozt, ártatlan emberek otthonát rombolja le, törvényes eljárás nélkül vagy titkos tárgyalással ítélt börtönre embereket, civileket bombáz, vallási és nemi kirekesztést folytat és még egy sor jogsértést követ el.

Ha a földönkívüli küldött még alaposabb munkát végez, más nemzetek elleni határozatokat is megvizsgál, és ezeket összehasonlító történelemlemzésnek veti alá, még akkor is arra a következtetésre jutna, hogy Izrael a legfőbb bűnözőállam, ami a legsúlyosabb bűnökbe esik újra és újra. Igen keveset tudna meg Kínáról, Kubáról, Egyiptomról, Jordániáról, Algériáról, Fehéroroszországról, a Fülöp-szigetetről és más népekről, ha csak az ENSZ emberi jogi sérelmekkel kapcsolatos határozatait vizsgálja meg, holott e nemzetek sokkal kevésbé tisztelik az emberi jogokat, mint Izrael.

Persze ez az ufó csak egy nemzetközi jogi professzor példálózása, de ez a professzor bizony bejárta e való világot, tanított és előadott Új-Zélandtól Dél-

Afrikáig, Kínától Oroszorszáig, Ausztráliától Németorszáig, Kanadától Lengyelorszáig, Olaszországtól Norvégiáig, és Észak-Amerika minden nagyobb városában. A legtöbb fiatal értelmiségi felfogása alapján én sem jutnék sokkal eltérőbb következtetésre Izrael tekintetében, mint a földönkívüli küldött.

Bár a legtöbb földlakó azért érzékeli, hogy az emberi jogokat nem csak Izrael sérti meg, hisz hallottak már muzulmán országokról, Oroszországról, Kínáról, Észak-Koreáról és más égbekiáltó és rendszeres jogsértőkről, mégis sokuk úgy véli, hogy Izrael a legrosszabbak között van. A könyvemben bizonyítottam, hogy e felfogás nem csupán Izraellel szemben igazságtalan és veszélyes, de a jog uralmának érvényesülésére is romboló hatású, mivel ez nem tud megmaradni, ha nem egyetlen igazságos mérce alapján ítélünk minden nemzet fölött. Ha az „emberi jogok” fogalma a legsúlyosabb jogsértők jól működő játékvá válik azokkal szemben, akik komoly erőfeszítéseket tesznek azért, hogy a jog uralmát érvényre jutassák, akkor az emberi jogok koncepciója elveszti objektív tartalmát és jelentősége felvizeződik az igazságért folytatott küzdelemben.

Sajnos még a legtapasztaltabb diplomataik közül is többen bedőlnek olyan hazugságoknak, amiket elégszer hangoztatnak. Kofi Annan, az ENSZ előző főtitkára is megjegyezte: „Nem létezik, hogy az egész világ Izrael ellen van, és mégis neki van igaza.”¹² De ha visszaemlékszünk a vérvádakra (ami szerint a zsidók keresztény gyerekeket öltek rituálisan, hogy vérüket a macszba keverjék) vagy a *Sion bölcseinek jegyzőkönyve* c. cárista koholmányra, láthatjuk, hogy milliók hihetnek teljesen hamis vádaknak.

Az új évezred egyik fő erkölcsi kérdése, hogy vajon Izrael terror elleni önvédelme kapcsán növekedni fog-e a világméretű antiszemitizmus a zsidó állammal, annak támogatóival és a világ zsidóságával szemben. Két tényező mindenestre kétségbevonhatatlan. Egyrészt az, ahogy Izrael saját lakosait védi az áldozatokban nem válogató terroristák ellen, nem rosszabb – sőt, gyakran inkább emberségesebb – mint ahogy más demokratikus országok reagáltak ennél sokkal kisebb fenyegetésekre. Másrészt nincs még egy olyan ország (legyen katolikus, protestáns, muzulmán vagy szekuláris), amelyik akkora ítékezésnek lenne kitéve, mint Izrael és támogatói, különösen azóta, hogy Arafat hátat fordított az ezredforduló békeajánlataira és drasztikusan növelte a terror mértékét az izraeli lakosok ellen.

Számos pártatlan megfigyelő egyetért abban, hogy a harmincas évek végén, negyvenes évek elején tapasztalt borzalmak óta nem volt annyira megátalkodott és hosszú antiszemita erőszakhullám, mint ekkor. Andrew Sullivan az iraki háború kirobbanása előtt így fogalmazott a *New York Times* hasábjain:

„Amerika gyenge és küszködő háborúellenes mozgalmát úgy tűnik behálózta az egyik legöregebb és legsötétebb előítélet. Talán törvényszerűen

alakult így. Az iszlamofasizmus elleni küzdelem ügye kétségtelenül Izraelre vezethető vissza, hiszen Hitler antiszemitizmusánál is rosszabb dívik kulturális normaként a Közel-Keleten. Ez szolgál keserű ragasztóként Szaddám, Arafat, az al-Kaida, a Hezbollah, Irán és a szaúdiak között.”¹³

Oriana Fallaci író nő még drasztikusabban fogalmazott: „Mindezt szégyentelennek találom, és szerintem egy új fasizmus, egy új nácizmus melegágya ez. Még kíméletlenebb és felháborítóbb fasizmus és nácizmus ez, mert olyanok segítik elő és művelik, akik jötevőként és progresszívként tüntetik föl magukat.”¹⁴

Nem először fordul elő, hogy az antiszemitizmus megerősödéséért annak áldozatait teszik felelőssé. „A zsidók hibája” – írta Dosztojevszkij is hírhedt cikkében a zsidókérdést illetően 1879-ben. A neves orosz író azt pedzegette, hogy a zsidógyűlöletnek „kell, hogy legyen valami oka.” És ahelyett, hogy a gyűlölködők háza táján kutatott volna, a gyűlölteket cselekedetei alapján következtetett arra, hogy „A zsidó maga felelős ezért.” Így folytatta: „A zsidó bárhová is költözött (...) megalázta és megrontotta az ottaniakat.” Dosztojevszkij szerint a zsidók „tették tönkre” a litvánokat „vodkával,” és a zsidók fogják újra rabszolgasorba taszítani a déli államok „felszabadított négereinek millióit”: „A feketék immáron szabadok tartóiktól, de (...) ez nem fog sokáig tartani, hiszen a világon annyira elszaporodott zsidók rávetik magukat majd erre az új prédára.”¹⁵

Dosztojevszkij zsidó világ-összeesküvésről szóló nézetei nem sokban különböznek Hitler *Mein Kampf*jától, vagy attól a cárista koholmánytól, amit a *Sion bölcseinek jegyzőkönyve*ként ismerünk. Az orosz író bizarr világában a „zsidók uralják az összes tőzsdepiacot”; „ők uralnak minden tőkét”; „ők irányítják a nemzetközi politikát is” és „a zsidók jól tudják, mi fog történni a jövőben.” Azt jósolta, hogy „uralmuk, teljes uralmuk már a küszöbön áll!”¹⁶ Úgy vélte, hogy „a kereszténység helyett a judaizmus és a zsidó ideológia hálózza be az egész világot.”¹⁷

Összeesküvés-elmélete az alábbi logikára épült: úgy vélte, hogy „lehetetlen egy zsidót Isten koncepciója nélkül elképzelni,” tehát elutasította, hogy az ateizmus létezhet, „még a legműveltebb zsidók körében sincs jelen.” Úgy gondolta, hogy „minden egyes zsidó – a legkisebb jiddisül beszélőtől a legmagasabbban képzett filozófusig vagy kabbalista rabbiig – abban hisz, hogy eljön a Messiás és egyesíti őket Jeruzsálemben, és kardja által minden nemzetet térdre kényszerít.” Dosztojevszkij szerint „ez az oka annak, hogy a zsidók többsége előszeretettel foglalkozik egy bizonyos szakmával: az aranykereskedéssel.” Az író szerint, amikor a zsidók messiása eljön, „könnyebb lesz nekik az aranyat elhordani.”¹⁸

Arra az orosz híresség nem adott magyarázatot, hogy tulajdonképpen miért is akarnák elhordani a zsidók a világ aranyát, ha már amúgy is „uralják Európát, az

összes tőzsdét irányítják, és így a politikát, belügyeket is, valamint meghatározzák az államok erkölcsi állapotát.”¹⁹ Dosztojevszkij judaizmus iránti ellenszenvé nem csupán absztrakt szinten nyilvánult meg; ahogy mondta: „nehéz lenne idegesítőbb dolgot találni (...) egy művelt zsidónál.”²⁰

Elképesztő, hogy egy olyan briliáns tehetségnek, mint Dosztojevszkij, akinek sok tekintetben olyan éles látása volt, ilyen primitív elképzelései voltak a zsidókról. Bár ne feledkezzünk meg arról, hogy az író regényeiért és nem egyéb irományaiért értékeli világszerte. Mint annyi más antiszemita a történelem során, ő is tagadta, hogy bármiféle *a priori* zsidóellenes érzülete lett volna, és azt állította, hogy csakis „a zsidó felelős” az ellene irányuló gyűlöletért. Ezt szajkózta Hitler, Sztálin, Glomp bíboros és még számos hírhedt antiszemita az évek során. Mára annyiban módosult a felhozatal, hogy immáron „Izrael a hibás,” vagy az éppen hatalmon lévő kormányfő, de a tények éppoly kevésbé igazolják ezt, mint Dosztojevszkij okfejtését.

Érdekes összehasonlítást lehet végezni a talán „legjobbnek” mondható arab országgal, a Nyugat kedvencével, Jordániával. A brit imperializmus szülötteként Jordánia húsz évig uralta a Nyugati partot, miután annektálta és szükségállapotban hadijogot rendelt ki lakosai fölé. Minden zsidót kitiltottak az országból. 1970 szeptemberében Husszein király több palesztint ölt és sebesített meg egy hónap alatt, mint Izrael a többéves intifáda elleni küzdelme során.²¹ A kínzási eljárások, különösen a palesztinok ellen zabolátlanul folynak, valósággal művészi szintre fejlesztették őket. Nem csupán a terroristagyanús személyeket, hanem rokonaikat is megkínózzák. Olyan tökélyre vitték a kínzási technikákat, hogy a CIA, Egyiptom és a Fülöp-szigetek is eltanult egy párat. Bármilyen rosszat is tett valaha Izrael a palesztinok ellen, a jordániaiak sokkal messzebbre mentek. Mégsem indítanak bojkott- és tőkeelvonási kampányokat a Jordán Királyság ellen; csak a tőle nyugatabbra fekvő demokrácia ellen...

A polgári és emberi jogok szószólójaként magam is számos izraeli lépést elítélek, amik eltérnek a jog uralmának tisztaságától; de hasonlóképpen járok el saját országommal is. Ha izraeli állampolgár lennék, biztos változásokért és fejlődésért kampányolnék. De a nemzetközi közösségnek az izraeli társadalommal ellentétben nincsen joga egyedül Izraelt kipécézni arra, hogy a legfőbb jogsértőként tüntesse föl, holott ez az ostrom alatt álló ország a jogbiztonság egyik legelkötelezettebb híve. Azok a vádak, amelyek Izraelt a legsúlyosabb jogsértőként állítják be, a régi antiszemita vérvádak modern megnyilvánulásai. Egy kérdésfeltevéssel szeretném demonstrálni, hogy a nemzetközi közösség Izraellel szemben tanúsított igazságtalan bánásmódja mennyire akadályozza a békefolyamatot.

Vajon mi lenne, ha Izrael beadná a derekát a Palesztin Hatóság, az ENSZ vagy az Európai Közösség minden kívánalmának? Mi történné, ha ezt követően a civilek elleni terrortámadások folytatódna, sőt elszaporodna?

Akkor vajon mit várna a nemzetközi közösség Izraeltól? És milyen segítségre számíthatna Izrael a világ részéről?

Békepárti mérsékelt izraeliek és amerikai támogatóik teszik föl rendszeresen e fogas kérdéseket, amelyek különösen annak fényében ijesztőek, hogy miként reagált a nemzetközi közösség azután, hogy a palesztin vezetés elutasította Ehud Barak bőkezű ajánlatát és növelte a terror mértékét.

E kérdésekre természetesen ma az a válasz, hogy a béke alapfeltételeként az újonnan létrehozandó palesztin államnak minden jóhiszemű lépést meg kell tennie a terrorizmus felszámolására. De nem is olyan régi palesztin közvélemény-kutatások azt mutatják, hogy a palesztinok jelentős része támogatja a terror folytatását, amíg teljes Palesztina, beleértve Izraelt, föl nem szabadul. Persze lehetséges, hogy az éppen tartó konfliktusok is dagasztják a számokat; nem lehetetlen, hogy valós béke elérése esetén némiképp mérséklődne a helyzet.

Ugyanakkor ennek ellentéte épp úgy lehetséges: ha terrorral erőszakolhatják ki a palesztin államot (vagy legalábbis a palesztinok felfogásában ez így rögzül), akkor bizony sokan fogják a terror kiterjesztését szorgalmazni, hogy olyan palesztin csoportok végső célját is elérjék, mint a Hamasz, a Hezbollah, az Iszlám Dzsihád és a Fatah mozgalom egyes frakciói.

Annyi bizonyos, hogy az előbbi forgatókönyv beteljesülésére már volt példa: mikor a növekvő Hezbollah általi terrorizmus hatására Izrael kivonult Dél-Libanonból, számos palesztin csoport a terrorhullám erősítésére szólított föl. Thomas Friedman a következőképpen foglalta össze mindezt: „Mióta Izrael egyoldalúan kivonult Libanonból, a palesztinok túl sok Hezbollah TV-t néznek, amit abból a térségből sugároznak, így elterjedt a feltételezés, hogy Izrael holmi elpuhult Szilícium-völgy, tehát elegendő számú öngyilkos merénnyel kiűzhetik a zsidókat Palesztinából is úgy, ahogy Dél-Libanonból.”²²

E mind népszerűbb szélsőséges csoportoknak kifejezett célkitűzéseit látva a palesztin állam létrehozását támogatók (köztük én is) nem zárhatják ki annak a lehetséges perspektíváját, hogy ez az állam létrehozása esetén is támogatná, bátorítaná, de legalábbis megtűrné a terrorizmus azon hiábavaló törekvéseit, hogy kiűzzék a zsidókat oly nehezen megszerzett földjükről. Miután 1948-ban Izraelt kikiáltották, David Ben Gurion egyik első lépése az Irgunnak, a Menachem Begin vezette félkatonai szervezetnek címzett fegyverszállítmány elsüllyesztése volt. Kinyilvánította, hogy „az államnak erőszakmonopóliummal kell rendelkeznie!” – így karhatalommal leszerelt minden paramilitáris csoportot. Elhinné bárki, hogy Jasszer Arafat hasonlóképp járt volna el? Vagy hogy a mai választott palesztin vezetés hasonló bátor lépést tenne saját erőszakcsoportjai tekintetében? Arafatot többek között az is hiteltelennítette e tekintetben, hogy szerepet vállalt az iráni fegyverszállítmány 2002-es behozatalában.

A közel-keleti helyzet minden tárgyilagos megfigyelőjének el kell ismernie, hogy egy palesztin állam további terrorcselekmények indítóállomásává vagy

még ennél is rosszabbá válhat. Amíg konkrét amerikai és nemzetközi garanciák mellett nem foglalkoznak ezekkel az ijesztő kilátásokkal, nem születik egykönnyen politikai konszenzus Izraelben egy ilyen állam létrehozására.

Nem elég, hogy a békecsinálók azt mondják, Izrael fenntarthatja önvédelmi és megtorlási jogát a terrorizmussal szemben, hisz mikor ezzel korábban élt, a nemzetközi közösség és az ENSZ elítélte érte. Mennyivel több kritika zúdulna Izraelre, ha lerohanná az új palesztin államot, amely a felszínen terrorellenes, de valójában nagyon is támogatja azt (de legalábbis szemet huny fölötte)?! Az ENSZ-re nem lehet számítani, amit bizonyít, hogy az UNRWA* semmit sem tett a menekülttáborokban nyíltan burjánzó terrorizmus ellen. Csak az Egyesült Államok és bizonyos szövetségesei tudnak kellő garanciákkal szolgálni a térségnek, de sajnos a jelenlegi holtpont során ők is inkább Izraelt rágalmaazzák, minthogy erre a fenyegető „mi lenne ha perspektívára” megoldást találnának.

A zsidók és zsidó intézmények évezredes diszkriminációjának fényében már az is elég baj, ha az aránytalan Izrael-kritika igazságtalan bánásmódot szül a zsidó állam felé, de ennél sokkal több forog kockán. Az Izrael elleni kettős mérce fenyegeti a jog uralmának érvényesülését és számos nemzetközi szervezet hitelességét. Izrael hibáinak aránytalan, olykor kizárólagos hangsúlyozása jó kifogás a nemzetközi közösség számára, hogy jóval súlyosabb és kiterjedtebb emberi jogi sérelmeket figyelmen kívül hagyjon. Ráadásul azoknak, akik támadásaikkal kiprovokálják Izrael heves reakcióit, azt az üzenetet közvetíti, hogy ez működőképes, hisz aránytalan és eltúlzott Izrael-kritikát szül.

Végül pedig Izrael indokolatlan, kettős mérce alapú szélsőséges elítélése megfojtja a zsidó állam politikai lépéseinek, kormányzatának és irányelveinek indokolt, kontextusában elvégzett és összehasonlításra alapuló bírálatát. Ha igazságtalanul kritizálják Izraelt, akkor annak még alapvetően kritikus szemléletű támogatói is könnyebben védekező pozícióba állnak, hiszen felfogják, hogy a további bírálat csak tovább gerjesztené a zsidó állam befektetésére tett helytelen igyekezeteket. Ennek végterméke, hogy az igazságtalan kritikák megnehezítik Izrael politikájának szükséges bírálatát; és Izrael emiatt vonakodik olykor még a jogos bírálat elfogadásától is. Közvetlenül, de kézzelfoghatóan hozzájárul mindez az erőszak terjedéséhez, ami az igaz és tartós béke iránti törekvések rákfenéje.

A szólásszabadság szószólójaként és a véleménynyilvánítás szabadságának veterán gyakorlójaként semmiképpen sem korlátoznám az Izraellel kapcsolatos nézetek szabad kifejezését, ugyanakkor azt a realitást is vallom, hogy a szavaknak súlya van, és az ésszerűtlen kritikának bizony súlyos ára lehet. Izrael szelektív és értelmetlen elítélésének különösen nagy ára van, amit életekben

és végtagokban mérhetünk. Izrael bizonyos ellenségeinek ez sem túl drága, így erőszakos céljaik elérése érdekében készséggel megfizetik. Ugyanakkor számos jó szándékú ember nem látja át, hogy milyen általuk is elítélendő következményekkel jár Izrael kizárólagos elítélésének igazságtalansága.

Összefoglalva tehát Izrael ügye erős, különösen, ha kontextusában, összehasonlítva módon nézzük, de amúgy minden objektív mérce alapján is. Izrael apró és ellenséges államok által körülvevett demokrácia, ami folyton a túlélésért küzd. Számos határon belüli és azon kívüli ellenséggel kell harcolnia, és emellett olyan ellenséges nemzetekkel és csoportokkal is, amelyek delegitimálni próbálják a nemzetközi közösségekben. Sokszor hangsúlyoztuk, hogy a polgárainak és nemzeti létének védelmében tett izraeli lépések messze nem tökéletesek; számos hibát követtek el, sor került túlkapásokra, és nem mindig viszonyultak nagylelkűen ellenségeikhez. De ez, sőt ennél rosszabb is elmondható más demokráciákra is.

Ami viszont már nem mondható el más demokratikus országokról, hogy bármelyikük is jogszerűbben vagy nagylelkűbben járt volna el, mikor polgáraikat és létezésüket hasonló fenyegetés érte. Amennyiben Izrael, vagy akár bármely más állam letér a tökéletes útról, polgárai és a kívülállók jogosan emelik föl szavukat; de egyetlen nemzet sem lehet olyan kettős mérce és páratlan ítélkezés tárgya, mint Izrael – különösen, ha az illető nemzet fiainak életét oly régóta előítélet, üldöztetés és diszkrimináció nyomorítja.

Mielőtt az Olvasóval ismertetném a jövőbeli békére vonatkozó javaslatokat, előbb hadd tegyek említést azon diákok, fiatalok egyre növekvő számáról, akik vakbuzgalmukban azok táborához csatlakoznak, akik semmi jót nem látnak már Izrael oldalán, és semmi kivetnivalót nem találnak a zsidókat elpusztítani és elűzni akaró ellenfelükben. Hadd világosítsam föl az ilyen személyeket: a történelem rossz oldalára állnak! Hovatovább, az erkölcsöt és igazságosságot is szembeköpi ezzel! Talán akaratlanul, de azzal a gonosszal szövetkeztek, ami évezredek óta kettős mércével sújt mindenre, ami zsidó.

Azok oldalára állnak, akik annak idején helyeselték Hitler holokausztját, ma pedig egyenesen letagadják azt. Azokat támogatják, akik ismét csecsemők, gyerekek, nők és idősek életére törnek pusztán azért, mert zsidók. Bizony rendkívül gonosz táborba kerültek! És többé már nem bújhatnak a tudatlanság érve mögé sem, hisz ma már oly könnyen elérhető minden információ azoknak, akik meg akarják ismerni a tényeket.

Ha újabb tragédia sújtja a zsidó népet vagy Izraelt, ahol immáron több mint hatmillió zsidó él, a történelem keményen fog ítélkezni e tábor fölött, ahogy ideológiai elődei fölött is. Azt javaslom az ilyen embereknek, hogy gondolják meg, mit cselekszenek, és több oldalról vizsgálják meg az ügyet! Ha jó szándékkal közelítünk ehhez az összetett problémához, biztos vagyok benne, hogy nem lesz egyoldalúan Izrael-ellenes álláspontunk. Tartozunk annyival magunknak és a történelemnek, hogy ne legyünk bűnrészesei a világ legöregebb előítéletének.

* Az ENSZ Segélyező és Munkaügyi Hivatala a Közel-Keleti Palesztin Menekültekért – a kiadó megjegyzése.

A SZÜKSÉGES ELSŐ LÉPÉSEK A BÉKE ÉRDEKÉBEN

Izraelnek akkor van a legnagyobb esélye a békére, ha katonailag erős marad, és közben segíti azokat a palesztinokat, akik valóban hisznek a kétállami megoldásban – akik nem csupán átmeneti taktikaként, hanem tartós megoldásként elégednek meg azzal, hogy a leendő palesztin állam Izrael mellett létezzen, és ezzel véget érjen e hosszú konfliktus. Bár a felmérések alapján a palesztinok és a világ arabságának többsége továbbra is Izrael elpusztításának első lépéseként tekintenek a palesztin állam létrehozására, a béke érdekében reméljük, hogy a fejlődés idővel változtat az arányokon.

Persze mindig lesznek, akik ellenzik Izrael létezését, akik készek felrobantani magukat izraeli lakosokkal egyetemben, hogy irreális céljaiknak utat készítsenek. A terrorizmus teljes egészében sosem fog megszűnni, még akkor sem, ha Izrael mindent megtesz egy erős palesztin állam megalakításáért. Izraelnek és Amerikának minden bizonnyal még sokáig kell a terror bizonyos mértéke ellen küzdeniük, ahogy az afroamerikaiaknak is hosszú évekig kellett túrniuk a Ku-Klux-Klan ámokfutását. A Ku-Klux-Klan viszont elhalt (vagy legfeljebb csak mesterségesen tartják életben), és talán egyszer a palesztin terrort is utoléri rég várt végzete. Ám ez nem lesz gyors folyamat, hisz nagyobb támogatottsága van a palesztinok és arabok körében, mint a Ku-Klux-Klan-nak az amerikai rasszisták között.

Nem gondolom, hogy a palesztin állam létrehozásának alapkövetelménye lenne a teljes palesztin terror gyökeres felszámolása; az ilyen fajta feltételrendszer amolyan vétőjogot ruház a terroristákra a békefolyamat tekintetében. És e vétőjogot erőszakkal érvényesítenék, ahogy minden korábbi előrelépés esetén is tették. Abszolút követelményként azt kell állítani, hogy a Palesztin Hatóság, valamint a fennhatósága alá tartozó csoportok és személyek őszintén mindent megtegyenek a terror teljes felszámolása érdekében. A palesztin államnak törekednie kell, hogy abszolút monopóliumot tartson fenn minden reguláris, irreguláris, gerilla és terrorista erőszak fölött a zsidó államhoz hasonlóan, ami 1948-ban leszerelte az Ezzelt és a Lehit.

Mielőtt még állammá válna, a Palesztin Hatóságnak demonstrálnia kell, hogy kész és képes minden terrrorszervezetet lefegyverezni, különösen azokat, amelyek a Fatah mozgalom részének tekintik magukat, mint például a Tanzim vagy az al-Aksza Mártírok Brigádja. Nem beszélhetünk komolyan államiságról, ha a PH tovább csempészi az illegális fegyvereket a terroristáknak, ahogy azt többek között 2002 januárjában tette, amikor a *Karine A* nevű hajót elkapták, és kapitányuk Arafat megrendelésére hivatkozott.

Csak akkor jöhet létre egy erős palesztin állam az erős Izrael mellett, ha a palesztinok feladják irreális álmaikat és egyúttal Izrael azon rémálmát sem próbálják megvalósítani, hogy arabok milliói özönlenek a zsidó területekre,

menekültstátuszukra hivatkozva. A palesztinok állítólagos visszatérési joga nagyobb akadálya a tartós békének, mint a megszállás, a telepes mozgalom és Izrael egyéb politikai akciói együttvéve.

A legtöbb palesztin ugyanis nem arab kisebbségként kíván visszatérni Izraelbe (kivételt azok képeznek, akik egy muszlim–palesztin zsarnokságtól rettegnek),²³ hanem egy gazdaságilag életképes és demokratikus palesztin állam arab többségeként. Ahogy korábban már kifejtettem, a visszatérési jog csak ürügy arra, hogy palesztinok millióival árásszák el Izraelt, hogy így egy harmadik palesztin és sokadik muzulmán állammá alakítsák át az országot.

Ahogy 1952-ben a szíriai Homszban tartott menekültügyi konferencia határozata szól: „Minden olyan tárgyalást az arabság meggyalázásaként, árulásként értékelünk, ami úgy közelít a palesztinkérdés megoldásához, hogy nem biztosítja a menekültek jogát Izrael megsemmisítéséhez.”²⁴ A nemzetközi közösségnek vallania kell, hogy Izraelnek joga van zsidó államként működni; és a palesztin vezetőségnek is el kell fogadnia, hogy a visszatérés jogának igényét föl kell adniuk.

Nem mintha egy valós jogról kellene lemondaniuk! Hisz nincs még egy menekültcsoport a történelemben, aminek engedélyezték volna a visszatérést, ha az alapjaiban változtatta volna meg a visszafogadó ország jellegét és természetét (olyan menekültkérdés esetében pedig főleg nem, amit olyan komplex erők generáltak, mint az azonos mértékű arab és zsidó elvándorlás). Arról nem is beszélve, hogy a visszatérni vágyó palesztinok jelentős része sosem járt még Izraelben, csupán a régi menekültek gyermekei, unokái, akik azokban a menekülttáborokban születtek, amiket Izrael ellenségei hoztak létre azért, hogy állandósítsák és kiterjesszék a menekültválságot, amit Izrael elpusztítására kívánnak fölhasználni.

Azon kevés még élő idős menekült közül, akik valóban Izraelből menekültek el, sokan csupán néhány évet éltek ott. Ne felejtjük el, hogy a palesztin menekültek meghatározása eltér minden más menekültétől a történelemben – menekültnek számítanak már csupán két évnyi izraeli tartózkodás esetén is, függetlenül attól, hogy miért távoztak el; például gazdasági megfontolásokból, családegyesítés okán, a zsidó szomszédok gyűlölete miatt vagy az arab vezetők taktikai döntéshozatalának következményeképpen. Ez a történelem egyik leggyengébb menekültjogi igénye, mégis ez kapta a nemzetközi közösség legerősebb támogatását. Újfént megállapíthatjuk, hogy a valóság és a valóságfelfogás között hallatlan szakadék tátong, talán pontosan azért, mert e felfokozott menekültválságért éppenséggel a zsidó államot tették felelőssé.

Itt az idő – sőt, már igen nagy késésben vagyunk –, hogy véget vessünk az állítólagos arab menekültek visszatéréséről szóló fantáziálásnak! Még Noam Chomsky is felszólította a palesztin vezetőket, hogy ne szédítsék követőiket olyan visszatérési ígéretekkel, amiket nem áll módjukban megvalósítani.²⁵ Amíg a világ nem ismeri el, hogy Izrael létének arabok általi elutasítása az

ENSZ felosztás után olyan népességcserét eredményezett, amit mára véglegesnek kell tekintenünk, ne számítsunk békére arabok és izraeliek között! De amint a világ tiszteletben tartja Izrael jogát, hogy zsidó államként létezzen és fejlődjön tovább az őt elpusztítani kívánó milliók visszatérésének fenyegetése nélkül, a béke reménye jelentősen megerősödik.

A princetoni Institute for Advanced Study professzora, Michael Walzer is úgy érvelt, hogy amíg a palesztinok nem adják föl a visszatérési követeléseiket és Izrael demográfiai úton történő megsemmisítése iránti törekvéseiket, sosem érik el az állami létet. Ezen kívül az alábbi helytálló megfigyelést is közölte:

„Kevés palesztin vezető (ha egyáltalán), helyezkedett arra az álláspontra, hogy a visszatérés jogáról való lemondás az államiság szükséges ára. Pedig véleményem szerint ez a megfelelő álláspont, mivel a visszatérési igények újraélesztik 1947–48 konfliktusait, ami fél évszázaddal később aligha konstruktív megoldás. A második világháborút követő években minden más menekült, kezdve Kelet-Európától egészen Délkelet-Ázsiáig, sikeresen áttelepült; egyedül a palesztinok maradtak azóta is sátrakban, mivel saját vezetőik és a környező arab államok úgy döntöttek, hogy ott tartják őket: ezzel kívánták demonstrálni, hogy Izrael függetlenségi háborúja még nem ért véget. Viszont ahhoz, hogy ma a palesztinok is megnyerjék a függetlenségi háborújukat, el kell ismerniük, hogy Izrael már megnyerte a magáét. Lehet, hogy kis számban visszatérnek majd Izraelbe, többen pedig Palesztinába (számuk a befektetések és gazdasági fejlesztések ütemétől függ); a maradéknak viszont áttelepülésen kell gondolkodnia. Épp ideje már, hogy a valós problémáikra koncentráljunk szimbolikus követelések helyett! Továbbra is fennmarad a palesztin diaszpóra, ahogy a zsidó diaszpóra sem tűnt el. Ha Arafat egy világos közleményben elismerné ezt az egyszerű igazságot, ez hatalmas lépés lenne az első háború visszájára fordítása irányában.”²⁶

De nem csak Jasszer Arafat mulasztotta el ezt; a Palesztin Hatóság azóta is adós ezzel; nemrégiben is igen komoly visszalépés történt, amikor a visszatérés jogát is belefoglalták új alkotmányukba, és követelték, hogy maradjon a tárgyalóasztalon a kérdés. Bár a palesztin miniszterelnök elismerte Izrael létezéséhez való jogát, azt az amerikai kérést (pl. 2003. június 1-én) már elutasította, hogy „kifejezetten zsidó államként” ismerje el Izrael létezéséhez való jogát.²⁷ Ebben az elutasításban az húzódik meg, hogy igenis fenntartják a palesztin álláspontot: Izraelnek be kell engednie arab menekültek millióit, hogy ezáltal egy újabb palesztintöbbségű államot hozzanak létre. Az izraeliek többségének reménye, hogy a palesztinok valamikor csak feladják ezt az irreális követelést, hisz Arafat maga vezette vakvágányra a korábbi béketárgyalásokat 2000–2001-ben, ahol Izrael erre a témára is megoldást kínált.

Hoszni Mubarak elnök pozitív irányba tett lépéseket e tekintetben, amikor kijelentette, hogy „a palesztinok visszatéréséről szóló követelés teljesen irreális, és inkább pénzügyi kompenzációval, valamint arab államokba történő áttelepítéssel kellene megoldást keresni.”²⁸ Persze pontosan ezt ajánlotta fel Izrael Camp Davidben és Tabában: 30 millió dolláros kompenzációs csomagot, a menekültek ellen elkövetett „igazságtalanságok” elismerését, továbbá bizonyos menekültek visszatérésének biztosítását. Arafat viszont faképnél hagyta az izraeli tárgyalófeleket, mondván, hogy Barak ajánlata nem oldaná meg a menekültválságot. Nincs remény valós békére, amíg a palesztin vezetés föl nem adja ezt az ürügyként kihasznált visszatérési jogot, amivel igazából Izrael terror helyett demográfiai úton kívánják megsemmisíteni.

Emellett a muzulmán világnak is föl kell adnia azt a mélynacionalista és raszszista nézetét, hogy a „szent muzulmán földön” létrehozott zsidó állam (legyen bármekkora is) az iszlám jogot sérti. Ezt az abszurd és haszonleső nézetet először az antiszemita főmufti indította útjára a húszas években, és palesztin alapokmányok, alkotmányok és prédikációk azóta is visszhangozzák. A palesztin vezetésnek egyszer és mindenkorra, nyilvánosan és kategorikusan el kell határolódnia ettől, méghozzá nem trükként, hanem annak valós elismeréseképpen, hogy Izraelnek ugyanolyan joga van e térségben létezni, mint egy palesztin államnak.

Ethan Bronner, a *New York Times* egyik szerkesztője, aki 1991 és 1997 között írt közel-keleti témákban, a néhai jordániai Husszein királlyal készített interjújából kiviláglik, mennyire mélyen ül az Izrael legitimitása elleni elutasítás még a legmérsékeltabb arab vezetőkben is:

„Egyszer megkérdeztem Husszein királyt (...), hogy legitimnek tartja-e a cionizmust, hogy elfogadja-e a zsidók történelmi kötődését Palesztina bizonyos részeihez, ahol országukat létrehozták. Úgy nézett rám, mint valami marslakóra és teljesen figyelmen kívül hagyta a kérdést. Talán az 1999-es halálára már némiképp enyhültek nézetei, de ez a reakció mindenesetre jól illusztrálja a mai arabság döntő többségét.”²⁹

Bronner beszámolója szerint a „mérsékelt” palesztin vezető, Saeb Erekat is azt nyilvánította ki a 2000-es Camp David-i tárgyalások során, hogy a hivatalos muzulmán álláspont szerint „sosem állt zsidó templom” Jeruzsálemben, holott a történészek és régészek gyakorlatilag egyhangúan vallják, hogy a legszentebb zsidó épület a Templom-hegyen állt. Az ilyen történelemhamisítással a palesztinok célja az, hogy elvitassák a zsidók történelmi jogait nemcsak Jeruzsálemtől, hanem egész Izraeltől.

Az arab és muzulmán nemzeteknek nem csupán Izrael folytatólagos létezésének tényét, hanem zsidó államként békés és biztonságos létezéshez való jogát is el kell fogadnia. A rendszeres népirtásról és politikai megsemmisítésről

szóló fenyegetéseknek egyszer és mindenkorra vége kell, hogy legyen! Az arab és muzulmán vezetőknek ki kellene nyilvánítaniuk saját népeik előtt, hogy nem intéznek támadást Izrael ellen, hiszen tisztelik a tartós létezéséhez való jogát; és ez nem csupán átmeneti, mivel a támadás „éppen nem tanácsos.” Arab nyelven kellene ezt az arab népek tudatában rögzíteni, és nem csak az angol és francia nyelvű diplomáciai közegekben hangoztatni.

Izrael tartós oltalmát kívülről és belülről is biztosítani kell! Amíg és amennyiben ez nem történik meg, addig minőségileg felsőbbrendű izraeli hadseregre van szükség a potenciális ellenségek vegyes seregeivel szemben – ez a régió békéjének alapfeltétele, hiszen Izrael saját túlélésével kapcsolatban nem bízhatja magát senki másra.

Cserébe Izraelnek el kell gondolkodnia azon, hogy Camp Davidhez és Tabához hasonlóan ismét lemondjon a megszálltnak nevezett területekről; többről, mint amennyit a 242-es ENSZ határozat a biztonságos határok érdekében megkövetel. Gázában ugye már felszámolták a telepeket, és hasonlót lehetne végrehajtani a Nyugati part szívében is – bár egy idő után a zsidóknak is szabad lakóhelyválasztást kellene biztosítani a palesztin államban, ahogy ez a palesztinoknak is lehetőség Izraelben. 2003. május 25-én Ariel Saron miniszterelnök kijelentette: „Elérkezett az ideje, hogy felosszuk ezt a földterületet magunk és a palesztinok között.”³⁰

A Saron-kormányzat úgy döntött, elfogadja a 2003-as béketervet (a Négyek ún. „útiterve”), ami magába foglalta a palesztin állam létrehozását. Így most már a palesztin oldalon pattog a labda, hogy elkötelezettséget tanúsítson a terrorservezetek lefegyverzése és a terrorcselekmények megakadályozása terén. Még azóta sem dőlt el, hogy a palesztin vezetés veszi-e a bátorságot és fáradságot, hogy az útiterv rájuk rótt kötelezettségeit teljesítik vagy sem.

A *Dissent* nevű magazin 2002. őszi kiadásának egy cikkében Walzer professor rámutatott arra, hogy egyszerre négyfrontos háború dúl:

„Egyrészt a palesztinok harcolnak Izrael elpusztításáért.
Másképp a palesztinok azért is harcolnak, hogy felszámolják az izraeli megszállást, hogy így létrehozzanak egy független államot Izrael mellett.
Harmadrészt Izraelt küzd a '67-es határokon belül az ország védelméért.
Végül pedig Izrael harcol a Nagy Izrael koncepciójáért, a telepések és a megszállt területek megtartásáért.”³¹

Walzer eszmefuttatása szerint a palesztinok Izrael elleni harca prioritást élvez a saját államukért folytatott küzdelemmel szemben. Szerinte ennek

* *Útiterve a békéért (Roadmap for Peace)* – az Amerikai Egyesült Államok által Oroszország, az Európai Unió, valamint az ENSZ együttműködésével kidolgozott és kétállami megoldást célul tűző békekezelési deményezés – a kiadó megjegyzése.

bizonyítéka, hogy Camp Davidben és Tabában „fegyveres konfliktus nélkül létrehozhatták volna saját államukat,” mégis elutasították a lehetőséget, mivel a javaslat Izraelt meghagyta zsidó államként. Az izraeli többség számára viszont egyértelműen „a biztonságért folytatott önvédelmi harc” van előtérben és nem a Nagy Izrael koncepció. Ezt alátámasztja, hogy az izraeli kormányzat (ami szinte mindig a társadalmi többséget képviseli) készen mutatkozott felszámolni a megszállást és a telepeket valós békéért és biztonságért cserébe. Arafat azonban, mint már jól tudjuk, ellenjavaslat nélkül elutasította az ajánlatot.

Ahhoz, hogy a béke eszméje valósággá váljon, a palesztinoknak föl kell fogniuk, hogy elsődleges hadi céljuk (Izrael elpusztítása) nem csupán elérhetetlen, de egyúttal helytelen is. És talán a másodlagos izraeli célokért (tartós megszállás és kiterjedt telepes mozgalom) küzdőknek is hasonló következtetésre kell jutniuk a jelenlegi rendszer állása szerint. Ugyanis sokkal több palesztin küzd az elsődleges célért, mint izraeli a maguk „nagyobb Izrael víziójáért,” és ezek a palesztinok nem ártanak terrorista eszközöket bevetni értelmetlen, ám véres igyekezetükben, hogy elpusztítsák a zsidó államot.

A leginkább hozzáállásbeli változtatásokra lenne szükség a béke felé vezető úton: a palesztin vezetés ne tanítsa tovább az ifjait Izrael- és zsidógyűlöletre; ne adjon ki olyan térképeket, amelyekről hiányzik Izrael, és ne áltassa a „menekülteket” azzal, hogy egy nap majd visszatérhetnek lakóhelyeikre a muzulmán Izraelbe. Az izraeli vezetésnek vissza kellene vennie a telepes mozgalom szorgalmazásából, és nem kellene buzdítania a nagyobb Izrael után vágyakozók vízióit, amiben Júdea és Szamaria is teljes mértékben Izrael része.

Pragmatikus nemzetközi jogi konszenzus eléréséhez a zsidóknak a bibliai, az araboknak a korábbi követeléseikről kell lemondaniuk. De még fontosabb, hogy a nemzetközi közösség, a liberális akadémikusok, vallási vezetők és általában a jó szándékú emberek felhagyjanak a zsidó nemzet befekettítésével és delegitimálásával olyan erőfeszítések miatt, amiket jogos önvédelemből tesz, miközben hiteles békepartner keres. Ez a meggonddalatos viszonyulás és Izrael egyoldalú elítélése önmagában a béke egyik legfőbb akadálya.

A Bill Clinton és Ehud Barak által előírányzott, majd valamilyen szinten Ariel Saron és Mahmúd Abbász által is támogatott kétállami megoldás óriási lehetőség mindkét félnek: egy olyan demokratikus és gazdaságilag életképes palesztin államot hozhat, ami nem jelent biztonsági kockázatot Izraelre nézve. Demokratciák ugyanis ritkán támadnak egymás ellen; gazdaságilag életképes demokraciáknak pedig az az érdeke, hogy békésen rendezzék vitás ügyeiket, és megakadályozzák, hogy határaikon belül terrorcsoportok tevékenykedjenek. Képtelen követeléseik feladásával és egymás békés létezésének kölcsönös elismerésével Izrael és Palesztina a felvilágosodás, fejlődés és remény világítótornya lehet ebben a veszélyes világban.

Az óvatos optimizmus szellemében szeretném zárni soraimat, látva az érintett országok vezetőinek rendszeres erőfeszítéseit a béke érdekében. Ugyanakkor tudni kell, hogy kézfogások még nem hoznak békét, ahogy békülékeny szavak sem vezetnek automatikusan kiegyezéshez annyi évtizedes vérontás után. Nehéz és hosszú távú intézkedésekre van szükség a kölcsönös bizalom kiépítéséhez.

Az egyik legígéretesebb esemény az akabai csúcs volt az új évezredben; ám még ennek napján is palesztin szélsőségesek esküt tettek, hogy folytatják az erőszakot, ahogy Jasszer Arafat arra panaszkodott, hogy Izrael „semmi kézzelfoghatót” nem ajánlott. Úgy tűnt még Mahmúd Abbász is fenntartotta Izrael demográfiai elpusztításának lehetőségét azáltal, hogy nem ismerte el annak, mint zsidó államnak a létjogosultságát.

Ugyanezen a napon bizonyos zsidó telepések demonstrációt tartottak Ciszjordániában a béketárgyalások ellen. Olyan táblákkal tüntettek, mint „Bush elnök útiterve keresztezi a Teremtő útitervét.” Az izraeliek döntő többsége (még a telepéseknek is egy komoly hányada) viszont késznek bizonyult teljesíteni az útitervet, amennyiben az út tartós békéhez és valódi kétállami megoldáshoz vezet, és egy zsidó többségű és egy arab többségű állam él majd egymás mellett tovább. Egyébként nem kevés palesztin is támogatta a tervet a béke érdekében.

Ha végre valahára ténylegesen megvalósulhatna a kétállami megoldás, abból mindenki nyertesen kerülne ki. Ám még akkor is lenne némi keserű mellékíze, hisz ezt a messzemenően ésszerű és igazságos megoldást már rég életre lehetett volna kelteni, amennyiben az arab vezetés nem utasítja el rendre a Peel-jelentést, az ENSZ-felosztást, majd a Camp David-i és tabai ajánlatokat. Mennyi élet veszett oda fölöslegesen, amiért az arab vezetők folyton-folyvást vonakodtak, hogy elismerjék a zsidó nép csöpp államát az ősi zsidó anyaország azon részein, amelyeket ők műveltek meg, és ahol nyilvánvaló többségben éltek. Ahhoz, hogy a véres múlt ne váljon egy újabb erőszakfejezet előjátékává, tanulnunk kell azokból a tragikus hibákból, amelyek indokolatlanul oltottak ki annyi életet már eddig is!

Ezzel zárom Izrael védőiratát, amit e könyvben az Olvasó elé tártam. Tudom azonban jól, hogy a védelem sosem nyugodhat, amíg a zsidó állam a vádlottak padján ül. Nem számít, milyen lépéseket tesz ugyanis Izrael a béke és a kétállamiság irányába, mindig lesznek olyanok, akik kevesebbel nem érik be, mint Izrael teljes elpusztításával. Éppen ezért a legjobb védekezési stratégia Izrael részéről a túléléshez való végtelen ragaszkodás és a polgárainak védelme az olyan fanatikussal szemben (legyenek öngyilkos robbantók vagy bigott akadémikusok), akik képtelenek belenyugodni egy erős, független és demokratikus zsidó állam létezésébe.

* A jordániai Akaba városában 2003. június 4-én megtartott csúcstalálkozón kötelezték el magukat ünnepélyesen a felek (Ariel Saron izraeli miniszterelnök és Mahmúd Abbász a palesztin autonómia miniszterelnöke) az Útiterv a békéért elnevezésű kezdeményezés mellett George W. Bush amerikai elnök és Abdullah jordániai király jelenlétében – a kiadó megjegyzése.

A SZERZŐ UTÓSZAVA A MAGYAR KIADÁSHOZ

MI VÁLTOZOTT A KÖNYV MEGJELENÉSE ÓTA?

Mióta 2003-ban megjelentettem az *Izrael védelmében* c. könyvemet, azt mondhatjuk, hogy nem változott semmi és mégis minden más lett. Ebben a kifejezetten a magyar kiadáshoz írt utószavamban összefoglalom és értékelem, mi is történt azóta, és hogy is áll most a helyzet a Közel-Keleten.

A legalapvetőbb problémák sajnos változatlanul fennállnak: az arab és muzulmán világ jelentős része máig tagadja Izraelt mint a zsidó nép nemzetállamát, és a nemzetközi közösség továbbra sem hajlandó egységes és univerzális mérce alapján nézni Izrael politikáját. Ami nagyban változott, az Izrael katonai helyzete: az iráni atomfenyegetés, a gázai, libanoni rakétázások és a ciszjordániai késelős intifáda új helyzetbe kényszerítette a zsidó államot. Ahogy az iszlám síita és szunnita ága között egyre kiélezettebb a konfliktus, és az Iszlám Állam is egyre közelebb ér, Izrael ellenségeinek és szövetségeseinek sora is némiképp átrendeződött. Végül pedig mindehhez kiszámíthatatlan dimenziót ad az anticionista köntösbe bújtatott antiszemitizmus megerősödése nyugaton.

A zsidó nép iránti gyűlölet közös nevezője a szélsőbalnak és szélsőjobbnak – bár ez mostanában a baloldal szélsőségei részéről erősebben érzékelhető a hagyományos jobboldali zsidógyűlölőkhöz képest. Természetesen bizonyos országokban, mint Görögországban és Magyarországon, a szélsőjobb zsidógyűlölete töretlen...

A történelem során mindkét politikai szélsőség demonizálta vagy elnyomta a zsidóságot Hitlertől kezdve Szálasin át Sztálinig, és a mai neosztálinista társaságig, akik számos egyetemen képviseltetik magukat.¹ Annyi változott csupán, hogy immáron több mérsékelt balos fiatal is Izrael elleni álláspontot sajátított el az utóbbi időben.

A bal- és jobboldali antiszemitizmus hosszú történetét szemlélve nem meglepő, hogy a fanatikuskok jelenleg az egyetlen zsidó nemzetállamra koncentrálják gyűlöletüket. Izrael mondható ugyanis zsidónak a nemzetek között; és a zsidó személyek ellen irányuló gyűlölet mérge immáron a zsidó államot támadja. Vannak dolgok, amik sosem változnak, legfeljebb megjelenési formát cserélnek.

Ami szintén nagyban változott, az a zsidó nép és a pro-Izrael tábor elkötelezettsége és ereje – immár képes a legrégibbnek tekinthető tévhit ellen kiállni; képes a gyűlölet legkülönbözőbb formáival szemben ellentámadást intézni.

De mielőtt egy olyan súlyos betegségnek nekiesnénk, mint az antiszemitizmus, fontos előbb pontos kórtant készítenünk róla.

AZ ANTISZEMITIZMUS ÚJ FORMÁI

A zsidógyűlöletnek számos elkülöníthető formája létezik, amelyek olykor átfedésbe kerülnek egymással. Az első a hagyományos jobboldali, fasiszta zsidógyűlölet, amelynek a történelem során teológiai, faji, gazdasági, szociális, személyes és kulturális aspektusai alakultak ki. Ennek újjáéledését tapasztalhatjuk Görögországban, Magyarországon és más európai országokban, ahol olyan muszlimellenes jobboldali pártok válnak egyre népszerűbbé, amelyek egyúttal zsidóellenesek is.

A második gyűlölködő formáció a muzulmán antiszemitizmus. Természetesen, ahogy nyilván egyáltalán nem minden görög vagy magyar antiszemita, úgy a muzulmánok között is vannak, akiket nem kapott el ez a kór, de még így is túl sokakat megfertőzött. Tévedés lenne azt állítani, hogy csak azok a muzulmánok antiszemiták, akik zsidógyűlöletüket erőszakos cselekményekkel fejezik ki. A közelmúltban adtak ki egy közvélemény-kutatást, aminek alapján Észak-Afrikában, Közel-Keleten és Európa muzulmán vidékein rendkívül elterjedt az antiszemitizmus – vagyis a zsidóknak mint egyéneknek, vagy mint csoportnak, vagy mint vallásnak a gyűlölete.²

Ez a gyűlölet sokszor nem csupán szavakban, hanem tettekben is megnyilvánul, pl. kipás zsidók gúnyolásában, zsidó intézmények megtámadásában, de akár egyes személyek elleni erőszakban is. Bizonyos szélsőséges elemek keze nyomán pedig olyan erőszakcselekményekben ölt testet, mint amit Toulouseban, Párizsban, Brüsszelben, Malmőben és Európa egyéb városaiban tapasztalhattunk. Mindez ahhoz hasonlít, ahogy évtizedekkel korábban a palesztin terroristák még zsinagógákat gyújtogattak – sokan közülük a Palesztin Felszabadítási Szervezet égisze alatt, Jasszer Arafat személyes megbízásából.

Az antiszemitizmus harmadik megnyilvánulási formája a baloldal anticonizmusa, ami olykor körmönfont, máskor igen nyílt antiszemita retorikába torkollik. Ezt a diagnózist az alapján a kettős mérce alapján állíthatjuk föl, ami negatívan értékeli mindent, ami a zsidósággal kapcsolatos, beleértve a zsidók nemzetállamát is. Megnyilvánulhat ez a „zsidó fölény” hangoztatásában, mint minden rossz eredőjében, de abban a vádban is, hogy a zsidók milyen rámenősen követelnek támogatást Izrael javára.

Félreértés ne essék: nem az izraeli politikával és kormányzati akciókkal szembeni kritikáról beszélek, hanem Izrael kizárólagos és szélsőséges demonizálására utalok. E kórtan legszélsőségebben abban a szélsőbalos retorikában nyilvánul meg, hogy a náci népirtó politikához hasonlítják Izrael önvédelmi beavatkozásait, hogy megvédje lakosait a terroristák rákétaitól, alagútjaitól és öngyilkos merényleteitől. Ez az összehasonlítás a

holokauszttagadás alig leplezett formája, hiszen ha a náciik tényleg annyit tettek volna, mint manapság Izrael, akkor szó sincs holokausztról vagy zsidóellenes népirtási szándékról. E perverz logika végül apartheidtagadásba torkollik: ha a polgárainak egyenlő jogokat biztosító Izrael apartheid lenne, ezzel a gyűlölködők a valódi apartheidrendszerek rémtetteit bagatellizálják, amelyek messze meghaladnak bármit, amit Izrael valaha megengedett magának.

A negyedik és legsúlyosabb zsidógyűlölet a megsemmisítő szándékú anticonizmus és antiszemitizmus, amit többek között Irán, a Hezbollah, a Hamasz és az Iszlám Állam hirdet. Hasszan Naszrallah, Hezbollah vezér a következőket mondta:

„Ha a zsidók végre összegyűlnek Izraelben, legalább nem nekünk kell majd felkutatnunk őket világszerte.”³

„Ha fel akarnánk kutatni a világon a leggyávább, legutálatosabb, leggyengébb és pszichésen, intellektuálisan, ideológiailag, valamint vallásilag legtörékenyebb embert e földön, a zsidónál kötnénk ki. Szándékosan mondtam zsidót és nem izraelit.”⁴

Ezekben az antiszemitizmusfajtákban számos közös elemet fedezhetünk föl. Először is mindegyikre jellemző a holokauszttagadásnak vagy minimalizálásnak, esetleg holokausztigenlésnek vagy összehasonlító kalkulációknak valamilyen formája. Másrészt mind a zsidó erőfölényt, tőkét és befolyást hangsúlyozzák. Izraelt, mint a zsidó nemzetállamot mindegyik formáció delegitimálni és démonizálni próbálja, és kettős mércével ítélkeznek minden fölött, amihez a zsidóságnak köze van. Végül pedig majd' mindnyájan tagadják, hogy antiszemiták lennének, akik kollektíve gyűlölik a zsidóságot. Azzal mentegetik magukat, hogy csupán Izraelt és az azt támogató zsidókat utálják.

AZ ANTISZEMITIZMUS ÚJ HULLÁMA EURÓPÁBAN

A „szeretjük a zsidókat, csak az országukat nem” típusú új antiszemitizmus valószínűleg Európában politikai, kulturális, média- és akadémiai vezetőség körében. Egy friss kutatás alapján a náciipártiak leszármazottai között sokan nem kíváncsiak a náci atrocitásokra, ugyanakkor úgy vélik, hogy amit Izrael a palesztinokkal művel, a náci zsidóellenes rémtetteihez hasonlítható.⁵

Az Európa-szerte jelen lévő antiszemitizmussal a kontinens vezetői nem hajlandóak szembenézni, hisz azt hozzák föl automatikus mentséggént, hogy „mindez Izrael hibája; bárcsak jól bánná Izrael a palesztinokkal, akkor rögtön megoldódna a probléma.” Sajnálatos módon ez nem igaz, hisz nem Izrael gyű-

lőletéből származik az antiszemitizmus, hanem pont fordítva: az antiszemitizmus a fő oka a zsidó nemzetállam iránti gyűlöletnek.

Itt feltehetjük a következő kérdést is: hogy létezik, hogy a holokausztért felelős nácik és kollaboránsaik leszármazottai ma újra hadat üzennek a zsidóságnak? Mi miatt erősödik az antiszemitizmus és az irracionálisan heves antiszemitizmus Nyugat-Európában? Miért éppen most? És hogyhogy ez ennyire elterjedt Európában?

Ezek megválaszolásához először is egy mítoszt kell eloszlatnunk; a franciák, hollandok, norvégok, svájciak, belgák, osztrákok és más nyugat-európaiak azt terjesztik ugyanis, hogy „a holokauszt kizárólag a náci Németországnak, és talán bizonyos lengyel, ukrán, lett, litván, észt és magyar szövetségeseknek a hibája.” Ez az állítás, úgy ahogy van, helytelen!

A holokauszt az *európaiak* felelőssége! Nácibarát és kollaboráns franciák, hollandok, norvégok, svájciak, belgák, osztrákok, magyarok és más európaiak követték el. Ha a francia kormányzat nem deportál több zsidót haláltáborokba, mint amennyit a nácik megköveteltek; ha nem működött volna közre annyi belga és holland állampolgár és tisztviselő a zsidók összegyűjtésében; ha nem támogatta volna annyi norvég Vidkun Quislinget; ha a svájci kormányhivatalnokok és bankárok nem zsákmányolják ki a zsidókat; ha az osztrákok nem lettek volna nácibbák a náciknál; és ha a magyar fasiszták nem dolgoznak Eichmann keze alá, bizony nem halt volna meg annyi zsidó a holokauszt során.

Az európai zsidóság elpusztításában való széles körű szerepvállalás fényében igazából nem meglepő a Nyugat- és Közép-Európában kiterjedt antiszemitizmus és az irracionálisan gyűlölködő anticionizmus. „Ugyan, ugyan! – hallani sok európai szájból. – Ez teljesen más! Nem gyűlöljük mi a zsidókat, csak a nemzetállamukat. Kérjük szépen, a nácik jobboldaliak voltak, mi pedig balosok vagyunk; nem is lehetünk tehát antiszemiták.” – Ez sajnos badarság!

A szélsőbalnak ugyanolyan mélyre nyúló antiszemita gyökerei vannak, mint a szélsőjobbnek. Ugyanolyan világos vonalat lehet húzni a Voltaire, Karl Marx, Lavrentyij Berija és a Robert Faurisson-féle kortárs Izrael-ellenes balosok között, mint Wilhelm Marr, Alfred Dreyfuss vádlói és Hitler között. Európa zsidósága mindig a fekete- vagy vörösteror között vergődött; hol a Bohdan Hmelnickij-féle ultranacionalisták, hol a Sztálin-féle ultraantiszemiták markába kerültek. Az orosz forradalom során politikai irányultságra tekintet nélkül minden oldal gyilkolta a zsidókat.

Mit mondanak erre ma? „De hiszen a legharsányabb anticionisták között számos zsidó van, mint Norman Finkelstein, sőt még izraeliek is akadnak közöttük, mint Gilad Atzmon. Ők már csak nem lehetnek antiszemiták!”

Ugyan miért nem? – kérdem én. Gertrude Stein és szeretője, Alice Toklas is kollaborált a Gestapóval.* Atzmon keményvonalas baloldaliként öngyűlölő zsidónak jellemezte magát, és elismeri, hogy nézeteit notórius antiszemiták határozzák meg.⁶ Tagadja, hogy a holokauszt történelmileg bizonyított tény, ugyanakkor fenntartja a lehetőségét annak, hogy zsidók régen tényleg keresztény gyermekek vérért használták páskavacsorájuk elkészítéséhez.⁷ Meggyőződése szerint „racionális” cselekedet zsinagógákat felgyújtani.⁸

Finkelstein pedig egy olyan zsidó világ-összeesküvést vizionált, aminek szerinte Steven Spielberg, Leon Uris, Eli Wiesel és Andrew Lloyd Webber is részese...⁹

„De hiszen Izrael micsoda szörnyűségeket követ el a palesztinok ellen! – sírja sok európai. – És mi bizony mindig a gyengébbek oldalára állunk.” Ugyan kérem! Tüntettek valaha az elnyomott tibetiek, grúzok, síregek, örmények, kurdok vagy akár ukránok mellett? Hol marad a Kína, Oroszország, Kuba, Törökország vagy az Aszad-rezsim elleni BDS mozgalom?

Csak a palesztinokat védik? Talán csak Izrael a bűnös? Miért is? Biztos nem azért, mert a palesztinokat jobban elnyomná, mint a többi említett népet! Kizárólag azért, mert az állítólagos elnyomó történetesen a zsidó nép és a zsidó nemzetállam. Tüntetne vajon Európa és hirdetne bojkottot, ha az elnyomó Jordánia vagy Egyiptom lenne?

De hiszen, Jordánia meg Egyiptom már volt a palesztin térségek elnyomója. Gáza szabadtéri börtönként üzemelt 1948 és 1967 között Egyiptom elnyomása alatt. Ő, és emlékeznek a Fekete Szeptemberre, amikor Jordánia több palesztint gyilkolt meg, mint Izrael egy évszázad alatt? Én ugyan nem emlékszem, hogy akkor tüntettek volna – mivel éppenséggel nincs is mire emlékezni...

Amikor arab száll meg és gyilkol le arabot, Európa unottan vállat von. De ha mondjuk Izrael egy SodaStream gyárat létesít Maale Adumimban (amely településről még a palesztin vezetés is kinyilvánította, hogy békekötés esetén Izrael kezén maradna), akkor az Oxfam megváltik Scarlett Johansson színésznőtől, amiért olyan szódagyártó céget reklámoz, aminek több száz palesztin alkalmazottja van a Nyugati parton. Ne felejtjük azt sem, hogy az Oxfam „segélyt és materiális támogatást” nyújtott két Izrael-ellenes terrorcsoportnak a jeruzsálemi Surat Hadin nevű izraeli jogi központ szerint.¹⁰

* Gertrude Stein amerikai költő- és író, műgyűjtő volt. Párizsi szalonjában a modern művészet leg híresebb képviselői fordultak meg (mint pl.: Picasso, Hemingway, Matisse vagy Fitzgerald). Leszbikus élettársa, Alice B. Toklas a párizsi avantgárd egyik fő képviselője volt. A világháborúban máig vitatott körülmények között állítólag együttműködtek a német és a Vichy-kormányzat hatóságaival (Stein nyíltan támogatta Pétain marsallt), hogy művészeti kollekciójukat ne konfiskálják, és személyük is védelem alá kerüljön. Egyesek vitatják, és boszorkányüldözésnek minősítik a művésznők elmentmondásos háborús szerepvállalásával kapcsolatos vádakot – a ford. megjegyzése.

A keményvonalas nyugat-európai balosok képmutatása megrázó volna, ha nem lenne annyira kiszámítható a nyugat-európaiak korábbi zsidókkal való bánásmódjából... Még a náciizmus ellen küzdő Angliának is komoly zsidógyűlölő múltja van, kezdve a zsidó lakosság 1290-es kiűzésétől az 1939-es MacDonald-féle Fehér Könyvig, ami megtagadta a náciak elől menekülő európai zsidóságtól a menedékjogot a brit mandátum Palesztinájába. A Hitler elleni háborúban tétova Írország történelmét is át meg átjárja a nyílt antiszemitizmus retorika.¹¹

A nyers valóság az, hogy nem tudjuk megérteni a nyugat-európai baloldal harcát a zsidó nemzetállam ellen, amíg nem ismerjük el Európa régóta tartó hadjáratát a zsidó néppel szemben. Herzl Tivadar felismerte, milyen átható és irracionális az európai antiszemitizmus, és arra a következtetésre jutott, hogy az európai zsidóság számára az egyetlen megoldást az jelenti, ha elhagyják a zsidógyűlölet fellegvárát és hazatérnek őshazájukba, ami immáron Izrael állama. A hírhedt Dreyfus-perről tudósító Herzl mondhatni előre látta a borús jövőt, amikor szembenézett a francia politikai, vallási, művészi és kulturális vezéregyenységekkel.

Mindezek mellett sem odázzuk el Izrael hibáit, ahogy a bizonyos politikai lépéseire érkező jogos kritikát sem akarjuk elhallgattatni. De e hibák és bírálatra méltó politikai döntések nem szolgálnak magyarázatul, és főleg nem igazolásul arra az aránytalan gyűlöletre, ami az egyetlen zsidó nemzetállamra irányul, de arra a szintén aránytalan némaságra sem, amit a közvélemény más nemzetek és csoportok (köztük a palesztinok) sokkal súlyosabb hibái felé tanúsít.

Arról sem szeretnénk elfelejtkezni, hogy számos nyugat-európai személy, és néhány ország is ellenállt annak, hogy a zsidóknak vagy nemzetállamuknak gyűlöletére adja magát. Csehország üdítő példaként emelkedik ki a térségben. Mégis, túl sok nyugat-európai táplál olyan megalapozatlan gyűlöletet Izrael felé, mint amelyet korábban elődeik is zsidó polgártársaik felé. Hasonló a helyzet több közép- és kelet-európai náci kollaboráns leszármazottjával is.

Ámosz Oz az alábbi találó megfigyelést közölte néhány éve: nagyapái idején, Európa falain a graffitik azt követelték, hogy „Zsidók, takarodjatok Palesztinába!” most viszont már azt, hogy „Zsidók, takarodjatok Palesztinából!”¹² – nyilván Izraelre utalnak... Vajon mit gondolnak ezek a fanatikuskok, mégis kit vernek át ezzel? Olyan együgyűek esetében persze nyilván célba érnek, akik hagyják magukat megvezetni és elhiszik, hogy nem felmenőik előítéleteit szülik meg új formában.

Minden gondolkodó, nyitott szemmel és szívvel járó tárgyilagos embernek föltűnik, hogy a zsidó nemzetállammal szemben súlyos kettős mérce működik. Sokan közülük azok leszármazottai, akik halálos kimenetellel alkalmazták ezt a kettős mércét a zsidóság ellen a harmincas, negyvenes években.

TÁVLATOK IZRAEL SZÁMÁRA: MIÉRT ERKÖLCSTELEN A BDS MOZGALOM?

Érthető lenne a rögeszmés Izrael-kritika, amennyiben a zsidó nemzetállam egyedi módon megsértené a nemzetközi jogot és az erkölcsi normákat; viszont erről közel sem beszélhetünk! Izrael védelme morálisan, politikailag, történelmileg, diplomáciailag és katonailag nem változott az elmúlt években, annak ellenére sem, hogy a demokratikusan választott kormány változik. A védelem erős maradt! Nincs még egy ország a történelemben, ami ilyen szintű fenyegetettség mellett ilyen jó emberi jogi előélettel rendelkezik, és ami ennyire tartotta magát a jog uralmának tiszteletéhez. Nincs még egy állam, ami ennyire figyelembe vette volna az ellenséges nép civil lakosságát. Ez nem jelenti, hogy Izraelnek nincs semmi a rovásán, hiszen nem létezik olyan állam, amiről ez elmondható lenne, de bátran állíthatjuk, hogy Izrael a nyugati típusú demokráciák élén áll ebből a szempontból.

Csak a Hamasz ellen már két önvédelmi háborúba kényszerült, és sikerrel védte meg lakosságát a terroristák rakétáitól és alagútjaitól. Átvészelte Irán fenyegetéseit Izrael megsemmisítésével kapcsolatban. Mindezek után 2008-ban a kétállami megoldás szellemében újfent államot ajánlott a palesztinoknak, amit a palesztinok megint elutasítottak. Ennek ellenére Izraelt nagyobb támadás éri, mint a világ összes többi országát együttvéve. Izrael az egyetlen állam, aminek rendszeresen szembe kell néznie az ENSZ delegitimációs kísérleteivel, bojkott mozgalmakkal, tökeelvonással és egyéb szankciókkal a világ különböző felsőoktatási intézményeiben. Folyamatosan kettős mérce alapján ítélik meg lépéseit.

Minden eddiginél fontosabb erkölcsi tisztánlátás és ténybeli bizonyítékok alapján megerősíteni és újra előadni Izrael védelmét. Ahogy minden eddiginél fontosabb leleplezni a BDS mozgalom erkölcstelen mivoltát is, aminek egyetlen célpontja Izrael. Ez a mozgalom súlyosan erkölcstelen, és egyúttal veszélyezteti a békefolyamatot, mivel arra ösztökéli a palesztinokat, hogy semmilyen ésszerű ajánlatot ne fogadjanak el. A kétállami megoldás szószólójaként, és az izraeli telepespolitika kritikusaként különösen felháborítanak a bojkott mozgalom törekvései. A kizárólag Izraelt sújtó bojkott jelentősen megnehezíti ugyanis, hogy a mindkét oldalon kompromisszumot követelő közel-keleti konfliktusra békés megoldást találjunk.

A BDS mozgalom erkölcstelen módon a máig tartó megszállás és telepes mozgalom miatti teljes felelősséget Izraelre hárítja, miközben figyelmen kívül hagyja a történelmi realitásokat. Izrael legalább három alkalommal felajánlotta már, hogy felszámolja a megszállást, ám a palesztin vezetés (a palesztin nép támogatásával) minden esetben elutasította az ajánlatot. Érdekes, hogy nem indult bojkotthadjárat azok ellen, akik Izrael békeajánlatait elutasították!

Ilyen körülmények között erkölcstelen csupán Izraelt vádolni és a zsidó nemzetállamot bojkottal sújtani a fennálló helyzetért, holott az békéért cserébe már többször is készen állt kivonulni a megszállt területekről. Arról nem is beszélve, hogy Izrael továbbra is nyitott a tárgyalásokra, ami kétállami megoldást eredményezhet...

A jelenleg Európában és bizonyos amerikai egyetemeken hódító BDS mozgalom arra bátorítja a palesztinokat, hogy elutasítsák a konfliktus kompromisszumon alapuló megoldását. Némely palesztin vezető arról világosított föl, hogy minél tovább ellenállnak a békekötésnek, annál erősebb lesz az Izrael-ellenes bojkott mozgalom. Miért is ne várnának, hogy a BDS megerősítse vitapozícióját, hogy a palesztinoknak ne kelljen feladniuk a visszatérési jogukat, hogy ne csak lefegyverzett államként alakulhassanak meg, és hogy ne kelljen egyéb engedményeket tenniük, amik a béke érdekében szükségesek, ám a palesztinoknak nincs ínyére? Egyértelmű tehát, hogy a BDS mozgalom nehezíti a békés konfliktusrendezést.

A BDS mozgalom azért is erkölcstelen, mert vezetői sosem elégednek meg olyanfajta kétállami megoldással, ami Izraelnek is elfogadható. Legtöbbjük nem is hisz abban a koncepcióban, hogy Izrael a zsidók nemzetállama. (A fő BDS mozgalomvezér, Oman Barghouti többször is kijelentette, hogy nem hisz Izraelnek, mint zsidó nemzetállamnak a létjogosultságában, még az 1967-es határokon belül sem.)¹³ Láthatjuk tehát, hogy a BDS mozgalom vezetése nem csupán az izraeli megszállást és telepéspolitikát ellenzi, hanem az állam létezését is.

Azért is erkölcstelen a BDS mozgalom, mert sérti az emberi jogi normarendszer azon elvét, hogy a problémamegoldásban „először a legrosszabbal” kell foglalkozni. Izrael ugyanis az egyik legszabadabb és legdemokratikusabb állam a világon; és különösen élen jár e tekintetben a Közel-Keleten. Arab állampolgárai több jogot élvezhetnek Izraelben, mint bármely más államban. Mégis Izrael az egyetlen állam, amelyet a BDS célba vett. Amikor egyedül azt a nemzetet támadják bojkottal, amely emberi jogi szempontból élvonalbelinek számít, és ez a nemzet történetesen a zsidó nép állama, akkor az előítélet alapos gyanúja merül föl.

Erkölcstelen mozgalomról beszélünk, mert olyanokat is hátrányosan érint, akiket nem is áll szándékukban célba venni: palesztin munkásokat, akik munkanélkülivé válnak, ha az őket alkalmazó cégeket gazdasági szankciók bénítják meg. Művészeket és tudósokat, akik gyakran maguk a megszállás felszámolásának és a békemegállapodásnak legfőbb szószólói. Számos betegségben szenvedő egyént is sújtana szerte a világon, akiknek bajait izraeli gyógyszerekkel, valamint az izraeli orvosokkal való együttműködés révén tudták kezelni.¹⁴ Súlyosan érintené a hightech ipart is világszerte, mivel Izrael elképesztő mértékben hozzájárul az ilyen életminőséget javító technológiai fejlesztésekhez.

A BDS erkölcstelen, mert arra ösztönzi Iránt – a nemzetközi terrorizmus egyik legfőbb támogatóját –, hogy Izrael ellen eressze olyan vérebeit, mint a Hezbollah és a Hamasz, annak reményében, hogy Izrael majd rakétákkal válaszol, ami a bojkott mozgalmat tovább fokozná, ahogy az látható volt például a 2008–2009-es gázai konfliktus során.

A BDS mozgalom erkölcstelen, mert a világ figyelmét eltereli sokkal súlyosabb jogsértésekről, ideértve népiirtásokat is. Az Izraelre összpontosított figyelem velejárója, hogy az emberi jogvédő közösség aránytalanul kevés figyelmet szentel olyan sokkal súlyosabb megszállásokra, mint amit Kína, Oroszország vagy Törökország folytat; más olyan humanitárius katasztrófákról pedig már nem is beszélve, mint Szíria...

A BDS mozgalom erkölcstelen, mert hamis képet alakít ki a zsidók nemzetállamáról: eltúlozza hibáit, és ezáltal elmérgesíti a történelem legrégibb előítéletének, az antiszemitizmusnak legújabb formáit. Nem meglepő tehát, hogy a BDS akkora médiaplatformot kap neonáci, holokauszttagadó és antiszemita honlapokon, és támogatását élvezi korunk leghírhedtebb gyűlölködőinek és uszítóinak, mint amilyen David Duke is.

A BDS mozgalom erkölcstelen, mert az emberi jogi sérelmek megítélése és az arra adott válasz tekintetében kettős mércét állít. Ha többet követelnek a zsidó nemzetállamtól, ezzel egyúttal kevesebb elvárást állítanak más államokkal, népekkel, kultúrákkal és vallásokkal szemben, ami annak a gyarmati rasszizmusnak és feje tetejére állított bigottságnak a megtestesítője, ami azokat is sérti, akik valós emberi jogi sérelmek áldozatai.

Minden tisztességes ember, aki a Közel-Keleten békét akar, ki kell, hogy álljon ez ellen az erkölcstelen mozgalom ellen!

MI HOZHAT BÉKÉT?

Izrael egy pezsgő demokrácia, amit nem gyarmati hatalmak, hanem üldöztetés elől menekülő zsidók hoztak létre, mikor csatlakoztak őshazájukban élő testvéreikhez. Kezdve a majd' száz éve kiadott Balfour-nyilatkozattól, elfogadták a kétállami megoldást, és felosztották ősi anyaföldjüket zsidó és arab nemzeti otthonokra. Elfogadták az ENSZ 1947–48-as felosztását, és életképes államot ajánlottak a palesztinoknak 2000–2001, majd 2008 során is. Az izraeli kormányzat máig támogatja az olyan kétállami megoldást, ami garantálja biztonságát.

¹³ David Duke volt louisianai képviselő, különböző jogsértések miatt korábban elítélt közszereplő, egykori Ku-Klux-Klan tisztviselő, aki a „zsidó szupremácia” heves ellenzője. „Faji realistának” tartja magát, aki számos ellentmondásos csoportosuláshoz adta magát. Antiszemita összeesküvés-elméletei világszerte visszatetszést váltottak ki holokauszttagadásával együtt – a ford. megjegyzése.

Ennek szellemében 2005-ben felszámolta a Gázai övezet megszállását; visszavonta összes katonáját és telepését a térségből. Arra bátorította a palesztinokat, hogy építsék föl a Közel-Kelet Szingapúrját ezen az értékes tengerparti területen. Sajnos azonban a Hamasz vette át a hatalmat az övezetben, amit rakéták kilövőállásává, és izraeli civil területek ellen ázott alagutak gócpontjává alakítottak. Hasonló ment végbe Libanonban is, mikor Izrael felszámolta megszállását a Hezbollah uralta dél-libanoni térségben. Az izraeli lakosságra irányított precíz rakétatelepek tízezrei szaporodtak el ott is gombamód.

Mindezek fölött létezésének alapjaiban fenyegeti Izraelt Irán is, egy olyan rezsim, aminek feltett szándéka Izrael eltörlése a térképről. A nemrégiben kötött iráni megállapodás gyakorlatilag szabad kezét enged a molláknak, hogy nukleáris arzenált fejlesszenek ki nagyjából egy évtized alatt, aminek során a megállapodás minden kis részlete nyugvóponttra jut.¹⁵

E folyamatos katonai fenyegetések mellett – amelyek már nagyjából egy évszázada nem szűnnek – Izraelnek ráadásul diplomáciai, politikai és gazdasági fenyegetésekkel is szembe kell néznie, amik csak erősödtek e könyv 2003-as első kiadása óta. Izrael minden eddigénél elszigeteltebb nemzetközi és akadémiai közösségek részéről. Mindezek persze arra készítették a palesztin vezetést, hogy ne keressen többé olyan megoldást, ami tőlük is fájdalmas kompromisszumokat követelne.

Ahhoz, hogy a béke végre realitássá váljon, a jó szándékú embereknek föl kell hagyniuk Izrael befekettetésével, és azzal, hogy a Közel-Kelet minden fennálló válságáért kizárólag a zsidó államot hibáztatják. A zsidó nemzetállam illetén demonizálása rossz üzenetet közvetít a palesztin vezetésnek és közvéleménynek: azt, hogy elég csupán nyomást gyakorolni Izraelre saját államuk létrehozása érdekében. A jogi-politikai valóság az ugyanis, hogy csakis mindkét fél számára fájdalmas kompromisszumokkal járó tárgyalások vethetnek véget ennek a konfliktusnak.

Éppen ezért a BDS és hasonló mozgalmak, amik egyedül Izraelre gyakorolnak nyomást, messzebbre visznek a békés megoldástól. Annak érdekében, hogy a béke kilátásai javuljanak, végre a palesztin vezetésre és támogatóira is nyomást kellene gyakorolni, hogy leüljenek Izraellel, és értelmes tárgyalásba bocsátkozzanak, ami elvezethet az imént említett kompromisszumos megállapodáshoz.

Mindenki tisztában van azzal, hogy nagyvonalakban miként kellene ennek a megállapodásnak kinéznie.¹⁶ Izrael megőrizné és anektálná a történelmi határaihoz közel eső nagy lélekszámú telepkeket, és ezért cserébe nagyjából ugyanekkora izraeli területet adna a palesztinoknak államterületként, vagyis az új palesztin állam hozzávetőleg akkora lenne, mint a mostani Nyugati part. A palesztin államot demilitarizálnák; egyedül a belföldi rendőrség működhet

békefenntartó erőszakszervezetként. A lefegyverzés addig tartana, amíg minden Izrael-ellenes erőszakos ellenállást felszámolnak.

Izrael jordániai és szír határait erős katonai jelenléttel óvná. A palesztinoknak emellett föl kell adniuk a kiterjedten értelmezett visszatérés jogához való ragaszkodást (ennek talán csak családegyesítés keretén belül lehetne teret engedni). Arról nem is beszélve, hogy minden Izraellel szembeni ellenséges szándékkal is föl kell hagyniuk. Jeruzsálemnek földrajzilag egységesnek kell maradnia, de az arab, muzulmán városrészek önrendelkezési jogot kaphatnának. Jeruzsálem arab részei a palesztin állam szimbolikus fővárosaként funkcionálhatnának, de a közigazgatási főváros Ramallah lenne. Mindezeket túl az arab és muzulmán országoknak is el kell ismernie Izraelt a zsidók nemzetállamaként, és minden ellenséges és szankcionáló szándékkal föl kell hagyniuk!

A felvázolt megoldási terv persze önmagában nem oldja meg például Gáza problémáját, hiszen az övezetet karhatalommal uraló Hamasz nem hajlandó sem tárgyalni Izraellel, sem elismerni azt. Tehát amíg a Hamasz áll Gáza élén, a térséget nem lehet semmilyen kétállami megegyezésbe foglalni! Reméljük, hogy ha majd a gázai lakosok észlelik, miként jutottak békére nyugati parti testvéreik, ők is kiszavazzák, vagy egyéb módon eltávolítják az övezet életét erőszakos zsarnokként uraló Hamaszt. Csak így merülhet föl, hogy Gázát is bevegék az új palesztin állam égisze alá. Egy biztonságos autópályával vagy más közlekedési megoldással lehetne összekötni a két térséget egymással.

Az izraeli társadalom jelentős többsége már régóta béke után áhítozik. De ahhoz, hogy egy békemegállapodás tartós legyen, biztosítania kell Izrael biztonságát, és legitim zsidó nemzetállamként való elismerését. Minden olyan – katonai, diplomáciai, gazdasági vagy erkölcsi – lépés, ami csökkenti Izrael biztonságát, csak messzebb taszít a békétől. A béke érdekében erős Izraelre van szükség, aminek biztonsága és állandósága a nemzetközi közösség széles körű támogatását élvezzi, legyen szó akár akadémiai körökről, illetve mindenkiről, aki békét és igazságot akar. Izrael védelme ugyanis egyúttal a béke védelme!

JEGYZETEK

BEVEZETÉS

1. Thomas Friedman, „Campus Hypocrisy”, *New York Times*, 2002. október 16.
2. Lásd a könyv 28. fejezetét.
3. Lásd a könyv 28. fejezetét.
4. Köznyelvben Ciszjordánia (Nyugati part).
5. Chomsky a föderális megoldás jugoszláv modelljét a „Middle East Illusions” c. cikkben jelöli meg kívánatosnak (Oxford: Rowman & Littlefield, 2003), pp. 105-106. Libanon példáját egy velem folytatott 1970-es vitában hozta föl.
6. Atlantic Outbound (az Atlantic Monthly online publikációja). Harry Bloom készítette interjú Saiddal 1999. szeptember 22-éről. www.theatlantic.com/outbound/interviews/ba990922.htm.
7. Lásd Benny Morris, *Righteous Victims* (New York: Vintage Books, 2001), p. xiv.
8. Lásd a 9. fejezetet.
9. *Atlantic Unbound*, 1999. szeptember 22.
10. Lásd a könyv 17. fejezetét.
11. Lásd a könyv 17. fejezetét.
12. Lásd a könyv 16. és 17. fejezetét.
13. James Bennet, „Arafat's Edge: Violence and Time on His Side”, *New York Times*, 2002. március 18.
14. Bruce Hoffman, „The Logic of Suicide Terrorism”, *Atlantic Monthly*, 2003 június, 45. o.
15. Lásd a könyv 18. fejezetét.

1. FEJEZET

1. „What went wrong?” *Al Ahram Weekly* (Egyiptom), 2002. december 12–18. Az *Al Ahram Weekly* összes hivatkozása fellelhető a <http://weekly.ahram.org.eg> oldalon.
2. Radio 786, 2002. május 23.
3. Buber levele Gandhinak, idézve: Arthur Hertzberg, *The Zionist Idea* (Philadelphia: Jewish Publication Society, 1997), 464. o.
4. Paul Johnson, *Modern Times: The World from the Twenties to the Nineties* (New York: Harper & Row, 1983) 485. o.
5. E tízezer menekülő zsidó nagyjából az akkori palesztinai lakosság 2%-át tette ki – az Amerikába utazó egymillió úgyszintén közel 2%-a volt az ottani lakosságnak.

6. Martin Gilbert, *The Routledge Atlas of the Arab-Israeli Conflict*, 7. kiadás (London: Routledge Taylor Francis Group, 2002), 1. o.
7. Clayton Miles Lehmann, „Palestine,” <http://www.usd.edu/erp/Palestine/history.htm>.
8. Yitzchak Ben-Zvi, *The Exiled and the Redeemed* (Philadelphia: Jewish Publication Society, 1961), 44–45.o.
9. Abd Allah al-Mesad sejk, „Jews' Attitudes towards Islam and Muslims in the First Islamic ERE,” idézve: D.F. Green, szerk., *Arab Theologians on Jews and Israel* (Genf, Editions de l'Avenir, 1976).
10. A Palesztinai Királyi Bizottság jelentése (Peel-jelentés) (London: His Majesty's Stationary Office, 1937), 11-12. o.
11. James Finn levele Clarendon grófhához, 1858. január 1.
12. James Finn levele Palmerston vicomte-hoz, 1851. november 7.
13. Jacob de Haas, *History of Palestine* (New York: Macmillan, 1934), 393. o., ami egy akkori levelet idéz.
14. William T. Young jelentése Patrick Campbell ezredesnek, 1839. május 25.
15. William T. Young jelentése Palmerston vicomte-nak, 1839. május 25.
16. William T. Young jelentése Canning vicomte-nak, 1842. január 13.

2. FEJEZET

1. Kenneth R. Timmerman, „Top Egyptian Cleric Justifies Terrorism,” *Insight on the News*, 2002. november 26.
2. Cikk 2002. június 4-ről: „Az iraki elnök szerint a tel-avivi bombázás rendben van; a kabinet leállítja az olajexportot”
3. „A Colonizing Project Built on Lies,” *CounterPunch* (www.counterpunch.org), 2002. április 18.
4. Center for Policy Analysis on Palestine luncheon address, State Department briefing, Federal News Service, 1992. január 17.
5. Az Alternative Radióban adott interjú David Barsamiannak, „Izrael, a holokauszt és az antiszemiták” címmel, 1986. október 24. IN: Noam Chomsky, *Chronicles of Dissent* (Monroe, Mc.: Common Courage Press, 1992).
6. Mark Twain, *Jámor lelkek külföldön*, az eredeti alapján.
7. Uo. Benedek Marcell fordítása.
8. Uo. eredeti alapján.
9. Uo. Benedek Marcell fordítása.
10. Efraim Karsh, *Fabricating Israeli History; the „New Historians”* (London: Frank Cass, 1997), 4-6. o.
11. Ethan Bronner könyvkritikája, *New York Times*, 1999. november 17. Egyébként mióta Arafat hátat fordított a Barak–Clinton-békeajánlatnak, Morris keményebb hangot ütött meg a palesztinokkal szemben is, de továbbra is

- kritikus maradt számos izraeli politikai döntéssel, lépéssel és elvvel. Lásd: Benny Morris, „The Rejection”, *New Republic*, 2003. április 21–28.
12. Morris, 123. o.
13. Idézi Morris, 111. o.
14. Abraham Granott, *The Land System in Palestine: History and Structure* (London: Eyre & Spottiswoode, 1952), 278. o.
15. Edward Said és Christopher Hitchens, szerk., *Blaming the Victims* (London: Verso, 2001).
16. Shabtai Teveth, *David Ben Gurion and the Palestinian Arabs* (New York: Oxford University Press, 1985), 32. o.
17. Dzsamal Husszeini, 1939. február 9; idézve: Arie Avneri, *The Claim of Dispossession* (New Brunswick: Transaction Books, 1984), 11. o.
18. M. Shahid Alam, „A Colonizing Built on Lies,” *CounterPunch*, www.counterpunch.org, 2002. április 18.
19. James Parkes, *Whose Land? A History of the Peoples of Palestine* (New York: Taplinger, 1971), 212. o.
20. Avneri, 11. o.
21. James Finn közleménye Clarendon grófjának, 1857. szeptember 15.
22. Uo.
23. J.B. Forsyth, *A Few Months in the East* (Québec: J. Lovell, 1861), 188. o.
24. H. B. Tristram, *The Land of Israel: A Journal of Travels in Palestine* (London: Society for Promoting Christian Knowledge, 1865), 490. o.
25. Samuel Bartlett, *From Egypt to Palestine* (New York: Harper, 1879), 409. o. Idézte: Fred Gottheil, „The Population of Palestine, Crica 1875,” *Middle Eastern Studies*, vol.15, no.3, 1979. október.
26. Edward Wilson, *In Scripture Land* (New York: C. Scribner's, 1890), 316. o., Idézte: Gottheil művében.
27. W. Allen, *The Dead Sea: A New Route to India* (London, 1855), 113. o., Idézte: Gottheil művében.
28. William Thomson, *The Land and the Book* (New York: Harper Bros., 1871), 466. o. Idézte: Gottheil művében.
29. Samuel Manning tiszteletes, *Those Holy Fields* (London: The Religious Tract Society, 1874), 14–17. o.
30. Roderic H. Davison, *Reform in the Ottoman Empire* (Princeton: Princeton University Press, 1963) 69. o., egy muzulmán szerzõt idéz 1868-ból.
31. Morris, 6. o.
32. John Lewis Burkhardt, *Travels in Syria and the Holy Land* (New York: AMS Press, 1983), 299. o.
33. Lásd a könyv 9. fejezetét.
34. E. következtetéshez Vital Cuinct, francia geográfus kutatásai szolgálnak alapul. Lásd: Joan Peters, *From Time Immemorial* (Chicago: JKAP

Publications, 1984). Peters következtetéseit és adatait sokat vitatják – lásd: Said és Hitchens, 33. o. Emiatt nem is hivatkozom érvelési szinten erre a munkára könyvemben.

35. A. Druyanow, *Ketavim Letoldot Hibbat Ziyon Ve-Yishshuv Erez Yisra'el* (Írások Hibbat Cijon történelméről és Izrael földjének betelepítéséről) (Odessza, Tel-Aviv, 1919, 1925, 1932), 3. kiadás, 66–67. o.

36. Ernst Frankenstein, *Justice for my People* (London: Nicholson & Watson, 1943), 127. o.

37. A brit uralkodó kormányának jelentése a Népszövetség Palesztinát és Transzjordániát 1937-ben irányító Tanácsának, Colonial No. 146, 223–224. o.

38. Idézve: Peters, 11. o.

39. Abdullah jordán király, *My Memoirs Completed*, Harold W. Glidden, ford. (London: Longman, 1978), 88–89. o.

3. FEJEZET

1. *The Question of Palestine* (New York: Vintage Books, 1992-es kiadás), 84. o.

2. Előadás a Harvard Egyetemen, 2002. november 25. (videofelvétel alapján).

3. Morris 25. o.

4. Uo.

5. Morris, 57. o.

6. Uo.

7. Uo.

8. Uo. 57–59. o.

4. FEJEZET

1. *The Question of Palestine* (New York: Vintage Books, 1992-es kiadás), 11–15. o.

2. „Why We're on the Side of Justice”, *Sunday Mail* (Ausztrália), 2002. április 7.

3. Morris, 71. o.

4. Uo. 72. o.

5. Uo.

6. Uo. 75. o.

7. Uo. 74. o.

8. Peel-jelentés, 24. o.

9. Uo. 25. o.

10. Uo. 33. o.

11. Uo. 41. o.

12. Idézi Morris, 82. o.

13. Jordán nemzeti törvény, 3 (3) cikk. Law No. 1, és *Official Gazette*, no. 1171, 1954. február 16.

14. A Peel-bizottság jelentése, 308. o.

15. Idézi Morris, 91. o.

16. Walter Laqueur és Barry Rubin, *The Israel-Arab Reader*: 6. kiadás (New York: Penguin, 2001), 19. o.

17. Uo.

5. FEJEZET

1. *The Question of Palestine*, 12–13. o.

2. Uo. 101. o.

3. Morris, 95. o.

4. Uo. 96. o.

5. Idézve: Morris, 96. o.

6. Morris, 100. o.

7. Az antiszemita kifejezést itt eredeti értelmében, vagyis a zsidók elleni gyűlöletként használom, és nem általában a sémita népekre vonatkoztatom.

8. Idézve: Peters, 37. o.

9. Husszeini levele a magyar külügyminiszternek, 1943. június 28.

10. Morris, 76. o.

11. Uo. 76. o.

12. Lásd a Peel-bizottság jelentését a következő fejezetben.

13. Uo.

14. Morris, 112. o.

15. Uo. 113. o.

16. Uo. 114. o.

17. Peel-jelentés, 68. o.

18. Morris, 116. o. – Morris mintha erkölcsi egyenértékűséget sugallna, mikor megjegyzi, hogy 116 arab is meghalt. De ezek jelentős része fegyveres elkövető volt, akiket a rendőrség ölt meg, tehát nem védtelen, ártatlan civilekről van szó. Lásd: Peel-jelentés, 68. o.

19. Morris Sir John Chancellort idézi, 116. o.

20. Peel-jelentés, 68. o.

21. Bármit is gondolt a nyíltan antiszemita főbiztos a Balfour-nyilatkozatról, ez ekkor kötőerővel rendelkező nemzetközi jogi dokumentumnak számított, amit a britek nem törölhettek csak úgy el egyoldalúan, még akkor sem, ha ők adták ki.

6. FEJEZET

1. „Can Zionism Be Reconciled with Justice for the Palestinians?” *Tikkun*, 2000 július–augusztus.

2. „Middle East Diplomacy: Continuities and Change,” *Z magazine*, 1991. december, elérhető: www.zmag.org/chomsky (legutóbb felkeresve: 2003. március 17.).

3. Előadás a Harvard Egyetemen, 2002. november 25-én.
4. Peel-jelentés, 2. o.
5. Uo. 106–107. o.
6. Uo. 59. o.
7. Uo. 61. o.
8. Uo. 116–117. o.
9. Uo. 370. o.
10. Uo. 371. o.
11. Uo. 141. o.
12. Uo. 375–376. o.
13. Uo. 389. o.
14. Uo. 394–395. o.
15. Uo. 395. o.
16. Uo. 141. o. – kérdés a főmuftihoz és az ő válasza.
17. Ian Bickerton és Carla Klausner, *A Concise History of the Arab-Israeli Conflict* (Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall, 2002), 56. o.
18. Uo.
19. Peel-jelentés, 147. o.
20. Michael Oren, *Six Days of War* (Oxford: Oxford University Press, 2002), 93. o.

7. FEJEZET

1. Norman G. Finkelstein, *The Holocaust Industry: Reflections of the Exploitation of Jewish Suffering* (London: Verso, 2001).
2. Idézi Morris, 125. o.
3. Morris, 124. o.
4. Uo. 137. o.
5. Idézi Morris, 137. o.
6. Morris, 130, 134. o.
7. Sarah Honig, "Fiendish Hypocrisy II: The Man from Klopstock St.," *Jerusalem Post*, 2001. április 6.
8. Németország, Auswärtiges Amt., *Documents on German Foreign Policy, 1918–1945*, a német külügyminisztérium archívumaiból, series D, vol. XIII, no. 515, (Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, 1949), 881–885. o. Idézve: www.psych.upenn.edu/~fgil/muftihitler.htm.
9. Lásd Zvi Elpeleg, *The Grand Mufti* (London: Frank Cass, 1993), 100. o.
10. Itamar Marcus, "Nazi Alley, Hajj Amen Al Hussein Is Arafat's 'Hero,'" *Palestinian Media Watch*, www.pmw.org.il/new/bulletins-050802.html.
11. Said és Hitchens, 248. o.
12. Uo.
13. Morris, 166. o.

14. Uo. 165. o.
15. A Palesztin Hatóság újságja, *Al-Hayat Al-Jadeeda*, 1997. szeptember 1.
16. Elpeleg, 164. o.
17. Martin Gilbert, Winston S. Churchill, vol. VII (London: Heinemann, 1966), 90, 154. o.
18. "Dialogue of Civilizations Seeks International Democracy," States President Khatami, Tehran, February 27., 2001," A Civilizációk közötti Párbeszéd Nemzetközi Központjának honlapja, www.dialoguecentre.org/news_detail2.htm.
19. Morris, 11. o.
20. Uo.
21. Elie Kedourie, idézve: Morris, 9. o.
22. Morris, 39. o.
23. Alan Dershowitz, *Shouting Fire: Civil Liberties in a Turbulent Age* (Üvöltő tűz: Polgári jogok egy zűrzavaros korban) (Boston: Little, Brown, 2002), 33–48. o.
24. *London Times*, 1947. december 1.
25. Peel-jelentés, 124. o.

8. FEJEZET

1. Ha'aretz interjú Ari Savit tollából: "My Right of Return," 2000. augusztus 18.
2. Interjú a belga riporter, Baudoin Loos tollából, "An Interview of Ilan Pappe," *Le Soir* (Belgium), 1999. november 29.
3. Faisal Bodi, "Israel Surely Has No Right to Exist," (Izraelnek semmiképpen nincs joga létezni) *The Guardian*, 2001. január 3. Ez a nézet megjelent az 1968-as Palesztin Nemzeti Szövetség szövegében is.
4. Lásd e könyv első fejezetét.

9. FEJEZET

1. "A World-Wide Intifada? Why?" CounterPunch, www.counterpunch.org/cook1207.html (utoljára megtekintve: 2003. április 6.).
2. "Israel: Five Decades of Pillage and Ethnic Cleansing," *Marxism Alive* honlap, www.marxismlive.org/israelfive3.html (utoljára megtekintve: 2003. április 6.).

10. FEJEZET

1. Interjú Ari Savittal a *Ha'aretz*-ben, "My Right to Return," 2000. augusztus 18.
2. Elpeleg, 45–46. o.

3. Prédikációközvetítés a PH hivatalos rádióján, 1999. április 30-ról; közölte az Izraeli Miniszterelnöki Hivatal, idézte a *Boston Globe*, 2002. június 30-án.
4. Idézve: Nissim Ratzlav-Katz, "Joseph's Inheritance," *National Review*, 2002. augusztus 8.; és Charles A. Radin, "Sacred Sites Caught in Historic Conflict," *Boston Globe*, 2002. június 30.
5. Lásd e könyv 16. fejezetét.
6. "Fifty Years of Dispossession," *Al Ahram Weekly*, 1998. május 7–13.
7. *New York Times*, 2002. május 18.
8. Idézi Yedidya Atlas, "Arafat's Secret Agenda is to Wear Israelis Out," *Insight on the News*, 1996. április 1., 16. o. Az esetet eredetileg a norvég napilap, a *Dagen* közölte, aztán elterjedt a világsajtóban.
9. Idézi Warren Rudman szenátor egy meghallgatáson a szenátus ráfordításokkal foglalkozó tanácsának Kereskedelmi, Igazságügyi, Állami és Igazságszolgáltatási Altanácsa előtt, 1989. április 13.

11. FEJEZET

1. "Zionist Theses and Anti-Theses," *The Palestine Chronicle*, 2002. november 27.; www.palestinechronicle.com/article.php?story=2002112719193028 (utoljára látogatva 2003. április 7.).
2. Associated Press riport, amit a *The Morning Call*-ban közöltek, Allentown, Pa., 1948. május 17.
3. Morris, 201. o.
4. Uo.
5. Uo. 219. o.
6. Said és Hitchens, 266. o.
7. Morris, 233. o.
8. Uo.
9. Uo. 221. o.
10. Uo. 221–222. o.

12. FEJEZET

1. "Calling a Spade a Spade," *Al Ahram Weekly*, 2001. szeptember 6–12.
2. *Ha'aretz* interjú Ari Savit tollából, "My Right to Return," 2000 augusztus 18.
3. Előadás a Harvard Egyetemen, 2002. november 25.
4. Morris, 214. o.
5. Uo. 204. o.
6. Látni fogjuk, hogy azon kevés esetben, amikor az arab civil lakosság került célpontba, ezt nem az izraeli hadsereg követte el, hanem irreguláris, paramilitáris osztagok, amiket törvényen kívül helyeztek, mihelyt az izraeli hadsereg vette át az ország védelmi funkcióját.

7. Morris, 255. o.
8. Uo. 256. o.
9. Uo.
10. Larry Collins és Dominique Lapierre: *O Jerusalem* (New York: Simon & Schuster, 1972), 400. o.
11. Peel-jelentés, 141. o.
12. Morris, 219. o.
13. Uo. 223. o.
14. Martin Gilbert, *Israel: A History* (New York: William Morrow and Co., 1998), 216. o.
15. Morris, 208. o.
16. Uo. 209. o. Eredeti jelentések 254 főben állapították meg az áldozatok számát, de utólag kiderült, hogy ez jócskán túlzó adat.
17. Lásd Uri Milstein, *History of Israeli War of Independence*, vol. IV, szerk.: Alan Sacks (Lanham, Md.: University Press of America, 1996), 262. o.
18. Morris, 209. o.
19. BBC-riport, *Israel and the Arabs: The 50 Year Conflict* (Izrael és az arabok: az 50 éve tartó konfliktus).
20. Uo.
21. Morris, 209. o.
22. Történt más eset is, ahol mészárlással vádoltak meg egyéneket vagy paramilitáris csoportokat, de egyiknek mértéke vagy súlyossága sem ér fel Deir Jasszinéval.
23. Morris, 211. o.
24. Uo. 212. o.
25. Benny Morris, *The Birth of the Palestinian Refugee Problem* (A palesztin menekültválság születése) (Cambridge: Cambridge University Press, 1988), 286–289. o.
26. Uo. 289. o.
27. Uo.
28. Uo. 290. o.
29. Uo. 296. o.
30. Előadás a Harvard Egyetemen, 2002. november 25.
31. Idézi Peters, 16. o.
32. "Abu Mazen Charges that the Arab States Are the Cause of the Palestinian Refugee Problem," (Abu Mazen azzal vádolja az arab államokat, hogy ők okozták a palesztin menekültválságot), *Wall Street Journal*, 2003. június 5.
33. Peter Dodd, *River Without Bridges* (Beirut: Institute for Palestine Studies, 1969), 43. o.; idézi Peters, 445. o., n. 21.
34. Idézi Peters, 13. o.

35. Az ENSZ közgyűlés hivatalos feljegyzései, 3rd session, supplement no. 11 (A/648), Paris, 1948, 47. o.
36. Morris, 253. o.
37. Idézi Peters, 13. o.
38. Idézi Peters, 22. o.
39. Morris, 253. o.
40. Uo.
41. Ruth Lapidot, "Legal Aspects of the Palestinian Refugee Question," Jerusalem Center for Public Affairs, no. 485, 24 Elul 5762, www.jcpa.org/jl/vp485.htm.
42. Lásd www.unhcr.ch (Office of the High Commissioner for Human Rights) and www.un.org/unrwa/index.html (United Nations Relief and Works Agency).
43. Erik Schecter, "Divided Responsibilities: The U.N. and the Refugees," *The Jerusalem Report*, 2002. január 29.; UNHCR, "Who Is a Refugee?" available at www.unhcr.org (last visited March 13, 2003), utalva az 1951-es a Menekült Státuszáról szóló Egyezményre; UNRWA, "Who Is a Palestinian Refugee?" elérhető: www.un.org/unrwa/refugees/pl.htm (utoljára látogatva: 2003. március 13-án).
44. Associated Press interjú Husszein jordán királlyal, 1960. január; idézi Peters, 23. o.
45. David G. Littman, "The Forgotten Refugees," (Az elfeledett menekültek), *National Review*, 2002. december 3.
46. Howard Sachar, *A History of Israel* (New York: Knopf, 1976), 398–401. o.
47. Idézi Peters, 29–30. o.
48. Daniel Doron, "Palestinian Lies and Western Complicity," *National Review*, 2002. augusztus 14.
49. Bernard Caplan, "Muslims Also Targeted Jerusalem's Christians," *Richmond Post Dispatch*, 1997. június 29.

13. FEJEZET

1. "International Community Bargains with Rights of Palestinians," *Aftenposten* (norvég napilap), a Spectre elektronikus magazin weblapján posztolva, www.spectrezine.org/war/Palestine (utoljára látogatva 2003. április 6-án).
2. Oren, 93. o.
3. Uo. 84. o.
4. Morris, 306. o.
5. Uo. 310. o.
6. Idézi Oren, 253. o.
7. Morris, 310. o.

8. Uo.
9. Oren, 92. o.
10. Uo. 63. o.
11. Uo. 82. o.
12. Uo. 99. o.
13. Uo. 186–187. o.
14. Uo. 186. o.
15. Uo. 306. o.
16. Uo. 306–307. o.

14. FEJEZET

1. Levél, amit John Pilger brit újságíró Izrael-ellenes dokumentumfilmjének védelmében írt. "Letter: Faultless Film," *The Independent* (Nagy-Britannia), 2002. szeptember 23.
2. "War on Terrorism or Illegal Occupation?" *War Times Newspaper*, www.war-times.org/pdf/palestine020405.pdf (utoljára látogatva: 2003. április 8.).
3. Az ENSZ BT 242-es határozata, 1967. november 22.
4. Morris, 330. o.
5. Uo.
6. Uo.
7. Uo.
8. Abba Eban, *Abba Eban* (New York: Random House, 1977), 446. o.
9. Előadás a Harvard Egyetemen, 2002. november 25.

15. FEJEZET

1. Laqueur és Rubin, 143. o.
2. "The Spirit of October," *al-Ahram* hetilap (Egyiptom), 1998. október 8–14.
3. Morris, 390. o.
4. Uo. 413. o.
5. Idézi Morris, 406. o.
6. Morris, 419. o.
7. Uo. 223. o.
8. Idézi Laqueur és Rubin, 148. o.
9. Uo. 143. o.
10. Morris, 387. o.
11. Tom Masland, "Nelson Mandela: The U.S.A. Is a Threat to World Peace," *Newsweek*, 2002. szeptember 10.
12. Morris, 632. o.

16. FEJEZET

1. "Israel Sharpens Its Axe," *CounterPunch*, 2001. július 13., www.counterpunch.org/saidaxe.html, (utoljára látogatva: 2003. április 5.).
2. Előadás a Harvard Egyetemen, 2002. november 25.
3. Morris, 578. o.
4. Laqueur és Rubin, 341–348. o.
5. Morris, 578–579. o.
6. Riport, *Jews, Israel and Peace in Palestinian School Textbooks*, www.edume.org/reports/7/1.htm.
7. Lásd Itmar Marcus, "Palestine Media Watch Report #37," 2001. július 2., elérhető: www.pmw.org.il/report-37.html.
8. Morris, 581. o.
9. Uo. 596. o.
10. „1991-ben az izraeliek kevesebb palesztin öltek meg – nagyjából százat –, mint maguk a palesztinok – körülbelül 150-et.” Lásd Morris, 612. o.
11. Ephraim Yaar és Tamar Hemrann, "Peace Index: Most Israelis Support Attack on Iraq," *Ha'aretz*, 2003. március 6.
12. Thomas Friedman, *New York Times*, 2002. március 18.
13. Serge Schmemmann, "Mideast Turmoil: The Talks," *New York Times*, 2002. március 18.
14. Thomas Friedman, "The Hard Truth," *New York Times*, 2002. április 3.
15. "Clinton Minutes," *Ha'aretz*, 2000. december 31.
16. Uo.
17. Benny Morris, "Camp David and After: An Exchange" (1) Interjú Ehud Barakkal, *New York Review of Books*, 2002. június 13.
18. Laqueur és Rubin, 565–567. o.
19. Alan Dershowitz, *Why Terrorism Works* (New Haven, Conn.: Yale University Press, 2002), 79. o.; Khaled Abu Toameh, "How the War Began," *Jerusalem Post*, 2002. szeptember 20.
20. *Guardian* (London), 2001. január 25.
21. Joel Brinkley, 2002. április 4.
22. Idézet innen: *Why Terrorism Works*, 82. o.
23. *New York Times* cikk, idézve itt: *Why Terrorism Works*, 79–80. o.
24. Scott Atran, "Who Wants to be a Martyr," *New York Times*, 2003. május 5., A27. o.
25. *Why Terrorism Works*, 80. o.
26. Uo. 81. o.
27. Uo.
28. Uo.

17. FEJEZET

1. "The Infernal Scapegoat," 2001. szeptember 25. www.mideastweb.org/infernalscapegoat.html.
2. Előadás a Harvard Egyetemen, 2002. november 25.
3. M. Kondracke, "Powell Should Tell Arafat: 'It's Now or Never,'" *Roll Call*, 2002. április 11.
4. Elsa Walsh, "The Prince," *The New Yorker*, 2003. március 24., 61. o.
5. James Bennet, "Skipper Ties Cargo to Arafat's Group," *New York Times*, 2002. január 7.
6. Walsh idézete azt fedi, amit az amerikai tárgyalófelek Bandarnak prezentáltak.
7. *The New Yorker*, 2003. március 24., 55. o.
8. Uo. 49., 58. o.
9. Uo. 49. o.
10. Uo.
11. Uo. 59. o.
12. Uo. 57. o.
13. Benny Morris, "Rejection," *The New Republic*, 2003. április 21–28., 37. o.

18. FEJEZET

1. A CNN *Crossfire* c. műsorán, 2002. április 4., válaszként Jerry Falwell lelkész megjegyzéseire.
2. "Mideast Peace Visions Shared," *The Journal News* (Westchester County, N.Y.), 2002. március 4., Abbász Hamideh-t, az al-Avda Palesztina Visszatérési Jog Koalíció New York–New Jersey ágazatának társelnökét idézi.
3. *Ajuri v. I.D.F. Commander, HCJ* (Izraeli Legfelsőbb Bíróság) 7015/02, 2002. szeptember 3.
4. Bruce Hoffman, "The Logic of Suicide Terrorism," *Atlantic Monthly*, 2003. június, 45. o.
5. "The Ambulance–Homicide Theory," *New York Times Magazine*, 2002. december 15., 66. o.
6. *Jerusalem Post*, 2002. április 18.
7. *Jerusalem Post*, 2001. május 22.
8. *Chicago Tribune*, 1994. április 5.
9. Ellis Shuman, German TV, "Mohamed Al-Dura Likely Killed by Palestinian Gunfire." Lásd még: James Fallows, "Who Shot Mohammed Al-Dura," *Atlantic Monthly*, 2003. június, 49. o.
10. Idézi Jean Elshtain, *Just War against Terror* (New York: Basic Books, 2003), 87. o.
11. Uo.
12. David F. Green, "Fighting by the Book," *Boston Globe*, 2003. április 20.

13. Uo. naprakész IDF-információk alapján, 2003. június 23.
14. Dan Radlauer, ICT Associate, "The 'Al-Aqsa Intifada': An Engineered Tragedy," 2002. június 20., (frissítve: 2003. január 7.), www.ict.org.il: „Bár abszolút értelemben véve több palesztin halt meg, mint izraeli; jóval több izraeli nő veszett oda, mint palesztin. Ha minden megbízható forrást egybevetünk, 219 izraeli nő és lány halt meg, míg a palesztin oldalon ez a szám mindössze 92; az arány tehát majdnem 2,5 az 1-hez. Ha a harcokban részt nem vevő nők arányát nézzük, még drámaibb arányt kapunk: 69 palesztin civil nő és 214 civil izraeli nő; vagyis itt az arány 3 az 1-hez.”
15. Phyllis Chesler, *The New Anti-Semitism* (John Wiley & Sons, előzetes lenyomat), 117. o.
16. Karen Birchard, "Hep B Case Makes Suicide Bombers an Infection Risk," *Medical Post*, MacLean Hunter Ltd., 2002. szeptember 10.
17. Uo.
18. Uo.
19. Michael Ledeen, "Hebrew U Survivor: An Interview with Eliad Moreh," *National Review* online, 2002. augusztus 6.
20. "Hepatitis Spread Via Suicide Bombers," *The Straits Times* (Singapore), 2002. július 26.
21. "Israeli soldier given 49 days in jail for killing Palestinian boy," (Egy izraeli katonát 49 nap börtönbüntetésre ítélték egy palesztin fiú lelövéséért) *Deutsche Presse-Agentur*, 2001. február 25.
22. James Bennet, "Arafat's Edge: Violence, and Time, on His Side," *New York Times*, 2002. március 18.
23. Thomas Friedman, "Suicidal Lies," *New York Times*, 2002. március 31.
24. Said and Hitchens, 159. o.
25. "Hate Goes High Tech," *Frontline* magazin, 2003. tél, 5. o.
26. "Israel Kills a Top Hamas Leader," *New York Times*, 2003. március 8.
27. Anne Bayefsky, "Human Rights Groups Have Less Than Noble Agendas," *Chicago Sun Times*, 2003. április 6. Ez a nyilatkozat figyelemre méltó a sok nyilvános dokumentáció fényében, melyek név és időpont szerint megjelölték a palesztin gyerekek és serdülők által elkövetett terrorcselekményeket. Lásd Jeremy Cooke, "School Trains Suicide Bombers," *BBC News*, 2001. július 18.; Justus Reed Weiner, "Palestinian Children and the Cult of Martyrdom," *Harvard Israel Review*, 2003 nyara; "Participation of Children and Teenagers in Terrorist Activity during the 'Al-Aqsa' Intifada," www.mfa.gov.il.
28. Elshtain, 104. o., Gerhard Rempelt idézi, *Hitler's Children* (Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1989), 233, 241. o.
29. Elshtain, 104. o.

30. Izraeli Biztonsági Erők, "Blackmailing Young Women into Suicide Terrorism," izraeli külügyminisztériumi jelentés, 2002. február 12., www.mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0n2a0.
 31. Itmar Marcus, a *Palestinian Media Watch* e-mail közleménye, 2002. december 2.
 32. James Bennet, "The Mideast Turmoil: Killer of 3; How 2 Took the Path of Suicide Bombers," *New York Times*, 2003. május 30.
 33. Slaim Haga, hamaszos főmunkatárs és Ahmed Moughrabi, Tanzim-alkalmazott nyilatkozatai alapján, 2002. május 27.
 34. Thomas L. Friedman, "The Core of Muslim Rage," *New York Times*, 2002. március 6., idézve itt: Why Terrorism Works, 89–90. o.
 35. Atlanta Journal Constitution, www.ajc.com/news/content/news/0603/10iraqdead.html, utoljára látogatva 2003. június 11-én.
19. FEJEZET
1. "Uninteresting Terrorism and Insignificant Oppression," *All Things New*, www.scmcanada.org/atn/atn95/atn952_p19.html.
 2. *Leon v. Wainwright*, 734 F.2d 770, 772–773. o. (11th Cir. 1984), idézi a *Why Terrorism Works* c. könyv, 125. o. Lásd még: Chavez v. Martinez (slip opinion, U.S. Supreme Court, No. 01-1444). 2003. május 27-én az amerikai Legfelsőbb Bíróság egy igen kis arányban megszavazott döntésében úgy ítélte, hogy a vallomástétel érdekében alkalmazott kínzás cselekménye önmagában nem sérti az Alkotmány 5. módosításában szereplő kitételt, ami szerint senki sem kötelezhető arra, hogy magára nézve terhelő vallomást tegyen. Csak akkor sérti meg ezt a jogszabályt, ha a vallomást felhasználják az illető ellen egy büntetőügyben. A kínzás cselekménye viszont szélsőséges esetekben megsértheti a tisztességes eljárás elvét.
 3. Richard Bernstein, "Kidnapping Has Germans Debating Police Torture," *New York Times*, 2003. április 10.
 4. *Public Committee against Torture v. State of Israel*, HCJ (Israeli Supreme Court) 5100/94, 1999. július 15.
 5. Uo.
 6. Adri Kemps (az Amnesty International holland szekciójának igazgatója) Dr. Mario Soaresnek írt tiltakozó üzenetében, ami ellenezte a „Justicio en el Mundo” díj odaítélését Aharon Barak számára.
 7. *Leon v. Wainwright*, 734 F.2d, 772–773. o.
 8. Raymond Bonner, et al., "Questioning Terror Suspects in a Dark and Surreal World," *New York Times*, 2003. március 9.
 9. Egyik fogoly meghalt ugyan, miközben fogvatartói rázták, de egy független nyomozás keretében kiderült, hogy valójában valamilyen korábbi egészségügyi probléma okozta halálát.

10. „A Kínzásellenes Tanács berekesztette nyolcadik genfi ülését, április 28.–május 9.” 1997. ENSZ-sajtóközlemény HR/4326.
11. Raymond Bonner, *New York Times*, 2003. március 9.
12. Uo.
13. Jess Bravin and Gary Fields, “How Do Interrogators Make Terrorists Talk,” *Wall Street Journal*, 2003. március 3.
14. *Al Odah v. United States*, 321 F.3d 1134 (2003).

20. FEJEZET

1. Publikálva Boyle jóvoltából a www.mediamonitors.net/francis1.html oldalon. Boyle egy teljes körű, lépésről lépésre levezetett tervet tár a hallgatóság elé, hogy a „palesztin állam” miként tegyen feljelentést. Tudomásom szerint ez csak elméleti szinten maradt meg, a konkrét perlésre nem került sor.
2. Oren, 92. o.
3. Uo. 93. o.
4. Uo. 306. o.
5. Cleo Noel, az 1973 márciusában meggyilkolt amerikai diplomata volt a legmagasabb rangú színes bőrű diplomata az amerikai külügyben. A Bejrútban palesztin terroristák által megölt 273 tengerész közül is többen feketék voltak. Sok utas között volt fekete, akiket repülő és terminál ellen elkövetett merényletek során öltek meg. De az Izraelben megölt zsidók között is számos fekete volt.
6. James Bennet, “A Nation at War: Parallels,” *New York Times*, 2003. április 1.
7. Uo.
8. Yigal Henkin, “The Best Way into Baghdad,” *New York Times*, 2003. április 3.
9. David B. Green, “Fighting by the Book,” *Boston Globe*, 2003. április 20.
10. Uo.
11. Michael Walzer, “The Four Wars of Israel/Palestine,” *Dissent*, 2002. őszi kiadás.
12. Green, *Boston Globe*, 2003. április 20.
13. Jascha Hoffman, “The Good Soldier,” *Boston Globe*, 2003. április 20.
14. Elshtain, 21–22. o.
15. *New York Times*, 2003. április 30.
16. *Forward*, 2002. május 10.
17. Chris Hedges, “A Gaza Diary,” *Harper's Monthly*, 2001. október.
18. Dr. Umayya Ahmad al-Jalahma, *al-Riyadh*, idézi a Közel-Keleti Média kutató Intézet (MEMRI), *Special Dispatch Series*, 2002. március 13, no. 543. <http://memri.org>.

21. FEJEZET

1. Ahmed Bouzid, “The Right of Return — Israel and Palestine,” *Media Monitors Network*, www.mediamonitors.net/bouzid3.html.
2. Na’eem Jeenah, “Zionism is a theory of ethnic cleansing and racism,” Islamic Association for Palestine, www.iap.org/zionism3.htm.
3. Dr. Daud Abdullah, “The Right of Return in the Zionist Political Discourse,” az *al-Aqsa Barátainak* tartott előadásában. Elérhető: www.aqsa.org.uk/journals/vol4iss1/discourse.html.
4. James Bennet, “Letter from the Middle East: Arab Showpiece? Could It Be the West Bank?” *New York Times*, 2003. április 1.
5. Ruud Koopmans, “Germany and Its Immigrants: An Ambivalent Relationship,” *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 1999. október 1.
6. *Agence France Presse*, “Israel Airlifts Kosovo Refugees on Eve of Holocaust Memorial Day,” 1999. április 12.
7. *Qadan v. Israel Lands Administration*, HCJ (Israeli Supreme Court) 6698/95, 2000. március 8.
8. A *The David Project* hivatalos honlapja számos példával szemlélteti a különböző etnikai és vallási háttérű dimmik (pl. keresztények vagy bahái hívők) elleni diszkriminációt az arab országokban. Egyik képen egy szaúd-arábiai autópálya egyik sávja fölött a „Csak muzulmánoknak” tábla látható. Lásd: www.davidproject.org/see/connectthedots.htm.
9. Jordániai nemzetiségi törvény, 3. cikk (3). Law number 6 (1954), *Official Gazette*, No. 1171. 1954. február 16.; újranyomva: Uri Davis, *Citizenship and the State* (Reading, U.K.: Ithaca Press, 1997), 70. o.

22. FEJEZET

1. Salmon Abu Sitta, “The Right of Return Is Alive and Well,” *Popular Front for the Liberation of Palestine*. www.pflp-pal.org/right.html. Közölve a *The Jordan Times* hasábjain.
2. “Baby Bomber Picture Generates Intense Fear,” *Media Review Network*, www.media-review.net.com/Baby%20Bomber%20picture%20generates%20intense%20fear.htm (utoljára látogatva: 2003. április 11).
3. John S. Hall, “Chinese Population Transfer in Tibet,” 9 *Cardozo J. Int’l & Comp. L.* 173 (2001).
4. Uo.
5. Regina M. Clark, “China’s Unlawful Control over Tibet: The Tibetan People’s Entitlement to Self-Determination,” 12 *Ind. Int’l & Comp. L. Rev.* 293 (2002).
6. “Health Services Development in Judea–Samaria and Gaza, 1967–1994,” izraeli kormányzati honlap, www.mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0bzz0, 1999, (utoljára látogatva 2003. április 11.).

7. Thomas Friedman, *New York Times*, 2002. március 18.
8. Uo.
9. *New York Times*, 2002. március 20., idézve itt: *Why Terrorism Works*, 180. o.

23. FEJEZET

1. Said and Hitchens, 291. o.
2. "Arab Word Looks the Other Way as Race-Based Hatreds Target It on Two Fronts," *Daily Star* (Libanon), elérhető: *Lebanon Wire*, www.lebanonwire.com/0206/02062612DS.asp (közölve: 2002. június 26.).
3. Benny Morris, *New Republic*, 2002. április 21–28., 32. o.

24. FEJEZET

1. A Biztonsági Tanács szíriai képviselőjének bejelentése; ez volt a szíriai küldött első felszólalása, azt követően, hogy Szíria helyet kapott a 15 tagú Biztonsági Tanácsban. Izraelt még nem engedték, hogy a BT-ben képviseltesse magát.
2. Danny Warren, a csoport tagja jellemezte így magukat, aki azzal dicsekedett, hogy az Egyesült Királyság legrasszistább városából származik, és „szándékában áll hazatérni oda, hogy kitálalja, mit látott Izraelben.” *Ha'aretz*, 2002. december 21.
3. Joel Leyden, "Initial IDF Report: Shot Palestinian Activist May Have Fired First," *Jerusalem Post*, 2003. április 12.
4. Warren Hoge, "Britain Holds 6th Person in Tel Aviv Blast," *New York Times*, 2003. május 4.
5. Ibrahim Barzak, "Protesters in Gaza Town Blame Palestinian Militants for Incursion," *Associated Press*, 2003. május 21.
6. Greg Myre, "Israel Stems Suicide Bombings, but at a Cost," *New York Times*, 2003. április 5.
7. Uo.

25. FEJEZET

1. Yael Stein, "Israel's Assassination Policy: Extra-Judicial Executions", *B'Tselem*, 2001 január, elérhető: www.btselem.org.
2. Ibrahim Barzak, *Associated Press*, 2003. május 31.

26. FEJEZET

1. Marwan Bishara, "West Bank Settlements Obstruct Peace: Israel's Empire State Building," *Le Monde Diplomatique*, 2002. június, elérhető: <http://logosonline.home.igc.org/bishara.htm>.
2. James Bennet, "Mideast Sides Maneuver, Expecting Peace Effort," *New York Times*, 2003. április 14.
3. *Forward*, 2003. május 2.

27. FEJEZET

1. Ash Pulcifer, "The Cycle of Violence Begins Again," *Yellowtimes.org*, www.yellowtimes.org/article.php?sid=1126.
2. "Mideast Hope Meets Its Enemy," *New York Times*, 2003. április 30.

28. FEJEZET

1. Eric Reichenberger a Szabadságért és Egyenlőségért Szövetkezett Diákok (Students Allied for Freedom and Equality) szóvivője, ami egy palesztin-párti csoport a Michigani Egyetemen. Az idézet elhangzott egy Izrael-ellenes tőkekivonási konferencián, 2002 októberében. (Daniel Treiman, "Students Rap Israel at Divestment Parley," *Forward*, 2002. október 18.; idézi még: Nat Hentoff, Op.-Ed., "Israel at Stake on U.S. Campuses: Students and Faculty Call for Divestment," *Washington Times*, 2002. november 25.).
2. Professor Irwin Cotler, "Beyond Durban: The Conference Against Racism That Became a Racist Conference Against Jews" (A rasszizmus elleni konferencia, ami végül zsidók elleni rasszizmusba csapott át) *Global Jewish Agenda*, www.jafi.org.il/agenda/2001/english/wk3-22/6.asp (utoljára látogatva: 2003. április 11.).
3. Anne Bayefsky, "At U.N., Israel Bashing Is Always the First Priority," *Chicago Sun Times*, 2003. március 30.
4. Greg Myre, "Trial of Palestinian Leader Focuses Attention on Israeli Courts," *New York Times*, 2003. május 5.
5. Uo.
6. Uo.
7. Dorit Beinisch, (legfelsőbb bírósági tag) "The Role of the Supreme Court of Israel in Times of Emergency," *Globes*, 2002. november 21.
8. *Physicians for Human Rights v. Commander of I.D.F. Forces in the West Bank*, HCJ 2936/02, 2002. április 8.
9. Dan Izenberg, et al., "Supreme Court Orders Lebanese Freed: MIA's Slam 'SelfDestructive Judicial System,'" *Jerusalem Post*, 2000. április 12.
10. Ajuri, HCJ (Izraeli Legfelsőbb Bíróság) 7015/02.
11. "Israeli Supreme Court Decision on Deportation of Family Members of Terrorists," *Jewish Virtual Library*, American-Israel Cooperative Enterprise, www.us-israel.org/jsource/Terrorism/sctdec.html, September 3, 2002 (utoljára látogatva 2003. április 8-án).
12. Uo.
13. Uo.
14. Lásd: www.court.gov.il.
15. Khaled Abu Toameh, "200 Suspected Collaborators Held in P.A. Jails," *Jerusalem Post*, 2002. augusztus 15. Lásd még: Serge Schemann, "For Arab

Informers, Death; for the Executioners, Justice," *New York Times*, 2002. szeptember 2. – Egy olyan nő kivégzéséről ír, amelynek egész családja Izraellel való együttműködés gyanújába keveredett.

16. "Parliamentary Debates 2001" Ír parlament, www.irlgov.ie/debates-01/13dec/sect4.htm, 2001. december 13. (utoljára látogatva: 2003. április 8-án).

17. William J. Brennan Jr. bíró, "The Quest to Develop a Jurisprudence of Civil Liberties in Times of Security Crisis," előadás a Héber Egyetem jogi karán; elérhető: www.brennancenter.org/resources/downloads/nation_security_brennan.pdf.

18. James Bennet, "Letter From the Middle East," *New York Times*, 2003. április 2.

29. FEJEZET

1. Előadás a Harvard Egyetemen, 2002. november 25-én.

2. "Israel/Occupied Territories/Palestinian Authority: Killing Children Under Scrutiny at UN," www.amnesty.org.au/children/killingfuture.html, September 30, 2003 (utoljára látogatva: 2003. április 11).

3. A Szentszék 2002. április 11-i közleménye, elérhető: www.vatican.va.

4. "By My Spirit: What Will Make for Peace in the Middle East," Az Egyházak Nemzeti Tanácsa közel-keleti delegációjának közleménye, elérhető: www.nccusa.org/nccmiddleeastdelegation/statement.html.

5. "State of the Spirit" – a Tikkun Közösség alapító beszéde.

6. Peter Finn, "Germany Announces Ban on Islamic Extremist Group," *Washington Post*, 2003. január 16.

7. Elshatin, 20. o.

8. *Boston Globe*, 2003. június 7., A14. o.

30. FEJEZET

1. Előadás a Harvard Egyetemen, 2002. november 25-én.

2. Kongresszusi feljegyzés, Szenátus, 1989. február 8., S1294.

3. Elaine Sciolino, "U.S. Says It Has Arafat Threat on Tape," *New York Times*, 1989. január 18.

4. Uo.

5. Robert Fisk, "How to Shut Up Your Critics with a Single Word," *The Independent*, 2002. október 21.

6. David Weinfeld, "Chomsky's Gift," *Harvard Crimson*, 2002. december 12.

7. Chomsky előadása a Harvard Egyetemen, 2002. november 25-én.

8. Weinfeld, *Harvard Crimson*, 2002. december 12.

9. "Not Just Semantics," az *Orlando Sentinel* vezércikke, 2000. augusztus 7.

10. *The New Yorker*, 2003. március 24., 48–63. o.

31. FEJEZET

1. Thomas Bartlett, "A Surge of Anti-Semitism or McCarthyism?" *The Chronicle of Higher Education*, vol. 49., 2002. október 4.

2. "Apartheid in the Holy Land," *Guardian*, 2002. április 25.

3. Lawrence Summers, beszéd a Memorial Churchben, Cambridge, Massachusetts, 2002. szeptember 17.

4. Thomas Friedman, "Campus Hypocrisy," *New York Times*, 2002. október 16.

5. Seymour Martin Lipset, "The Socialism of Fools—the Left, the Jews, and Israel," *Encounter*, 1969. december, 41. o.

6. John Lewis képviselő, "I Have a Dream' for Peace in the Middle East," *San Francisco Chronicle*, 2002. január 21.

7. Professor Irwin Cotler, "Beyond Durban," Global Jewish Agenda, www.jafi.org.il/agenda/2001/english/wk3-22/6.asp.

8. Lásd pl.: MEMRI, 2001. szeptember 25, no. 276.

9. Patrick Buchanan, "Dividing Line," *New York Post*, 1990. március 17. Buchanan nem először esik tárgyi tévedésbe. Treblinkában különböző módokon gázostották el a zsidókat, többek között kipufogógázokkal és Zyklon-B gázzal. Buchanan holokauszttal kapcsolatos „tényállításai” meg rögzített holokauszttagadóktól származnak.

10. Jacob Weisberg, "The Heresies of Pat Buchanan," *New Republic*, 1990. október 22., 22. o.

11. Philip Shenon, "Washington Talk: The Buchanan Aggravation," *New York Times*, 1978. február 19.

12. Robert Faurisson, *Memoire en Defense* (Paris: La Vieille Taupe, 1980).

13. Paul L. Berman, "Gas Chamber Games: Crackpot History and the Right to Lie," *Village Voice*, 1981. június 10–16., 37. o.

14. Például az 1942-ben három hónapot Auschwitzban tartózkodó Johann-Paul Kremer, SS-orvos október 18-ai naplóbejegyzésére is hivatkozik. Egy kiemelkedő tudós ellenőrizte, miként használta fel Faurisson a bejegyzést, és kimutatta, hogy a tanár kutatása teljességgel hamisítvány. A naplóban csupán ennyi állt: „E vasárnap reggel hideg és nyirkos időben néztem végig a 11-ik különleges eljárást (holland). Három életéért könyörgő nő borzalmas látványa.” Ebből Faurisson az alábbiakat vonta le következtetésül: (1) a különleges eljárás nem több, mint a tifuszjárvány során történő szelektálás beteg és egészséges között; (2) a „szörnyű látvány” halálra ítélt kivégzése volt, amin orvosként kötelességek voltak részt venni; (3) az elítéltek között volt három nő a holland konvojból, akiket agyonlőttek; (4) gázkamrák nem voltak, hiszen a kivégzetteket golyó általi halálra ítélték (kiemelés tőlem). George Wellers, francia tudós a *Le Monde*-ban elemezte a naplóbejegyzést és a kapcsolódó dokumentumokat. Valós történel-

mi kutatást végzett: az auschwitz-i archívumok aznapi bejegyzéseit vette alapul, ami igazán nem bonyolult! Kimutatta, hogy 1710 holland zsidót hoztak Auschwitzba 1942. október 18-án; ebből 1594-et rögtön elgázósítottak; a maradék 116 nőt a táborba hozták. A Kremer-naplóban említett három nő minden bizonnyal közöttük volt. Faurisson szerint hármójukat lelőtték, de ez a naplóban nem szerepelt – honnan tudhatta tehát Faurisson? Wellers professzor egy újabb egyszerű kutatással kiderítette: ellenőrizte Dr. Kremer vallomásait a Lengyelországban végzett háborús bűnösök elleni perben. Kremer így vallott a tárgyaláson: „Három holland nő nem akart a gázkamrába menni és könyörögtek az életükért. Fiatal és egészséges nők voltak, ennek ellenére kérésük süket fülekre lelt és az akcióban részt vevő SS-katonák ott helyben lelőtték őket” (kiemelés tőlem). Vagyis Faurisson, aki azt állította, hogy megvizsgálta a tárgyalások jegyzőkönyveit, tudott arról, hogy Kremer elismerte a gázkamrák létét, de ezt saját könyvéből kihagyta, és csak a lelövésre koncentrált. Faurisson tudott arról is, hogy egészséges nőkről van szó, mégis félrevezette olvasóit azzal, hogy Kremer doktor a járvány idején indokolt szelektáláson vett részt. Végül pedig úgy állítja be a lelövéseket, mint ami halálos ítélet végrehajtása volt, holott jól tudta, hogy a nők csupán ellenkeztek a gázkamrába menés ellen.

15. Brian Morton, „The Culture of Terrorism,” *Nation*, vol. 246, no. 15, 1988. május 7., 651. o.
16. W. D. Rubinstein, „Chomsky and the NeoNazis,” *Quadrant* (Australia), 1981 október, 12. o.
17. Alan M. Dershowitz, „Chomsky Defends Vicious Lie as Free Speech,” *Boston Globe*, 1989. június 13., 14. o.
18. Noam Chomsky, „Right to Speak Transcends Content of Speech,” *Boston Globe*, 1989. július 4., 10. o.
19. Scot Lehigh, „Men of Letters,” *Boston Phoenix*, 1989. június 16–22., 30. o.
20. Paul L. Berman, „Reply to Chomsky,” *Village Voice*, 1981. július 1–7., 18. o.
21. MEMRI, 2001. szeptember 25., no. 276.
22. A Palesztin Hatóság televíziója, 2000. október 14.

32. FEJEZET

1. Said and Hitchens, 15. o.
2. Uo. 9. o.
3. Chris Amos riportja, „Activists Urge Reappraisal of Middle East Conflict,” *Michigan Daily*, 2002. november 14.
4. www.nkusa.org/aboutus/index.cfm (utoljára látogatva: 2003. május 7.)
5. *Forward*, 2002. november 29.

ZÁRSZÓ

1. Andrea Levin, „Israeli Arab Rights and Wrongs,” *On CAMERA* rovat, 2003. február 14.
2. „A zsidók és arabok közötti kereseti különbség aránya nagyon hasonlít a fehérek és feketék közötti különbségre az Egyesült Államokban.” Amnon Rubinstein, „Jewish Professions, Arab Professions,” *Haaretzdaily.com*, 2003. április 15. A cikk folytatásában az író rámutat arra, hogy „etnikai alapú fizetésegyenlőtlenségek még klasszikus jóléti államokban is jellemzőek,” mint például Hollandiában.
3. Lásd a Sikkuj-jelentést, 2001–2002, 5. o., www.sikkuy.org.il/report/Sikkuy%20Report%202002.doc.
4. Izraeli Központi Statisztikai Hivatal, www.cbs.gov.il
5. Steven Plaut, „The Collapsing Syrian Economy,” *Middle East Quarterly*, vol. VI, no. 3, 1999. szeptember.
6. Az izraeli külügyminisztérium honlapja, www.israel-mfa.gov.il.
7. Noam Chomsky beszéde a Közel-Keleti Gyermek Szövetsége előtt, San Francisco, 2002. március 21. www.zmag.org/content/Mideast/chomskymecatalk.cfm.
8. Thomas Friedman, „Nine Wars Too Many,” *New York Times*, 2002. május 15.
9. Irwin Cotler professzor, „Beyond Durban,” *Global Jewish Agenda*, www.jafi.org.il/agenda/2001/english/wk3-22/6.asp.
10. Juliana Pilon, „The United Nations’ Campaign against Israel,” *Heritage Foundation Report*, 1983. június 16.
11. Cotler, „Beyond Durban.”
12. Uo.
13. Andrew Sullivan személyes honlapján posztolva: www.andrewsullivan.com/main_article.php?artnum=20021020.
14. Oriana Fallaci, „Oriana Fallaci on Anti-Semitism,” *Panorama*, 2002. április 12.
15. F. M. Dostoyevsky, *The Diary of a Writer* (Dosztojevszkij: Egy író naplója), (Salt Lake City: Peregrine Smith Books, 1985), 642–645. o.
16. Uo. 650. o.
17. Uo. 651. o.
18. Uo. 647. o.
19. Uo. 640. o.
20. Uo. 638. o.
21. Májig vita tárgya, hogy a Fekete Szeptember során hány palesztin veszett oda, de egyes becslések négyezerig is elmennek (One Day in September, Sony Pictures, www.sonypictures.com/classics/oneday/html/blacksept, utoljára látogatva: 2003. április 10.), mások pedig 3000 körül állapod-

- nak meg ("Some Key Dates in the Israeli-Palestinian Conflict," www.umich.edu/~iinet/cmenas/studyunits/israeli-palestinian_conflict/studentkeydates.html, utoljára látogatva: 2003. április 10.).
22. Thomas L. Friedman, "Reeling but Ready," *New York Times*, 2002. április 28.
 23. Lásd a Palestinian Center for Policy and Research kutatását, a Berzeit Egyetemen; utalás a *Jewish Week* 2003. április 18-ai számában; 28. o.
 24. Beirut al Nassa, 1957. július 15.
 25. Chomsky előadása a Harvard Egyetemen, 2002. november 25-én.
 26. Michael Walzer, "The Four Wars of Israel/Palestine," *Dissent*, 2002. ősz.
 27. James Bennet, "U.S. Statements Guide the Talks on the Mideast," *New York Times*, 2003. június 2.
 28. *Jerusalem Post*, 1989. január 26.
 29. Charles Enderlin *Shattered Dreams* c. könyvének ismertetője, *New York Times Book Review*, 2003. május 4, 22. o.
 30. James Bennet, "The Mideast Turmoil: Jerusalem; Israel Approves Bush's Roadmap to New Palestine," *New York Times*, 2003. május 26.
 31. Walzer, "The Four Wars of Israel/Palestine."

A SZERZŐ UTÓSZAVA A MAGYAR KIADÁSHOZ

1. Például ilyen Joy Karega, az Oberlin College retorika és fogalmazás tan-
székéről, aki egy Facebook bejegyzésében azt állította, hogy az Iszlám Ál-
lam valójában egy Moszad- és CIA-akció, és azt sugalmazta, hogy a párizsi
Charlie Hebdo elleni támadás mögött is a Moszad állt. (Forrás: Christine
Hauser: Oberlin Leaders Denounce Professor's Remarks as 'Anti-Semitic,'
The New York Times, 2016. március 7.). Karega ezeken túl azt is tudni vélte,
hogy „számos izraeli és cionista zsidó kulcsszerepet játszott a szeptember
11-i támadásokban. (Forrás: David Gerstman, Oberlin Professor Claims Is-
rael was Behind 9/11, ISIS, Charlie Hebdo Attack," *Tower Magazine*, 2016.
február 25., elérhető: <http://www.thetower.org/3012-oberlin-professor-claims-israel-was-behind-911-isis-charlie-hebdo-attack>.) Gilad Atzmon,
aki „büszke öngyűlölő zsidónak” nevezi magát, úgy véli, hogy a zsidók
uralják az egész földet, és vallja, hogy a zsidóság gonosz; az emberiség leg-
főbb veszélyforrása. Könyveit előszeretettel idézik elit amerikai egyete-
meken. (Lásd: See Alan M. Dershowitz, *Why Are John Mearsheimer and
Richard Falk Endorsing a Blatantly Anti-Semitic Book?*, 2011. november
4.). Atzmon széles körben népszerű az Egyesült Királyságban is. (Angela
Epstein, *We Cannot Allow British Universities to Become Bastions of
Religious Segregation*, 2016. március 3.)
2. Lásd az Anti Defamation League (ADL) Global 100 riportját 2015-ből,
elérhető: <http://global100.adl.org/#map/2015update>.

3. Badih Chayban, Nasrallah Alleges 'Christian Zionist' Plot, *The Daily Star*,
2002. október 23.
4. Idézi: Jeffrey Goldberg, In the Party of God, *The New Yorker*, 2002. október 14.
5. A Bertelsmann Foundation „Németország és Izrael ma” című kutatása sze-
rint a németek 58 %-a szeretné a múltat maga mögött tudni, míg 35 %-uk
azonosítja náci rémtettekkel az izraeli palesztinpolitikát. A németeknek
majdnem fele (48%) negatívan gondol Izraelre, és 62 %-uk ellenzi az iz-
raeli kormányt. Ezzel ellentétben az izraeliek 68 %-ának pozitív felfogása
van Németországról, csupán 24 % vélekedik negatívan róla. Lásd: Kristen
Grieshaber, Most Germans Want to Put the Holocaust Behind Them,
Survey Finds, *The Times of Israel*, January 26, 2015. The Bertelsmann
Foundation study is available at [https://www.bertelsmann-stiftung.de/
fileadmin/files/BSt/Publikationen/GrauePublikationen/Studie_LW_
Germany_and_Israel_today_2015.pdf](https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/BSt/Publikationen/GrauePublikationen/Studie_LW_Germany_and_Israel_today_2015.pdf).
6. Lásd pl.: Alan M. Dershowitz, *Why Are John Mearsheimer and Richard
Falk Endorsing a Blatantly Anti-Semitic Book?*, 2011. november 4.
7. Uo.
8. A londoni Keleti és Afrikai Tanulmányok Iskolájában azt állította, hogy
„Nem fogom jónak vagy rossznak minősíteni a zsinagógák felgyújtá-
sát; mindenesetre racionális lépés.” ADL, Backgrounder: Gilad Atzmon,
2012. január 30., elérhető: [http://archive.adl.org/main_anti_semitism_
international/gilad-atzmon-anti-semite.html#VudQJovMxUQ](http://archive.adl.org/main_anti_semitism_international/gilad-atzmon-anti-semite.html#VudQJovMxUQ).
9. Lásd Alan M. Dershowitz, *The Case Against Israel's Enemies* 113 (2009).
10. "Legal Rights Group Releases Full Report on Oxfam Ties to Terror Gro-
up Popular Front for the Liberation of Palestine", 2014. március 26., *The
Algemeiner*; elérhető: [http://www.algemeiner.com/2014/03/26/legal-
rights-group-releases-full-report-on-oxfam-ties-to-terror-group-popular-
front-for-the-liberation-of-palestine/](http://www.algemeiner.com/2014/03/26/legal-rights-group-releases-full-report-on-oxfam-ties-to-terror-group-popular-front-for-the-liberation-of-palestine/). A teljes jelentést lásd itt: [https://
dl.dropboxusercontent.com/u/92018228/Oxfam%20Report.pdf](https://dl.dropboxusercontent.com/u/92018228/Oxfam%20Report.pdf).
11. Az izraeli külügyminisztérium „Európa legellenségesebb országának”
titulálta Írországot, miután Izrael-ellenes aktivisták náciikként ábrázoltak
IDF-katonákat. See Alan McEaney, *Is Ireland Obsessed with Israel?*,
University Times, 2013. december 6.
12. Amos Oz, *A Tale of Love And Darkness* 60. o. (2003).
13. Egy brit magazinban Oman Barghouti a következőket nyilatkozta: „25
éve egységes, szekuláris, demokratikus állammegoldást támogatok a törté-
nelmi Palesztina számára, mert úgy vélem, ez lenne a legetikusabb konflik-
tusrendezés minden fél számára. Ezáltal lehet összeegyeztetni az őslakos
palesztinai arabok elidegeníthetetlen jogait a zsidó izraeliek szerzett jogai-
val.” Edward Platt, *A State of Collapse*, *The New Statesman*, 2009. novem-
ber 12. Barghouti a náci Németországhoz hasonlította az izraeli politikát.

Egy helyütt így ír: „A megszállt palesztin területeken szemétként sokasodó ellenőrzőpontokon fiatal, rasszista, gyakran szadista és egyre érzéketlenebb izraeli katonák által végrehajtott kollektív és individuális »büntetések« a nácik által gyakran alkalmazott zsidóellenes atrocitásokra emlékeztetnek.”

Oman Barghouti, „The Pianist” of Palestine, 2004. november. Mindezen felül a dél-afrikai apartheidrendszerrel is párhuzamba hozta Izraelt: „Amikor a legalizált izraeli diszkriminációt apartheidnek minősítjük – hasonlóan Tutuhoz, Jimmy Carterhez, de még egy izraeli főügyészhez is –, még nem feltétlenül teszünk egyenlőséget Izrael és az apartheid Dél-Afrika között. Minden elnyomó rezsim másmilyen. Mi inkább azt állítjuk, hogy az, ahogy Izrael etnikai és vallási alapon allokál jogokat és privilégiumokat, kimeríti az ENSZ által elfogadott apartheid definíciót.” Bár rasszistának és diszkriminatívnak minősítette az izraeli intézményrendszert, beszédes, hogy Barghouti éppen a Tel-Avivi Egyetemen végzi PhD-tanulmányait, ami többszöri felhívásra sem volt hajlandó felszámolni az aktivista jogviszonyát. Amikor megkérdezték tőle, miként tudja összeegyeztetni az izraeli felsőoktatási intézmények bojkottjára való buzdítást az ott folytatott tanulmányaival, azt felelte, hogy „az ő magánélete irreleváns.” Micsoda elvhűség! – „No Other Choice: For Palestinians, full-scale BDS remains a wish,” *Ma’An News Agency*, 2015. június 25., elérhető: <http://www.maannews.com/Content.aspx?id=766137>.

14. Stephen Hawking is csatlakozott a BDS mozgalomhoz, holott izraeli egyetemeken fejlesztették ki azt a műszert, aminek segítségével betegsége ellenére kommunikálni képes. Lásd Alan Dershowitz, Stephen Hawking Endorses Iranian and Chinese Repression, *Newsmax*, 2013. május 10.

15. Lásd Alan M. Dershowitz, *The Case Against the Iran Deal*, 2015.

16. Lásd Alan M. Dershowitz, *The Case for Peace*, 2005.

X 241678

X

E szenvedélyes könyv lapjain a Harvard Egyetem jogi karának professzora, Alan Dershowitz választ ad Izrael lármás támadóinak vádjaira – és ennek keretében kifejti, hogy bár Izrael messze nem tökéletes, mégis joga van létezni és megvédeni önmagát. A szerző rendkívül mély kutatásaira és páratlan szószólói képességeire hagyatkozva meggyőzően érvel 32 különálló rágalom, becsmérlés és félreértés tekintetében, amik Izrael ellen irányultak az elmúlt években. Megismerhetjük a valóságot többek között olyan vádakkal kapcsolatban, miszerint „A zsidók mindig is elutasították a konfliktus kétállami megoldását” vagy „Izrael okolható a palesztin menekültválság kialakulásáért”, illetve olyan javaslatokkal szemben kapunk állásfoglalást, mint hogy „Egyetemi tőkekivonásra van szükség Izraelből.” Az Izrael védelmében c. könyv provokatív, lényegbevágóan érvel és éppen ezért mélyre üt! Alapvető fontosságú munka mindazoknak, akiket érdekel a Közel-Kelet máig tartó konfliktusa.

„Egy lendületesen és nagy hévvel megírt sortűzirat Izrael egyre epésebb kritikusai ellen.” *Washington Post könyvajánló*

„Szenvedélyes érvek (...) az összehatás leleplező és meggyőző.”
The Times (London)

„Dershowitz jól tudja, miként építse föl érvrendszerét. (...) Különös hatékonysággal leplezi le számos Izrael-kritikus képmutatását.”
New York Times könyvszemle

ALAN DERSHOWITZ, a Harvard Egyetem Jogi Karának professzora egyúttal Amerika egyik legkeresettebb fellevbíteli ügyvédje, aki nagy érdemeket szerzett a polgári szabadságjogok érvényesítése és védelme terén. Gyakran hívják televíziós műsorokba, publikált a *New York Times* hasábjain és még számos más lapban. Számos könyve közül olyanok kerültek az előbb megnevezett lap bestseller listájának élére, mint a *Chutzpah* és a *The Vanishing American Jew* (Az eltűnő amerikai zsidó).

www.patmos.hu

Fogy.ár.: 3 990 Ft

ISBN 978-615-5526-22-0

